

Майстри
готичної Прози

гори, Відьмо, гори
повзи, тінь, повзи

абрахам, грейс
мерріт

абрахам грейс
мерріт

гори, Відьмо, гори
повзи, тінь, повзи

Abraham Grace Merritt

Burn, Witch, Burn!
Creep, Shadow, Creep!

Абрахам Грейс Мерріт

Гори, відьмо, гори!
Повзи, тінь, повзи!

З англійської переклали

Марта Сахно

Тетяна Кирилюк

Київ

Ця книжка відомого американського письменника Абрахама Мерріта, який творив у жанрах містики, фантастики і містичного нуар-детективу, містить дві класичні повісті «Гори, відьмо, гори!» та «Повзи, тінь, повзи!».

«Гори, відьмо, гори!» – рідкісний зразок містичного нуар-детективу, що розповідає про низку загадкових і зловісних подій у Нью-Йорку 1930-х, коли лікар та науковець доктор Ловелл і відомий гангстер Рікорі протистоять лихим прадавнім чарам, які розповзаються містом, нищачи всіх, хто потрапляє в їхні лабеті.

На сторінках повісті «Повзи, тінь, повзи!» оживає давня бретонська легенда про загублене і прокляте місто Іс, короля Градлона і його доньку-відьму, біляву Дагут, якій підвладні тіні. Плин історії постає у вигляді спіралі, і давнє місто з його темними чарами, кривавими ритуалами і служінням потойбічним богам знову повертається до життя, аби ще раз повторити всі химерні виверти правічної легенди.

Наостанок читачам пропонується післямова письменника, літературознавця і перекладача Євгена Ліра, в якій він розповідає про контексти творчості Абрахама Мерріта і про його важливе місце в літературі химерного та дивовижного.

*Цей текст захищений Законом України
«Про авторське право і суміжні права».*

*Виключне право на видання цього тексту належить
Видавництву Жупанського.*

*Будь-яке цитування тексту, його відтворення
чи публікація можливі лише з дозволу видавництва.*

Перекладено за виданням:

Burn, Witch, Burn! Creep, Shadow, Creep! /

A. Merritt – Leisure Books, 1996.

У колажі на ст. 1 використані елементи фотопроєкції *Fade into Darkness* © Natalia Drepina.

© Видавництво Жупанського;

М. Сахно, Т. Кирилук, переклад;

Є. Лір, післямова;

О. Баратинська, художнє оформлення, 2018.

Гори, відьмо, гори!

ПЕРЕДМОВА

Я – медик, працюю в галузях неврології та захворювань мозку. Але в основному я зосереджений на патопсихології – царині, де мене вважають справжнім знавцем своєї справи. Я тісно співпрацюю з двома головними клініками Нью-Йорка та отримав чимало нагород тут – в Америці, а також за кордоном. Пишу, ризикуючи, що мене впізнають, не через честолубство, а тому, що хочу поділитися з вами кількома непересічними подіями, за якими я мав змогу споглядати як професіонал і щодо яких маю певні наукові міркування.

Я ризикую, що мене впізнають, тому Ловелл – не моє справжнє прізвище. Це – псевдонім, як і решта імен героїв цієї оповідки. З часом ви зрозумієте, чому все саме так, а не інакше.

І все ж, я твердо налаштований кинути світло на факти і спостереження, що містяться в моїх нотатках під заголовком «Диявольські ляльки мадам Менділіп», і нехай весь світ дізнається правду. Звісно, я міг би представити всю доступну інформацію у вигляді доповіді одній із медичних спільнот, але надто добре уявляю, як мої колеги на все це можуть відреагувати, та з якою підозрою, жалем чи навіть відразую сприймуть мої спостереження, які цілком суперечать усталеним законам причинно-наслідкового зв'язку.

Але тепер я запитую себе, прибічника традиційної медицини, чи не існує на світі інших причин, відмінних від тих, що ми визнаємо? Сили та енергії, яким ми вперто протистоїмо, бо не знаходимо їм логічного пояснення через обмеженість власного розуму. Енергії, що поселилися в

іншій реальності – фольклорі та давніх традиціях усіх народів, які ми, невігласи, вважаємо міфом та забобоном.

Мудрість – наука надзвичайно прадавня. Зародившись на зорі історії, вона не може зникнути безслідно, бо вічна. Таємна мудрість, чиє темне полум'я оберігають жерці і жриці, що віками передають її з покоління в покоління. Темне полум'я заборонених знань, що палало в Єгипті ще до з'яви знаменитих пірамід; у храмах, чиї руїни покояться в пустелі Гобі; відоме синам Ада, яких, за словами арабів, Аллах перетворив на камінь за чаклунство десять тисяч років тому, задовго до того як Авраам блукав вулицями Уру Халдейського; відоме в Китаї, а також тибетським ламам, шаманам бурятських степів та магам південних морів.

Темне полум'я зловісної мудрості, що згущувало тіні похилених у роздумах каменів Стоунхенджа; яке пізніше годувалося з рук римських легіонерів; яке, хтозна-чому, набиралося сил у середньовічній Європі, і все ще палає, все ще живе та могутнє.

Та досить цих довгих передмов. Почну з того місця, де чорна мудрість, якщо то була вона, вперше кинула на мене свою тінь.

Розділ 1

НЕВІДОМА СМЕРТЬ

Підіймаючись сходами клініки, я чув, як годинник пробив першу ніч. Зазвичай я вже сплю о такій порі, та мене цікавила одна справа, і Брайл, мій помічник, якраз напередодні зателефонував мені, щоб повідомити про певні зрушення, які я хотів дослідити. То була ніч на початку листопада. На мить я затримався на горішній сходинці, щоб помилуватися на яскраві зорі. І саме в цей час до входу клініки під'їхав автомобіль.

Поки я стояв і розмірковував про те, хто б це міг бути, ще й о такій порі, з автомобіля вискочив чоловік. Він окинув уважним поглядом безлюдну вулицю, а тоді навстіж відчинив дверцята автомобіля. З'явився ще один чоловік. Вони згорбилися, ніби дістаючи щось із середини авто, а тоді враз випростались, і я побачив між ними третього, котрого вони тримали за плечі, чи радше волокли за собою. Голова його звисла на груди, а тіло безвольно хиталося.

Тоді з авто вийшов четвертий.

Я впізнав його. То був Джуліан Рікорі – славнозвісний мафіозі, який збив неабиякі статки під час дії сухого закону. Навіть якби я не бачив його раніше, то все одно впізнав би зі світлин на шпальтах газет. Худий, високий, завжди бездоганно вдягнений сивочолий чоловік, який скидався радше на джентльмена, ніж на злочинця, яким його всі вважали.

Весь цей час я стояв у тіні непомічений, а тоді зробив крок уперед. Двоє, обтяжені своєю ношею, різко зупинились, мов ті мисливські собаки. Вільними руками вони сягнули до кишень своїх пальт. Цей жест не віщував нічого доброго.

– Я – доктор Lovell, – поквапився я назватись. – Працюю тут. Проходьте.

Не сказавши нічого у відповідь, вони не зводили з мене очей. Тоді поперед них вийшов Рікорі. Він також тримав руки в кишенях. Окинувши мене оком, він кивнув тим двом; я відчув, як напруга спала.

– Я вас знаю, докторе, – сказав він добродушно надто правильною англійською. – Проте ви випробовуєте долю. Моя вам дружня порада: не робіть жодних різких рухів у присутності тих, кого ви вперше бачите, особливо вночі, особливо в цьому місті.

– Але я знаю вас, містере Рікорі.

– Тоді, – він злегка усміхнувся, – ви тим паче вчинили неправильно. А моя порада в такому разі ще доречніша.

На якусь мить запала незручна мовчанка. Нарешті він заговорив:

– І будучи тим, ким я є, я краще почуватимусь за дверима вашої клініки, аніж тут, на вулиці.

Я відчинив двері. Двоє чоловіків зайшли всередину разом зі своєю ношею, а вслід за ними – я та Рікорі. Щойно переступивши поріг клініки, я віддався своїм професійним інстинктам і підійшов до чоловіка, якого волочили ті двоє. Вони швидко перезирнулися з Рікорі. Той кивнув. Я підняв голову чоловіка.

Мене наче струмом вразило. Його очі були широко розплющені. Він не був мертвий чи без свідомості, але на його обличчі застигла така гримаса жаху, яку я за роки спілкування з пацієнтами, божевільними й не дуже, бачив уперше. То був не просто страх. То був безмежний жах. Його блакитні очі з розширеними зіницями немов крапками знаків оклику доповнювали емоції на його обличчі. Вони дивилися на мене, крізь мене і далеко поза мене. Та все ж, здавалося, вони дивились всередину – так, наче жажіття, яке вони взріли, стояло водночас позаду і спереду них.

– Власне! – Рікорі уважно за мною спостерігав. – Власне, докторе Ловелл, і мені цікаво, що ж такого побачив чи пережив мій друг, що тепер ось так виглядає? Я дуже хочу дізнатися правду і ладен викласти за це значну суму. Звичайно, я хочу, щоб мого друга вилікували, але буду з вами відвертий, докторе Ловелл. Я віддав би все на світі, аби ті, що з ним таке зробили, не вчинили зі мною так само

– не зробили мене таким як він, не змусили бачити те, що бачить він, та відчувати те, що відчуває він.

За моїм знаком до нас підійшли санітари і поклали пацієнта на носі. Якраз надійшов черговий лікар. Рікорі торкнувся мого ліктя.

– Я чимало про вас знаю, докторе Ловелл, – сказав він. – Тому хочу, щоб ви цілком взяли цю справу у свої руки.

На мить я завагався.

А він серйозно провадив далі:

– Чи не могли б ви на деякий час відмовитися від усіх інших справ і цілком присвятити себе цій? Можете залучати до роботи інших, а про гроші не турбуйтеся.

– Хвилинку, містере Рікорі, – перебив я його. – У мене є пацієнти, від яких я не можу просто так відмовитись. Я разом із доктором Брайлем присвячу справі стільки часу, скільки зможу викроїти. А ваш друг буде під постійним наглядом людей, в яких я цілком впевнений. Таке вас влаштує?

Він кивнув, хоч я й бачив, що такі умови йому не зовсім до вподоби. Я попросив влаштувати пацієнта в ізольованій палаті, а сам тим часом зайнявся заповненням необхідних паперів. Рікорі назвав ім'я чоловіка – Томас Пітерс і заявив, що не знає нікого з його рідні, тому взяв на себе всю відповідальність, назвавшись його найближчим другом. Вийнявши пачку грошей, він витягнув звідки купюру в тисячу доларів і простягнув мені – на «покриття попередніх витрат».

Я запитав у Рікорі, чи не хотів би він бути присутнім під час огляду. Він ствердно кивнув. А тоді перекинувся кількома словами з двома чоловіками, і ті стали на сторожі обабіч дверей клініки. Разом із Рікорі ми рушили до палати, куди помістили нашого пацієнта. Санітари прив'язали його до регульованого ліжка, де він лежав, накритий простиралом. Брайл, за яким я послав, схилився над Пітерсом, сповнений рішучості, але вочевидь спантеличений. Я був надзвичайно радий, що до справи також залучили медсестру Волтерс – дуже здібну та відповідальну дівчину. Брайл глянув на мене і сказав:

– Очевидно, його отруїли.

– Можливо, – сказав я у відповідь. – Та навіть якщо це так, я вперше зустрічаюся з такою отрутою. Подивіться на його очі.

Я закрити повіки Пітерса. Але щойно прибрав із них руку, як вони почали повільно підійматись, і він знову дивився широко розплющеними очима. Кілька разів я намагався їх закрити, та очі щораз розплющувалися знову, сповнені невимовного жаху.

Я взявся оглядати пацієнта. Все його тіло було в'яле, від м'язів до суглобів. Я подумав, що воно таке ж м'яке, як у ляльки. Здавалося, його нерви відмовились працювати. Проте не було ніяких ознак паралічу. Тіло також не реагувало на жодні сенсорні подразники, хоч я й стимулював його нервові закінчення. Єдиним зрушенням була реакція пацієнта на яскраве світло, коли його розширені зіниці трохи звужилися.

До палати зайшов патологоанатом Госкінс, щоб взяти кров на аналіз. Щойно він закінчив, я ретельно оглянув тіло пацієнта і не побачив будь-яких проколів, ран, синців чи саден. У Пітерса було волохате тіло, тож я, з дозволу Рікорі, поголив йому груди, плечі, ноги і навіть голову. На його тілі не було жодних ознак того, що отруту ввели підшкірно. Я промив йому шлунок і взяв кілька проб з його органів виділення, зі шкіри зокрема. Я оглянув його ніс та горло, але з ними все було гаразд; втім, я все ж взяв кілька мазків. Кров'яний тиск був низьким, температура трохи нижче норми; та це ще нічого не означало. Я ввів пацієнтові дозу адреналіну, на що не було жодної реакції. А це вже могло щось означати.

«Бідолаха, – подумав я. – Хай би що то було, я постараюся вбити в тобі це жахіття».

Я вколов йому мінімальну дозу морфію. Та ефекту було не більш як від води. Тоді я ввів йому максимальну дозу. Втім, він так і не заплющив очей, в яких вгніздилися переляк і жах. В його диханні та пульсі я також не помітив жодних змін.

Рікорі спостерігав за всім тим із неабияким інтересом. На той момент я зробив усе, що міг, і відверто сказав йому про це.

– Більше я нічого не можу зробити, поки не отримаю результатів аналізів. Правду кажучи, я нічого не розумію. Я

ще ніколи не мав справи з хворобою, яка спричиняє такий стан.

– Але доктор Брайл, – почав він, – говорив щось про отруту...

– Це всього лиш припущення, – квапливо втрутився в розмову Брайл. – Як і доктор Ловелл, я нічого не знаю про отруту, що викликає такі симптоми.

Рікорі глянув на обличчя Пітерса й здригнувся.

– Тепер я мушу поставити вам кілька запитань, – сказав я. – Ваш друг хворів? Якщо так, то які ліки він вживав? Якщо він усе ж таки не хворів, то, можливо, скаржився на якийсь дискомфорт? Чи, може, ви помітили щось дивне в його поведінці?

– На всі ваші запитання в мене одна відповідь – «ні». – сказав він. – Весь минулий тиждень ми багато спілкувались, і Пітерс аж ніяк не скидався на людину, яку щось турбує. А сьогодні пізно ввечері ми балакали за легкою вечерею у мене вдома. В нього був чудовий настрій, коли раптом він затнувся на півслові, повернув голову, ніби дослухаючись до чогось, а тоді сповз із крісла на підлогу. Коли я підійшов до нього, він вже був у такому стані. Годинник показував близько пів на першу ночі, і я мерщій кинувся до вас.

– Що ж, – сказав я, – принаймні нам точно відомо, коли стався напад. А вам, містере Рікорі, немає сенсу залишати-ся тут, але, звісно, якщо ви хочете...

Деякий час він дивився на свої руки, погладжуючи акуратно підстрижені нігті.

– Докторе Ловелл, – нарешті заговорив він, – якщо цей чоловік помре, а ви так і не дізнаєтеся причини його смерті, я заплачу вам і клініці звичайну суму, але не більше. Якщо він помре і ви таки розберетеся, що до чого вже після його смерті, я пожертвую сто тисяч на добродійність, яку ви вкажете. Але якщо ви знайдете ключ до загадки і вчасно вилікуєте мого друга, ці сто тисяч – ваші.

Ми дивились на нього, не розуміючи, а коли до нас нарешті дійшла вся щедрість його пропозиції, я ледь стримував гнів.

– Рікорі, – сказав я, – ми з вами належимо до різних сві-

тів, та я все ж постараюся, хоч це й складно, пояснити вам у ввічливій формі. Я зроблю все можливе, щоб з'ясувати, яке лихо спіткало вашого друга, і спробую вилікувати його. Але так само я б чинив, якби ви обидва були останніми жебраками. Він мені цікавий лише як проблема, яку я, лікар, повинен вирішити. Ви ж особисто мене анітрохи не цікавите. Ні ви, ні ваші гроші. А на вашу пропозицію я не пристану, будьте певні. Вам усе зрозуміло?

Він зовсім не образився.

– Тому я понад усе хочу, щоб саме ви взяли його лікувати, – сказав він.

– Тоді гаразд. Тепер скажіть, де я можу вас знайти, раптом що?

– З вашого дозволу, – сказав він, – я б хотів, щоб тут цілодобово перебували мої, так би мовити, представники. Їх буде двоє. Тож, якщо я вам раптом знадоблюся, передайте їм, і я одразу ж приїду.

У відповідь я усміхнувся. Та він говорив серйозно.

– Ви нагадали мені, – сказав він, – що ми живемо в різних світах. Ви робите все, щоб вам безпечно велося у вашому світі, а я живу так, щоб звести до мінімуму небезпеки в моєму. Я б нізащо не наважився зайти на вашу територію, докторе Ловелл, і вказувати вам, як боротися з вашими небезпеками. У мене й своїх достатньо. І я бороню себе як тільки можу.

Його прохання, звісно, було незаконним. Але мені подобався Рікорі і я добре розумів його позицію. Він це бачив, тому далі наполягав на своєму.

– За моїх людей можете не турбуватися, – запевнив Рікорі. – Вони не завдадуть вам жодних клопотів. І якщо мої підозри виявляться безпідставними, вони стануть вашим щитом та опорою. Але вони, як і ті, хто їх замінитиме, повинні чергувати в палаті вдень і вночі та супроводжувати Пітерса всюди, хоч куди б його повезли.

– Гаразд, я цим займуся, – сказав я.

Тоді, на його прохання, я послав санітара вниз до дверей. Він повернувся з чоловіком, якого Рікорі залишив на варті. Рікорі щось шепнув йому на вухо, і чоловік вийшов. Згодом надійшло ще двоє, а я тим часом пояснив усю делікатність

ситуації черговому лікарю, отримавши від нього дозвіл на їхнє перебування в клініці.

Ті двоє були гарно вдягнені, чемні, але їхні міцно стулені уста і холодний погляд видавали настороженість. Один із них кинув оком на Пітерса.

– Господи! – видихнув він ледь чутно.

Палата була наріжною з двома вікнами, одне з яких виходило на дорогу, а інше – на бічну вулицю. Окрім вікон були ще двері, що вели у коридор; а в маленькій ванній не було жодного віконця. Я помітив, як Рікорі та двоє інших ретельно оглянули кімнату, при цьому тримаючись подалі від вікон. Тоді Рікорі запитав, чи можна вимкнути світло. Я зацікавлено кивнув. Коли в палаті запанувала цілковита темрява, всі троє підійшли до вікон та уважно оглянули дві вулиці з висоти шостого поверху. З боку дороги не було нічого, крім парку, а з іншого боку навпроти височіла церква.

– Пильуйте цей бік, – сказав Рікорі, вказуючи на церкву.
– Можете ввимкнути світло, докторе.

Він пішов до дверей, а тоді обернувся.

– У мене багато недругів, докторе Ловелл, а Пітерс був моєю правою рукою. Якщо на нього напав один із моїх ворогів, то лиш для того, щоб зробити мене вразливішим. Або, можливо, тому що не мав змоги завдати мені прямого удару. Я дивлюся на Пітерса, і вперше в житті я, Рікорі, боюся. Я не хочу бути наступним, не хочу дивитися в очі смерті!

Я аж охнув! Він настільки точно описав те, що я відчував, але ніяк не міг дібрати правильних слів.

Узявшись за клямку дверей, він на мить завагався.

– І ще одне. Якщо хтось зателефонує й питатиме про стан здоров'я Пітерса, дозвольте одному з моїх охоронців відповісти на дзвінок. Якщо хтось особисто до нього навідається, можете впускати, але тільки по одному в разі, якщо відвідувачів буде кілька. Якщо придуть так звані Пітерсові родичі, знову ж таки, нехай мої люди самі з ними зустрінуться і як слід про все розпитають.

Рікорі потиснув мою руку і відчинив двері палати. Там на нього чекало ще двоє охоронців, у супроводі яких він пішов геть. Дивлячись йому вслід, я бачив, як він швидко перехрестився.

Зачинивши двері, я зайшов назад до палати і глянув на Пітерса.

Якби я був віруючим, то також би перехрестився. Вираз його обличчя змінився. З лица його зник вираз жаху і тривоги. Він усе ще ніби дивився крізь мене і в себе, але то був погляд, сповнений якогось злого очікування – настільки злого, що я мимоволі озирнувся, чи бува не підкрадається до мене ззаду якась почвара.

Але позаду мене нікого не було. В темному кутку біля вікна сидів один із охоронців Рікорі й уважно стежив за парашетом церковної кривлі навпроти. Інший тихо сидів біля дверей.

Брайл та медсестра Волтерс стояли з іншого боку ліжка. Вони не могли відвести погляду від Пітерса, чиє лице заціпеніло від жаху. А тоді я побачив, як Брайл повернув голову, намагаючись щось вгледіти, як оце я щойно.

Раптом очі Пітерса набули свідомого виразу. Здавалося, він бачив нас і все навколо. В його очах зблиснула якась диявольська радість. Не божевільна, а саме диявольська. То був погляд диявола, який довго скнів у засланні далеко від рідного пекла і неочікувано повернувся назад.

Чи, може, то був погляд диявола, якого зі свистом вигнали з пекла, щоб він нав'язував свою думку деінде?

Я чітко усвідомлюю, наскільки ненауковими й фантастичними є ці порівняння. Але я не в змозі по-іншому описати цю дивну зміну.

Тоді раптом цей вираз щез, немов клацнув затвор фотоапарата, а на зміну йому прийшов знайомий вираз жаху й тривоги. Я полегшено перевів подих, бо здавалося, ніби зло, яке щойно панувало тут, нарешті відступило. Медсестра тремтіла, Брайл напружено запитав:

– Може, ще дозу морфію?

– Не треба, – сказав я. – Хочу, щоб ви стежили за його станом без медикаментозного втручання. А я тим часом навідаюсь до лабораторії. Пильно стежте за ним до мого приходу.

Я спустився вниз до лабораторії. Госкінс звів на мене свій погляд.

– Поки що все в нормі. Я б сказав, відмінне здоров'я. Але я ще не закінчив.

Я кивнув у відповідь, хоча й підозрював, що інші аналізи також нічого не покажуть. Та почергова зміна гніву, страшного очікування і моторошної радості в очах і на обличчі Пітерса мене лякала набагато більше, ніж я хотів у цьому зізнаватися. Вся ця ситуація мене неабияк гнітила. У мене було неприсмне відчуття, ніби я стою за дверима, які вкрай важливо відчинити, але до яких не те що немає ключа, а навіть годі знайти замкову шпарину. Я знав, що робота за мікроскопом часом дозволяє мені ширше поглянути на ту чи іншу проблему. Тож я помістив під мікроскоп кілька мазків Пітерсової крові, зовсім не сподіваючись знайти там щось цікаве, а лиш для того, щоб трохи розвіятися й позбутися прикрих думок.

Вивчаючи четвертий мазок, я раптом усвідомив, що натрапив на щось надзвичайне. Коли я швиденько перевернув скельце з мазком, у поле мого зору потрапило біле тільце. Звичайнісіньке біле тільце, але з іскрою всередині, яке світилося, мов маленька лампочка!

Спершу я подумав, що то, можливо, якийсь світловий ефект, але жодні маніпуляції з освітленням ніяк не вплинули на цю іскорку. Я протер очі й глянув знову. А тоді погукав Госкінса.

– Скажіть, ви нічого дивного не помічаєте?

Глянувши у мікроскоп, він здригнувся, а тоді, так само як я, почав експериментувати з освітленням.

– Що ви бачите, Госкінсе?

Усе ще вдивляючись в лінзу мікроскопа, він мовив:

– Лейкоцит із кулькою світла всередині. Його не пригнічує яскраве освітлення, але й приглушене світло теж не додає йому яскравості. Загалом, тільце як тільце, якби не ця жаринка всередині.

– Але ж це неможливо, – сказав я.

– Звісно, – погодився він, вставши з-за мікроскопа. – Але вона там є!

Я помістив мазок під мікроманіпулятор, сподіваючись відділити тільце від кульки світла. Як тільки я торкнувся його кінчиком маніпуляційної голки, воно немов вибухнуло, а світло розійшлося по поверхні скла, як спалах від блискавиці.

Від світла не залишилося й сліду.

Ми переглянули інші мазки. Ще двічі ми натрапляли на кульку світла, але тільки щоразу вибухало, залишаючи по собі дивне мерехтіння, а потім – і взагалі нічого.

У лабораторії задзвонив телефон. Госкінс підняв слухавку.

– Вас терміново хоче бачити Брайл.

– Не зупиняйтеся, Госкінсе, – сказав я і поспішив до Пітерса. Зайшовши всередину, я побачив білу як стіна медсестру Волтерс, що із заплющеними очима стояла спиною до ліжка, і Брайла, який схилився над пацієнтом, прикладаючи стетоскоп до його грудей. Я поглянув на Пітерса і став як укопаний. Моє серце закалатало в нападі незрозумілої паніки. На його обличчі застиг вираз злісного очікування, тільки ще страшнішого. А потім його змінила диявольська радість, але ще моторошніша. Та це тривало всього лиш кілька секунд. Його лице знову набуло звичного виразу очікування та страхітливої радості. А тоді знову все стрімко помінялося. Ці емоції то спалахували, то гасли на Пітерсовому обличчі, як ті крихітні світила в його кров'яних тільцях. Брайл мовив крізь зуби:

– Його серце зупинилося три хвилини тому! Він мав бути мертвим, але ось, послухайте.

Тіло Пітерса випросталося й напружилось. З його вуст долинав якийсь звук – його душив сміх – низький, але надзвичайно проникливий і жорстокий сміх диявола. Охоронець, що сидів біля вікна, зірвався на ноги, аж з гуркотом перекинулося крісло. Пітерс перестав сміятися, а його тіло знову обм'якло.

Хтось відчинив двері, і я почув голос Рікорі:

– Як він, докторе Ловелл? Я не міг заснути... – він побачив Пітерсове обличчя.

– Матір Божа! – прошепотів він, впавши на коліна.

Я бачив його лиш упівкою, бо не міг відвести погляду від обличчя Пітерса. То було лице демона, що шкірів зуби і зловтішався, демона без краплі людяності, що втік із пекла якогось божевільного митця Середньовіччя. Блакитні очі тепер злісно й пильно дивилися на Рікорі.

А тоді руки мертвого ворухнулися, зігнувшись у ліктях, вони почали поволі підводитись, розчепірівши паль-

ці, мов ті пазурі, раптом тіло під простирадлом заворушилося...

Нарешті я отямився від цього жахіття, вперше за стільки часу я розумів, що тут коїться: трупне задубіння після смерті, яке, на моє здивування, відбувалося надто стрімко.

Я підійшов до тіла і закрити повіки, сховавши від світу його злі очі, а тоді накрити простирадлом його страхітливе лице.

Я глянув на Рікорі. Він усе ще стояв навколішки і молився. Біля нього на колінах також молилася медсестра Волтерс, обіймаючи його однією рукою за плечі.

Годинник пробив п'яту ранку.

Розділ 2

ЗАПИТ

Я запропонував Рікорі поїхати з ним додому, і, на моє здивування, він охоче згодився. Нещасного всього тіпало. Ми мовчки їхали в супроводі його охоронців. А я все ніяк не міг стерти з пам'яті Пітерсове лице.

Я дав Рікорі міцне снодійне, залишивши того під вартою охоронців, а сам поїхав на його авто у клініку на розтин.

Коли я прибув, тіло Пітерса вже забрали до моргу. За словами Брайла, тіло задубіло менш ніж за годину, а це дуже мало. Я підготував усе необхідне для розтину і разом із Брайлем поїхав додому кілька годин передрімати. Важко передати словами те особливо неприємне враження, яке на мене справила вся ця пригода. Можу лиш сказати, що я не менш радів товариству Брайла, ніж він – моєму.

Прокинувшись, я все ще почувався пригнічено, хоча вже трохи краще. Близько другої ми почали розтин. Трохи повагавшись, я зняв простирадло із Пітерсового тіла і був вражений. На його лиці не залишилося й сліду від того демонічного вишкіру. Спокійне, без жодної зморшки обличчя не могло належати людині, яка нещодавно билася в агонії фізичного та душевного болю. Я підняв його руку, таку ж в'ялу, як і все його тіло; задубіння минуло.

Думаю, саме тоді я вперше повністю переконався в тому, що маю справу з цілковито новою, або принаймні невідомою, формою смерті, що настала внаслідок мікробного чи якогось іншого ураження. Як правило, задубіння настає через шістнадцять, а то й двадцять чотири години, залежно від стану пацієнта перед смертю, його температури та безлічі інших чинників. Зазвичай, задубіння тримається від двох до трьох днів, при стрімкому настанні воно минає швидко, а при повільному – займає більше часу. Тіло діабетика дубіє швидше, ніж в інших. Ще стрімкіше задубіння настає внаслідок раптової травми голови, наприклад, через вогнепальне поранення. В нашому випадку задубіння настало одразу після смерті й минуло в надзвичайно короткий проміжок часу – менш ніж п'ять годин, бо за словами помічника, який оглядав тіло близько десятої ранку, процес задубіння ще не настав. А насправді ж, він уже давно минув.

Про результати розтину можна розказати двома словами. Не було жодних очевидних причин Пітерсової смерті. Та все ж він був мертвий!

А після того, як Госкінс підтвердив результати розтину, ці два взаємовиключні поняття залишались однаково правильними. Причин смерті Пітерса не було. Але він таки помер. Якщо загадкові світляні кульки й мали якийсь стосунок до його смерті, то вони не залишили жодного сліду. Його органи, як і все інше, були в чудовому стані, він справді був надзвичайно здоровим чолов'ягою. Після того, як я пішов, Госкінсу більше не щастило на світлоносні тільця.

Тієї ж ночі я написав короткого листа, в якому змалював симптоми недуги Пітерса, не вдаючись при тому до опису змін на його обличчі, а лиш обережно згадавши про «незвичні гримаси» та «вираз глибокого страху». Разом із Брайлем ми розіслали листа всім лікарям Нью-Йорка, і я сам подбав про те, щоб лист також дійшов до всіх клінік та госпіталів. У листі я цікавився у своїх колег, чи вони колинебудь лікували пацієнтів зі схожими симптомами, і якщо так, то просив, щоб вони надіслали детальний опис, імена, адреси, рід занять та будь-які інші цікаві дані про них. Я ж, своєю чергою, обіцяв тримати все у найсуворішій таємниці. Я тішив себе тим, що моя репутація була такою, що

ніхто не запідозрить у моєму запиті простої цікавості чи прихованих намірів.

У відповідь я отримав сім листів, автор одного з яких навіть завітав до мене особисто. Кожен лист, за винятком одного, з різним ступенем властивого медикам консерватизму давав відповіді на мої запитання. Прочитавши їх усі, я переконався, що протягом півроку сім абсолютно несхожих між собою людей померли так само, як Пітерс.

Хронологія смертей виглядала таким чином:

25 травня: Рут Бейлі, стара діва, п'ятдесят років, відносно багата, соціально активна, чудова репутація, добродійниця, допомагала дітям. 20 червня: Патрік МакІлрейн, муляр, одружений, двоє дітей. 1 серпня: Аніта Грін; одинадцять років, батьки – освічені, представники середнього класу. 15 серпня: Стів Стендіш, акробат, тридцять років, одружений, троє дітей. 30 серпня: Джон Дж. Маршал, банкір, шістдесят років, допомагав дітям. 10 вересня: Фінеас Дімот, тридцять п'ять років, гімнаст на трапеції, одружений, маленька дитина. 12 жовтня: Гортензія Дарнлі, близько тридцяти років, безробітна.

Усі, крім двох, мешкали в різних куточках міста.

У всіх випадках задубіння наставало раптово й стрімко проходило, а від першого нападу до настання смерті минало близько п'яти годин. П'ятеро колег згадали про дивний вираз обличчя, який мене найбільше турбував; і хай би як стримано вони про це все писали, я вгадував у їхніх словах збентеження і розгубленість.

«Очі пацієнтки не заплющувалися, – писав лікар про стару діву Бейлі. – Вона пильно дивилася, але не бачила нічого навколо себе, не в змозі зосередити свого погляду на предметах, що її оточували. Мене особливо стривожив вираз невимовного жаху, який з'явився на її обличчі перед самою смертю. Та після смерті він лише посилювався. Задубіння минуло протягом п'яти годин».

Лікар, який обстежував муляра МакІлрейна, не мав що сказати про цей феномен, але детально описав вираз обличчя його пацієнта вже після настання смерті.

«Він не мав нічого спільного з м'язовим скороченням так званої маски Гіппократа чи застиглим поглядом і скрив-

леними устами – усміхом смерті. На його обличчі не було й натяку на пережиті страждання – навіть зовсім навпаки. В його очах застиг дивний вираз люті».

Доповідь лікаря, що стежив за станом акробата Стендіша, була доволі поверхова, хоч і містила згадку про те, що «після того, як пацієнт помер, з його гортані долинали якісь дивні звуки». Мені було цікаво, чи то був той самий демонічний сміх, що я чув з Пітерсових уст. Навіть якщо так, я б не зміг нічого більше вивідати у свого небагатослівного колеги.

Я особисто був знайомий із лікарем, що опікувався банкіром, – самовпевненим, зарозумілим, ідеальним лікарем для багатіїв.

«Причина смерті доволі очевидна – тромбоз, – писав він. – Поза сумнівом, у пацієнта обірвався тромб у мозку. Я особисто не надаю жодного значення гримасам чи швидкому задубінню тіла». – І ще зверхньо додав: «Знаєте, любий Ловелле, в судовій медицині побутує думка, що за станом задубіння тіла можна визначити геть усе».

Я хотів було відповісти, що дуже зручно прикривати свою некомпетентність таким діагнозом, але цим я навряд чи вразив би його самолюбство.

У доповіді про Дімота не було нічого про гримаси та звуки, лише сухі факти.

А от лікар маленької Аніти виявився набагато відвертішим.

«Чудова дитина, – писав він. – Здавалося, вона зовсім не страждала від болю. Та коли в неї стався напад, мене шокував вираз глибокого жаху в її застиглому погляді. Її ніби душив страшний сон, хоч вона до самої смерті була при свідомості. Майже смертельна доза морфію жодним чином не вплинула на цей її стан та не змінила ритму серцебиття чи дихання. Пізніше з її лиця зійшла гримаса жаху, поступившись емоціям, про які я б радше розповів вам особисто, якщо ви, звісно, не проти. Але після смерті мене ще більше стривожив вираз її обличчя. Та знову ж таки, при зустрічі».

Внизу він нашвидкуруч написав постскриптом. Видно було, що він вагався, та зрештою бажання виговоритися перемогло, тож, поставивши останню крапку, він хутенько, щоб не передумати, надіслав листа:

«Як я писав, дитина до самої смерті була при свідомості. Але мене не покидає думка, що вона була притомна і після смерті! Про це я й хотів би поговорити».

Я задоволено кивнув. Я не згадав про це спостереження у своєму запиті. Якщо те саме відбувалося з іншими пацієнтами, в чому я тепер не сумнівався, всі медики, окрім того, що лікував Стендіша, були такими ж боязкими мовчунями, як і я. Я відразу ж зателефонував лікарю маленької Аніти. Він був украй стривожений. З його слів, історія Аніти неймовірним чином перегукувалася із Пітерсовою. Він безперестанку повторював:

– Її янгольське личко змінила гримаса диявола!

Я пообіцяв тримати його в курсі справ, а незабаром після нашої розмови до мене завітав молодий лікар, що спостерігав за Гортензією Дарнлі. Доктор У. – так я його називатиму – не додав нічого нового до моїх спостережень, але його слова наштотхнули мене на практичний підхід до цієї проблеми.

Він сказав, що його кабінет розташований у житловому будинку, що належав Гортензії Дарнлі. Якось він допізна засидівся у себе в кабінеті, коли близько десятої його викликала темношкіра дівчина – покоївка міс Дарнлі. Коли він прийшов до Гортензії додому, та лежала у себе на ліжку. Її обличчя скривилося від жаху, а тіло було надзвичайно ослабленим та в'ялим. З опису доктора У., в неї було біляве волосся та блакитні, «як у ляльки», очі.

У кімнаті ще був чоловік. Спочатку він не хотів назватися, мовляв, він усього лиш її друг. Доктор У. подумав, що жінка стала жертвою насилля, але на її тілі не було жодних синців чи будь-яких інших ознак тілесних ушкоджень. За словами «друга», за вечерею «міс Дарнлі раптом сповзла на підлогу, ніби в неї кістки стали ватяними, відтоді не вимовивши ні слова». Покоївка підтвердила його слова. На столі ще були залишки вечері, а чоловік та покоївка запевняли, що Гортензія того вечора була як ніколи в чудовому гуморі. Ніхто ні з ким не сварився. Пізніше «друг» неохоче зізнався, що напад стався ще три години тому, і що весь цей час вони самотужки намагалися привести її до тями, викликавши його лише після того, як на обличчі в неї почали проявлятися дивні емоції – ті самі, що я спостерігав у Пітерса.

Коли напад почав набувати все гострішого характеру, покоївка в істеричі вибігла з кімнати. У чоловіка нерви виявилися міцнішими, і він залишався. Але його, як і доктора У., неабияк вразило те, що сталося після смерті жінки. Коли доктор сказав йому, що про цю справу необхідно повідомити слідчому, чоловік нарешті здався, відрекомендувавшись Джеймсом Мартіном. Він наполягав на тому, щоб зробили розтин тіла жінки, відверто все пояснивши. Міс Дарнлі була його коханкою, а в нього й так було достатньо проблем, щоб його ще звинуватили в її смерті.

Жінці зробили розтин. Утім, після ретельного огляду в її організмі не виявили жодних слідів хвороби чи отрути. Окрім незначних проблем із клапаном серця, Гортензія Дарнлі була цілком здоровою жінкою. Тому причиною смерті стала начебто вада серця. Хоча доктор У. був більш ніж переконаний, що хворе серце тут ні до чого.

Було очевидно, що Гортензія Дарнлі померла з тих самих причин, що й інші пацієнти. Але цікавим було те, що її дім розташований усього лише за кілька кроків від помешкання Пітерса, адресу якого дав мені Рікорі. Ба більше, якщо доктор У. не помиляється, Мартін також належав до їхнього світу. Між цими двома справами був безперечний зв'язок, якого я не спостерігав у інших. Я вирішив зателефонувати Рікорі та викласти перед ним усі карти, сподіваючись на його допомогу.

Моє дослідження тривало близько двох тижнів. За цей час я ближче познайомився з Рікорі. З одного боку, він страшенно цікавив мене як людина, сформована умовами сьогодення, а з іншого – імпонував, попри його кепську репутацію. Він був дуже начитаний, з непристойно високим рівнем інтелекту, проникливий, але марновірний – у давнину він став би чудовим кондотьєром¹, з гострим розумом і шпагою наготові. Мені стало цікаво, ким були його батьки. Після смерті Пітерса він кілька разів навідувався до мене, і тоді мені стало зрозуміло, що у нас взаєм-

---

¹ Командири військових загонів, що переважно склалися з чужинців і перебували на службі міст-комун та правителів в Італії XIV–XVI ст. (прим. ред.).

на симпатія. Під час тих візитів його супроводжував мовчазний охоронець, той самий, що чатував біля вікна клініки. Його звали МакКенн. Рікорі найбільше довіряв цьому чоловікові, який, очевидно, був беззастережно відданий своєму сивочолому шефу. МакКенн також був непересічною особою і ставився до мене шанобливо. Він зі своїм південним акцентом розповідав, як колись давно «нянчив корів неподалік Арізони, а тоді став надто популярним на кордоні».

– Я за вас, док, – якось сказав він мені. – Ви точно підходите моєму шефу і вмієте його розрадити. Коли я сюди приходжу, то можу не тримати постійно руки в кишенях. Якщо хтось заміряться на ваше стадо, ви тільки свисніть, і я візьму вихідний.

А тоді ніби ненароком додав, що «запросто прострелить четвертак із відстані ста футів».

Я не знав, був то жарт чи він справді говорив серйозно. В будь-якому разі, Рікорі нікуди не виходив без його супроводу; тоді я зрозумів, як сильно він цінував Пітерса, довіривши його МакКенну.

Того дня я зателефонував Рікорі, запросивши його поведеряти разом зі мною та Брайлем у мене вдома. Він прибув о сьомій і наказав своєму водієві заїхати за ним о десятій. Ми сіли за стіл, а МакКенн, як завше, став на варті, своїм виглядом озброєного бандита, як з кіно, налякавши двох моїх медсестер (у мене є маленька приватна клініка, що прилягає до мого дому).

Повечерявши, я відпустив дворецького і відразу перейшов до суті справи. Я розповів Рікорі про свій запит, зауваживши, що так дізнався про сімох інших людей, яких спіткала та ж біда, що й Пітерса.

– Облиште думку про те, що смерть Пітерса якимось чином пов'язана з вами. Маленькі світляні кульки, які ми знайшли у нього в крові, теж не є причиною його смерті.

Після цих слів Рікорі побілів як полотно й перехрестився.

– *La strega!*! – він крикнув зі злості. – Відьма! Бісова відьма!

¹ Відьма (*it.*) (*прим. пер.*).

– Не верзійте дурниць, Рікорі! – сказав я. – Забудьте свої клятві забобони і краще допоможіть мені.

– Нічого ви не розумієте! Є речі, докторе Ловелл... – почав він різко, а тоді опанував себе. – Що ви хочете від мене?

– Спершу, – сказав я, – потрібно проаналізувати всі вісім смертей. Брайле, у вас є якісь ідеї?

– Так, – відповів Брайл. – Думаю, всіх вісьмох було вбито!

Розділ 3

СМЕРТЬ ТА МЕДСЕСТРА ВОЛТЕРС

Брайл висловив думку, що залягла на споді моєї свідомості. Але мене неабияк обурило те, що в нього не було жодних підстав для такого припущення.

– Та ви просто Шерлок Холмс, – кинув я саркастично.

Він почервонів, але вперто повторив:

– Їх убили.

– *La strega!* – прошепотів Рікорі.

Я кинув на нього сердитий погляд.

– Брайле, не тягніть kota за хвоста. У вас є докази?

– Ви не бачили Пітерса близько двох годин, я ж увесь цей час був поруч із ним. Спостерігаючи за його станом, мені здалося, ніби вся проблема у нього в голові – не в тілі, нервах чи мозку, які відмовлялися функціонувати, а його силі волі. Навіть не так. Уявіть, що його воля, замість того щоб підтримувати життєздатність його тіла, зосередилась на тому, щоб убити його!

– Але тоді це не вбивство, а самогубство. Що ж, і таке буває. Я бачив, як люди помирають, втративши бажання-жити...

– Ні, я не це маю на увазі, – перебив він. – В інших це відбувається пасивно. А тут усе навпаки.

– Боже милостивий, Брайле! – Його слова мене надзвичайно вразили. – Ви ж не хочете сказати, що всі вісім

жертв добровільно пішли з життя, навіть одинадцятирічна дитина!

– Я цього не казав, – відповів він. – Мені здалося, що Пітерс зробив це не свідомо, а з чужої волі, яка цілком поглинула його власну, обвинившись навколо та засівши глибоко всередині. З чієїсь волі, якій він не міг чи не хотів опиратися, принаймні перед смертю.

– *La maledetta strega!*! – знов пробурмотів Рікорі.

Стримавши своє роздратування, я замислився. Зрештою, я глибоко поважав Брайла. Він був надто розумною, хорошою людиною і добрим фахівцем, щоб нехтувати його думкою.

– Можливо, ви здогадуєтесь, як їх убили, якщо то, звісно, були вбивства? – запитав я ввічливо.

– Анітрохи, – відповів Брайл.

– Що ж, розгляньмо теорію вбивства. Рікорі, у вас на цій ниві багатший досвід, ніж у нас із Брайлем, тож слухайте уважно і дайте врешті-решт спокій тій відьмі, – сказав я доволі жорстко. – Є три основні складові злочину: спосіб, можливість і мотив. Розгляньмо їх по черзі. Спосіб. Отруїти людину можна трьома різними способами: через ніс (в тому числі газом), рот і шкіру. Є ще два чи три методи. Наприклад, батька Гамлета отруїли, заливши йому блекоти у вухо, але щодо цього в мене завжди були сумніви. Думаю, що в ході пошуку істини можна відкинути всі методи отруєння, окрім як через рот, ніс та шкіру, через яку отрута всмоктується або ж проникає в кров. Скажіть, у Пітерса були які-небудь ознаки отруєння на шкірі, у мембранах дихальних шляхів, горлі, внутрішніх органах, шлунку, крові, нервах, мозку чи деінде?

– Ви ж самі знаєте, що ні, – відповів він.

– Отож. Таким чином, крім загадкових світляних кульок, у нас більше нічого немає. А це означає, що в нас недостатньо доказів, щоб вибудувати повноцінну теорію вбивства. Що ж, перейдемо до наступного пункту – можливість.

Серед жертв були багатійка, гангстер, поважна стара діва, муляр, одинадцятирічна школярка, банкір, акробат та гімнаст на трапеції. Різноманітнішої компанії годі й шука-

¹ Проклята відьма! (*ital.*) – (прим. пер.).

ти. Як ми бачимо, між ними, окрім, можливо, циркачів, а також Пітерса і міс Дарнлі, не було жодного зв'язку. То скажіть мені, як одній і тій самій людині вдалося наблизитися до гангстера Пітерса настільки, щоб убити його, і піти на такий же близький контакт із Рут Бейлі, старою дівою-благодійницею? Як людина, що встановила такий зв'язок із банкіром Маршалом, змогла так само зблизитися з акробатом Стендішем? Сподіваюся, ви розумієте, що це не так просто? Так чи інакше, а смерть цих людей, якщо їх убили, не була звичайною випадковістю. Між ними має прослідковуватися якийсь зв'язок. Ви згодні зі мною?

– Частково, – поступився він.

– Якби всі вони жили по сусідству, ми б могли припустити, що ймовірний убивця має до них однаковий доступ. Але ж це не так.

– Перепрошую, докторе Ловелл, – перебив мене Рікорі, – а що, як їх об'єднавав спільний інтерес?

– Які спільні інтереси можуть бути в таких різних людей?

– Один спільний інтерес, судячи з доповідей ваших колег та слів МакКенна.

– Що ви маєте на увазі, Рікорі?

– Немовлята, – відповів він. – Чи принаймні діти.

Брайл кивнув:

– Я про це теж подумав.

– Погляньте, – вів далі Рікорі. – Міс Бейлі описують як благодійницю, що любила дітей. Її добротність виражалася в тому, що вона їм допомагала. Банкір Маршал піклувався про добробут дітей. Муляр, акробат та гімнаст на трапеції мали дітей. Аніта сама була дитиною. Пітерс та міс Дарнлі, як би сказав МакКенн, просто божеволіли від любові до дітей.

– Проте, – заперечив я, – якщо йдеться про низку вбивств, то це все справа рук одної людини. Але ж не може бути, щоб усі вісім жертв були зацікавлені в одному немовляті, дитині чи групі дітей.

– Теж правда, – сказав Брайл. – Проте їх усіх могло цікавити щось таке, що, на їхню думку, принесло б користь чи сподобалось їхнім любим діткам. І цю особливу річ можна

було придбати лише в одному місці. Якби ми переконалися в тому, що таке місце насправді існує, ми провели б там розслідування.

– Із цим, звісно, варто розібратися, – сказав я. – Та все ж мені здається, що ідея зі спільним інтересом – палиця з двома кінцями. Помешкання жертв також могли бути в полі зацікавлення однієї людини. Наприклад, вбивця міг бути майстром з ремонту радіоприймачів чи сантехніком, колектором чи електриком. Варіантів безліч.

Брайл знизав плечима. Рікорі нічого не відповів, він упав у глибоку задуму і, схоже, не чув мене.

– Рікорі, послухайте, будь ласка, – сказав я. – Поки що ми тупцюємо на місці. Спосіб убивства, якщо то було воно, нам невідомий. Можливість убивства – знайдіть мені того, чий бізнес, рід занять і тому подібне спонукали б усіх вісьмох завітати до цієї людини чи самим пустити її до себе на поріг; і нехай, можливо, та людина мала справу з немовлятами чи старшими дітьми. Тепер мотив. Помста, вигода, кохання, ненависть, ревнощі, самозахист? Теж якось не клеїться, адже, знову ж таки, всі жертви належали до різних соціальних прошарків.

– А якщо вбивця просто тамує свою жагу до вбивства, до смерті – чим не мотив? – якось дивно запитав Брайл.

Рікорі аж підвівся з крісла, кинувши на Брайла зацікавлений погляд, а тоді знову сів, хоч я й помітив, як він весь напружився.

– Я саме хотів обговорити з вами версію із серійним убивцею, – сказав я децю роздратовано.

– Це не зовсім те, що я маю на увазі. Пам'ятаєте рядки Лонгфелло?

*«Я стрілою поцілив увись,
А куди приземлилась – не знаю».*

Мені ніколи не подобалась думка, що, як дехто вважає, нібито закладена у цих віршованих рядках: мовляв, достатньо відправити судно до невідомого порту, і воно повернеться назад, навантажене слоновою кісткою, павичами, мавпами та коштовним камінням. Є люди, які не можуть

просто так стояти біля вікна, що виходить на гамірливу вулицю, чи на даху високої будівлі, щоб не пожбурити щось додолу. Вони отримують неабияку насолоду лиш від однієї думки про те, в кого вони поцілять цього разу. Відчуття влади. Відчуття того, що ти – Бог, який насилає чуму на голови однаково грішних і праведних. Стрілець Лонгфелло, либонь, належав до таких людей. Глибоко в душі він хотів випустити справжню стрілу, щоб потім губитися в здогадах, вцілила вона комусь в око чи, можливо, в серце, а може, просвистіла повз, влучивши у бродячого собаку. Але це ще не все. Дайте цій людині можливість навмання накликати на когось смерть, мотив якої, на її думку, ніхто не в змозі розгадати. Він заचाївся у пільмі, в безпеці, цей бог смерті. Без тіні злоби, йому, можливо, байдуже в кого стріляти, адже він це робить заради забави, точнісінько як лучник Лонгфелло.

– І він, на вашу думку, не маніяк-убивця? – спитав я холодно.

– Не обов'язково. Просто для нього не існує жодних заборон і табу на вбивство. Він може навіть не усвідомлювати, що чинить неправильно. Кожен з'являється на цей світ, щоб померти, але ніхто не знає, як і коли це станеться. Тож цей вбивця вважає, що чинить так само правильно, як сама смерть. Той, хто вірить, що світом править премудрий та всемогутній Бог, не вважає Його убивцею-маніяком. А проте, Він накликає війни, чуму, страждання, хвороби, потопи і землетруси, не роблячи при цьому різниці між безбожниками та вірянами. Якщо ви вважаєте, що все в руках так званої долі, ви б назвали її вбивцею?

– Ваш уявний лучник, – сказав я, – випускає особливо неприємні стріли, Брайле. Думаю, ця розмова набула надто метафізичного характеру, як для такого простого науковця, як я. Рікорі, я не можу звернутися з цим до поліції. Вони, звісно, уважно мене вислухають, та щойно я піду геть, попадають від реготу. Якби я виклав медичній спільноті усе, що роїться в моїй голові, вони б стали гірко оплакувати мій розум, який на зорі свого розквіту так стрімко занепав. Я б також не довірив проводити розслідування приватним детективам.

– То що ви пропонуєте? – запитав він.

– У вас є свої особливі джерела, – я відповів. – Я хочу, щоб ви ретельно дослідили всі пересування Пітерса та Гортензії Дарнлі за останні два місяці. Я також хочу, щоб ви дізналися якомога більше про решту потерпілих.

Я завагався.

– Я хочу, щоб ви знайшли те місце, куди бідолашних привела любов до дітей. Хоч я й розумію, що ви з Брайлем не маєте ані найменших доказів, які б підтвердили ваші здогадки, я все ж неохоче, але визнаю, що скоріш за все ви маєте рацію.

– Ви робите успіхи, докторе Ловелл, – серйозно мовив Рікорі. – Підозрюю, ще трохи, і ви неохоче визнаєте існування моєї відьми.

– Останнім часом я так пустився берега зі своїм легковір'ям, – сказав я, – що й цього не стану заперечувати.

Рікорі засміявся, а тоді взявся вичитувати важливі деталі з листів. Годинник пробив десяту вечора. Прийшов МакКенн і повідомив, що авто вже чекає, тож ми провели Рікорі до дверей. Коли охоронець вийшов і вже чекав на сходах, у мене раптом виникла одна думка.

– Звідки ви почнете, Рікорі?

– З Пітерсової сестри.

– Вона знає, що він мертвий?

– Ні, – знехотя відповів він. – Вона думає, він десь зайнятий у справах. Він часто й надовго отак зникав з причин, про які не міг їй прямо сказати, і вона це чудово розуміє. У такому разі я тримаю її в курсі справ. А про смерть Пітерса я не сказав їй лиш тому, що вона його дуже любить і буде у відчаї, коли про все дізнається, тим паче, вона ось-ось має народити.

– Цікаво, вона знає про смерть міс Дарнлі?

– І гадки не маю. Можливо. Хоча МакКенну, очевидно, про це нічого не відомо.

– Що ж, – сказав я, – не знаю, як вам тепер вдасться приховати від неї смерть Пітерса. Але це вже ваша справа.

– Саме так, – сказав він та слідом за МакКенном попрямував до авто.

Щойно ми з Брайлем зайшли до моєї бібліотеки, як пролунав телефонний дзвінок. Брайл відповів. Я чув, як він лайнувся, тремтячою рукою стискаючи слухавку, а потім відповів: «Скоро будемо».

Повільно поклавши слухавку, він повернувся до мене. Ним усім тіпало.

– У медсестри Волтерс стався напад!

Мене ця новина відверто шокувала. Як я вже писав, Волтерс була не тільки бездоганною медсестрою, а ще й доброю та привабливою дівчиною. У неї була суто кельтська зовнішність – чорне волосся із синім полиском, блакитні очі, обрамлені неймовірно довгими віями, та біла, як молоко, шкіра. Так, вона була надзвичайно приваблива. Після кількох хвилин мовчанки я спромігся сказати:

– Що ж, Брайле, ось вам ваша заплутана логіка. І ваша теорія вбивства. Від Дарнлі до Пітерса і Волтерс. Тепер я вже не сумніваюся, що ми маємо справу з якимось інфекційним захворюванням.

– Справді? – сказав він похмуро. – Я не готовий це визнати. Мені відомо, що Волтерс більшу частину зароблених коштів віддає на лікування своєї маленької хворої небоги, яка живе разом з нею. Дитині вісім років. Тож у цій справі, за теорією Рікорі, ми також можемо простежити спільний інтерес.

– Хай там як, – відповів я не менш понуро, – але я простежу за тим, щоб у клініці вжили всіх необхідних заходів проти цієї інфекційної хвороби.

Щойно ми надягнули капелюхи та пальта, як під'їхало моє авто. Клініка була розташована всього за два квартали від мого дому, та я не хотів гаяти ні секунди. Я наказав, щоб медсестру Волтерс поклали в окрему інфекційну палату, призначену для підозрілих захворювань. Оглядаючи її, я помітив ту ж в'ялість тіла, що й у Пітерса. Та, на відміну від нього, в її очах і на обличчі не було й тіні жаху. Натомість одна лиш відразу й неймовірна ненависть. Жодних ознак паніки. Здавалося, вона також бачила щось перед та поза собою. Під час огляду я чітко розгледів у її погляді спалах усвідомлення, а затим – благання. Я глянув на Брайла, і він кивнув; він також це помітив.

Я оглянув кожен дюйм її тіла. На ньому не було жодних слідів, окрім рожевуватої плямки на правому передплесні¹. Придивившись уважніше, я подумав, що то, мабуть, слід

¹ Частина стопи (прим. пер.).

від натирання чи легкого опіку. Якщо так, то ранка вже повністю загоїлася.

Перебіг її недуги повністю збігався з Пітерсовою та іншими. Медсестра сказала, що у Волтерс стався напад якраз тоді, коли вона збиралася додому. Нашу розмову перебив вигук Брайла. Я повернувся до ліжка й побачив, як рука Волтерс повільно підіймається і тремтить так, наче робить це із неабияким зусиллям. Її напівзвігнутий палець вказував на щось. Простеживши, куди саме показував палець, я побачив ту саму плямку. А тоді побачив, як її погляд так само, з величезним зусиллям, зосередився на ній.

Напруження було надто сильним, її рука безсило впала, а очі знову нагадували озерця ненависті та огиди. Та вона, очевидно, намагалася нам щось сказати. Щось, пов'язане з цією ранкою.

Я запитав у медсестри, чи Волтерс коли-небудь говорила комусь про ранку на її стопі. Вона сказала, що нічого такого від неї не чула, та й інші медсестри про це не говорили. Проте медсестра Роббінс ділила помешкання разом із Гарріет та Деніз. Я запитав у неї, хто така Деніз, і вона сказала, що то небога Волтерс. Як виявилось, тієї ночі в Роббінс закінчилася зміна, тож я попросив її зв'язатися зі мною, щойно вона повернеться додому.

Госкінс саме брав кров для аналізу. Я попросив його зосередитися на мікроскопічному дослідженні мазків і в разі, якщо він натрапить на світлоносні тільця, негайно мене про це сповістити. Бартано, чудовий фахівець із тропічних захворювань, та невролог Сомерс, якому я неабияк довіряв, у цей час якраз перебували у клініці. Я запросив їх на огляд, нічого не сказавши про попередні випадки. Коли вони оглядали Волтерс, зателефонував Госкінс і сказав, що йому вдалося успішно відділити одне зі світлоносних тілець. Я попросив колег спуститися до Госкінса і прокоментувати мені те, що він їм зараз покаже. Через якийсь час вони повернулися, дещо роздратовані та спантеличені. Вони сказали, що Госкінс говорив про якийсь «лейкоцит із фосфоресцентним ядром усередині». Глянувши в мікроскоп, вони нічого такого не побачили. Сомерс серйозно порадив мені відправити Госкінса на діагностику зору.

Бартано уїдливо зазначив, що здивувався б не менше, якби побачив в артерії мініатюрну русалку. Після цих слів я ще раз переконався в тому, що моє мовчання – золото.

Жодних очікуваних змін на обличчі Волтерс не відбувалося. Все той самий вираз огиди і ненависті, які Бартано та Сомерс прокоментували як «незвичний». Вони дійшли висновку, що в медсестри ураження мозку. На їхню думку, не було жодних ознак інфекції чи отруєння. Проте, перш ніж піти, вони сказали, що ця хвороба їх неабияк зацікавила, і попросили тримати їх в курсі справ та повідомляти про будь-які зрушення в її перебігу.

Через три години вираз її лица змінився, але не так, як я очікував. Очі та обличчя Волтерс не виражали нічого, крім ненависті. На якусь мить мені здалося, що я побачив, як на ньому промайнув вираз диявольського очікування. Якщо й так, то цей спалах швидко минув. А тоді ми побачили, як в її очах знову зажеврила іскра свідомості. Серце її також забилося з новою силою. Я подумав, що стан її стабілізувався.

А потім її повіки почали підійматися, повільно, наче з великим зусиллям, але рішуче. Шість разів вони підіймалися й опускалися. Пауза. Тоді ще сім разів. Знову пауза. Тоді вони опустилися і очі враз розплющилися. І так було двічі.

– Вона намагається нам щось сказати, – прошепотів Брайл. – Але що?

Тоді її довгі вії знову опустилися й піднялися шість разів... пауза... сім разів... пауза...

– Ми її втрачаємо, – прошепотів Брайл.

Я припав на коліна зі стетоскопом у вухах... повільніше... серце б'ється повільніше... і ще повільніше... а тоді настала тиша.

– Вона померла! – сказав я, підвівшись з колін. Ми схилюлися над нею в очікуванні цього останнього страшного спазму, конвульсії чи що то було.

Але нічого не відбувалося. На її обличчі залишився той самий вираз ненависті. Ніякого диявольського вищиру. Жодних звуків не долиняло з її мертвих уст. Усе ще тримаючи її білосніжну руку в своїй, я відчув, як тіло починає залякати.

Невідома смерть вбила медсестру Волтерс, у цьому не було жодних сумнівів. Але щось мені підказувало, що вона її не здолала.

Її тіло – так. Але не її волю!

Розділ 4

ПРИГОДА В АВТО РІКОРІ

Геть пригнічений, я повернувся з Брайлем додому. Важко описати, яке враження справили на мене всі ці події від початку й до кінця, хоч це ще був далеко не кінець. Здавалося, ніби я весь час, нервово здригаючись, перебував у тіні чужого світу, наче під невсипущим оком чогось невідомого, не з нашого життя, де моя підсвідомість тягнулася до порогу свідомого, розбиваючи між ними двері, щоб стати на варті... кожную хвилину пильнувати. Дивні слова як для прибічника традиційної медицини, еге ж? Що ж, нехай.

Бідолаху Брайла всього тіпало, та так, що я задумався, чи не поєднувало його з мертвою дівчиною щось більше, ніж суто професійний інтерес.

Близько четвертої ми прийшли до мене додому. Я наполіг на тому, щоб Брайл залишився на ніч. Перед сном я зателефонував у клініку, але від медсестри Роббінс не було жодної звістки. Я погано спав. Щойно годинник пробив дев'яту ранку, до мене зателефонувала медсестра Роббінс. Вона була в істеричі. Я попросив її прийти, а коли вона з'явилася, ми з Брайлем взяли її розпитувати.

«Близько трьох тижнів тому, – почала вона, – Гарріет принесла Деніз гарненьку лялечку. Дитина була в захваті від неї. Я запитала Гарріет, де вона взяла ляльку, і вона сказала, що придбала її в чудернацькій крамничці неподалік від центру.

– Джоб, – сказала вона (мене звать Джобіна), – у цій крамниці сидить дуже дивна жінка. Я її боюся, Джоб.

Я не звернула особливої уваги на її слова. Тим паче, Гарріет ніколи не була надто товариською. Та мені здалося, що вона пошкодувала про сказане.

А тепер, озираючись назад, мені здається, що Гарріет після цього поводитися якось дивно. То вона весела й життєрадісна, то наче якась замислена. Близько десяти днів тому вона прийшла додому з пов'язкою на стопі. Правій стопі, питаєте? Так. Вона сказала, що чаювала з тою самою жінкою, котра дала їй ляльку для Деніз. Чайник перевернувся, і гарячий чай вилився їй на ногу. Жінка одразу ж змастила опік якоюсь маззю, і біль як рукою зняло.

– Але, думаю, краще намастити ногу чимось своїм, – сказала Гарріет. А тоді зняла панчошу і почала розмотувати пов'язку. Я саме пішла на кухню, коли вона покликкала мене, щоб я глянула на її ногу.

– Дивно, – сказала вона. – Опік був доволі сильний, Джоб. А тепер практично загоївся. Хоча та жінка нанесла мені мазь не більш ніж годину тому.

Я поглянула на її ногу. На її передплесні виднілася велика червона пляма. Але то не був опік, тож я сказала їй, що чай, мабуть, був не такий уже й гарячий.

– Але, Джоб, мені справді обпекло ногу, – заперечила вона. – Так, що аж виступив пухир.

Деякий час вона просто сиділа й дивилася на пов'язку та свою ногу. Мазь мала синюватий відтінок і якось дивно виблискувала. Я ще зроду такого не бачила. Ні, вона не мала неприємного запаху. Гарріет нахилилася, взяла пов'язку й сказала:

– Джоб, спали її.

Тож я пожбурила пов'язку у камін. Пам'ятаю, як вона дивно спалахнула, але не загорілася. Вона просто спалахнула, а тоді зникла. Від побаченого Гарріет зблідла. А тоді знову поглянула на свою стопу.

– Джоб, – сказала вона. – Я ніколи не бачила, щоб рани так швидко гоїлися. Вона, мабуть, відьма.

– Що ти таке кажеш, Гарріет? – здивувалася я.

– Ах, забудь, – відповіла вона. – Якби ж мені стало духу роздерти ту пляму на нозі й змастити її протиотрутою від зміїних укусів!

А тоді засміялася, і мені здалося, що вона просто жартує. Натомість вона намастила ногу йодом і перев'язала її асептичною пов'язкою. Наступного ранку вона розбудила мене зі словами:

– Поглянь. Учора повний чайник кип'ятку перелився мені на ногу. А тепер на ній немає й сліду, а мав би залишитись. Джоб, Богом клянуся, краще б там був опік!

– От і вся історія, докторе Ловелл. Більше ми про це не говорили. Та й, здавалося, вона про все забула. Так. Я запитала в неї, де розташована крамниця і хто та жінка, але вона мені не сказала. Не знаю чому.

– Після того випадку я більше ніколи не бачила її веселою та життєрадісною. Щасливою, безтурботною... Не розумію, чому вона померла... Не розумію!

Брайл запитав у неї:

– Число 67 вам ні про що не говорить, Роббінс? Можливо, це номер будинку, куди навідувалася Гаррієт?

Вона задумалася, а тоді похитала головою. Я розказав їй про те, як Волтерс розмірено то розплющувала, то заплющувала очі.

– Очевидно, вона хотіла нам щось сказати, щось, пов'язане з цим числом. Добре подумайте.

Раптом вона випросталася і почала рахувати на пальцях. Вона ствердно закивала.

– Можливо, таким чином вона намагалася вимовити якесь слово? Наприклад, цифра 6 позначає літеру «Д», а 7 – «Е». Перші дві літери імені Деніз.

– Що ж, це доволі логічно. Вона, мабуть, хотіла, щоб ми подбали про дитину, – я звернувся до Брайла.

Він заперечливо хитнув головою.

– Вона знала, що я так чи інакше про неї подбаю, – сказав він. – Ні, розгадка полягає в іншому.

Незабаром після того як Роббінс пішла, зателефонував Рікорі. Я розповів йому про смерть Волтерс. Його це дуже вразило.

І ось знову настав час цієї сумної процедури – розтину. Ті самі результати, що й у Пітерса. Ми так і не дізналися, що стало причиною смерті дівчини.

Наступного дня, близько четвертої, знову зателефонував Рікорі.

– Ви будете вдома між шостою та дев'ятою, докторе Ловелл? – він намагався говорити стримано, тамуючи збудження.

– Звісно, якщо це важливо, – відповів я, глянувши в книгу записів. – Вам вдалося щось вивідати, Рікорі?

Він завагався.

– Не знаю. Але думаю, що так.

– Маєте на увазі, – я навіть не намагався приховати свого хвилювання, – маєте на увазі те місце, про яке ми говорили?

– Можливо. Про це я дізнаюся пізніше. А наразі вирушаю туди, щоб пересвідчитися.

– Скажіть, Рікорі, що ви сподіваєтеся там знайти?

– Ляльок! – відповів він.

І, ніби уникаючи подальших запитань, кинув слухавку, не давши мені вимовити й слова.

Ляльки!

Я задумався. Волтерс купила ляльку в тому самому таємничому місці, де вона отримала травму, яка її так турбувала, чи радше те, як вона містично загоїлася. Вислухавши Роббінс, я не сумнівався, що між травмою та нападом був певний зв'язок, про який вона намагалася нам сказати. Тож ми правильно зрозуміли її перше відчайдушне зусилля, про яке я вже писав. Звісно, вона могла помилятися, й опік чи то мазь жодним чином не стосувалися її стану. Втім, Волтерс виявляла неабияку турботу до дитини. Діти були спільним інтересом усіх тих, кого спіткало те ж лихо, що й її. А ляльки, поза сумнівом, є спільним інтересом дітей. Що ж вивідав Рікорі?

Я хотів поговорити з Брайлем, але так і не додзвонився до нього. Тоді я зателефонував Роббінс і попросив її негайно принести мені ляльку, що вона й зробила.

Лялька була надзвичайно красива. Вирізьблена з дерева і покрита левкасом¹, вона, однак, була зовсім як жива. Маленька лялечка з ельфійським личком. Її сукенка була оздоблена вишуканою вишивкою – етнічна сукня якогось невідомого мені народу. То був мало не музейний експонат,

¹ Грунт під фарбу або позолоту на дерев'яних виробках (прим. пер.).

який медсестра Волтерс навряд чи могла собі дозволити придбати. На ній не було жодних позначок виробника чи продавця, які б вказували на її походження. Ретельно роздивившись ляльку, я поклав її до шухляди і став з нетерпінням чекати на Рікорі з його новою.

О сьомій вечора я почув довгий та настирливий дзвінок у двері. Визирнувши з кабінету, я почув у холі голос МакКенна і попросив його піднятися нагору. Я одразу ж зрозумів, що щось сталося. Його мовчазне засмагле лице було землисто-жовтого кольору, а погляд – приголомшений. Ледь ворущачи губами, він мовив:

– Ходіть до авта. Здається, шеф мертвий.

– Мертвий! – вигукнув я, кулею кинувшись вниз до авта. Шофер, що стояв біля автівки, відчинив дверцята, і я побачив Рікорі, що зіщулився в кутку заднього сидіння. Мені не вдалося намацати його пульсу, а коли я підняв йому повіки, на мене втупилася пара скляних очей. Але тіло його не охолювало.

– Занесіть його всередину, – наказав я.

МакКенн разом з водієм занесли його до будинку, поклавши на стіл у мене в кабінеті. Я приклав стетоскоп до його грудей. Жодної ознаки серцебиття. Дихання я також не простежив. Я швидко оглянув усе інше. Судячи з усього, Рікорі був мертвий. Та я все одно не міг заспокоїтись. Я зробив усе, що роблять в таких сумнівних випадках, але безрезультатно.

МакКенн і шофер стояли неподалік від мене. Вони все зрозуміли з виразу мого обличчя. Я бачив, як вони збентежено презирнулися між собою; очевидно, кожного з них охопив страх, більше навіть шофера, ніж МакКенна. Останній запитав рівним, монотонним голосом:

– Це отруєння?

– Так, може бу..., – я затнувся на півслові.

Отрута! І та загадкова справа, про яку він говорив по телефону! І можливість отруєння в інших випадках! Але його смерть, попри деякі мої сумніви, не була схожа на інші.

– МакКенне, – звернувся я до охоронця, – коли і де ви вперше помітили, що щось негаразд?

Він таким же монотонним голосом відповів:

– Десь за шість кварталів від вас. Шеф сидів біля мене і тут як скрикне «Cuse!», ніби злякався чого. Він притиснув руки до грудей. А тоді застогнав і заляк. Я спитав у нього: «Що таке, шеф, вам щось болить?» Він не відповідав, а тоді якось так звалився на мене, і я побачив, що очі в нього широко розплющені. Я крикнув Полю, щоб зупинив машину, і ми вдвох його обдивилися, після чого чимдуж примчали до вас.

Я відкрив дверцята бару і налив їм міцного бренді. Це якраз те, що їм було потрібно. Я накрив Рікорі простиралом.

– Сідайте, – сказав я, – а ви, МакКенне, розкажіть, як усе було, із самого початку і до того місця, куди ви з Рікорі поїхали. Мені важлива кожна деталь.

Він почав:

«Близько другої шеф поїхав до Моллі, та що сестра Пітерса, посидів у неї з годину, а тоді повернувся назад додому, наказавши Полю під'їхати до нього о пів на п'яту. Але через те, що він багато сидів на телефоні, ми виїхали лишень о п'ятій. Він сказав Полю заїхати в одне місце, що на маленькій вуличці біля Беттері-парку. Але попросив його не заїжджати на саму вулицю, а припаркуватися неподалік від парку. А тоді сказав мені:

– Я піду туди сам. Не хочу, щоб вони знали, що я не один. У мене є на те свої причини. Ти поки прогуляйся, можеш час від часу заглядати, що там і як, але не заходь, поки я не покличу.

– Але, шефе, думаєте, це розумно? – спитав я у нього. На те він відповів:

– Я знаю, що роблю, і ти роби, як я кажу.

Тут я вже не міг йому перечити.

Ото ми, значить, їдемо до того місця, і Поль робить все так, як йому було велено. Шеф підіймається вуличкою і зупиняється біля невеликого магазинчика з купою ляльок у вітрині. Я проходжу мимо і придивляюся до того місця. Усередині темнуватого, але я бачу там купу ляльок і худу дівку на касі, таку бліду, як риб'ячий живіт. Постоявши з хвилину чи дві біля вітрини, шеф заходить всередину, а я потроху йду далі, і ще раз глянув на ту дівку, бо вона найбільша зі всіх жінок, яких я коли-небудь бачив. Шеф щось

їй каже, поки вона показує йому ляльки. Ше раз пройшовшись мимо, я бачу в магазині якусь жінку. Вона така велика, що я навіть на якийсь момент завис біля вітрини, бо ше ніколи не бачив таких товстих, як вона. У неї коричневе лице, схоже на конячу морду, ріденькі вусики й кілька родимок, і виглядає вона не менш дивно, ніж рибоподібна дівка. Велика й товста. А тоді я побачив її очі – Господі, шо це за очі! Великі, чорні і блискучі, вони мені видалися ше неприємнішими, ніж сама баба.

Ше раз пройшовшись мимо, я бачу, як шеф і здоровенна пані стоять у кутку. В нього в руці пачка грошей, і я бачу, як дівка на касі якось налякано на них дивиться. Пройшовшись ше раз, я не бачу ні шефа, ні баби.

Тому я дивлюся крізь вітрину, бо мені не подобається, шо шеф зник з моїх очей. Наступне, шо я бачу, це як шеф виходить з магазину через чорний хід. Страшенно розлючений, він шось несе в руках, а жінка йде за ним, і з очей у неї сиплять іскри. Шеф шось бурмоче, але я не можу розібрати, шо саме. Товста баба тоже шось бурмоче у відповідь і робить якісь кумедні випадки. Кумедні випадки? Ні, швидше смішно розмахує руками. Але шеф прямує до машини, і я бачу, як він ховає ту штуку, яку тільки шо держав у руках, під пальто, і застібає його.

Це лялька. Я бачу, як звисають її ніжки, перш ніж зникнути під пальтом. Вона величенька, бо стирчить з-під пальта...

МакКенн замовк і почав механічно розминати цигарку, а тоді глянув на накрите простирадлом тіло й пожбурих її геть. Він продовжив:

– Я ше ніколи не бачив шефа таким сердитим. Він шось бурмотів італійською, шось типу «страйга», і я розумів, шо йому не до розмов, тож просто мовчки йшов поруч із ним. Раптом він заговорив до мене, але так, ніби до себе, ну ви розумієте, про шо я:

– Біблія велить вбивати відьом.

І продовжив бурмотіти шось собі під ніс, одною рукою міцно тримаючи ляльку під пальтом.

Ми сіли в авто, і він наказав Полю мчати прямо до вас, і начхати на правила дорожнього руху. Все правильно, Полю? Так. Коли ми сіли в авто, він перестав бурмотіти, а

просто тихо сидів поруч, поки раптом не вигукнув «Асусе!», але про це я вже казав. От і все, так же, Полю?»

Шофер нічого не відповів. Він дивився на МакКенна з якимось благанням в очах. І я чітко бачив, як МакКенн заперечно хитнув головою у відповідь. Тоді шофер, вагаючись, сказав із сильним італійським акцентом:

– Я не бачити магазина, але все, що МакКенн казати – правда.

Я підвівся й підійшов до тіла Рікорі. Вже хотів було скинути з нього простирadlo, коли дещо привернуло мою увагу. Червона пляма розміром з монету – крапля крові. Затиснувши пальцем те місце, я акуратно підняв край простирadla. Пляма червоніла прямо над серцем Рікорі. Я взяв найсильнішу лупу і найтонший зонд. З допомогою лінзи я розгледів на грудях Рікорі маленький прокол, як від медичної голки, і обережно ввів зонд. Він легко ковзнув усередину, все глибше й глибше, поки не наткнувся на стінку серця. Далі я не продовжував.

Щось гостре й надзвичайно тонке пронизало груди Рікорі прямісінько в серце!

Я глянув на нього з деяким сумнівом, бо не вірив, що та дрібна цятка і є причиною смерті. Хіба що його вкололи чимось отруйним або той укол супроводжувався сильним шоком. Але такий шок може спровокувати психологічний стан, що за всіма ознаками майже нічим не відрізняється від смерті. Я чув про такі випадки.

Усе ж, попри результати огляду, я не був впевнений, що Рікорі помер. Але про це я не сказав МакКеннові. Живий Рікорі чи мертвий, але МакКенн повинен був мені дещо пояснити. Я повернувся до пари, яка уважно за мною спостерігала.

– Кажете, вас було троє в авто?

Я знову побачив, як вони Perezирнулися між собою.

– Була ще лялька, – відповів МакКенн дещо виклично.

Я нетерпляче відкинув таку відповідь.

– Повторюю: вас усього троє було в авто?

– Так, троє людей.

– Тоді, – сказав я суворо, – вам доведеться багато що пояснити. Рікорі закололи на смерть. Я змушений викликати поліцію.

МакКенн підвівся і підійшов до тіла. Він узяв до рук лупу й подивився кризь неї на крихтіну цятку. Тоді глянув на шофера і сказав:

– Я ж казав тобі, Полю, що це зробила лялька!

Розділ 5

ПРИГОДА В АВТО РІКОРІ

(продовження)

Я скептично мовив:

– МакКенне, і ви хочете, щоб я в це повірив?

Він нічого не відповів, розминаючи іншу цигарку, яку цього разу не викинув. Шофер підійшов, похитуючись, до тіла Рікорі, а тоді впав на коліна і почав ревно молитися. До МакКенна, хоч як це дивно, повернулося його звичне самовладання. Здавалося, він відкинув усі сумніви щодо смерті Рікорі й знову став холоднокривим та впевненим у собі. Він запалив цигарку, а тоді майже весело сказав:

– Хочу вас переконати.

Я підійшов до телефонного апарата. МакКенн вискочив поперед мене, загородивши його спиною.

– Подождіть, док. Якщо ви думаєте, що я, криса така, встромив ножа у серце чоловіка, який найняв мене, щоб я його охороняв, хіба така поведінка не здається вам безглуздою? Шо нам із Полем заважає вас убити й забратися з місця злочину?

Чесно кажучи, про це я не подумав. Тепер я розумів, у яку халепу вскочив. Я глянув на шофера. Він підвівся з колін і стояв, уважно дивлячись на МакКенна.

– Бачу, ви зрозуміли, про що я, – МакКенн сумно усміхнувся. Він підійшов до італійця. – Витягай стволи, Полю.

Без зайвих слів шофер сягнув рукою до кишені та передав йому пару пістолетів. МакКенн поклав їх у мене на столі. Тоді з-під лівої пахви витягнув ще один пістолет і поклав поруч із іншими, а тоді витягнув ще один із кишені.

– Сядьте, док, – мовив він, вказавши на моє крісло біля стола. – Це вся моя артилерія. Поки що держить зброю в себе. Якщо ми кинемося тікати – стріляйте. Але я молю вас, не викликайте поліції, поки не вислухаєте нас до кінця.

Я сів, підсунувши до себе пістолети, щоб перевірити їх. Вони були заряджені.

– Док, – сказав МакКенн, – я хочу, щоб ви подумали над трьома важливими речами. По-перше, якби я вбив шефа, думаєте, я б зараз так робив? По-друге, я сидів справа од нього. На ньому було грубе пальто. Як я міг дотягтися до нього та всадити щось настільки тонке, що пройшло крізь пальто, ляльку, одяг і шкіру, та ще й без ніякого спротиву з його сторони? Він же, чорт забирай, був досить сильний. Поль би все бачив...

– Яка різниця, – перебив я його, – якщо Поль ваш співучасник?

– Ваша правда, – він неохоче погодився. – Поль, так само як і я, по вуха у багнюці. Хіба не так, Полю? – він різко глянув на шофера, і той кивнув. – Шо ж, цей пункт нехай ще побуде під знаком питання. Йдемо далі. Припустимо, я вбив шефа, і Поль був також до цього причетний, нашо нам взяти його до вас, щоб дізнатися причину смерті? А коли б ви розібралися, шо й до чого, думаєте, ми б отак просто вам усе розказали? Господи, док, та я ж не настільки сумашедший!

У нього пересмикнулося лице.

– Нашо мені було його вбивати? Він знав, шо я за ним – у вогонь і в воду. І Поль теж.

Його слова звучали доволі переконливо. Глибоко в душі я усвідомлював, шо МакКенн каже правду або, принаймні, як він бачить її зі свого боку. Він не вбивав Рікорі. Але в те, шо це справа рук ляльки, теж складно було повірити. З іншого боку, їх було в авто троє. МакКенн немов читав мої думки.

– Може, то якась механічна лялька, – сказав він. – Заведена, щоб вколоти.

– МакКенне, спустіться вниз і принесіть її сюди, – попросив я нетерпляче.

Він міг мати слушність.

– Її там нема, – сказав він, знову сумно усміхнувшись. – Вона втекла!

– Що за нісенітниця... – почав було я.

Але тут втрутився шофер:

– Це правда. Оце щось тікати, коли я одкрив двері машини. Я думати, то кіт чи, може, собака і казати: «Якого біса?» А тоді бачити, як воно кудись швидко бігти. Воно нахилитися, заховатись у тінь, а тоді мелькнути, як блискавка, і зникнути. Я спитав у МакКенна: «Що за чортівня?» МакКенн зазирнути в машина і сказати: «Це лялька. То вона вбила боса!» А я йому: «Лялька! Яка ще лялька?» І він мені розказав. Я не знати раніше ні про яку ляльку. Я бачити, як шеф щось нести під пальтом, але не знати, що то було. Але я бачити, що ота бісова штука зовсім не кіт і не собака. Воно вискочити з машини і пробігти поміж моїх ніг.

Я іронічно сказав:

– То ви хочете сказати, МакКенне, що ляльку зумисне завели так, щоб після удару вона одразу втекла?

Він почервонів і тихо сказав у відповідь:

– Я ж не говорю, що то була механічна лялька. Але це звучить найменш ідіотські, чи не не?

– МакКенне, чого ви від мене хочете? – запитав я різко.

– Док, коли я жив в Арізоні, помер один ранчер. Раптовою смертю, в якій підозрювали одного нещасного. Маршал сказав йому: «Мужик, я вважаю тебе невинним, але серед присяжних я один такий. Шо скажеш?» Він відповів: «Маршале, дайте мені два тижні, і якщо за цей час я не знайду того, хто це зробив, я буду на шибениці». На шо маршал сказав: «Шо ж, справедливо. Поки шо вердикт такий: чоловік помер від удару». Так і було. Він помер від удару кулі. Отож, не пройшло й два тижні, як цей мужик приводить вбивцю, прив'язаного до його сідла.

– Я розумію, про що ви, МакКенне. Але ми не в Арізоні.

– Я знаю. Але чи не могли б ви засвідчити, шо причиною смерті стало серце? Тимчасово? Дайте мені тиждень. І якщо за цей час я не справлюся, робіть зі мною все, шо хочте. Я не втікату. Такі мої умови, док. Якщо ви зв'яжеться з лягавими, то можете хоч зараз нас застрелити. Якщо ми скажемо їм про ляльку, вони покрутять пальцем біля

виска, а потім підсмажать нас у Сінг-Сінг¹. Не скажемо – все одно нам кінець. Якщо якимось чудом лягаві від нас відчепляться, знайдуться люди з оточення шефа, які швидко це виправлять. Кажу вам, док, на ваших руках буде кров двох невинних чоловіків. Але біда в тому, що ви так ніколи й не дізнаєтеся, хто вбив шефа, тому що вони не візьмуться копати глибше, ніж ми. Вони й не зобов'язані.

Хмарка сумніву заступила мою віру в невинність цих двох. Пропозиція, хай би як наївно вона звучала, була доволі хитромудра. Якщо я пристану на неї, в охоронця з водієм буде цілий тиждень, щоб втекти, якщо це входить у їхні плани. Якщо МакКенн не повернеться, а я викладу всю правду поліції, мене вважатимуть не просто співучасником, а й причетним до вбивства. Якщо я почну вдавати, нібито в мене лише зараз виникли підозри, мене в кращому випадку звинуватять у невігластві. Якщо їх упіймають і вони викладуть все як є, знову ж таки, мене звинуватять у співучасті. Мені спало на думку, що МакКенн дуже мудро вчинив, коли віддав пістолети. В цьому разі я не зможу сказати, що я погодився під тиском погроз. Це міг бути всього лише хитро продуманий жест, щоб завоювати мою довіру та послабити опір. Та й звідки мені знати, чи в них часом ще десь не заховані пістолети, якими вони одразу ж скористаються, щойно я відмовлюся від їхньої пропозиції?

Усіма силами намагаючись виплутатися з цієї пастки, я підійшов до Рікорі. Про всяк випадок я прихопив із собою пістолети, поклавши їх до кишень. Я схилився над Рікорі. Його тіло було холодне, але не таке, як у мерця. Я ще раз ретельно його оглянув. Та цього разу я виявив ледь помітну пульсацію в кутику його вуст – Рікорі живий!

Я все ще схилився над ним, гарячково розмірковуючи. Так, Рікорі живий. Але, в такому разі, тепер я ще в більшій небезпеці. Бо якщо МакКенн намагався його вбити і ця парочка перебуває в таємній змові, то довідавшись, що їхній план зазнав краху, хіба вони не захочуть довести до кінця те, що почали? Тепер, коли Рікорі живий і не мовчатиме, смерть загрожувала їм куди більше, ніж якась право-

¹ В'язниця в штаті Нью-Йорк (прим. пер.).

суддя. Тож їхня доля була у їхніх руках, і лише від них залежало, розпорядиться Рікорі вбити їх чи ні. А покінчивши із ним, їм доведеться порішити й мене.

Усе ще схилиючись над тілом, я засунув руку в кишеню і, міцно затиснувши пістолет, обернувся, цілячись у парочку.

– Руки вгору! – наказав я цим двом.

МакКенн неабияк здивувався, а шофер заляк на місці. Втім, вони зробили так, як я їм велів.

Я сказав їм:

– Тепер ваша хитромудра пропозиція немає жодного сенсу, МакКенне. Рікорі не помер. Коли він зможе говорити, то скаже, що з ним трапилося насправді.

Я не сподівався, що мої слова справлять на них таке враження. Якщо МакКенн прикидався, то він ще той актор. Він ураз завмер, а лице набуло виразу щасливого полегшення. По його засмаглих щоках покотилися сльози. Шофер упав на коліна, схлипуючи та склавши руки в молитві. Мої підозри вмить розвіялися. Я не вірив, що все це було лише грою. Мені навіть стало соромно за себе.

– Можете опустити руки, МакКенне, – сказав я і поклав пістолет назад у кишеню.

Хриплим голосом він запитав:

– Він житиме?

На що я відповів:

– Гадаю, у нього є всі шанси. А якщо він не заражений, то я в цьому впевнений.

– Дякувати Богу! – прошепотів МакКенн, знову й знову повторюючи «дякувати Богу!»

А тоді зайшов Брайл, здивовано дивлячись на нас.

– Рікорі завдали удару гострим предметом. Я вам пізніше все поясню, – сказав я йому. – Невеличка колота рана біля серця, можливо, зачепили саме серце. Зараз він у стані шоку. Але потроху оклигує. Віднесіть його в інше крило будинку та потурбуйтеся про нього до мого приходу.

Я коротко розказав йому про те, що вже зробив, і попросив, аби Рікорі негайно почали лікувати. Коли його забрали, я звернувся до охоронців.

– МакКенне, поки що я не буду вам нічого пояснювати. Принаймні не зараз. Але ось ваші пістолети. Я даю вам шанс.

Він узяв зброю, зацікавлено на мене позираючи.

– Не скажу, што мені не цікава взнати, што змусило вас змінити свою думку, док, – сказав він, – але я повністю одобрую любі ваші дії, лиш би ви поставили шефа на ноги.

– Безумовно, є ті, кому потрібно повідомити про його стан, – сказав я у відповідь. – Це я полишаю на вас. Отож, історія така: він їхав до мене, коли раптом у нього стався серцевий напад. Ви привезли його до мене. І тепер я його лікую. Якщо він помре, МакКенне, це вже буде інша історія.

– Я повідомлю кому треба, – відказав він. – Проте з деким вам доведеться все ж таки зустрітися. А я тим часом навідаюся до лялькової крамнички, щоб вибити всю правду з тої відьми.

Його очі, як і міцно стулені уста, нагадували щілини.

– Ні, – твердо заперечив я. – Не зараз. Поки що тільки стежте. Якщо та жінка вийде із крамниці – прослідкуйте за нею. Також не спускайте очей з дівчини. Якщо одна з них, а то й обидві спробують втекти, не спиняйте їх. Але йдіть за ними назирці. Не потрібно їх допитувати та тривожити, поки Рікорі сам не скаже, що трапилось.

– Добре, – неохоче погодився він.

– У вашу байку з ляльками, – сказав я в'їдливо, – поліція не так охоче повірить, як я. Тому зробіть так, щоб вони у жодному разі не довідалися про цей інцидент. Поки Рікорі живий, їх не потрібно залучати до справи.

Я відвів його вбік.

– Ви впевнені, що водій нічого не розбавкає?

– За Поля можете не переживати, – запевнив він мене.

– Що ж, для блага вас обох, краще, щоб він тримав язика за зубами, – застеріг я його.

Вони поїхали, а я піднявся в кімнату Рікорі. Його серце билосся швидше, втім, дихання було ще слабке, хоч і вселяло надію на поліпшення. Температура трохи піднялася, хоч і досі була критично занижена. Якщо не відбулося зараження і зброя, якою завдали Рікорі удару, не була отруйною, він повинен вижити, як я й пообіцяв МакКенну.

Тієї ж ночі до мене завітало двоє джентльменів. Я розказав їм про стан Рікорі. Вони, з мого дозволу, його провідали та, перш ніж піти, попросили, щоб я, хай там що, не

боявся назвати ціну та не зволікав із залученням найдорожчих фахівців. Вони також попросили не впускати до Рікорі нікого, крім них та МакКенна, і вважали за доцільне прислати кількох своїх охоронців, щоб ті стояли на варті біля дверей кімнати Рікорі та в коридорі. Я був тільки за.

Згодом двоє мовчазних чоловіків уже стояли на чатах біля дверей кімнати Рікорі, так само як свого часу вони охороняли Пітерса.

Тієї ночі мені снилися ляльки, що кружляли навколо, переслідували та погрожували мені. Сон був не з найприємніших.

Розділ 6

ДИВНА ПРИГОДА ОФЦЕРА ШЕВЛІНА

Зранку стан Рікорі помітно поліпшився. Він ще не вийшов з глибокої коми, втім, його температура майже нормалізувалася, а дихання та серцебиття були цілком задовільні. Ми з Брайлем домовилися, що один із нас постійно буде поруч із медсестрами. Після сніданку охоронців замінили двоє інших. Прийшов один із моїх вчорашніх мовчазних відвідувачів, глянув на Рікорі та, дуже задоволений, вислухав мої втішні прогнози.

Уже пізно ввечері мені спало на думку, що, очевидно, Рікорі робив якісь записи про свої пошуки, щоправда, я не палав бажанням порпатися в його кишнях. Але тоді, здавалося, була чудова нагода перевірити мої здогади. Тож я запропонував своєму відвідувачу впевнитися, чи Рікорі буває не мав при собі якихось документів, додавши при цьому, що нас обох цікавить одна справа, яку він їхав обговорити зі мною, коли в нього стався напад, і що, можливо, він має при собі записи, які б мені стали в пригоді. Мій відвідувач погодився, я попросив принести пальто та костюм Рікорі, і ми вдвох взялися їх витрушувати. Там було кілька папірців, але нічого, що б стосувалося нашого дослідження.

Проте в нагрудній кишені його пальта ми знайшли одну цікаву річ – шматок тонкого мотузка завдовжки у вісім дюймів, з дев'ятьма вузликами, зав'язаними на неоднаковій відстані один від одного. Втім, знаєте, то були незвичайні вузлики, принаймні, таких я ще не бачив. Я роздивлявся мотузку з дивним, але виразним відчуттям тривоги. Глянувши на свого відвідувача, я впіймав його спантеличений погляд. А тоді згадав, що Рікорі – чоловік забобонний, і припустив, що вузликовий мотузок – це свого роду талісман чи амулет. Я поклав його назад до кишені.

Залишившись наодинці, я ще раз витягнув мотузок і вже краще його роздивився. Він був із людського туго сплетеного волосся – світло-попелясте пасмо, поза сумнівом, належало жінці. Тепер я помітив, що кожен вузлик був зав'язаний інакше. За складною технікою. Я невиразно здогадувався, що різниця між вузликами та їхнє нерівномірне розташування формували певне слово або й ціле речення. І, поки я їх вивчав, мені знову здалося, наче я стою перед дверима, які мені конче потрібно відчинити, – те саме я відчував, коли на моїх очах помирав Пітерс. Піддавшись якомусь неусвідомленому імпульсу, я не поклав мотузок назад до кишені, а кинув його до шухляди, де лежала лялька, яку принесла медсестра Роббінс.

Щойно пробило третю, як до мене зателефонував МакКенн. Я був як ніколи радий його чути. Серед білого дня пригода в авто Рікорі виглядала якось неправдоподібно, тож мої сумніви повернулися.

Я знов почав уявляти, в якому невідгідному світлі опинюся, якщо він зникне. Коли я сердечно привітався з МакКенном, він, схоже, відчув мої сумніви, тому що розсміявся.

– Думали, я з'їду з траси, еге ж, док? Вам так легко мене не здихатися. Зачекайте, у мене для вас щось є.

Я з нетерпінням чекав на його появу. Та він приїхав не один, а з червонощоким здорованем, який тримав у руках великий паперовий мішок для одягу. Я впізнав у ньому полісмена, якого час від часу бачив на вулиці, але жодного разу – в цивільному одязі. Я запросив їх сісти. Полісмен сів на краєчок стільця, обережно поклавши мішок собі на коліна. Я запитально глянув на МакКенна.

– Шевлін, – він вказав рукою на поліцейського, – каже, що знає вас, док. Та я би все одно його сюди привів.

– Якби я не знав дохтора Ловелла, я б тут не сидів, МакКенне, друже мій, – похмуро сказав Шевлін. – Але я тут, тому що, на відміну від того тупоголового лейтенанта, в якого замість мізків – варена картопля, док має клепку в голові.

– Шо ж, – сказав МакКенн ущипливо, – док все одно тобі щось пропише, Тіме.

– Кажу зі мною все в порядку, – заревів Шевлін, – я то бачив своїми очима, Богом клянусь! І якщо доктор Ловелл скаже, що я був п'яний чи рішився глузду, то я пошлю його до чорта лисого, як того лейтенанта. І тебе разом з ними, МакКенн.

Я слухав цю розмову, все більше дивуючись.

– Ну хватить вже, Тіме, – заспокоїв його МакКенн, – я тобі вірю. Ти навіть не уявляєш, як я хочу тобі вірити, і чому я цього хочу.

Він зиркнув на мене, і я зрозумів, що полісмен тут не тому, що МакКенн розповів йому про Рікорі, а, очевидно, з якихось інших причин.

– Розумієте, док, коли я розказав вам про ляльку, що вискочила з машини, ви подумали, що я несповна розуму. Нехай, подумав я, але вона, мабуть, не далеко втекла. Може це й якась нова версія механічної ляльки, та рано чи пізно її механізм стане. Так я пішов пошукати когось, кому б вона могла попастися по дорозі. І ось сьогодні зранку я найшов Шевліна. І він мені все розказав. Ану, Тіме, викладай доку все як є.

Шевлін кліпнув очима, обережно зсунув мішок із колін і почав свою розповідь. Він сидів набундючено, як людина, якій вже не раз доводилося переказувати ту саму історію та ще й невдячним слухачам, тому, заговоривши, він виразно глянув на мене і войовничо підвищив голос:

– То була перша ночі. Я стояв на посту, коли чую, хтось відчайдушно кричить.

– Поможіть! – волає хтось. – Вбивають! Заберіть це від мене!

Я підбігаю і бачу на лавці чоловіка в костюмі та циліндрі, натягнутому на самі вуха. Він злісно б'є щось своїм ціпком, хоч саме він і вчинив весь цей гвалт.

Я підійшов до нього та кілька разів легенько штурхнув своїм кийком. Він глянув і кинувся до мене. Від нього так несло, що я зразу зрозумів, в чому річ. Я поставив його на ноги і сказав:

– Ідемо, зелені чортики скоро зникнуть. І шо тільки з людьми робить цей сухий закон! Скажіть, де ви живете, і я зловлю вам таксі, чи, може, краще завезти вас у лікарню? – спитав я.

Він стояв, обпершись на мене. Його всього тіпало. Він сказав:

– Думаєте, я п'яний?

А я кажу йому:

– Ну а як... – а потім глянув на нього, а він тверезий. Може, він і був випивший, але на той момент повністю протверезів. Тоді він гупнувся на лавку і, підкотивши штани, почав спускати носки. Я побачив на його ногах десятки маленьких цяточок, з яких цівками стікала кров. Він запитав:

– Хочете сказати, що це теж справа рук зелених чортиків?

Я оглянув ці маленькі ранки, з яких справді скапувала кров. Виглядало так, наче його поштрикали шпилькою.

Я мимоволі кинув погляд на МакКенна. Але він ніяк не відреагував, незворушно розминаючи цигарку.

– Я питаю в нього:

– Хто це з вами зробив?

А він каже:

– Це все лялька!

Я відчув, як по спині у мене побігли мурашки, і знову кинув погляд на охоронця. Цього разу він зиркнув на мене із застереженням. Шевлін люто на мене подивився.

– Він сказав, шо це зробила лялька! – закричав Шевлін.
– Лялька!

МакКенн пирхнув, і Шевлін різко повернувся до нього. Я квапливо сказав:

– Я вас зрозумів. Він сказав, шо то лялька завдала йому ран. Дивовижа та й годі!

– Ви мені не вірите, чи шо? – розлючено запитав Шевлін.

– Я вірю, що він вам це сказав, – відповів я. – Продовжуйте.

– Може, ви думаєте, що я теж наклюкався, раз у таке повірив? Бо той дурбелік лейтенант так і сказав.

– Ні-ні, – поспішив я його запевнити. Шевлін відкинувся на стільці і продовжив свою розповідь:

– Я запитав у того п'янички, як її звати?

– Кого? – не одразу второпав він.

– Ну ляльку, – сказав я. – Б'юся об заклад, то якась білявка, що хоче слави. Бо шатенки не користуються шпильками. Для цього в них є ніж.

– Шефе, – сказав він, – клянуся, то була лялька. Такий маленький чоловічок. І коли я кажу «лялька», я це й маю на увазі. Я вийшов подихати свіжим повітрям. Не заперечуватиму, трохи хильнув, але міру знаю. Отож, я помахував своєю тростинкою, коли раптом вона вилетіла в мене з рук і закотилась он туди, – сказав він, вказуючи на кущ. – Тож я нахилився, щоб її дістати, а там лялька. Велика лялька, що, скрутившись, припала до землі. Так, наче її хтось туди закинув. Тож я нагнувся, щоб її підняти. Не встиг я торкнутися її, як вона вистрибнула, мов на пружинках, і пронеслася прямо в мене над головою. Я здивувався, – каже, – і не на жарт перелякався. Я присів, шукаючи ляльку, коли раптом чую пекельний біль внизу ноги, ніби мене щось вжалило. Я підскочив, аж тут бачу ляльку зі шпилькою в руках, готову знов на мене напасти.

– Може, – сказав я п'яничці, – то був карлик?

– Ага, карлик, аякже! – каже. – То була лялька! І вона штрикала мене своєю шпилькою. Ростом близько двох футів, блакитноока. Вона так на мене вишкірялася, що в мене кров у жилах захолола. І поки я отак стояв, заціпенілий від жаху, вона мене знову штрикнула. Я вискочив на лавку, а вона, кружляючи навколо, підстрибнула і вколола мене. І так декілька разів. Я думав, вона мене хоче вбити, тому кричав як недорізаний, – сказав п'яничка. – А хто б не кричав? – запитав він у мене. – А тоді ви підійшли, і лялька чкурнула назад у куші. Благаю вас, побудьте зі мною, поки я не зловлю таксі і не доберуся додому. Не посоромлюся сказати, що я від страху мало в штани не наклав!

– Тож я взяв п'яничку під руку, – продовжував Шевлін, – міркуючи про те, що з людьми робить незаконне пійло, але досі не знав, звідки в нього дірки в ногах. Ми вийшли на дорогу. П'яничка все так само трусився, а я ждав, поки приїде таксі, коли ні з того ні з сього він пронизливо заверещав.

– Ось вона! Дивіться, онде вона біжить!

Я подивився, куди вказував його палець, і точно побачив, як щось вибігло на тротуар, а тоді на дорогу. Було не дуже видно, і я подумав, що то, мабуть, кіт чи собака. А тоді побачив, як на узбіччі припаркувалася автівка. Ця незрозуміла істота, схоже, неслася прямо на неї. П'яничка кричав, а я намагався розгледіти, що то було, коли дорогою пронісся великий автомобіль. Він розчавив істоту й навіть не спинився. Не встиг я дістати свисток, як за автомобілем уже і слід захолов. Мені здалося, я побачив, як істота поворухнулася, все ще впевнений, що то був кіт або пес.

– Я покладу край твоїм стражданням, – сказав я ї, взявши до рук пістолета, побіг до того нещастя.

Поки я біг, автівка, що стояла на узбіччі, теж рвонула з місця. Я підбіг до істоти, яку збило те інше авто, глянув на неї...»

Він зняв із колін мішок, поклав його біля себе і розв'язав.

– Ось це лежало на дорозі.

Він витягнув з мішка ляльку чи принаймні щось схоже на неї. Автомобіль переїхав її посередині тулуба, повністю його розтросивши. В неї не було однієї ноги, а інша теліпалася на нитці. Порвана одіж вся забруднена. То була лялька, але неймовірно схожа на понівеченого карлика. Її шия звисала донизу.

МакКенн підійшов до ляльки, піднявши її голову. Я подивився на неї і... моє серце немов спинилося... волосся стало сторч...

Тому що лице з блакитними очима, що дивилося на мене, належало Пітерсу!

І на ньому, мов найтонша вуаль, була тінь тої демонічної радості, що з'явилася на обличчі Пітерса, коли смерть торкнулась його серця!

ЛЯЛЬКА ПІТЕРСА

Шевлін спостерігав за моєю реакцією, вочевидь задоволений тим, яке враження справила на мене лялька.

– Моторозна штука, еге ж? – сказав він. – Доктор всьо розуміє. Я ж казав, що йому не бракує клепки! – він посадив ляльку собі на коліна і дуже скидався на червонощокого черевомовця зі зловорожою лялькою в руках. – Я б навіть не здивувався, якби почув диявольський сміх із цієї вишкіреної пашеки.

– Кажу вам, дохторе Ловелл, – продовжував Шевлін, – я трохи постояв над нею, а тоді підняв із землі.

«Ех, Тіме Шевлін, якби ти знав, що то не просто лялька», – сказав я про себе.

– Я обернувся до п'янички. Він стояв там, де я його залишив. Коли я підійшов до нього, він запитав:

– Ну що, хіба не лялька, скажете? Ха! Я ж казав, що це лялька! Ха! Це вона! – запевнював він, поглядаючи на те, що я тримав у руці. На те я відповів:

– Юначе, друже мій, шось тут не те. Вам краще піти зі мною до відділка. Розкажете лейтенантові все, що ви тільки-но розказали мені, і покажете йому свої рани. – На шо п'яничка відповів:

– Добре, але тримайте цю штуку подалі від мене.

– Тож ми рушили до відділка. Там сидів лейтенант, сержант і ше кілька поліцейських. Я підійшов до лейтенанта і поклав йому на стіл ляльку.

– Що це? – спитав він, вишкірившись. – Ще одне викрадення?

– Покажи йому свої ноги, – сказав я п'яничці.

– Тільки якщо вони дуже гарні, – засміялася ця тупоголова мавпа.

Але п'яничка закотив штани і спустив носки, щоб показати їм.

– Якого біса? Хто це зробив? – сказав лейтенант, зірвавшись з місця.

– Лялька, – сказав п'яничка.

Лейтенант глянув на нього і, здивовано кліпаючи, опустився назад у крісло. І я розказав йому про крики, пригоду п'янички і про те, що бачив сам. Сержант та інші хлопці зайшлися сміхом, а лейтенант весь почервонів зі злості:

– За кого ти мене маєш, Шевлін?

На що я йому відповів:

– Я лиш кажу те, що чув від цього чоловіка і бачив на власні очі, – це все лялька.

– Я знав, що незаконним пійлом торгують направо і наліво, але щоб ця біда і тебе торкнулася...

А тоді поманив мене пальцем і сказав:

– Ану дихни.

І тоді я зрозумів, що мені торба, бо ми таки розпили з п'яничкою одну пляшку на двох. Там було зовсім трошки. Але цього було більш ніж достатньо. Лейтенант сказав мені:

– Я так і знав. Сядь.

Після чого він почав несамовито кричати на п'яничку:

– Ти, весь такий при параді та в циліндрі, маєш бути гордістю цього міста, а не споювати хороших поліцейських та сміятись з мене. Якщо тобі вдалося перше, то не думай, що пройде номер з другим, – кричав він. – Киньте його в камеру. І ляльку теж, за компанію!

Почувши це, п'яничка скрикнув, впавши ниць. Отак, без свідомості, він пролежав доволі довго.

Лейтенант сказав:

– Нешасний дурень, їй-богу, вірять у власну брехню! Як оклигає, відпустіть його додому.

А тоді звернувся до мене:

– Якби ти, Тіме, не був хорошою людиною, ти б у мене відповів за це в суді. Забирай це опудало і йди додому, – сказав він. – Я пошлю тобі заміну. Візьми собі вихідний і прочумайся як слід.

– Добре, – сказав я. – Але я бачив те, що бачив. Ну вас всіх, – сказав я полісменам, і всі знову зайшлися реготом. – І вас теж, лейтенанте. Хочете понизити мене в рангу – чорт із вами. – Вони все ще реготали, коли я взяв ляльку й пішов геть.

Він затнувся.

– Я забрав ляльку додому, – продовжив він, – і розповів про все своїй жінці, Меггі. І що вона мені сказала?

«Ти так довго утримувався від спиртного, – каже, – лиш глянь на себе тепер! Верзеш якісь дурниці про ляльок-вбивць, ображаєш лейтенанта, ще трохи – і будеш кукади на Стейтен-Айленді. А Дженні незабаром школу закінчує! Иди спати, – каже, – проспися й викинь ту ляльку».

– Але я так розізлився, що не викинув її, а взяв із собою і пішов із дому. По дорозі я зустрів МакКенна і все йому розказав, після чого він привів мене до вас. От і все.

– Хочете, щоб я поговорив із лейтенантом? – запитав я у нього.

– А що ви йому скажете? – зауважив він цілком слушно. – Якщо скажете, що п'яничка говорив правду, і я теж нічого не вигадую і справді бачив живу ляльку, що він подумає? Шо ви такий самий сумашедший, що і я. А якщо ви скажете, що я був трохи не при собі, вони тут же відправлять мене в дурку. Ні, дохторе. Я вам дуже вдячний і все таке, але мені краще мовчати й триматися достойно. Може, даже доведеться врізати їм разок чи два, якщо не відстануть. Велике спасибі, що ви мене так гарно вислухали. Мені стало легше.

Шевлін встав, важко зітхаючи.

– А що ви думаєте про все це? Маю на увазі п'яничку, його розповідь і те, що ми бачили? – запитав він якось збен-тежено.

– Не можу нічого певного сказати про п'яницю, – відповів я обережно. – А щодо вас, думаю, лялька просто лежала на дорозі, і так збіглося, що в той момент, коли їхало авто, через дорогу перебігав кіт або пес. Тварина втекла, але її рухи спрямували вашу увагу на ляльку, і ви подумали...

Він перебив мене помахом руки.

– Добре. Добре. З мене досить. Я просто залишу вам ляльку, щоб якось віддячити за вашу консультацію, пане дохтор.

Тримаючись з гідністю, втім, помітно почервонівши, Шевлін вийшов з кімнати з гордо піднятою головою. МакКенн аж здригався, тамуючи сміх. Взявши до рук ляльку, я поклав її на стіл. Я дивився на її злосливе обличчя, і мені, правду кажучи, було не до сміху.

З якихось незрозумілих причин я вийняв із шухляди ляльку Волтерс і поклав її поруч, потім дістав вигадливо зв'язаний мотузок, помістивши його між двома ляльками. МакКенн стояв поруч, спостерігаючи за моїми діями. Я чув, як він присвиснув.

– Де ви це взяли, док? – він вказав на мотузок.

Я розказав йому, і він знову присвиснув.

– Шеф і не здогадувався про нього, будьте певні, – сказав він. – Цікаво, хто це йому підкинув? Ясно ж, що та відьма. От тільки як?

– Про що це ви? – спитав я.

– Ну, відьомський вузол, – він знову вказав на мотузок. – Так його називають у Мексиці. Чорна магія. Непомітно підсунувши мотузок, відьма отримує повну владу над вами. – Він схилився над мотузком... – Так, це воно – дев'ять вузлів на пасмі жіночого волосся... в кишені шефа!

Він стояв, не зводячи погляду з мотузка, і зовсім не палав бажанням брати його до рук.

– Ну ж бо, МакКенне, візьміть його і роздивіться ближче, – сказав я.

– Ні, тільки не я! – він зробив крок назад. – Кажу вам, це чорна магія, док.

Мене все більше дратував цей туман забобонності, що згущувався навколо, і врешті-решт мій терпець урвався.

– Послухайте, МакКенне, – сказав я різко, – як каже Шевлін, за кого ви мене маєте? Під час зустрічей з вами я повсякчас тамую обурення вашим невіглаством і водночас вірю кожному вашому слову. Спершу, лялька в авто. Потім – Шевлін. Тепер – відьомський вузол. Що скажете?

Він примружено глянув на мене, налившись легким рум'янцем.

– Усе, що я хочу, – протягнув він повільніше, ніж зазвичай, – щоб шеф став на ноги. І піймати того, хто з ним це зробив. А що стосується Шевліна, ви ж не думаєте, що він усе це вигадав, правда?

– Не думаю, – сказав я. – Але ви, однак, були поруч з Рікорі, коли його вкололи. І надибали того Шевліна напрочуд швидко.

– Тобто? – запитав він.

– Тобто, – відповів я, – цей ваш п'яничка зник. Тобто, дуже навіть можливо, що він ваш спільник. Тобто, вся ця пригода, що так вразила поважного Шевліна, може бути всього лиш гарно поставленою сценкою, а лялька на дорозі та автомобіль, який так вчасно промчав на швидкості – ретельно спланованим ходом, щоб справити відповідне враження. Зрештою, ніхто, крім вас із шофером, не може підтвердити, що лялька не перебувала весь цей час в авто. Тобто...

Я затнувся, усвідомивши, що виливаю на нього свою жовч лиш тому, що сам заплутався у всій цій історії.

– Пождіть, – сказав він. – Тобто я – той, хто за всім цим стоїть.

Він сплотнів, а кожен м'яз його лица напружився.

– Вам повезло, що ви мені подобається, док, – продовжив він. – Вам ще більше повезло, бо вас поважає мій шеф. Але найголовніше те, що ви єдиний, хто може йому допомогти, якщо йому ще можна якось зарадити. Ось так.

– МакКенне, пробачте. Не за те, що я сказав, а за те, що змушений був це сказати. Зрештою, я не можу не сумніватися, бо для сумнівів є підстави. І ви повинні це визнати. Краще вам про це відверто сказати, ніж щось від вас приховувати.

– Які в мене можуть бути мотиви?

– У Рікорі є могутні вороги. В нього також є могутні друзі. Ворогам Рікорі дуже зручно знищити його і вийти сухими з води, вплутавши в свою аферу чесного лікаря з бездоганною репутацією, який підтвердить, що смерть настала природним шляхом. Не хочу видатися нескромним, але цей лікар – я, МакКенне.

Він кивнув. Риси його обличчя зм'якшилися, а небезпечна напруга спала.

– Я не маю доказів, док. Ні щодо цього, ні щодо всього іншого, що ви сказали. Але дякую вам за те, що так високо оцінюєте мої розумові якості. Ясно, для того, щоб все так гарно спланувати, потрібен гострий розум. Точнісінько, як у кіно, де за планом цеглина повинна впасти на голову людині рівно о другій годині, двадцять хвилин, шістнадцять секунд. Так, це дуже розумно!

Я скривився від такого сарказму, але нічого не сказав у відповідь. МакКенн узяв до рук ляльку Пітерса і почав її розглядати. Я хотів було зателефонувати, щоб дізнатися про стан Рікорі, коли почув його вигук. Охоронець підкликав мене до себе й вручив ляльку, вказавши на комірець її жакетика. Я помацав його й натрапив на щось, що скидалося на головку великої шпильки. Я витягнув, немов із піхов, тонку металеву штукенцію завдовжки дев'ять дюймів. Вона була тонша від звичайної шпильки, дуже міцна й гостра, як голка.

Я відразу ж зрозумів, що саме нею проштрикнули серце Рікорі!

– А ось і нова хвиля підозр накопчується! – протяжно мовив МакКенн. – То мабуть я її туди запхав, док!

– А чому б і ні, МакКенне?

Він засміявся. Я роздивлявся цей дивний стилет, бо то, без сумніву, був саме він. Виготовлений з якісного металу, та щодо цього я не був до кінця впевнений, бо такого міцного металу я ще в житті не бачив. Невеличка опуклість зверху діаметром півдюйма більше скидалася на руків'я кинджала, ніж на головку шпильки. Під збільшувальним склом я побачив на ній невеличкі заглиблення, ніби призначені для руки... руки ляльки. Кинджал ляльки! Він був весь у плямах.

Я нетерпляче мотнув головою і відклав цю штуку вбік, налаштований трохи згодом дослідити загадкові плями. Я знав, що то були сліди крові, але мав у цьому пересвідчитися. Навіть якщо саме так і було, я не міг повірити, що якась маленька лялька скористалася цією смертельною зброєю.

Я взяв до рук ляльку Пітерса і почав ретельно її вивчати. Я не міг визначити, з чого вона зроблена. Точно не з дерева, як та інша лялька. Матеріал скоріш нагадував сплав гуми і воску. Щось новеньке. Я зняв з ляльки одіж. Вціліла частина її тіла була анатомічно правильною. Волосся, акуратно прикріплене до голови, було натуральним. Замість очей – блакитні кришталіки. Одяг був таким же вишуканим, як і в ляльки Деніз.

Тепер я побачив, що пошкоджена ніжка звисала не на нитці, а дротику. Очевидно, в ляльки був металевий каркас. Я підійшов до шафи з інструментами і взяв звідки хірургічну пилку та кілька ножів.

– Заждіть, док. – МакКенн спостерігав за моїми рухами.
– Ви хочете розрізати цю штуку?

Я кивнув. Він сів до кишені й витягнув звідти масивного мисливського ножа. Та не встиг я щось сказати, як він, немов сокирою, різко рубонув ним по шиї ляльки Пітерса, взяв голову і скрутив її. Дріт обірвався. Він кинув голову на стіл, а мені передав тулуб. Голова покотилася до мотузка, який він назвав відьомським вузлом.

Голова крутнулася й наче зупинила свій погляд на нас. Мені на мить здалося, що її очі спалахнули червоним, риси спотворилися, а злоба лиш посилилася – так само як на лиці Пітерса, коли він ще був живий. Та я одразу ж зрозумів, що це всього лише світловий ефект.

Повернувшись до МакКенна, я лайнувся.

– Навіщо ви це зробили?

– Для боса ви цінніші, ніж я, – загадково відповів він.

Я промовчав і розпоров обезголовлене тіло ляльки. Як я й думав, воно трималося на дротяному каркасі. Знявши рештки покриття, я побачив, що каркас був із тонкого металевого дроту, вміло скрученого у формі людського скелета, як і тіло ляльки, зліплене за людською подобою!

Звичайно, не зі скрупульозною точністю, та все ж вражаюче точно... на тілі не було жодних стиків та з'єднань... матеріал, з якого була виготовлена лялька, був навдивовижу гнучкий... гнучкі маленькі ручки... у мене було відчуття, наче я розтинаю ожилого манекена, а не ляльку... І то було вкрай моторошно...

Я поглянув на відтяту голову.

МакКенн вдивлявся їй в очі, низько схилившись над блискучими блакитними кристаликами. Він вхопився обома руками за край стола, та з таким напруженням, наче йому коштувало титанічних зусиль, щоб відірватися від ляльки. Коли він кинув голову на стіл, вона покотилася до вузлуватого мотузка, який тепер обвивав її шию та чоло, мов маленька змійка!

Я чітко бачив, як обличчя МакКенна все нижче й нижче схилялося над личком, в якому немов зачалося всесвітнє зло, що манило до себе. Гримаса жаху відбилася на лиці МакКенна.

– МакКенне! – крикнув я і відтягнув його, схопивши рукою за шию та змусивши відірватися від ляльки. В цей момент, можу заприсягтися, я бачив, як лялька звернула свій погляд на мене, скрививши уста.

МакКенн, похитуючись, відступив назад. Якусь мить він дивився на мене, а тоді підскочив до стола. Взявши голову ляльки, він кинув її на підлогу та почав відчайдушно топтати, немов хотів розчавити отруйного павука. Коли голова ляльки перетворилась в позбавлене будь-яких людських рис безформне місиво, два блакитні кришталіки, що були в неї замість очей, все ще так само яскраво виблискували, а вузлуватий мотузок і досі звивався навколо них.

– Господи! Вона... вона манила мене до себе...

Тремтячою рукою МакКенн запалив цигарку, кинувши додолу сірник. Він упав на те, що колись було головою ляльки.

Вона враз спалахнула, видавши дивні звуки ридань і обпікши все навколо гарячою хвилею. На місці розчавленої голови залишилися обвуглені плями на відполірованій деревині та блакитні кристали – тьмяні й позбавлені блиску. Вузлуватий мотузок безслідно зник.

І тіло ляльки теж зникло. А на столі розтеклася смердюча калюжка чорної воскової рідини, з якої стирчали ребра дротяного скелета!

Задзвонив телефон; я механічно підняв слухавку.

– Слухаю, – сказав я. – Що сталося?

– Містер Рікорі, сер. Він вийшов із коми. Він прокинувся!

Я повернувся до МакКенна.

– Рікорі прийшов до тями!

Він схопив мене за плечі, а тоді відступив, стривожений.

– Так? – прошепотів МакКенн. – Так, він очухався після того, як згорів мотузок! Це його звільнило! Тепер настала наша з вами черга стеретися!

Розділ 8

ЩОДЕННИК МЕДСЕСТРИ ВОЛТЕРС

Разом із МакКенном ми пішли до кімнати Рікорі. Я відчував, що таке надскладне випробування, як очна ставка з його шефом, зможе розвіяти мої сумніви щодо його щирості. Мені здавалося, що всі химерні події, про які я щойно розповів, всі до одної, могли бути частиною добре продуманого трюку, в якому я звинувачував охоронця. А відтинання голови ляльки могло лиш бути театральним жестом, щоб вразити мою уяву. Саме він розповів мені про лиху славу відьомського вузла. Він же знайшов шпильку. Його емоційна реакція на відрізану голову могла бути награною. А вчасно кинутий сірник – гарно продуманою комбінацією, щоб знищити будь-які докази. Я відчував, що не могу довіряти самому собі.

З іншого боку, МакКенн не настільки чудовий актор та хитромудрий інтриган. Хоча він міг виконувати вказівки того, хто володів такими якостями. Я хотів вірити МакКенну і сподівався, що він пройде це випробування. Дуже щиро сподівався.

Утім, нічого не вийшло. Рікорі був при повній свідомості, здоровому глузді й, здавалось, як ніколи насторожений та пильний. Та зв'язок із ним ще не було налагоджено. Його розум скинув пута, але не тіло. Параліч сковував його м'язові рухи, крім тих глибоко вкорінених рефлексів, важливих для підтримання життєздатності організму. Він не міг розмовляти. Він дивився на мене ясними та розумними очима, та лице його було немов скам'яніле... Так само він дивився на МакКенна.

МакКенн прошепотів:

– Він чує нас?

– Думаю, так, але не може нам про це сказати.

Охоронець став навколішки біля ліжка, взяв руки шефа у свої й чітко сказав:

– Усе добре, шеф. Ми всі насторожі.

Ні розмовою, ні поведінкою він не скидався на винного. Я сказав йому, що Рікорі не в змозі відповісти, а тоді сам звернувся до нього:

– Ви чудово справляєтеся після сильного шоку, причина якого мені добре відома. Вам краще побути в цьому стані кілька днів, перш ніж повернутися до свого звичного ритму. Повірте, цьому є чудове медичне пояснення. Не переживайте і постарайтеся не думати про погане. Розслабтесь. Я введу вам трохи снодійного. Не опирайтеся його дії. Дозвольте сну здолати вас.

Вколовши йому снодійного, я задоволено спостерігав за його швидкою дією. Це означало, що він мене почув.

Разом із МакКенном ми повернулися до мого кабінету. Мені було над чим поламати голову. Важко сказати, скільки ще Рікорі перебуватиме в такому стані. Параліч міг відпустити його через годину, а міг і днями не відступати. Тим часом важливо було дещо з'ясувати. По-перше, чи охоронці Рікорі пильно стежили за тим місцем, де він узяв ляльку, по-друге, чи дізналися вони все можливе про тих двох жінок, про яких говорив МакКенн, і по-третє, що саме змусило Рікорі туди навідатись. Я вирішив прийняти історію охоронця про події в крамниці за чисту монету, принаймні попервах. Водночас, я не хотів, щоб він повністю ввійшов у мою довіру.

– МакКенне, – почав я, – ви встановили постійний нагляд за ляльковою крамничкою, як ми домовлялися минулої ночі?

– Аякже. Звідти навіть блоха не проскочить непоміченою.

– Є якісь новини?

– Близько півночі хлопці оточили магазин. У вітрині було темно. Але з тильного боку магазину вони побачили вікно, закрите масивними віконницями, між шпаринами яких пробивалося світло. Близько другої з'явилася та схожа на рибу дівка і зайшла всередину. Хлопці, що стояли позаду крамниці, почули крики, а потім світло згасло. Сьогодні зранку дівка відчинила крамницю. Трохи пізніше явилася відьма. Так що все добре – ми не спускаємо з них очей.

– Що вам вдалося про них вивідати?

– Відьму звати мадам Менділіп. А та дівка – її племінниця. Принаймні, так вона каже. Переїхали сюди близько восьми місяців тому. Ніхто не знає, звідки. Справно оплачують рахунки. При грошах. Дівка займається продажем, а стара ніколи не виходить з дому. Держаться разом, як пара молюсків. Ніяк не контактують із сусідами. У відьми є кілька постійних клієнтів, серед яких здебільшого багатії. Вона, начебто, продає не лише звичайні ляльки та всяке причандалля до них, а також, за словами сусідів, пропонує особливі, неймовірної краси ляльки. Сусідам ті двоє зовсім не до вподоби. Деякі навіть думають, що вони торгують наркотиками. Поки що це все, що нам вдалось дізнатися.

Особливі ляльки? Багатії? Такі, як стара діва Бейлі та банкір Маршал?

Звичайні ляльки – для таких як акробат і муляр? Хоча вони теж можуть бути «особливими», та звідки МакКенну про це знати?

Він провадив далі:

– У магазині з тильного боку є дві чи три кімнати, і ще одна велика наверху – шось типу складу. Відьма з дівкою орендують ціле приміщення, але живуть у задніх кімнатах.

– Молодці! – я заплескав у долоні, а тоді замислився. – МакКенне, вам та лялька нікого не нагадувала?

Він дивився на мене, примружившись.

– Це ви мені скажіть, – врешті сухо відказав.

– Що ж, мені вона схожа на Пітерса.

– І мені! – гучно вигукнув він. – Схожа – не те слово! Це його точна копія!

– А проте, ви й словом про це не обмовилися. Чому? – запитав я підозріло.

– Дідько, та я... – почав він, а тоді затнувся. – Я помітив, що ви побачили, але думав, що ви не подасте виду через Шевліна, тому вирішив узяти з вас приклад. А опісля ви так накинулися на мене зі своїми звинуваченнями, що я і слова не міг вставити.

– Той, хто зробив цю ляльку, дуже добре знає Пітерса, – я пропустив цей випадок повз вуха. – мабуть, Пітерс позував, як натурник позує перед художником чи скульптором. Але

навіщо? І коли? Нащо комусь було робити ляльку, схожу на нього?

– Дайте мені ще годину, і я виб'ю всю правду з відьми та розповім вам, – сказав він рішуче.

– Ні, – я заперечливо похитав головою. – Нічого такого, поки Рікорі не заговорить. Та, можливо, нам вдасться дещо вивідати іншим способом. Рікорі пішов до тієї крамниці з певним наміром. І я знаю, з яким саме. Тільки не знаю, що саме привернуло його увагу до цієї крамниці. Маю підстави думати, що це якимось пов'язано з тим, що сказала йому сестра Пітерса. Ви достатньо близько знайомі з нею, щоб завітати до неї в гості й випитати, про що вони вчора говорили з Рікорі? Акуратно й тактовно, не обмовившись про стан Рікорі?

Він різко відказав:

– Хіба що ви детальніше розкажете мені про суть справи, бо Моллі не така дурна.

– Гаразд. Не знаю, чи Рікорі вам казав, але міс Дарнлі мертва. Ми думаємо, що між Пітерсовою смертю та її є певний зв'язок. Ми також вважаємо, що це якимось пов'язано з любов'ю, яку вони розділяли до дитини Моллі. Міс Дарнлі померла приблизно тою ж смертю, що й Пітерс...

Він прошепотів:

– Хочете сказати, в таких самих муках?

– Так. Ми припускаємо, що вони обоє підхопили хворобу в тому самому місці. Рікорі думав, що слова Моллі, можливо, приведуть його до того місця, куди вони вдвох могли піти, не обов'язково одночасно, і підчепити заразу. Може навіть виявиться, що їх навмисно отруїла якась лиха людина. Очевидно, що причиною його візиту до Менділіп була та ж сама, про яку Моллі розповідала Рікорі. Ось тільки, якщо Рікорі їй нічого не сказав, вона й досі не знає, що її брат мертвий.

– Ваша правда, – кивнув охоронець. – Він розпорядився нічого їй не казати.

– Отож, якщо він нічого їй не сказав, ви також повинні мовчати.

– Ви багато чого не договориєте, еге ж, док? – він підвівся, готовий іти.

– Так, – зізнався я чесно. – Але вам я достатньо розказав.

– Невже? Шо ж, нехай буде по-вашому. – Він зміряв мене похмурим поглядом. – Так чи інакше, скоро я дізнаюся, чи шеф повідомив Моллі неприємну новину. Якщо так, ми зможемо відверто поговорити. Якщо ні, я зателефоную вам після розмови з нею. Чао!

Отак, напівглузливо, він попрощався. Я підійшов до стола, де лежали рештки ляльки. Смердюча калюжка застигла, як застигає тіло людини після смерті. Видовище було не з приємних: на її поверхні виблискували мініатюрні реберця та обірваний дріт хребта. Я якраз переконував себе у необхідності зібрати рештки для аналізу, коли до кімнати зайшов Брайл. Я настільки перейнявся нещодавніми подіями і пробудженням Рікорі, що не одразу помітив, яким він був блідим та серйозним. Я покинув ділитися з ним сумнівами щодо МакКенна і запитав, у чому річ.

– Сьогодні я прокинувся з думкою про Гарріет, – сказав він. – Я знав, що в коді 67, якщо то був код, зашифровано не ім'я Деніз. Коли раптом мені сяйнуло: денник. Ця думка не давала мені спокою. Тож за першої нагоди я разом із Роббінс подався до їхнього помешкання. Трохи понишпоривши, ми знайшли записник Гарріет. Ось.

Він передав мені невеличку книжечку в червоній палітурці зі словами:

– Я його всього перечитав.

Відкривши записник, я вибірково гортав сторінки в пошуках нотаток, які б мали стосунок до нашої справи.

3 листопада

Сьогодні зі мною трапилося дещо дивне. Я пішла до Беттеріпарку по нові рибки для акваріума. Після покупок у мене була ще вільна годинка, тож я вирішила трохи прогулятися старими вуличками в пошуках чогось для Деніз. Так я натрапила на чудернацьку крамничку. У вітрині цієї химерної та давньої на вигляд крамниці я вгледіла дивовижної краси ляльки та лялькові сукеночки – я таких ще в житті не бачила. Я роздивлялася їх та водночас намагалася розгледіти через вітрину, що там усередині. В крамниці була дівчина, вона стояла спиною до мене. Раптом вона обернулася, втупившись у мене своїм поглядом. Вона неабияк мене наля-

кала. У неї було бліде й безбарвне лице та витрішкуваті очі, які вона якось налякано на мене вирячила. Густе попелясте волосся зібране на потилиці. Здається, я ще зроду не стрічала таких дивних дівчат. Десь хвилину ми дивилися одна на одну, не відриваючи погляду. Тоді вона швидко-швидко похитала головою, розмахуючи руками і показуючи, щоб я пішла геть. Я була настільки вражена, що не могла повірити власним очам. Я саме хотіла зайти всередину та запитати в неї, в чому річ, коли глянула на годинник і зрозуміла, що залишилося мало часу і мені пора повертатися до клініки. Я ще раз зазирнула всередину і побачила, як у глибині крамниці почали поволі прочинятися двері. Дівчина зробила останній і, здавалося, такий відчайдушний жест рукою, що я раптом захотіла втекти. Але не втекла. Просто пішла геть. Весь день я ходжу зачудована. Хоч мене й зацікавила ця крамниця, я все ж трохи сердита. Ляльки та їхні сукенки дуже красиві. Але що не так зі мною, покупцем? Я маю намір з'ясувати це.

5 листопада

Сьогодні ввечері я повернулася до лялькової крамнички. Загадка набула ще більшої глибини. Хоча насправді, думаю, все не настільки загадково. Просто бідолашка трохи несповна розуму. Цього разу я не зупинилася біля вітрини, а одразу попрямувала до дверей. Бліда дівчина стояла за невеличкою касою. Вгледівши мене, вона перелякалася і затремтіла. Коли я підійшла до неї, вона прошепотіла:

– Навіщо ви повернулися? Я ж казала вам іти звідси!

Я не витримала й засміялася. А тоді сказала:

– Ви найдивніша продавчиня, яку я коли-небудь бачила. Невже ви не хочете, щоб люди купували ваш товар?

Вона мовила дуже тихо й швидко:

– Надто пізно. Тепер ви не зможете піти! Прошу лиш, нічого не чіпайте. І не торкайтеся нічого, що вона вам дасть чи запропонує.

А тоді, так, наче нічого не сталося, вона запитала:

– Вам щось показати? У нас є все для ляльок.

Така раптова зміна її поведінки мене неабияк здивувала. В глибині крамниці відчинилися двері, ті самі, що я бачила раніше. На порозі стояла жінка й дивилася на мене.

Я теж не знати скільки зачудовано її розглядала. Вона так незвично виглядала! Зростом майже шість футів, вона була вели-

ка й неймовірно пишногогруда. Не огрядна, але могутня. В неї було витягнуте лице й темна шкіра. Над губою виднілися вуса, а головою прикрашала копиця сивого волосся.

Та що мене справді вразило, то це її очі. Неймовірно чорні та живі! У неї, мабуть, надзвичайно потужна життєва сила. Чи то, може, мені так здалося, бо поруч стояла та бліда дівчина, з якої, схоже, висмоктали всі життєві соки. Хоча ні, вона насправді сповнена просто нереальною життєвою енергією. Мені стало тривожно від її погляду, що викликав у мене якісь зовсім безглузді асоціації:

«Які в тебе великі очі, бабусю!

– Це щоб краще тебе бачити, моя люба!

– А які в тебе великі зуби, бабусю!

– А це, щоб краще тебе з'їсти, моя люба!» (Хоча не певна, що це так уже й безглуздо). А в неї справді великі зуби, міцні та жовті. Я геть по-дурному спитала в неї:

– Як справи?

Вона усміхнулася, торкнувшись мене рукою, і я знову відчула цей дивний трепет. У неї найкрасивіші руки, які я коли-небудь бачила. Такі красиві, що аж моторошно. Довгі зі звуженими на кінчиках пальцями і неймовірно білі. Такими їх малювали Ель Греко та Ботічеллі. Думаю, саме тому я відчула дивний шем, адже вони зовсім не пасували до її великого тіла. Як і її очі. Її руки та очі якимось вибивалися із загальної картинки. Так, саме вибивалися.

Вона усміхнено сказала:

– Ви любите красиві речі.

Її голос був таким же прекрасним, як очі та руки. Глибоке оксамитове контральто. Цей голос пронизав мене, як органний акорд. Я кивнула. Вона мовила до мене:

– Що ж, вам потрібно їх побачити. Ходімо.

Вона ніяк не відреагувала на дівчину. Здавалося, та була ще більш налякана, і я чітко бачила, як вона одними лиш вустами прошепотіла: «Пам'ятайте».

Кімната, куди вона мене завела... що ж, я не в змозі її описати. Вона була така ж, як її очі, руки і голос.

Коли я зайшла досередини, мене опосіло дивне відчуття, ніби я більше не в Нью-Йорку. І не в Америці. Взагалі, наче не в цьому світі. Мені здавалося, що лиш кімната була реальною. І це лякало.

Вона була більшою, ніж могла бути насправді, судячи з розмірів самої крамниці. Можливо, це все через освітлення – м'яке та приглушене. Кімната і навіть стеля оздоблені вишуканими панелями. Одна стіна була всуціль обшита красивими темними панелями з різьбленням по низу. В каміні горів вогонь. Було незвично тепло, але не душно. В кімнаті витав легкий аромат, мабуть, від дров, що палахкотіли, потріскуючи. Там також стояли старовинні вишукані, але незвичні меблі, й висіло кілька давніх гобеленів. Дивно, та мені важко пригадати, що там іще було. Єдине, в чому я точно впевнена, це наскільки гарною була кімната. Втім, я добре пригадую великий стіл, який мені, як зараз пам'ятаю, нагадав розкішний обідній стіл. Я також добре пам'ятаю кругле дзеркало, і мені не подобається про нього думати.

Сталося так, що я розповіла їй геть усе про себе та Деніз і те, як вона любить усе гарне. Вислухавши мене, жінка мовила своїм чудовим глибоким голосом:

– Вона повинна отримати дещо красиве, моя люба.

І пішла до шафи, звідки дістала найпрекраснішу ляльку, яку я коли-небудь бачила. Мені аж подих перехопило від думки, як би тишилась моя дівчинка. Маленька вишукана лялечка, зовсім як жива.

– Їй таке сподобається? – спитала вона. На що я відповіла:

– Але ж я бідна і не можу дозволити собі таку розкіш.

Жінка засміялась.

– Але я не бідна. Я її ще трохи причепурю – і вона ваша.

Звісно, неввічливо так говорити, та я не втрималася:

– Ви, мабуть, казково багата, коли маєте стільки добра.

Навіщо ж вам лялькова крамниця?

Вона знову засміялася й відповіла:

– Щоб знайомитися з такими гарними людьми, як ви, моя люба.

І саме тоді сталася дивна пригода із дзеркалом. Воно було кругле, і я просто не могла відвести погляду від половинки тієї величезної кришталево чистої краплі води. Обрамлення було з майстерно вирізьбленого дерева. Іноді здавалося, наче в дзеркалі витанцьовують відображення різьблених орнаментів, мов скупиджені вітром травинки в полі. Я так хотіла зазирнути в нього, що в якийсь момент бажання стало нездоланим, і я підійшла до дзеркала. У ньому відбивалася вся кімната. Здавалося, ніби я бачу не віддзеркалення кімнати і своє власне, а заглядаю в іншу

схожу кімнату, звідки визирає схожа на мене дівчина. А тоді у дзеркалі щось замерехтіло й обриси кімнати затуманилися, хоча моє відображення залишилося ідеально чітким. А тоді все зникло, і я не бачила більше нічого, крім себе. Здавалось, я все більше й більше малію, поки не перетворилась на велику ляльку. Я наблизилася до дзеркала, і маленьке личко теж потяглося вперед. Я струснула головою й усміхнулася, і лялька зробила те ж саме. То було моє відображення, але таке маленьке! Раптом мені стало моторошно, і я сильно зажмурила очі, а коли знову глянула в дзеркало, все було, як і раніше.

Я подивилася на годинник і з жахом усвідомила, скільки часу я там провела. Тож я підвелася, готова йти, ще не до кінця оговтавшись від панічного трепету в серці. Вона сказала мені:

– Заходьте завтра, моя люба. До цього часу лялька вже буде готова.

Я подякувала їй та пообіцяла прийти. Вона провела мене до дверей крамниці, а та дівчина навіть не глянула на мене.

Її звати мадам Менділіп. І я нізащо у світі завтра до неї не повернуся. Вона мене зачарувала, але я її боюся. І мені не сподобалося те, як я почувалася перед тим дзеркалом. А коли я вперше в нього зазирнула і побачила там всю кімнату, чому не було видно її відображення? Я не бачила її! І хоч кімната була освітлена, не пам'ятаю, щоб там були вікна чи лампи. А та дівчина! Все ж Деніз була б у захваті від ляльки!

7 листопада

Дивно, як важко дотримуватися свого наміру більше не переступати поріг крамниці мадам Менділіп. Мені так неспокійно через це! Минулої ночі мені наснився страшний сон, наче я знову повернулася в ту кімнату. Я чітко її бачила, коли раптом усвідомила, що дивлюся на неї. Із дзеркала. Я знала, що була зовсім маленька, як лялька. Мені стало лячно, і я почала гамселити руками в дзеркало, як метелик б'ється крильцями об скло. Тоді я побачила, як до мене потяглися дві красиві довгі білі руки. Вони відкрили дзеркало і впіймали мене, хоч я й пручалася, намагаючись втекти. Коли я прокинулася, моє серце так шалено стукотіло, що я ледве дихала. Деніз каже, я все безперестанку кричала: «Ні! Ні! Не буду! Ні, я не буду!» Вона кинула в мене подушкою, і, думаю, саме це мене й пробудило зі сну.

Сьогодні я вийшла з клініки о четвертій з наміром іти прямо додому. Не знаю, про що саме я тоді думала, у будь-якому разі я перебувала в глибокій задумі. А отямившись, зрозуміла, що стою на станції метро і збираюся сідати на потяг до Боулінг-Грін, що веде прямо до Беттері, – через свою неухважність я прямувала до мадам Менділіп. Я так перелякалася, що вибігла зі станції. Мені здається, я поводжусь якось неадекватно. Хоч я з тих, що завжди тверезо мислять. Думаю, доведеться проконсультуватися з доктором Брайлем, чи я, бува, не втрачаю глузд. А зрештою, у мене немає жодних причин не йти до мадам Менділіп. Вона – неймовірно цікава людина і дала мені зрозуміти, що я їй подобаюся. Так люб'язно було з її боку запропонувати мені цю гарненьку лялечку. Тепер вона подумає, що я невдячна і зовсім невихована. Та й Деніз було б дуже приємно. Коли я думаю про те дзеркало, то почувуюсь, як Аліса в Країні Чудес або радше – у Задзеркаллі. Іноді дзеркала відображають дуже дивні й незвичні речі, та, можливо, через тепло і аромат, що панували в кімнаті, вони мені ввижалися. Окрім того, я не зовсім певна, що мадам Менділіп справді не відбивалася в тому дзеркалі, бо тоді я надто зосередилася на собі. Вкрай безглуздо втікати й ховатися, як дитя від відьми. І все ж, саме це я й роблю. Якби не та дівчина... але вона й справді дивакувата! Я хочу туди піти, а ця моя поведінка мене просто дивує.

10 листопада

Що ж, я дуже рада, що таки відкинула цей безглуздий страх і пішла до мадам Менділіп. Вона чудова. Звичайно, є речі, яких я не розумію, але це тому, що вона така не схожа на всіх тих, кого я знаю, і тому, що, коли я переступаю поріг її кімнати, життя набуває зовсім інших барв. А коли я покидаю її помешкання, що схоже на зачарований замок, то наче опиняюся в зовсім іншому, буденному, світі. Вчора ввечері я твердо вирішила завітати до неї одразу після роботи. Коли я так вирішила, мені здалося, ніби наді мною розвіялися чорні хмари. Я почувалася такою щасливою та піднесеною! Я зайшла до крамниці, а бліда дівчина – її звать Лашна – так на мене глянула, наче ладна була розплакатися. Вона якось дивно вичавила із себе:

– Пам'ятайте, я хотіла вас врятувати!

Мене це так розсмішило, що я не могла втриматися від сміху.

Коли мадам Менділіп відчинила двері і я глянула їй в очі та почула її голос, то зрозуміла, чому в мене такий піднесений настрій – я неначе після довгої нестерпної розлуки повернулася додому. Дивовижна кімната зустріла мене з розпростертими обіймами. Ні, справді. Лиш так я можу це описати. У мене дивне відчуття, ніби вона така ж жива, як і мадам Менділіп. Наче вона – її невід’ємна частина чи, радше, частина її частини – її очей, рук та голосу. Вона не запитала в мене, чому я не прийшла в домовлений час, а мовчки винесла ляльку, ще красивішу, ніж я її пам’ятаю. Проте мадам Менділіп ще досі не закінчила над нею працювати. Ми сиділи-балакали, аж тут вона каже:

– Я хочу зробити з вас ляльку, моя люба.

Саме так і сказала. На якусь мить мені стало не по собі, коли згадала свій сон, де я билась у дзеркалі, намагаючись вирватися на волю. Тоді я зрозуміла, що то вона образно каже, себто хоче зліпити ляльку, схожу на мене. Тож я засміялася і відповіла:

– Звісно, ви можете зробити з мене ляльку, мадам Менділіп.

Цікаво, якої вона національності.

Вона засміялася разом зі мною, а її очі стали ще виразніші та яскравіші. Взнявши трохи воску, вона почала ліпити мою голову. Її пальці вправно чаклували, як справжні маленькі митці. Я зачудовано за ними спостерігала, аж доки зморилася, все більше й більше впадаючи в дрімоту. Вона попросила мене:

– Дорогенька, можете скинути із себе одяг, щоб я змодельувала все ваше тіло? Не соромтеся. Я всього лиш стара жінка.

Мені й справді було це байдуже, і я сонно відказала:

– Чом би й ні? Звісно, можу.

Я стояла на невеличкому табуреті й спостерігала за тим, як віск поволі набуває форми під цими білими пальцями, поки в мене перед очима не постала маленька й чи не досконаліша копія самої мене. Хоч і дуже сонна, я все ж розгледіла, що лялька була ідеальна. Мене настільки зморило, що мадам Менділіп допомогла мені вдягнутися, після чого, я, здається, поринула в глибокий сон, тому що прокинулася від усвідомлення, що вона гладить мою руку, промовляючи:

– Даруйте, що так стомила вас, дитя моє. Залишайтеся, якщо хочете. Та якщо вам уже час, то поквартесь, бо вечоріє.

Я подивилася на годинник, усе ще надто сонна, щоб розгледіти, котра година, хоч і знала, що вже страшенно пізно. Мадам

Менділіп приклала пальці до моїх очей, і враз мою сонливість немов рукою зняло. Вона сказала:

– Приходьте завтра. Лялька вже буде готова.

– Дозвольте заплатити вам бодай ту частину, яку я можу собі дозволити.

– Люба моя, дозволивши зліпити з вас ляльку, ви й так розраховувалися сповна.

Ми засміялися, і я поспішила додому. Біла дівчина якраз розмовляла з якимось покупцем, і я кинула їй на прощання «au 'voilà». Вона, мабуть, не почула, оскільки нічого не відповіла.

11 листопада

Я забрала ляльку, і Деніз була від неї у шаленому захваті! Яка ж я рада, що не піддалася цьому дурному передчуттю. Ніщо інше не приносило Деніз стільки щастя, як ця лялька. Вона просто обожає її! Сьогодні я знову пішла до мадам Менділіп, щоб вона змогла завершити роботу над моєю лялькою. Вона геніальна. Справжній талант! Тепер мені ще більше невтямки, навіщо вона сидить в цій маленькій крамничці. Її місце, поза сумнівом, серед найкращих митців. Лялька – моя викапана копія. Мадам запитала, чи можна відрізати пасемце мого волосся для голови ляльки, і я, звісно ж, дозволила. А потім вона сказала, що то не та лялька, яку вона хоче з мене зробити. Це лиш модель, з якої вона ліпитиме наступну набагато більшу ляльку. Я сказала їй, що, як на мене, ця лялька досконала, та вона запевнила мене, що наступна буде з набагато міцнішого матеріалу. Може, вона віддасть мені цю лялечку після того, як завершить роботу над тою, іншою. Цього разу я ненадовго затрималась у крамниці. Виходячи, я усміхнулась до Лашни, і вона кивнула мені у відповідь, хоч і не дуже доброзичливо. Можливо, вона просто заздрить моїм стосункам з мадам.

13 листопада

Сьогодні я вперше відкрила денник після того жахливого випадку з містером Пітерсом зранку десятого. Я саме дописувала про ляльку Деніз, коли зателефонували з клініки й попросили, щоб тієї ночі я вийшла на зміну. Звісно ж, я погодилася. Та краще б я цього не робила. Ця жахлива смерть ніколи не зітреться з моєї пам'яті. Ніколи! Не хочу ні думати, ні писати про це. Прийшовши

того ранку додому, я ніяк не могла заснути і все переверталася в ліжку, намагаючись забути вираз його обличчя. Я вважала себе достатньо компетентною і навіть гадки не мала, що так емоційно реагуватиму на стан пацієнта. Але... Тоді я подумала, якщо і є хтось, хто зможе допомогти мені все забути, то це мадам Менділіп. Тож близько другої я пішла до неї. Мадам разом із Лашною була в крамниці і, схоже, здивувалася з мого раннього візиту. Та й, очевидно, не дуже зраділа, принаймні так мені здалося. Хоча, можливо, я була надто схвильована. Та щойно я зайшла до її чудової кімнати, мені одразу ж стало краще.

Мадам за столом майструвала щось із дроту, та я не бачила, що саме, тому що сиділа оддалік у зручному кріслі, куди вона мене відвела зі словами:

– Дитинко, ви виглядаєте стомленою. Сядьте й відпочиньте, а я тим часом закінчу роботу. Ось можете погортати цю старовинну книжку з ілюстраціями, щоб якось себе зайняти.

І дала мені дивну книжку, продовгасту й вузьку і, мабуть, таки справді старовинну, адже та була з пергаменту абошо, а малюнки та їхнє забарвлення скидалися на ілюстрації зі середньовічних книжок, які ченці в давнину писали від руки. В книжці були зображені ліси й сади з якимись чудернацькими деревами та квітами! Там не було людей, але в мене раптом виникло дивне відчуття, що достатньо краще придивитися, і їх можна розгледіти серед всього іншого. Вони наче ховалися за деревами й поміж квітів, визираючи з-за них. Не знаю, скільки часу я отак розглядала малюнки, все намагаючись знайти там людей, коли мадам підкликала мене до себе. Я підійшла до її столу, все ще тримаючи книжку в руках. Вона мовила:

– Це для ляльки, яку я ліплю з вас. Візьміть погляньте, яка майстерна робота.

І вказала на стіл, на якому лежало щось виготовлене з дроту. Тож я підійшла ближче, взявши це творіння, коли раптом усвідомила, що тримаю в руці скелет. Маленький, схожий на дитячий, скелетик. У мене перед очима вмить промайнуло обличчя містера Пітерса, і я скрикнула, сплеснувши руками. Книжка вислизнула з моїх рук і впала на маленький дротяний скелетик, що з тріскотом підскочив угору. Я отямилась і побачила, як кінчик дроту, розпрямившись, проткнув оправу книжки й застряг у ній. На якусь мить мадам просто оскаженіла. Вона вхопила мене за руку,

боляче її стиснувши. Її очі налилися злобою, й вона мовила дивним голосом:

– Навіщо ви це зробили? Ну ж бо, відповідайте. Навіщо?

Вона трусонула мною. І я не звинувачую її, хоч вона й налякала мене до смерті, бо, схоже, думала, що я це зробила навмисно. Та коли вона побачила, що я вся тремчу, її очі знову стали добрими, а голос лагідним.

– Вас щось непокоїть, моя любя. Поділіться зі мною, і я постараюсь вам допомогти.

Вона попросила мене лягти на софу, а сама примостилася поруч, погладжуючи моє волосся та чоло. І хоч я ніколи ні з ким не ділилася інформацією про пацієнтів, проте розповіла їй всю історію Пітерса. Вона спитала, хто той чоловік, який привіз його до клініки, і я відповіла, що то був Рікорі, гадаю, той самий славнозвісний мафіозі. Її руки діяли на мене так заспокійливо, що я в напівсонному стані розказала їй про доктора Ловелла і про те, який він чудовий лікар, а також про свою таємну закоханість у доктора Б. Мені дуже прикро, що я вибовкала їй про справу Пітерса. Я в житті не робила нічого подібного. Але мені було так страшно, що я не могла зупинитися і вивіла їй все до останньої краплі. В голові у мене все настільки перемішалось, що коли я підвела голову, щоб глянути на неї, мені здалося, ніби вона випромінює світло. Це так не схоже на мене! Коли я закінчила свою розповідь, вона сказала мені прилягти й подрімати і пообіцяла розбудити мене, коли я захочу. Я сказала їй, що мушу йти о четвертій, і поринула в сон. Прокинувшись, я знову була повна сил та чудово почувалася. Коли я покидала кімнату, маленький скелет і книжка все ще лежали на столі. Я перепросила мадам за те, що пошкодила книгу. На що вона відповіла:

– Краще книга, ніж ваша рука, моя любя. Розпрямившись, дріт міг вас поранити.

Вона хоче, щоб я принесла їй мій медсестринський халат, аби вона зробила для нової ляльки такий самий, тільки маленький.

14 листопада

І навіщо я тільки пішла до мадам Менділіп! Тоді я б не обпекла собі ногу. Але я не тому шкодую. Я не можу описати цього словами, хоч би як старалася. Та краще б я до неї не ходила. Сьогодні ввечері я занесла їй свій халат. Вона хутко змайструвала його

маленьку копію. Мадам була в хорошому гуморі й співала мені різних пісеньок, що їх потім важко викинути з голови. Я не розуміла слів. А коли спитала, якою мовою вона співає, вона сміючись відповіла:

– Мовою людей, що споглядали за вами з ілюстрацій книжки, моя люба.

Дивно таке казати. Звідки вона знає, що я увяляла, нібито в тих картинках ховаються люди? І навіщо я тільки пішла до неї? Вона заварила чаю й налила його в горнятка. Тієї миті, коли вона подавала мені чай, її лікоть зачепив чайничок, той перевернувся, і гарячий чай вилився мені прямо на праву ногу. Боліло неймовірно. Вона зняла з мене туфлю, стягнула панчошу та помазала чимось опік. Сказала, що мазь зніме біль і рана одразу ж загоїться. Мені таки справді перестало боліти, а коли я повернулася додому, то не могла повірити своїм очам. Джеб теж не вірила, що я обпеклася. Мадам Менділіп було дуже незручно через цей прикрий випадок. Принаймні, так виглядало. Цікаво, чому вона, як завше це робила, не провела мене до дверей, а залишилися в кімнаті? Бліда дівчина Лашна якраз стояла біля них, коли я вийшла. Вона глянула на пов'язку на моїй стопі, і я сказала, що обпеклася, а мадам обробила мені рану. Дівчина навіть не поспівчувала мені. Я глянула на неї і кинула дещо сердито:

– До побачення.

Її очі наповнилися сльозми, і вона якось так дивно на мене подивилася, похитала головою й сказала:

– Au 'voir!

Я ще раз на неї глянула, зачинивши за собою двері, й побачила, як по щоках її котилися сльози. Цікаво, чому вона плакала? (Ну якого біса мене потягнуло до тої мадам Менділіп!!!!)

15 листопада

Опік на моїй стопі повністю загоївся. В мене немає ані найменшого бажання йти до мадам Менділіп. Мені не слід туди повертатися. Ніколи. Якби ж то я могла знищити ляльку, яку вона подарувала Денізі! Але це може розбити дитині серце.

20 листопада

Досі не маю бажання зустрітися з нею. Мені здається, я потроху її забуваю. І думаю про неї лише тоді, коли бачу ляльку

Деніз. Я така рада! Настільки рада, що хочу танцювати й співати. Я ніколи більше її не побачу.

Боже милостивий, краще б я її ніколи не знала. І все ж не розумію, чому я так цього бажаю.

То була остання згадка про мадам Менділіп у деннику медсестри Волтерс. Вона померла вранці 25 листопада.

Розділ 9

КІНЕЦЬ ЛЯЛЬКИ ПІТЕРСА

Брайл уважно за мною спостерігав. Я зловив на собі його запитальний погляд, намагаючись приховати занепокоєння, яке в мене викликав денник, і промовив:

– Ніколи не думав, що у Волтерс така багата уява!

Він весь побуряковів, злісно запитавши:

– Думаєте, вона все це вигадала?

– Не те щоб вигадала, а, скажімо, дивилася на низку звичайних подій крізь призму бурхливої уяви.

На що він скептично відказав:

– Хіба ви не розумієте, що все написане тут – правдивий, хоч і несвідомий опис майстерного гіпнозу?

– Так, мені це спало на думку, – відповів я уїдливо. – Та в мене немає жодних вагомих доказів. Проте цілком очевидно, що Волтерс була не така врівноважена, як я собі думав. У деннику є свідчення того, що вона була навдивовижу емоційною, принаймні під час одного з її візитів до мадам Менділіп вона була вочевидь перевтомлена та вкрай знервована. Я про те, як вона розбовкала про справу Пітерса, і це після того, як я попередив її – ви цьому свідок – нікому нічого про це не казати.

– Так, я дуже добре пам'ятаю ваші слова, тому, дочитавши до цього місця, більше не сумнівався, що вона була під гіпнозом. Втім, продовжуйте.

– Серед двох можливих причин тої чи іншої дії бажано обирати раціональнішу, – відказав я сухо. – Для нас важли-

ві факти, Брайле. Волтерс неодноразово звертала увагу на дивну поведінку та застереження дівчини. На її думку, в тої не всі дома. Що ж, саме такої реакції й можна очікувати від людини зі слабкими нервами. Волтерс зачарували ляльки, і вона зайшла до крамниці, щоб дізнатися їхню вартість, як і будь-хто інший зробив би на її місці. Її ніхто до цього не силував. Вона знайомиться з жінкою, чия зовнішність розбурхує її уяву та спричиняє надмірну емоційність. Волтерс їй довіряє – жінці, певно, так само емоційній, що на знак своєї симпатії дарує їй ляльку. Ця жінка – мисткиня, у Волтерс вона вбачає бажану модель і просить її позувати для неї. Жодного примусу, звичайне прохання, на яке Волтерс охоче пристає. Жінка, як і будь-який митець, має свою техніку виготовлення ляльок, а саме – робить для них скелети. І в цьому немає нічого дивного. При вигляді скелета в голові Волтерс зринає думка про смерть, смерть Пітерса, що справила на неї величезне враження. На мить її охоплює паніка, що знову ж таки свідчить про її нестабільний нервовий стан. Вона чаює разом із лялькаркою, і та випадково ошпарює їй окропом ногу. Природно, це стурбувало власницю крамниці, і вона обробляє їй опік маззю, в ефективність якої свято вірить. От і все. Де, скажіть мені, доказ того, що Волтерс була під гіпнозом в цій абсолютно буденній послідовності подій? І насамкінець, навіть якщо та жінка загіпнотизувала її, який в неї був для цього мотив?

– Вона сама ж його озвучила, – сказав він, – «щоб зробити з тебе ляльку, моя люба!»

Я майже переконав себе у власній правоті, і його зауваження мене роздратовало.

– Отже, – сказав я, – ви хочете, щоб я повірив, наче Волтерс заманили в крамницю і вона під впливом магії поверталася туди доти, доки мадам Менділіп не досягла своєї жадливої мети? Хочете сказати, що співчутлива продавчиня намагалася врятувати її від того, що в старих мелодрамах називається долею, страшнішою за смерть – хоча й не обов'язково саме від такої долі? Що лялька для її небоги була всього лиш принадою на гачку чаклунки. І щоб нанести мазь, потрібно було ошпарити ногу. Що саме мазь і стала причиною смерті Волтерс. Що після першої невда-

лої спроби поранити її дротом був використаний чайник, і доволі успішно. І що тепер душа Волтерс тріпоче у відьомському задзеркаллі, достоту як в її сні. Усе це, мій любий Брайле, чистої води забобони!

– А! – вигукнув він якось двозначно. – То вам все ж спадала на думку така ймовірність? Виявляється, ваш розум не настільки черствий, як я вважав ще кілька хвилин тому.

Ці його слова мене ще більше обурили.

– То ви гадаєте, що відколи Волтерс переступила поріг крамниці, кожна подія, яку вона описала, була наперед спланована для того, щоб мадам Менділіп могла заволодіти її душею, а відтак убити?

Він трохи завагався, а тоді відповів:

– Загалом, так.

– Душа! – я вдавав, наче серйозно замислився. – Але я ніколи не бачив душі. І не знаю нікого, хто б довів її існування. Що таке душа, якщо вона справді існує? Щось вагомим? Матеріальним? Якщо ваша теорія правильна, то, мабуть, так воно і є. Бо ж як можна заволодіти чимось невагомим та нематеріальним? Звідки нам знати, що вона у нас є, якщо її не можна зважити, торкнутися, виміряти чи почути? Якщо вона нематеріальна, як її можна змусити до чогось, управляти нею чи ув'язнити? Це те, що, на вашу думку, зробила лялькарка з душею Волтерс. Якщо ж душа матеріальна, то де її місце у тілі людини? В її голові? Провівши сотні операцій, мені так і не вдалося відшукати таємну кімнату, де проживає цей загадковий мешканець. Маленькі клітини з набагато складнішим механізмом, ніж в будь-якої техніки, здатні керувати людським інтелектом, настроєм, розумом, емоцією та особистістю, залежно від того, справно вони працюють чи ні. Їх я бачив, Брайле, але душу – ніколи. Хірурги ретельно дослідили тіло людини і також не знайшли в ньому таємного святилища. Покажіть мені душу, Брайле, і я повірю в мадам Менділіп.

З хвилину він пильно дивився на мене, а тоді кивнув.

– Тепер я розумію. Вас це теж неабияк вразило, чи не так? І ви також б'єтесь в дзеркалі, намагаючись вирватися звідти. Що ж, я довго боровся із тим, щоб відкинути геть загальноприйняті постулати і повірити в щось не менш

реальне та правдиве. Ловелле, ця справа виходить за межі звичайної медичної практики, за межі відомої нам науки. Поки ми цього не визнаємо, то не зрушимо з місця. Є ще два питання, які я хочу розглянути. Пітерс і міс Дарнлі померли схожою смертю. Рікорі виявив, що вони обидва перетиналися з мадам Менділіп, принаймні, ми це допускаємо. Він завітав до неї і ледве уникнув смерті. Гарріет також до неї навідувалася й померла тою ж смертю, що й Пітерс і Дарнлі. То хіба це не вказує на мадам Менділіп як на джерело зла, що забрало життя цих чотирьох?

– Звичайно, – відповів я.

– Отож, це також свідчить про те, що Гарріет таки не даремно боялася та мала погані передчуття. Тобто за її надмірною емоційністю та бурхливою уявою стояло ще щось, про що Гарріет не здогадувалася.

Я зрозумів, що не варто було погоджуватися, та було надто пізно, тож тепер мені не залишалось нічого, окрім як знову кивнути на знак згоди.

– Мене також зацікавив той факт, що після інциденту з чайником вона більше не хотіла повертатися до лялькарки. Хіба це вас не здивувало?

– Ні. Якщо вона була емоційно нестабільною, то шок міг стати для неї підсвідомим бар'єром. І якщо людина не мазохіст, вона навряд чи захоче повернутися туди, де пережила щось неприємне.

– А ви звернули увагу на те, що після інциденту з опіком жінка не провела її до дверей крамниці, як це зазвичай робила?

– Взагалі-то, ні. А що?

– Якщо мазь була останнім штрихом, а смерть – неминучою, то мадам Менділіп повелося б вкрай сутужно, якби її жертва постійно навідувалася в крамницю в той час, як отрута вже пустила в ній свої корені. Смерть могла б настати прямо в крамниці, що мало б своїм наслідком непотрібні запитання. Отож, вона дуже мудро вчинила, що змусила свою жертву, яка й близько нічого не підозрювала, втратити до неї інтерес, навіть відчувати до неї огиду, а то й зовсім забути про неї. Це стало можливо завдяки постгіпнотичному навіюванню, яким володіє мадам

Менділіп. Хіба надмірна емоційність Гаррієт не пояснює її поведінки?

– Пояснює, – визнав я.

– Отже, – продовжив він, – тепер ми розуміємо, чому того дня жінка не провела Гаррієт до дверей. Її план увінчався успіхом. Усе скінчено. Її навіювання подіяли. І в неї більше нема потреби бачити Гаррієт. Вона відпустила її, не проводжаючи. Ось така символічна кінцівка!

Він задумався.

– У неї нема потреби бачитися з Гаррієт, – мовив він напівпошепки, – аж до її смерті!

Я вражено запитав у нього:

– Що ви маєте на увазі?

– Нічого, забудьте.

Він підійшов до обвугленої плями на підлозі, де лежали кристалики, й підняв їх. Удвічі більші за оливкову кісточку, вони, вочевидь, щось таїли в собі. А тоді глянув на гротескную фігуру з ребрами скелета, що розтеклася на столі.

– Це жар її так розплавив? – запитав він, потягнувшись до скелета.

Але той міцно прилип до стола, тож Брайл рвучко потягнув його на себе. Пролунав різкий звук, і він впустив його, перелякано скрикнувши. Скелет упав на підлогу, а дріт, з якого він був зроблений, розмотався й почав звиватися.

Він повз по підлозі, як змія, а тоді раптом, здригнувшись, завмер.

Ми глянули на стіл.

Речовина, що нагадувала неприродно розтягнуте й сплюснуте обезголовлене тіло, зникла. На її місці був тонкий шар пилу, що кружляв та клубочився на невидимому протязі, а тоді теж зник.

Розділ 10

ШАПОЧКА МЕДСЕСТРИ ТА ВІДЬОМСЬКИЙ ВУЗОЛ

– А вона вміє замітати за собою сліди!

Брайл засміявся, але без тіні радості. Я не сказав нічого. Те саме я думав про МакКенна, коли голова ляльки безслідно зникла. Та цього разу я не міг його ні в чому запідозрити. Уникаючи подальшої розмови на цю тему, ми пішли навідатися Рікорі.

На варті біля його дверей стояло двоє нових охоронців. Вони нас ввічливо зустріли й люб'язно привіталися. Ми тихо зайшли до кімнати. Рікорі мирно спав, хоча снодійне вже перестало діяти. Він легко дихав, поринувши у глибоку цілющу дрімоту.

У нього була тиха кімната в дальньому крилі будинку, вікна якої виходили на невеличкий загороджений садок. Обидва мої будинки дуже давні, стоять ще з часів мирного Нью-Йорка; міцні лози дикого винограду звиваються стінами фасадів і тильних частин будівель. Я попередив медсестру, щоб та дотримувалася в кімнаті виняткової тиші й розташувала лампу так, щоб на Рікорі падало якомога менше світла. На виході я також попередив охоронців, що швидке одужання їхнього шефа залежить від тиші та спокою.

Було вже за шосту. Я попросив Брайла залишитися на вечерю, а опісля навідатися до моїх пацієнтів у клініці, в разі потреби – телефонувати. Мені хотілося бути вдома на випадок, якщо раптом Рікорі прийде до тями.

Ми вже майже закінчили вечеряти, коли задзвонив телефон. Брайл підняв слухавку.

- Це МакКенн, – сказав він, і я підійшов до телефону.
- Слухаю, МакКенне. Це доктор Ловелл.
- Як шеф?
- Краще. Гадаю, він от-от прийде до тями й зможе говорити, – відповів я та нашорошив вуха в очікуванні зрадливої реакції на іншому кінці дроту.

– Чудово, док! – Я не вловив у його голосі нічого, крім широкого задоволення. – Послухайте, док, я бачився з Моллі та дещо довідався. Я заскочив до неї одразу після вас. Вдома був Гілмор – її чоловік. Скориставшись такою нагодою, я запросив її трішки прокататися. Вона радо зголосилася, і ми поїхали, залишивши Гіла разом із дитиною.

– Вона знає про смерть Пітерса? – перебив я його.

– Не. Я нічого їй не сказав. Тепер послухайте. Я розказував вам, що Хорті... Шо? Так, коханка Джима Вільсона. Так. Ви дасте мені сказати? Отож, я казав вам, що Хорті просто обожнювала дитину Моллі. На початку минулого місяця вона прийшла до них з чудовою лялькою. В неї була поранена рука, яку вона пошкодила там само, що й лялька. І поранила її та сама жінка, що дала їй ляльку. Вона сказала Моллі... Шо? Не, поранила їй руку, а не ляльці. Док, я що недостатньо чітко висловлююсь? Так, вона обпекла руку там, де дістала ляльку. Я так і сказав. Жінка обробила їй рану і даром віддала ляльку, тому що Хорті здалась їй дуже симпатичною та ще й погодилась для неї позувати. Так, для якоїсь статуетки, чи щось таке. Хорті це дуже полестило, і вона сказала, що та лялькарка – справжня чарівниця. Так, чарівниця і просто чудова людина! Ага.

А десь через тиждень до Моллі завітав Том – Том Пітерс – і побачив ляльку і Хорті, що якраз заскочила в гості. Том навіть приревнував дитину до Хорті через ту ляльку й поінтересувався, де вона її взяла. Вона назвала йому адресу мадам Менділіп, і Том сказав, що лялечці потрібна пара, і він то організує. А вже за тиждень повернувся з лялькою-хлопчиком, точною копією тієї, яку принесла Хорті. Моллі запитала в нього, чи він заплатив за неї стільки ж, що й Хорті. Але про те, що вона получила її за позування, вони вирішили не говорити. Моллі сказала Тому, що він якось мляво виглядає, та він нічого не відповів, тільки те, що лялька дісталася йому за безцінь. Вона хотіла жартома спитати в нього, чи лялькарка, бува, не попросила його, красунчика такого, позувати для неї, але саме на ту хвилину завередувала дитина, і вона відволіклася. Том не з'являвся аж до перших чисел цього місяця. А коли прийшов, на руці у нього була пов'язка, і Моллі сміючись поцікавилася, чи її

часом не наклали там, де він отримав ляльку. Він здивувався, мовляв, «а ти звідки знаєш?» Так-так, саме так він і відреагував. Шо ви кажете? Чи Менділіп наклала йому пов'язку? Ну а мені звідки знати? Думаю, що так. Моллі про це нічого не казала, а я не питав. Слухайте, док, я ж казав вам, що Моллі не така дурна. І те, що я вам зараз розказав, я витягував з неї години зо дві. Говорили з нею про те, про се, але я, ніби ненароком, завжди повертався до того, що мене насправді цікавило. Я боявся задавати їй надто багато питань. Шо? А, та все нормально, док. Без образ. Так, мені самому смішно. Але кажу вам, я боявся зайти надто далеко. Моллі дуже розумна.

А коли вчора до неї прийшов Рікорі, думаю, він використав ту ж тактику, що й я. В будь-якому разі, йому дуже сподобалися ляльки, і він запитав у неї, де вона їх взяла, скільки заплатила і так далі. Пам'ятаєте, я казав вам, що тоді весь час просидів у машині? Після розмови з Моллі він поїхав додому, зробив кілька телефонних дзвінків, а тоді вирушив до тої відьми Менділіп. Так, це все. Це може шось означати? Так? Тоді добре.

А потім він раптом замовк, хоч я й не чув клацання апарата. Я запитав:

– МакКенне, ви тут?

– Так, я просто задумався. – В його голосі вчувалися сумні нотки. – Я б дуже хотів бути рядом із шефом, коли він прийде в себе. Та краще я поїду перевірю, як там мої хлопці дають собі раду з тими двома коровами. Може, я вам ще подзвоню, якщо не буде пізно. Бувайте.

Я повільно підійшов до Брайла, намагаючись зібрати до купи свої розбурхані думки, і повторив йому останні слова МакКенна. Він не перебивав мене, а коли я закінчив, тихо мовив:

– Гортензія Дарнлі йде до тієї Менділіп, отримує ляльку, позує, раниць руку, і Менділіп її лікує. А потім вона помирає. Пітерс йде до Менділіп, отримує ляльку, раниць руку, і, ймовірно, та жінка також обробляє йому рану. Після чого він помирає тою ж смертю, що й Гортензія. Ви бачили ляльку, для якої він, очевидно, позував. Гарріет переживає все те саме і помирає так само, як Гортензія і Пітерс. Що тепер?

Раптом я відчув себе дуже старим і стомленим. Не дуже приємно бачити, як розвалюється те, що ти вважав чітко впорядкованим світом причинно-наслідкового зв'язку. Я стомлено відповів:

– Не знаю.

Він поплескав мене по плечу.

– Поспіть трохи. Медсестра вас покличе, якщо Рікорі прийде до тям. Ми докопаємося до дна істини.

– Навіть якщо впадемо туди, – сказав я, усміхнувшись.

– Навіть якщо нам доведеться туди впасти, – уточнив він, але не усміхнувся.

Коли Брайл пішов, я ще довго сидів, замислившись. А тоді вирішив трохи відволіктися й почитати. Та мені було надто тривожно, тож я швидко облишив цей намір. Мій кабінет, так само як і кімната Рікорі, розташований у дальньому крилі будинку, вікна якого виходять на невеличкий садок. Я дивився у вікно, та нічого перед собою не бачив. Тепер в мене було ще гостріше відчуття, ніби я стою перед дверима, які вкрай необхідно відчинити. Я відвернувся від вікна і здивувався, що на годиннику вже майже десята, тож приглушив світло, ліг на зручний диван і майже відразу заснув.

Я прокинувся в холодному поту, бо мені здалося, наче хтось шепоче мені щось на вухо. Я сів, дослухаючись. Та навколо панувала цілковита тиша. Раптом я усвідомив, що то дивна тиша, незвична й гнітюча. Густа, мертва тиша, що наповнила кабінет, крізь яку не проник би жоден звук. Я скочив на ноги та увімкнув світло на повну яскравість. Тиша відступила, немов витекла з кімнати, як щось вагоме. Але повільно. Тепер я чув уривчасте цокання годинника, ніби з нього спала пелена тиші. Я спантеличено труснув головою, підійшов до вікна і трохи перехилився, щоб вдихнути холодного нічного повітря. А тоді ще трохи нахилився, так що, вхопившись рукою за виноградну лозу, міг бачити вікно кімнати Рікорі. Враз я відчув тремтіння, ніби хтось злегка трусив лозою або по ній вгору повзло якесь невелике звіря...

Раптом у вікні Рікорі спалахнуло яскраве світло. З його кімнати пролунав пронизливий звук сигналізації, а це озна-

чало, що потрібно поквартитися. Я вискочив із кабінету і чимдуж побіг сходами нагору.

Опинившись у коридорі, я не побачив охоронців біля кімнати Рікорі. Двері були відчинені. Я став на порозі як укопаний...

Один із охоронців висунувся з вікна з автоматом у руках. Інший стояв навколішках біля тіла на підлозі й цілювся прямо в мене. За столом сиділа медсестра, звисивши голову на груди. Вона або знепритомніла, або просто заснула. Ліжко було порожнє. А тілом на підлозі був сам Рікорі!

Охоронець опустил зброю. Я кинувся до Рікорі, який лежав долілиць всього за кілька футів від ліжка. Я перевернув його. Він був блідий як смерть, але серце билось.

– Допоможіть перенести його на ліжко, – скомандував я охоронцю. – І зачиніть двері.

Він мовчки послухався. Чоловік біля вікна запитав крізь зуби, не втрачаючи пильності:

– Шеф мертвий?

– Не зовсім, – відповів я, а тоді лайнувся, що роблю вкрай рідко:

– Які з вас в біса охоронці?

Інший, той, що зачиняв двері, невесело засміявся.

– Е, док, це ще не все, що вас може зацікавити.

Я кинув погляд на медсестру. Вона досі сиділа, забившись у куток крісла, без свідомості або в глибокій дрімоті. Я зняв з Рікорі піжаму й оглянув тіло. На ньому не було жодних слідів. Я вколов йому дозу адреналіну, а тоді підійшов до медсестри й потрусив її за плечі. Та вона не прийшла до тями. Тоді я підняв їй повіки і побачив, що зіниці очей були сильно звужені. Я посвітив їй в очі ліхтариком, та вона ніяк на це не відреагувала. В неї був уповільнений пульс та слабе дихання, але стан загалом не критичний. На якийсь час я облишив її та звернувся до охоронців.

– Що тут трапилось?

Вони якомсь ніяково переглянулись між собою. Охоронець біля вікна махнув рукою іншому, щоб той сам усе розказав. І він почав:

– Ми сиділи біля дверей, коли раптом будинок ніби застиг. Я сказав Джекові:

– Таке враження, ніби у всьому будинку встановили глушники. – На що він відповів:

– Еге ж.

Ми сиділи, вслухаючись в тишу, коли раптом почули, як з кімнати долинув якийсь глухий звук. Так, ніби хтось упав із ліжка. Ми розчахнули двері, а там на підлозі лежить шеф, як ви щойно бачили. І медсестра дрімає. Ми ввімкнули сигналізацію і чекали, поки хтось прийде. От і все, так, Джеку?

– Ага, – в'яло відповів охоронець біля вікна. – Так, думаю, це все.

Я глянув на нього з підозрою.

– Ви думаєте, це все? Що означає, ви думаєте?

І вони знову перезирнулися між собою.

– Краще говори як є, Білле, – сказав охоронець біля вікна.

– Ай, він не повірить, – сказав інший.

– Ніхто не повірить. Але все одно скажи йому.

Тож Білл продовжив:

– Коли ми увірвалися до кімнати, то побачили, як біля вікна билися двоє істот, схожих на котів. Шеф лежав на підлозі. Ми готові були стріляти, та побоялися, згадавши ваші настанови. А тоді почули якийсь дивний звук, ніби хтось грав на флейті. Двоє істот відірвалися одне від одного, вистрибнули на підвіконня й зіскочили вниз. Ми підбігли до вікна, та нічого не побачили.

– Тож ви бачили якихось істот біля вікна. Як вони хоч виглядали? – спитав я.

– Говори, Джеку.

– Як ляльки!

Я відчув, як по спині в мене пробіглися мурашки. Саме такої відповіді я чекав і боявся водночас. Вони вискочили з вікна! Я пам'ятаю, як тремтіла виноградна лоза, коли я за неї вхопився! Охоронець, який зачиняв двері, поглянув на мене, і я побачив, як у нього відвисла щелепа.

– Господи, Джеку! – вигукнув він здивовано. – Він нам вірить!

Я ледь знайшов сили говорити.

– Що то були за ляльки?

Охоронець біля вікна відповів уже більш впевнено.

– Одну з них ми не встигли розгледіти. А інша виглядала, як одна з ваших медсестер, лише зменшена до футів двох!

Одна з моїх медсестер... Волтерс... Я відчув, як мене здолала слабкість, і сів на край ліжка Рікорі.

Я вгледів щось біле на підлозі біля узголів'я ліжка. Якийсь час я тупо роздивлявся цю річ, а тоді підняв.

То виявилася шапочка – маленька копія тої, що носять мої медсестри. Вона якраз пасувала б ляльці зростом два фути...

Та на підлозі лежало ще щось. Я підняв, щоб роздивитися, що то було.

У руках я тримав мотузок із попелястого волосся, зав'язаний дев'ятьма вигадливими вузликами, розташованими на різній відстані один від одного...

Охоронець на ім'я Білл з тривогою дивився на мене. А тоді запитав:

– Може, зателефонувати комусь із ваших, док?

– Постарайтесь додзвонитися до МакКенна, – попросив я в нього і звернувся до іншого охоронця:

– Зачиніть наглухо всі вікна й запліть штори. І замкніть на замок двері.

Білл взявся телефонувати. Засунувши до кишені шапочку та мотузок, я підійшов до медсестри. Вона швидко приходила до тями і вже за хвилину чи дві дивилася на мене. Спочатку вона зупинила на мені свій ошелешений погляд; а коли побачила яскраво освітлену кімнату і двох чоловіків у ній, її спантеличення змінила тривога. Вона скочила на ноги:

– Я не бачила, як ви зайшли! Я що, заснула? Що сталося? – Вона рукою вхопилася за горло.

– Я думав, ви нам це скажете, – сказав я лагідно.

Вона здивовано подивилася на мене, а тоді збентежено промовила:

– Я не знаю... в будинку запанувала гнітюча тиша... мені... здалося, я побачила, як за вікном щось рухається... і дивиться на мене... а тоді відчула квітковий аромат... і все.

Білл поклав слухавку:

– Отже, так, док, за МакКенном послали. Тепер що?

– Міс Батлер, – звернувся я до медсестри. – Я зміню вас до ранку. А ви поки йдіть поспіть. Це наказ.

– Ви ж не сердитесь на мене... ви ж не думаєте, що я знехтувала своїми обов'язками...

– Ні, я так не думаю, – усміхнувся я й погладив її по плечу. – Просто справа набула неочікуваного повороту. Але більше ні про що не запитуйте.

Я провів її до дверей і відчинив їх.

– Робіть усе так, як я кажу.

І зачинив за нею двері.

Я сів біля Рікорі і з сумом подумав, що шок, який він пережив, міг або вилікувати, або вбити його. Поки я за ним спостерігав, він затремтів усім тілом. Його стиснута в кулак рука почала поволі підійматися. Вуста заворушилися. Він заговорив італійською, та так швидко, що я не міг і слова розібрати. Він опустил руку. Я підвівся з ліжка. Параліч відступив. Тепер він міг рухатись і говорити. Та чи зможе він так, коли прийде до тями? Це стане ясно за кілька годин. А поки що від мене нічого не залежить.

– Тепер слухайте мене уважно, – звернувся я до охоронців. – Хай би що я зараз сказав і хай би як дивно звучали мої слова, ви повинні виконувати все, бо від цього залежить життя Рікорі! Я хочу, щоб один із вас сів біля мене, тут, за столом. А інший – біля Рікорі на ліжку, між ним та мною. Якщо я засну, а він прийде до тями, розбудіть мене, якщо помітите в його стані які-небудь зміни, теж негайно мене будіть. Вам усе зрозуміло?

Вони кивнули.

– Дуже добре. А тепер найголовніше. Ви повинні особливо уважно спостерігати за мною. Не смійте спускати з мене очей. Якщо я підйду до вашого шефа, то лиш для того, щоб послухати його серце та дихання, перевірити зіниці й поміряти температуру. Це за умови, що він буде в такому стані, як зараз. Та якщо я робитиму щось інше, ви повинні мене зупинити. Якщо я пручатимусь, зв'яжіть мене і вставте в рота кляп, хоча ні, не затикайте мені рота, а краще слухайте і мотайте на вус все, що я казатиму. А тоді зателефонуйте докторові Брайлу, ось вам номер телефону.

Я записав його на аркуші паперу й передав їм.

– Але не перестарайтеся, – сказав я, усміхнувшись.

Вони дивилися один на одного, вочевидь збентежені.

– Як скажете, док... – із сумнівом у голосі промовив Білл.

– Робіть, як велено. Не вагайтеся. Навіть якщо ви помилитеся, я не триматиму на вас зла.

– Док знає, що каже, Білле, – сказав Джек.

– Що ж, тоді добре, – відповів Білл.

Я вимкнув усе світло, залишивши горіти лампу біля столика медсестри. Вмостившись у її кріслі, я спрямував на себе світло так, щоб моє лице було добре видно. Мене надзвичайно стривожила та маленька біла шапочка, що я підняв з підлоги! Я витягнув її з кишені та поклав до шухляди. Охоронець Джек зайняв пост біля Рікорі. А Білл підсунув крісло та сів прямо навпроти мене. Я засунув руку в кишеню й стиснув мотузок, заплющив очі, викинув з голови зайві думки і розслабився. Зрікшись, принаймні тимчасово, своєї віри в розумно влаштований всесвіт, я рішуче віддався на поталу мадам Менділіп.

Я віддалено почув, як годинник пробив першу ночі, після чого заснув.

За вікном гудів сильний вітер. Кружляючи навколо, він ринув до мене, забравши із собою. Я був безтілесний і позбавлений будь-якої форми. Та все ж я існував. Безформна свідомість у вихорі шквального вітру, що відніс мене в якусь безкінечність. Він вдихнув у мене, хоч і безтілесного й неосяжного, частинку неземної енергії. Я ревів із вітром, не тямлячись від нелюдської радості. А тоді він огорнув мене, вирвавши з неосяжного простору...

Здається, я прокинувся, та відчуття дивної радості все ще пульсувало в мені... Ох! На ліжку... лежало щось, що я мав знищити... вбити, щоб радість не переставала пульсувати... вбити, щоб сильний вітер відніс мене знову, вдихнувши в мене частку свого життя... але обережно... обережно... там – у горлі за вухом... саме туди я повинен встромити... а тоді знов помчати з вітром... туди, де чутно пульс... але що мене стримує?... обережно... тихенько... «Я лиш хочу зміряти йому температуру»... тільки й усього, обережно... «Я просто хочу зміряти йому температуру»... Так, залишився останній ривок, до горла, де пульсує вена... «Ні, тільки не цим!»... Хто це сказав?... все ще три-

маючи мене... лють, поглинаюча й безжалісна чорнота та звук буремного вітру потроху почали відступати...

Я почув голос: «Удар його, Білле, тільки не дуже сильно. Він уже приходиться до тям». І я відчув пекучий біль від удару по обличчю. З моїх очей впала імла. Я стояв на півдорозі між столиком та ліжком Рікорі. Охоронець Джек міцно тримав мене за руки, притиснуті до боків. Рука охоронця Білла все ще була піднята. А я міцно стискав щось у долоні. Глянувши вниз, я побачив гострий, як бритва, скальпель!

Я кинув його додолу й тихо промовив: «Усе добре, можете мене відпустити».

Охоронець Білл нічого не сказав. Його напарник теж не послабив хватки. Повертівши головою, я побачив, що їхні обличчя були землисто-білі, і сказав:

– Саме цього я й очікував. І саме тому я дав вам ці настанови. Та все вже позаду. Можете взяти мене на приціл, якщо хочете.

Охоронець, що тримав мене, відпустив мої руки. Я обережно торкнувся щокі і незлобливо мовив:

– Ви таки добряче мені зацідили, Білле.

– Якби ви бачили своє лице, док, то здивувались би, що я не розбив його в кашу, – відказав він.

Я кивнув, чітко малюючи в уяві ту демонічну злість, і запитав:

– Що я робив?

Охоронець Білл усе розповів:

– Ви прокинулися і якусь мить сиділи, вирячившись на шефа. Затим ви витягли щось із шухляди й підвелися з крісла. Ви сказали, що хочете зміряти йому температуру, і вже наближались до нього, коли ми побачили, що у вас в руках. І я закричав: «Ні, тільки не цим!» Джек схопив вас, і вам наче дах знесло. Тому я був змушений вас вдарити. Оце й усе.

Я знову кивнув. А тоді вийняв з кишені вузлуватий мотузок з жіночого попелястого волосся, підняв його над тацею і підніс до нього сірника. Мотузок зайнявся вогнем, звиваючись, як маленька змійка. А щойно полум'я торкалося вигадливих вузликів, як вони вмить розмотувалися. Я кинув на тацю останній дюйм ще не зотлілого мотузка й дивився, як він перетворюється на попіл.

– Думаю, на сьогодні пригоди закінчилися, – сказав я. – Але будьте як завжди на сторожі.

Я впав назад у крісло й заплющив очі...

Що ж, Брайл не довів мені існування душі, але я повірив у мадам Менділіп.

Розділ 11

ЛЯЛЬКА ВБИВАЄ

Решту ночі я спав міцно, без сновидінь і, як зазвичай, прокинувся о сьомій ранку. Охоронці стояли на варті, і я запитав у них, чи є якісь звістки від МакКенна, та вони відповіли, що поки що жодних. Мене це трохи здивувало, але чоловіки, схоже, не вбачали в цьому нічого дивного. Скоро їх мали змінити, тож я попередив охоронців, щоб вони нікому, крім МакКенна, не розповідали про події цієї ночі, зауваживши, що ніхто їм все одно не повірить. Вони мене широко запевнили, що будуть німі як риби. Я сказав їм, що хочу, аби охоронці залишалися в кімнаті стільки часу, скільки буде потрібно.

Під час огляду Рікорі спав глибоким природним сном, і його стан був задовільний. Я дійшов висновку, що другий шок, як це іноді буває, нейтралізував затяжну дію першого. Коли він прийде до тями, то зможе говорити й рухатися. В цьому я запевнив охоронців, яких просто розривало від запитань, та я дав їм зрозуміти, що не збираюся на них відповідати.

О восьмій прийшла медсестра-доглядальниця Рікорі. Її неабияк здивувало те, що поки Баглер спить, я її замінюю. Проте я нічого їй не пояснив, лише сказав, що відтепер охоронці перебуватимуть у кімнаті, а не чатуватимуть біля дверей.

О пів на дев'яту прийшов Брайл, щоб поснідати зі мною і заодно доповісти про стан хворих. Я почекав, поки він доїсть, перш ніж розповісти йому про події минулої ночі. Але я вирішив нічого не казати про маленьку шапочку й те, що сам пережив.

На те в мене були свої поважні причини. По-перше, Брайл безсумнівно ухопився б за ту шапочку. Я мав підозру, що він кохав Волтерс, тому мені не вдалося б відрадити його від зустрічі з лялькаркою. І хоч у нього й переважало тверезе мислення, він був надто вразливий. Ця зустріч становила б для нього велику небезпеку, а його спостереження не мали б для мене жодної цінності. По-друге, якби він дізнався про те, що я пережив, то відмовився б залишати мене наодинці. По-третє, будь-яка з непередбачуваних обставин перекреслила б мої наміри поговорити з мадам Менділіп віч-на-віч (МакКенн все одно був би неподалік на варті).

Я не міг знати того, що принесе мені ця зустріч. Та, очевидно, лиш так я міг зберегти почуття власної гідності. Визнати ці події чародійством, чаклунством і чимось надприродним означало б викинути забобонам білий стяг. Але не існує нічого надприродного. А якщо й існує, то лише відповідно до законів природи. Матеріальне повинно підлягати законам матеріального. Ми можемо й не знати цих законів, але вони, однак, існують. Якщо мадам Менділіп має доступ до чогось невідомого, то мені, як взірцю загально-визнаної науки, личило б дізнатися якомога більше про ще нікому не відоме вчення. Особливо після того, як я пізнав його на собі. Мені додавало впевненості те, що я міг передбачити її хитрощі, якщо то не була якась самовільна ілюзія. Так чи інакше, а я повинен з нею зазнайомитися.

Цього дня у мене були консультації, тож я ніяк не міг вибратися раніше другої. Я попросив Брайла замінити мене опісля.

Близько десятої зателефонувала медсестра й повідомила, що Рікорі прийшов до тям і хоче мене бачити.

Коли я зайшов до кімнати, він усміхнувся. Я нахилився, щоб послухати його пульс, і він сказав:

– Думаю, ви не просто врятували мені життя, докторе Ловелл! Рікорі вам безмежно вдячний. Він ніколи цього не забуде!

Трохи пишномовно, але цілком в його стилі. Це означало, що його мозок функціонує нормально. Я відчув полегшення.

– Ми вмиць поставимо вас на ноги. – Я погладив його руку.

Він прошепотів:

– Ще були вбивства?

Я саме міркував над тим, чи пам'ятає він бодай щось із подій минулої ночі, і відповів:

– Ні. Але відколи МакКенн привіз вас сюди, ви дуже ослабли. Я не хочу, щоб ви сьогодні багато говорили. – І ніби між іншим додав:

– Нічого не трапилося. Правда, ви впали з ліжка сьогодні зранку. Ви це пам'ятаєте?

Він глянув на охоронців, а тоді на мене і сказав:

– Я слабкий. Дуже слабкий. Ви повинні якомога швидше поставити мене на ноги.

– Через два дні ви зможете сидіти, Рікорі.

– Ні, через два дні я повинен піти звідси. Маю одну термінову справу, яка не може чекати.

Я не хотів, щоб він нервував, тож передумав розпитувати в нього про інцидент в авто й рішуче мовив:

– А це вже цілком від вас залежить. Вам не можна хвилюватися. Ви повинні мене слухатися й робити так, як я кажу. А поки що я змушений вас покинути. Я розпоряджуся, щоб вас нагодували. Я також хочу, щоб ваші охоронці весь час перебували з вами в кімнаті.

Він відповів:

– І ви кажете, що все добре.

– Просто не хочу, щоб з вами щось трапилося. – Я нахилився над ним і прошепотів:

– МакКенн потурбувався про те, щоб ваші люди стежили за тією Менділіп. Вона не зможе втекти.

На що він відказав:

– Але від її людей куди більше користі, ніж від моїх, докторе Ловелл!

Я пильно на нього глянув. У Рікорі був дивний погляд. Я повернувся в клініку, глибоко замислившись. Рікорі щось недоговорює?

Об одинадцятій зателефонував МакКенн. Я був такий радий його чути, що мене аж зло взяло.

– Де вас чорти носили... – почав було я.

– Послухайте, док. Я в Моллі, сестри Пітерса, – перебив він. – Приходьте швидше сюди.

Така нахабна вимога мене ще більше розлютила.

– Не зараз, – відповів я. – Маю ще роботу в клініці і не зможу звільнитися раніше другої.

– Невже ви не можете вирватися? Щось трапилось, і я не знаю, що робити! – в його голосі звучав відчай.

– Що трапилось? – спитав я.

– Я не можу сказати вам по... – його голос вирівнявся, став лагіднішим; я почув, як він сказав: «Заспокійся, Моллі. Це не допоможе!» А тоді звернувся до мене:

– Шо ж, тоді приходьте пошвидше, док. Я піджду. Записуйте адресу.

А потім я знову почув його голос:

– Та досить тобі, Моллі! Я не збираюся залишати тебе одну. – І він повисив слухавку.

Стривожений, я сів у крісло. Він не запитав нічого про Рікорі, і це викликало занепокоєння. Моллі? Сестра Пітерса, ну звісно! Вона, мабуть, дізналася про смерть брата й пережила сильний удар. Пам'ятаю, як Рікорі казав, що вона чекає на дитину. Але ні. Я відчував, що МакКенн панікує через щось набагато серйозніше. Моя тривога все наростала. Я переглянув свої записи на прийом, та на сьогодні не було заплановано жодних важливих візитів. Спонтанно вирішивши, я попросив секретарку перетелефонувати моїм пацієнтам і перенести зустріч на інший день. Я замовив авто та рушив за адресою, яку мені дав МакКенн.

Він зустрів мене на порозі квартири. Його обличчя змарніло, а погляд був переляканий. Він затягнув мене всередину, не сказавши ні слова, і провів по коридору. Проходячи повз прочинені двері, я мигцем побачив жінку із заплаканим дитям на руках. МакКенн завів мене у спальню й показав на ліжко.

На ньому лежав чоловік, майже з головою накритий покривалом. Я підійшов ближче й торкнувся його. Чоловік був мертвий. І то не першу годину. МакКенн сказав:

– Це чоловік Моллі. Огляньте його, як ви оглядали шефа.

У мене закралось неприємне відчуття, ніби мною на гончарському станку крутить чиясь невблаганна рука – від

Пітерса до Волтерс, Рікорі й тіла, що лежало в мене перед очима. Може, на цьому станок зупиниться?

Я роздягнув мертвого чоловіка і витягнув із сумки збільшувальне скло та кілька зондів. Оглянув кожен дюйм його тіла, почавши від грудей, але нічого не знайшов і перевернув тіло...

Коли враз біля основи черепа я вгледів дрібний прокол.

Я встромив туди зонд, який (дежавю якесь та й годі!) з легкістю проник всередину. Я легенько ним покрутив.

Щось схоже на тонку довгу голку зачепило ту життєво важливу точку, де спинний мозок переходить у головний. Випадково або, можливо, тому, що голкою сильно крутнули, розірвавши нервові шляхи, в чоловіка стався параліч дихання, й смерть наступила майже відразу.

Я витягнув зонд і звернувся до МакКенна.

– Його вбили, – сказав я. – Тією самою зброєю, що хотіли вбити Рікорі. Хай би хто то був, та цього разу справа увінчалася успіхом. Йому не судилося вижити, як Рікорі.

– Невже? – тихо мовив МакКенн. – Коли це сталося, в авто з Рікорі були тіки я і Поль. А єдині люди, що були поруч із цим чоловіком, док, були його дружина й дитина! Що ви на це скажете, га? Може, ці двоє вколошкали його, як ми шефа, згідно з вашими судженнями?

Я запитав у нього:

– Що вам про це відомо, МакКенне? І як так сталося, що ви зовсім випадково тут опинилися?

Він терпляче відповів:

– Я тут не був, коли його вбили, якщо ви на це натякаєте. А якщо хочте знати точну годину, це сталося о другій. А біля години тому до мене подзвонила Моллі, і я тут же до неї приїхав.

– Що ж, їй більше пощастило, ніж мені, – відказав я сухо. – Люди Рікорі ніяк не могли з вами зв'язатися з першої години минулої ночі.

– Знаю. Але поки мені не дзвонила Моллі, я цього не знав. Я якраз їхав до вас. А якщо ви хочете знати, чим я всю ніч займався, то я вам скажу. Я ходив у справах шефа і ваших. Хотів вивідати, де племінниця тої відьмачки тримає свою машину. Я дізнався, але було надто пізно.

– Але ж люди, які мали за ними наглядати...

– Слухайте, док, не хочете поговорити з Моллі? – перебив він мене. – Я боюся за неї. Вона тримається з усіх сил тільки тому, що я розказав їй про вас і пообіцяв, що ви прийдете.

– Відведіть мене до неї, – відказав я різко.

Ми пішли до тієї кімнати, де я бачив жінку і зарюмсану дитину. Жінці було не більше двадцяти семи чи двадцяти восьми років, і за звичних обставин вона виглядала б дуже навіть привабливо. Тепер же її обличчя було скривлене й мертвотно бліде, а очі сповнені жаху, що межував із божевіллям. Вона дивилася на мене невидючим поглядом і все потирала губи кінчиками вказівних пальців, в її очах не залишилося нічого, крім страху та горя. Дитина, дівчинка не більше чотирьох років, безперестанку плакала. МакКенн трусонув жінку за плече.

– Перестань, Моллі, – сказав він грубо й водночас співчутливо. – До тебе прийшов док.

Раптом жінка усвідомила мою присутність. Деякий час вона дивилася на мене, а тоді запитала, не з цікавості, а ніби відпускаючи останню тонку нитку надії:

– Він мертвий?

Вона прочитала відповідь на моєму обличчі й закричала:

– О, Джонні, мій любий Джонні! Мертвий!

Жінка взяла дитину на руки й майже спокійно мовила до неї:

– Мій Джонні пішов, люба. Татко пішов. Не плач, маленька, скоро ми з ним побачимося!

Краще б вона розплакалася; але той глибокий страх, що засів у її погляді, був надто сильний й не дозволяв їй віддатися горю. Я розумів, що так довго тривати не може, і скоро вона зламається під його тиском.

– МакКенне, – прошепотів я, – виведіть її з цього стану. Скажіть або зробіть щось, аби вона розлютилася чи розплакалася. Байдуже що.

Він кивнув. А тоді вихопив у неї з рук дитину, затуливши її спиною. Він схилився до її обличчя й жорстоко кинув:

– Зізнавайся, Моллі! Нашо ти вбила Джона?

На якусь мить жінка вражено застигла. А тоді її пройняв дроз, а з очей зійшов страх, поступившись місцем люті.

Вона кинулася на МакКенна з кулаками, та він схопив її за руки. Дитина зайшлася плачем.

Враз жінка заспокоїлася, безсило опустивши руки. Вона опустила на підлогу, схиливши голову на коліна. З її очей ринули сльози. МакКенн хотів підняти й заспокоїти її, але я його спинив.

– Нехай поплаче. Так буде ліпше для неї.

За якийсь час вона глянула на МакКенна й мовила тремтячим голосом:

– Ти ж так не думаєш, Дене?

– Ні, я знаю, що ти цього не робила, Моллі. Але ти повинна розказати все доку. Потрібно багато чого з'ясувати.

Тепер вона спитала вже цілком нормальним тоном:

– Хочете задавати питання, чи краще я сама все розповім?

Тут встряв МакКенн:

– Розкажи йому все так, як мені. Почни з ляльки.

– Так, ви поки розкажіть, а якщо у мене виникнуть запитання, я поставлю їх після того, як ви закінчите свою оповідь, – сказав я.

І вона почала:

– Учора ввечері приїхав Ден і повіз мене покататися. Зазвичай Джон не приходить... не приходив додому раніше шостої. Але вчора він непокоївся за мене, тож прийшов додому раніше, близько третьої. Йому подобається... подобався... Ден, тож він наполіг на тому, щоб я поїхала разом із ним. Повернулась я десь по шостій.

– Моллі, тут надіслали подарунок для малечі, – сказав він. – Ще одна лялька. Б'юсь об заклад, це Том її прислав. – Том – це мій брат.

На столі лежала велика коробка. Я відкрила її. Всередині була лялька, зовсім як жива. Досконала. Маленька лялечка. Не дитячко, а скоріше дівчинка десяти чи дванадцяти років. Вбрана у шкільну форму, з в'язкою книжок через плече, зростом близько одного фута, але ідеальна. В неї було найпрекрасніше личко – личко маленького янгола. Джон сказав:

– Посилка була адресована тобі, Моллі. Я подумав, що там квіти, і відкрив її. Таке враження, наче вона зараз заго-

ворить, еге ж? Впевнений, саме так і виглядає портретна лялька. Либонь, якась дитина позувала для неї.

Тепер і я була переконана, що це Том її прислав, тому що він уже дарував ляльку маленькій Моллі, а моя подруга... покійна... також якось придбала лялечку для дитини в тій самій крамниці, що й Том. Вона казала мені, що жінка, яка виготовляє ці ляльки, попросила її позувати для одної з них. Я здогадалася, що Том просто пішов до тієї крамниці й придбав маленькій Моллі ще одну ляльку. Та я запитала в Джона:

– У коробці була якась записка чи листівка для мене?

– Ні, хоча там лежало дещо цікаве. Де ж я його подів? Певно, засунув до кишені.

Понишпоривши у себе в кишенях, він дістав звідти мотузок, зав'язаний у декілька вузликів і наче скручений з волосся. Я здивувалася:

– Цікаво, що Том хотів цим сказати?

Джон поклав мотузок назад до кишені, і я більше про нього не згадувала.

Поки маленька Моллі спала, ми поклали ляльку до неї в ліжечко, щоб вона побачила її, як тільки прокинеться. Дитина була просто в шаленому захваті від неї. Поки ми вечеряли, Моллі гралася лялькою. А коли ми вклали її до ліжечка, я хотіла забрати ляльку, та малеча розплакалася, і ми дозволили їй спати разом з нею. До одинадцятої ми грали в карти, після чого пішли готуватися до сну.

У Моллі неспокійний сон, тому вона досі спить у дитячому ліжечку, щоб не впасти уві сні. Ліжечко стоїть у нашій спальні, в кутку біля одного з двох вікон. Між ними – мій туалетний столик, а наше ліжко впирається узголів'ям у стіну прямо навпроти вікон. На мить ми зупинилися біля ліжечка, щоб глянути на Моллі, як це завше робимо... робили. Вона мирно спала, пригорнувши ляльку до себе так, що її голівка лежала в неї на плечі.

Джон сказав:

– Господи, Моллі, ця лялька зовсім як жива дитина! Я б не здивувався, якби вона отак встала й пішла. Для неї, певно, позувало якесь дуже гарне дівча.

І то була щира правда. У неї було найпрекрасніше і найлагідніше личко... і, ох, докторе Ловелл... саме тому вона наганяла стільки страху... невимовного страху...»

Я бачив, як до її очей помалу заповзає переляк.

МакКенн тут же сказав:

– Заспокойся, Моллі!

– Я хотіла вивільнити ляльку з доньчиних обіймів. Вона була така гарна, і я боялася, що дитина може перевернутися на неї й придавити, – тихо вела вона далі, – але Моллі так міцно її стискала, що я могла чого доброго її розбудити. Тож я залишила все як є. Поки ми перевдягалися, Джон витягнув із кишені мотузок.

– Такі цікаві вузлики, – сказав він. – Коли матимеш змогу, запитай у Тома, що вони означають. – Він кинув мотузок на столик біля своєї половини ліжка і швидко заснув. А незабаром і я задрімала.

А тоді прокинулася... принаймні, я так думала... не знаю, був то сон чи ява. Скоріш за все, сон... і все ж... Боже, Джон мертвий... я чула, як він помер...

І вона знову розплакалася. А згодом продовжила:

– Якщо я прокинулася, то через неймовірну тишу. І все ж, саме через неї складалося враження, ніби то був сон. Тиша не буває настільки тихою... окрім як уві сні. Наша спальня – на другому поверсі, і туди знадвору завжди доливають якісь звуки. А тоді я не чула ані найменшого звуку... було так, наче... наче цілісінький світ втратив дар мови. Мені здалось, я сіла на ліжку, дослухаючись... напружено дослухаючись і намагаючись вловити найменший звук. Я навіть не чула дихання Джона. Мені стало лячно, бо в цій тиші було щось таке, що пробуджувало страх. Щось живе! Щось недобре! Я хотіла потягнутися до Джона, намагалася торкнутися його, розбудити.

Але й пальцем не могла поворухнути! Мене наче паралізувало! Тоді я спробувала заговорити, закричати. Але не змогла!

Фіранки на вікнах були наполовину опущені. З-під них проникало трохи вуличного світла, коли це раптом воно зникло. В кімнаті запанувала темрява, цілковита темрява.

А тоді звідкілясь засвітило зеленим.

Тьмянний відблиск. Він ішов не з вулиці, а був у самій кімнаті. Він усе загорявся й згасав, загорявся й згасав. Та після кожного згасання світло ставало все яскравішим. Воно було таке зелене, як світлячок. Або як місячний відблиск у прозорій зеленавій воді. Врешті той відблиск перестав мигтїти. Він скидався на світло, але то було не світло, бо воно не сяяло й не блистіло. Воно було всюди – під туалетним столиком, під кріслами... але не відкидало тіней. Я чітко бачила обриси кімнати; й дитину, що спала у своєму ліжечку, і голівку ляльки в неї на плечі...

Коли раптом лялька поворухнулася!

Вона повернула голову, ніби дослухаючись до дихання малечі, а тоді поклала свої маленькі рученята на руку дитини. Рука звисилась донизу.

Лялька сіла!

Тепер я була певна, що все це тільки сон, дивна тиша, дивний зелений відблиск... і це...

Лялька видерлася через край ліжечка й зіскочила вниз. Вистрибцем, достоту як дитина, побігла до ліжка, розмахуючи в'язкою книжок. Вона вертіла головою туди-сюди, зацікавлено роздивляючись кімнату, мов допитлива дитина. А тоді помітила туалетний столик і на мить зупинилася, щоб глянути у дзеркало. Вона вилізла на стільчик, а звідти вистрибнула на туалетний столик і, відклавши вбік книги, почала милуватися своїм відображенням.

Вона задоволено себе розглядала й крутилася, заглядаючи в дзеркало то через одне плече, то через інше. Я подумала про себе: «Який дивний сон!» Нахилившись личком до дзеркала, вона поправила й пригладила собі волосся. І я знов подумала: «Яка самозакохана чепурунка!» А тоді: «Мені все це сниться через Джона, бо він сказав, що лялька зовсім як жива і що він не здивувався б, якби вона вмїла ходити». Я замислилася: «Але ж це не сон, інакше б я не думала про те, що мені це сниться!» Раптом мені все це видалося цілковитим абсурдом, і я засміялася, хоч і знала, що не зронила при тому жодного звуку. Знала, що... сміх засів десь усередині. Але лялька наче почула мене. Відвернувшись від дзеркала, вона зиркнула на мене...

Моє серце немов зупинилося. Мені й раніше снилися жахіття, докторе Ловелл, але навіть переживаючи найстрашніші з них, я не почувалась так, як тоді, коли зустрілася поглядом з лялькою...

То були очі диявола! Вони світилися червоним. Так яскраво-яскраво... немов очі звіра в темряві. Але саме цей бісівський блиск в очах змусив мене почуватися так, ніби чиясь рука стиснула моє серце! Ці диявольські очі на ангельському личку...

Не знаю, скільки вона отак стояла й пронизувала мене своїм поглядом. Та врешті вона зіскочила з туалетного столика й сіла на край стільця, теліпаючи ніжками, як мала дитина і не відриваючи від мене погляду. А тоді поволі й неспішно потягнулася маленькою ручкою до шиї і так само повільно відвела її назад. В руці у неї була затиснута довга... мов кинджал... шпилька...

Лялька зістрибнула зі стільця на підлогу й побігла прямо до мене, сховавшись під ліжком. А за мить вона вже видерлася на ліжко й стояла в ногах Джона, все ще дивлячись на мене своїми червоними очиськами.

Я знову спробувала закричати, поворухнутися. Намагалася розбудити Джона. Я молилася: «Господи милосердний, розбуди його! Боженьку, будь ласка, розбуди!»

Лялька відвела від мене свій погляд і тепер дивилася на Джона. Вона вилізла на нього й почала повзти до його голови. Я намагалася поворухнути рукою, щоб спинити її. Але не могла. Лялька зникла з мого поля зору...

І тоді я почула страшний стогін. Я відчула, як тіло Джона затремтіло, а затим витяглося й скрутилось... я почула його зітхання...

Глибоко-глибоко в душі... я знала, що Джон помирає... і нічого не могла з тим вдіяти... в тиші, в зеленому світінні...

Раптом на вулиці за вікном хтось загравав на флейті. Я почула метушливу біганину й побачила, як підлогою біжить лялька й вистрибує на підвіконня. Вона стала навколішки, визираючи на вулицю. Лялька тримала щось у руці. Придивившись, я побачила мотузку із вузликів, що лежав біля Джона на столику.

Я знов почула звук флейти... лялька вистрибнула з вікна... і я ще раз мигцем побачила ці червоні очі... я бачила, як вона вхопилася за підвіконня своїми маленькими рученятами... а тоді зникла...

Зелене світло... замерехтіло... й погасло. З-під фіранок знову пробивалося вуличне світло. Здавалося... немов... тиша вислизнула геть.

А тоді мене наче накрила хвиля темряви. Я провалилася в неї й, захлинаючись, чула, як годинник пробив другу ночі.

Коли я прокинулася... чи отямилась... чи, якщо то був сон, прокинулась... я глянула на Джона. Він лежав... так непорушно! Я торкнулася його... він був холодний... такий холодний! Я знала, що він мертвий!

Докторе Ловелл... скажіть, де сон, а де ява? Я ж розумію, що лялька не могла вбити Джона!

Помираючи, він хотів мене розбудити, і тому мені таке приснилось? Чи я...сама... уві сні... його вбила?

Розділ 12

МЕТОДИКА МАДАМ МЕНДІЛП

В її очах було стільки страждання, що я просто не міг сказати їй правду, тому збрехав.

– Принаймні в цьому я можу вас заспокоїти. Смерть настала з цілком природних причин – у вашого чоловіка обірвався тромб у мозку. Оглянувши його, я в цьому повністю переконався. Ви жодним чином до його смерті не причетні. А що стосується ляльки, то вам приснився навдивовижу реалістичний сон, от і все.

Вона подивилася на мене так, наче ладна була віддати душу, щоб повірити моїм словам, і мовила:

– Але я чула, як він помирав!

– Цілком імовірно, що... – я вдався до дещо заплутаних пояснень, знаючи, що вона не все зрозуміє, а я звучатиму переконливіше... – Можливо, ви просто не до кінця прокинулися. Ми це називаємо межею безсонної свідомості.

Скоріш за все, вам снилося те, що ви чули. Намагаючись пояснити ці звуки, ваша підсвідомість сплела цілу фантастичну драму, яку ви щойно мені описали. Те, що у вашому сні тривало хвилини, насправді промайнуло у вашій голові за одну мить – у підсвідомості своє розуміння часу. Таке часто трапляється. Грюкіт дверей чи інший різкий звук пробуджує людину, а зовсім прокинувшись, вона виловлює з пам'яті цілком реалістичний сон, що обірвався на гучному звукові, хоча з нього він лише почався. Людині здається, наче вона спила годинами, хоч насправді її сновидіння було настільки блискавичне, що промайнуло всього лиш за якусь частку секунди між звуком та пробудженням.

Вона глибоко вдихнула; з її очей зійшов вираз глибокої муки. Та я не вгавав.

– Ще одне, про що вам слід пам'ятати, – ваш стан. Багатьом жінкам при надії властиві особливо реалістичні й зазвичай не зовсім приємні сновидіння. Іноді доходить навіть до галюцинацій.

Вона прошепотіла:

– Це правда. Коли мала народитися маленька Моллі, мені снилися одні жахіття...

Якусь мить вона вагалася; я бачив, як сумнів кинув тінь на її обличчя.

– Але ж лялька... зникла!

Я був злий сам на себе. Мене заскочили зненацька, і я не мав що сказати на це. Але МакКенн не розгубився й невимушено мовив:

– Звісно, вона зникла, Моллі. Я викинув її у сміттепровід. Коли ти мені все розповіла, я подумав, що краще тобі її більше не бачити.

Вона різко запитала:

– І де ж вона лежала? Я всюди її шукала.

– Гадаю, ти просто була знетямлена, – відповів він. – Я знайшов її в ногах малечі, де вона лежала перевернута з покривалом. Зламана. Таке враження, ніби малеча вистрибувала по ній уві сні.

Вона мовила із сумнівом у голосі:

– Можливо, вона закотилась їй під ноги. Туди я, здається, не заглядала.

Щоб Моллі не запідозрила таємної змови між мною й МакКенном, я строго сказав:

– Дарма ви це зробили, МакКенне. Якби ви відразу показали ляльку місіс Гілмор, вона б зрозуміла, що це був всього лиш сон, і так не страждала б.

– Ну, я не лікар, – відповів він похмуро. – Я зробив так, як вважав за потрібне.

– Спустіться вниз, можливо, вам ще вдасться її знайти, – звелів я роздратовано.

МакКенн запитально глянув на мене. Я кивнув, сподіваючись, що він мене правильно зрозумів. За кілька хвилин він повернувся.

– Вони вивезли сміття якихось п'ятнадцять хвилин тому, – доповів він із сумом. – Разом із лялькою. Але дещо я все-таки знайшов.

У нього в руках був маленький ремінець, з якого звисало півдюжини мініатюрних книжечок. Він запитав:

– Моллі, це їх лялька поклала на край туалетного столика в тебе уві сні?

Вона глянула й відсахнулася.

– Так, – прошепотіла вона. – Будь ласка, забери їх геть, Дене. Я не хочу це бачити.

Він переможно глянув на мене.

– То я, певно, все-таки правильно зробив, що викинув ту ляльку, як думаєте, док?

– Тепер, коли місіс Гілмор знає, що то був усього лише сон, в цьому немає нічого страшного, – відказав я. – А зараз, – я взяв її холодні руки у свої, – послухайте, що я вам скажу. Я не хочу, щоб ви залишалися тут ні хвилиною довше. Натомість я хочу, щоб ви спакували все необхідне для себе та маленької Моллі й поїхали кудись на тиждень. Я тривожуся за вас і за маленьке життя, яке от-от має з'явитися на світ. Я владнаю всі необхідні формальності. Зі всім іншим звертайтеся до МакКенна. Але прошу вас, покиньте цей дім. Ви ж послухаєтеся мене?

Дякувати Богу, вона легко погодилася. Щось моторошне було в тому, як вони з дитям прощалися із тілом. Врешті-решт, зібравшись, вони разом з МакКенном рушили до рідні. Малеча хотіла прихопити із собою «ляльку-дівчинку

і ляльку-хлопчика». Та я не дозволив, незважаючи на ризик пробудити у Моллі підозри. Не хотів, щоб якась частинка мадам Менділіп супроводжувала їх у втечі. МакКенн підтримав мене, тож ляльки залишилися вдома.

Я зателефонував знайомому трунарю й востаннє оглянув тіло. Щодо розтину я не хвилювався, знаючи, що мій висновок ні в кого не викличе сумнівів. Та й ніхто не помітить цього маленького проколу. Коли приїхав трунар, я пояснив йому, що дружина покійного от-от мала народити, тож їй довелося поїхати в лікарню. У висновку я вказав причину смерті – тромбоз, сумно відзначивши, що схожий діагноз поставив банкірові його лікар, і згадав, яку реакцію в мене це викликало.

Тіло забрали, а я чекав на повернення МакКенна, силкуючись розібратися у всій цій фантазмагорії, в якій я, схоже, загруз. Я намагався очистити свій розум від упереджених думок про те, що могло бути, а що ні. Для початку я допустив ймовірність того, що мадам Менділіп володіє невідомими сучасній науці знаннями. Та я відмовлявся називати це чаклунством. Слова нічого не означають, адже їх роками припасовують цілком природним явищам, чий наслідки незрозумілі простолюду. Не так давно, наприклад, в очах диких племен спалах сірника був справжнісіньким «чаклунством».

Ні, мадам Менділіп не «відьма», як вважав Рікорі. Вона володіла якоюсь невідомою наукою, от і все.

А оскільки це наука, то й керується вона певними сталими законами, хоч і невідомими мені. Якщо діяння лялькарки кидають виклик причині й наслідку, то вони обов'язково підлягають власним законам причинно-наслідкового зв'язку. В них немає нічого надприродного, просто я, як і ті аборигени, не знав, від чого спалахує сірник. Та я, здається, опанував деякі з цих законів і дещо з її хитромудрих прийомів – сукупності різноманітних деталей механізму, що є в будь-якому мистецтві. Вузлуватий мотузок, «відьомський вузол», вочевидь, відповідав за життєздатність ляльок. Один з таких мотузків непомітно підсунули Рікорі перед тим, як на нього напали. Інший я знайшов біля його ліжка після дивних подій тієї ночі. Я заснув, тримаючи в руках

один із цих мотузків, і в результаті намагався вбити власного пацієнта! Третій мотузок супроводжував ляльку, що вбила Джона Гілмора.

Очевидно, мотузок був частиною механізму управління й контролю за ляльками.

Але до цього всього ніяк не пасувала історія п'янички, який не міг мати при собі «відьомського вузла», коли на нього напала лялька Пітерса.

Проте мотузок міг лише приводити ляльок в дію, після чого вони певний час існували самі по собі.

Очевидно також, що лялькарка діяла за одним незмінним принципом. Крок перший – умовити потенційну жертву позувати для неї, крок другий – ранили жертву, щоб обробити їй рану маззю, яка спричиняє смерть, крок третій – лялька повинна бути точною копією жертви. Схожі симптоми доводили те, що смерть у всіх випадках настала однаково.

Та хіба смерть всіх цих людей і рухливість ляльок якимось взаємопов'язані? Невже вони й справді відігравали якусь важливу роль?

Лялькарка могла в це вірити; ба більше, вона в це свято вірила.

А я – ні.

Те, що лялька, яка вколола Рікорі, була схожа на Пітерса; і те, що «лялька-медсестра», яку бачили охоронці в мене на підвіконні, могла бути копією Волтерс, для якої вона позувала, і те, що лялька, яка встромила шпильку в мозок Гілмора, була, схоже, копією маленької Аніти, одинадцятирічної школярки, – усе це я визнав.

Але те, що частинка Пітерса, Волтерс чи Аніти якимось привела в рух цих ляльок... що з них посмертно висмоктали дрібку їхньої життєвої енергії, їхній розум і «душу», перетворивши їх на щось лихе й ув'язнивши в тілах ляльок з дротяним скелетом... мій розум навідріз відмовлявся сприймати. Я не міг змусити себе навіть припустити таке.

Мої роздуми перервав прихід МакКенна.

Він коротко сказав:

– Шо ж, із цим покінчено.

Я запитав у нього:

– МакКенне, коли ви сказали, що знайшли ляльку, ви збрехали, правда ж?

– Звісно, док. Ляльки ніде не було.

– Але де ж ви взяли ці маленькі книжечки?

– Там, де, за словами Моллі, лялька їх залишила – на туалетному столику. Я обережно забрав їх після того, як вона мені все розказала. Вона їх і не помітила, я її просто обманув. Непогано, еге ж?

– Ви змусили мене задуматися, – відповів я. – Не знаю, що б ми їй сказали, якби вона запитала про мотузок.

– Схоже, мотузок не справив на неї враження... – він завагався. – Але, думаю, він грає чи не найголовнішу роль, док. Якби я не забрав її покататися, а Джона в той час не було вдома, і Моллі б замість нього відкрила коробку, думаю, якраз вона лежала б мертвою, а не Джон.

– Тобто, ви маєте на увазі...

– Я маю на увазі, що ляльки нападають на тих, у кого є мотузок, – відказав він похмуро.

Що ж, я думав так само.

– Але навіщо комусь убивати Моллі? – запитав я.

– Може, комусь здається, що вона забагато знає. Якраз про це я хотів з вами поговорити. Та відьма Менділіп знає, що за нею слідкують!

– Бо в неї кращі вартові, – повторив я слова Рікорі, і тоді розказав МакКенну про другий напад уночі і чому я шукав його.

– А це, – сказав він, коли я закінчив, – доказує той факт, що та відьма Менділіп знає, хто саме за нею слідкує. Вона пробувала покінчити з шефом і з Моллі. А тепер, док, ми – її мішень.

– Ляльок хтось супроводжує, – почав я. – Для них мелодія – клич. Вони не зникають в нікуди, а реагують на неї й рухаються в напрямку... того, хто награв мелодію. Ці ляльки, мабуть, з крамниці. А отже, одна з тих жінок принесла їх сюди. Як їм вдалося не потрапити на очі вашим охоронцям?

– Не знаю, – його худе обличчя виглядало стривоженим. – Це справа рук рибоподібної дівки. Дозвольте вам дещо розповісти, док. Покинувши ваш дім минулої ночі, я пішов до своїх хлопців дізнатися, чи є якісь новини. І вони мені бага-

то розказали. Близько четвертої дівка пішла у приміщення позаду магазину, а стара баба стала на касі. Вони на це не звернули уваги. Але хто, вгадайте, йшов вулицею й пірнув до лялькового магазину близько сьомої? Дівка. Хлопці, що слідкували за тильною частиною магазину, отримали за це по голові! Але вони не бачили, як вона виходила, тому перевели стрілки на тих, хто дивився за входом до магазину.

Тоді близько одинадцятої прийшов один охоронець із ше гіршими новинами. Він сказав, що стояв якраз на початку Бродвею, коли побачив, як за поворот звернула машина, за рулем якої сиділа та дівка. Він не міг її ні з ким перепутати, тому що бачив її в ляльковому магазині. Так вона їхала вгору Бродвеєм. Він побачив, що за нею ніхто не слідкує, тому кинувся на пошуки таксі. Але кругом нікого не було, жодної припаркованої машини, яку можна було б ненадовго позичити. Тому він пішов до хлопців в'яснити, чим вони в чорта там займаються. І знову ніхто не бачив, щоб дівка виходила з магазину.

Тоді я разом із ше кількома охоронцями взявся прочісувати район в пошуках місця, де та дівка припаркувала свою машину. Нам ніяк не везло, поки біля четвертої один із хлопців, тих, що слідкували за магазином, не зустрівся зі мною. Він сказав, що біля третьої бачив, як дівка, принаймні він думав, що то була вона, йшла по вулиці недалеко від магазину. В руках у неї була пара сумок, ніби не важких. Вона швидко йшла. Але магазин проминула. Він підійшов трохи ближче, щоб краще її роздивитися, та вона раптом як крізь землю провалилася. Він обшукав те місце, але від неї і сліду не залишилося. На вулиці було досить темно. Він смикав клямки дверей і заглядав у всі провулки, але двері всюди були зачинені, а у провулках нікого не було. Тож він кинув цю справу і пішов по мене.

Я обшукав те місце, що було всього за кілька кроків від лялькового магазину. Їх розділяє вісім будівель – це здебільшого магазину і склади над ними. Там мало хто живе, і всі будинки старі. Я ніяк не міг зрозуміти, як тій дівці вдалося прослизнути в магазин. Може, охоронець помилився. Може, він бачив когось іншого, або ж йому просто привиділося. Але ми ше раз все старанно прочесали, натрапивши

згодом на місце, схоже на гараж. Недовго повозившись із замком, ми відкрили двері. І ясно, що там стояло авто з іше теплим мотором. Значить, воно там недовго стояло. І то було те саме авто, за рулем якого один з наших охоронців бачив ту дівку.

Я закрити гараж і пішов до своїх хлопців. Решту ночі я стежив разом із ними. Але в ляльковому магазині було темно. Та близько восьмої ми побачили, як дівка відчиняє магазин. Зсередини!

– Отже, – перепинив я його, – у вас немає доказів, що вона виходила з крамниці. Дівчина, яку бачив ваш охоронець, могла бути зовсім не вона.

Він із жалем глянув на мене.

– Хіба їй не вдалося вдень вислизнути непоміченою? Шо їй заважало зробити те саме ввечері? Охоронець бачив, як вона їхала машиною, хіба не так? А потім ми знайшли авто недалеко від того місця, де дівка зникла з поля зору.

Я сів, замислившись. У мене не було причин не довіряти МакКенну. І цей зловісний збіг обставин у часі! Я напівпошепки сказав:

– Її відсутність удень збігається з часом, коли лялька опинилася в помешканні Гілморів, так само як і ввечері, коли напали на Рікорі й помер Джон Гілмор.

– Прямо в яблучко! – вигукнув МакКенн. – Вона йде, залишає ляльку в Моллі і вертається назад. Потім натравлює ляльок на шефа. Жде, коли вони вискочать з вікна, і потім іде по ляльку, яку вона лишила в Моллі. А тоді вертається додому. В її сумках – ляльки.

Я не міг стримати роздратування через всю цю дурню.

– То ви, мабуть, думаєте, що вона вилетіла з дому на мітлі через димар, – сказав я саркастично.

– Ні, – відповів він серйозно. – Ні, не думаю, док. Але будівлі старі, і там, можливо, є якийсь лаз, з якого вона могла вибратися назовні. В будь-якому разі, мої хлопці стежать за вулицею і гаражем, тому вдруге їй цей трюк не вдасться.

А тоді похмуро додав:

– До того ж, я не стану стверджувати, що вона, якщо шо, не сяде на мітлу.

Я рішуче мовив:

– МакКенне, я маю намір піти й поговорити з тою мадам Менділіп і хочу, щоб ви пішли зі мною.

– Я буду поруч, док. Зі стволом напоготові.

– Ні, я хочу зустрітися з нею віч-на-віч, але так, щоб ви пильнували за всім знадвору.

Йому це не сподобалося. Посперечавшись трохи, він врешті неохоче погодився.

Я зателефонував до себе додому. Брайл повідомив, що Рікорі оклигує напрочуд швидко, і я попросив його подбати про решту справ до кінця дня, вигадавши консультацію з клієнтом, щоб якось виправдати своє прохання. А тоді переключився на кімнату Рікорі. Я попросив медсестру передати йому, що МакКенн поруч зі мною і ми зайняті одним розслідуванням, результати якого я повідомлю йому, коли повернуся, і якщо Рікорі не проти, я хотів би, щоб МакКенн весь цей час провів зі мною.

Рікорі передав, щоб МакКенн виконував мої вказівки, як його власні. Він хотів поговорити зі мною особисто, але цього не хотів я і, пославшись на те, що дуже поспішаю, повісив слухавку.

Я добре пообідав і відчував, що це допоможе мені ближче триматися межі реальності, чи того, що я вважав реальністю, в час, коли зустрінуся з тією володаркою ілюзій. МакКенн був навдивовижу тихий і стурбований.

Годинник пробив третю, коли я поїхав на зустріч із мадам Менділіп.

Розділ 13

МАДАМ МЕНДІЛІП

Я стояв біля вітрини лялькової крамниці, приборкуючи вперте небажання заходити досередини. Я знав, що МакКенн чатує неподалік. Знав, що люди Рікорі стежать за всім, що відбувається, з будівель напроти, а інші вештаються поміж перехожих. Незважаючи на гуркіт надземних

потягів, шум авто уздовж Беттері та, здавалось, цілком звичну вуличну метушню, крамниця лялькарки здавалася глухою фортецею. На порозі я здригнувся, наче двері крамниці вели у незвіданий світ.

У вітрині було виставлено всього кілька ляльок, та вони були достатньо незвичні, щоб привернути до себе увагу дитини чи дорослого. Не настільки красиві, як у Волтерс чи Гілморів, але також чудові. У крамниці було приглушене світло. За прилавком я побачив худеньку дівчину, не інакше як небогу мадам Менділіп. Звісно, судячи з габаритів крамниці, там ніяк не могла вміститися та вишукана кімната, про яку Волтерс писала у себе в щоденнику. Хоча будівля стара, і з тильного боку могло бути набагато більше місця, ніж у самій крамниці.

Я перестав вагатися і, різко й нетерпляче відчинивши двері, ступив усередину.

Коли я ввійшов, дівчина повернулася до мене, дивлячись, як я наближаюся до неї. Вона мовчала. Я швидко окинув її оком. Очевидно, істеричний тип, один з найдосконаліших, які мені доводилося зустрічати. Я звернув увагу на її випуклі тьмяно-блакитні порожні очі з розширеними зіницями, довгу тендітну шию та злегка округлі риси обличчя, білі та довгі тонкі пальці. Вона стискала їх, і я зауважив їхню дивовижну гнучкість – завершальний пункт істеричного синдрому за Ленель-Лавастином¹. В інші часи та за інших обставин вона могла бути жрицею, проповідуючи священне писання, або святою.

Її домінантною рисою був страх. В цьому не було жодних сумнівів. І все ж я був певний, що вона боялася не мене. То був глибинний, нетутешній страх, що лежав, звиваючись, біля коренів її існування, руйнуючи її життєву енергію, – духовний страх. Я глянув на її волосся. Воно було сріблясто-попелясте... колір... колір волосся, з якого були сплетені мотузки!

Побачивши, що я не можу відвести погляду від її волосся, з її тьмяних очей потроху почала спадати імла, й тепер вона дивилася насторожено. Здається, вона вперше

---

¹ Максим Ленель-Лавастин – відомий французький психіатр (*прим. ред.*).

усвідомила мою присутність. Я сказав якомога невимушеніше:

– Мене просто зачарували ляльки у вашій вітрині. Гадаю, одна із них припала б до душі моїй маленькій онучці.

– Ми саме їх розпродуємо. Тому якщо вам котрась пригледілася, можете купити її за дуже вигідною ціною.

У неї був низький голос. Вона говорила майже пошепки і якось байдуже. Але мені здалося, що напруга в її погляді лише посилилася.

– Гадаю, – відповів я, вдаючи роздратування, – це пропозиція для якогось випадкового покупця. Але бачте, вона – моя улюблена онучка, і я хочу для неї лише найліпшого. Тож, якщо вам не складно, покажіть мені, які у вас ще є, можливо кращі, ляльки.

На якусь мить її очі спалахнули. Мені здалося, наче вона дослухалася до звуків, яких я не чув. Раптом дівчина скинула із себе байдужість і стала люб'язною. І тієї ж миті я відчув на собі пильний погляд чийхось інших очей. Враження було настільки сильне, що я мимоволі обернувся, вдивляючись у глиб крамниці. Та в приміщенні, крім мене й дівчини, нікого не було. За прилавком я помітив ледь прочинені двері. Кинув погляд на вітрину – чи не зазирає крізь неї МакКенн. Але там нікого не було.

Нараз невидимий погляд зник, наче клацнув затвор фотоапарата. Я обернувся до дівчини. Вона розклала на прилавку півдюжини коробок й розпаковувала їх. Звівши на мене свої щирі й майже лагідні очі, вона мовила:

– Звісно, я покажу вам усе, що в нас є. Вибачте, якщо змусила вас подумати, нібито мені байдуже до ваших побажань. Моя тітка, яка створює ці ляльки, дуже любить дітей. І вона б не допустила, щоб хтось, хто любить їх так само, як вона, вийшов звідси розчарований.

То були незвичні, пишномовні слова, які вона, здавалося, за кимось повторювала. Проте мене здивувало не так це, як раптова зміна її поведінки. Її голос звучав уже не мляво, а вібував життєвою енергією. Та й від тієї байдужої і нудної дівчини не залишилося й сліду. Навпаки, вона була жвава й життєрадісна, її обличчя налилося барвою, а з очей

повністю зійшла імла; в них загорівся вогник, радше глузливий, ніж злісний.

Я розглядав ляльок.

– Гарненькі лялечки, – врешті мовив я. – Та невже у вас немає краших? Розумієте, така подія – у моєї внучки день народження, їй сповнюється сім. Ціна не має значення, якщо вона в межах розумного, звісно...

Я почув, як вона зітхнула, й глянув на неї. Її тьмяні очі знов були повні страху, а іскра насмішки погасла. З її лица зійшов рум'янець. Раптом я знову відчув на собі невидимий погляд, тільки ще пронизливіший, ніж до того.

За прилавком відчинилися двері.

І хоч я був готовий до незвичної зовнішності лялькарки, про яку писала Волтерс, вона все ж мене страшенно вразила. На тлі ляльок і тонкої статури дівчини ще різкіше виділялися її зріст і огрядність. З дверей мене розглядала велетенська жінка з масивним лицем, широкими та високими вилицями і вусами над товстою верхньою губою – достоту тобі чоловік, якби не пишні груди.

Я зазирнув їй в очі й забув усю гротескність її обличчя й статури. У неї були величезні променисті карі очі, що вражали своєю жвавистю. Наче духи-близнюки, не пов'язані з тілом. З них лився потік енергії, що приємно пощипував мої нерви. В цьому не було нічого зловісного, принаймні тоді.

Я насилу відірвав погляд від її очей, щоб глянути на її руки. Вона була закутана у все чорне, і її руки ховалися у фалдах пишного плаття. Тоді я знову перевів погляд на її очі, в яких побачив іскру глузливого презирства, як у тої дівчини. Вона заговорила, і тепер я знав, що та життєва енергія, яка вчувалася в голосі дівчини, була лише відлунням цього солодкого, дзвінкого й глибокого голосу.

– Вам не до вподоби ляльки, які вам показала моя небога?

Зібравшись з думками, я мовив:

– Вони всі чудові, мадам... мадам...

– Менділіп, – тихо мовила вона. – Мадам Менділіп. Ви не знали, як мене звать?

– На жаль, – непевно відповів я. – У мене є маленька внучка. І я хочу подарувати їй щось особливе на її день

народження. Всі ляльки, що я бачив, красиві, та можливо у вас є щось...

– Щось... виняткове... – на мить вона змовкла, – ще гарніше. Що ж, можливо і є. Та коли я виявляю до своїх покупців винятковий інтерес, – тепер я був певний, що вона наголосила на цьому слові, – то повинна знати, з ким маю справу. Ви, мабуть, думаете, я – якась дивакувата власниця крамниці, еге ж?

Вона засміялася, й мене здивувало, як свіжо, молодо й солодко звучав цей сміх.

Знову насторожившись, я величезним зусиллям волі знову повернувся до реальності. Я витягнув візитівку із сумки. Я не хотів, щоб вона дізналася моє ім'я. Але я також не хотів скерувати її увагу на когось, кому вона б завдала шкоди. Тому я підготувався і приніс візитівку колеги, який вже давно помер. Вона глянула на неї.

– О, то ви лікар, – сказала вона. – Що ж, тепер, коли ми знайомі, я можу показати вам усе найкраще, що в мене є.

Вона повела мене через двері у широкий напівосвітлений коридор. Вона торкнулася моєї руки, і я знову відчув це дивне енергійне пощипування. Зупинившись біля інших дверей, вона повернулася до мене.

– Тут зберігаються мої найкращі ляльки. Виняткові!

Вона знову засміялася і відчинила двері.

Ступивши на поріг, я на мить затримався, занепокоєно оглядаючи кімнату. Тому що то не була та чарівна кімната, про яку писала Волтерс. Щоправда, вона була більша, ніж можна було очікувати. Але де ж ті вишукані старовинні панелі, давні гобелени й магічне дзеркало, що скидалося на величезну «кришталево чисту краплю води», та інші дрібниці, через які вона почувалась, як у раю?

З вікна, що виходило на невеликий закритий порожній дворик, проникало трохи світла з-під напівопущених фіранок. Стіни та стеля були з простого пофарбованого дерева. Одна стіна була повністю заставлена маленькими вбудованими шафками з дерев'яними дверцятами. На іншій висіло кругле дзеркало, але на тому схожість із описом Волтерс закінчувалася.

У кімнаті був камін – такий є в кожному старому помешканні Нью-Йорка. На стінах висіло кілька гравюр.

Величезний «розкішний», а насправді цілком звичайний, стіл був завалений ляльковими одежинами, завершеними і ще недошитими.

Моє занепокоєння все наростало. Якщо Волтерс перебільшувала з величністю кімнати, то що ще в її щоденнику було вигадкою – чи, як я тоді вважав, витвором надто бурхливої уяви?

Утім, вона зовсім не перебільшувала, коли описувала очі та голос лялькарки, не перебільшувала також, змальовуючи зовнішність та специфічність її небоги. Жінка заговорила, відірвавши мене від моїх думок.

– Бачу, моя кімната вас зацікавила?

Вона говорила дуже м'яко. В її голосі вчувалося таємне задоволення.

Я відповів:

– Кімната, де творить справжній митець, не може залишати людину байдужою. А ви – справжня мисткиня, мадам Менділіп.

– А ви звідки знаєте? – запитала вона.

Дарма я це сказав, тому швидко промовив:

– Я кохаюся в мистецтві. І бачив кілька ваших ляльок. Не потрібно блукати галереєю картин Рафаеля, щоб зрозуміти, що то був істинний митець. Достатньо одного його творіння.

Вона якомога приязніше всміхнулася. Зачинивши за мною двері, вказала на крісло біля стола.

– Ви не проти трохи зачекати, перш ніж я покажу вам ляльок? Я маю закінчити одну сукенку. Я обіцяла її одній маленькій дівчинці, яка от-от повинна прийти. Це не займе багато часу.

– Звісно, не проти, – сказав я й сів у крісло.

Вона стиха промовила:

– Тут так спокійно. А я бачу, ви стомилися. Ви тяжко працюєте, еге ж? Тому ви такий стомлений.

Відкинувшись у кріслі, я раптом усвідомив, як сильно я насправді втомився. На мить послабив свою пильність і заплющив очі. А розплющивши їх, зауважив, що лялькарка вже сиділа за столом.

Нарешті я розгледів її руки. Довгі, тендітні, білосніжні руки, найпрекрасніші з тих, що я коли-небудь бачив. Як її

очі, що, здавалося, жили окремим життям, її руки були, мов живі створіння, незалежні від тіла, якому належали. Вона поклала їх на стіл, а тоді знову лагідно мовила:

– Добре іноді навідуватися в тиху місцину, де панує спокій. Людина так втомлюється, так втомлюється.

Вона взяла зі столу сукенку і заходилася шити. Довгі білі пальці однієї руки орудували голкою, тимчасом як інша рука тримала маленьку одежинку. Як прекрасно рухалися ці довгі білі руки... як ритмічно... як мелодійно... заспокоїливо!

Жінка тихим ніжним голосом сказала:

– Ах, у цій кімнаті ми повністю ізольовані від зовнішнього світу. Тут панує спокій, один лиш спокій...

Я неохоче відірвався від споглядання повільного танцю її рук, плетіння цих довгих тендітних пальців, що так ритмічно рухалися. Так заспокоїливо. Лялькарка дивилася на мене лагідними очима... повними того спокою, про який вона говорила.

Нічого страшного не станеться, якщо я трохи відпочину й наберуся сил перед боротьбою, яка чекає на мене попереду. І я був стомлений. Навіть не усвідомлював, наскільки! Я знову глянув на її руки. Дивовижні руки, що зовсім не пасують цьому опасистому тілу, так само як очі й голос.

А що, коли вони їй і справді не належать! Можливо, ця огрядна туша всього лиш маскувала справжнє тіло, якому належали руки, голос та очі. Я міркував над цим, спостерігаючи за повільним рухом її рук. Цікаво, як виглядає тіло, якому вони належать? Таке ж прекрасне?

Вона наспівувала якусь дивну мелодію, сонливу, мов колисанка. Вона розтікалася по моїх стомлених нервах, моєму виснаженому розуму, наганяючи млість... Її руки напускали сну. Її очі виливали на мене дрімоту...

Дрімота!

Щось усередині мене страшенно лютувало, волаючи «Прокинься! Скинь із себе цю сонливість!» Страшним зусиллям волі я виринув, задихаючись, на поверхню свідомості й зрозумів, що цей дивний сон тривав набагато довше, ніж я думав. На якусь мить, стоячи на порозі повного пробудження, я побачив кімнату очима Волтерс.

Простора, з м'яким освітленням, оздоблена давніми гобеленами, старовинними панелями й різьбленими ширмами, за якими, ховаючись, сміялися примари. Сміялися з мене. На стіні висіло дзеркало, немов кришталево чиста крапля води, де обриси різьблень гойдалися навколо його обрамлення, мов відображення дерев у лісовому озерці!

Величезна кімната ніби здригнулася й щезла.

Я стояв біля перекинутого крісла в кімнаті, куди мене завела лялькарка. Вона стояла зовсім поруч і загадково та, схоже, розчаровано мене розглядала. На мить мені здалося, наче їй несподівано завадили...

Завадили! Коли вона підвелася з-за столу? Скільки я проспав? Що вона зі мною зробила, поки я спав? У чому я їй перешкодив, вирвавшись з її тенет?

Я хотів заговорити, але не міг. Позбавлений дару мови, розлючений та принижений, я розумів, що потрапив у пастку, як останній телепень. Я ж мав бути постійно на сторожі, реагувати на кожен шерех. Та мене зачарував її голос, очі й руки, коли вона безперестанку повторювала, який я стомлений... і як тут спокійно... і спати... спати... Що вона зі мною зробила, поки я дрімав? Чому я не міг поворухнутися? Здавалося, наче вся енергія вихлюпнулася з мого тіла, аби одним могутнім ривком вирвати мене з жахливої павутини сну! Я стояв непорушно, мовчки, геть виснажений і знерухомлений. Ослаблені руки моєї волі потягнулися до моїх м'язів і безсило звисилися додолу.

Лялькарка засміялася. Вона пішла до шафок, що висіли на дальній стіні. Я безпорадно за нею спостерігав. Параліч, що скував мене, ніяк не відпускав. Вона натиснула на пружину, й стулка шафки опустилася.

Усередині була лялечка. Маленьке дівча з гарненьким личком і чарівною усмішкою. Я глянув на неї й відчув, як холод глибоко проникає у моє серце. Її тендітні рученята стискали кинджалоподібну шпильку, і я здогадався, що саме ця лялька лежала біля дитини Гілморів... вилізла з її люльки... підбігла до ліжка й загнала шпильку...

– Ця лялечка – одна з моїх найкращих, просто виняткова! – Лялькарка дивилася на мене очима, сповненими жорстокого знущання. – Чудова лялька! Щоправда, часом

неуважна. Забуває принести додому книжки, коли десь гостює. Але така слухняна! Вашій онучці така сподобається?

І вона знову засміялася тим молодим, злим сміхом, що викликав трепет. Раптом я усвідомив, що Рікорі мав слухність – ця жінка має згинутися. Зібравши всю свою волю в кулак, я хотів накинутися на неї, та не зміг і пальцем поворухнути.

Довгі білосніжні руки торкнулися прихованої пружинки іншої шафки. Моє заціпеніння переросло в напругу, що кригою скувала серце. Із шафки на мене дивилася Волтерс! Розіп'ята!

Такою досконалою, такою... живою була лялька, наче я дивився на саму дівчину крізь зменшувальне скло. Я не міг думати про неї як про ляльку, лише як про живу людину. Вона була вдягнена у форму медсестри. На ній не було шапочки, а її чорне розпатлане волосся розсипалося по обличчю. В неї були розпростерті руки, а з долонь стирчали цвяхи, якими вона була прип'ята до стінки шафки. В її босі, складені навхрест ноги, був увігнаний ще один цвях. А на доповнення цієї страхітливої й блюзнірської картини над головою в неї виднівся напис:

«Спалена мучениця».

Голос лялькарки лився як мед, зібраний з квітів пекла:

– Ця лялька поводитися дуже зле. Вона була неслухняна. А я завжди караю ляльок, які себе погано поводять. Та бачу, ви засмутилися. Що ж, я її добряче провчила... зачекайте хвильку.

Довгі білі руки потяглися до шафки й витягли цвяхи з рук і ніг ляльки. Вона посадила її, сперши до стінки. А тоді обернулася до мене.

– Можливо, ви цю хочете для своєї внучки? Шкодную, але вона не продається! Їй доведеться засвоїти ще кілька уроків, перш ніж вона знову зможе покинути цю кімнату.

Її голос перестав звучати демонічно солодко, і тепер в ньому вчувалася загроза.

– А тепер слухайте сюди, докторе Ловелл! Що, думали, я вас не знаю? Я знала, хто ви, із самого початку. Вас також треба провчити! – вона прикипіла до мене поглядом. – Вас, дурня, неодмінно треба провчити! Вам здається, що ви

лікуєте розум, та насправді ви й гадки не маєте, що воно таке. Ви сприймаєте розум як частину механізму з крові й плоти, нервових волокон та кісток, але не знаєте, що там всередині відбувається. Ви не визнаєте нічого, що не здатні виміряти своїми клятими пробірками чи побачити під мікроскопом. Для вас життя – всього лиш хімічний фермент, а свідомість – набір клітин. Телепень! Я знаю, що рухає розумом, і тих, що мешкають в його закамарках і за його межами! Вони приходять за моїм велінням. І ви думаете, що своїми нікчемними знаннями ви можете протистояти моїм? Ідіот! Затямили? Ну ж бо! Говоріть!

Вона звела руку до мого горла, і я відчув, як знову можу говорити.

– Бісова відьма! – захрипів я. – Проклята вбивця! Ти загинеш на електричному стільці, якщо я сам до тебе не доберуся!

Вона наблизилася до мене, заливаючись сміхом.

– Ви потягнете мене в суд? Та хто вам повірить? Ніхто! Невігластво, плекане вашою наукою, є моїм щитом. А ваш глухий скептицизм – моя неприступна фортеця. Йдіть грайтеся своїми машинками, йолопе! Ідіть-ідіть! А зі мною більше не заривайтеся!

Її голос звучав тихо й погрозливо.

– І ще одне. Якщо ви хочете жити і зберегти життя тим, хто вам дорогий, заберіть своїх шпигунів геть. Вам не врятувати Рікорі. Він – мій. А ви більше ніколи не згадуйте про мене. І не пхайте свого носа, куди не треба. Я не боюся ваших шпигунів, але вони мене дратують. Заберіть їх звідси. Зараз же. Якщо до вечора вони не зникнуть...

Вона боляче вхопила мене за плече і потягла до дверей.

– Ідіть!

Я хотів зібратися на силі, підняти руки. Якби мені це вдалося, я повалив би її, як хижого звіра. Та вони мене не слухалися. Мов якийсь робот, я попрямував до дверей. Лялькарка їх відчинила.

Я почув дивний шурхотливий звук, що долинув із шафок, і ледь спромігся повернути туди голову.

Лялька Вотерс впала, звисаючи з краю шафки. Її рученята гойдалися так, наче благали забрати її з собою. На її

долонях виднілися сліди від цвяхів. Вона дивилася на мене...

– Ідїть! – крикнула лялькарка. – І пам’ятайте!

Насилу рухаючись, я вийшов через коридор у крамницю. Дівчина дивилася на мене затуманеними, сповненими страху очима. Гнаний в спину якоюсь неблаганною рукою, я вийшов з крамниці на вулицю.

Схоже, ні, я точно чув лихий, глузливий сміх лялькарки у себе за спиною!

Розділ 14

ЛЯЛЬКАРКА ЗАВДАЄ УДАРУ

Коли я опинився за дверима крамниці, до мене повернулися сила волі й здатність рухатися. У пориві злості я хотів було зайти назад. Та біля дверей переді мною наче постала невидима стіна. Я не міг і кроку ступити чи навіть торкнутися дверей. Здавалося, ніби цієї хвилини моя воля відмовилася працювати, чи радше мої кінцівки не хотіли мене слухатися. Я зрозумів, у чому річ. То було надзвичайно потужне постгіпнотичне навіювання, що знерухомило мене перед лялькаркою і виштовхало, мов якогось робота, з її лігва. До мене наближався МакКенн, і якоїсь миті мені спала шалена думка наказати йому зайти в крамницю і вбити мадам Менділіп. Та здоровий глузд підказував, що в мене немає жодних вагомих причин для вбивства, і найпевніше ми приймемо за це кару, якою я ж сам їй і погрожував.

МакКенн підійшов до мене:

– Я вже почав переживати, док. Якраз хотів зайти всередину.

– Ходімо МакКенне. Мені потрібно якомога швидше дістатися додому, – відказав я.

Глянувши на мене, він присвиснув.

– У вас такий вид, ніби ви тільки що з поля бою, док.

– Так і є. Та цього разу переможцем вийшла мадам Менділіп, – відповів я.

– Але ви ще тихо вийшли. Не як шеф, коли та відьма харкала йому вслід отрутою. Шо сталося?

– Розкажу пізніше. А поки що дайте мені спокій. Мені треба подумати.

Чого я насправді хотів, так це повернути свою витримку. Здавалося, мій розум напівосліпнув і продирався навпомацки, наче заплутався в тенетах чогось винятково лихого. І хоч йому вдалося з них вирватися, шматки павутиння все ще затуляли йому очі. Ми сіли в авто і деякий час їхали мовчки. Але МакКеннова цікавість взяла над ним гору.

– Ну то як вона вам? – запитав він.

На той час я дещо для себе твердо вирішив. Ні до кого в житті я не відчував такої відрази, холодної ненависті й лютого бажання вбити, як до цієї жінки. Не те, щоб постраждала моя гордість, але було неприємно. Ні, тепер я був переконаний, що в тій кімнаті за ляльковою крамницею оселилося справжнє зло. Зло, настільки нелюдське й нетутешнє, ніби лялькарка справді з'явилася прямісінько з пекла, в яке вірив Рікорі. Необхідно було здолати те зло, як і жінку, що стояла в самому його осерді.

Я сказав:

– МакКенне, світ не бачив нічого лиховіснішого за цю жінку. Не допустіть, щоб дівчина знову вислизнула з ваших рук. Як гадаєте, вона знала, що за нею стежили минулої ночі?

– Не знаю. Навряд.

– Посильте охорону навколо крамниці. Але робіть це відкрито, щоб та відьма вас побачила. Вони подумують, що ми не знаємо про їхню лазівку, якщо дівчина не зауважила, що за нею стежили. Вони вважатимуть, нібито ми досі впевнені, що вона непомітно вислизнула через парадний або чорний хід. Хай у вас наготові будуть автомобілі на початку і в кінці вулиці, де вона тримає своє авто. Але дійте обережно, щоб не викликати жодних підозр. Коли з'явиться дівчина, простежте за нею... – Я завагався. МакКенн запитав:

– А тоді шо?

– Я хочу, щоб ви її схопили, викрали – називайте це як вам заманеться. Але потрібно все зробити якомога тихіше. Це я залишаю на вас. Вам краще знати, як усе це робиться. Проте дійте швидко й без зайвого шуму. Тільки не надто

близько від крамниці, а якнайдалі. Засуньте їй у рота кляп і, якщо треба буде, зв'яжіть. Тільки зловіть її. А тоді ретельно обшукайте авто. Привезіть її до мене додому разом з усім, що вам вдасться знайти. Вам усе зрозуміло?

– Якщо вона з'явиться, ми її схопимо. Ви збираєтеся її допитувати?

– І це теж. Цікаво подивитися на дії лялькарки. Її це зможе спонукати до певних вчинків, що дадуть нам змогу законно її схопити. Притягти до відповідальності. У неї можуть бути й інші, невидимі слуги, але я маю намір позбавити її саме цієї. Можливо, тоді й решта вийдуть з тіні. Принаймні, це точно сколихне ґрунт під її ногами.

Він зацікавлено на мене зиркнув.

– Вона вас, певно, добряче дістала, док.

– Так, – відрізав я.

Він завагався.

– Ви розкажете про це шефу? – він врешті запитав.

– Можливо, сьогодні ввечері. Все залежить від його стану. А що?

– Просто, коли вже дійшло до викрадення, йому, певно, краще про це знати.

Я різко відказав:

– МакКенне, я ж вам передав слова Рікорі, ви повинні виконувати мої вказівки, як його власні. Отож, я віддав вам наказ. І беру всю відповідальність на себе.

– Добре, – сказав він.

Але я бачив, що сумнів усе ще жеврів в його очах.

Тепер, коли Рікорі достатньо оклигав, у мене не було жодних причин не розказати йому про те, що трапилося зі мною в мадам Менділіп. Втім, з Брайлем все було по-іншому. Знаючи про його прихильність до Волтерс, я не міг розповісти йому про розіп'яту ляльку, хоч у мене й досі стояла перед очима прохромлена гвіздками Волтерс. Якби я все йому розповів, він би зажадав негайно поквитатися з лялькаркою. А я цього не хотів.

Усе ж я вперто не бажав розкривати деталі мого візиту Рікорі так само, як і Брайлу, і річ не лише в ляльці Волтерс. Та чому я не хотів ділитися з МакКенном? Можливо боявся, що це вразить мою гордість.

Ми зупинилися перед моїм домом. Було близько шостої. Перш ніж вийти з авто, я ще раз повторив МакКенну свої вказівки. Він кивнув.

– Добре, док. Якщо вона вийде, ми її схопимо.

Я зайшов до будинку, де на мене чекала записка від Брайла. Він писав, що зайде до мене після вечері. Мене це втішило. Я боявся запитань. Рікорі спав. Мені доповіли, що стан його стрімко поліпшується. Я попросив медсестру, як тільки він прокинеться, переказати йому, що я навідаюся до нього після вечері, а сам приліг, сподіваючись трохи подрімати.

Але мене ніяк не брав сон. Щоразу, як тільки я впадав у дрімоту, в мене перед очима поставало обличчя лялькарки, і я прокидався.

О сьомій я встав. Ситно та смачно повечерявши, я випив удвічі більше вина, ніж зазвичай можу собі дозволити, насамкінець посмакувавши чашкою міцної кави. Підвівшись з-за стола, я почувався набагато краще. До мене повернувся ясний розум, і я знову опанував себе – принаймні, я так гадав. Я вирішив розказати Рікорі про те, що наказав МакКенну викрасти дівчину. Я знав, що на мене посиплеться купа запитань стосовно мого візиту до лялькарки, але я вже вигадав історію, яку мав намір йому подати.

Яким же було моє здивування, коли я збагнув, що це і все, що я здатен переповісти! Я усвідомлював, що не можу розказати більше, навіть якби дуже хотів. І все це за велінням тієї лялькарки – постгіпнотичне навіювання, яке було частиною інших заборон, що вона на мене наклала; ті самі заборони, через які я був безсилий перед нею, які виштовхали мене з крамниці, мов якогось робота, та відкинули від дверей, коли я хотів туди знов увійти!

Під час цього гіпнотичного сну вона сказала мені: «Про те і се вам говорити зась. А про це – будь ласка».

Я не міг розказати про ляльку з янгольським личком та кинджалоподібною шпилькою, якою вона проколола мозочок Гілмора. Я не міг нічого розказати про розіп'яту ляльку Волтерс. Також не міг і словом обмовитися про те, що лялькарка мовчки визнала свою причетність до всіх тих смертей, які привели нас до неї.

Утім, так навіть було краще. Хоча б щось я розумів – реальність, яку навпомацки шукав, щось, без краплі чаклунства і чорної магії, щось цілковито із царини моєї науки. Те саме, й не раз, я практикував зі своїми пацієнтами, коли намагався повернути їх до нормального життя, вдаючись до того самого постгіпнотичного навіювання. Я також міг очистити свій розум від навіювань відьми, якби хотів. Та чи варто? Я вперто вирішив залишити все як є. Інакше я б визнав свій страх перед мадам Менділіп. Я її ненавидів, так, але не боявся. Тепер, знаючи її методи, я, її підслідний кролик, був би справжнісіньким дурнем, якби не простежив за тим, до чого вони призведуть. Я подумав, що вже відчув на собі весь спектр її навіювань, а все інше, що вона хотіла мені нав'язати, не закріпилося в моїй свідомості через моє передчасне пробудження.

Усе ж таки лялькарка мала слухність, обізвавши мене ідіотом!

Коли прийшов Брайл, я спокійно вийшов йому назустріч. Не встиг я з ним привітатися, як зателефонувала доглядальниця Рікорі й повідомила, що він уже прокинувся і дуже хоче мене бачити.

Я сказав Брайлу:

– Мені пощастило. Не доведеться переказувати ту саму історію двічі. Ходімо зі мною.

Він запитав:

– Яку історію?

– Про мою зустріч з мадам Менділіп.

На що він недовірливо сказав:

– То ви її бачили!

– Я провів із нею цілий вечір. Дуже цікава жінка. Ходімо, я вам усе розкажу.

І швидко попрямував до кімнати Рікорі, ігноруючи запитання Брайла. Рікорі сидів на ліжку. Я його швиденько оглянув. Незважаючи на деяку слабкість, він був цілком здоровий. Я привітав його з дивовижним одужанням і прошепотів:

– Я бачився і говорив з вашою відьмою. І маю вам багато що розказати. Попросіть ваших охоронців вийти за двері. А я відпущу медсестру.

Коли вони пішли, я з ентузіазмом взявся описувати події дня, почавши з того моменту, як МакКенн викликав мене до помешкання Гілморів. Рікорі із сумним обличчям вислухав історію Моллі. А тоді сказав:

– Її брат, а тепер ще й чоловік! Сердешна, безталанна Моллі! Ми повинні за неї помститися! Si! Неодмінно повинні! Так!

Тоді я виклав йому неймовірно коротку версію моєї зустрічі з мадам Менділіп і розказав про свої вказівки МакКенну. А тоді мовив:

– Тож принаймні сьогодні ввечері ми зможемо спати спокійно. Бо якщо дівчина вийде з ляльками, МакКенн її схопить. Якщо ні, то нічого й не трапиться. Я переконаний, що без неї лялька не здатна атакувати. Сподіваюся, такий план вам до вподоби, Рікорі.

Якийсь час він уважно мене розглядав.

– Звісно, до вподоби, докторе Ловелл. Ще б пак! Я вчинив би так само. Але мені здається, ви недоговорюєте, що трапилося між вами й відьмою.

– І мені так здається, – сказав Брайл.

Я підвівся.

– Я розказав вам основне. І я дуже стомлений, тому збираюся прийняти ванну і вкластися спати. На годиннику о пів на десяту. Якщо дівчина вийде з крамниці, то не раніше одинадцятої, можливо, навіть пізніше. Я спатиму доти, поки МакКенн не приведе її сюди. Якщо він так і не прийде, я просплю всю ніч. Усе, годі. Потерпіть із своїми запитаннями до ранку.

Рікорі, що не зводив з мене свого допитливого погляду, сказав:

– Чом би вам тут не переночувати? Хіба так не буде безпечніше?

Мене затопила хвиля роздратування. Моя гордість і так чимало постраждала від того, як я вів себе поруч із мадам Менділіп, і від того, як вона обвела мене навколо пальця. А пропозиція схватися від неї за спинами його охоронців була як сіль на рану.

– Я не мала дитина, – відповів я сердито. – І цілком у змозі про себе подбати. Тому не бачу потреби жити під прикриттям ваших охоронців.

Я затнувся, пошкодувавши про сказане. Але Рікорі не образився. Він кивнув, відкинувшись на подушки.

– Ви сказали все, що я хотів знати. У вас була складна розмова з відьмою, докторе Ловелл. Але ви не все нам розказали.

– Мені жаль, Рікорі! – вибачився я.

– Пусте, – вперше за весь час він усміхнувся. – Я все чудово розумію. Я теж трохи психолог. Але ось що я вам скажу: немає значення, приведе МакКенн сьогодні цю дівчину чи ні. Завтра відьма загине, і дівчина – разом з нею.

Я нічого на це не відповів. Натомість покликав до кімнати медсестру й охоронців. Попри свою впевненість я не міг ризикувати безпекою Рікорі. Я не розказав йому про погрози лялькарки в його бік, та це не означало, що я про них забув.

Брайл провів мене до мого кабінету і примирливо мовив:

– Я знаю, що ви добряче втомилися, докторе Ловелл, і не хочу вам надокучати. Але можна я залишуся тут, поки ви спатимете?

Я роздратовано відповів:

– Заради Бога, Брайле, хіба ви не чули, що я тільки-но сказав Рікорі? Я вам дуже вдячний і все таке, але вас це також стосується.

Він тихо сказав:

– Я все одно залишуся тут, в кабінеті, й не склеплю очей аж до світанку, або поки не прийде МакКенн. Якщо з вашої кімнати долинатимуть якісь звуки, я зайду всередину. І якщо мені захочеться перевірити, чи з вами все гаразд, я також зайду. Не зачиняйте дверей на ключ, інакше я їх виб'ю. Ви мене зрозуміли?

Я все більше наливався злістю. Він сказав:

– Я не жартую.

– Гаразд. Робіть, як вам заманеться, – відказав я.

І пішов до себе в спальню, грюкнувши дверима. Але на ключ їх не замкнув.

Я, поза всяким сумнівом, був дуже стомлений. Навіть година сну збадьорила б мене. Тож я вирішив не приймати ванни і почав перевдягатися. Знімаючи сорочку, я помітив з лівого її боку крихітну шпильку, прямо навпроти серця.

Розстібнувши її повністю, я глянув на виворіт, де побачив... прикріплений мотузок!

Я ступив крок до дверей і вже хотів гукати Брайла. Але раптом зупинився. Я не міг показати його Брайлу, бо він би обов'язково засипав мене запитаннями. А я хотів спати.

Господи! Як же я хотів спати!

Ліпше спалити цей мотузок. Шукаючи сірника, я почув за дверима кроки Брайла й швидко засунув його до кишені штанів.

– Що вам потрібно? – гукнув я.

– Просто хотів пересвідчитися, чи ви вже в ліжку.

Він трохи прочинив двері. Насправді Брайл хотів перевірити, чи я не зачинив їх на ключ. Я нічого не сказав і продовжував перевдягатися.

Спальня – простора, з високою стелею кімната – розташована на другому поверсі з тильного боку будинку і прилягає до мого кабінету. Два обвиті плющем вікна виходять на невеличкий сад. У кімнаті висить велика старовинна люстра зі скляними призмами – довгими кришталевими підвісками, що звисають з шести кругів, з яких здіймаються підсвічники. Це маленька копія одної з чудових колоніальних люстр, що висять в Індепенденс-холі у Філадельфії. Придбавши цей будинок, я не дозволив зняти її чи бодай замінити свічки на лампочки. Моє ліжко стоїть у кінці кімнати, і, коли я перевертаюся на лівий бік, то бачу вікна, окреслені слабким відблиском, що витанцьовує у кришталевих призмах, від чого люстра скидається на крихітну мерехтливу хмаринку. Це дуже заспокоює і навіває сон. У саду росте стара груша, останнє віціліле дерево, яке щовесни, за щасливих днів Нью-Йорка, простягало до сонця свої заквітчані віття. Люстра висить за фут від мого ліжка, а вимикач, який регулює освітлення, розташований прямо біля узголів'я. В кімнаті стоїть старовинний камін з різьбленого мармуру та широкою полицею зверху. Щоб добре уявити, що відбувалося далі, важливо запам'ятати це розташування предметів у кімнаті.

Поки я роздягався, Брайл, переконавшись у моїй слухняності, зачинив за собою двері й повернувся назад до кабінету. Я взяв мотузок, відьомський вузол, і зневажливо

пожбунив його на стіл. У цьому жесті була якась показна хоробрість; можливо, якби я не був настільки впевнений в МакКенні, то не відмовився б від свого наміру спалити мотузок. Приймавши заспокійливе, я вимкнув світло і ліг спати. Ліки швидко подіяли.

Я провалювався все глибше й глибше в океан сну... глибше... і глибше...

А тоді прокинувся і озирнувся навколо... Що за дивне місце, і як я тут опинився? Я стояв посеред неглибокої круглої ями, обрамленої травою, край якої сягав моїх колін. Яма була в центрі округлого, рівнинного луку діаметром близько чверті милі, також порослого травою; дивною травою, всіяною пурпуровими квітами. Довкруг трав'янистого кола схилялися незвичні дерева... дерева, оздоблені зеленими й багряними смарагдами... дерева з обвислим гіллям, вкритим листям, схожим на папороть, і обвитим тонкими лозами-зміями. Деревата оточили луг, насторожені, пильні... вони наглядали за мною... в очікуванні, коли я поворухнуся...

Ні, за мною не дерева спостерігали! А якісь істоти, що ховалися поміж них, зачасні... злісні істоти... лихі створіння... саме вони спостерігали за мною й чекали мого поруху!

Але як же я тут опинився? Я глянув на свої ноги, витягнув руки... На мені була блакитна піжама, в якій я лягав спати... на своєму ліжку, у своєму будинку в Нью-Йорку... То як мене сюди занесло? Не схоже, що я спав...

Тоді я помітив три стежки, що вели з ями. Вони проходили через її край, розповзаючись у різні боки в напрямку лісу. Раптом мені здалося, що я повинен піти одною зі стежин, і дуже важливо обрати правильну... бо лише одна з них безпечна... а інші дві припровадять мене прямісінько в руки цих лихих створінь.

Яма почала звужуватися. Я відчував, як її дно підіймається в мене під ногами. Вона виштовхувала мене! Я вискочив на стежку правобіч від мене й повільно рушив нею. А тоді почав бігти, все швидше й швидше в напрямку лісу. Наблизившись, я побачив, що стежка пронизувала ліс мов стріла. Завширшки близько трьох футів, затиснута деревами, вона зникала десь у темній глибині лісу. Я все набирав швидкості. А коли забіг до лісу, невидимі створіння почали

никати поміж дерев, що межували зі стежкою, тихо насуваючись на мене зусібіч. Що то були за створіння і що б могло статися, якби вони мене схопили, я не знав... Лиш знав, що ніякі муки не зрівняються з тим, що я міг пережити, якби опинився в їхніх тенетах.

Я біг по лісу, як у страшному сні. Відчував, як з-поміж дерев до мене простягаються руки, щоб вхопити мене... чув гучний шепіт... Обливаючись потом і тремтячи від страху, я вирвався з лісу і помчав по безмежній голій рівнині, що простягалася аж ген до виднокола. Ніде не видно жодної стежки, скрізь лише пожухла трава. Ця рівнина нагадала мені поросле вересом пустище трьох макбетівських відьом. А проте... там було краще, ніж у зачарованому лісі. Я зупинився й озирнувся на дерева, звідки на мене дивилися міради злих очей.

Я повернувся до них спиною і пішов по висохлій рівнині. Підняв очі до неба. Воно було туманно-зеленого кольору. Там, нагорі, світилися дві хмарні кулі... чорні сонця... ні... то були очі... Очі лялькарки! Вони дивилися на мене з туманно-зеленого неба... Над овидом цього дивного світу дві велетенські руки почали здійматися... й тягнутися до мене... щоб спіймати й вкинути назад до лісу... білі руки з довгими пальцями... що були мов живі істоти. Руки лялькарки!

Очі дивилися на мене майже впритул, все ближче сягали руки. З неба долинув гуркіт сміху... Сміху лялькарки!

Він усе ще відлунював у мене в вухах, коли я прокинувся, чи так мені принаймні здалося. Я виструнчений сидів у себе на ліжку. З мене котився піт, а серце калатало так, що здригалось все тіло. Я бачив, як легка хмаринка люстри виблискувала від вуличного світла. Бачив ледь освітлені вікна. Було дуже тихо...

За одним із вікон щось промайнуло. Я хотів підвестися й глянути, що то було, та не міг навіть поворухнутися!

У кімнаті з'явилося слабке зеленаве світло. Мерехтливе світіння, як над зогнилою колодою. Воно наростало й згасало, наростало й згасало, але розгорялося все яскравіше. У моїй кімнаті стало дуже світло. Люстра замерхтіла, мов згасаючий смарагд.

У вікні я вгледів маленьке личко! Личко ляльки! Моє серце затріпотіло, стиснувшись з відчаю. Я подумав: «У МакКенна нічого не вийшло! Це кінець!»

Лялька дивилася на мене і вишкірялася. В неї було чисто поголене обличчя сорокалітнього чоловіка. Довгий ніс і великий рот з тонкими вустами. Близько посажені очі під густими бровами. Вони блищали, мов червоні рубіни.

Лялька видерлася на підвіконня і заповзла в кімнату головою вперед. Якусь мить вона стояла на голові, розмахуючи ніжками, а тоді зробила подвійне сальто. Приземлившись на ноги, вона притулила до вуст і широким жестом відвела маленьку ручку, дивлячись на мене червоними очима й затамувавши подих. Так, ніби очікувала аплодисментів! На ній було трико й жакет циркового акробата. Вона вклонилася мені. А тоді широким жестом вказала на вікно.

Звідти визирало ще одне личко. Суворе, непривітне обличчя чоловіка років шістдесят. В нього були акуратні бакенбарди, і він дивився на мене так, як дивиться банкір, коли хтось, кого він ненавидить, просить в нього позику – мене така думка дещо звеселила. Та враз мені стало не до сміху.

Лялька-банкір і лялька-акробат!

Маленькі копії тих двох, кого спіткала невідома смерть!

Лялька-банкір з гідністю спустилася з вікна. На ній був фрак і накрохмалена сорочка – просто довершений вигляд. Вона обернулася і так само з гідністю простягнула руку до підвіконня, де стояла ще одна лялька – лялька жінки, що була приблизно одного віку з лялькою-банкіром і так само ошатно вдягнена.

Стара діва!

Вона елегантно подала руку ляльці-банкіру і легенько скочила на підлогу.

Четверта лялька, вбрана з голови до ніг у блискуче трико, видерлася на підвіконня. Вона зробила сальто, приземлившись поруч із лялькою-акробатом. Глянула на мене, вишкірившись, а тоді вклонилася.

Чотири ляльки крокували до мене. Попереду йшли акробати, а позаду них повільно й велично ступали під руку ляльки старої діви та банкіра.

Вони виглядали гротескно й фантастично, але точно не кумедно, о ні! Хіба що сам диявол посміявся б із них.

Я відчайдушно подумав: «Брайл сидить потойбіч дверей! Якби ж я тільки міг видати бодай якийсь звук!»

Чотири ляльки зупинилися і, схоже, про щось радилися. Акробати зробили пірует і потяглися до своїх спин, звідки з прихованих піхов витягнули кинджалоподібні шпильки. Ляльки банкіра і старої діви тримали в руках такі самі шпильки, націливши їх на мене, мов справжні шпаги.

Четвірка знову попрямувала до мого ліжка...

Червоні очі другої ляльки-акробата, в якій я упізнав гімнаста на трапеції, прикипіли до люстри. Вона зупинилася, розглядаючи її. А тоді засунула назад кинджалоподібну шпильку, вказала на люстру і, зігнувши коліна, склала долоні ківшиком. Перша лялька кивнула, а потім закинула голову назад, оцінюючи відстань від люстри до підлоги. Друга лялька тицьнула пальчиком у камін, і вдвох вони видерлися по ньому на широку поличку. Старша пара спостерігала за ними з очевидним зацікавленням. Але своїх шпильок вони не сховали.

Лялька-акробат нагнулася, підставивши руки другій ляльці, а коли випрямилася, лялька-гімнаст перелетіла з полички на люстру і, схопившись за одне з кришталевих кілець, почала розгойдуватися. Інша лялька тут же стрибнула за нею і, вчепившись у люстру, теж почала гойдатися поруч із товаришем у блискучому трико.

Я спостерігав за тим, як важке старе кріплення тряслося й хиталося. На підлогу попадало й розбилася вщент з десяток кришталіків – у мертвій тиші цей звук нагадував вибух.

Я почув, як Брайл підбіг до дверей. Розчохнувши їх навстіж, він став на порозі. Я чітко бачив його в зеленому світлі, але знав, що йому нічого не видно, бо для нього кімната потопала в цілковитій темряві. Він закричав:

– Ловелле! З вами все гаразд? Увімкніть світло!

Я намагався відгукнутись. Попередити його. Але марно! Він ішов навпомацки, всього за фут від мого ліжка, щоб увімкнути світло. Гадаю, саме тоді він побачив ляльок. Враз він зупинився, прямо під люстрою, звівши догори очі.

І поки він отак дивився, лялька, що розгойдувалася над ним на одній руці, витягнула з піхов кинджалоподібну шпильку і стрибнула на плечі Брайла, завдавши жорстокого удару в шию!

Брайл пронизливо закричав, крик переріс у хриплий стогін...

Я побачив, як перехнябилася люстра. Зірвавшись зі старих кріплень, вона з гуркотом упала на підлогу, струснувши весь дім, прямо на Брайла і ляльку-диявола, що пронижала йому горло.

Раптом зеленкувате світіння зникло. В кімнаті здійнялася метушня, як від великих шурів, що кудись втікали.

Мій параліч минув. Я різко потягнувся до вимикача, увімкнув світло й скочив з ліжка.

Маленькі фігурки видиралися на підвіконня й зіскакували вниз. У кімнаті пролунали чотири приглушені постріли. Біля дверей стояв Рікорі у супроводі двох охоронців, що стріляли з пістолетів з глушниками у вікно.

Я схилився над Брайлем. Він був мертвий. Люстра впала йому на голову, розтросивши череп. Але він помирав ще до того... з порізу на горлі виднілася розтята сонна артерія.

Лялька, що вбила його, зникла!

Розділ 15

ВІДЬОМСЬКА ДІВЧИНА

Я підвівся і гірко промовив:

– Ви були праві, Рікорі, її слуги кращі за ваших.

Він нічого на це не відповів, лиш дивився на Брайла сповненими жалю очима.

Я сказав йому:

– Якщо всі ваші люди дотримуються своїх обіцянок так само, як МакКенн, то це справжнє диво, що ви ще й досі живий.

– Стосовно МакКенна, – він похмуро глянув на мене, – він розумний і відданий. Я не буду його осуджувати, спер-

шу його не вислухавши. А якби ви, докторе Ловелл, цього вечора були трохи відвертіші з нами, доктор Брайл був би живий.

Я здригнувся від його слів – у них було надто багато правди. Моє серце краялося від жалю, горя й люті, і цьому не було ради. Якби я не пішов на поводі своєї проклятущої пихи, якби розказав їм усе, що міг, про своє зіткнення з лялькаркою, пояснив, чому не можу передати всіх деталей цієї зустрічі, довірив Брайлу розвіяти гіпноз, ні, якби я прийняв пропозицію Рікорі охороняти мене чи дозволив Брайлу оберігати мій сон, цього б нізащо не сталося.

Я подивився у бік кабінету, де побачив доглядальницю Рікорі. Чув, як там, за дверима, перешіптується прислуга, що збіглася на гуркіт, викликаний падінням люстри. І доволі спокійним тоном сказав медсестрі:

– Коли доктор Брайл стояв всього за фут від мого ліжка й розмовляв зі мною, люстра впала й убила його. Але іншим про це ні слова. Лише скажіть, що, зірвавшись, люстра поранила доктора Брайла. Звеліть усім повертатися до своїх ліжок і передайте їм, що ми забираємо доктора Брайла в клініку. А ви тим часом постарайтеся разом із Портер відмити підлогу від крові. Але люстру не чіпайте, залиште все як є.

Коли вона пішла, я звернувся до охоронців Рікорі.

– Що ви бачили, коли стріляли?

– Щось схоже на мавп, – відповів один.

– Карликів, – сказав інший.

Я глянув на Рікорі й прочитав на його обличчі те, що бачив він. Я стягнув легке покривало з ліжка.

– Рікорі, – сказав я, – попросіть ваших людей загорнути в це покривало тіло Брайла. Нехай занесуть його до маленької кімнати біля кабінету й покладуть на ліжко.

Він кивнув їм, і вони підняли Брайла з уламків розбитого скла й погнутого металу. Його лице та шия були вкриті порізами від розбитих призм, і за якимось збігом обставин одна з ран була дуже близько від того місця, де лялька загнала йому шпильку. Рана була глибока й, можливо, також спричинила до розриву сонної артерії. Разом із Рікорі ми вийшли за охоронцями до маленької кімнати. Вони

поклали тіло на ліжко, і Рікорі наказав їм повернутися назад до спальні й пильнувати, поки там залишаються медсестри. Зачинивши за ними двері, він повернувся до мене.

– Що ви будете робити, докторе Ловелл?

Тоді мені хотілося плакати, але я сказав:

– Це справа поліції. Я їх негайно про все повідомлю.

– І що ви їм скажете?

– Що ви бачили у вікні, Рікорі?

– Ляльок!

– І я. Як гадаєте, я можу сказати поліції, що насправді вбило Брайла перед тим, як обірвалася люстра? Ви знаєте, що не можу. Ні, я скажу їм, що ми розмовляли, коли ні з того ні з сього кріплення обірвалося, і люстра впала на нього. А скалки з підвісок проштрикнули йому горло. А що ще я можу сказати? Цьому, на відміну від правди, вони охоче повірять...

Я затнувся, й мене раптом пройняв страшений відчай; уперше за багато років я заплакав.

– Рікорі, ви були праві. Не МакКенна, а мене потрібно винити за це – гординю старого чоловіка. Якби я був з вами до кінця відвертий, він був би живий... але ж ні... якби я все розказав... я вбив його.

Він почав мене втішати, по-жіночому лагідно...

– Це не ваша вина. Ви не могли вчинити інакше... будучи тим, ким ви є... і думаючи так, як ви звикли думати. Якщо відьма змогла скористатися вашим скептицизмом, вашим цілком природним невір'ям... у цьому все одно не було вашої провини. Але більше їй цього не вдасться. Чаша наповнилась по вінця...

Він поклав мені руки на плече.

– Не звертайтеся до поліції, поки ми не отримаємо звістки від МакКенна. Зараз близько дванадцятої, тож навіть якщо він не прийде, то принаймні зателефонує. Я поки піду до себе в кімнату і перевдягнуся. Бо, як тільки МакКенн вийде на зв'язок, я буду змушений вас покинути.

– Що ви надумали, Рікорі?

– Убити відьму, – тихо відповів він. – Убити її та дівчину. Ще до світанку. Я надто довго чекав. Далі не можна зволікати, поки вона ще когось не занастила.

Я відчув жахливу слабкість й опустився у крісло. В очах потемніло. Рікорі дав мені склянку води, яку я спрагло випив. Крізь шум у вухах я почув, як хтось постукав у двері, а потім голос одного з людей Рікорі:

– Прийшов МакКенн.

– Скажіть йому, нехай заїде, – звелів Рікорі.

Двері відчинилися, і до кімнати забіг МакКенн.

– Я схватив її...

Він замовк на півслові, дивлячись на нас. А тоді перевів погляд на накрите тіло, й обличчя його спохмурніло:

– Що сталося?

Рікорі відповів:

– Ляльки вбили доктора Брайла. Ти надто пізно схопив дівчину, МакКенне.

– Вбили Брайла? Ляльки? Господи! – голос МакКенна звучав так, наче йому стиснули горлянку.

– Де дівчина? – спитав Рікорі.

– В машині, зв'язана, – сказав він стиха.

– Коли ви її спіймали? І де?

Дивлячись на МакКенна, я раптом пройнявся до нього сильним жалем через власне каяття і сором і сказав йому:

– Сядьте, МакКенне. Це я у всьому винен. Вашої провини тут немає.

На що Рікорі холодно відказав:

– А це вже мені вирішувати. МакКенне, ви поставили автомобілі на початку і в кінці вулиці, як вам велів доктор Ловелл?

– Так.

– Отож, розкажіть з цього місця.

І МакКенн почав свою розповідь:

«Вона вийшла на вулицю біля одинадцятої. Я ждав на східному кінці вулиці, а Поль – на західному. Я сказав Тоні: «От та дівка і попалася!» В руках у неї було дві сумки. Вона роздивилася навколо і швидко пішла до своєї машини. Відкрила двері, сіла і поїхала в бік Поля. Я сказав йому, що док велів не заїждати їй дуже близько від магазину, і бачив, як він поїхав за нею, і сам кинувся за ними услід.

Машина повернула на Вест-Бродвей. Її повезло, бо якраз причалив паром зі Стейтен-Айленда і вулиця була

просто забита машинами. Якийсь «форд» повернув наліво, щоб обігнати іншу машину, і Поль врізався в нього, а потім відскочив в один зі стовпів. Кругом був справжній хаос. Деякий час я пробував звернути з вулиці, а коли нарешті виїхав, машина зникла.

Я вискочив з машини, щоб подзвонити Роду й сказати йому, аби хапав дівку, як тільки вона появиться, навіть якщо прийдеться хватати її прямо на порозі лялькового магазину. А як тільки схватить, щоб одразу віз її до вас.

Я приїхав сюди, бо думав, що вона, може, поїхала в цьому напрямку. Трохи потинявшись, я заглянув у парк. Досі їй аж надто везло, і тепер була моя черга. Я таки схопив удачу за хвоста. Там, у парку, в тіні дерев, стояла її машина. І ми її схватили. Вона зовсім не дьоргалася, але ми все одно запхали їй в рота кляп і посадили в машину. Тоні обшукав її машину, але там не було нічого, крім двох пустих сумок. І от ми привезли дівку до вас».

Я запитав у нього:

– Скільки часу минуло між тим, як ви спіймали дівчину і прибули сюди?

– Хвилин десять-п'ятнадцять, думаю. Тоні розібрав її машину практично до гвинтиків. А це зайняло трохи часу.

Я глянув на Рікорі. Схоже, МакКенн натрапив на дівчину одразу після того, як помер Брайл. Він кивнув:

– Вона, звісно ж, чекала на ляльок.

– Що накажете робити з нею? – спитав МакКенн.

Він звертався до Рікорі, не до мене. Але Рікорі нічого не відповів, лиш зацікавлено дивився на МакКенна. Але я бачив, як він стиснув руку в кулак, а тоді розтиснув, різко розпрямивши пальці. МакКенн сказав:

– Гаразд, шеф.

Він пішов до дверей. Не треба бути надто кмітливим, щоб здогадатися, що він отримав наказ, який міг означати лиш одне.

– Зупиніться! – я заступив йому шлях, загородивши спиною двері. – Послухайте, Рікорі. Я маю вам дещо сказати. Доктор Брайл був мені так само дорогий, як вам Пітерс. Але попри злодіяння Мадам Менділіп, ця дівчина всього лиш виконує її накази. Її розумом цілком і повністю управ-

ляє лялькарка, і я впевнений, що дівчина чи не постійно перебуває у стані гіпнозу. Я пам'ятаю, як вона хотіла врятувати Волтерс. Тож я не дозволю вам її вбити.

Рікорі сказав:

– Якщо все так, як ви кажете, то у нас ще більше причин якомога швидше її знищити. Без її допомоги та відьма сама загине.

– Я цього не дозволю, Рікорі. Хоча б тому, що хочу її допитати. Так я зможу вивідати у неї, як мадам Менділіп усім цим заправляє – як створює ляльок, що додає в мазь, і чи є ще хтось, хто володіє тими ж знаннями, що й вона. Дівчина може знати про все це і навіть більше. І я змушу її про все розповісти.

– Невже? – цинічно запитав МакКенн.

– Як? – поцікавився Рікорі.

– Скориставшись тою ж пасткою, в яку мене загнала лялькарка, – відповів я похмуρο.

Цілу хвилину Рікорі розглядав мене із серйозним виразом обличчя.

– Докторе Ловелл, – сказав він, – я востаннє йду вам на поступки у цій справі. Але гадаю, ви помиляєтеся. Знаю, що сам припустився помилки, коли не вбив її в той день, коли вперше зустрів. Вважаю, що кожна секунда життя цієї дівчини небезпечна для нас самих. А однак, я поступлюся вам – востаннє.

– МакКенне, – звернувся я до охоронця, – приведіть дівчину до мене в кабінет. Але зачекайте, поки я не розжену всіх, хто внизу.

Я спустився вниз, а слідом за мною МакКенн та Рікорі. Там нікого не було. Я поставив у себе на столі дзеркало Льюїса – прилад, яким уперше скористалися в госпіталі Сальпетрієр в Парижі для введення в стан гіпнотичного сну. Дзеркало складається з двох паралельно розташованих відбивачів, що крутяться у різних напрямках. Світло падає на них таким чином, що їхні поверхні почергово то загоряються, то згасають. Чудовий пристрій, перед яким дівчина, що так довго піддавалася гіпнотичному навіюванню, не змогла б устояти. Я поставив зручне крісло під правильним кутом і приглушив світло, щоб не заважало гіпнотичному дзеркалу.

Щойно я закінчив усі приготування, як МакКенн разом з іншим охоронцем Рікорі привели дівчину. Вони посадили її в крісло, і я витягнув у неї з рота кляп.

Рікорі сказав:

– Тоні, повертайся назад до авто. А ти, МакКенне, залишся тут.

Розділ 16

КІНЕЦЬ ВІДЬОМСЬКОЇ ДІВЧИНИ

Дівчина зовсім не опиралася. Вона, схоже, була цілком заглиблена в себе й дивилася тим самим туманним поглядом, який я спостеріг, коли вперше завітав до лялькової крамниці. Я взяв її руки. Страшенно холодні, вони покірно лежали в моїх. Я мовив до неї лагідно й підбадьорливо:

– Дитя моє, вас тут ніхто не скривдить. Відпочиньте. Зручно влаштуйтеся в кріслі. Я лиш хочу вам допомогти. Поспіть, якщо бажаєте. Поспіть.

Та вона, здавалося, не чула, все ще дивлячись на мене своїми затуманеними очима. Я відпустив її руки й сів напроти неї. Увімкнув прилад, і маленькі дзеркала завертілися. Вона одразу ж повернулася, зачаровано втупивши в них свій погляд. Я хотів, щоб її тіло розслабилося. Вона відкинулась у кріслі. Її повіки почали опускатися.

– Спіть, – тихо говорив я. – Тут вам ніхто не заподіє зла. Поки ви спите, ніхто вам не нашкодить. Спіть... спіть...

Вона заплющила очі й зітхнула.

Я сказав:

– Ви спите. Ви не прокинетесь, поки я вам не звелю. Ви не можете прокинутися без мого дозволу.

Вона повторила за мною, бурмочучи, мов дитина:

– Я сплю. Я не можу прокинутися без вашого дозволу.

Я зупинив обертання дзеркал і мовив до неї:

– У мене є до вас кілька запитань, на які ви повинні чесно відповідати. Ви не можете збрехати. Ви це знаєте.

Так само по-дитячому вона повторила за мною:

– Я повинна вам чесно відповідати. Я це знаю.

Я не міг втриматися, щоб не кинути на Рікорі й МакКенна переможного погляду. Рікорі перехрестився, дивлячись на мене широко розплющеними очима, сповненими сумніву і страху. Я знаю, він думав, що я теж якийсь відьмак. МакКенн сидів, нервово закусивши губу, і дивився на дівчину.

Я почав з найменш тривожних запитань.

– Ви справді небога мадам Менділіп?

– Ні.

– Тоді хто ви?

– Не знаю.

– Коли і навіщо ви з нею познайомилися?

– Двадцять років тому. Я була ще зовсім маленькою, коли вона забрала мене з дитячого притулку у Відні. Вона навчила мене називати її тіткою. Але ми не рідні.

– Де ви жили, відколи вона вас звідти забрала?

– У Берліні, в Парижі. А тоді в Лондоні, Празі, Варшаві.

– Там мадам Менділіп також виготовляла своїх ляльок?

Вона не відповіла; її тіло пройняв дроз, затріпотіли повіки.

– Спіть! Пам'ятайте, ви не можете прокинутися без мого дозволу! Спіть! І відповідайте.

Вона прошепотіла:

– Так.

– Там вони також вбивали?

– Так.

– Спіть. Розслабтеся. Вам ніщо не загрожує... – Вона знову занепокоїлась, і я на деякий час відійшов від теми ляльок. – Де народилася мадам Менділіп?

– Не знаю.

– Скільки їй років?

– Не знаю. Якось я запитала у неї, а вона розсміялася, мовляв, час для неї – ніщо. Мені було п'ять, коли вона забрала мене з притулку. Відтоді вона зовсім не змінилася.

– У неї є спільники? Ті, хто також виготовляє ляльок?

– Один. Вона його навчила. Він був її коханцем у Празі.

– Її коханець! – вигукнув я недовіриливо. У мене перед очима постало видіння огрядного тіла, величезних грудей і масивного конячого обличчя лялькарки. Вона мовила:

– Я знаю, про що ви думаєте. Та в неї інше тіло, яке вона носить, коли їй заманеться. Красиве тіло, якому і належать її очі, руки, її голос. Вона прекрасна в ньому. Неймовірно вродлива. Я бачила, як вона не раз приміряла його на себе.

Інше тіло! Це, звісно ж, ілюзія... як і зачарована кімната, про яку писала Волтерс... і яку я також встиг мигцем побачити, вириваючись з павутини її гіпнозу, якою вона мене оплела... картинка, яку лялькарка вималювала в уяві дівчини. Але я відволікся, тож знову повернувся до суті справи.

– Вона вбиває двома способами, чи не так? Мазь і ляльки.

– Так, маззю і ляльками.

– Скількох вона вбила в Нью-Йорку за допомогою мазі? Вона ухильно відповіла:

– Відколи ми сюди переїхали, вона виготовила чотирнадцять ляльок.

Тож були інші смерті, про які я нічого не знав! Я запитав у неї:

– І скількох ці ляльки вбили?

– Двадцятьох.

Я чув, як лайнувся Рікорі, і кинув на нього застережливий погляд. Він нахилився вперед, блідий і напружений; МакКенн перестав покусувати губи.

– Як саме вона виготовляє ляльок?

– Не знаю.

– Може знаєте, як вона готує мазь?

– Ні. Вона це робить таємно від мене.

– Що саме запускає ляльок?

– Маєте на увазі, що їх... оживляє?

– Так.

– Щось від мертвих!

Я знову почув, як Рікорі тихо лайнувся. А тоді звернувся до дівчини:

– Якщо ви не знаєте, з чого ці ляльки зроблені, то вам, мабуть, відомо, що їх оживляє? То що саме?

Вона промовчала.

– Ви повинні мені відповісти. Ви повинні мені коритися. Говоріть!

– Мені не до кінця зрозуміле ваше запитання. Я сказала вам, їх оживляє щось від мертвих. Що ви ще хочете від мене почути?

– Почніть з того, як людина, що позує для мадам Менділіп, уперше з нею знайомиться, і до останнього штриху, коли лялька, як ви кажете, оживає.

Вона повільно заговорила:

– Мадам каже, що людина має прийти до неї з доброї волі. Повинна без примусу, за власним бажанням дозволити їй зробити ляльку. А те, що людина й гадки не має, на що погоджується, – неважливо. Мадам відразу ж приступає до виготовлення першої моделі. А щоб завершити другу, живу ляльку, вона повинна знайти спосіб, як застосувати мазь. Вона каже, що мазь звільняє того, хто мешкає в голові людини, і саме ця істота приходиться до неї й проникає в ляльку. Вона каже, що в голові людини мешкає безліч істот, але до інших їй нема діла. Вона також не обирає тих, хто до неї приходиться. Як їй відомо, з ким вона може мати справу і чому обирає саме їх, я не знаю. Вона робить другу ляльку. А щойно завершує над нею роботу, той, хто позував для неї, починає потроху вмирати. А коли помирає, оживає лялька. Вона їй підкоряється, як і всі, зрештою...

Вона затнулася, а тоді задумливо мовила:

– Усі, крім однієї...

– Кого?

– Вашої медсестри. Вона її не слухає. Моя тітка мучить її, катує... але ніяк не може одержати над нею влади. Минулої ночі я взяла маленьку медсестру та іншу ляльку, щоб вони разом убили чоловіка, якого моя тітка прокляла. Але медсестра завадила іншій ляльці і врятувала чоловіка. Цього моя тітка не може збагнути... її це бентежить... а мені дає... надію!

Вона замовкла. А тоді раптом стривожено сказала:

– Вам треба поспішати. А я маю повернутися назад із ляльками. Незабаром вона кинеється шукати мене. Я повинна йти... інакше вона прийде по мене... і тоді... якщо вона знайде мене тут... уб'є...

Я запитав у неї:

– Ви принесли ляльок, щоб вони мене вбили?

– Так.

– І де вони зараз?

– Вони якраз повергалися до мене. Але ваші люди схопили мене. Вони підуть... додому. Коли є така потреба, вони дуже швидко пересуваються. Без мене це трохи складніше... але вони повернуться до неї.

– Чому ляльки вбивають?

– Щоб... догодити... їй.

– А мотузок? Яку він роль відіграє?

– Не знаю... але вона каже... – Тоді раптом, відчайдушно, як перелякана дитина, вона прошепотіла:

– Вона шукає мене! Її очі видивляються мене... вона простягає до мене свої руки – вона бачить мене! Захуйте мене! Благаю, мерщій схуйте мене від неї...

Я сказав:

– Ви впадаєте в глибокий сон! Усе глибше й глибше. Тепер вона не зможе вас знайти! Тепер вона вас не бачить!

Вона прошепотіла:

– Я міцно сплю. Вона мене загубила. Я схована. Але вона ширяє наді мною, все ще шукаючи...

Рікорі й МакКенн схопилися зі своїх крісел і стали поруч зі мною.

Рікорі запитав:

– Ви вірите в те, що відьма її шукає?

– Ні, – відповів я. – Але такої поведінки можна було очікувати. Дівчина так довго й цілковито була підвладна жінці, що така реакція – нормальна. Вона може бути результатом навіювання або продуктом її власної підсвідомості... вона не виконала вказівок... і тепер їй погрожують розпорою, якщо вона не...

Дівчина розпачливо скрикнула:

– Вона бачить мене! Вона знайшла мене! Її руки от-от мене схоплять!

– Спіть! Спіть міцніше! Вона не може вас скривдити. Вона вас знову загубила!

Дівчина не відповіла, але я чув її слабкий стогін.

МакКенн хрипло промовив:

– Чорт забирай! Ви що, не можете їй допомогти?

– Нехай помирає! Так ми уникнемо зайвих неприємностей! – сказав Рікорі.

Його очі неприродно виблискували на білому як полот-
но лиці.

Я строго наказав дівчині:

– Слухайте мене і підкоряйтеся. Я порахую до п'яти. На
рахунок п'ять ви прокинетесь! Одрозуміть ж! Ви настільки
швидко виринете зі сну, що вона не зможе вас схопити!
Коріться мені!

Я рахував повільно, інакше миттєве пробудження могло
привести до смерті дівчини через її викривлене сприйня-
ття і віру в те, що лялькарка накликала на неї смерть.

– Один... два... три...

Раптом дівчина скрикнула – так, що аж страх пройняв, а
тоді...

– Вона спіймала мене! Стиснула руками моє серце...
Ох...

Її всю скорчило, а тіло пронизала судома. Вона ослабло
й безсило відкинулася в кріслі. Її очі розплющилися,
порожні, щелепа відвисла.

Я рвонув на ній корсет, приклавши до серця стетоскоп.
Воно не билосся.

А тоді з її горла долинув прекрасний, мов органна мело-
дія, сповнений погрози й зневаги голос...

– Дурні!

Голос мадам Менділіп.

Розділ 17

ГОРИ, ВІДЬМО, ГОРИ!

Дивно, але найспокійніший з нас трьох був Рікорі. Я
здригнувся. МакКенн, хоч ніколи і не чув голосу лялькарки,
помітно тремтів. Саме Рікорі порушив мовчанку.

– Дівчина точно померла?

– У цьому не може бути жодних сумнівів, Рікорі.

Він кивнув МакКенну:

– Віднеси її в авто.

– Що ви надумали робити? – запитав я.

– Убити відьму, – відповів Рікорі і саркастично додав: – І в смерті своїй нерозлучні, – випаливши: – Вони вічно горітимуть в пеклі!

Він твердо глянув на мене:

– Вам щось не подобається, докторе Ловелл?

– Правду кажучи, навіть не знаю, Рікорі. Сьогодні я ладен був задушити її власними руками, але лють вичерпалася. Те, що ви хочете зробити, суперечить усім моїм інстинктам, мисленню та уявленню про справедливість. Це вбивство!

– Ви чули, що сказала дівчина. Лише в цьому місті лялька вбила двадцятьох. Чотирнадцять людей перетворено на ляльок. А отже, чотирнадцять людей померли смертю Пітерса!

– Але ж, Рікорі, жоден суд не прийме показань, отриманих під гіпнозом, за правосильний доказ. Можливо, це правда, а може, й ні. Дівчина була несповна розуму. Все, що вона нам розповіла, могло бути лише витвором її уяви – без доказів, жоден суд на землі не візьметься до розгляду справи на основі таких свідчень, як ці.

– Не про земний суд йдеться, – сказав він, ухопивши мене за плечі. А тоді запитав: – Ви вірите її словам?

Я не міг відповісти на це запитання, тому що глибоко в душі знав, що дівчина не брехала. Він сказав:

– Отож-бо, докторе Ловелл! Ви дали відповідь на моє запитання. Ми з вами добре знаємо, що дівчина казала правду. Ми знаємо, що наші закони не в змозі покарати відьму. Саме тому я повинен її вбити. Мене, Рікорі, це не зробить вбивцею. Ні, я всього лиш посланий Богом кат!

Він глянув на мене, та я не мав що відповісти.

– МакКенне, – він вказав на дівчину, – роби, як я тобі звелів. І повертайся назад.

Коли МакКенн вийшов із тілом дівчини на руках, Рікорі мовив:

– Докторе Ловелл, ви повинні піти зі мною, щоб стати свідком розправи.

Мені така пропозиція була не до вподоби, тому я сказав йому:

– Не можу, Рікорі. Я виснажений фізично й морально, бо надто багато пережив за сьогодні. Я геть розбитий горем...

– Ви повинні, – перебив він мене, – навіть якщо нам доведеться вставити вам у рота кляп і зв'язати, як ту дівчину. І я скажу чому. Тому що ви воюєте сам із собою. Ваші наукові сумніви можуть взяти гору, і тоді ви спробуєте завадити мені у справі, яку я заприсягся Ісусом, Дівою Марією та всіма святими довести до кінця. Ви можете піддатися слабкості й викласти всю справу поліції. Але я не можу ризикувати. Я відчуваю до вас симпатію, докторе Ловелл, щиро симпатію. Та клянусь, якби моя власна матінка хотіла мене зупинити, я б відштовхнув її з тою ж брутальною силою, що й вас, якщо ви станете мені на заваді.

– Гаразд, я піду з вами.

– Тоді скажіть доглядальниці, нехай принесе мій одяг. Ми триматимемось купи, доки все не закінчиться. Більше я не хочу ризикувати.

Я зняв слухавку, щоб віддати доглядальниці розпорядження. Повернувся МакКенн, і Рікорі сказав йому:

– Щойно я одягнуся, ми рушимо до лялькової крамниці. Хто там в авто із Тоні?

– Ларсон і Картелло.

– Добре. Лялькарка може знати про наші плани. Вона, схоже, чула нас через покійну дівчину, промовляючи до нас її мертвими устами. Та байдуже. Будемо вважати, що вона нас не почула. Там є замок на дверях?

– Не знаю, шеф. Я не був у магазині. Але там є скляні двері. Тому якщо на них висять замки, ми з ними впорасмося. Ви поки вдягайтеся, а Тоні тим часом збігає по інструменти.

– Докторе Ловелл, – Рікорі повернувся до мене. – Ви присягаєтеся, що не передумаєте йти разом зі мною? І не будете відмовляти від того, що я маю намір зробити?

– Присягаюся, Рікорі.

– МакКенне, можеш іти. Чекай на нас в авто.

Рікорі вдягнувся. Коли ми виходили з дому, годинник пробив першу ночі. Саме о цій порі кілька тижнів тому й почалася ця дивна пригода...

Ми їхали на задньому сидінні: я, Рікорі та мертва дівчина посередині. Перед нами сиділи Ларсон і Картелло, перший – флегматичний швед, другий – маленький дужий іта-

лієць. Чоловік на ім'я Тоні кермував, а поруч з ним умос- тився МакКенн. Ми звернули на проспект і вже за півгоди- ни їхали по нижньому Бродвею. Наблизившись до вулиці, де стояла лялькова крамниця, ми збавили швидкість. Небо затягнули хмари, з набережної дув холодний вітер. Я трем- тів, але не від холоду.

Ми під'їхали до рогу вулиці.

У радіусі кількох кварталів не було ні душі. Складалося враження, наче ми проїжджали місто мертвих. Так само порожньо було на вулиці лялькарки.

Рікорі сказав Тоні:

– Зупинишся напроти лялькової крамниці. Ми вийдемо, а ти поїдеш вниз і станеш за рогом. Чекай на нас там.

Моє серце тривожно стугоніло в грудях. Ніч була настільки чорною, що, здавалося, от-от проковтне світло вуличних ліхтарів. У крамниці темно, а біля старовинного входу, що був урівні з вулицею, згущувалися тіні. Жалібно завивав вітер, і я чув, як хвилі вдаряються об стіну Беттері. Я запитував себе, чи зможу переступити поріг крамниці, чи заборона, яку наклала на мене лялькарка, все ще мала силу.

МакКенн тихенько вислизнув з авто з тілом дівчини на руках, притуливши її до стіни в тіні біля входу. За ним вийшли я, Рікорі, Ларсон та Картелло. Авто від'їхало. Мене знову охопило відчуття містики, яке заледве покидало мене, відколи я вперше ступив на дивну стежку, що вела до лялькарки...

Маленький італієць змастив скло дверей чимось клей- ким. У центрі він помістив невеличку гумову присоску, витягнув з кишені інструмент і вирізав на склі коло завшир- шки з фут. Інструмент ішов по склу, як по воску. Тримаючи присоску однією рукою, він легенько вибив скло молоточ- ком з гумовою головою. Пропхавши руку через проріза- ний отвір, він безшумно почав копірситися в замку. Затим ми почули слабе клацання. Двері відчинилися.

МакКенн узяв на руки мертву дівчину, і ми тихо, мов примари, зайшли у крамницю. Маленький італієць вставив скло назад. Я бачив невиразні обриси дверей, що виходили в коридор, який вів до кімнати зла. Маленький італієць смикнув за клямку. Двері були зачинені. Пововтузившись

трохи, він їх відчинив. Слідом за Рікорі та МакКенном з дівчиною на руках ми йшли коридором, мов тіні, зупинившись перед останніми дверима.

Італієць не встиг навіть торкнутися їх, як вони самі розчахнулися перед нами.

Ми почули голос лялькарки!

– Заходьте, панове. Як люб'язно було з вашого боку привезти мою любов небогу! Я б зустріла вас на порозі, але я дуже стара і налякана!

МакКенн прошепотів:

– Відійдіть, шеф!

Тримаючи, мов щит, тіло дівчини у лівій руці, а пістолет – у правій, він почав заступати Рікорі. Але той відштовхнув його, переступивши поріг з револьвером у руках. Я увійшов за МакКенном, а за мною двоє охоронців.

Я швидко окинув поглядом кімнату. Лялькарка сиділа за столом і шила. Спокійна і вочевидь зовсім не стривожена. Її білі пальці витанцьовували в такт її стібкам. Вона навіть не глянула на нас. У каміні палахкотів вогонь. Кімната була огорнута теплом, у повітрі витав гострий незнайомий мені аромат. Я кинув погляд на шафки з ляльками.

Усі вони були відчинені. Всередині них стояли ляльки, які дивилися на нас своїми зеленими й блакитними, сірими й карими і такими живими очима, наче карлики на якійсь гротескній виставці. Сотні ляльок. Деякі одягнені за американською модою, деякі – за німецькою, деякі виглядали як іспанці, французи та англійці, інші були вбрані в костюми невідомих мені народів. Там були балерина і коваль з піднятим молотом... французький шевальє та німецький студент з мечем у руці та багряними шрами на обличчі... апач із ножем у руках і божевільним поглядом на жовтому обличчі, а поруч із ним жінка із хтивими вустами повії, біля неї – жокей...

Здобуток лялькарки з десятка країн!

Здавалося, ляльки були готові стрибнути. Вихлюпнутися на нас. Затопити нас.

Я втихомирив свої думки і змусив себе дивитися в очі ляльок, ніби це всього лиш неживі істоти. Але в одній шафці було порожньо... і ще в одній... і ще... П'ять порож-

ніх шафок, в яких не було ляльок, що крокували до мене, паралізованого, в зеленому світінні, а також Волтерс.

Я відвів погляд від вервечки ляльок, що спостерігали за мною, і знову глянув на лялькарку, яка так само спокійно шила... наче була сама в кімнаті... наче не усвідомлювала нашої присутності... наче Рікорі не цілюся їй прямо в серце... шила, тихенько наспівуючи...

Лялька Волтерс лежала біля неї на столі!

Лежала розпростерта на спині. Її тендітні ручки були зв'язані джгутами попелястого волосся, обмотаними кілька разів навколо її зап'ясть. Її зв'язані руки стискали голівку шпильки!

Одна-єдина картина, про яку можна розказувати вічно.

Те, наскільки лялькарка була поглинута своїм шиттям, її цілковита байдужість до нас і тиша вибудували між нами невидимий бар'єр, який ставав усе щільнішими. Ядучий запах посилювався.

МакКенн кинув додолу тіло мертвої дівчини.

Двічі він безрезультатно намагався заговорити, з третьої спроби йому пощастило. Він сказав Рікорі дивним хриплим голосом:

– Убийте її... інакше я це зроблю за вас... – Рікорі не поворухнувся. Він стояв, немов застиглий, цілячись лялькарці в серце, не відводячи погляду від танцю її рук. Схоже, він не чув МакКенна або ж просто не звертав на нього уваги. Пісенька лилася з вуст лялькарки... як гудіння бджіл... солодке гудіння... що збирало сон, як бджоли збирають мед... сон...

Рікорі стиснув у руках зброю і кинувся вперед, вдаривши револьвером по зап'ястку лялькарки.

Рука впала. Її пальці почали звиватися... страшенно довгі білі пальці звивалися й скручувалися... мов поранені змії...

Рікорі підняв револьвера, аби вистрілити. Та не встигнув він натиснути на спусковий гачок, як лялькарка скочила на ноги, перекинувши крісло. З шафок долинув шепіт, немов приглушений тонкою вуаллю. Здавалося, ляльки нахилилися вперед...

Тепер лялькарка дивилася на нас, одночасно захопивши усіх своїм поглядом. Її очі скидалися на чорні сонця, в яких витанцьовували крихітні багряні язички полум'я.

Її енергія вихлюпнулася зсередини і затопила нас, мов хвиля. Я відчув, як вона вразила мене, наче щось матеріальне. Моє тіло охопило заціпеніння. Я бачив, як смикнулася й побіліла рука Рікорі, в якій він стискав револьвер. Я знав, що він також заціпенів, як і всі інші...

І знову та лялькарка загнала нас у пастку!

Я прошепотів Рікорі:

– Не дивіться на неї... не дивіться їй в очі...

Я сам ледве відвів погляд від її палаючих чорних очей, зупинивши його на ляльці Волтерс. Я понад силу потягнувся до неї рукою, чому – і сам не знаю. Та лялькарка виявилася прудкішою за мене. Вона вхопила ляльку здоровою рукою, притиснувши її до грудей, і закричала голосом, що солодко просочував кожну клітину, навіваючи все більшої дрімоти:

– Ви не хочете на мене дивитися? Не хочете?! Дурні, що вам іще залишається робити?

А тоді трапилося щось неймовірно дивне, що стало початком кінця.

Здавалося, аромат у кімнаті все більше пульсував і міцнів. Щось схоже на іскристу імлу вихопилось із небуття й осіло на лялькарці, огорнувши її коняче лице й огрядне тіло. Лиш очі її яскраво мерехтіли крізь цю імлу... що враз розсіялася.

І перед нами постала неймовірної вроди жінка – висока, струнка, витончена. Зовсім гола. Її вкривало чорне й блискуче, мов шовк, волосся, крізь яке сяяло золотисте тіло. Лише очі та руки, які все ще стискали ляльку, пригортаючи її до пружних грудей, видавали її.

Рікорі випустив з рук револьвера. Я чув, як у всіх інших зброя попадала додолу. Я знав, що вони стоять непорушно, як і я, вражені цим неймовірним перевтіленням, і безпорадні перед силою, яку випромінювала лялькарка.

Вона вказала на Рікорі, засміявшись:

– І ти вб'єш мене? Мене? Ну ж бо, підними свого револьвера, Рікорі, і спробуй!

Рікорі повільно нахилився... Я бачив його лиш краєчком ока, бо не міг відвести погляду від тієї жінки... і знав, що він теж не може... Прикуті до її очей, його очі все більше й більше закочувалися під лоба, поки він нахилився. Я радше відчув, ніж побачив, як він навпомацки знайшов свій

револьвер і намагався його підняти. Я почув його стогін. Лялькарка знову зайшлася сміхом.

– Та годі тобі, Рікорі, ти не можеш цього зробити!

Враз тіло Рікорі випросталося, наче якась рука схопила його за підборіддя й поставила на рівні ноги...

Позаду я почув тупіт маленьких ніжок і побачив, як метушливо пробігали повз маленькі тільця.

Біля ніг жінки копошилися чотири карлики... ті самі, що насувалися на мене в зеленому сяйві... ляльки банкіра, старої діви, акробата і гімнаста на трапеції.

Вони стали попереду неї й свердлили нас своїм поглядом. В руках у кожного була шпилька, якою вони погрожували нам, мов мініатюрними шпагами. Лялькарка знову наповнила кімнату своїм сміхом, а тоді ласкаво мовила:

– Ні, ні, мої маленькі. Мені не потрібна ваша допомога! Вона вказала на мене.

– Ви ж знаєте, що моє тіло – всього лиш ілюзія, правда? Говоріть.

– Так.

– І ці створіння біля моїх ніг, і всі решта – теж обман?

– Цього я не знаю, – відказав я.

– Ви знаєте надто багато і надто мало. А проте, ви повинні померти, мій надто мудрий і надто нетямущий докторе, – її великі очі дивилися на мене з глузливою жалістю, на її прекрасному обличчі з'явився вираз злості й співчуття водночас. – Рікорі теж повинен згинути, бо знає надто багато. І ви всі теж помрете. Але не від рук моїх маленьких воїнів. Ні! Не тут. А у вас вдома, мій любий докторе, куди ви мовчки підете, і словом не перекинувшись між собою та іншими, кого зустрінете на своєму шляху. А дійшовши додому, ви накинетеся одне на одного, як згряє голодних вовків, як...

Вона похитнулася, ступивши крок назад.

Я бачив, чи принаймні думав, що бачив, як звивалася лялька Волтерс. Тоді блискавично, мов змія, вона підняла свої зв'язані руки й проткнула шпилькою горло лялькарки... різко нею крутнула... а тоді ще раз встромила, проколовши золоте горло жінки приблизно в тому ж місці, де інша лялька загнала шпильку Брайлу!

Як колись кричав Брайл, так тепер кричала лялькарка...
страхотливо, розпачливо...

Вона відірвала ляльку від своїх грудей, пожбуривши її
подалі від себе. Лялька полетіла в камін на розжарене
вугілля.

Затим – спалах сліпучого полум'я, і потужна тепла
хвиля накрила всю кімнату, як тоді, коли МакКенн підпалив
ляльку Пітерса. Тієї ж миті ляльки, що були біля ніг ляль-
карки, зникли, залишивши по собі струмінь яскравого
полум'я, що огорнуло лялькарку з ніг до голови.

Я бачив, як стікала її краса по конячому обличчю й
огрядному тілу мадам Менділіп... її очі, погаслі й сліпі...
пошматоване горло стискали довгі руки, більше не білос-
ніжні, а багряні від її власної крові.

Якусь мить вона стояла, а тоді звалилася додолу.

А шойно її тіло торкнулося підлоги, як чари розвіялися.

Рікорі схилився над зіщуленим тілом тієї, що колись
було лялькаркою, й плюнув на неї, переможно вигукнувши:

– Гори, відьмо, гори!

Він потягнув мене до дверей, вказавши на ряди ляльок,
які тепер – о диво! – виглядали зовсім неживими! Звичайні
собі ляльки!

Їх охоплювало полум'я зі штор. Воно кидалося на них,
мов мстивий дух очищення!

Ми побігли до дверей і вискочили в коридор, де нас
наздоганяв потік полум'я, переслідуючи до самої крамниці,
аж поки ми не опинилися на вулиці.

Рікорі крикнув:

– Мершій в авто!

Раптом вулицю освітив червоний відблиск полум'я. Я
чув, як відчинялися вікна, звідки долинали стривожені
голоси.

Ми застрибнули в авто й помчали геть.

Розділ 18

ЧОРНА МУДРІСТЬ

«Вони створили за моєю подобою опудала, що забрали моє дихання; вони вирвали моє волосся, розірвали мою одіж і позбавили можливості торкатися ногами землі; вони натирали мене соками згубних трав; вони привели мене до смерті – О, Вогненний Боже, торкнися їх вогнем і вбий!»

Єгипетська молитва

Минуло три тижні, відколи згинула лялькарка. Ми з Рікорі вечеряли у мене вдома. Між нами залягла мовчанка, і я порушив її молитвою, що починає завершальний розділ цієї оповідки, ледь свідомий того, що промовляю її вголос. Рікорі звів на мене свій погляд і здивовано запитав:

– Ви когось цитуєте? Кого?

– Це слова з глиняної таблички, що належать невідомому халдею¹, який жив ще за часів правління Ашшур-назір-апала три тисячі років тому, – відповів я.

– І в цих кількох словах уся наша пригода!

– Саме так, Рікорі. Тут є все: ляльки, мазь, тортури, смерть і очисне полум'я.

– Дивно, – задумався він. – Навіть три тисячі років тому люди знали, що таке зло і як з ним боротися... «створили за моєю подобою опудала... що забрали моє дихання... соки згубних трав... привели мене до смерті... О, Вогненний Боже, торкнися їх вогнем і вбий!» Це вся наша пригода, докторе Ловелл.

– Ляльки смерті набагато давніші за Уру Халдейського. Давніші за саму історію. Відколи помер Брайл, я зацікавився їхньою історією, що корінням сягає в глибоке минуле. Дуже глибоке, Рікорі. Ці ляльки покояться під кам'яними

---

¹ Халдеї – народ семітської групи, що мешкав поблизу гирл річок Тигру і Євфрату (прим. ред.).

плитами кроманьйонців, чий вогонь погас двадцять тисяч років тому. Їх знаходили серед решток ще давніших народів. Ляльки з кремнію та каменю, ляльки, вирізьблені з бивнів мамонтів, кісток печерних ведмедів та іклів шаблезубих тигрів. Навіть тоді, Рікорі, люди володіли чорною мудрістю.

Він кивнув:

– Колись у мене працював один чоловік, який мені дуже подобався. Він був родом із Трансильванії. Якось я запитав у нього, що привело його в Америку, і він розказав мені дивовижну історію. В його селі жила дівчина, матір якої, за словами інших, знала те, чого не повинен відати жоден християнин. Розповідаючи, він часто хрестився. Та дівчина була миловидна і всім подобалася, але він її не кохав. А вона, схоже, його любила, чи то її так вабила його байдужість. Одного вечора, повертаючись із полювання, він проходив повз її домівку. Вона гукнула його і почастивала вином, яке він радо випив, тамуючи спрагу. Хороше було вино. Воно його звеселило, але не пробудило кохання до дівчини, хоч і пішов він за нею до хати, де випив ще трохи вина. Сміючись, дозволив їй зрізати кілька пасом зі своєї чуприни, зістригти нігті, виточити кілька крапель крові із зап'ястя та взяти трохи слини. Сміючись, він залишив її господу і подався до себе спати. Прокинувшись пополудні, все, що він міг пригадати, це як пив вино з тією дівчиною, і більше нічого.

Щось його спонукувало піти до церкви, так він і зробив. Клякнувши у молитві, він раптом згадав, як дівчина зрізала його волосся й нігті, взяла трохи його слини й пустила йому кров. Він відчув велику потребу піти до дівчини і довідатися, що вона надумала з усім цим робити. Казав, що так йому наче звелів святий, якому він молився.

Тож, нишком підкравшись до її хати, він заглянув до неї у вікно. Вона сиділа біля припічка й місила тісто, як на хліб. На мить йому стало соромно за свої думки, коли раптом він побачив, як вона кидає в тісто волосся, що зістригла з нього, і його нігті, направляючи все це краплями його крові та слини. Вона перемішала їх з тістом, з якого взялася ліпити ляльку. Скропивши її маківку водою, вона нарекла її його іменем, промовляючи дивні слова, яких він не міг розібрати.

Він злякався, цей чолов'яга. І дуже розлютився. А тому залишився спостерігати, поки дівчина не скінчила свого ритуалу і вийшла з хати. Він пішов слідом за нею. Мисливець, він умів тихо ступати, тож дівчина не знала, що за нею стежать. Вона вийшла на роздоріжжя. На небі сяяв молодий місяць, до якого вона почала молитися, після чого вирила ямку і поклала туди ляльку з тіста, присипавши її землею. А тоді промовила:

– Зару! (Так звали того чоловіка.) Зару! Зару! Я кохаю тебе. Коли твоя подобизна зотліє, ти побіжиш за мною, як пес за сучкою. Ти мій, Зару, всім тілом і душею. Поки гние твоя подобизна, ти стаєш усе ближчим до мене. А коли вона зотліє, я повністю заволодію тобою. Назавжди й навіки!

Щойно вона закопала ляльку, як він кинувся на неї й придушив. Ще хотів було викопати ляльку, але почув чиїсь голоси і, злякавшись, утік. Зару не повернувся до села, а натомість подався в Америку.

Він розповідав, що на другий день своєї подорожі відчув, як чиїсь руки наче схопили його за стегна й потягли до поручнів корабля, за борт. Назад у село, назад до дівчини. Так він зрозумів, що не вбив її. Він боровся з руками. День і ніч боровся з ними, боячись склепити очі. Бо коли засинав, йому снилося, як він стоїть на роздоріжжі поруч із дівчиною. Тричі він прокидався саме вчасно, щоб відійти від поручнів, через які готовий був стрибнути в море.

А тоді руки почали слабнути. І лише за кілька місяців він перестав їх відчувати, але все ще боявся, поки не отримав із села звістки. Так, він був правий, він не вбив її. Хтось інший це зробив трохи згодом. Ця дівчина володіла тим, що ви називаєте чорною мудрістю, яка в результаті обернулася проти неї, як обернулася проти нашої відьми.

На що я відповів:

– Дивно, що ви це кажете, Рікорі... дивно, що говорите про чорну мудрість як таку, що обертається проти свого ж владаря... Але про це згодом. Кохання, ненависть і сила – три пристрасті, які повсякчас були опорами тринози, де палахкотить темне полум'я, опорами помосту, звідки зістрибують ляльки смерті...

Чи ви знаєте, хто був першим відомим Лялькарем? Ні? Бог, Рікорі. Бог на ім'я Хнум, що існував ще задовго до іудейського Ягве, який також ліпив ляльок. Пам'ятаєте, двох із них він сотворив у райському саду? Дав їм життя, наділивши лиш двома невід'ємними правами – правом страждати і правом померти. Хнум був куди милосерднішим богом. Він не позбавляв своїх ляльок права смерті, але й не вважав, що ті повинні страждати, йому подобалося бачити, як вони насолоджуються своїм швидкоплинним буттям у цьому світі. Хнум був настільки прадавнім, що правив у Єгипті ще в ті часи, коли про піраміди й Сфінкса ніхто й не чув. У нього був брат, бог на ім'я Кефер з головою жука. Саме він послав думку, що пронеслася над поверхнею Хаосу, мов легенький вітерець, запліднивши нею Хаос. Так народився світ...

Усього лиш легенький вітерець, Рікорі! А якби він прохромив оболонку Хаосу... а то й вразив глибше... в саме його серце... яким би людство було тепер? Однак, легенько повіваючи, ця думка набула людської подоби. Завданням Хнума було зліпити немовлят в утробах жінок. Вони називали його богом-гончарем. Саме він за вказівкою Амона, найвеличнішого з юних богів, зліпив тіло великої цариці Хатшепсут, яку породив Амон, з'явившись перед її матір'ю в подобі фараона, її чоловіка. Принаймні так писали жерці того часу.

А тисячу років тому жив принц, якого Осіріс та Ісіда безмежно любили за його красу, відвагу й силу. Вони вважали, що немає на світі жінки, гідної його, тож попросили Хнума, бога-гончара, прийти і створити йому таку. І він прийшов з довгими руками, як у... мадам Менділп... і пальцями, немов живими істотами. Він зліпив настільки прекрасну жінку, що навіть богиня Ісіда відчула заздрощі. Вони були дуже практичні, ці боги давнього Єгипту. Тож, приславши принца, вони поклали поруч з ним жінку і порівняли, чи то пак «припасували» їх, як сказано у давньому писанні. Та, на жаль, вона йому не підійшла, бо була надто маленька. Тож Хнум зліпив іншу ляльку. Але та виявилася надто великою. Після шести невдалих спроб йому нарешті вдалося досягти гармонії. Боги залишилися задоволеними, а щас-

ливив принц отримав досконалу дружину, що була всього лиш лялькою.

Багато століть потому, вже за часів правління Рамзеса III, жив собі чоловік, який шукав і таки розкрив секрет Хнума, бога-гончара. Все життя він провів у пошуках тієї таємниці. І хоч він був старим, вкритим зморшками, згорбленим дідуганом, його хіть до жінок ніколи не згасала. Йому лиш для того й потрібен був секрет Хнума, щоб задовольнити своє бажання. Але він відчував потребу в натурниці. А які жінки були найвродливішими для цього? Звісно, дружини фараона. Тож цей чоловік зліпив ляльок за подобою людей, що супроводжували фараона, коли той навідувався до своїх дружин. Він також зліпив ляльку, схожу на самого фараона, й оживив її, увійшовши в неї. Ляльки занесли його до царського гарему, обвівши навколо пальця вартових і навіть самих дружин фараона, які розважали його, як свого справжнього чоловіка.

Та коли він покидав гарем, до покоїв зайшов справжній фараон. Тільки уявіть собі цю ситуацію, Рікорі. Раптом, якимось дивом, у гаремі постає два фараони! Але Хнум, що за всім цим споглядав, спустився з небес і, торкнувшись ляльок, забрав у них життя. Вони впали додолу, виявившись просто ляльками.

Там, де стояв справжній фараон, лежала ще одна лялька, а біля неї тремтів зморшкуватий старий чолов'яга!

Цю історію, а також деталі розправи над дідуганом можна прочитати на папірусі ще тих часів, який, як мені відомо, зберігається в Єгипетському музеї в Турині. Там є також перелік тортур, які пережив старий маг, перед тим як його спалили. Тож немає жодних сумнівів, що старого звинуватили в чаклунстві, за що той зазнав кари, папірус автентичний. Але що насправді за всім цим стояло? Щось трапилося, але що? Ця історія є лише черговим забобоном, а чи виплодом чорної мудрості?

Рікорі мовив:

– Ви ж самі стали свідком тієї чорної мудрості і все ще сумніваєтеся в її існуванні?

Я не відповів і провадив далі:

– Вузлуватий мотузок – відьомський вузол. Він також дуже давній. Згідно з найдавнішим документом франксько-

го законодавства, Салічним законом¹, виданим близько півтори тисячі років тому, найсуворішого покарання зазнавав той, хто в'язав мотузки, відомі нам як відьомські вузли...

– La Ghana della strega², – сказав він. – На моїй батьківщині всім добре відомо, що то за проклята річ, цей мотузок... на наше велике нещастя!

Я побачив, як він зблід і стиснув пальці, тож квапливо додав:

– Але ж ви маєте розуміти, Рікорі, що все, що я тількино переповів, – усього лиш легенди? Фольклор. Без жодної наукової основи.

Він підвівся, з гуркотом перекинувши стілець, й недовірко глянув на мене. Із неабияким зусиллям промовив:

– Ви все ще гадаєте, що всю цю чортівню, свідками якої ми стали, можна пояснити науковими термінами?

На що я схвильовано відповів:

– Я цього не казав, Рікорі. Проте вважаю, що мадам Менділіп була настільки ж чудовим гіпнотизером, як убивцею – володаркою ілюзії...

Він перебив мене, вхопившись руками за край стола:

– На вашу думку, її ляльки були всього лиш ілюзією?

Я ухилився від прямої відповіді й сказав:

– Ви самі добре знаєте, якою реальною була ілюзія її прекрасного тіла. Але ми бачили, як вона розчинилась у реальності вогню, хоч і видавалася такою ж справжньою, як і її ляльки, Рікорі...

Він знову перебив мене:

– А удар в моє серце... а ляльки, що вбили Гілмора й Брайла... а та благословенна лялька, що вбила відьму! Ви вважаєте, що вони були тільки ілюзією?

Я відчував, як у мені прокидається колишній скептик, і похмуро відповів:

– Цілком можливо, що ви, піддавшись гіпнотичному навіюванню лялькарки, самі встромили собі шпильку в серце!

¹ Салічний Закон (лат. Lex Salica, Pactus legis Salicae) – звичаєве право германського племені салічних (приморських) франків, один з найбільш ранніх і повних звітів законів (*прим. ред.*).

² Відьма з Гани (*прим. пер.*).

Також можливо, що, піддавшись такому самому навіюванню (де, як і коли, я не знаю), сестра Пітерса сама вбила свого чоловіка. Треба визнати, що люстра впала на Брайла, коли я перебував під впливом того самого постгіпнотичного навіювання, і цілком ймовірно, що саме один з її осколків розірвав йому сонну артерію. А щодо загибелі самої лялькарки, до якої причетна лялька Волтерс, то, можливо, ненормальний розум мадам Менділіп подекуди ставав жертвою тих самих ілюзій, які вона насилала на інших. Лялькарка була божевільним генієм, підвладним хворобливій манії оточувати себе опудалами тих, кого вона вбила. Маргарита Валуа, королева Наварри, повсякчас носила із собою забальзовані серця десятків її коханців, що померли заради неї. Вона їх не вбивала, але знала, що була причиною їхньої смерті, наче сама власноруч позбавила їх життя. Маргарита Валуа, що колекціонувала серця, і мадам Менділіп зі своєю колекцією ляльок діяли за однаковим психологічним принципом.

Рікорі не сів на місце, а напружено промовив:

– Я запитав у вас, чи вважаєте ви вбивство лялькарки ілюзією?

На що я відповів:

– Мені трохи ніяково, коли ви так на мене дивитеся, Рікорі... Але я відповім на ваше запитання. Повторюю: вона, ймовірно, сама іноді ставала жертвою тих самих ілюзій, що навіювала на інших. Подекуди вона сама вірила в те, що її ляльки живі. Отак в її потьмареному розумі зародилася ненависть до ляльки Волтерс. І, врешті, під впливом роздратування, яке ми викликали у неї своїм вторгненням, ця ненависть її вбила. Саме про це я подумав, коли здивувався з ваших слів про чорну мудрість, що обертається проти тих, хто нею володіє. Вона катувала ляльку і очікувала, що та може відомстити, коли трапиться слухна нагода. Її віра чи то очікування були настільки сильні, що коли настав сприятливий момент, її думка втілилася в дію! Лялькарка, так само як і ви, сама могла ввігнати шпильку собі в горло...

– Ви дурень!

Ці слова злетіли з вуст Рікорі, немов їх промовила сама мадам Менділіп, як тоді, у своїй зачарованій кімнаті, чи мертвими вустами Лашни. Я затремтів і впав у крісло.

Рікорі схилювся над столом. Його чорні очі були порожні й невиразні. У паніці я вигукнув:

– Рікорі, прокиньтесь!

Страхітлива чорнота зійшла з його очей, його погляд набув виразності, і він знову зосереджено на мене дивився. А тоді сказав уже своїм звичним голосом:

– Я прокинувся, о, я настільки прокинувся, що більше не хочу вас чути! Тепер ваша черга слухати, докторе Ловелл. До біса вашу науку! Ось що я вам скажу. Там, за завісою, що затуляє нам очі, є сили, які нас ненавидять, але яким наш незбагненно мудрий Бог дозволяє існувати. Кажу вам, ці сили можуть проникати через пелену матеріального, оселившись у ляльках, наприклад. Це правда! Відьми та чаклуни ідуть обіруч зі злом! Так-так! Але також існують дружні сили, що проявляються в обраних.

Кажу вам, мадам Менділіп була проклятою відьмою! Знаряддя чорних сил! Блудницею Сатани! Вона згоріла, як справжня відьма – довіку їй горіти в пеклі! Кажу вам, та маленька медсестричка була знаряддя добрих сил. І тепер вона в раю, де їй бути щасливою довіку!

Він замовк, тремтячи від власного запалу. А тоді торкнувся мого плеча:

– Скажіть мені, докторе Ловелл, тільки чесно, як перед самим Господом Богом, якби ви в нього вірили так само, як я, невже вас справді задовольняють ваші наукові пояснення?

На що я стиха відповів:

– Ні, Рікорі.

І це була правда.

ПОВЗИ, ТІНЬ, ПОВЗИ!

1. ЧОТИРИ САМОГУБСТВА

У кепському гуморі я розпакував валізи в «Клубі дослідників». Напрочуд неприємне відчуття депресії, з яким я прокинувся у своїй каюті, не давало спокою. Здавалося, що мені наснився жах, який зачався десь за межами свідомості, деталей якого я вже не міг пригадати.

Роздратування робило ситуацію ще нестерпнішою.

Звичайно, я не розраховував на гостинний прийом удома, влаштований Комітетом міського голови. Але те, що ані Беннет, ані Ралтсон не зустріли мене, свідчило про те, що мною знехтували. Як на мене, це була справжня трагедія.

Я написав листа обом ще до того, як сісти на корабель, і очікував, що принаймні хтось із них мене зустріне.

Це були мої найближчі друзі, та дивна тінь ворожнечі, що іноді прослизала між ними, завжди мене тішила. Вони приязно ставилися одне до одного, та водночас не сприймали всерйоз. Мені здавалося, що між ними існував глибший і міцніший зв'язок, ніж зі мною. Ці хлопці могли б бути Дамоном та Фінтієм¹, якби змирилися з поглядами на життя одне одного. А можливо, такими вони й були.

Ще сторіччя тому Езоп влучно охарактеризував їхні розбіжності у своїй байці «Мурашки і цикада». Білл Беннет був мурашкою – серйозним та працюючим сином доктора Лайнела Беннета, який донедавна у прогресивному та цивілізованому світі вважався одним з п'ятьох найвидатніших експертів у сфері патологій мозку. Я навмисно вжив поняття «прогресивний та цивілізований», адже маю докази, що

---

¹ Дамон та Фінтій (Dāmon и Phintias) – двоє піфагорійців із Сиракуз, які уособлюють справжню дружбу (*прим. ред.*).

у тій частині світу, яку нам подобається називати нерозвиненою, набагато більше таких фахівців. І я маю вагомий підстави вважати, що в давні часи людство знало набагато прогресивніших майстрів у цій царині за тих, яких сьогодні має сучасний світ – цивілізований чи нерозвинений.

Старший Беннет був одним із небагатьох фахівців, які працювали заради ідеї. Його не надто цікавили гроші. Він був видатною людиною, проте незаможною. Молодшому Беннетові було близько тридцяти п'яти років, як і мені. Я знав, що його батько неабияк на нього розраховував. Мав підозру, що в деяких речах, особливо в галузі підсвідомого, син перевершив свого батька. Його розум був гнучкішим та сприйнятливішим.

Торік Білл написав мені листа, у якому повідомив, що його батько помер, а сам він потоваришував з доктором Остіном Ловеллом, зайнявши місце Девіда Брайла, якого вбило люстрою, що впала зі стелі у приватній лікарні доктора Ловелла.

Дік Ралтсон же був цікадою. Він успадкував настільки великий статок, що навіть кістляві обійми депресії не завдали йому надто великих прикрощів. Можна сказати, що Ралтсон – традиційний нащадок заможного батечка, що обертався у вищих колах, який не вбачав у праці ані почестей, ані користі, ані інших чеснот. Типовий представник класу освічених, щедрих та необтяжених турботами гедоністів.

Я ж був чимось на кшталт посередника між цими двома – таким собі містком, на якому вони зустрічалися. Я мав медичну освіту, а крім цього, ще й достатньо коштів, аби віддалити момент, коли необхідно було ставати до рутинної практики. Моїх статків вистачало на те, щоб займатися справою, яка приносить задоволення – мандрувати світом з етнологічними дослідженнями. Особливо у тих галузях, які мої колеги, медики та науковці, називають забобонами: це місцеві чаклунські обряди, відьомство, вуду та інші подібні речі. Їх я досліджував з такою ж пристрасстю, з якою Білл займався своєю роботою. І він про це знав.

Дік, з іншого боку, вважав, що до мандрів мене спонукає інстинкт, який я успадкував від одного зі своїх бретонських

пращурів – пірата, що залишив французьке містечко Сен-Мало та заробив криваву славу у Новому Світі. Мою особливу схильність до речей, про які йшлося раніше, він також пояснював тим, що двох з моїх далеких родичок спалили у Бретані як відьом.

Тож для нього я був відкритою книгою.

З Біллом було складніше.

Я розпаковував валізи, а тим часом мене гризла невтішна думка: навіть якщо я не повертався додому протягом трьох років, цього часу було замало для того, аби забути мене. Та мені вдалося розвіяти свій похмурий настрій і навіть посміятися над собою. Можливо, вони просто не отримали моїх листів, чи були зайняті невідкладними справами, і кожен з них очікував, що зустріти мене прийде інший.

На ліжку лежала вечірня газета. Я зауважив, що це був вчорашній випуск. Мій погляд вихопив один із заголовків. І мені одразу стало не до сміху. У заголовку йшлося:

СПАДКОЄМЕЦЬ П'ЯТИ МІЛЬЙОНІВ ДОЛАРИВ І МІДНИХ РОДОВИЩ
РІЧАРД ДЖ. РАЛТСОН МОЛОДШИЙ
ПУСТИВ СОБІ КУЛЮ В ЛОБА

Причина самогубства невідома. – у Нью-Йорку це вже четвертий випадок за останні три місяці, коли заможний чоловік вкорочує собі віку без очевидної причини. У поліції подекуди про клуб самогубців.

Я почав читати новину:

«Річарда Дж. Ралтсона, спадкоємця статку у п'ять мільйонів доларів, який він отримав два роки тому після смерті свого батька, заможного власника шахт, цього ранку знайшли мертвим у власному ліжку в будинку на 78-ій вулиці. Він пустив собі кулю в лоба. Смерть настала миттєво. Пістолет, з якого було здійснено постріл, лежав на підлозі, випавши з його руки. Детективне бюро встановило, що відбитки пальців на зброї належали його власникові.

Тіло загиблого знайшов Джон Сімпсон, його дворецький. Він каже, що зайшов до кімнати, як завжди, о восьмій годині ранку. Оглянувши тіло та оцінивши його стан, доктор Пібоді з бюро

судово-медичної експертизи встановив, що Ралтсон, певно, застрелився близько третьої години ночі, або, іншими словами, за п'ять годин до того, як Сімпсон знайшов його тіло».

О третій годині? Мені немов хто жару за комір насипав. Враховуючи різницю в часі на лайнері та у Нью-Йорку, саме о цій годині я прокинувся від дивного відчуття депресії. Я продовжив читати:

«Якщо Сімпсон каже правду, а поліція не має жодних підстав сумніватися в цьому, тоді це самогубство було незапланованим і, напевно, стало результатом якогось раптового нагального імпульсу. Лист, знайдений поліцейськими, який Ралтсон почав писати, проте розірвав, не закінчивши, підтверджує цю версію. Клаптики листа лежали під письмовим столом. Ралтсон написав:

Любий Білле!

Пробач, та мені несла тут більше залишатися. Сподіваюся, ти зможеш поставитися до справи об'єктивно, навіть якщо тобі буде важко повірити у це. Якби лише Алан був тут! Він знає більше...

У цей момент Ралтсон, вочевидь, передумав писати та розірвав листа. Поліція планує з'ясувати, хто такий цей «Алан», та запропонувати йому пояснити, про що він може «знати більше». Правоохоронці також сподіваються на те, що «Біллі», якому було адресовано листа, дасть про себе знати. Немає жодного сумніву в тому, що було вчинено самогубство. Проте, можливо, фраза «зможеш поставитися до справи об'єктивно, навіть якщо тобі буде важко повірити у це» допоможе пролити світло на його мотив.

Наразі немає ніяких підстав вважати, що у пана Ралтсона були причини звести порахунки з життям. Його адвокати з добре відомої фірми «Сміт та Вайт», що у Вінстоні, запевнили правоохоронців в тому, що його активи у цілковитому порядку, і їхній клієнт не мав ані найменших фінансових «проблем». Достеменно відомо, що ім'я Ралтсона жодного разу не згадувалося у скандальних історіях, що є рідкістю для синів багатьох заможних представників нашого суспільства.

Це четверте самогубство, скоєне протягом останніх трьох місяців. Його зараховують до серії випадків, у яких фігурують заможні чоловіки приблизно віку Ралтсона, з відносно схожим стилем життя. Насправді, обставини кожного з чотирьох самогубств настільки подібні, що поліція всерйоз розглядає версію змови між самогубцями.

Перше самогубство сталося 15 липня, коли всесвітньо відомий гравець у поло Джон Мартсон вистрелив собі у голову у спальній кімнаті свого замиського будинку у Локуст Веллі, Лонг-Айленд. Причину цього вчинку так і не вдалося встановити. Він був неодружений, так само як і Ралтсон. 6 серпня було знайдено тіло Волтера Сен-Клер Калуна в його автомобілі-родстері¹ біля Ріверхеда, Лонг-Айленд. Калун звернув з траси, яку щільно оточували дерева на узбіччі, і виїхав у відкрите поле. Там він пустив собі кулю в лоба. Ніхто так і не дізнався, з якої причини. На той момент він три роки як був розлучений. 21 серпня яхтсмен-мільйонер та завзятий мандрівник Річард Стентон застрелився таким самим чином на палубі своєї океанської яхти «Трінкуло». Це сталося напередодні того, як він мав вирушити у круїз до Південної Африки.

Я продовжував читати і не міг спинитися... Спекуляції на тему змови між самогубцями, напевно, з'явилися через хворобливе бажання репортерів викликати гострі відчуття та створити сенсацію... історії Мартсона, Калуна та Стентона... некролог, присвячений Діку...

Я все читав і читав, так до кінця і не усвідомлюючи суті того, що було написано. Мені не вірилося, що все це відбувається насправді.

Дік не мав жодних причин для самогубства. У всьому світі не було людини, менш схильної до такого вчинку. Версія щодо змови між самогубцями була просто абсурдною, принаймні судячи з того, що було відомо на цей момент. Звичайно, «Аланом», про якого йшлося у листі, був я. А Беннет був «Біллом». Та про що таке мені могло бути відомо, чого так конче потребував Дік?

---

¹ Родстер (англ. roadster) – тип двомісного спортивного автомобіля з передньою компоновкою двигуна і заднім приводом (прим. ред.).

Задзвонив телефон, і голос оператора промовив:

– Прийшов доктор Беннет. Він хоче вас бачити.

Я сказав:

– Пропустить його. – І зітхнув з полегшенням: «Слава Богу!»

До кімнати зайшов Білл. Він виглядав блідим та змарнілим і справляв враження людини, яка й досі переживала якусь трагедію. Мені здалося, що він так і не змірився з тим, що трапилось. В його очах застиг незрозумілий жах, а погляд ніби був спрямований не на мене, а всередину себе у спробі роздивитися, що могло бути джерелом цього жаху. Він доволі мляво потиснув мені руку і промовив одну-єдину фразу:

– Я радий, що ти повернувся, Алане.

У другій руці я тримав газету. Він взяв її, щоб подивитися на дату, і сказав:

– Вчорашня. Втім, там усе сказано. Принаймні все, що відомо поліції.

Інтоніяція, з якою він це промовив, була досить дивною, тож я запитав:

– Ти хочеш сказати, що тобі відомо більше, ніж поліції?

Мені здалося, що він спробував ухилитися від прямої відповіді:

– Та вони просто викладають факти. Дік прострелив собі мізки. Вони мають рацію, пов'язуючи цей випадок з рештою смертей...

Я повторив своє запитання:

– Білле, що тобі відомо з того, про що не знає поліція?

Він відповів:

– А те, що Діка вбили!

Я був спантеличений його відповіддю.

– Та якщо він сам вистрелив собі у голову...

– Я розумію твоє здивування. Проте знаю, що Дік Ралтсон вчинив самогубство, і попри це, я так само переконаний в тому, що його вбили.

Білл сів на ліжко і сказав:

– Треба випити.

Я дістав пляшку скотчу, яку на знак гостинності стюард клубу завбачливо залишив у моєї кімнаті. Білл щедро налив собі і повторив:

– Радий, що ти повернувся! На нас чекає нелегка робота, Алане.

Я й собі налив у склянку і запитав:

– Яка робота? Знайти вбивцю Діка?

Білл відповів:

– І це також, та навіть більше. Запобігти наступним вбивствам.

Доливши нам обом скотчу, я сказав:

– Годі ходити манівцями. Кажі вже, у чому річ.

Він кинув на мене замислений погляд і тихо відповів:

– Ні, Алане. Не зараз.

Відставивши склянку убік, продовжив:

– Уяви, що ти відкрив нового збудника хвороби або штам бактерій, чи принаймні тобі так здається. Ти його досліджував протягом якогось часу і помітив певні особливості. А тепер уяви, що тобі необхідна порада фахівця. Що б ти спершу зробив? Виклав би цій людині всі свої спостереження, а потім попросив би зазирнути у мікроскоп, аби підтвердити свої здогадки? Або ж описав би ситуацію кількома словами і попросив поглянути у мікроскоп і зробити власні висновки?

– Звичайно ж, змалював би загальну картину і дав можливість зробити висновки самостійно.

– Отож-бо й воно. Що ж, здається, я відкрив той самий новий вид, а можливо, він зовсім і не новий, хоча це аж ніяк не стосується бактерій. Та я не скажу більше жодного слова, доки ти не побачиш все на власні очі. Не хочу, щоб моя думка вплинула на твою. Зроби ласку – попроси принести газету.

Я зв'язався з офісом, аби вони дістали найсвіжіший номер. Як тільки нам його принесли, Білл взявся читати. Пробігся поглядом по першій шпальті, перегорнув кілька сторінок і нарешті знайшов те, що шукав. Схвально кивнув і передав газету мені.

– Популярність Діка впала з першої сторінки до п'ятої, – зауважив він. – Ось. Прочитай кілька перших абзаців, решта – просто переказ старих новин іншими словами та пусті балачки. Абсолютно пусті.

Я почав читати:

«Доктор Вільям Беннет, видатний спеціаліст у галузі лікування захворювань мозку та помічник доктора Остіна Ловелла, талановитий психіатр, з'явився цього ранку в центральному офісі поліції та заявив, що він і є той самий «Білл», про якого йдеться у недописаному листі, який знайшли у спальній кімнаті Річарда Дж. Ралтсона після того, як той вчора вранці вчинив самогубство.

За словами доктора Беннета, листа, поза всяким сумнівом, було адресовано саме йому, адже пан Ралтсон був одним з його найдавніших друзів і нещодавно запитував його поради стосовно того, як здолати симптоми, що їх він описував як безсоння та нічні жахи. Окрім цього, пан Ралтсон вечеряв у доктора Беннета напередодні. Пан Беннет хотів, щоб той залишився у нього на ніч. Спочатку пан Ралтсон погодився, а потім раптом змінив своє рішення і поїхав додому. Саме про це йшлося у першому реченні його листа. Та професіоналізм доктора Беннета не дозволив йому вдаватися у подробиці симптомів недуги пана Ралтсона. У відповідь на запитання, чи можна психічним станом пана Ралтсона пояснити причину його самогубства, доктор Беннет стримано зазначив, що самогубство завжди свідчить про певні психічні розлади.

Попри те, що я був спантеличений та відчував глибоку тугу, ці рядки викликали усмішку на моєму обличчі.

«За словами доктора Беннета, «Алан», про якого згадується у листі, – це доктор Алан Каранак, який також був давнім товаришем пана Ралтсона. Сьогодні на лайнері «Август» він має повернутися до Нью-Йорка після трьох років, проведених у Північній Африці. Доктор Каранак – добре відомий у наукових колах своїми дослідженнями у сфері етнології. Доктор Беннет заявив, що пан Ралтсон вірив у те, що той зможе пояснити природу деяких з його симптомів, з огляду на його досвід у вивченні загадкових психічних відхилень, що були поширені у первісних суспільствах».

– А тепер головне, – сказав Білл, вказавши на наступний абзац:

«Доктор Беннет вільно спілкувався з пресою після того, як дав свідчення поліції. Проте жодних нових фактів він не

розкрив. Щоправда, повідомив, що за два тижні до смерті пан Ралтсон зняв зі своїх банківських рахунків чималі суми готівки. Але на що він їх витратив – невідомо. Багатьом присутнім здалося, що доктор Беннет відразу ж пожалкував про те, що оприлюднив цю інформацію. Він тут же додав, що ця обставина може бути не пов'язаною із самогубством пана Ралтсона. Однак необачно зауважив, що сума грошей могла перевищити сто тисяч доларів. Поліція взялася за розслідування цього питання».

Я сказав:

– Схоже на шантаж, якщо це правда.

Білл відповів:

– У мене немає жодних доказів. Та про все, що знав, я повідомив поліції та пресі.

Ще раз перечитавши абзац, він підвівся.

– Незабаром тут будуть репортери, Алане, – сказав Білл. – А також поліція. Я маю йти. Якщо будуть запитувати, ти мене не бачив. І не маєш уявлення, про що йдеться. Понад рік ти не отримував жодних звісток від Ралтсона. Скажи їм, що, можливо, зможеш розповісти більше, коли зв'яжешся зі мною. Та наразі тобі нічого невідомо. Власне, це так і є – ти насправді нічого не знаєш. Це твоя легенда, притримуйся її.

Він підійшов до дверей.

Я вигукнув://

– Зачекай, Білле. У чому сенс всього того, що я щойно прочитав?

– У тому, щоб ловити на живця, – відповів він.

– Але кого ти хочеш ловити на живця? – спитав я.

– Убивцю Діка, – сказав Білл.

Уже переступаючи поріг кімнати, він додав:

– І ще декото. Це те, на чому ти знаєшся. Відьму.

Промовивши це, він вийшов з кімнати.

2. МАДЕМУАЗЕЛЬ ДАГУТ

У детективному бюро не забарилися. Не встиг Білл піти, як до мене навідався один з детективів. Було помітно, що справа його не надто цікавила, та цей візит був необхідною частиною його рутинної роботи. Запитання ставив задля годиться, ба навіть не спробував вивідати, чи бачився я з Беннетом. Але варто було запропонувати йому скотч, як він пожвавішав:

– Хай йому біс! Коли не одне, так інше. Якщо ти бідний, то пнешся зі шкіри, аби заробити грошей. Якщо ж вони в тебе є, тоді хтось постійно намагається їх поцупити. Або ж у тебе їде дах, як у цього бідолахи, і тоді яка користь з цих грошей? Чув, той Ралтсон був непоганим хлопцем.

Я погодився. Він перехилив ще одну склянку і пішов.

Після нього прийшло троє репортерів: один із «Сіті Ньюз», а решта з вечірніх газет. Вони ставили чимало запитань стосовно Діка, але також цікавилися моїми подорожами. Мені це лестило. Було настільки приємно, що я попросив принести ще одну пляшку скотчу та поділився з ними кількома історіями про магічні дзеркала жінок племені Риф. Там вірили в те, що у певний момент часу та за певних умов у дзеркалі можна побачити відображення своїх друзів та ворогів і зрештою заволодіти їхніми душами.

Репортер із «Сіті Ньюз» пожартував, що якби жінки того племені могли поділитися з ним своїм умінням, він вивів би з кризи всіх виробників дзеркал Америки, ще й заробив би на цьому статок. Інші двоє пробуркотіли, що знають кількох редакторів, відображення яких вони б охоче вполювали в тому дзеркалі. У відповідь на це я розсміявся, сказавши, що простіше привезти сюди досвідченого і тямущого болгарського масона. Або навіть двох. Тоді потрібно було б лише заманити редактора у відповідне місце та дати їм можливість зміряти його тінь мотузкою. Після цього масони б поклали мотузку у скриньку і замурувати її у стіні. Редактор попрощався б з життям через

сорок днів, а його душа, зв'язана мотузкою, залишилася б у скриньці.

Один із репортерів розчаровано сказав, що сорок днів – це надто довго для чоловіка, якого він має на прикметі. Інший зі щирою наївністю поцікавився, чи справді я вірю у те, що такі речі можливі. Я сказав, що міг би померти у задалегідь визначений день, якби беззастережно вірив у те, що саме цього дня маю померти. Не через те, що зміряли мою тінь і десь замурували мотузку, а тому, що був би переконаний в тому, що це повинно мене вбити. Вся справа у самогіпнозі. Подібні обряди практикує плем'я кагуна – чаклунів Південного моря. Вони читають молитви за смерть. І це завжди діяло, але обов'язковою умовою було те, що жертва мала про це знати, зокрема про точний час її відходу з життя.

Я мав би це передбачити. У ранкових газетах було лише кілька рядків про те, що я спілкувався з поліцією та не повідомив нічого нового про самогубство Ралтсона. Але у вранішньому номері видання, в якому працював той самий наївний репортер, я прочитав таке:

БАЖАЄТЕ ПОЗБУТИСЯ СВОЇХ ВОРОГІВ?

ВІДШУКАЙТЕ МАГІЧНЕ ДЗЕРКАЛО ПЛЕМЕНІ РИФ
ЧИ ЗАПРОСИТЬ БОЛГАРСЬКОГО МАСОНА.

ДОКТОР АЛАН КАРАНАК, ВІДОМИЙ МАНДРИВНИК, РОЗПОВІДАЄ,
ЯК ГАРАНТОВАНО ПОЗБУТИСЯ ТИХ, КОГО ВИ ТЕРПІТИ НЕ МОЖЕТЕ.

ПИТАННЯ ЛИШЕ В ТОМУ, ЩОБ ЗМУСИТИ ЇХ ПОВІРИТИ У ТЕ,
ЩО ВИ НА ЦЕ ЗДАТНІ.

Зрештою, це була не така вже й погана стаття, навіть попри те, що часом мені хотілося лайнутися. Я ще раз її перечитав і розсміявся. Що ж, не варто було казати все це репортеріві.

Задзвонив телефон, я почув голос Білла. Він різко запитав:

– Про що ти тільки думав, коли почав говорити з тим репортером про тіні?

Білл здавався знервованим. Я здивовано відповів:

– Ні про що. А чому, власне, я не мав би з ним цього обговорювати?

На секунду він замовк. Тоді поставив друге запитання:

– Ніщо не змусило тебе порушити цієї теми? Можливо, хтось запропонував її обговорити?

– Що далі, то дивніше і дивніше, сказала б Аліса. Але, ні, Білле, я сам почав цю розмову. Не було ніякої тіні, яка б нашіптувала мені на вухо...

Він різко перебив мене:

– Не кажи так!

Тепер я справді здивувався. У голосі Білла вчувалася паніка, і він говорив, наче зовсім інша людина.

– На це таки не було жодної причини. Просто так сталося, – повторив я. – У чому річ, Білле?

– Пусте. – Полегшення в його голосі лише підіграло мій інтерес. Він хутко змінив тему: – Завтра ховатимуть Діка. Побачимося на церемонії.

Та до чого мене неможливо було присилувати, так це до того, щоб спостерігати за тим, як ховатимуть мого друга. Хіба що церемонія супроводжувалася б якимись обрядами. В іншому випадку у моїй присутності там немає жодного сенсу. Це лише шматок холодного м'яса, гротескно розфарбованого власником бюро ритуальних послуг, який з часом знищать хробаки. Запалі очі ніколи більше не побачать краси неба, моря і лісу. Вуха ніколи більше не почують жодних звуків, а всі життєві спогади зогниють у рештках мозку. Загримований та напудрений символ марнотності буття. Хочу, щоб друзі залишалися у моїй пам'яті живими, жвавими, готовими до дії та охочими до життя. Вигляд же домовини затуляє все це, і так я їх втрачаю. Як на мене, тварини в цьому разі чинять мудріше. Перед смертю вони ховаються. Білл знав, що я відчуваю, тож я відповів:

– Я не прийду. – І щоб уникнути будь-яких дискусій з цього приводу, запитав:

– Упіймав когось на свій відьомський гачок?

– Важко сказати. Це не те, на що я розраховував, але мною зацікавилися в зовсім неочікуваних місцях. Після того, як я пішов від тебе, телефонували адвокати Діка. Хотіли знати, що він мені казав про ту готівку. Повідомили, що намагалися з'ясувати, куди ділися ці гроші, але їм це не вдалося. Звичайно ж, вони мені не повірили, коли я відпо-

вів, що нічого певного не знаю, а маю лишень невиразні підозри, які не можу нічим підтвердити. Та я їх не звинувачую. Сьогодні вранці мені телефонував судовий розпорядник Стентона. Ставив ті самі запитання. Сказав, що незадовго до смерті Стентон знімав з рахунків значні суми готівки, і вони не могли їх відстежити.

– Дивно. А як щодо Калуна та Мартсона? Якщо виявиться, що вони робили те саме, запахне смаженим, – сказав я.

– Намагаюся це з'ясувати, – відповів він. – Прощавай...

– Зачекай, Білле, – перебив його я. – Я терпляча людина і вмю чекати. Та мене діймає цікавість. Коли ми побачимося та що мені робити зараз?

Голос Білла прозвучав серйозно, як ніколи.

– Алане, сиди тихенько, доки я не викладу перед тобою всі карти. Наразі не хочу нічого тобі пояснювати, та повір, у мене є на це вагомі причини. Можу сказати тобі лише одне. Те твоє інтерв'ю – ще одна принада, і не виключено, що на неї здобич клюне швидше, ніж на мою.

Ця розмова відбулась у вівторок. Певна річ, я був дуже заінтригований та спантеличений. І якби хтось інший, а не Білл, наказав мені тихенько сидіти в куточку і не сіпатися, я б страшенно розлютився. Та Білл знав, що робить, тож я спокійно чекав.

У середу поховали Діка. Я переглянув свої нотатки і взявся за перший розділ книжки про марокканські чаклунські обряди. У четвер ввечері зателефонував Білл.

– Завтра у доктора Ловелла влаштовують невелику вечірку, – сказав він. – Доктор де Керадел та його донька. Я б хотів, щоб ти прийшов. Обіцяю, тобі не буде нудно.

Де Керадел? Ім'я здалося мені знайомим.

– Хто це? – поцікавився я.

– Рене де Керадел – французький психіатр. Напевно, ти читав деякі з його...

– А, так, звичайно, – перебив я Білла. – Здається, у своїй роботі він використовував експерименти Шарко з гіпнозом у лікарні «Сальпетрієр». Продовжив практикувати його методику, коли Шарко припинив цим займатися. Залишив «Сальпетрієр» зі скандалом. Його пацієнти померли. Тут

можливі варіанти: або його методи були занадто нетрадиційними, або...

– Отож-бо.

– Я буду. Хочу з ним познайомитися, – відповів я.

– Добре, – сказав Білл. – Вечеря о сьомій тридцять. Вдягни для цього випадку костюм і прийди на годину раніше. З тобою хоче поспілкуватися одна дівчина, перш ніж прибудуть інші гості.

– Дівчина? – здивовано перепитав я.

– Її звати Хелен, – глузливо відповів Білл. – І тільки спробуй її розчарувати. Для неї ти – герой. – І він поклав слухавку.

Хелен – сестра Білла. Я був на десять років старший за неї. Ми не бачились років п'ятнадцять. Мені вона запам'яталася бешкетним дівчиськом з жовтаво-карими розкосими очима та рудуватим волоссям. Такою собі пухкенькою незграбою. Пригадую, як вона всюди ходила за мною, наче тінь, коли я приїздив до Білла під час канікул. Або могла мовчки сидіти, витріщившись на мене, аж доки я, почувуючись напружено і вельми незатишно, починав заїкатися. Власне, тоді я так і не зміг зрозуміти, що то було: вияв мовчазного захоплення чи підступна каверза. Тоді їй було дванадцять. Ніколи не забуду, як вона, з невинним виглядом, вмостила мене на замасковане бджолине гніздо. Або як одного вечора, лягаючи спати, я знайшов у своєму ліжку кубло вужів. Якщо перший випадок ще міг бути випадковістю, у чому я мав деякі сумніви, то до другого хтось таки доклав руку. Я викинув тих вужів у вікно і потім не згадував про цей випадок, не прохопився жодним словом, не видав себе ані поглядом, ані жестом, знайшовши втіху у її спантеличеності моїм мовчанням та жагучому інтересі до того, що ж сталося насправді. Я знав, що Хелен закінчила коледж Сміта та вивчала мистецтво у Флоренції. Мені було цікаво, якою вона стала.

Наступного дня я пішов до бібліотеки медичної академії почитати деякі з робіт де Керадела. Поза сумнівом, він був диваком. Та деякі з його теорій надзвичайно захоплювали. І для мене не було нічого несподіваного в тому, що його вижили із «Сальпетрієра». Якщо обійтися без наукового слово-

блудства, можна сказати, що суть його головної ідеї була напрочуд схожа на ту, яку мені відкрив перероджений чернець ламаїстського монастиря у Гьянгдзе, що в Тибеті. Він був святою людиною і славетним чудотворцем, який шукав знань, торуючи незвідані стежки. Марновірні називали його чаклуном. Такої ж думки притримувався і грецький священик з міста Дельфи, чия християнська мантия прикривала пережитки язичництва. Він запропонував довести свою гіпотезу. І йому це вдалося. Він майже переконав мене. Зрештою, знову відтворюючи у своїй пам'яті картини того, що він змусив мене побачити, я думаю, що він таки переконав мене.

Цей доктор де Кердел викликав у мене неабиякий інтерес. Він мав бретонське ім'я, так само як і я, і таке ж незвичне. Тоді я пригадав одну цікаву деталь. У родинних хроніках де Каранаків мені траплялася згадка про рід де Керделів. Я переглянув хроніки. Стосунки між родинами були далеко не з теплих, м'яко кажучи. Усе це, вкупі з тим, що я прочитав у бібліотеці, значно посилило моє бажання познайомитися з ним.

Я вже на півгодини спізнювався на вечерю до доктора Ловелла. Дворецький провів мене до бібліотеки. З великого крісла підвелася дівчина і, простягнувши руку, пішла мені назустріч.

– Вітаю, Алане, – промовила вона.

Я, здивовано кліпаючи очима, дивився на дівчину. Невисока, та її статура мала довершені форми, якими афінські скульптори золотої доби наділяли своїх танцівниць. Чорна сукня з провокативно-тоненької тканини лише підкреслювала ці лінії. Волосся кольору міді, що вигоріла на сонці, обрамляло її маленьку голівку. Зачіска – пишний вузол високо на потилиці – свідчила про те, що вона уникла захоплення стрижкою боб-каре. Її очі були золотаво-янтарними і дещо розкосими. Маленький носик прямий, підборіддя округле. Шкіра була не пастельно-блідою, що типово для рудих, а мала золотистий відтінок. Таке обличчя і така зачіска були гідні того, щоб їх закарбувати на найкращих золотих монетах Александра Македонського. Ледь старомодні, з відбитком античної краси. Я ще раз кліпнув очима і бовкнув:

– Не може бути – Хелен!

Її очі засяяли, а на обличчі з'явився пустотливий вираз, що викарбувався у моїй пам'яті через ту історію з бджолиним гніздом. Вона взяла мої руки у свої, нахилилася до мого вуха і зітхнула:

– Хто ж іще, Алане! Хто ж іще! А ти – о, дай хоч роздивитися тебе! Так, ти і досі герой моїх дівочих мрій! Те саме смагляве, сповнене ентузіазму обличчя, наче... наче у Ланселота Озерного, як я тебе називала. Звісно, лиш про себе. Такий самий високий, та сама граційна, струнка постать – я також називала тебе Чорною Пантерою, Алане. А пам'ятаєш, як ти підскочив, наче пантера, коли тебе вжалили бджоли?

Хелен схилила голову, її округлі плечі затремтіли.

Я сказав:

– Ти просто маленьке бісеня! Я завжди знав, що ти це вчинила навмисно.

Вона стиха відповіла:

– Алане, я не сміюся. Я плачу.

Хелен підвела на мене очі. У них справді стояли сльози, та я був переконаний – не тому, що вона жалкувала про свій вчинок. Вона продовжувала:

– Алане, довгі роки я чекала на те, щоб дізнатися одну річ. Чекала, що ти мені скажеш ці слова. Ні, не про те, що ти кохаєш мене, любий. Зовсім ні! Я завжди знала, що рано чи пізно це трапиться. Йдеться про дещо інше!

Я засміявся, та її слова викликали у мене змішані почуття.

– Я ладен сказати тобі, що лишень забажаєш. Навіть те, що кохаю тебе, і, можливо, це не буде брехнею, – відповів я.

– Ти бачив тих вужів у ліжку? Чи вони розповзлися до того, як ти підняв ковдру? – спитала Хелен.

Я повторив:

– Ти – маленьке бісеня!

Але вона наполягала:

– То вони були в ліжку чи ні?

– Так, були.

Хелен вдоволено зітхнула:

– Що ж, принаймні одного комплексу вдалося позбутися. Тепер я все зрозуміла. Іноді ти поведився достобіса зверхньо, і я нічого не могла із цим вдіяти.

Її обличчя наблизилося до мого:

– Що ж, оскільки ти все одно мене покохаєш, Алане, то можеш мене поцілувати.

Наші уста злилися в поцілунку. Вона могла дурити мене щодо того, що я був героєм її дівочих мрій, та мій поцілунок був справжнім, так само як і те, з яким почуттям Хелен відповіла на нього. Вона затремтіла і схилила голову мені на плече. З її вуст мрійливо прозвучало:

– Щойно розвіявся ще один комплекс. Коли ж я спинюся?

Я почув, як хтось кашлянув біля порога і пробурмотів вибачаючись:

– О, здається, ми завадили.

Хелен опустила руки, розімкнувши обійми, і ми обернулися. Я побачив, що біля дверей стоїть дворецький з якимось гостем. Та я не міг дивитися ні на що інше, окрім дівчини, чи жінки, що була поруч нього.

Знаєте, як іноді буває, коли у метро, або в театрі, чи на кінних перегонах раптом, з якоїсь невідомої причини, одне-єдине обличчя проступає з натовпу і полонить твою увагу. Тоді всі решта здаються невиразним тлом. Таке зі мною часто траплялося. Бувало, прикипаєш поглядом до лица, що пробуджує у тобі якісь давні забуті спогади. Або оживляє пам'ять наших прашурів, душі яких завжди спостерігають за цим світом через наші очі. З цією дівчиною я відчув саме це, ба навіть більше. Не помічав нікого довкола, і Хелен теж.

Я ніколи у житті не зустрічав настільки глибокого кольору блакиті, якого були її очі. Я б навіть сказав, що то були допитливі очі насиченого фіалкового відтінку. Великі та незвично широко посаджені, із загнутими чорними віями під тонкими, немов намальованими, бровами, що майже зросталися над її орлиним, проте делікатним носом. Я радше відчув, ніж побачив той колір. На її широкий лоб спадало ніжно-золотаве волосся, кінчики якого завивалися на голові. Воно було настільки блискучим та шовковистим, що відблиски світла створювали немов сяючий ореол над її головою. Вона мала вишукані і чуттєві уста, хоча її рот і був дещо завеликим. Шкіра виглядала дивовижно – напрочуд біла, проте без жодних ознак хворобливості, вона світилася так, наче крізь неї пробивалося місячне світло.

Дівчина була майже мого зросту, висока, пишногруда, з довершеними формами. Її груди по-зрадницькому підкреслювали лінію губ. Голова, шия і плечі нагадували лілію, що увінчувала чашечку блискучого вбрання барви морської хвилі.

Це був справжній витвір мистецтва, та я швидко усвідомив, що в блакиті її очей немає нічого небесного. Так само, як і немає нічого святого в ореолі над її головою.

Вона була досконалою, і це чомусь викликало у мене почуття ненависті. І я раптом уявив, як легко можна спаплюжити картину, що є витвором мистецтва, або ковадлом розтрити таку ж довершену скульптуру, якби вони пробудили почуття, подібне до того, яке мене пройняло тієї миті.

Тоді я замислився: ненавиджу я її чи остерігаюся?

Від цієї думки мені перехопило подих.

Хелен відійшла від мене. Вона не здавалася збентеженою, ніби ми просто тиснули одне одному руки, а не обіймалися. Наблизившись до чоловіка, що стояв на порозі, вона з усмішкою простягнула йому руку і привіталася:

– Мене звати Хелен Беннет. Доктор Ловелл попросив мене зустріти вас. Адже ви, напевно, доктор де Керадел?

Я подивився на чоловіка, який нахилився поцілувати її руку. А коли він випростався, я відчув неабияке збентеження. За словами Білла, я мав зустрітися з доктором де Кераделом та його донькою. Та цей чоловік зовсім не виглядав старшим за дівчину, якщо це і була його донька. Щоправда, його золотаве волосся було дещо тьмянішим, і в ньому сріблилися нитки-павутинки, а в блакиті очей не було і натяку на фіалковий відтінок її очей...

Раптом мені спало на думку, що я взагалі не можу визначити їхнього віку! І я розлютився сам на себе: та що це в біса зі мною коїться?

Чоловік привітався:

– Я – доктор де Керадел. А це моя донька.

Дівчина, чи жінка, дивилася на нас з Хелен з іронічним здивуванням.

– Мадемуазель Дагут д'Іс, – промовив доктор де Керадел і, трохи провагавшись, додав: – де Керадел.

Підкреслена точність його слів не могла не потішити мене.

– А це доктор Алан Карнак, – відрекомендувала мене Хелен.

Я роздивлявся цю дівчину. Їм'я Дагут д'Іс зачепило якісь забуті струни моєї пам'яті. А варто було Хелен назвати мое ім'я, як фіалкові очі дівчини розширилися, а прямі брови звелися догори і з'єдналися на переніссі у витонченій лінії. Її погляд немов пронизав мене. Я відчував його шкірою. Здавалося, вона вперше побачила мене. В її очах спалахнуло щось лиховісне, владне. Тіло напружилось.

– Алан де Карнак... – промовила вона ніби до себе.

Тоді вона перевела свій погляд на Хелен – ніби щось вираховувала, оцінювала. Можливо, в цьому погляді були також зневага і байдужість, якщо я правильно його потрактував. Таким поглядом королева могла нагородити свою покоївку, яка насмілилася поглянути у бік її коханця.

Правильно я зрозумів той погляд чи ні, у Хелен, вочевидь, були схожі думки з цього приводу. Вона обернулася до мене і промовила солодким голосом, нишком тицьнувши мою ногу носком свого черевичка на високому підборі:

– Любий, мені за тебе соромно. Прокинься!

У той самий момент до кімнати зайшов Білл, а разом з ним і статечний сивочолий джентльмен, який, напевно, був доктором Ловеллом.

Не можу згадати, коли раніше я так радів зустрічі з Біллом.

3. ТЕОРІЇ ДОКТОРА ДЕ КЕРАДЕЛА

Таємним жестом, про який знали лише я та Білл, я дав йому зрозуміти, що настав час мене рятувати. Відрекомендувавши решті гостей, він забрав мене, залишивши мадемуазель Дагут з Хелен, а доктора де Керадела з доктором Ловеллом. Мені конче треба було випити. Я сказав про це Біллові, і він мовчки передав мені бренді та содову. Від содової я відмовився.

Слова і вчинки Хелен вибили мене з колії, але не скажу, що вони були мені неприємними. І не через них мені потрі-

бен був алкоголь, аби прийти до тями. А от з мадемуазель Дагут була зовсім інша справа. Вона мене страшенно збен-тежила. Мимоволі мені спало на думку порівняння з кораб-лем, що під напнутими вітрилами розтинає морські хвилі у добре знаних водах, за штурвалом якого стоїть досвідчений капітан. У цьому разі Хелен можна було б порівняти зі шквалом попутного вітру. Натомість мадемуазель Дагут була б ураганом, що дме у геть новому напрямку і відно-сить судно у таємничі води. Тоді всі знання про навігацію не були б вартими і ламаного гроша.

– Хелен може привести у порт під назвою «Рай», а от мадемуазель Дагут – закинути у порт, що називається «Пекло», – сказав я.

Білл ніяк не відреагував на мої слова, продовжуючи мов-чки спостерігати за мною. Я долив собі віскі. Тоді він м'яко промовив:

– За вечерею пропонуватимуть вино і коктейлі.

– От і добре, – відповів я, допиваючи свій напій.

Мадемуазель Дагут не йшли мені з голови. Я думав про те, що мене зачепила не її пекельна врода. Чому ж я так її зненавидів, шойно побачив?

Тепер я вже не відчував ненависті. Мою душу ятрив жагучий інтерес. Та чому у мене було таке відчуття, ніби ми давно знайомі? І чому мені здається, що вона знає мене набагато ліпше, ніж я її?

– Бо вона змушує згадувати про море, – пробуркотів я.

– Хто? – поцікавився Білл.

– Мадемуазель д'Іс, – відповів я.

Він ступив крок назад і перепитав. Здалося, щось стис-нуло його горло.

– Хто така мадемуазель д'Іс?

Поглянувши на нього з підозрою, я іронічно сказав:

– Ти що, не знаєш, як звать твоїх гостей? Дівчина, що стоїть он там, – це мадемуазель Дагут д'Іс де Керадел.

– Ні, я не знав, як її звати. Ловелл назвав лише другу час-тину її імені – де Керадел.

Помовчавши хвильку, він продовжив:

– Гадаю, ще одна склянка бренді тобі не завадить. І я вип'ю з тобою за компанію.

Зробивши ковток, він почав розповідати:

– Ніколи раніше не зустрічав їх. Учора вранці де Керадел зателефонував Ловеллу в якійсь справі, що пов'язана з роботою. Ця справа викликала у нього професійний інтерес, тож він запросив де Керадела разом з донькою на вечерю. Старий обожнює Хелен. Відтоді як вона повернулася в місто, вона завжди виконує роль хазяйки і приймає гостей на його вечірках. Вона теж його любить.

Білл допив брендї та поставив склянку на стіл.

– Наскільки я знаю, де Керадел тут уже більше року. Та скидається на те, що він ніколи раніше не виявляв бажання зустрітися з нами, доки про нас не написали у газетах, – сказав він ніби між іншим.

Я аж підскочив. Слова Білла, скоріше навіть, підтекст, який він вкладав у них, вразили мене.

– Стривай-но, ти хочеш сказати... – почав було я.

– Та нічого я не хочу сказати. Просто вказав тобі на збіг.

– Невже ти вважаєш, що вони б ризикнули з'явитися тут, якби були причетні до смерті Діка?

– Так, бодай для того, аби дізнатися, що саме нам відомо, – він на мить замовк, а потім продовжив: – Можливо, це ще ні про що не говорить. Та саме на це я і розраховував, коли казав тобі, що будемо ловити на живця. А де Керадел разом зі своєю донькою могли б вписатися у цю картину, особливо тепер, коли я знаю другу частину імені дівчини. Так, особливо зараз.

Обійшовши довкола столу, Білл підійшов до мене. Його руки лягли на мої плечі.

– Алане, можливо, мої здогадки не здадуться тобі такою нісенітницею, як мені самому. Йдеться не про Алісу в Країні Чудес, а про Алісу з Країни Диявола. Я хочу, щоб сьогодні ти казав усе, що спаде тобі на думку. Тільки й діла. Не стримуй себе ввічливістю, люб'язністю, правилами пристойності чи бозна-чим іще. Якщо захочеться образити когось – зроби це! Не переймайся щодо того, як до цього поставиться Хелен. Говори все, що завгодно. Якщо де Керадел стверджуватиме те, з чим ти не згоден, не мовчи з ввічливості, сперечайся. Якщо це розлютить його, тим ліпше. Кількості брендї, що ти випив, має бути достатньо,

аби тебе не зупиняли міркування про етику і мораль. Ти говоритимеш, а я слухатиму. Затямив?

Я усміхнувся і відповів:

– Істина у вині. Так, твій задум полягає в тому, щоб я, як найменш тверезий серед усіх нас, вивів їх на чисту воду. Чистісінька психологія. Гаразд Білле, наллю собі ще трохи.

– Ти сам знаєш, коли треба зупинитися. Та будь обережний, – попередив він.

Ми спустилися вниз і долучилися до товариства. Ситуація, що склалася, викликала в мене інтерес, пробуджувала відчуття азарту і водночас безтурботності. Замість мадемуазель я бачив тепер імлу сріблясто-золотавого волосся, що клубочилася над двома фіалковими плямами на білому обличчі. Натомість, Хелен і далі видавалася мені одним із ликів, викарбуваних на давніх монетах. Нас запросили до вечері. Доктор Ловелл сів на чолі столу, по ліву руку від нього де Керадел, а по праву – мадемуазель Дагут. Хелен сиділа поруч з де Кераделом, а я поруч з мадемуазель. Білл уместився між мною та Хелен. Стіл був чудово сервірований, з розставленими на ньому високими свічками. Дворецький приніс вишукані коктейлі. Перший тост я підняв за Хелен:

– Ти бездоганна антична монета, Хелен. Творіння рук Александра Великого. І колись ти опинишся у моїй кишеньці.

Доктор Ловелл виглядав дещо ошелешеним.

Під дзвін келихів Хелен промуркотіла:

– Ти ж ніколи не загубиш мене, любий?

Я відповів:

– Ні, серденько, і ніколи тебе нікому не віддам, не дозволю, аби тебе в мене вкрали, моя бездоганна антична монето.

Я відчув дотик м'якого плеча. Відвернувшись від Хелен, зустрівся поглядом з мадемуазель. Її очі більше не здавалися мені фіалковими плямами. То були диявольські очі – великі та чисті, наче мілководдя у тропіках, з фіолетовими іскорками, що пронизують їх наскрізь, наче сонячні промені, коли ти переводиш погляд з неба і дивишся крізь прозору воду.

Я звернувся до неї:

– Мадемуазель Дагут, чому, дивлячись на вас, я думаю про море? Ви знаєте, що хвилі Середземного моря мають

колір ваших очей? А піна на їхніх гребенях така ж біла, як ваша шкіра. Мені доводилося бачити і водорості барви вашого волосся. Ваш запах нагадує запах моря, а хода – коливання хвиль...

Хелен стиха проказала:

– Як поетично, любий. Можливо, тобі краще з'їсти трохи супу, перш ніж переходити до наступного коктейлю.

– Серденько, моя антична монето, поки що ти не в моїй кишені. А я не у твоїй. Спершу я все-таки вип'ю коктейль, – відповів я.

Хелен спалахнула. Я почувався покидьком. Та погляд Білла мене підбадьорив. А очі мадемуазель могли б стати винагородою за будь-які докори сумління, якби щось не розбурхало в мені палкої ненависті, на денці якої зачаївся страх. Вона доторкнулася своєю рукою до моєї. Хвиля тепла прокотилася моїм тілом. Від її доторку те дивне відчуття зникло. У цей момент я усвідомив, якою вродливою вона була.

– Ви полюбляєте старовинні речі. Це через те, що у вас тече кров давніх прашурів – кров Арморика. Ви пам'ятаєте... – не встигла доказати мадемуазель, як її урвав дзвін моєї склянки, що впала на підлогу.

Білл почав вибачатися:

– О, Алане, перепрошую. Який же я незграбний! Бріггзе, принесіть докторові Каранаку інший коктейль.

– Та нічого страшного, Білле, – відповів я.

Сподіваюся, мені вдалося вимовити це з легкістю. Та насправді я був надзвичайно розлючений, намагаючись збагнути, скільки часу минуло між тим, як мадемуазель заговорила до мене, і тим, як перевернули мою склянку. Коли вона промовила оте своє «пам'ятаєте», тепло її долоні перетворилося на полум'я, що пропалювало мою руку. Здається, ніби у моїй голові поплав туман. Замість кімнати у приємному освітленні свічок переді мною простяглася широка рівнина, всіяна величезним камінням, вишикуваним рядами, які вели до центрального монолітного кола з гігантською кам'яною пірамідою посередині. Я впізнав її. Це була піраміда з Карнаку, таємничої місцини друїдів, яку до цього населяли інші народи. Звідти і походить ім'я моєї родини. За століття, що відтоді минули, воно стало довшим лише на

один склад. Та не тут я був, коли відвідував Бретань. Це місце не виглядало таким давнім. Його мегаліти стояли рівно, на них не було жодного сліду незліченних століть. Його стежинами крокували сотні людей. Всі вони прямували до центру. І хоча я знав, що зараз день, здавалося, що над підземеллям, розташованим у центрі кола, розпростерлася чорна тінь. І океану я не побачив. На його місці височіли вежі із сірого та червоного каменю, розмиті обриси мурів величного міста. Я там стояв і відчував, як страх хвилиєю накочується на моє серце. Разом з ним мене охоплювало почуття холодної непогамовної ненависті та люті.

Почувши голос Білла, я отямився і знову опинився у кімнаті. Страх минув, та мене не залишало відчуття гніву.

Я подивився в очі мадемуазель Дагут. Мені здалося, що в них відбилосся якесь торжество та ледь помітне радісне збудження. Я чудово розумів, що сталося, і знав, що не було жодної потреби відповідати на її перерване запитання, якщо його справді перервали. Вона теж розуміла, що відбувається. То був якийсь вид гіпнозу, в цьому не було жодного сумніву. Та я подумав, що якщо підозри Білла небезпідставні, тоді мадемуазель Дагут вчинила не надто розумно, розігравши цю карту так швидко, або ж вона була не надто впевненою у собі. Я змусив себе не думати про це.

Білл, Ловелл та де Керадел про щось розмовляли, Хелен скоса поглядала на мене. Я прошепотів мадемуазель:

– Яюсь я познайомився зі знахарем із Зулуленду, який міг робити те саме, мадемуазель де Керадел. Він називав це «вивільненням душі». Природа не наділила його вашою вродою, можливо, тому йому необхідно було набагато більше часу для цього.

Я хотів було додати, що її дії були такими ж стрімкими, як смертельний кидок змії, та стримався.

Мадемуазель Дагут нічого на це не відповіла, лише запитала:

– То це все, що ви можете сказати, Алане де Карнак?

Я засміявся:

– Ні, ще те, що ваш голос нагадує шум морського прибою.

І я не брехав; то був найм'якший та найсолодший контрасть, який я чув у своєму житті. Його низькі ноти зву-

чали як колискова хвиль, що омивають широкий піщаний берег.

Вона промовила:

– То це можна вважати за комплімент? Ви не вперше за сьогоднішній вечір порівнюєте мене з морем. А вам не здається, що воно може бути підступним?

– Авжеж, здається, – коротко відповів я, давши їй можливість самостійно зробити висновок щодо моїх слів. Мені здалося, що вона не образилася.

Вечеря тривала як годиться. Гості продовжували спілкуватися між собою. Страви та вина були просто чудові. Дворецький так пильно слідкував за тим, щоб мій келих не спорожнів, що мені здалося, ніби він виконував вказівки Білла. У розмовах мадемуазель висловлювала космополітичні погляди на життя, їй не бракувало дотепності та, безперечно, шарму, хоч як дивно це звучало. У неї був дар вести бесіду, здаючись саме такою, якою вона хотіла видаватися в очах співрозмовників. У ній більше не залишилося нічого екзотичного та загадкового. Тепер я бачив у ній сучасну, обізнану та освічену молоду жінку, наділену надзвичайною вродою. Хелен же була просто дивовижною. Вона не давала жодного приводу для суперечок чи образ. Білл, здавалося, виглядав збентеженим та зняковілим, наче пророк, пророцтво якого ніяк не збувалося. Якщо де Керадела насправді цікавила смерть Діка, тоді він ніяк не виявляв цього. Деякий час вони з Ловеллом щось тишком захоплено обговорювали. Раптом я почув, як Ловелл запитує:

– То ви насправді не вірите в об'єктивну можливість існування таких істот?

Запитання не могло не привернути моєї уваги. Я згадав про розірвану записку Діка, у якій той просив Білла поставитися до питання об'єктивно, а не суб'єктивно. Білл теж уважно дослухався до розмови. Мадемуазель зацікавлено спостерігала за Ловеллом.

– Я знаю, що вони об'єктивні, – відповів де Керадел.

– Ви вірите в те що ці істоти, ці демони існували в реальному житті? – перепитав доктор Ловелл. У його голосі вчувалася недовіра.

– І досі існують, – відповів де Керадел. – Варто лише достеменно відтворити умови, за яких ті, що володіли давніми знаннями, викликали ці створіння – сили, видіння, називайте їх як завгодно, – і двері відчиняться і Вони увійдуть крізь них. Світла сила, яку єгиптяни називали Ісідою¹, постане перед нами як жива і попросить підняти вуаль з її лица. Але й Темна сила, потужніша за неї, яку в Єгипті уособлювали Сет² та Тифон³ і яку в осерді старшої та мудрішої раси називали Ід, теж виявить себе. Так, докторе Ловелл, решта теж увійде крізь ці відчинені двері для того, щоб навчати нас, підказувати нам, допомагати та скорятися нам...

– Або щоб підкорити нас, батьку, – майже ніжно додала мадемуазель.

– Або щоб підкорити нас, – механічно повторив де Керадел; раптом його обличчя зблідло, і мені здалося, що в його погляді промайнув страх.

Я штовхнув Білла під столом ногою, і відчув, як він мені відповів. Піднявши свій келих з вином, я подивився крізь нього на де Керадела.

– Доктор де Керадел – неабиякий штукар. Варто лише забезпечити його належним театральним приміщенням, декораціями, акторами, вдалим музичним супроводом, сценарієм та репліками, як у відповідний момент демони та ще бозна-хто з'являтимуться на сцені, як зірки шоу. Що ж,

---

¹ Ісіда – одна з головних богинь у єгипетському божественному пантеоні. За найдавнішими міфами, дочка богині неба Нут та бога землі Геба або бога сонця Ра; за пізнішими – сестра й дружина бога Осіріса, богиня родючості й материнства. Ісіду зображували у вигляді корови з сонячним диском між рогами або в образі жінки з рогами й сонячним диском на голові, інколи з сином Гором на руках. Культ Ісіди був поширений не лише в Єгипті, за античності він поступово утвердився також в Греції та Римі (*прим. ред.*).

² Сет – у давній єгипетській міфології бог пустелі, обману та зла, владар над всіма негативними явищами світу. Разом з тим іноді Сета шанували, як покровителя царської влади і він мав досить поширений культ (*прим. ред.*).

³ Тифон – у давньогрецькій міфології – могутній потворний велетень, уособлення вогненних руйнівних сил землі та її випарів (*прим. ред.*).

мені доводилося бачити подібні вистави досить високого рівня. І виглядали вони напрочуд реалістично для того, щоб обдурити більшість аматорів, – роздратовано зазначив я, намагаючись пояснити свою позицію.

Очі доктора де Керадела округлилися. Він підвівся з крісла і прошепотів:

– Аматорів! Ви хочете сказати, що я – аматор?

– Зовсім ні. Я сказав, що ви – організатор вистави, – ввічливо відповів я, так само дивлячись на нього крізь свій келих.

Він ледь стримував лютю.

– Це не ілюзії, докторе Ловелле. Це такий собі сценарій, формула, яких необхідно дотримуватися. Чи є щось тривкіше за схему, якою послуговується католицька церква для встановлення зв'язку зі своїм Богом? Хорові співи, молитви, жести, навіть інтонація молитов – усе це чітко визначено. Ви ж не заперечуватимете того, що кожен з ритуалів, кожен акт поклоніння – як у тих, хто вірить у пророка Магомета, так і у буддистів та синтоїстів – у всіх світових релігіях так само жорстко регламентований? Людський розум усвідомлює, що лише неухильно дотримуючись певної формули, можна доторкнутися до чогось, що перебуває поза межами людського сприйняття. Йдеться про прадавню мудрість. Та годі про це, докторе Каранак. Ще раз повторюю: те, що відбувається у мене на сцені, – не ілюзія.

– Звідки ви знаєте? – запитав я.

– Знаю – і все, – спокійно відповів він.

Доктор Ловелл примирливо сказав:

– Досить дивні та напрочуд реалістичні видіння можуть бути викликані комбінацією звуків, запахів, рухів та кольорів. Існують навіть комбінації, здатні викликати у різних людей приблизно ті самі видіння, задавати однаковий емоційний ритм. Але я не маю жодних підтверджень того, що ці видіння були чимось більшим за суб'єктивну реакцію.

На якусь мить доктор Ловелл замовк. Я помітив, як він стиснув руки, аж побіліли кісточки пальців.

– Окрім одного випадку, – повільно продовжив він.

Де Керадел уважно спостерігав за ним. І стиснуті руки не залишилися поза його увагою.

– Якого випадку? – запитав він.

– Я не маю доказів, – дещо різко відповів Ловелл.

Де Кердел продовжував:

– Проте у процесі викликання духів є ще один елемент, який немає нічого спільного ані зі сценою, ані з шоу, докторе Каранак. Якщо оперувати хімічними термінами, то йдеться про своєрідний каталізатор. Ця необхідна складова дає бажаний результат, не зазнаючи при цьому жодних змін. Я маю на увазі людський фактор – жінку, чоловіка чи дитину, які перебувають у зв'язку з Істотою, яку викликають. Саме такою була піфія з Дельфів, яка, сидячи на мідному триніжку, що стояв над глибокою розколиною, і вдихаючи дурманні випари, встановлювала зв'язок з богом і вірикала пророцтва його голосом. Або жриці єгипетської Ісіди чи вавилонської Іштар¹, які, втім, уособлювали те саме божество. До них належать і жриці Гекати², богині Пекла, чий таємні ритуали були втрачені, доки я не віднайшов їх. Таким був і король-воїн, уйгурський бог Кракен – жрець чудовиська з мацаками Халк-ру, та інший дивакуватий жрець, який викликав Чорного Бога скіфів, що являвся у вигляді потворної жаби...

Раптом Білл перебив де Кердела:

– Та всі ці ритуали залишились у далекому минулому. Вже багато століть, як ніхто не вірить у них. І ця вервечка жерців, напевно, давно вже обірвалася. Де сьогодні знайти такого?

---

¹ Іштар (INA NA, Інанна) – в шумерській міфології та релігії богиня родючості і кохання, покровителька достатку і рясних врожаїв. Згодом виконувала функції богині перемоги, врожаю, і правосуддя, була покровителькою сімейного життя тощо (*прим. ред.*).

² Геката (грец. Εκάτη) – у найдавнішу епоху богиня Місяця, пізніше богиня чаклунства, повелителька всіх страховиськ і примар. Геката дарує мудрість на народних зборах, щастя на війні, багату здобич на полюванні тощо. Культ Гекати як богині підземного царства зливається з культом Персефони. Як і Артеміду, її вважали володаркою звірів, покровителькою мисливців. У культурі Гекати знаходимо риси місячного божества, тому вона іноді ототожнювалась із Селеною. Священною твариною Гекати була сука, а в жертву богині приносили цуценят (*прим. ред.*).

Мені здалося, що мадемуазель кинула на де Керадела застережливий погляд, намагаючись щось сказати. Та слова Білла немов підхльоснули його, і він, проігнорувавши цей її знак і відчуваючи нагальну потребу розвинути свою теорію, продовжував:

– Ви помиляєтесь. Вони і досі існують, продовжуючи жити у свідомості своїх нащадків. Та вони сплять доти, доки не з'явиться той, хто зможе їх розбудити. І за це на нього чекає неабияка винагорода! Не блискучий золотий непотріб з гробниці Тутанхамона, не безглузде награбоване добро Чингізхана чи Атилли... коштовні камінці та нічого не вартий метал... цяцьки. А джерело спогадів, криниця знань – знань, що підносять того, хто володіє ними, над рештою людей так високо, що він возвеличується до богів.

– Так, некепсько було б на якийсь час стати богом. Але де ж знайти це джерело, ту криницю знань? Боюсь, доведеться добряче пошукати, – ввічливо зауважив я.

На скронях де Керадела запульсували вени. Він сухо промовив:

– Ви знущаетесь? То я дам вам підказку. Якось доктор Шарко загіпнотизував дівчину, яка давно була його пацієнткою. Він занурив її у найглибший гіпнотичний сон з усіх, які практикував з іншими пацієнтами до цього. Раптом він почув, як дівчина почала розмовляти не своїм голосом. То був грубий чоловічий голос французького селянина. Тоді доктор Шарко почав ставити запитання. Голос повідав багато чого, зокрема й такого, про що дівчина просто не могла знати. Він розповідав про події, що відбувалися під час Жакерії. А це було шістсот років тому. Доктор Шарко записував усе, що казав голос. Після цього він взявся за детальне дослідження записів. Перевірив інформацію, вивчив родовід пацієнтки. Виявилось, що її пращуром був ватажок цього повстання. Тоді доктор Шарко спробував повторити експеримент. Йому вдалося викликати інший голос, цього разу жіночий, який розповів йому про події, що відбувалися тисячу років тому. З найдрібнішими подробицями, що їх міг знати тільки свідок тих подій. Він знову взявся за дослідження. І знову з'ясувалося, що факти, про які казав голос, були правдивими.

– То ми вже говоримо про переселення душ? – ще ввічливіше запитав я.

– Та як ви смієте блазнювати! Шарко проник крізь запинало пам'яті на тисячу років назад. Мені вдалося пройти ще далі. Я піднімав набагато давніші завіси. Я чув про події, що відбувалися десять тисяч років тому. Я, де Керадел, запевняю вас у цьому, – розлючено відповів він.

Наш діалог перервав Ловелл:

– Але, докторе де Керадел, пам'ять існує окремо від ідіоплазми і не передається у спадок. Фізичні особливості, хвороби, здібності, колір очей та шкіри, статура і таке інше – так. Син скрипаля може успадкувати талант батька, його техніку, слух, але він не може пам'ятати ноти, по яких той грав. Він не може успадкувати спогадів батька.

Де Керадел заперечив:

– Ви помиляєтесь. Ці спогади можуть передаватися. За допомогою мозку. Або, правильніше сказати, за допомогою того, що використовує мозок як свій інструмент. Я не стверджую, що всім вдається успадкувати спогади своїх пращурів. Мозок – нестандартний орган. Та й природа – не робітник, що може все впорядкувати. У деяких людей просто немає клітин, що відповідають за передачу цих спогадів. У декого ж вони або нечітко або лише наполовину сформовані та можуть містити багато порожнин. В інших же, яких зовсім небагато, вони повністю сформувалися, а спогади, які в них записані, зчитуються наче з книги. Варто лише сконцентрувати на них свідомість.

Мене він проігнорував, натомість до доктора Ловелла звернувся з дуже серйозним виглядом:

– Кажу вам, докторе Ловелл, цей феномен насправді існує, попри всі дослідження ідіоплазми, хромосом та генів – маленьких транспортерів спадковості. Запевняю вас, що мені вдалося це довести. Є такі розуми, які можуть подорожувати у пам'яті назад до тих часів, коли на Землі ще не з'явилася перша людина. До тих часів, коли тут панували наші пращури – примати. Навіть ще далі – до часів перших амфібій, які виповзли з моря та почали дертися по драбині еволюції, доки не стали тими, ким є сьогодні.

У мене не було жодного бажання ані перебивати його, ані заперечувати йому – настільки сильним було переконання де Керадела у своїй правоті. Він продовжував:

– Доктор Каранак досить зневажливо згадав про переселення душ. Я ж стверджую, що людина не здатна увияти того, чого не може бути, а ті, хто з презирством відгукуються про будь-яку з теорій, просто невігласи. І саме моя теорія успадкування спогадів лежить в основі віри в реінкарнацію і, можливо, віри у безсмертя. Дозвольте мені продемонструвати вам це на прикладі однієї з найпопулярніших забавок сучасності – фонографа. Те, що ми називаємо свідомістю, – це голка, яка записує свої враження на певні клітини, рухаючись крізь часовий простір. Так само, як голка фонографа записує звук на борозенках платівки. Після того як запис зроблено, голка може переміщатися назад до попередніх борозенок, перетворюючи їх на спогади. Ми знову можемо почути, побачити і пережити все, що на них записано. Іноді трапляється, що свідомість не може відшукати потрібну борозенку. У цьому разі ми кажемо, що щось забули. Іноді борозенки не надто чітко викарбовуються, платівки псуються, і тоді наші спогади втрачають точність, стають розмитими.

Спогади пращурів, стародавні платівки, зберігаються в іншій частині мозку, далеко від тієї, в якій утримуються спогади з цього життя. Вочевидь, наша пам'ять влаштована саме таким чином недаремно. Інакше ми б постійно були спантеличені втручанням у наше життя спогадів, що не мають стосунку до цієї реальності. У стародавні часи, коли життя було простішим, а навколишнє середовище не таким багатограним, ці дві сфери спогадів мали міцніший зв'язок. І тому ми кажемо, що первісні люди більше поклалися на інтуїцію, ніж на раціональне обґрунтування. І через це навіть сьогодні примітивні племена чинять так само. Та з плином часу, у процесі того, як життя ставало складнішим, ті, хто намагався впоратися з проблемами сучасності, спираючись на власний досвід, отримували більше шансів вижити, ніж ті, хто покладався на спогади своїх пращурів. Після того, як ці дві сфери спогадів стали віддалятися, процес почав стрімко набирати обертів, як і всі еволюційні процеси.

Природа не зацікавлена в тому, щоб втрачати свої творіння. Саме тому на певній стадії розвитку людські ембріони мають зябра, а пізніше у них з'являється волосяний покрив приматів. З цієї ж причини у деяких людей архіви давніх спогадів заповнені вщерть, їх потрібно лише зуміти відкрити, щоб отримати доступ до інформації, яка в них міститься, докторе Каранак.

Усміхнувшись, я зробив ковток вина.

– Але ж це всього лише припущення, докторе де Керадел. Якщо ваша теорія правильна, тоді ці успадковані спогади, поза сумнівом, є ні чим іншим, як попередніми життями тих, хто здатен їх відтворити. Вони можуть стати основою доктрини переселення душ та реінкарнації. Як інакше це пояснити? – запитав Ловелл.

– Моя теорія пояснює багато речей. Наприклад, переконання китайців у тому, що людина помирає назавжди, якщо у неї немає дітей. Або вислів: «Душа людини продовжує жити у її дітях», – відповів де Керадел.

– Новонароджена бджола чудово розуміє правила життя у вулику. Її не потрібно вчити, як збирати з квітки пилок, як потім очищувати його та змішувати з нектаром у суміш, що нею годують матку і трутнів, вона знає, що для робочих бджіл слід готувати зовсім іншу суміш. Ніхто не вчить її складним законам життя у вулику. Знання та пам'ять зберігаються в яйці, личинці та лялечці. З мурахами та багатьма іншими комахами так само. Проте з людьми та рештою ссавців все геть інакше, – зауважив Ловелл.

– З людьми так само, – не погодився з ним де Керадел.

4. ЗАГУБЛЕНЕ МІСТО ІС

Де Керадел мав рацію, чорт забирай! Я і сам спостерігав випадки, які підтверджували існування прадавніх спогадів, у найдивовижніших куточках планети. Мені кортіло підтримати його і розповісти про ці факти, незважаючи на те, що він назвав мене невігласом. Я хотів поговорити з ним, як дослідник з дослідником.

Натомість я осушив свій келих і суворо вигукнув:

– Бріггзе, ось уже п'ять хвилин я чекаю на свій напій, – а опісля звернувся до гостей за столом: – Стривайте-но. Давайте звернемося до логіки. Таке важливе питання, як людська душа та її подорожі, заслуговує на найпильнішу увагу. Доктор де Керадел розпочав дискусію з того, що взявся запевняти нас в об'єктивному існуванні того, що демонструє шоумен. Так, пане де Керадел?

– Так, – небагатослівно відповів той.

Я продовжив:

– Після цього доктор де Керадел навів як приклад експерименти доктора Шарко з гіпнозом. Як на мене, ці випадки не досить переконливі. У південних морях, в Африці, на Камчатці мені доводилося чути, що найвдатніші шамани можуть говорити не двома-трьома голосами, а півдюжиною різних голосів. Доведений факт, що людина під гіпнозом іноді розмовляє не своїм голосом. Так само відомо і те, що голосовий діапазон людини, яка страждає на шизофренію, тобто роздвоєння особистості, може змінюватися від сопрано до басу. І спогади пращурів тут ні до чого. Це лише симптом їхнього психічного стану. Тільки й того. Я не помиляюся, докторе Ловелл?

– Все правильно, – підтвердив він.

– А щодо пацієнтів Шарко, хто знає, що їм розповідали їхні бабусі? Це можуть бути історії, які передавалися від покоління до покоління. Почувши у дитинстві, пацієнти запам'ятовували їх на підсвідомому рівні. А висновки про їхнє походження Шарко зробив уже сам. Звісно, йому вдалося встановити правдивість кількох фактів. Та його не дуже складно ошукати, адже він був зацікавлений у підтвердженні своєї теорії, яку так старанно плекав, своєї ідеї фікс. Тож, зрештою, ці декілька фактів ставали для нього всім. Проте я не настільки легковірний, як Шарко, докторе де Керадел, – зауважив я.

– Я читав ваше інтерв'ю у газеті. Й у мене склалося враження, що ви дотримуетесь дещо інших поглядів, докторе Каранак, – сказав він.

Тож інтерв'ю він читав. Я відчув, як Білл штовхнув мене ногою. З відповіддю я не забарився:

– Я намагався пояснити репортерам, що будь-який трюк справляє належний ефект лише в тому разі, якщо у нього вірять. Розумію, що для жертви байдуже, був це обман чи реальна подія. Та це не дає підстав вважати, що обман стає реальністю і може вплинути ще на когось. Я також хотів, аби журналісти втямили, що захиститися від таких речей досить просто. Достатньо лише припинити у них вірити, – відповів я.

Вени на його лобі знову напнулися. Він сказав:

– Якщо я правильно вас зрозумів, то трюки ви називаєте обманом.

– Я б навіть сказав, дешевим обманом! – насмішкувато додав я.

Здалося, що докторові Ловеллу було неприємно це чути. Ковтнувши вина, я подарував мадемуазель широку усмішку.

– Що з твоїми манерами сьогодні, любий? – звернулася до мене Хелен.

– До біса манери! Про які манери може йтися, коли темою обговорення є привиди, реінкарнація, спогади пращурів, Ісіда, Сет та Чорний Бог скіфів, що скидається на жабу? А тепер послухайте мене, докторе де Керадел. За своє життя я відвідав чимало віддалених куточків Землі, вирушаючи туди у пошуках привидів та демонів. І жодного разу не бачив нічого такого, що б не можна було пояснити або гіпнозом, або масовим навіюванням чи просто обманом. Розумієте? Жодного разу. А бачив я немало всього, – відповів я.

Я збрехав. Та мені кортіло подивитися на його реакцію. І я її побачив. Вени на його скронях пульсували так сильно, як ніколи досі, уста побіліли.

Я продовжив:

– Багато років тому мені спала на думку блискуча ідея, яка дозволяє досить просто вирішити проблему. Вона полягала в тому, що слух, напевно, останнє з людських чуттів, що продовжує виконувати свою функцію перед настанням фактичної смерті. Тобто після зупинки серця мозок продовжує функціонувати доти, доки йому вистачає кисню. І доки мозок працює, він може бачити видіння, що, як йому здається, тривають цілі дні та тижні, хоча

насправді тривалість такого видіння становить частку секунди. І все це відбувається в той час, як решта чуттів відмерла.

«Рай та Пекло, Інкорпорейтед» – так я назвав свою ідею. «Забезпеч себе нескінченною радістю!», «Подбай про те, щоб твій ворог страждав у вічних муках!» Цим мали б займатися фахівці з гіпнозу та майстри навіювання, сидячи біля ліжка людини, що помирає, та нашіптуючи такі слова їй на вухо. Мозок би посилював ефект почутого після того, як всі чуття перестануть функціонувати...

У мадемуазель, здається, перехопило подих. Де Кералел не відривав від мене пильного погляду.

– Саме у цьому і полягала моя ідея, – продовжив я. – За пристойну суму ви могли б пообіцяти, та, власне, наділити вашого клієнта безсмертям у такому вигляді, в якому йому забажалося б. Втілити у життя будь-які його забаганки – від раю Магомета з прекрасними гуріями до небесних хорів янголів. А якщо сума грошей буде достатньою, то його ворогу ви б могли нав'язати думки про пекло, на яке він був би приречений назавжди. Не маю жодних сумнівів, що люди радо пристали б на це. Ось такі мої «Рай та Пекло, Інкорпорейтед».

– Непогана ідея, любий, – прошептала Хелен.

– Еге ж, непогана, – приречено відповів я. – Але дозвольте розповісти, до яких висновків вона мене привела. Виявляється, її цілком можливо втілити в життя. Візьмемо для прикладу мене, автора ідеї. Якщо після смерті на нас чекає прекрасне життя, то чи зможу я ним насолодитися? Дідька лисого! Я вважаю, що це лише видіння відмираючих клітин мозку, які не мають ніякісінького стосунку до об'єктивної реальності. Жодна з тих речей, що могли б статися зі мною у наступному житті, за умови, що вони реальні, не були б реальними для мене. Натомість я б постійно думав про те, яким генієм треба бути, щоб створити ідею, яка, зрештою, може жити лише у відмираючих клітинах мого мозку. Звичайно ж, – похмуро зауважив я, – певна компенсація існує. Якби я опинився у пеклі, у традиційному розумінні цього поняття, я б не зміг сприймати його всерйоз. Для мене були б реальними лише видіння від-

мираючих клітин. І не зарадив би ніякий обряд магії та чаклунства, які мені доводилося бачити.

Мадемуазель тихенько прошепотіла, щоб її слова почув лише я:

– Для вас, Алане де Карнак, я б могла зробити реальністю і рай і пекло.

– За життя чи після смерті ваші теорії неможливо довести, докторе де Керадел. Принаймні для мене, – сказав я.

Він і далі мовчки дивився на мене, постукуючи пальцями по столу.

Я продовжив:

– Припустімо, наприклад, що ви захотіли дізнатися, кому саме поклонялися серед мегалітів Карнаку. Ви змогли б відтворити кожен елемент ритуалу. У цьому вам допоміг би нащадок жерця, в якому прокинувся б давній дух. Та як би ви могли переконатися в тому, що дух, який з'явився з великої кам'яної піраміди – Володар Карну, Гість Алькар-Азу, – справжній?

– Та що ви можете знати про Алькар-Аз чи Володаря Карну? – запитав де Керадел. У його напрочуд спокійному голосі вчувався скепсис. Здавалося, що він намагався стримувати себе.

Його слова змусили мене замислитися. Ніколи раніше я не чув цих імен. Та вони злетіли з моїх вуст так швидко, наче давно були мені знайомі.

Я перевів погляд на мадемуазель. Вона опустила очі, та я встиг помітити у них той самий вираз ледь вловимого триумфу, що з'явився на її обличчі, коли дотиком її долоні я перенісся до давнього Карнаку.

– Запитайте свою доньку, – відповів я.

Його блакитні очі вмить змінили колір. Тепер вони скидалися на два маленькі тьмяні вогнища. Він не промовив жодного слова, та ті його очі вимагали відповіді. Мадемуазель спокійно подивилася на нього. Знизавши білими плечима, вона відповіла:

– Я нічого йому не казала. – І з погрозою додала: – Можливо, батьку, він пам'ятає.

– Пам'ятаю, пам'ятаю, – сказав я, доторкнувшись своїм келихом до її та нахилившись до неї. Мені знову було добре.

– Любий, якщо ти продовжиш пити це вино, то у пам'яті відкладеться ще й головний біль, – роздратовано зауважила Хелен.

– То що ви пам'ятаєте, Алане де Карнак? – прошепотіла мадемуазель Дагут.

Я почав наспівувати стару бретонську пісню, англійською:

Рибалко! Рибалко! Чи бачив ти
Біляву Дагут, Королеву Тіней?
Що мчить на чорному коні,
несучи пітьму за собою?
Чи бачив ти її?
Прудку, як похмурі тіні,
що місяць втопили на буремному небі.
Чи мчала вона тут на чорному як ніч коні,
Королева Тіней – Білява Дагут?

Запала дивна тиша. Тоді я помітив, як напружено тримається де Керадел, дивлячись на мене з тим самим виразом, що з'явився на його обличчі, варто було мені заговорити про Алькар-Аз та Володаря Карну. Обличчя Білла зблідло. В очах мадемуазель запалахотіли ясно-фіалкові іскринки. Я й гадки не мав, чому старовинна пісня справила на всіх таке враження.

– Досить дивна пісенька, Алане. А хто така Білява Дагут? – порушила тишу Хелен.

– Відьма, янголе мій, – відповів я. – Зла, але вродлива відьма. Не з полум'яним волоссям, як у тебе, а білявка. Вона жила понад дві тисячі років тому у місті Іс. Ніхто достеменно не знає, де було те місто, та, ймовірно за все, його мури здіймалися там, де зараз хлюпоче море, між Кібероном та Бель-Іль. Колись там був суходіл. Іс був злим містом, осередком відьом і чаклунів, та всіх перевершувала Білява Дагут, донька короля. Щоразу вона вибирала собі нового коханця. Він залишався для її втіхи на ніч, на дві, часом на три. Потім вона позбувалася його, кидаючи у море. За іншими переказами, Дагут згодовувала коханців своїм тіням...

– Що ти маєш на увазі? – перебив мене Білл.

Його обличчя стало ще білішим. Де Керадел не зводив з нього очей. Я відповів:

– Тіней і маю на увазі. У пісні ж йдеться про те, що вона звалася Королевою Тіней. Дагут була відьмою і могла змушувати їх виконувати свої накази. Всі тіні були їй підвладні: тіні коханців, яких вона вбила, тіні демонів, інкубів та сукубів з нічних жахів. За легендою, Білява Дагут зналася на них.

Зрештою, боги вирішили втрутитися. Не запитуйте, які саме боги. Язичницькі, якщо все це відбувалося до запровадження християнства. Якщо ж після – бог християнський. Хай би якими були ті боги, вони, напевно, вважали, що той, хто живе за законами зброї, від неї має і померти. Тож вони відправили до Іса молодого героя, у якого закохалася Дагут. До безтями.

Він став першим чоловіком, якого вона покохала, попри всі її попередні інтриги. Та поводився герой скромно і стримано. Він міг заплющити очі на її колишні походеньки, та перш ніж віддатися її любові, мав переконатися у тому, що вона його щиро кохає. Як же Дагут могла це довести, запитаєте ви? Дуже просто. Місто було споруджене нижче рівня моря і оточене високими мурами, що захищали його від хвиль. В Ісі була єдина брама, крізь яку вода могла прорватися всередину. Для чого їх збудували, мені невідомо. Певно, на випадок навали, революції чи чогось подібного. Хай там як, але, за легендою, така брама існувала. Ключ від неї завжди висів на шиї короля міста, батька Дагут.

«Принеси мені ключ. І я повірю, що ти мене кохаєш», – сказав герой. Дагут прокралася у спальню до батька і зняла з його шиї ключ, віддавши своєму коханому. Він відчинив морську браму. Хвилі затопили місто. Злому Ісу настав кінець. Разом з ним і відьмі, Білявій Дагут.

– Вона потонула? – запитала Хелен.

– А це цікавий момент. За легендою, у сердечному пориві любові до батька, Дагут кинулася його рятувати. Розбудивши короля, вона посадила його на свого коня позаду себе і спробувала дістатися узвишшя, куди б не докотилися хвилі. Зрештою, було в ній і щось хороше. Є й інша

цікава деталь. Її тіні збунтувалися та почали підганяти хвилі до міських вершин. Усе швидше і сильніше. Врешті-решт, вони наздогнали коня Дагут разом з вершницею та її батьком. Це і був кінець. Та вона і досі мандрує узбережжям Кіберону верхи на своєму чорному коні, розвіюючи за собою тіні... – вимовивши це, я раптом замовк.

Ліва рука, у якій я тримав келих з вином, почала підніматися. Свічки відкинули її тінь на білу скатертину прямо перед мадемуазель.

А її руки щось робили з тінню мого зап'ястя, ніби вимірюючи його та намотуючи щось на нього.

Я опустив долоню та схопив її за руки. Вона швидко заховала їх під стіл, та правою рукою я встиг вихопити з пальців мадемуазель довгу волосину. Роздивившись ближче, я побачив, що це її волосина.

Тоді я підніс її до полум'я свічки і тримав доти, доки вона згоріла до останку.

Мадемуазель іронічно засміялася. Смішок де Керадела прозвучав відлунням. Мене спантеличило те, наскільки відвертим і навіть дружнім був той сміх.

– Спершу він порівнює мене з морем, до того ж з підступним морем. Тоді натяками, керуючись власними припущеннями, зі злою Дагут, Королевою Тіней. Називає мене відьмою і спалює мою волосину у полум'ї свічки. І після цього сміє запевняти, що ні в що не вірить, що його не так просто у чомусь переконати! – вигукнула мадемуазель.

Вони з де Кераделом знову засміялися.

Я почувався дурнем – ні в сих ні в тих. Поза сумнівом, це була перемога мадемуазель. Я глянув на Білла. Якого біса він завів мене у цю пастку? Та Білл не сміявся. З кам'яним виразом обличчям він дивився на мадемуазель. Хелен теж було не до сміху. Її погляд також прикипів до мадемуазель. Здавалося, що вона ладна була назвати її одним із тих слів, біля яких в Оксфордському словнику стоїть примітка «нецензурна лексика».

– Що ж, скидається на те, що я вдруге сів на бджолине гніздо. І знову це справа рук жінки, – звернувся я до неї з широкою усмішкою на обличчі.

Хелен лагідно подивилася на мене і відповіла:

– Я мала на це право, та нехай Господь береже ту жінку, яка наважиться зробити те саме.

На якусь мить всі за столом замовкли. Тишу порушив де Кердел:

– Не знаю чому, та раптом згадав про запитання, яке хотів поставити вам, доктор Беннет. Мене дуже зацікавила справа із самогубством пана Ралтсона, який, наскільки мені стало відомо з ваших інтерв'ю у газетах, був не лише вашим пацієнтом, а ще й близьким другом.

Білл підморгнув мені. Раніше він так робив на знак підтвердження своєї правоти. Його відповідь була бездоганною, у кращих професійних традиціях.

– Так, докторе де Кердел, як друга та пацієнта я знав його ліпше за інших.

– Власне, мене цікавить не так сам факт його смерті, як те, що у справі фігурують ще троє чоловіків. Ці чотири випадки самогубства пов'язують між собою. Так, наче їх викликала та сама причина, – перервав його де Кердел.

– Цілком можливо, – відповів Білл.

Мені здалося, що мадемуазель потайки пильно стежила за Біллом, не відриваючи від нього своїх красивих очей. Де Кердел підняв свого келиха, повільно покрутив його в руках і сказав:

– Мені справді цікаво, докторе Беннете. Всі ми тут лікарі. Ваша сестра... моя донька... безперечно, ми можемо на них покластися. Вони не стануть нікому нічого розповідати. Чи вважаєте ви, що ці чотири смерті щось пов'язує між собою?

– Так, безперечно, – погодився Білл.

– Але що саме? – перепитав де Кердел.

– Тіні! – відповів Білл.

5. ШЕПОТІННЯ ТІНІ

Я здивовано витріщився на Білла. Я пам'ятав, як він відреагував на мою розповідь репортерам про тіні та як напружився, почувши історію Білявої Дагут. І от знову розмова зайшла про те саме. Тут має бути якийсь зв'язок. Але який?

Де Керадел вигукнув:

– Тіні! Ви хочете сказати, що у всіх були ті самі галюцинації?

– Щодо тіней – так, – відповів Білл. – А от щодо галюцинацій я не впевнений.

Де Керадел замислено повторив:

– Ви не впевнені. – А потім перепитав: – То саме ці тіні мав на увазі ваш друг, коли просив у листі поставитися до них об'єктивно, а не суб'єктивно? Я з великим інтересом слідкував за новинами у газетах, докторе Беннет.

– Ще б пак, докторе де Керадел, – відповів Білл. У його голосі вчувалася іронія. – Так, йшлося про тінь, до якої він просив мене поставитися серйозно. Повірити в її існування. Тінь, а не тіні. Мовилося лише про одну... – він замовк, та згодом додав, чітко наголошуючи слова: – У кожного лише по одній тіні... розумієте?

Здається, я починаю розуміти, що замислив Білл. Він діяв інтуїтивно. Блефував, вдаючи, що знає про тінь, яку пов'язують зі смертю всіх чотирьох, хай би чим вона була, так само, як робив вигляд, що йому відомо про єдину причину, яка викликала ті самогубства. Це була наживка, на яку він намагався підчепити причетних до смерті Діка. Коли ж зрозумів, що рибка почала клювати, спробував упіймати її. Навряд чи він знав більше того, про що розповів мені у клубі. А ще, я вважав, що дарма він недооцінює де Кераделів. І це могло мати небезпечні наслідки, хоча повірити в це, на перший погляд, було складно.

Де Керадел безтурботно відповів:

– Одна тінь чи кілька – яке це має значення, докторе Беннет? Викликані галюцинаціями примари можуть з'явля-

тися по одній, як про це йдеться у легенді про тінь Юлія Цезаря, що прийшла до Брута у хвилини його каєття. Або ж тисячами, які оточили смертне ложе помиряючого Тиберія, погрожуючи йому розпавою. Насправді ж вони постали лише в його уяві. Появу цих галюцинацій здатні спричиняти певні порушення у роботі мозку чи стимулятори. Це можуть бути оптичні ілюзії, дія наркотиків чи алкоголю. Вони також можуть бути зумовлені патологіями мозку та нервових закінчень, самозараженням організму, лихоманкою та високим тиском. Їх може породити навіть нечисте сумління. Чи правильно я розумію, що ви відкидаєте всі ці раціональні пояснення?

Білл був незворушним:

– Ні. Я б радше сказав, що не готовий прийняти жодного з них.

У розмову несподівано втрутився доктор Ловелл:

– Є ще одне пояснення. Навіювання. Постгіпнотичне навіювання. Якщо Ралтсон та решта потрапили під контроль тих, хто вмів керувати їхньою свідомістю, застосовуючи такі методи... тоді стає зрозуміло, як їх змусили вкоротити собі віку. Власне, я сам...

Він міцно стиснув ніжку келиха з вином. Скло тріснуло, поранивши його. Доктор Ловелл обгорнув серветкою скривавлену руку і продовжив:

– Пусте. Якби лише спогади про те, що змусило мене зробити це, більше не бентежили.

Погляд мадемузель був прикутий до доктора Ловелла. На її вустах грала легка усмішка. Я був впевнений, що де Кердел нічого не випустив з уваги. Він поцікавився:

– Пояснення доктора Ловелла вас влаштовує?

Дещо вагаючись, Білл відповів:

– Ні, не цілком, втім, не знаю.

Бретонець замовк, уважно спостерігаючи за ним. А тоді сказав:

– Традиційна наука вчить нас, що тінь – це лише темна область простору, закрита від джерела світла непрозорим об'єктом, проекція матеріального тіла на освітлену площину. Її не можна відчутти, це просто повітря. Принаймні, так стверджують науковці. Чим же ще, як не галюцинацією,

було матеріальне тіло, що відкинуло свою тінь на цих чотирьох чоловіків?

Доктор Ловелл відповів:

– Якщо у розум людини вміло вселити таку думку, вона сама відкине цю тінь.

Де Керадел обережно зауважив:

– Але ж доктор Беннет не вірить у цю теорію.

Білл промовчав. А де Керадел продовжував:

– Якщо доктор Беннет вірить у те, що саме тінь стала причиною цих смертей, і якщо він і надалі не погоджуватиметься з тим, що вона могла бути викликана галюцинаціями або ж її могло відкинути матеріальне тіло, це неминуче підводить до висновку про те, що він, напевно, вважає, що тінь може мати властивості матеріального об'єкта. Тобто ця тінь звідкись з'являється, починає переслідувати якусь людину і зрештою доводить її до самогубства. Таким чином, йдеться про можливість сприйняття, цілеспрямованість, волю та емоції. А це в тіні? Усе перелічене мною – характеристики матеріальних речей, феномен свідомості, що ув'язнена у мозку. Мозок – матеріальне поняття. Він міститься у такому ж матеріальному черепі. У цьому немає жодних сумнівів. Але тінь – поняття нематеріальне. У неї немає черепа, в якому вона могла б зберігати свій мозок, та, власне, і мозку немає. Звідси випливає, що у тіні не може бути свідомості, так само як вона не може бути здатна до вольових зусиль, сприйняття чи демонстрації сили волі та емоцій. І насамкінець, тінь не може ані примусити, ані звабити чи схилити матеріально існуючу істоту до самознищення. Якщо ви з цим не згодні, мій любий докторе Беннет, тоді ви визнаєте існування відьомського ремесла.

Білл спокійно відповів:

– Якщо так і є, чому ви насміхаєтесь наді мною? Всі ці теорії та ритуали, про які ви сьогодні говорили, – якщо це не відьомське ремесло, тоді що? Можливо, ви навернули мене у свою віру, докторе де Керадел.

Бретонець раптом перестав посміхатися:

– Навіть якщо і так? – А тоді він повільно повторив: – Навіть якщо і так! Та це не теорії, докторе Беннет. Це відкриття. Або, точніше сказати, повторні відкриття нетради-

ційної науки. – Вени на його чолі пульсували; і з прихованою погрозою у голосі він додав: – Якщо я справді той, хто відкрив вам очі, сподіваюся, що зможу довести процес навернення до кінця.

Доктор Ловелл напружено спостерігав за де Кераделом. Мадемуазель дивилася на Білла. В її очах виблискували маленькі диявольські вогники, а в легкій посмішці крилися лихі наміри та розрахунок. За столом запанувала дивна напруга. Наче щось невидиме зачіалося перед тим, як завдати удару.

Тишу порушила Хелен, мрійливо процитувавши:

Не піддавайся й поготів
Хисткому впливу почуттів...

Мадемуазель засміялася. Її сміх як ніколи нагадував плюскіт маленьких хвиль. Та у його тонах було щось таке, що непокоїло мене більше за відчуття загрози, яке приховувала її посмішка. Було в ньому щось нелюдське, наче ці маленькі хвилі насміхалися над потопельником, якого вони занапалили.

Де Керадел почав швидко говорити мовою, яка мені, здавалося, звідкись відома, проте я не міг зрозуміти жодного слова. Мадемуазель урвала сміх і солодко промовила:

– Перепрошую, мадемуазель Хелен. Я сміялася не над вами. Просто згадала про одну дуже веселу пригоду. Якось розповім вам. Ви теж сміятиметеся...

Де Керадел перебив її, втім, як завжди, люб'язно:

– А я прошу вибачення у вас, докторе Беннет. Пробачте ентузіаста за грубість. І за наполегливість. Бо я хочу попросити вас розповісти про симптоми пана Ралтсона, звичайно, не порушуючи лікарської таємниці, наскільки це можливо. Поведінка цієї тіні, як ви її називаєте, надзвичайно мене зацікавила. З професійного погляду, звісно.

Білл відповів:

– Залюбки. Завдяки вашому унікальному досвіду ви можете вказати на важливі деталі, які я прогледів. Аби не порушувати професійної етики, вважатимемо це консультацією, хай навіть і посмертною.

У моїй голові промайнула думка, що Білл тішиться з того, що йому вдалося втілити свій задум у життя. Я трохи відсунув назад свій стілець, щоб одночасно бачити і мадемуазель, і її батька. Білл став розповідати:

– Отже, із самого початку. Якщо знадобляться пояснення, можете перебивати мене без зволікань. Ралтсон викликав мене, попросивши його оглянути. На той час він уже два місяці як не спілкувався зі мною. Я думав, що він десь подорожує. Ралтсон одразу ж приступив до справи: «Білле, зі мною щось коїться. Я бачу тінь». Я засміявся. Та він ще раз повторив серйозним тоном: «Я бачу тінь, Білле. І мені страшно!» Усе ще сміючись, я відповів: «Якби ти не бачив тінь, тоді з тобою і справді було б щось не так».

«Але, Білле, ця тінь з'являється нізвідки!» – промовив він голосом наляканої дитини.

Він нахилився до мене, і в той момент я зрозумів, наскільки важко йому вдається тримати себе в руках. Він запитав: «Це означає, що я божеволію? Для божевільних типово бачити тінь? Відповідай, Білле, так чи ні?»

Я сказав йому, що це дурниці. Напевно, у нього якісь проблеми із зором чи печінкою. Він продовжував: «Але ця тінь шепоче!»

Я порадив йому випити і налив склянку міцного алкоголю. «Опиши мені точно, що саме, як тобі здається, ти бачиш, і якщо можеш, пригадай, коли вперше тобі здалося, що ти це побачив», – запропонував я. Він відповів: «Уперше це сталося чотири дні тому. Я був у бібліотеці, писав...» Дозвольте вам пояснити, докторе де Кердел: Дік жив один у старовинному будинку Ралтсонів на 78-ій вулиці. Разом з ним мешкав лише його дворецький Сімпсон, який працював тут ще за життя батька, та ще з півдужини слуг. Ралтсон продовжив: «Раптом мені здалося, що хтось або щось прослизнуло по стіні до штори, яка закривала вікно. Це вікно позаду мене, а я був зосередженим на листі. Та я був настільки впевнений в тому, що бачив щось, що підскочив і підійшов до вікна. Але там нікого і нічого не було. Повернувшись за письмовий стіл, я ніяк не міг позбутися відчуття сторонньої присутності у кімнаті. Я був настільки спантеличений, що навіть записав час, коли це відбулося».

– Віддзеркалення візуальних галюцинацій, сформованих мозком, – зауважив де Керадел. – Цілком очевидний супроводжувальний симптом.

– Можливо, – відповів Білл. – Та хай там як, пізніше він бачив те саме. Проте цього разу напрямок руху змінився. Тінь рухалася справа наліво. Це повторювалося шість разів протягом наступних тридцяти хвилин. І щоразу напрямок руху змінювався – зліва направо, потім справа наліво. Він наголосив на цьому, так, наче це мало якесь значення. «Воно рухалося якимось хвилеподібно», – сказав він. Тоді я запитав, на що саме «воно» було схоже. Ралтсон відповів, що воно не мало форми: «Це був просто рух. Ні, тоді воно не мало форми». Відчуття сторонньої присутності стало настільки сильним, що він більше не міг витримати і близько опівночі пішов з бібліотеки, навіть не вимкнувши світла. У спальні симптоми не повторювалися. Спав Дік міцно, і наступної ночі його теж нічого не турбувало. А ще за день він майже забув про той випадок.

Того вечора він вечеряв у місті. Додому повернувся об одинадцятій і пішов до бібліотеки переглянути пошту. Він сказав: «Раптом мене охопило надзвичайно сильне відчуття того, що хтось спостерігає за мною з боку вікна. Я повільно повернув голову і побачив якийсь силует, тінь на шторах. Або, точніше сказати, вона злилася з ними, і це виглядало так, наче щось цю тінь відкидало. Формою та розміром вона нагадувала людину». Він підбіг до штор і відсунув їх. Та ані за ними, ані за вікном не було нічого, що могло б відкидати цю тінь. Тоді він повернувся до столу, проте відчуття того, що хтось за ним пильно стежить, не зникало. «Я відчував цей нерухомий погляд, – додав він. – Погляд, що був прикутий до мене. Погляд того, хто чи що постійно зникало з мого поля зору. Варто було мені різко обернутися, як воно швидко прослизало за моєю спиною і продовжувало стежити за мною з іншого боку. Якщо ж я повертався повільно, воно теж вповільнювало свій рух».

Іноді йому вдавалося вловити якесь мерехтіння, відчути, як рухається тінь, коли він відводив від неї погляд. Іноді ж йому здавалося, що він її вловив. Та вона завжди зникала, перш ніж він встигав сфокусувати на ній свій погляд. У такі

моменти він одразу ж відчував, що вона стежить за ним з іншого кутка.

«Вона рухалася справа наліво, – розповідав він. – А тоді зліва направо... потім у зворотному напрямку... потім так само... знову і знову... бентежила...»

«Бентежила?» – перепитав я.

Дік коротко відповів: «Так, бентежила мене».

Він продовжував сидіти у бібліотеці, намагаючись приборкати тінь, поки не зрозумів, що більше так не витримає. Тоді він пішов до спальні. Тієї ночі він страждав від безсоння. Йому здавалося, що тінь підкралася до порога кімнати та підслуховувала, притулившись до дверей. Якщо вона там і була, то порога так і не переступила.

Лише на світанку йому вдалося заснути. Прокинувся пізно. Весь день грав у гольф, повечеряв у місті та пішов з друзями до театру, а потім до нічного клубу. На якийсь час йому вдалося забути про події минулої ночі. Він розповідав: «Якщо я про них і згадував, то лише для того, щоб посміятися зі своїх дитячих страхів». Додому він повернувся близько третьої ранку. Зачинивши за собою двері, почув, як хтось шепоче: «Ти сьогодні припізнився!» Голос був настільки чітким, ніби той, хто вимовив ці слова, стояв біля нього...

Де Кердел перебив Білла:

– Прогресуюча галюцинація. Спершу пацієнтові здається, що він помітив якийсь рух, потім він може описати форму, а далі вчувається звук. Галюцинація прогресує від зорової до звукової.

Білл продовжив, ніби не почувши його слів:

– Він сказав, що голосу була притаманна одна властивість, яка, процитую, «змушувала його почуватися так, ніби він тримає у руці липкого слимака, якого випадково намацав уночі надворі, та водночас породжувала невимовне бажання чути це шепотіння вічно». Дік так це описував: «Це було схоже на відчуття невимовного жаху та болісного екстазу водночас».

Сімпсон залишив світло увімкненим, тож у холі було добре видно. Проте Дік нікого не побачив. Та голос був реальним. Декілька секунд він стояв на порозі, не наважуючись зайти до будинку. Зрештою, він опанував себе,

переступив поріг, зняв капелюха і пальто та попрямував до сходів. Він розповідав: «Випадково глянувши вниз, я побачив, що за два метри попереду мене ковзає якась тінь. Та варто було мені підняти очі, як вона зникла. Я повільно піднімався сходами. Як тільки я опускав голову, бачив цю тінь перед собою. Вона завжди залишалася на тій самій відстані. Та коли я піднімав очі, вона щезала. Цього разу її контури були чіткішими. Мені здалося, що це тінь жінки. Оголеної жінки. І тоді я усвідомив, що чув жіночий шепіт».

Він одразу ж пішов до своєї кімнати. Минаючи двері, подивився вниз і побачив перед собою тінь, що була на тій самій відстані. Тоді він швидко повернувся назад, увійшов до спальні та зачинив за собою двері на ключ. Увімкнувши світло, Дік притулився вухом до дверей, намагаючись почути, що відбувається по той бік. Він сказав: «Я чув сміх. То був той самий голос, що шепотів до мене». Тоді він почув, як щось чи хтось прошепотіло: «Цієї ночі... цієї ночі... цієї ночі... я чекатиму за дверима». Він слухав ці слова з тим самим дивним відчуттям жаху та бажання. У раптовому пориві він захотів відчинити двері, та відчуття огиди зупинило його. Він продовжував розповідати: «Я залишив світло ввімкненим. Та істота дотрималася своєї обіцянки. Вона всю ніч чекала біля моїх дверей. Але не просто чекала. Вона танцювала... Звичайно, я не міг цього бачити... але я знаю, що вона танцювала... там, у холі. Танцювала, рухаючись справа наліво... зліва направо і назад... знову і знову... метушилася біля моїх дверей до самого ранку, бентежила мене, Білле...»

Я намагався привести його до тями, сперечався з ним, достоту як ви, докторе де Керадел. Ретельно оглянув його, однак не знайшов жодних відхилень. Тоді я взяв зразки для кількох аналізів. Він сказав: «Молю Бога, щоб ти з'ясував, що зі мною не так, Білле. Якщо в тебе не вийде, це означатиме, що тінь існує насправді. Думаю, краще, щоб виявилось, що я божеволію. Божевілля, принаймні, можна вилікувати».

Тоді я сказав: «Я не можу відпустити тебе додому. Ти залишишся у клубі, доки я не отримаю результатів аналізів. А тоді, незалежно від того, що вони покажуть, відправляю тебе у далеку морську подорож».

Та Дік не згодився: «Мені потрібно повернутися додому, Білле».

«Але чому, заради Бога?» – запитав я.

Здається, він не знав, що відповісти, і виглядав здивованим. «Не знаю. Але мені треба йти», – відповів він.

«Сьогодні ти заночуєш у мене, а завтра вирушиш у подорож. Байдуже куди. Про результати аналізів та ліки, які тобі необхідно буде приймати, я повідомлю по радіозв'язку», – наполягав я. Дік здавався спантеличеним. «Я не можу зараз поїхати. Річ у тому... – він на хвилину замовк. – Річ у тому, Білле... що я зустрів дівчину... жінку. Я не можу її залишити», – відповів він.

«Ти збираєшся одружитися на ній? Хто вона?» – запитав я, здивовано витріщившись на нього.

«Не можу сказати, Білле. Я тобі нічого не можу розповісти про неї», – безпорадно подивившись на мене, відповів він.

«Чому?» – вражено запитав я.

«Сам не знаю чому, але не можу. Це пов'язано з дечим іншим. Та я не можу тобі сказати...» – відповів він з таким самим спантеличеним виглядом. І щоразу, коли я запитував про цю дівчину, отримував таку саму відповідь.

Доктор Ловелл різко сказав:

– Ви мені нічого про це не розповідали, докторе Беннет. Це все, що він вам сказав з цього приводу? Що нічого більше не може розповісти про цю жінку? Що не розумів, що йому заважало?

– Тільки це, нічого більше, – відповів Білл.

– Що вас так потішає мадемуазель? Не бачу нічого смішного у цьому всьому, – холодно звернулася до мадемуазель Дагут Хелен.

Я перевів погляд на мадемуазель. Маленькі фіалкові цяточки і досі мерехтіли в її очах, на червоних вустах застигла лиховісна посмішка.

6. ПОЦІЛУНОК ТІНІ

– Мадемуазель – справжній митець, – сказав я.

На мить за столом запала напружена тиша. Де Керадел не забарився її порушити:

– Що ви цим хочете сказати, докторе Каранак?

– Усі митці прагнуть довершеності у своїх творіннях. Розповідати історії – це також мистецтво. Доктор Беннет бездоганно впорався зі своєю. Тож не дивно, що вона сподобалася вашій доньці як справжньому митцю. Чудовий силігізм. Ви згодні, мадемуазель? – запитав я.

Вона тихо відповіла:

– Це Ваші слова.

Посмішка з її обличчя зникла, а в очах з'явився новий вираз, так само як і в очах де Керадела. Та перш ніж він встиг щось сказати, я зауважив:

– Це всього лише знак захоплення одного митця іншим, Хелен. Продовжуй, Білле.

Він одразу ж продовжив свою розповідь:

– Ми сіли поговорити. Кілька разів я налив йому випити. Я розповів йому про випадки галюцинацій у відомих людей. Спершу про Паганіні, видатного скрипалю, якому час від часу ввижалася тінь жінки у білому, що стояла поруч з ним та допомагала йому грати на скрипці. Потім про Леонардо да Вінчі, який запевняв, що десятки разів бачив та говорив з тінню Хірона – наймудрішого серед кентаврів, який вчив юного Асклепія. Я намагався переконати його в тому, що він потрапив у когорту геніїв, а отже, в ньому щось прокидається. Згодом він почав сміятися. «Гаразд, Білле. Переконав. Та я маю не тікати від цього, а подивитися йому в очі і здолати», – сказав він. Я відповів: «Якщо ти відчуваєш у собі сили, це інша справа. Це лише одержимість, плід твоєї уяви. У будь-якому разі, спробуй сьогодні. Якщо буде непереливки, зателефонуй мені. Я відразу ж приїду. І подбай про випивку». Він цілком нормально почувався, коли пішов від мене.

Дік зателефонував аж наступного вечора, щоб поцікавитися, чи не прийшли результати аналізів. Я відповів, що аналізи показали, що він абсолютно здоровий. На це він тихо зауважив: «Я так і думав». Тоді я запитав, як минула ніч. Дік у відповідь розсміявся: «Дуже весело, Білле. Дуже. Я скористався твоєю порадою і вихилив не одну пляшку лікеру». Його голос звучав як завше, я б навіть сказав, що Дік був у піднесеному настрої. Нарешті я відчув полегшення, та водночас якесь тривожне відчуття гризло мене. Я запитав: «Ти бачив тінь?» – «Авжеж, – відповів він. – Здається, я тобі казав, що то була жіноча тінь? Якщо ні, то кажу про це зараз». Я зауважив: «Тим краще для тебе. Вона була привітною?» – «Достобіса привітною. І казала, що це не все, на що вона здатна. Якби не це, ніч минула б не так весело», – відповів він, засміявся і несподівано кинув слухавку.

Я замислився: «Що ж, якщо Дік може так жартувати з приводу того, що терзало його ледь не до смерті ще вчора, то це означає, що він почувається краще. Мабуть, я дав йому непогану пораду».

Але відчуття тривоги не відпускало і лише посилювалося. Трохи пізніше я зателефонував Дікові, однак Сімпсон сказав, що він пішов грати у гольф. У цьому не було нічого незвичайного. Скидалося на те, що дивні симптоми поведінки Діка мали випадковий характер, що все поступово нормалізується і що моя порада пішла йому на користь...

Раптом Білл вигукнув:

– Якими ж дурнями іноді бувають лікарі!

Я подивився на мадемуазель. Її красиві очі були широко розплющені, дивилися лагідно, проте на їхньому денці ховалася насмішка. Білл продовжував:

– Наступного дня я отримав ще кілька результатів аналізів. Вони не показали жодних відхилень. До речі, забув сказати, я порадив Дікові звернутися до Бучанана. Бучанан, – Білл обернувся до де Керадела, – найкращий офтальмолог у Нью-Йорку. Він теж не знайшов жодних відхилень, що виключало чимало можливих причин появи галюцинацій, якщо це, звісно, були галюцинації. На це Дік радісно зауважив: «Медицина – дивовижна наука, що керується методом виключення, хіба не так, Білле? Та як

бути, якщо, виключивши всі можливі варіанти, ви стикаєтесь з тим, про що нічого не знаєте? Що ви тоді робитимете, Білле?»

Це прозвучало дуже дивно. «Що ти маєш на увазі?» – поцікавився я. «Я лише спраглий до знань дослідник», – відповів Дік. Тоді я з підозрою запитав: «Скільки ти вчора випив?» – «Небагато», – відказав він. На моє запитання про тінь Дік відповів, що цієї ночі було навіть ще веселіше. «Діку, ти маєш приїхати до мене просто зараз. Я повинен обстежити тебе», – почав я наполягати. Він пообіцяв, що приїде, але так і не з'явився. Справи затримали мене у лікарні до пізнього вечора. Близько опівночі я знову зателефонував йому. Сімпсон відповів, що Дік рано ліг спати і попросив не турбувати його. Я запитав, чи добре він почувався увечері. Сімпсон відповів, що з ним усе начебто гаразд і що він був дуже веселим. Та попри це, мені не давало спокою відчуття непоясненної тривоги. Я попросив Сімпсона переказати панові Ралтсону, що у разі якщо той не приїде до мене у лікарню завтра до п'ятої, я сам заберу його.

Дік приїхав рівно о п'ятій. Коли я побачив його, моя тривога лише посилилася. Він змарнів на обличчі, а очі підозріло яскраво горіли. Це не було схоже на лихоманку, скоріше скидалося на те, що він міг вживати наркотики. У його погляді немов застиг подив, до якого примішувався ледь стримуваний жах. Я не міг цього не помітити. Вигляд Діка шокував мене. Я розповів йому, що останні результати аналізів були негативними. «Тож я цілком здоровий? І зі мною все гаразд?» – запитав він. «Принаймні, наскільки про це можна судити за результатами. Та я хотів би, щоб ти пройшов обстеження у лікарні. Це займе декілька днів», – відповів я. Він лише засміявся і сказав: «Ні, я не скаржуся на здоров'я, Білле».

Він сидів і мовчки дивився на мене. В його погляді боролися подив і жах. Складалося враження, що йому відкрилися знання сивої давнини, про які мені нічого не було відомо. І ці знання страхали його. «Мою тінь звати Бріттис. Так вона назвалася минулої ночі», – сказав він.

Я аж підскочив. «Що ти верзеш?» – вигукнув я.

«Моя тінь. Її звати Бріттис. Вчора, лежачи біля мене у ліжку, вона прошепотіла своє ім'я. Це тінь жінки. Оголеної жінки», – терпляче відповів він.

Я витріщився на нього. Дік засміявся: «Ти чув коли-небудь про сукубів, Білле? Напевно, ні. Якби Алан був зараз тут, він би тобі розповів. У Бальзака є чудове оповідання про сукуба, та Бріттис каже, що вона насправді не сукуб. Вранці я спробував знайти про них інформацію у бібліотеці. Штудював «Молот відьом»...»

«А що це в біса таке?» – запитав я.

«Молот відьом» – старовинна книга, написана за часів інквізиції, в якій описуються сукуби та інкуби і розповідається про те, як розпізнати відьму та як її здолати. Захоплива річ. Зокрема, там написано, що демон може перетворитися на тінь і прив'язатися до людини. Це дозволяє йому отримати матеріальне тіло та згодом зачати, як це називає Біблія, нащадків. Демони-жінки зуться сукубами. Коли котрась із них забажає чоловіка, то починає зваблювати його своїми чарами, доки не отримає бажаного. Тобто доки він не віддасть їй свою життєву енергію, а потім, що цілком природно, він помирає. Та Бріттис каже, що не хоче для мене такого кінця. Вона запевняє, що не була демоном. Каже, що була...»

«Діку, – перервав я його, – що це за маячня?» Він роздратовано повторив: «О Боже, якби ти тільки припинив вважати це галюцинаціями. Якщо я справді здоровий, як ти кажеш, це не може бути галюцинацією, – він на мить замовк. – Зрештою, навіть якби ти і повірив би в те, що тінь реальна, ти б не зміг тут нічим зарадити. Ти не маєш тих знань, якими володіють ті, хто послав її до мене. Ось чому я хотів би, щоб Алан був зараз тут. Він би знав, що робити. – Дік знову помовчав, а потім повільно промовив: «Та я не впевнений, що скористався б його порадою...»

«Що ти маєш на увазі?» – запитав я.

Він сказав: «Почну з того моменту, коли ми домовилися, що я піду до себе і спробую подивитися своєму страху в обличчя. Тоді я вирушив до театру і навмисно не поспішав додому. Повернувшись, я не почув шепоту на порозі та не побачив нічого дивного нагорі у бібліотеці. Наливши собі випити, я сів читати. Все освітлення було увімкнене. Була

друга година ночі. Згодом годинник пробив пів на третю. Я відірвався від книжки, відчувши незнайомий запах, що викликав в уяві дивовижні картини: мені малювалася квітка лілеї, що розкривається вночі у місячному сяйві в таємничому озері посеред пустелі, оточеному стародавніми руїнами. Намагаючись з'ясувати, звідки з'явився той запах, я озирнувся. І побачив тінь.

Вона більше не відбивалася на шторах чи стіні, як раніше. Тепер вона стояла прямісінько переді мною за десять кроків від того місця, де я сидів. Я чітко бачив її посеред кімнати. Вона нерухомо стояла, повернута до мене у профіль. Дівоче обличчя було ніжним, витонченим. Я міг роздивитися волосся, яке обрамляло маленьку голівку, заплетене у дві коси, що спадали на округлі пружні груди. То була тінь високої стрункої дівчини з вузькими стегнами та маленькими стопами. Раптом вона почала танцювати. Вона не була ані чорною, ані сірою, як мені спершу здалося. Це була блідо-рожева тінь перламутрового відтінку. Вона була вродливішою та спокусливішою за будь-яку реальну жінку. Танцюючи, вона затремтіла і зникла, прошепотівши: «Я тут». Вона продовжувала танцювати позаду мене... крізь неї я невиразно бачив кімнату».

«Танцювала, – повторив він, – бентежила мене... Ще й як, Білле, – засміявся Дік».

Він сказав, що у ньому почав прокидатися такий сильний потяг, якого він не відчував до жодної жінки. А разом з ним і почуття страху та загрози, з якими він ніколи раніше не стикався. Здавалося, що перед ним відчинилися двері до жахіть пекла. Потяг був нездоланний. Він підскочив до рожевої тіні, що танцювала. Та варто було йому це зробити, як вона зникла. А разом з нею і запах. Дік знову взявся за книжку, сподіваючись, що тінь повернеться. Та вона не поверталася. Годинник пробив третю, пів на четверту, четверту... Він підвівся і пішов до спальні. Роздягнувшись, ліг у ліжко.

Дік розповідав: «Кімнату почав наповнювати запах. Він поширювався у певному ритмі, що пульсував, щоразу прискорюючись. Я підвівся. Рожева тінь сиділа на краєчку ліжка. Я потягнувся до неї, але не міг зрушити з місця.

Мені здалося, що я почув, як вона прошепотіла: «Ще не час... не зараз...»

– Прогресуючі галюцинації, – прокоментував де Кердел. – Спочатку вражається зір, потім слух, а зрештою і нюх. А потім процес поширюється на мозкові центри сприйняття кольору. Це ж очевидно, хіба ні?

Білл, не звернувши на цей коментар жодної уваги, продовжив: «Дік відразу ж ліг спати. Наступного ранку він прокинувся у піднесеному настрої з наміром уникати мене. Це було підозріло. Він був одержимий єдиним бажанням – аби день скоріше добіг кінця і він зустрівся з тінню. Я саркастично запитав: «А як же та інша дівчина, Діку?»

Він ніяк не міг зрозуміти, про що йдеться: «Яка дівчина, Білле?» Я відповів: «У яку ти був так сильно закоханий. Та, імені якої ти не міг мені сказати».

«Не пам'ятаю ніякої іншої дівчини», – здивовано відповів він.

Я кинув швидкий погляд на мадемуазель. Вона підкреслено дивилася у свою тарілку. Доктор Ловелл запитав:

– То спочатку він не міг сказати вам, як її звати, через якусь причину, якої він і сам не міг пояснити. А потім запевнив, що взагалі не пам'ятає тієї дівчини?

– Саме такою була його відповідь, сер, – пояснив Білл.

Обличчя Ловелла знову зблідло, і я вдруге помітив, як мадемуазель перекинулася блискавично швидким поглядом з батьком.

– Потужніша галюцинація нашарувалася на більш давно, – зауважив де Кердел.

Білл відповів:

– Що ж, можливо. У будь-якому разі, весь день він перебував в очікуванні чогось, чогось жахливого. «Наче, – розповідав Дік, – я чекав на початок якоїсь виняткової події і водночас збирався зайти до палати з прокаженими». Його намір не бачитися зі мною лише міцнів, та він не міг спати спокійно, не дізнавшись, чи не викликані його видіння проблемами зі здоров'ям. Поговоривши зі мною, він пішов з дому. І не грати у гольф, як сказав Сімпсонові, а туди, де б я не міг його знайти.

Вечеряв він удома. Коли сидів за столом, йому здалося, що він уловив якісь швидкоплинні рухи, немов легке коли-

вання повітря, чи то тінь крадькома починала пускати паростки. Він відчував, що за кожним його рухом стежать. У паніці він ладен був утекти з дому, «доки ще не пізно», як він висловився. Та цьому бажанню протистояло потужніше прагнення залишитися. Щось продовжувало нашіптувати йому про дивовижні насолоди та радощі, яких він досі не спізнавав. «Наче у мені боролися дві істоти. Одна з них була сповнена ненависті та відрази до тині і відчайдушно прагнула розірвати кайдани рабства. Другій же кортіло скуштувати обіцяних насолод», – казав він.

Зайшовши до бібліотеки, Дік побачив її. Тінь з'явилася так само, як минулої ночі. Вона підійшла до нього, але не настільки близько, щоб він міг торкнутися її. Тоді вона заспівала. Діку більше не хотілося торкатися її. Єдине бажання, яке в нього залишилося, було бажання слухати її спів вічно. Він так описував той вечір: «То була тінь пісні, і співала її тінь жінки. Здавалося, звуки долинали крізь невидиме заминало... з якогось нетутешнього простору. Голос був солодким, як аромат. Він зливався із запахом, солодким, як мед... але з кожною його краплею сочилося зло. Якщо у цій пісні і були слова, я не міг їх розрізнити, не чув їх. Чув лише мелодію... вона щось обіцяла, вабила...»

«Що обіцяла?» – запитав я.

«Не знаю... Насолоду, якої ще жодна жива істота ніколи не відчувала, і яку я відчув би, якби...», – відповів він.

«Якби що?» – перепитав я

«Тоді я ще цього не знав. Та я мав щось зробити, аби отримати цю винагороду... та що саме, не знав... тоді ще не знав», – відповів Дік.

Спів замовк, тінь та її аромат зникли. Почекавши трохи, він пішов до спальні. Та тінь не з'явилася, хоча йому здавалося, що вона стежить за ним. Він поринув у глибокий сон. Тієї ночі Дікові нічого не снилося. Вранці він прокинувся з дивним відчуттям летаргії. Його мозок наче заціпенів. В його голові продовжувала звучати мелодія пісні, яку співала тінь. «Здавалося, вона проклала місток між реальністю та примарним світом. У моїй голові була лише одна чітка думка: мені конче необхідно дізнатися результати аналізів. Коли ти їх покажав, та істота в мені, що ненавиділа

тінь, залишила мене, натомість та, що бажала возз'єднатися з нею, зраділа», – розповідав Дік.

Настала третя ніч. За вечерею йому більше не здавалося, що за ним хтось стежить. Не виникало такого враження і в бібліотеці. Він відчув розчарування та водночас неабияке полегшення. У спальні теж нікого не було. Десь за годину він ліг спати. Ніч була теплою, тож він вкрився лише простирадлом.

Дік розповідав: «Здається, я не спав. Ні, я переконаний, що не спав. І раптом відчув, як мене оповиває аромат, і долинуло якесь шепотіння. Я підвівся – біля мене лежала тінь. Я чітко бачив її, блідо-рожеву, на тлі простирадла. Вона нахилилася до мене. Її піднята голова спиралася на руку. Вона була так близько, що я міг роздивитися гострі нігті на тій її руці. Мені навіть здалося, що я бачу блиск її тьмяних очей. Тоді я наважився доторкнутися до неї долонею. Та відчув лише холод простирадла. Вона нахилилася ще ближче... шепотіла і шепотіла... і тепер я розумів її слова... вона назвала своє ім'я... розповіла про деякі речі... що я маю зробити, аби отримати насолоду, яку вона обіцяла. Та я не міг зробити цього, поки вона не дозволить, я мав зробити це у той момент, коли вона мене поцілує і я відчую дотик її губ...»

«Що ти мав зробити?» – різко перебив я Діка.

«Убити себе», – відповів він.

Відсунувши стілець, доктор Ловелл підвівся. Він увесь тремтів:

– О Боже! І він убив себе! Докторе Беннет, я не розумію, чому ви не звернулися до мене. З огляду на те, що я вам розповідав...

– Саме через це, сер. У мене були вагомі причини на те, щоб владнати все самотужки. І я готовий викласти їх, – перебив його Білл.

Не встиг Ловелл здобути й на слово, як Білл швидко продовжив:

– Я сказав йому: «Це всього лише галюцинація, Діку, плід твоєї уяви. Та вона досягла такої стадії, що мені це починає не подобатися. Ти маєш повечеряти зі мною і залишитися принаймні на одну ніч. Якщо відмовишся, присягаюся, що змушений буду застосувати до тебе силу».

Деякий час він з якимсь дивним виразом мовчки дивився на мене. Потім тихо промовив: «Та яка з цього користь, якщо це лише галюцинація, Білле? Моя уява ніде не дінеться. Що заважатиме їй змалювати образ Бріттис тут, так само, як вона це робить удома?»

«Хай йому біс! Ти залишишся тут», – стояв я на своєму.

«Гаразд. Побачимо, що з цього вийде», – погодився Дік.

За вечерею я не дозволив йому навіть згадувати про тінь. Підмішав у його напій міцне снодійне. Власне, я його приспав. Зовсім скоро його очі почали заплющуватися. Вклавши Діка спати, я подумав про себе: «Щонайменше десять годин у тебе є, друже».

Мені потрібно було вийти у справах. Повернувся опівночі. Я стояв біля кімнати Діка і вагався – заходити до нього чи ні. Вирішив не заходити, щоб не потурбувати його. Вранці, о дев'ятій, пішов подивитися, чи він прокинувся. Та в кімнаті нікого не було. Ніхто з персоналу не знав, коли зник Дік. Коли я зателефонував до нього додому, мені повідомили, що тіло вже забрали. Більше я нічого не міг вдіяти. Мені потрібен був час, щоб все як слід обміркувати: Час для власного розслідування без втручання поліції, з огляду на те, про що розповідав мені пан Ралтсон і що, як я вважав, не було безпосередньо пов'язано з його симптомами.

Білл обернувся до де Керадела:

– Симптоми – це єдине, що вас цікавило з професійного погляду?

– Так. Але, з вашої розповіді я можу зробити єдиний висновок – це були галюцинації. Хіба що ви щось приховали, викладаючи деталі, – відповів де Керадел.

Обдумавши почуте, я перебив його:

– Стривайте-но. Білле, трохи раніше ти казав, що Бріттис – тінь, ілюзія, та хай би ким вона була – стверджувала, що не є ані демоном, ані сукубом. Ти почав цитувати Діка: «Вона сказала, що була...» – і замовк. То що вона сказала?

Здається, Білл вагався, відповідати чи ні, але потім усе ж повільно промовив:

– Вона сказала, що була дівчиною, бретонкою, доки її не перетворили на одну з тіней Іса.

Відкинувши голову назад, мадемуазель залилася сміхом. Вона доторкнулася до моєї руки:

– Тінь тієї злої Білявої Дагут! Алане де Карнак – ви одна з моїх тіней!

Обличчя де Керадела не виражало жодних емоцій. Він сказав:

– Тепер усе зрозуміло. Отже, докторе Беннет, якщо я повірю у вашу теорію відьомства, то скажіть мені, будь ласка, з якою метою все це було зроблено?

– Я думаю, метою були гроші. Сподіваюся, що скоро знатиму напевно, – відповів Білл.

Де Керадел, зручно вмостившись на стільці, доброзичливо звернувся до Ловелла:

– Не обов'язково гроші. Можливо, це було чисте мистецтво, так би мовити, мистецтво заради мистецтва, як каже доктор Каранак. Можливо, у такий спосіб митець хотів виразити себе. Річ у гордині. Колись я познайомився з жінкою, яку ті, хто вірять у забобони, назвали б відьмою. Вона неабияк пишалася своїм ремеслом. Вас це може зацікавити, докторе Ловелл. Це було у Празі...

Я помітив, як здригнувся Ловелл, та де Керадел спокійно продовжував:

– Справжній митець, вона практикувалася у своєму ремеслі, послуговуючись своїми знаннями, або, якщо вам так більше до вподоби, докторе Беннет, займалася магією, лише заради того, щоб отримувати суто художнє задоволення як творець. З-поміж решти речей, принаймні про це подекували, вона могла ув'язнити душі тих, кого вбивала, у ляльках, оживляючи їх та змушуючи виконувати свої накази...

Він нахилився до Ловелла і турботливо запитав:

– Вам зле, докторе Ловелл?

Ловелл побілів як стіна; його погляд був спрямований на де Керадела, а в очах застиг жах. Опанувавши себе, він промовив:

– Часом мені дошкуляють напади гострого болю. Та це пусте. Продовжуйте.

І де Керадел продовжив:

– Вона була справжньою відьмою, докторе Беннет. Хоча я б радше назвав її берегинею давніх таємниць, втраченої

мудрості. З Праги вона приїхала сюди. Я намагався її відшукати, з'ясував, де вона живе, але, на жаль, талан був не на моєму боці! Її з племінницею спалили разом з їхніми ляльками, а будинок, у якому вони жили, зруйнували. То була загадкова пожежа. Та я відчув полегшення. Щиро кажучи, навіть зрадив, бо трохи боявся майстрині ляльок. Не тримаю зла на тих, хто це замислив, якщо це не була випадковість. Насправді, хоча це може прозвучати дещо жорстоко, та я впевнений, що доктор Ловелл зрозуміє мене, я вдячний їм. Звісно, якщо «вони» взагалі існують.

Подивившись на годинник, він звернувся до мадемуазель:

– Доню, нам час йти. Ми вже спізнюємося. Час у такому приємному товаристві пролетів зовсім непомітно... – Він замовк, а потім повільно промовив, наголошуючи на кожному своєму слові: – Якби лишень я мав ті здібності, якими вона володіла, якби так сталося, тоді я, доктор де Керадел, не боявся б її, і ніхто б з тих, хто колись погрожував мені або ставав на заваді, не дожив би до цього часу. Саме так... – Він кинув оком на Ловелла, потім на Хелен, на Білла, на секунду затримав свій погляд на мені. – Я впевнений, що навіть моя вдячність не врятувала б ані їх, ані їхніх близьких.

Всі мовчали, відчуваючи якусь незручність. Тишу порушив Білл, похмуро сказавши:

– Принаймні чесно сказано, де Керадел.

Усміхаючись, мадемуазель підвелася. Хелен провела її до холу. Ніхто не подумав би, що вони ненавидять одна одну. Поки де Керадел розсипався у компліментах, прощаючись з Ловеллом, мадемуазель підійшла до мене і прошепотіла на вухо:

– Чекатиму на вас завтра, Алане де Карнак. О восьмій. Нам є про що поговорити. Не підведіть мене.

І нишком щось тицьнула мені в руку.

Де Керадел сказав:

– Скоро я буду готовий до проведення свого найбільшого експерименту. Хотів би, щоб на ньому були присутні ви, докторе Ловелл, і ви також, докторе Каранак. Для вас це буде особливо цікаво... Тож побачимося.

Він поцілував руку Хелен і попросився з Біллом. Я губився у здогадах і припущеннях, розмірковуючи над тим, чому він не запросив і їх.

Біля дверей мадемуазель обернулася та злегка доторкнулася до щоки Хелен:

– Не піддавайтеся, люба...

Її сміх маленькими хвилями прокотився по сходах. Вони з батьком спустилися вниз, де на них вже чекало авто.

7. КОХАНЕЦЬ МАЙСТРИНІ ЛЯЛЬОК

Бріггз зачинив за собою двері та пішов. Ми вчотирьох мовчки стояли у холі. Раптом Хелен роздратовано тупнула ногою:

– Хай їй біс! Вона змусила мене почуватися служницею. Наче я була однією з твоїх коханок, Алане, на яку її величність милостиво звернула увагу.

Я усміхнувся, бо мені здалося так само. Вона гнівливо продовжила:

– Я бачила, як вона щось шепотіла тобі на вухо. Можу припустити, що запрошувала якимось навідатися до неї в гості.

Сказавши це, Хелен граційним рухом відвернулася від мене, наче кінозірка.

Я рзтиснув пальці руки, аби подивитися, що мадемуазель у ній залишила. На долоні лежав тонкий срібний браслет завширшки з півдюйма. Він легко гнувся. Браслет прикрашав відшліфований до блиску чорний камінець овальної форми. На його гладенькій поверхні був викарбуваний символ влади стародавнього бога океанів, який мав багато різних імен ще до того, як греки назвали його Посейдоном. Це був тризуб, яким він управляв морськими глибинами, заповнений якимось червоним матеріалом. Тризуб вважався одним із загадкових талісманів невисоких смаглявих носіїв

азільсько-тарденуазької¹ культури, які близько сімнадцяти тисяч років тому витіснили високих кроманьйонців, які мали світле волосся, блакитні очі та великий мозок. Звідки обидва народи з'явилися у Західній Європі, невідомо. Уздовж срібної стрічки зивалася крилата змія, яка у своїй пащі тримала чорний камінь. Так, я вже бачив такі браслети і такі камені. Та мене надзвичайно вразило якесь внутрішнє переконання, що я бачив саме цей браслет і саме цей камінь. Власне, бачив не один раз... багато разів... навіть упізнав символ... Якби я тільки міг пригадати, де саме бачив!

Можливо, коли я одягну його на руку, то пригадаю...

Хелен вирвала прикрасу з моїх рук. Пожбуривши браслет на підлогу, вона наступила на нього підбором і втоптала у килим:

– Вдруге за вечір ця дияволиця намагається закути тебе у свої кайдани.

Я нахилився, щоб підняти браслет, та вона відштовхнула його ногою.

Білл нахилився, підняв браслет і віддав мені. Я сховав його у кишеню.

– Угамуйся, Хелен! Він має через це пройти. Принаймні, він на цьому знається краще за нас, – різко сказав Білл.

– Нехай лишень спробує приворожити його! – у відчай вигукнула дівчина. Кинувши на мене лютий погляд, додала:

– Та я не можу тобі цілком довіряти в тому, що стосується мадемуазель, Алане. Тут пахне смаженим... Між вами коїться щось дивне. На твоєму місці я б не піддавалася спокусі цієї білявки. Скільки метеликів згоріло у яскравому полум'ї цієї квітки!

---

¹ Азільська і тарденуазька культури – археологічні культури раннього мезоліту, поширені переважно на території Західної Європи. Азільська культура прийшла на зміну мадленській і передувала тарденуазькій культурі. Назва походить від печерної стоянки Масд'Азіль (південно-західна Франція). Носії азільської культури займалися полюванням, рибальством і збиральництвом, винайшли лук і стріли, приручили собаку. На території України до азільської культури відносять археологічні пам'ятки Криму, Придніпров'я та басейн Сіверського Дінця (прим. ред.).

Слова Хелен обурили мене:

– Люба, твоє покоління таке відверте, а твої метафори такі ж двозначні, як і мораль, що криється в них. Та попри це, тобі не варто ревнувати мене до мадемуазель.

Звісно, я збрехав. Не міг пояснити чому, але я остерігався мадемуазель. Відчував якийсь непояснений страх, якусь глибинну і геть незбагненну ненависть до неї. Та це не все. Мадемуазель була надзвичайно вродливою. Я б ніколи не зміг покохати її так сильно, як Хелен. Проте у ній було щось таке, чого бракувало Хелен, щось, безперечно, лихе... Мені здавалося, що я вже давно випив цей келих сповна... та, вочевидь, мав випити його знову... і я знав, що мою несамовиту спрагу може втамувати тільки вона.

Хелен тихо відповіла:

– Я не можу ревнувати до неї. Я боюся її – і мені страшно не через себе, а через тебе.

І тут заговорив доктор Ловелл. Досі він був цілком поглинутий своїми думками і не чув, про що ми розмовляли:

– Повертаймося до столу. Я маю вам дещо сказати.

Важко ступаючи, він почав підійматися сходами. Здавалося, ніби доктор враз постарів на кілька років. Білл сказав, звертаючись до мене:

– Що ж, де Кердел був відвертим. Він попередив нас.

– Попередив про що?

– Хіба ти не зрозумів? Про те, що не варто лізти у розслідування смерті Діка. Їм не вдалося з'ясувати всього, що вони планували дізнатися. Та почули вони достатньо. Саме це мені і було потрібно. І я почув те, що хотів почути.

– Що саме?

– Те, що це вони вбили Діка, – відповів він.

Я хотів розпитати Білла про все детальніше, та ми вже сіли до столу. Доктор Ловелл попросив принести кави і відпустив дворецького. Виливши повну склянку бренді до своєї філіжанки, він одразу ж її спорожнив:

– Я ошелешений. Авжеж. Ті жахливі речі, з якими мені доводилося мати справу раніше і які, як я сподівався, більше ніколи не повторяться, знову постали на моєму шляху. Я розповідав про них Хелен. У неї сильний дух і світлий

розум. – Ловелл обернувся до Білла: – Я правильно розумію, що ви все розповіли Хелен, що їй вже були відомі ті факти, що так сильно мене вразили?

Білл відповів:

– Не всі, сер. Їй було відомо про тінь, та вона не знала повного імені мадемуазель де Керадел. Та і я цього не знав. Я не мав жодних підстав запідозрити де Кераделів, коли вони погодилися прийняти ваше запрошення. До цього вечора я не хотів ділитися з вами обставинами смерті Ралтсона насамперед тому, щоб не викликати болісних спогадів. І звичайно ж, доки де Керадел сам не заговорив про це, я навіть і гадки не мав, що він був так тісно пов'язаний з тією вашою сумною пригодою.

– Доктор Каранак щось знає про це? – запитав Ловелл.

– Ні. Я вирішив розповісти історію Діка у присутності де Кераделів незалежно від того, знайдеться підтвердження моїм підозрам чи ні. Я вмовив доктора Каранака розлютити його. Хотів побачити його реакцію та реакцію його доньки, так само як і доктора Каранака та вашу. Я мав на це підстави. Мені потрібно було, щоб де Керадел якось виказав себе. Якби я сам виклав перед вами всі карти, він би ніколи цього не зробив. Ви були б дуже обачними, і він би зрозумів це. Саме ваша непоінформованість щодо мого розслідування, а також те, як ви мимохіть видали свій жах, який відчули під час розповіді про аналогічний випадок, спонукало його обмовитися про свій зв'язок з майстринею ляльок та відверто погрожувати. Зараз же він ставиться до вас з презирством. Звичайно, немає жодних сумнівів у тому, що якимось чином йому вдалося дізнатися про вашу роль в історії з майстринею ляльок. Він впевнений, що ви страшенно налякані... Й оскільки непокоїтеся, аби з Хелен та зі мною не трапилося нічого лихого, то змусите мене обличити справу Ралтсона. Якби він у це не вірив, то ніколи б не ризикнув попередити нас.

Ловелл схвально кивнув:

– І він має рацію. Я таки справді наляканий. Ми всі трое у страшенній небезпеці. Але щодо певних речей він помиляється. Ми маємо продовжити...

Хелен перебила Ловелла:

– Троє? Гадаю, що Алан у найбільшій небезпеці серед нас усіх. У мадемуазель вже готове для нього тавро, і вона натякнула, що не проти поповнити своє стадо Аланом.

– Не будь такою вульгарною, люба, – відповів я і звернувся до Ловелла: – Я все ще не до кінця розумію, що відбувається, сер. Білл дуже чітко виклав історію Ралтсона. Та я зовсім нічого не знаю про цю лялькарку, тому і не можу збагнути важливості згадок про неї де Керадела. Якщо мене вже втягли у цю справу, то було б непогано знати всі факти, щоб моя участь у ній була якомога ефективнішою, та й, зрештою, задля власної безпеки.

Білл похмуро зазначив:

– Тебе не лише втягли, а й підписали на це.

Доктор Ловелл сказав:

– Що ж, я розповім вам кількома словами. Згодом Вільям викладе все у подробицях та відповідь на всі ваші запитання. З майстринею ляльок, мадам Менділіп, мене звів загадковий випадок у клініці, де від загадкової хвороби помер спільник і помічник горезвісного керівника тутешніх гангстерів, якого звали Рікорі. Я й досі не можу збагнути, чи була ця жінка справді відьмою, як зараз прийнято вважати, чи зналася на законах природи, які через наше власне невігластво здаються нам проявом надприродного, чи просто добре володіла гіпнозом. Але, хай там як, вона була вбивцею. На її рахунку були смерті мого колеги доктора Брайла та медсестри, в яку він був закоханий. Окрім усього іншого, мадам Менділіп була непересічним митцем. Її ляльки були напрочуд гарними та виглядали дуже природно, немов живі. Вона тримала крамницю ляльок, де і обирала жертв серед своїх покупців. Вбивала за допомогою отруйного бальзаму, який використовувала, завоювавши їхню довіру. Вона робила ляльок, які були схожі на тих людей, як дві краплі води. Потім відправляла цих ляльок убивати. Вони були наділені живою матерією, чи духом, якщо вам так більше подобається, тих, чиї тіла копіювали, принаймні так вона сама вважала. Вони втілювали чисте зло... маленькі демони з тонкими стилетами... які йшли на завдання під наглядом білолицької, змученої жакіттями, дівчини, яку мадам Менділіп називала своєю небогою... Вона так довго перебувала під гіпнотич-

ною владою майстрині, що фактично стала її другим «я». Єдиним, що не викликало сумніву у всій цій історії, було те, що ті ляльки вбивали.

Рікорі став однією з її жертв, та я зміг поставити його на ноги. Він вірив у забобони, вважав, що мадам Менділіп – відьма, і запрягся знищити її. Він викрав її небогу, щоб загіпнотизувавши ту, я міг вивідати у неї таємниці лялькарки. Під час одного з таких сеансів вона померла, скрикнувши, що руки майстрині стискають її серце і от-от розчавлять його...

Він замовк, ніби він знову бачив перед собою ту жахливу картину. Та згодом продовжив:

– Але перед смертю дівчина встигла розповісти, що у мадам Менділіп у Празі був коханець. Вона навчила його вселяти у ляльок душі. Тієї ж ночі Рікорі разом зі своїми поплічниками вирушили на справу, аби вбити лялькарку. Вони спалили її живцем. Я був свідком цієї жахливої картини, хоча і проти власної волі. Вона і досі стоїть у мене перед очима...

Він знову замовк і підняв келих, міцно стискаючи його у руці:

– Здається, що де Кердел і був тим коханцем. Виглядає так, що окрім таємниць ляльок, він знає ще й таємницю тіней. Чи про них відомо лише мадемуазель? Зрештою, він може знати не тільки про це. У світі стільки темних знань! Що ж, це власне все. Тепер усе доведеться починати спочатку. Та цього разу буде складніше...

А потім замислено додав:

– Якби ж то Рікорі міг нам допомогти! Але він зараз в Італії. Я не зможу з ним вчасно зв'язатися. Проте один з його найкмітливіших хлопців, який пройшов з нами, так би мовити, крізь вогонь і воду і брав участь у знищенні відьми, зараз тут. Його звать МакКенн. Я знайду його!

Ловелл підвівся:

– Докторе Каранак, дозвольте відкланятися. Вільяме, залишаю їх на тебе. Я ще попрацюю у кабінеті, а потім піду спати – втомився. Хелен, любя, попідклуйся про доктора Каранака.

Попрощавшись, він залишив кімнату. Білл почав розповідь:

– Так ось, щодо майстрині ляльок...

Було близько опівночі, коли Білл закінчив розповідати, а мої запитання нарешті вичерпалися. Коли я вже збирався йти, він запитав:

– Алане, тобі майже вдалося вибити де Керадела з колії, коли ти заговорив про Алькар-Аза та Володаря Карну. Хто це в біса такі?

Я відповів:

– І гадки не маю, Білле. Ці слова мимоволі зірвалися з моїх уст. Можливо, це справа рук мадемуазель, як я і сказав її батькові.

Та глибоко в душі я розумів, що це не так, у мені росло переконання, що я знав, колись знав Алькар-Аза та Володаря Карну, який сповнює серця жахом, і настане день, коли я все згадаю...

Хелен промовила:

– Білле, відвернися.

Вона оповила руками мою шию, її уста злилися з моїми у пристрасному поцілунку. Хелен прошепотіла:

– Коли ти поруч, моє серце співає, і водночас це розбиває його. Я боюся за тебе, так боюся, Алане.

Вона відхилила голову назад і промовила з легкою усмішкою:

– Напевно, ти вважаєш, що моє покоління поводить себе необачливо, а мораль, яку воно сповідує – вульгарна. Та все не так однозначно, як може здатися на перший погляд, любий. Не забувай про те, що я покохала тебе ще дівчицьком.

Я відповів на її поцілунок. Одкровення, з яким вона не таїлася переді мною, коли ми зустрілися, нарешті повністю відкрилося.

По дорозі до клубу я не міг думати ні про що інше, окрім Хелен, з її волоссям кольору міді та золотаво-бурштиновими очима. Обличчя ж мадемуазель, якщо й зринало у мене в пам'яті, було оповите сріблястою імлою, крізь яку прозирали дві фіалкові плями на безформній білій масці. Мене переповнювало щастя.

Наспівуючи, я почав роздягатися. Перед очима і досі стояло лице Хелен. Засунувши руку до кишені, я витяг звідти срібний браслет з чорним каменем. Образ Хелен відразу

ж розвіявся. Натомість з'явилося обличчя мадемуазель з її великими ніжними очима та усмішкою на устах. Я бачив його напрочуд чітко, і воно здавалося дуже реальним.

Я відкинув браслет, наче то була змія.

Та засинаючи, все ще бачив перед собою обличчя мадемуазель.

8. У ВЕЖІ ДАГУТ В НЬЮ-ЙОРКУ

Наступного ранку я прокинувся з головним болем. Мені снилися ляльки з голками завдовжки в один фут, що танцювали з рожевими тіннями довкола велетенських кам'яних фігур, а також Хелен з мадемуазель, які по черзі обіймали та цілували мене. Тобто обіймала мене Хелен, але раптом вона перетворювалася на мадемуазель; а потім так само несподівано мадемуазель перетворювалася на Хелен, і так повторювалося безліч разів.

Мені це нагадало про випадок в Алжирі, що стався зі мною у дуже незвичному розважальному закладі під назвою «Будинок сердечних бажань». Ним володів француз, який мав слабкість до гашишу та був непересічним філософом. Ми з ним потоваришували. Мені здається, що я завоював його прихильність, поділившись своєю ідеєю, умовно названою «Рай та Пекло, Інкорпорейтед», яка так зацікавила мадемуазель та де Керадела. Він процитував рядки з рубаїв Омара:

«Пекло і рай в небесах», – так тлумачать ханжі.

В душу глянув свою й запитав я: «Скажи...»

І почув: «Пекло й рай не на небі чекають,

Пекло й рай — половинки твоєї душі¹».

А потім сказав, що мій задум не такий уже й оригінальний, про це йдеться у процитованому чотиривірші, він

---

¹ Переклад Леоніда Ружинського.

також лежить в основі засадничої ідеї, яка приносить його закладу чималий прибуток. В його будинку жили декілька відступників-сенуситів – надзвичайно талановитих магів, справжніх майстрів ілюзії. Він тримав у себе і дюжину дівчат такої вроди, якої мені ще не доводилося бачити. Серед них були білі, жовті, чорні, з бронзовою шкірою та всіма її можливими відтінками. Можна було обрати на будь-який смак. Коли поріг «Будинку сердечних бажань» переступав гість, йому пропонували найдорожчу розвагу: міцно тримаючись за руки, дванадцять оголених дівчат ставали у коло, велике широке коло серед просторої кімнати, один із сенуситів застрибував у центр кола і починав бити в барабан. Гість стояв поруч нього та спостерігав за видовищем. Сенусит продовжував бити в барабан та читати мантру. Дівчата танцювали, міняючись місцями. І все швидше і швидше, доки білий, бронзовий, чорний, жовтий та решта відтінків їхньої шкіри не зливалися і не поєднувалися в одній божественній дівчині – дівчині його мрій, на зразок тих, яких оспівують у старих сентиментальних піснях. У ній було щось і від Афродити, і від Клеопатри, і від Фріни. То була дівчина, про яку він завжди мріяв, можливо, сам цього не усвідомлюючи. Тож він її отримував.

«Чи виправдовувала вона його очікування? Звідки мені знати? – знизував плечима француз. – Для мене головним було те, що, зрештою, дівчат залишалося одинадцять. Йому, напевно, краще знати».

Хелен та мадемуазель так швидко змінювали одна одну, що в якийсь момент мені захотілося, аби вони поєдналися, перетворившись на одну. Тоді б я не мав жодного клопоту. Втримати обличчя мадемуазель вдавалося на кілька секунд довше. Я відчував дотик її вуст... аж раптом мені здалося, що у моєму мозку розпочали двобій вода та полум'я. Я бачив чоловіка, прикутого до стовпа, та не встиг роздивитися його обличчя, як його оповили вогненні язики.

Та водночас я бачив неспокійне море... на його поверхні коливалося блідо-золотаве волосся, хвилі пестили його... то була Дагут... її блакитні очі дивилися у небо, яке не могло зрівнятися своєю красою з ними... та вони були мертві.

У цей момент я прокинувся.

Після холодного душу я відчув себе значно краще. За сніданком я намагався відтворити події минулого вечора. Спочатку пригадав історію Ловелла про лялькарку. Я чимало знав про магичні обряди з ляльками, в які переселяють душі, і це виходило далеко за межі простого протикання опудал голками або спалювання їх на вогні чи бозна ще чого. Тож я мав сумніви, що сутність такого давнього та поширеного вірування можна пояснити самим лише гіпнозом. Та ще глибиннішою і набагато зловіснішою була магія з тінями, що занастила Діка. Німці підійшли до неї з гумором, втіливши у казці про Пітера Шлеміля, який продав свою тінь дияволу. А Баррі відобразив її в історії про дивовижного Пітера Пена, відірвану тінь якого зачинили у шухляді шафи. Та хоч би як цю практику трактували, безперечним залишається той факт, що вірування у зв'язок між тінню і життям людини, її особистістю та душею є найдавнішим з усіх. А ті жертвоприношення та обряди, які влаштовувалися, аби вмилоствити тіні та заручитися захистом від них, можна порівняти з витівками диявола. Тож я вирішив піти до бібліотеки, аби дізнатися про все це більше.

Зайшовши до своєї кімнати, я зателефонував Хелен:

– Люба, ти знаєш, що я кохаю тебе до безтями?

– Я знаю, що навіть якщо і не кохаєш, то покохаєш неодмінно.

– Сьогодні весь день я буду зайнятий, але у нас є цілий вечір.

– Чекатиму на тебе, коханий. Але ти ж не збираєшся зустрічатися з тією білявою дияволицею?

– Звісно, ні. Я вже навіть забув, як вона виглядає.

Хелен засміялася. Я відчув, як наступив на якийсь предмет. Подивившись униз, побачив браслет, який викинув напередодні.

– Тоді побачимося ввечері, – сказала Хелен.

Піднявши прикрасу і поклавши її до кишені, я механічно відповів:

– Так, побачимося.

Замість того, щоб займатися пошуками інформації про практики з тінями, я провів цілий день у двох приватних бібліотеках, до яких мав доступ, переглядаючи старі книж-

ки та рукописи про стародавню Бретань, чи Арморику, як її називали до приходу римлян та ще п'ять сторіч потому. Шукав згадки про місто Іс і сподівався знайти бодай щось про Алькар-Аз та Володаря Карну. Вочевидь, колись я вже чув ці імена, а можливо, натрапив на них у книжках. Єдиним іншим поясненням, яке мало сенс, могло бути те, що мадемуазель сама мені їх навіяла. Згадуючи про те, як після дотику її руки переді мною постало чітке видиво Карнаку, я схилився до другої версії. З іншого боку, вона заперечувала свій вплив, і мені хотілося їй вірити. Мені здалося, що вона не брехала. Я так і не знайшов жодної згадки про Алькар-Аз. Що ж до Володаря Карну, то на палімпсесті, датованому VII сторіччям, на одному клаптику було кілька рядків, що могли мати до нього стосунок. Написаний давньою латиною текст звучав так:

«...кажуть, що римляни так суворо обійшлися з народом Арморіки не через те, що вони приєдналися до бунту галлів, а через їхні жорстокі та дикі обряди, які своєю безжальністю перевершували всі бачені римлянами серед інших племен та народів. Існувало одне... [кілька слів написані нерозбірливо]... місце мегалітів, які зуться... [два рядки написані нерозбірливо]... б'ють по грудях спочатку повільно... [прогалина]... доки не розтрощать огруддя і саме серце, після чого у склепі центрального храму народжується морок...»

На цьому уривок закінчувався. Чи могло це «місце мегалітів» бути Карнаком, а «морок», що народжувався «у склепі центрального храму», Володарем Карну? Цілком можливо. Звичайно, я знав, що римляни практично знищили корінне населення Арморіки після бунту 52 року н. е., а ті, що вижили, втекли від розправи, залишивши край спустошеним до V сторіччя, доки невелика група кельтів, що населяли Бретань, не переїхала туди після того, як їх витіснили англійці та сакси, та не заселили велику частину півострова. Хай там як, але римляни були людьми широких поглядів та з великою толерантністю ставилися до богів, яким поклонялися ті, кого вони підкорили. Люті розправи над переможеними теж не були їм властивими. То що ж з цих «жорстоких та диких обрядів», які у своїй нещадності

перевершували решту бачених римлянами, шокувало їх настільки, що змусило так безжально знищити тих, хто їх практикував?

Вдалося знайти чимало згадок про величне, затоплене водою місто. У деяких згадувалася його назва Іс, в деяких воно було безіменним. Джерела, в яких момент зникнення міста датували християнськими часами, не викликали довіри. Місто існувало ще за доісторичних часів. Майже у всіх згадках наголошувалося на гріховності Іса, на тому, що воно запродалося злим духам та віддалося чаклунству. Загалом, легенда була дуже схожою на ту, яку я розповів напередодні. Та я натрапив на одну версію, що зацікавила мене більше за решту. У ній йшлося про те, що загибель міста спричинив Повелитель Карнаку. Що він «спокусив Біляву Дагут, доньку короля, як вона сама це робила з чоловіками, потім знищуючи їх». Там було сказано, що «врода цієї чаклунки була такою невимовною, що Повелитель Карнаку довго не міг наважитися на те, щоб знищити її разом з гріховним Ісом». З часом вона народила доньку. Відчинивши морську браму, він утік, забравши дитину із собою, тіні міста винесли його у безпечне місце, натомість Дагут та її батька, що переслідували їх, поглинули збурені тіннями хвилі.

Це вразило мене, особливо у світлі теорії де Керадела про спадкову пам'ять. З одного боку, це пояснювало слова мадемуазель про те, що я мав би щось «пам'ятати». А також дозволяло знайти інше, дарма що абсурдне, пояснення того, як мені спали на думку ті два імені. Якщо мадемуазель насправді була прямою родичкою тієї Дагут, про яку йшлося у легенді, тоді я міг би бути нащадком повелителя Карнаку, який «спокусив» її. В такому разі, дотик її руки міг запустити один з дисків у моєму мозку, як про це говорив де Керадел. Я подумав, що Алькар-Аз та Володар Карну, очевидно, справили надто сильне враження на повелителя Карнаку, мого пращура, якщо спогад саме про них спрацював першим. Ця думка змусила мене усміхнутися, і я згадав про Хелен. Попри решту спогадів, я чудово пам'ятав, що сьогодні ввечері у мене побачення з Хелен, і це робило мене достобіса щасливим. Я також мав побачитися з Дагут, та що з того?

На годиннику була п'ята. Витягаючи з кишені носовичка, я почув, як щось з брязкотом упало на підлогу. То був браслет. Він лежав чорним каменем догори. Здавалося, що він дивиться на мене, наче має очі. Я пильно приглядався до нього, і мене охоплювало моторошне відчуття пізнавання, яке ставало все сильнішим.

Перш ніж повернутися до клубу, щоб перевдягтися, я дізнався, де зупинилися де Керадели, та надіслав Хелен телеграму:

«Пробач, мене несподівано викликали з міста. На телефонні розмови не маю часу. Подзвоню завтра. Цілую, обіймаю. Алан».

О восьмій я вже прямував до мадемуазель.

Вони мешкали в одному з фешенебельних хмарочосів, що височіють над Іст-Рівер, вікна його найкращих квартир виходили на схід, і з них можна було побачити острів Рузвельта – осередок вигнанців соціуму, дрібних шахраїв та тих, кому не знайшлося місця серед ув'язнених Сінг-Сінга чи Даннемора або кому не пощастило потрапити до інших подібних закладів; такий собі відстійник для невдах.

Ці багатоквартирні будинки стояли у зеніті, звідки само-вдоволено спостерігали за надиром¹.

Ліфт продовжував підніматися вгору. Коли він зупинився, ліфтер натиснув на кнопку, і масивні двері розійшлися. Я опинився у холі, що радше скидався на передпокій середньовічного замку. Почувши, що двері зачинилися, я обернувся і побачив, як вони зникли під гобеленами, які з обох боків за краєчки притримували двоє чоловіків. Я звернув увагу на візерунок, та це була лише сила звички – звички мандрівника помічати орієнтири, що трапляються на шляху, на випадок вимушеної втечі. Там була зображена морська діва – фея Мелюзіна, за якою спостерігав її чоловік Раймон Пуатьє під час традиційного ритуалу купання. Цим гобеленам було чимало років.

Чоловіки були бретонцями, смаглявими та коренастими. Але я ніколи раніше не бачив, щоб у Бретані носили такий одяг. На них були зелені туніки вільного крою, туго підпе-

¹ Надір (з надір араб. натир — протилежний) — точка небесної сфери, протилежна зеніту (прим. ред.).

резані вузькими ременями, а справа на грудях на чорному тлі пломенів такий самий символ, який я бачив на браслеті Дагут. Мішкуваті коричневі штани, що звужувалася нижче коліна та тісно облягала литки, були схожі на ті, які носили скіфи чи давні кельти. Взуті вони були у сандалії. Знімаючи пальто та капелюх, я приязно привітався з ними у бретонському стилі – традиційними словами, якими шляхетний чоловік вітається із селянином. Вони відповіли мені так само бретонською, проте достатньо стримано. Я помітив, що моє привітання спантеличило їх.

Відсунувши у бік інший гобелен, один з чоловік притиснув руку до стіни. Переді мною відчинилися ще одні двері. Переступивши поріг, я опинився у напрочуд просторій залі з високою стелею та оздобленими дубом стінами. Освітлення було тьмяне, але я розгледів кілька різьблених скринь, астролябію та великий стіл, завалений книжками у шкіряних та пергаментних палітурках. Я обернувся якраз у той момент, коли двері зачинилися, і на стіні не залишилося жодного знаку того, що там був вихід. Та я подумав, що у разі потреби зможу його знайти.

Двоє чоловіків провели мене через кімнату у її правий кут. Вони знову відсунули гобелен, і мене оповило м'яке золотаве сяйво. Тоді вони вклонилися, і я зробив крок назустріч сяйву.

Я потрапив до восьмикутної кімнати більш ніж двадцяти футів завдовжки. Всі стіни були вкриті шовковою тканиною витонченої фактури. Вона була кольору морської хвилі, і кожну сторону прикрашало зображення з підводного світу – чи то риб чудернацьких форм та кольорів, що плавають у лісах водоростей... чи то актиній, схожих на фантастичні квіти, що вимахують своїми смертоносними вусиками... чи то золотих та сріблястих зграй крилатих змій, що охороняють свої фортеці з королівських коралів. У центрі кімнати стояв стіл, сервірований посудом з кришталю, прозорої порцеляни та старовинного срібла, що виблискувало у світлі свічок.

Я потягнувся до завіси, за якою були двері, через які я зайшов до кімнати, та відсунувши її, побачив суцільну стіну... За моєю спиною пролунав сміх, немов плюскіт маленьких хвиль. То сміялася Дагут...

Вона стояла у дальньому кутку восьмикутної зали, відгортаючи рукою краєчок іншої завіси. За нею була ще одна кімната. Світло, що пробивалося крізь гобелен, створювало блідо-рожевий ореол довкола голови мадемуазель. Її врода змусила моє серце калатати, як навіжене, і я забув про все на світі, навіть про існування цього світу. Від білих плечей до ніг її огортало прозоре серпанково-зелене плаття, яке не приховувало дивовижних ліній її тіла. Спадаючі складки цього вбрання робили її схожою на жінок стародавнього Рима. Взута вона була у сандалії. Дві товсті коси світло-золотавого волосся лежали на чудово окреслених грудях. На ній не було жодних прикрас. Зрештою, вони були б зайвими. Її погляд пестив, та разом з тим і погрожував, а сміх був одночасно ніжним і підступним.

Вона підійшла і поклала руки мені на плечі. Від неї віяло ароматом дивовижної морської квітки, і мені аж перехопило подих.

– Що ж Алане, ви і досі остерігаєтеся. Та сьогодні ви залишите цю кімнату лише тоді, коли я цього захочу. Я добре засвоїла вашу науку, Алане де Карнак, – звернулася вона до мене бретонською.

– Коли це я вас чогось вчив, мадемуазель? – безглуздо запитав я, все ще перебуваючи під магнетичним впливом її вроди.

– Дуже, дуже давно, – відповіла вона. Тепер у її погляді не було і натяку на ніжність. Її брови зімкнулися в одну суцільну лінію, і вона промовила, ніби думаючи про щось зовсім інше:

– Я гадала, що мені нескладно буде сказати те, що я мала сказати, зустрівши тебе, Алане. Здавалося, що слова самі поллються з моїх вуст... як хвили, що накрили Іс. Та я збентежена... мені геть не просто це зробити... спогяди змагаються один з одним у моїй голові... у протистоянні між ненавистю та коханням...

Нарешті я зміг опанувати себе:

– Я теж збентежений, мадемуазель. Я не так добре володію бретонською, як ви, можливо, через це мені складно зрозуміти, що ви маєте на увазі. Може, нам ліпше перейти на французьку чи англійську?

Насправді ж, бретонська робила надто інтимним наше спілкування, скорочуючи між нами дистанцію. Інші ж мови

могли б слугувати бар'єром. Цієї миті я замислився: бар'єром на шляху до чого?

Вона люто відповіла:

– Ні! І більше не називай мене ані мадемуазель, ані де Керадел! Ти знаєш, хто я!

Засміявшись, я відповів:

– Якщо ви не мадемуазель де Керадел, тоді ви – морська фея Мелюзіна... або Гюльнар, що живе у морських глибинах... а я опинився у вашому, – я озирнувся на завіси, – «акваріумі».

Вона похмуро мовила:

– Я – Дагут... Білява Дагут, Повелителька Тіней... Дагут стародавнього міста Іс у переродженні. Тут я народилася знову, – вона лягнула себе по чолу. – А ти – Алан де Карнак, моє давнє кохання... велике кохання... і до того ж підступне. Тож стережися!

Раптом вона наблизилася до мене, її губи впилися в мої з такою силою, що залишили на них відбиток її маленьких зубів. Перед таким поцілунком ніхто не зміг би встояти. Я обійняв її. Здавалося, що у моїх руках полум'я, закуте у тендітне тіло. Та вона так різко відштовхнула мене, що я захитався, ступнувши крок назад.

Підійшовши до столу, вона взяла глечик та наповнила два келихи з тонкого скла блідо-жовтим вином. Здавалося, що вона глузує з мене:

– За наш останній вечір, Алане. І за нашу зустріч!

Доки я розмірковував над її тостом, вона додала:

– Не бійся, це не відьомський трунок.

Я доторкнувся своїм келихом до її та пригубив вино. Як тільки ми сіли до столу, наче за сигналом, якого я не побачив і не почув, до кімнати увійшли двоє слуг у чудернацькому вбранні та почали подавати страви. Робили вони це у старовинній манері, схиляючи коліно. Напої та страви були просто чудовими. Мадемуазель поводитися вишукано. Говорила небагато, іноді глибоко поринала у свої думки, а іноді дарувала мені погляд, сповнений ніжності та водночас загрози. Я вперше вечеряв наодинці з такою вродливою жінкою і не знав, як себе поводити, особливо з огляду на її мовчазність. Здавалося, що ми – суперники у якійсь

надзвичайно важливій грі, які вивчають поведінку та рухи одне одного, перш ніж її розпочати. Хоч би якою була ця гра, у мене складалося неприємне враження, що мадемуазель відомо набагато більше, ніж мені, і цілком можливо, що правила тут встановлює вона.

З великої кімнати, що ховалася за таємними дверима, лунала тиха музика та співи. Мелодія була дивною, та чомусь здавалася мені знайомою. Начебто співали у тій кімнаті, та водночас звук долинав звідкілясь здалеку. То були тіні пісень та музики. Тіні пісень? Раптом я згадав про те, як Дік описував спів своєї тіні. По спині немов морозом сипнуло. Відірвавши очі від тарілки, я зустрівся поглядом з Дагут. Вона дивилася на мене з насмішкуватим виразом обличчя. У мені почало прокидатися відчуття несамовитої люті. Я більше не боявся її. Вона була всього лише вродливою та водночас небезпечною жінкою. Ось і все. Наскільки небезпечною, залежало від мене. Я не мав жодного сумніву щодо того, що вона знає, про що я думаю. Вона покликала слуг, і вони прибрали зі столу, залишивши вино. Потім мадемуазель сухо промовила:

– Ходімо на терасу. Захопи із собою вино, Алане. Воно тобі може знадобитися.

Я засміявся, узяв пляшку вина і два келихи та пішов за нею до кімнати з рожевим світлом.

Це виявилася її спальня.

Вона теж була восьмикутною, та, на відміну від тієї, в якій ми обідали, її увінчувала невелика вежа, а стеля не була паралельною до підлоги. Вона піднімалася у формі елегантного конуса. Тобто дві кімнати утворювали немов вежу, і я припустив, що стіна між ними була несправжньою, а поставленою посеред колишнього великого холу. Усі стіни були завішані такими ж гобеленами кольору морської хвилі, проте на них не було жодних візерунків. Повільно крокуючи повз них, я помітив, як змінювався їхній відтінок: у місцях морських впадин він ставав темнішим, натомість на блідо-смагдовій міліні світлішав. І весь цей час ними пересувалися тіні: виринаючи з глибин, вони на деякий час завмирили, а згодом ліниво пірнали назад, зникаючи з поля зору.

У спальні стояло широке ліжко на низеньких ніжках, старовинна шафа, стіл, кілька стільців, розмальована скриня з вигадливим різьбленням і софа. Кімнатою розливалось рожеве світло, що сочилось з якогось прихованого джерела на верхівці вежі. У мене знову виникло тривожне відчуття впізнання, як тоді, коли я побачив чорний камінь на браслеті, який мені подарувала Дагут.

З вікна відкривався вид на терасу. Я залишив вино на столі та ступив на неї, Дагут пішла за мною. Вежа, як я і передбачав, була на горішньому поверсі будинку, з південно-східного його боку. По праву руку відкривалася панорама нічного Нью-Йорка, від якої перехоплювало подих. Трохи далі виднілася всяяна діамантовими смугами мостів тьмяно-срібляста стрічка Іст-Рівер. Приблизно шістьома метрами нижче розташовувалася ще одна тераса, з якої, завдяки вдалій конструкції будинку, теж можна було милуватися містом.

Я спробував пожартувати:

– Схоже на твою вежу у стародавньому Ісі, Дагут? Чи не з такого ж балкона твої слуги зіштовхували коханців, які тобі набридли?

Гнів усе ще клекотів у мені. Дагут прийняла мій виклик і відповіла:

– Там було не так високо. Та й ночі в Ісі зовсім не схожі на тутешні. Там, щоб побачити зорі, ми дивилися на небо, а не вниз на місто. І з моєї вежі відкривався вид на море. І, до речі, я не скидала з неї своїх коханців, після смерті вони слугували мені краще, ніж за життя. Убиваючи їх, я б цього не домоглася.

Її голос був спокійним, я відчував, що вона відверта зі мною. Казала вона правду чи ні, та у мене не було ані тіні сумніву в тому, що вона щиро вірила у свої слова. Вхопивши її за руку, я запитав:

– Це ти вбила Ралтсона?

Так само спокійно вона відповіла:

– Так.

Притиснувшись своєю ногою до моєї, вона присунулася ближче до мене і зазирнула в мої очі. В мені боролись ревності та лють:

– Він був твоїм коханцем?

– Не був би, якби я зустріла тебе раніше, – відповіла вона.

– А як щодо решти? Їх ти теж убила?

– Так.

– І вони теж були...

– Якби я зустріла...

Мені достобіса кортіло задушити її. Я спробував відпустити її руку, та не зміг. Здавалося, що не я її тримаю, а вона мене. Я не міг поворушити ані пальцем. Тоді я сказав:

– Ти – диявольська квітка, Дагут, а твоє коріння проростає з пекла. То ти повелася на його гроші, як повія?

Вона засміялася, відкинувши назад голову. В її сміхові звучало торжество. Жінка відповіла:

– Раніше тобі було байдуже до моїх коханців. Що змінилося зараз, Алане? Але ні, це не через його гроші. І помер він не тому, що віддав їх мені. Я втомилася від нього, Алане... та в той же час він мені подобався... і до того ж Бріттис так давно не розважалася, бідолашне дитя... якби він мені не подобався, я б ніколи не віддала його Бріттис...

Я немов отямився. Безперечно, мадемуазель намагалася покарати мене за всі ті припущення, які я зробив напередодні. Можливо, її метод був надто складним, та, поза сумнівом, дієвим. Мені було трохи соромно за свою поведінку. Я відпустив її руку і засміявся разом з нею... але так і не зміг зрозуміти, звідки у мені взялося це відчуття люті та спустошливих ревнощів?

Відкинувши ці думки, я покаюнно сказав:

– Дагут, я недооцінив Ваше вино. Воно набагато міцніше, ніж я думав. Я поводився як останній дурень і прошу вибачення.

Вона кинула на мене загадковий погляд.

– Вибачення? Зараз? Я замерзла, ходітьте всередину.

Ми повернулися до кімнати з вежею. Раптом мені теж стало холодно, і я відчув слабкість у всьому тілі. Я налив собі ще келих і випив усе до останньої краплі. Думки стали невиразними, ніби холодний туман оповив мій мозок. Наливши собі ще, я побачив, як Дагут принесла стільчик і сіла біля моїх ніг. В руках вона тримала багатострунну лютню. Усміхнувшись, жінка прошепотіла:

– Ти просиш вибачення, але і гадки не маєш, про що просиш.

Доторкнувшись до струн, вона заспівала. Пісня звучала якось дивно. Мені вона здалася знайомою, напевно, я вже десь її чув, і не раз, можливо, у такій самій вежі, як ця. Я подивився на стіни. Картини на завісах почали змінювати одна одну все швидше і швидше... від малахітових морських глибин до блідих табунців риб. Тіні теж прискорили рух, підіймалися все вище і вище нагору, а потім різко пірнали на дно...

Дагут запитала:

– Ти приніс мій браслет?

Я мимовільно сягнув рукою до кишені, витягнув браслет і віддав їй. Вона вмить застібнула його на моєму зап'ястку. Червоний символ на камінці зблищав, наче палаючи у вогні. Вона сказала:

– Ти забув, що я подарувала його тобі... колись дуже, дуже давно... чоловікові, якого кохала більше за всіх... чоловікові, якого більше за всіх ненавиділа. І ти забув, чие ім'я викарбувано на ньому. Що ж, доведеться тобі почути це ім'я знову, Алане де Карнак... і пригадати, за що ти просив вибачення.

Вона вимовила ім'я. Коли я його почув, мільйони іскор вибухнули у моїй голові, розвіявши холодний туман, що оповивав мій мозок.

Дагут повторила його. Цього разу тіні на зелених гобеленах полинули до поверхні води, взялися за руки, сплітаючи їх...

Вони кружляли у танку на стінах... швидше і швидше... то були чоловічі та жіночі тіні. Спостерігаючи за тим, як вони рухаються у ритмі мелодії, яку Дагут награвала на лютні, у запамороченні я подумав про танцівниць з «Будинку сердечних бажань», які танцювали під барабани чаклунів сенуситів...

Усе швидше і швидше кружляли вони і раптом теж заспівали, ледь чутними голосами, схожими на шепотіння... відтінки на зелених гобеленах, що змінювали одне одного, перетворилися на величезні хвилі, що підіймалися та опускалися, співи тіней стали шумом хвиль, гучнішим і гучнішим...

І знову Дагут вимовила ім'я. Тіні вистрибнули з гобеленів і зусібч кинулися до мене... вони все ближче і ближче... Шум хвиль перетворився на гуркіт бурі, що вовтузила мене, доки не затягла на дно.

9. У ВЕЖІ ДАГУТ В ІСІ

Ревіння бурі та шум моря стихли, розбившись хвилями об невидимий бар'єр. Я стояв біля вікна на якійсь височині та спостерігав за білими баранцями розбурханих хвиль. Вечірня зоря була червоною та лиховісною. Її світло відкидало широку криваву стежку на воді. Я визирнув з вікна і повернув голову праворуч, намагаючись розгледіти бодай щось у сутінках, які повільно огортали все довкола. І щось таки розгледів. Широку рівнину, всіяну велетенськими каменями, які здіймалися до неба. Сотні з них були вишикувані рядами, що тяглися до приземкуватого кам'яного храму, який був схожий на вісь величезного колеса, спицями якого слугували ці мегаліти.

Вони були так далеко від мене, що здавалися валунами. Та зненацька перед моїми очима немов проплив міраж: камені сколихнулися і стали ближчими. Промені сонця, що сідало за обрій, розмалювали їх кривавими барвами, і здавалося, що храм стікає кров'ю.

Я знав, що це Карнак, Повелителем якого я був. А приземкуватий храм – Алькар-Аз, де Білява Дагут із жерцями зла воскресили Володаря Карну.

Я також зрозумів, що перебуваю у стародавньому місті Іс. Карнак поринув у сутінки. Подивившись униз на циклопічні мури, об які розбивалися довгі гребені морських хвиль, я закричав. У цьому місці вони були надзвичайно товстими і високими та врізалися в океан, наче ніс кам'яного корабля. Але що ближче до суходолу, де мілина оголяла чисті піски під час відпливів, то вони ставали все тоншими і нижчими.

Я добре знав це місто. Воно було світлим. Храми та палаци з різьбленого каменю з черепичними дахами, роз-

фарбованими у червоний, помаранчевий, блакитний та зелений кольори, були його окрасою, так само як і оселі з дерева, покритого шаром лаку, так не схожі на грубі домівки моєї батьківщини. У місті повно садів, де, таємниче перешіптуючись, дзюрчать водограї та розпускаються екзотичні квіти. Воно було звідусіль оточене мурами, об які розбивалися хвилі, і здавалося, що земля, на якій стояло місто, це палуба корабля, а стіни – то його борти. Іс звели на півострові, що виходив далеко у море. Вода була постійною загрозою для нього, та мури і магічні обряди не давали їй проникнути всередину міста. З материком його з'єднувала широка піщана дорога, що вела прямісінько до лихого осередку монолітів, де приносять у жертву людей мого народу.

Іс збудував не мій народ. Не доклав він рук і до зведення кромлеху Карнаку. Наші бабусі казали, що за розповідями їхніх пращурів, дуже-дуже давно ті, хто спорудив Іс, прибули сюди на кораблях дивної форми, укріпили півострів та оселилися на ньому. Згодом вони поневолили нас, захопили Карнак, а дерево їхніх темних ритуалів дало нові пагони, що зрештою принесли плоди у вигляді невимовного зла. Тоді я поїхав до Іса, аби обрубати їх. А якщо вдасться вижити, то і викорчувати саме дерево.

Я ненавидів лютою ненавистю мешканців Іса, його чаклунів та чаклунок – геть усіх, і у мене був план, як знищити їх раз і назавжди, аби покласти край тим жахливим ритуалам, що відбувалися в Алькар-Азі, як звільнити це місце від того, що спіткало його після мук та смертей, через які пройшов мій народ з волі Дагут та жерців Іса. І увесь цей час я знав, що був Повелителем Карнаку і водночас Аланом Каранакком, який дозволив заманити себе у тенета мадемуазель де Керадел і бачив лише те, що вона дозволяла йому бачити. На відміну від Повелителя Карнаку, Алан Каранак чудово розумів це.

Я почув солодкий звук лютні, сміх, схожий на плюскіт маленьких безжалісних хвиль, і голос – голос Дагут!

– Повелитель Карнаку, сутінки оповили твоє місто. Чи ти ще не надивився на море, коханий? Його обійми холодні, мої ж – теплі.

Я відвернувся від вікна, і на якусь мить мені здалося, що мені примарилися і давній Карнак і старовинний Іс. Я й досі стояв у тій вежі, з якої, як мені здавалося, тіні скинули мене у море. Це була та сама восьмикутна кімната, залита рожевим світлом, на її стінах висіли ті самі гобелени, на поверхні яких гойдалися зелені хвилі, а на низенькому стільчику, з лютнею в руках, сиділа Дагут, вдягнена у те саме вбрання кольору морської хвилі, її коси так само спадали на груди.

Я сказав:

– Ти справжнісінька відьма, Дагут, ти знов обдурила мене, – і повернувся до вікна, щоб помилуватися знайомими вогнями Нью-Йорка.

Та я цього не сказав, і я не повернувся до вікна. Натомість покрокував прямісінько до неї і почув, як замість цих слів, які, як мені здалося, я вимовив, кажу зовсім інше:

– Дагут, ти – дитя моря... і якщо твої обійми і тепліші, то серце таке ж безжальне.

І тут я усвідомив, що це справді місто Іс. І неважливо, сон це чи ілюзія. І хоча та частина мене, що була Аланом Карнаком, бачила все на власні очі та читала думки другої моєї половини – Повелителя Карнака, вона не мала над ним сили, а він і гадки не мав про моє існування. Та попри це, я мав підкорятися його вчинкам. Я відчував себе актором у виставі, який з боку спостерігає за своєю грою. Різниця була тільки в тому, що я не знав ані слів, ані сюжету. Це було справжнє потрясіння. Я подумав, що Дагут варто було б застосувати до мене сильніший гіпноз, або ж просто дати мені спокій. Я відчув легке розчарування. Ця думка вразила мене, мов блискавка.

Дагут підвела голову, і я побачив сльози на її очах. Розпустивши коси, вона сховала у них своє обличчя і заплакала. Я холодно сказав:

– Скільки жінок проливали сльози, так само, як ти зараз... через чоловіків, яких ти, Дагут, занапастила.

– Відтоді як місяць тому ти приїхав з Карнаку до Іса, моя душа не знає спокою. Полум'я ятрить моє серце. Що для тебе і для мене колишні коханці? До того, як ти з'явився у моєму житті, я не знала, що таке кохання. Я більше не вбиваю, я прогнала геть свої тіні, – відповіла вона.

– А що, як вони повернуться? – похмуро запитав я.

– Що ти маєш на увазі? – запитала вона, відкинувши з обличчя волосся і пильно дивлячись на мене.

– У мене є раби. Я вчу їх служити мені, як годиться, і шанувати тільки мене. Годую, даю дах над головою. Уявімо, що я припиню їх годувати і вижену на вулицю. Що тоді ці голодні раби-волоцюги зроблять, Дагут? – запитав я.

– Хочеш сказати, що мої тіні можуть повстати проти мене? – з недовірою у голосі запитала вона, а потім засміялася. Її очі звузилися, так ніби вона щось вираховувала: – Можливо, ти й правий. Але що зроблено, те зроблено.

Мені здалося, немов хтось зітхнув, і тіні на гобеленах почали рухатися все швидше. Та Дагут не звернула на це жодної уваги. Продовжуючи сидіти поруч, поглинута думками, вона стиха сказала:

– Зрештою, мої тіні не люблять мене. Вони лише виконують мої накази, але не люблять мене... мене – ту, хто створив їх. О, ні!

В Алана Каранака ці слова викликали усмішку, натомість Повелитель Карнаку поставився до слів Дагут про тіні цілком серйозно. Власне, як і Дік!

Підвівшись, вона обвила руками мою шию. Від її аромату, що нагадував свіжість екзотичної морської квітки, паморочилося у голові, а її дотик обпік мене мов блискавка. Вона млосно промовила:

– Любий, ти полонив моє серце і змусив його забути про решту коханців... ти розбурхав у мені це почуття... чому ти не кохаєш мене ?

– Я кохаю тебе, Дагут, але не вірю тобі. Як я можу бути впевнений в тому, що ти не розлюбиш мене... чи що в один чудовий момент не перетвориш на одну з тих тіней, що колись були твоїми коханцями? – твердо відповів я.

Вона прошепотіла, притиснувши свої вуста до моїх:

– Я вже казала тобі. Я не кохала жодного з них.

– Але є хтось, кого ти все-таки любиш, – відповів я.

Вона відхилилася і зазирнула мені в очі:

– Ти про дитину? Ти ревнуєш, Алане. А отже, ти кохаєш мене! Я відішлю її. Звісно, якщо забажаєш, її вб'ють.

Холодна лють притлумила бажання, яке я відчував до цієї жінки, що ладна була пожертвувати життям власної доньки заради пристрасті. Про народження дитини було відомо навіть у Карнаку. Я бачив маленьку Дагут: з фіалковими очима, молочною шкірою, крізь яку місячним сяйвом світилися вени; не було жодних сумнівів у тому, хто її мати, навіть якби вона це заперечувала. Та мені вдалося приборкати гнів, зрештою, я цього очікував, тож її слова лише посилили мою рішучість.

– Ні, – відповів я. – Це свідчитиме тільки про те, що вона набридла тобі так само, як колись її батько, як і всі твої коханці.

Дагут у розпачі кинулася до мене, і якщо мені колись і доводилося бачити обличчя жінки, що божеволіє від кохання, у неї було саме таке:

– Що мені зробити? Що мені зробити, Алане, щоб завоювати твою довіру?

Я відповів:

– На молодика вшановуватимуть Алькар-Аза. Тоді ти звернешся до Володаря Карну, і багато людей мого народу загине від молотів жерців, і їх поглине п'ятьма. Обіцяй, що ти не прикликатимеш Його. Тоді я тобі повірю.

Дагут відскочила назад, її уста зблідли, і вона прошепотіла:

– Я не можу цього зробити. Це стане кінцем для Іса, кінцем для мене. Володар Карну покличе мене... Проси будь-що інше, коханий... але цього я зробити не можу.

Що ж, я очікував, що вона не погодиться, і сподівався на це:

– Тоді віддай мені ключі від морської брами.

Вона завмерла. Її погляд був сповнений сумнівів та підозри, а коли вона заговорила, в її голосі не залишилося ніжності. Дагут повільно промовила:

– Чому ти просиш віддати тобі ключі, Повелителю Карнаку? Це символ та втілення міста Іс. Це, власне, і є Іс. Їх викував морський бог, якому мої пращури поклонялися ще за часів сивої давнини. Ніколи раніше до них не торкалася рука жодної живої душі, окрім королів Іса. І вони ніколи не належатимуть нікому, окрім королів Іса. Навіщо вони тобі?

Це був переламний момент. Мить, до якої я так довго йшов і заради якої так тяжко працював. Я схопив Дагут в обійми та стиснув руками її стрункий високий стан. Припавши своїми вустами до її, я відчув, як вона тремтить, її руки обвили мою шию, а зуби прикусили мою губу. Я відкинув назад голову і засміявся:

– Ти ж сама сказала, Дагут. Вони потрібні мені тому, що це символ міста. Тому, що вони – це ти. Можливо, ті ключі вбережуть мене від змін твого настрою, Білява Відьмо. А ще вони охоронятимуть мене від твоїх тіней. Можеш посилити охорону морської брами, якщо хочеш, Дагут. Але, – я ще раз притягнув її до себе та поцілував, – я ніколи більше тебе не поцілую, доки ключі не будуть у мене.

Вона невпевнено промовила:

– Ще одну мить, Алане, не відпускай мене... і вони будуть твоїми... Не відпускай мене... у твоїх обіймах я відчуваю, як моя душа звільняється від кайданів... Я віддам тобі ключі...

Вона нахилила голову, і я відчув дотик її вуст на своїх грудях, навпроти серця. Почуття чорної ненависті та жагучої пристрасті боролися в мені.

– Відпусти мене, – попросила вона.

Я розімкнув обійми. Дагут з ніжністю подивилися на мене і сказала:

– Коханий, ключі будуть твоїми. Але я маю дочекатися, доки засне батько. Я подбаю, щоб він рано ліг спати. І ключі від Іса належатимуть королю міста, бо відтепер ним будеш ти, мій любий Повелителю. Чекай не мене...

Вона зникла.

Я підійшов до вікна і подивився на море. Лютував шторм, що поступово перетворювався на ураган. Високі хвилі розбивалися об кам'яні мури Іса з такою силою, що я відчував, як під їхніми ударами здригається вежа. Несамовитість хвиль у буремному морі резонувала з відчуттями, що сповнювали моє серце.

Минуло кілька годин. Я згадав, як ми до цього вечеряли. Але спогади про те, як я опинився у просторій залі біля помосту, на якому сидів король Іса, серед людей, які перебували у піднесеному настрої, були невиразними.

Праворуч від нього – Дагут, ліворуч – жовтоокий вдягнутий у біле жрець. Його чоло оповивала золота стрічка, а за поясом був священний молот, від ударів якого перед Алькар-Азом загинуло стільки людей мого народу. Він зі злістю дивився на мене. А король почав засинати, раз за разом схилиючи донизу голову...

Та зараз я був у вежі Дагут. Буря лютувала все сильніше, і хвилі ще з більшою силою вдарялися об кам'яні мури Іса. Рожеве світло потьмяніло, тіні на зелених завісах не ворухилися. Та мені здавалося, що вони біля самої поверхні, стежать за мною.

Я тримав у руці три тоненькі бруски із зеленого металу з чудернацькими зазубринами. На кожному був символ тризуба. Найбільший з них був утричі довший за відстань між моїм вказівним пальцем та зап'ястям, найменший – не довший за долоню.

Вони звисали з тонкого срібного браслета, до якого був прикріплений чорний камінець з викарбуваним на ньому червоним тризубом – символом морського бога. У моїх руках були ключі від міста Іс, які повелитель моря колись віддав його засновникам.

Ключі від морської брами!

Дагут стояла переді мною босоніж. У своєму білому вбранні вона виглядала зовсім дівчиськом. Сріблясто-золотаві пасма її волосся спадали на витончені плечі, довкола голови ореолом сяяло блідо-рожеве світло. Голос Алана Карнака всередині мене твердив: вона наче свята. Та Повелитель Карнаку, якому нічого не було відомо про святість і про святих, подумав: як я можу вбити це створіння, хай би яким лихим воно було!

Вона спокійно запитала мене:

– Тепер ти можеш мені довіряти, мій Повелителю?

Ключі вислизнули з моїх рук. Я обійняв її за плечі і спромігся вимовити:

– Так.

Вона очікувала на поцілунок, як дитя. Попри все, що мені було відомо про неї, я відчував жаль, і нічого не міг з тим вдіяти. Тож довелося збрехати. Я сказав: «Білосніжна квітко, нехай ключі залишаються там, де вони і були.

Повернеш їх батькові вранці, перш ніж він прокинеться. Я просто хотів тебе випробувати, моя вогняна діво.

Вона кинула на мене похмурий погляд:

– Як тобі буде завгодно. Але в цьому немає жодної потреби. Завтра королем Іса станеш ти.

Її слова вразили мене, і почуття жалю зникло. Якщо вона не брехала, це могло означати лише одне: завтра вона збирається вбити свого батька так само безжально, як хотіла вбити власну дитину. Вона стиха сказала:

– Він не стає молодшим. І з кожним днем йому дедалі важче. Він лише зрадіє. А разом з цими ключами я віддаю тобі все, що маю, залишаю позаду своє минуле життя. Я стою перед тобою незаймана. Я готова забути всіх, чий життя занапастила, якщо ти зможеш пробачити мені, а їхні тіні відпустити.

Я знову почув, як хтось зітхнув, але Дагут не звернула на це уваги, чи то вдала, що не помітила.

Вона міцно обійняла мене, її уста впилися в мої... цей поцілунок важко було назвати невинним... полум'я жаги пройняло мене з голови до п'ят.

Усю ніч я не міг заснути. Я не міг наважитися заплющити очей, постійно думаючи про те, що на мене чекає попереду. Втома наливала мої повіки свинцем. Лежачи біля Дагут, я дослухався до її дихання і чекав, поки її зморить глибокий сон. Та я, мабуть, таки задрімав, бо відразу ж прийшов до тям, почувши, як хтось шепоче прямисінько над моїм вухом. І я усвідомив, що цей хтось був тут вже деякий час.

Я підвів голову. Освітлення було тьмяним. Поруч лежала Дагут, її біла рука та груди були оголені, шовкове волосся розсипалося по подушці.

А шепіт не змовкав, він ставав усе наполегливішим. Я кинув оком по кімнаті: коливаючись мов хвилі, в ній юрмилися тіні. На підлозі, на тому місці, куди я їх кинув, лежали ключі від міста. На зв'язці виблискував чорний камінець.

Я знову подивився на Дагут, і мій погляд вловив щось ледь помітне. Над її очима нависла тінь чиеїсь руки. Така сама була і над вустами. Інша тінь лежала на грудях, немов стискаючи її серце, а ноги та руки були наче закуті в кайдани – так міцно обвивали їх тіні.

Я вислизнув з ліжка, хутко вдягнувся, накинув на плечі плаща і підняв ключі.

Озирнувся, аби востаннє подивитися на Дагут, і моя рішучість похитнулася. Відьма чи ні, та вона була надто прекрасною, щоб померти.

Шепіт ставав усе гучнішим, він ніби погрожував мені, наполегливо спонукав до дії. Та я не міг ще раз не подивитися на Дагут. Я вийшов з її спальні, відчуваючи, що тіні рушили вслід за мною, оточивши зусібіч.

Я знав дорогу до морської брами. Мені потрібно було пройти палацом, потім спуститися у підземелля і дійти до кам'яного муру, об який розбивалися морські хвилі.

Я не міг зосередитися, чітко мислити, мої думки перетворилися на власні тіні, та і сам я став тінню, що крокує між інших тіней...

Вони квапили мене, шепотіли... Казали, що ніхто не завдасть мені шкоди... ніхто не наважиться зупинити мене... та варто поспішати... поспішати.

Тіні оповили мене, наче запиналом.

У кінці коридору, що вів до підземелля, стояв вартовий. Здавалося, він куняє. Його погляд був байдужим. Він дивився крізь мене, наче я сам був уже тінню. «Вбий його», – прошепотіли тіні, і я встромив у нього свій кинджал.

З підземелля я потрапив до приміщення, за яким, власне, і була брама. З дверей, що вели туди, вийшов чоловік. То був жовтоокий жрець у білому. Для нього я не був тінню.

Він витріщився на мене і на ключі, які я тримав у руках, наче перед ним був демон. Тоді кинувся до мене, замахнувся молотом, а іншою рукою підніс до губ золотистий свисток, щоб забити на сполох. Тіні виштовхнули мене вперед, і не встиг він покликати на допомогу, як я вгородив кинджал прямисінько йому в серце.

Переді мною були двері. Я вибрав найменший ключ і, легко повернувши його у замку, відчинив їх. Тіні знову оточили мене, та штовхнули вперед.

Усередині було двоє вартових. Одного я вбив, перш ніж він встиг витягти зброю. Другого задушив до того, як він закричав. Мені здалося, що тіні теж душили його. В будь-якому разі, він був мертвий.

Я підійшов до морської брами. Вона була зроблена з того самого металу, що й ключі; щонайменше вдсятеро вища за мене, а завширшки – вдвічі більша за висоту. Споруда була настільки масивною, що неможливо було повірити в те, що її могла створити людина. Скидалося на те, що це справді подарунок морського бога, як нам і розповідали мешканці Іса.

Я відшукав замкову шпарину. Тіні продовжували шепотіти... підказували, що спочатку маю вставити великий ключ і повернути... потім менший і повернути... а тепер вигукнути ім'я того, чиє зображення викарбувано на камінці... один раз, потім удруге і втретє... я вигукнув це ім'я...

Масивні стулки брами здригнулися. Вони почали відчинятися всередину. У протилежну стіну, наче стріла зі свистом, вдарив тоненький струмінь води.

Тепер тіні казали мені тікати... хутко... хутко...

Не встиг я дістатися виходу з приміщення, як стулки брами з ревінням розчахнулися, і мене вдарила хвиля. Вона несла тіло жерця. Його руки тяглися до мене, наче і після смерті він прагнув схопити мене і потягти за собою... донизу... у морську глибіню.

Та вже за мить я мчав верхи широкою дорогою до Карнаку, прориваючись крізь стогін бурі. В руках тримав дитину, сплотнолі від жаху дівчинку з широко розплющеними фіалковими очима. Ми мчали все швидше і швидше, залишаючи за собою розбурхані хвилі.

Позаду лунали передсмертні крики людей, ревіння потоків води та завивання вітру, поміж яких чувся гуркіт руйнування веж та палаців Іса, а також його мурів. Усе це злилося в одному неперервному крикові розпачу...

10. ЗАЛИШАЮЧИ ВЕЖУ ДАГУТ

Я лежав із заплющеними очима, та не міг заснути. У спробах подолати безсоння, знову і знову намагався взяти гору над своїм другим «я», яке вперто продовжувало наполягати на своєму праві на існування. Зрештою, я перемиг, і від нього залишилися лише спогади про Іса. Та вони були й досі свіжими і сильними, так само, як і сила його спротиву. Вони злилися в єдине ціле з моїм альтер-его і нагадуватимуть мені про нього доти, доки я зовсім не пробудуся цих спогадів, очікуватимуть слушного випадку. Я був настільки виснажений, ніби то була справжня битва. У моїй голові Повелитель Карнаку разом з Аланом Каранаком, Дагут із давнього Іса та мадемуазель де Керадел кружляли у відьомському танку, щоразу змінюючи обличчя – як дівчата з «Будинку сердечних бажань».

Минув якийсь час між тим моментом, коли я мчав піщаною дорогою до Карнаку, а у вухах відлунював передсмертний зойк Іса, та миттю, коли я розплющив очі. Але мені важко сказати, були то кілька хвилин чи промайнули цілі століття. Тоді сталися й інші речі, про які мені неприємно згадувати.

Я розклепив повіки, вважаючи, що лежу на м'якому ліжку. Та виявилось інакше. Повністю одягнений, я стояв біля вікна у кімнаті, залитій тьмяним рожевим світлом, восьмикутне приміщення своєю формою нагадувало вежу, його стіни були вкриті зеленкуватими гобеленами, на поверхні яких обережно рухались тіні. І тут моє альтер-его ожило, і я почув гуркіт хвиль, що ось-ось наздоженуть мене...

Різно обернувшись, я визирнув у вікно. Ніякого моря не видно, і жодні пінясті хвилі не розбиваються об грубі мури. Я побачив перетяту мостами Іст-Рівер, та вогні Нью-Йорка. Вони додали мені снаги і допомогли надати думкам ясності.

Повільно озирнувшись, я побачив, що на ліжку лежить Дагут. Вона спала, її біла рука та груди були оголені, шовко-

ве волосся розсипалося по подушці. Вона влягала на ліжку, випростана, мов стріла. На її вустах вигравала усмішка.

Її більше не торкалися руки тіней. Зап'ястя Дагут прикрашав браслет з чорним камінцем, який, наче всевидяче око, стежив за мною. Я дивився на неї і думав, чи вона теж не спостерігає за мною з-під своїх довгих вій. Її груди здіймалися, наче хвилі у спокійному морі. Вуста, з усмішкою, що застигла на них, були розслаблені. Мені здавалося, що вона – душа моря, яке відпочиває після бурі, що вгамувалася. Дагут виглядала такою беззахисною... і у моєму серці зворухнулося жагуче бажання, та разом з ним прокинувся і страх. Я наблизився до ліжка... хотів вбити її уві сні, поки вона була беззахисною... стиснути своїми руками її горло та вичавити з цієї білявої відьми її чорний дух... вбити її так само без жалю, як убивала вона...

Але так і не наважився цього зробити. Не зміг збудити її зі сну. Заважали відчуття страху та водночас приваба Дагут. Я відступив назад і вийшов на терасу.

Я стояв і розмірковував над тим, що відбувалося, спостерігаючи за спальнею Дагут. Можливо, для когось віра в чаклунство – то просто забобони, але те, що вона зі мною зробила два рази поспіль, цілком підпадало під визначення відьомства. Я подумав про те, що сталося з Діком, і як спокійно вона зізналася у його вбивстві. Тоді вона не брехала, незалежно від того, загинув він від її навіювання чи від дій тіні. Я побачив достатньо, аби не мати жодних сумнівів щодо цього. Це Дагут убила Діка Ралтсона, і інших трьох теж. І лише їй одній було відомо, скількох іще.

Я вирішив, що не намагатимуся прослизнути навшпиньках через її вежу та не шукатиму прихованих дверей, з-за яких лунали співи тіней. Боявся, що цього разу вони не будуть допомагати мені, як у стародавньому Ісі. Зрештою, я ще мав знайти передпокій, звідки ліфтом можна було спуститися вниз.

Та правда була в тому, що холодний страх перед мадемуазель, здавалося, паралізував всю мою віру в себе. Я був надто вразливим на її території. Зрештою, яке виправдання я міг знайти своєму бажанню її вбити? Загибель Ралтсона, тіні, відьомство? Та на мене б після цього чекали в боже-

вільні, і це у ліпшому випадку. Як я міг довести, що вся ця нісенітниця – чистісінька правда? А якби я наважився збудити її і почав вимагати відпустити, це теж могло б виявитися марним. Нью-Йорк та стародавній Іс і досі були тісно пов'язані у моїй уяві, щось мені нашіптувало, що найкращим виходом із ситуації було б скористатися досвідом втечі, набутим у стародавньому місті. І я мав це зробити, доки вона не прокинулася. Підійшовши до краєчку тераси, я подивився вниз. До наступного балкона було футів двадцять. Я не наважився зістрибнути. Натомість уважно оглянув стіну. У деяких місцях з неї виступала цегла, тож я вирішив, що зможу по ній спуститися. Я зняв черевики та, зв'язавши шнурками, повісив їх на шию. Перелізши через карниз, кількома вправними рухами дістався нижньої тераси. Її вікна були відчинені, зсередини долинав звук важкого дихання. Годинник пробив другу, і хропіння припинилося. До вікна підійшла якась жінка, визирнула з нього і різким рухом зачинила. Я зрозумів, що тут не знайти притулку босому втікачеві без пальта і капелюха. Тож я переліз на наступну терасу. Всі вікна були щільно зачинені.

Тоді я спустився ще нижче, але там теж не побачив жодного відчиненого вікна. За час моїх поневірянь сорочка перетворилася на лахміття, штани репнули, а ноги були босі. Я зрозумів, що якщо так піде далі, мені доведеться довго пояснювати, як я тут опинився та чому мене мають пустити всередину, якщо взагалі пощастить когось зустріти. Я поглянув на терасу Дагут, і мені здалося, що світло у її спальні стало яскравішим. Тож я хутко переліз через карниз і сповз донизу, опинившись на наступній терасі.

Через вікно я побачив освітлену кімнату. За столом, захираченим пляшками, сиділи четверо чоловіків і грали у покер. Я випадково зачепив великий горщик з квітами, він перекинувся і впав на підлогу. Чоловіки витріщилися у вікно. У мене не було вибору, окрім як ризикнути і зайти досередини. І я зробив крок уперед.

На чолі стола сидів товстун з блакитними очима, з його рота стирчала сигара, чоловік поблизу нього цілком міг бути досвідченим банкіром, з-поміж решти двох один був худорлявим хлопцем, що випростався на стільці з усміш-

кою на обличчі, другий – невисоким меланхоліком, вираз обличчя якого свідчив про те, що він страждав від хронічного нетравлення шлунка.

Товстун запитав:

– Ви всі бачите те саме, що і я? Якщо так, піднесіть ваші склянки.

Усі зробили по ковтку, і чоловік проголосив:

– Одностайно!

Банкір сказав:

– Та це ж людина-павук, якщо тільки цей тип не випав з літака.

– А як воно насправді, незнайомцю? – звернувся до мене товстун.

– Я зліз згори, – відповів я.

– Я так і знав. Завжди казав, що в цьому будинку ніхто не дотримується моральних засад, – зауважив меланхолік.

Худорлявий хлопчина підвівся та тицьнув на мене пальцем:

– То ти зліз згори?

– Так, – відповів я.

– Що ж, – сказав він, – якщо згори, то ми не проти.

– А хіба є різниця? – не зрозумів я.

– Ще й яка! Всі ми живемо внизу, окрім товстуна, і всі одружені, – відповів він.

– Нехай це стане для тебе уроком, незнайомцю. Ніколи не розраховуй на те, що чоловіка не буде дома, – напучував мене меланхолік.

– Джеймсе, це заслуговує на тост. Налий-но мені, Білле, – попросив худорлявий.

Товстун передав йому келих. Раптом я усвідомив, яке недолуге враження справляю на них:

– Панове, я можу відрекомендуватися, і ви зможете перевірити мої ім'я та професію телефоном. Щоправда, я волів би цього не робити. Запевняю вас, ви не станете співучасниками злочину, дозволивши мені просто піти. Зрештою, якщо я і розповім вам правду, ви все одно не повірите.

– Скільки разів мені доводилося чути саме ці слова. І всі ті, від кого я їх чув, запевняли мене, що ні в чому не винні. Стий де стоїш, незнайомцю, доки присяжні не вирішать, що

з тобою робити. Давайте обстежимо місце злочину, панове, – запропонував худорлявий.

Вони вийшли на терасу, побачили перекинутий горщик, оглянули фасад будинку і повернулися до кімнати. У їхньому погляді було здивування.

– Тут можливі два варіанти: або він неабиякий сміливець, якщо наважився подолати такий шлях, щоб врятувати репутацію леді, або ж татусь до смерті його налякав, – порушив тишу худорлявий.

– Не так складно перевірити, який він сміливець. Нехай зіграє з цим клятим піратом, – кинув меланхолік Джеймс.

– Я не матиму справи з чоловіком, який носить взуття на шиї, – обурено відповів товстун Білл.

– Слушне зауваження, Біллє. Наливай ще, – сказав худорлявий.

Усі четверо пригубили склянки. Я взувся і одразу відчув себе впевненіше. Тепер здавалося, що стародавній Іс та Дагут залишилися далеко позаду.

– Навіть під розідраною сорочкою може битися відважне серце. Я граю. Але налийте і мені, – попросив я.

– Блискуча думка. Панове, давайте вип'ємо всі разом, – підняв склянку худорлявий.

Зробивши ковток, я відчув, що це саме те, що було мені потрібно:

– Граю на пару шкарпеток, чисту сорочку, штани, пальто, капелюх і можливість піти без перешкод та зайвих запитань.

– А ми на твої гроші. Якщо програєш, підеш звідси в тому, у чому прийшов, – сказав меланхолік.

– Що ж, справедливо, – відповів я.

Худорлявий написав щось на блакитній фішці і показав мені, перш ніж кинути її до загальної чаші. На ній було написано: «Одна шкарпетка». Решта урочисто підписала свої фішки, і гра почалася. Я то вигравав, то програвав. Ми зіграли не одну добрячу партію. О четвертій ранку я нарешті виграв одяг та право піти. Вдяганка Білла була завелика для мене, тож інші пішли додому, повернувшись з усім необхідним.

Вони провели мене донизу, посадили в таксі та чесно затулили вуха руками, коли я казав водію, куди їхати. Мені

просто поталанило зустріти цю четвірку. Коли я роздягався у клубі, ледь тримаючись на ногах, з кишень повипадало чимало фішок. На них було написано: «Половина сорочки», «Одна штанина», «Криси капелюха» та інші подібні речі.

Я взяв курс на північний захід і хитаючись поплентався до ліжка. Жодного разу не згадав про Іс та Дагут. Мені навіть нічого не снилося.

11. СУВЕНІР ВІД ДАГУТ

Та коли я опівдні прокинувся, все було геть інакше. Все тіло залякло, і я почувався зовсім розбитим, виснаженим. Лише з третьої спроби вдалося підвестися та опустити ноги на підлогу. Спогади про мадемуазель Дагут та Іс були дуже яскравими, але тепер скидалися на нічне жахіття. Особливо чітко в уяві поставала картина втечі з вежі Дагут. Чому я не залишився та не спробував боротися? Я навіть не міг назватися Йосипом, який тікав після зустрічі з дружиною Потіфара¹. Я чудово розумів, що ніякий я не Йосип. Не можу сказати, що надто переймався з цього приводу, та факт залишався фактом: я обрав найменш гідний шлях для того, щоб піти. Щоразу, коли я зустрічався з Дагут, за винятком давнього Іса, вона здобувала наді мною перемогу. Все це болісно вражало моє самолюбство.

Хай йому біс! Гірка правда була в тому, що я злякався і втік, підвівши Білла та Хелен. Цієї миті я ненавидів Дагут так сильно, як колись Повелитель Карнаку.

Замовивши сніданок, я зателефонував Біллові. Слухавку підняла Хелен. В удавано занепокоєному тоні її голосу вчувалася насмішка:

---

¹ Персонаж із Старого Завіту (Бут. 39:1-20), дружина Потіфара, власника Йосипа, який перебував у єгипетському рабстві. Дружині Потіфара сподобався Йосип і вона зажадала від нього взаємності. Не досягнувши свого, вона звинуватила його у спробі її зґвалтувати, за що Йосипа кинули до в'язниці (*прим. ред.*).

– Коханий, напевно ти всю ніч працював, якщо телефонуєш так рано. Де ти був?

Я був і досі знервований, тож відповів досить коротко:

– За три тисячі миль та п'ять тисяч років звідси.

– Як цікаво! І, напевно, не сам, – припустила вона.

«Чорт би забрав цих жінок!» – подумав я і запитав: – Де Білл?

– Коханий, мені здається, чи ти виправдовуєшся? Адже ти був не сам? – запитала Хелен.

– Ні. Але там, де я був, мені зовсім не сподобалося. І якщо ми думаємо про те саме, тоді мушу зізнатися, що я справді винний. І зовсім не пишаюся цим, – відповів я.

Тон її голосу змінився, сповнившись справжнім занепокоєнням та страхом:

– Тобто за три тисячі миль звідси і тисячоліття тому?

– Так, – відповів я.

Вона на секунду замовкла, та згодом продовжила:

– З мадемуазель?

– Так.

– Клята відьма! Якби ти лише був зі мною... Я б могла тебе врятувати, – розгнівано сказала Хелен.

– Можливо. Але не тепер. Рано чи пізно, це мало статися, Хелен. Не знаю чому, але я в цьому впевнений, – відповів я, згадавши, як колись мені спало на думку, що я приречений сповна напитися з чаші зла мадемуазель, що я дуже давно вже пив той трунок і питиму ще. І я розумів, що так воно і буде.

– Це мало статися, але тепер уже по всьому, все закінчилося, – повторив я.

Я знав, що брешу, і Хелен це знала. В її голосі прозвучали нотки жалю:

– Це тільки початок, Алане.

Я не встиг придумати, що їй відповісти, як вона продовжила:

– Я б життя віддала, щоб врятувати тебе, – її голос затремтів, і вона поспіхом додала: – Білл попросив дочекатися його у клубі. Він має приїхати о четвертій. – І Хелен поклала слухавку.

Ледь ми домовилися, як мені принесли листа. На конверті був маленький відбиток тризуба.

Я розпечатав його і почав читати. Написано було бретонською:

Мій невловимий друже! Хай би ким я тобі здавалася, та насамперед я – жінка, тож мені кортить про децю довідатися. Зокрема, чи ти, так само як і тіні, не маєш фізичного тіла? Двері та стіни для тебе не завада? Вчора ти здавався мені цілком реальним. З нетерпінням чекаю на твою розповідь сьогодні ввечері.

Дагут.

У кожному рядку цього листа вгадувалася прихована погроза. Особливо там, де йшлося про тіней. У мені почала закипати злість. У відповідь я написав:

Розпитай своїх тіней. Можливо, вони вже не так вірно служать тобі, як в Ісі. Щодо сьогоднішнього вечора, у мене інші плани.

Я підписався Аланом Каранаком, віддав листа посланцеві і залишився чекати на Білла. Мене тішила думка, що мадемуазель і гадки не мала, як мені вдалося втекти з її вежі. Це свідчило про те, що хоч би якими силами вона була наділена, та вони не були безмежними. Я також розмірковував, чи ці кляті тіні насправді існували в реальному житті поза уявою тих, кого Дагут навіюванням заманила до своїх тенет. Якщо це було так, то у мене з'явилася непогана думка щодо того, як збурити її оточення.

Рівно о четвертій прийшов Білл. Він мав стурбований вигляд. Я відразу ж виклав йому все – від самого початку і до кінця, навіть про гру в покер розповів. Він прочитав листа мадемуазель та дізнався про мою відповідь на нього. Уважно подивившись на мене, він сказав:

– Я не звинувачую тебе в тому, що сталося минулої ночі, Алане. Та, як на мене, краще б тобі було відповісти інакше.

– Хочеш сказати, я мав би погодитися на зустріч?

Білл кивнув:

– Так. Тобі вже достатньо відомо. Звичайно, ти можеш тепер деякий час вичікувати. Можеш пограти з нею... зму-

сити повірити в те, що кохаєш... вдати, що ти б залюбки приєднався до них з де Кераделом...

– Тобто грати в їхню гру?

– Принаймні деякий час, – трохи повагавшись, відповів він.

Я засміявся:

– Білле, стосовно того, що мені достатньо відомо: якщо те видіння міста Іс, викликане Дагут, взагалі щось означає, то тільки те, що вона озброєна набагато краще за мене. І знає про мене теж набагато більше. Щодо вичікування та спроб ввести її в оману: вона одразу ж виведе мене на чисту воду. А якщо не вона, тоді це зробить її батько. У мене залишився єдиний шлях – боротися.

– І як ти збираєшся боротися з тінями? – запитав він.

– Мені і дня не вистачить, щоб перелічити всі магичні обряди, ритуали вигнання демонів та решту подібних речей, які придумала людина для цієї мети, починаючи ще від кроманьйонців і, поза сумнівом, тих, хто населяв Землю до них. Шумери, єгиптяни, фінікійці, греки, римляни, кельти, галли та й будь-яка інша раса, що колись існувала, доклали до цього руку. Та є лише один спосіб здолати силу тіней – не вірити в те, що вони насправді існують, – відповів я.

– Можливо, раніше я б і погодився з тобою. І не так давно. Та зараз/це нагадує мені думку про те, що від раку можнавилікуватися, переконавши себе в тому, що його немає, – сказав він.

– Якби ти ввів Діка у глибокий гіпноз чи спробував на ньому методику захисту від навіювання, він, можливо, був би зараз живий, – не втримався я від докору.

– Я робив це. Просто не хотів, щоб де Керадел про це дізнався. І ти також. Я спробував усе, та марно, – тихо промовив Білл.

Почекавши, доки я усвідомлю сказане ним, він обережно запитав:

– Алане, ти ж не віриш у тіні, правда? Тобто в те, що вони реальні?

– Ні, – відповів я, сподіваючись, що це правда.

– Що ж, схоже, минулої ночі твій скептицизм не дуже тобі допоміг! – зауважив Білл.

Я підійшов до вікна і визирнув на вулицю. Хотів було сказати йому, що існує ще один спосіб здолати їх. Єдиний надійний спосіб – убити відьму, яка їх створила. Та яка з цього користь? Я мав таку можливість, але не скористався нею. І знав, що не зробив би цього, навіть якби міг пережити цю ніч знову. Натомість сказав:

– Ти маєш рацію, Білле. Та це сталося тому, що я не надто сильно опирався. Дагут знає, як послабити силу скептицизму. Саме тому я хочу триматися від неї подалі.

Він засміявся:

– Ти мені нагадуєш хворого на рак, який міг би подолати цю недугу, якби тільки повірив у те, що її в нього немає. Що ж, не хочеш іти, то не йди. Та я маю для тебе новини. Де Керадел володіє великим маєтком на Род-Айленді. Вчора дізнався про це. Це приватна територія, ізольована від навколишнього світу, на самісінькому березі океану, довкола – ані душі. У нього є яхта. Напевно, збив чималі статки. І зараз він саме там, тож ти залишився б з мадемуазель наодинці. Вчора Ловелл послав за МакКенном, і сьогодні він має приїхати, аби все обговорити. Це наша спільна ідея – відправити його понишпорити довкола маєтку де Керадела, розпитати про нього у тамтешніх людей. Ловеллу, до речі, вдалося здолати свої страхи. Тепер його переповноює глибока ненависть до де Керадела, а разом з ним – і до мадемуазель. Я казав тобі, що він постійно непокоїться за Хелен. Йому здається, що вона в небезпеці. Він її дуже любить і вважає своєю донькою.

Я сказав:

– Та це ж блискуча ідея, Білле! Де Керадел розповідав, що працює над якимось експериментом. Немає сумніву, що він проводить свої дослідження саме там. У своїй лабораторії. МакКенн може все розвідати.

Білл схвально кивнув:

– Може, приєднаєшся до нас? Поїдемо в місто і вип'ємо по келиху, га?

Я вже готовий був погодитися, аж раптом відчув, як десь глибоко в душі почало зароджуватися передчуття небезпеки. Наче прозвенів сигнал тривоги. Я похитав головою:

– Не можу, Білле. Маю працювати. А завтра ти мені про все розповіси, гаразд?

Він підвівся.

– Вагаєшся, чи не погодитись на те побачення з мадемуазель?

– У жодному разі, – відповів я. – Передай Хелен, що я її кохаю. Дуже. І більше ніяких подорожей не буде. Вона зрозуміє.

Після того, як Білл пішов, я пропрацював весь вечір до глибокої ночі. Час від часу мене тривожило неприємне відчуття того, що за мною хтось стежить. Наступного дня зателефонував Білл, аби розповісти, що МакКенн поїхав на Род-Айленд. Тоді слухавку взяла Хелен і сказала, що отримала моє повідомлення, і запитала, чи не збираюся я приїхати до неї сьогодні ввечері. Її голос був теплим, м'яким і здавався цілющим. Я хотів зустрітись з нею, але мене до кісток пронизало відчуття зачаєної тривоги. Я вичавив із себе недолуге вибачення.

Хелен запитала:

– Ти ж не думаєш, що та відьма лишила на тобі якусь мітку?

– Ні, але я не хочу наражати тебе на небезпеку, – відповів я.

– Я не боюся мадемуазель. Я знаю, як їй протистояти, Алане, – сказала Хелен.

– Що ти хочеш цим сказати? – здивувався я.

– Як можна бути таким дурнем! – розлючено вигукнула Хелен і кинула слухавку, перш ніж я встиг вимовити бодай слово.

Я був спантеличений та занепокоєний. Мене не залишало тривожне відчуття того, що я маю триматися подалі від доктора Ловелла та Хелен. Зрештою, я вкинув свої нотатки до сумки, захопив кілька речей з одягу та поїхав шукати притулку у віддаленому готелі, залишивши для Білла записку з адресою. Я попередив його, щоб він нічого не казав Хелен, і запевнив, що маю вагомні причини так діяти. І вони в мене насправді були, хоча я сам не міг зрозуміти, в чому їхня суть. Був вівторок. До клубу я повернувся у п'ятницю.

Мене чекали дві записки від мадемуазель. Одну з них вона, напевно, надіслала відразу після того, як я поїхав. Мадемуазель писала:

Ти мені дещо заборгував. Частину боргу вже сплатив. Я ж тобі ніколи нічого не була винна. Коханий, приїзди до мене ввечері.

Другу вона надіслала наступного дня. У ній йшлося:

Я маю допомогти батькові в його роботі. Коли запрошу тебе наступного разу, очікую неодмінно побачити. Аби не забув, надсилаю тобі сувенір.

Я знову і знову здивовано перечитував ці рядки. Перша записка було пронизана любовним бажанням. Це був один із тих листів, які жінки пишуть своїм байдужим коханцям. У другій була погроза. У роздумах я вештався кімнатою, та зрештою зателефонував Біллові. Він сказав:

– То ти повернувся! Зараз приїду.

Він був у мене за півгодини, знервований до краю. Я запитав:

– Є якісь новини?

Він вмотивувався у кріслі і недбало відповів, наче йшлося про буденні речі:

– Так. Вона прилаштувала одну з них до мене.

– Хто? Що зробив? – не розуміючи, у чому річ, перепитав я.

– Дагут. Вона прилаштувала одну зі своїх тіней до мене, – відповів Білл.

Від його слів у мене потерпли руки й ноги, а горло стиснуло, ніби довкола нього хтось зтягував мотузок. Перед моїми очима лежав лист, у якому Дагут казала про сувенір. Я попросив Білла:

– Розкажи мені все.

Він відповів:

– Не панікуй, Алане. Я не Дік і не решта бідолах. Зі мною їй так просто не впоратися. До того ж я не кажу, що ця істота всюди слідує за мною. До речі, ти нічого не бачиш

праворуч від мене? Нічого схожого на темну завісу, що коливається?

Він не зводив з мене почервонілих очей, та було очевидно, наскільки складно йому сконцентрувати на мені свій погляд. Я уважно придивився і відповів:

– Ні, Білле. Нічого не бачу.

Він продовжив:

– Тоді я трохи подрімаю, якщо ти не проти. Вчора увечері вийшов з лікарні після одинадцятої. На узбіччі стояло таксі. Водій куняв, спершись на кермо. Я відчинив дверцята і тільки зібрався сісти, аж побачив, як у дальньому кутку сидіння щось ворухиться. В машині було достатньо темно, тож мені не вдалося розгледіти, хто то був – чоловік чи жінка. Я вибачився: «О, перепрошую! Я думав, що таксі вільне». І зробив крок назад.

Водій прокинувся. Він доторкнувся до мого плеча і промовив: «Усе гаразд, пане. Кажіть куди їхати. Я вільний». Я відповів: «Але ж позаду хтось сидить». Він увімкнув світло. Окрім нього, в авто нікого не було. Він продовжив: «Я стою тут більше години, пане. Сподівався дочекатися клієнта. І задрімав. Тут нікого не було. Ви, напевно, мару якусь побачили».

Я сів у машину і назвав адресу. Ми проїхали кілька кварталів, коли це раптом я відчув поруч себе чийсь присутність. Прямісінько біля плеча. Весь цей час я дивився вперед, а потім швидко повернув голову і встиг помітити, як між мною та вікном промайнула тінь. І хоча поруч нікого не було, я чув легке шарудіння, наче вітер ганяв по склу сухий листок. Я навмисно посунувся на той бік сидіння. Ми проїхали ще кілька кварталів, аж я знову відчув якийсь рух, цього разу ліворуч, і побачив темну завісу, що відгороджувала мене від вікна. Вона мала форму людського тіла. І варто було їй заворухитися, як я почув шарудіння. І тоді, Алане, мені все стало зрозуміло.

Маю зізнатися, що спочатку я запаникував, ба навіть попросив водія відвезти мене назад до лікарні. Та згодом заспокоївся і сказав йому їхати за першою адресою. Зайшовши до будинку, я відчував, що тінь пурхає поруч зі мною. Вдома нікого не було. Невловима, безтілесна тінь

супроводжувала мене, доки я не ліг спати. Я ледь встигав помічати її рухи. Вона була зі мною всю ніч. Тож мені не вдалося виспатися...

Він розплющив очі, але одразу заплющив їх знову.

– Я думав, що на світанку вона зникне, так само як і тінь Діка. Та вона не зникла. Вона була поруч зі мною, коли я прокинувся. Я дочекався, коли всі поснідають. Зрештою, Алане, ні до чого було знайомити її з родиною, – він глузливо глянув на мене. – Та це не єдине, що відрізняло її від Дікової тіні. Я дійшов висновку, що Дагут йому симпатизувала, адже з моєю приятелькою було не так цікаво.

Я запитав:

– Невже все так погано, Білле?

– Нічого, я впораюся, аби тільки не стало гірше.

На годиннику була п'ята. Я запитав:

– Білле, маєш адресу де Керадела?

Він відповів:

– Так, – і назвав її мені.

Я сказав:

– Більше ні про що не хвилюйся, Білле. У мене виникла одна ідея. Спробуй викинути ту тінь з голови. Якщо не маєш ніяких важливих справ, йди додому і виспись як слід. Чи ти хочеш залишитися тут?

Білл відповів:

– Я б краще трохи відпочив у тебе. Здається, тут ця клята істота не так мене діймає.

Білл ліг на ліжку. Я розгорнув листа від мадемуазель і ще раз перечитав його. Потім зателефонував до телеграфної компанії та дізнався номер телефону населеного пункту, розташованого поруч з маєтком де Керадела. Мене з'єднали з найближчим до нього селищем, і я запитав, чи можна зв'язатися з де Кераделом телефоном. Мені сказали, що телефонний зв'язок є, але він приватний. Я відповів, що хотів лише продиктувати телеграму для мадемуазель де Керадел. Мене перепитали: «Для кого?» – «Для місс де Керадел», – відповів я й іронічно посміхнувся від цього «місс». Телеграфіст погодився передати повідомлення.

Я почав диктувати:

Ваш сувенір дуже переконливий, але викликає певні труднощі Заберіть його назад, і я обіцяю здатися без жодних умов. Буду до ваших послуг, як тільки ви виконаєте моє прохання.

Я сів і подивився на Білла. Він спав, але тривожним сном. Я хоч і не спав, та почувався не щасливішим за нього. Я кохав Хелен, я жадав її. Але розумів, що після цього вчинку можу назавжди її втратити.

Годинник пробив шосту. У кімнаті пролунав телефонний дзвінок. Дзвонили здалеку. Я почув голос чоловіка, якому диктував телеграму: «Місс де Кердел отримала ваше повідомлення. Ось її відповідь: «Я забрала свій сувенір, та будь-якої миті він може повернутися». Ви розумієте, що це означає?»

Я відповів:

– Так, звісно.

Якщо він очікував, що я почну переповідати йому все в подробицях, то на нього чекало розчарування. Я поклав слухавку.

Тоді я підійшов до Білла, сів поряд і почав спостерігати, як він спить. Його сон став спокійнішим. Минуло півгодини. Дихання стало рівним, обличчя безтурботним. Я дозволив йому поспати ще трохи, а за годину розбудив.

– Час прокидатися, Білле.

Він підвівся і глянув на мене знетямленим поглядом. Розгледівся по кімнаті, підійшов до вікна. Постояв там хвилини зо дві, а потім повернувся до мене і вигукнув:

– О Боже, Алане! Вона зникла!

Він сказав це як людина, яку щойно позбавили смертельних мук.

12. ЗНИКЛІ ЖЕБРАКИ

Що ж, я очікував на такий результат, проте не сподівався отримати його так швидко. Це змусило мене по-іншому подивитися на здібності Дагут. Не мало значення, як вона досягла цього ефекту – навіюванням на відстані чи відьомськими чарами, як про це кажуть дослідники християнства. Я був збентежений. Одне те, що вона могла впливати на ситуацію здалеку, наштовхувало на думку про її причетність до чаклунського ремесла. В чому не було жодних сумнівів, то це в тому, що після моєї телеграми щось таки змінилося. Полегшення, яке відчув Білл, свідчило про те, що він недооцінював вагу тягаря, який тінню висів на ньому.

Він кинув на мене сповнений підозри погляд і запитав:

– Що ти зробив зі мною, поки я спав?

– Нічого, – відповів я.

– Навіщо тобі потрібна була адреса де Керадела?

– Просто поцікавився.

– Ти брешеш, Алане. Якби я нормально себе почував, то спершу запитав би, навіщо вона тобі. Ти щось зробив. Розповідай що, – почав наполягати Білл.

– Білле, – почав я, – та ти геть з глузду з'їхав! Власне, так само як і я. І все через ту тінь! Ти навіть не впевнений в тому, чи існувала вона насправді.

Він похмуро перепитав:

– О, то я не впевнений? – І я побачив, як він стиснув кулаки.

Я одразу ж відповів:

– Так, не впевнений. Ти надто багато думав про Діка та нісенітницю, яку молон де Керадел, а також про те, що я тобі розповідав про невеличкий елегантний експеримент мадемуазель, який вона поставила наді мною. У тебе надто багата уява. Я ж віддаю перевагу тверезому, холодному науковому скептицизму. Немає ніяких тіней. А мадемуазель – першокласний майстер гіпнозу, і ми дозволили їй грати з нами в її ігри – от і все.

Він якийсь час уважно дивився на мене, а потім сказав:

– Ти ніколи не вмів брехати, Алане.

Я засміявся і відповів:

– Гарзд, Білле, я скажу тобі правду. Поки ти спав, я спробував поекспериментувати з контрнав'юванням. Кілька разів занурював тебе у гіпноз, щоразу глибше, доки не дістався тіні. Тоді я стер її з твоєї підсвідомості і переконав тебе в тому, що ти більше ніколи її не побачиш. Саме так і буде.

Білл повільно промовив:

– Ти забув, що я намагався спробувати це з Діком, але нічого не вийшло.

– З Діком не вийшло, а з тобою спрацювало.

Я розраховував на те, що він повірить мені. Це б допомогло йому вибудувати захист проти майбутніх спроб мадемуазель застосувати до нього свої хитрощі. Я не міг сказати, що був налаштований надто оптимістично. Білл був талановитим психіатром і знав про витівки та аберації людської психіки набагато більше за мене. І якщо він сам не зміг переконати себе в тому, що тіні – це лише галюцинації, чи мав я підстави вважати, що це вдасться мені?

Білл помовчав, а потім зітхнув і похитав головою:

– Це все, що ти хочеш мені сказати, Алане?

– Це все, що я можу тобі сказати, Білле. Більше мені нічого додати.

Він знову зітхнув і подивився на свій годинник:

– Боже, вже сьома!

– Може, залишишся на вечерю? Чи маєш якісь справи? – поцікавився я.

Білл пожвавішав:

– Та ні. Але я маю зателефонувати Ловеллу.

Він потягнувся до слухавки. Я зупинив його:

– Стривай-но. Ти розповідав Ловеллу про нашу з мадемуазель невеличку вечірку?

– Так. Ти ж не проти? Я подумав, що це може допомогти.

– Я радий, що ти розповів. Та чи казав ти щось Хелен?

Він деякий час вагався, перш ніж відповісти:

– Не все, тільки частину.

– Чудово! Їй відомо, що ти приховав. Так я можу виграти час. Іди телефонуй Ловеллу.

Я спустився вниз замовити вечерю. Подумав, що нам не завадить спробувати чогось особливого. Коли повернувся, Білл був у піднесеному настрої. Він повідомив:

– МакКенн має приїхати сьогодні і відвідати. Він щось довідався. Буде у Ловелла о дев'ятій.

– Тоді хутенько повечеряємо і вирушимо. Я хочу зустрітися з МакКенном, – сказав я.

Ми повечеряли, а о дев'ятій вже сиділи у Ловелла. Хелен не було. Вона не знала, що я мав приїхати, та й Ловелл не розповідав їй про МакКенна. Тож вона пішла до театру. Це мене тішило та водночас засмучувало. За кілька хвилин з'явився МакКенн.

Він одразу мені сподобався. Це був худорлявий техасець, який полюбляв розтягувати слова, вимовляючи їх. Він служив наближеним охоронцем та довіреною особою у лідера гангстерів Рікорі. У минулому ковбой, він був відданий своєму босові, винахідливим та безстрашним. Я багато про нього чув, коли Білл переповідав ту неймовірну пригоду, в яку втрапили Ловелл та Рікорі у протистоянні з мадам Менділіп, майстринею ляльок, коханцем якої був де Керадел. Бріггз приніс карафку і склянки. Ловелл підійшов до дверей та замкнув їх. Усі четверо сіли до столу. МакКенн звернувся до Ловелла:

– Шо ж, док, як я бачу, ви знову вплутались у якусь халепу, як минулого разу. Хіба шо ця історія виглядає трохи прикріше. Якби тут був бос...

– МакКенн має на увазі Рікорі. Він зараз в Італії. Здається, я казав тобі, – пояснив мені Ловелл.

Я запитав у МакКенна:

– Як багато вам відомо?

Відповів Ловелл:

– Йому відомо стільки ж, скільки і мені. Я довіряю йому, як нікому іншому, докторе Каранак.

– Добре, – сказав я.

МакКенн усміхнувся і промовив:

– Але боса зараз тут нема, тож краще телеграфуйте йому, бо вам знадобиться допомога, док. Попросіть його зв'яза-

тися з цими хлопцями, – він поклав перед Ловеллом список, у якому було з півдесятка імен, – і наказати їм з'явитися до мене і виконувати мої накази. А ще попросить його якнайшвидше повернутися.

– МакКенне, ви думаєте, у цьому є потреба? – невпевнено запитав Ловелл.

МакКенн відповів:

– Ага. Я б навіть додав, що це питання життя і смерті, а чаклунка, яка виготовляла ляльки, просто аматор-початківець порівняно з тими, з ким нам доведеться зараз мати справу. Я б послав телеграму прямо зараз, доку. Я теж її підпишу.

– МакКенне, ви впевнені в цьому? – знову запитав Ловелл.

– Нам точно буде потрібен шеф. Точно, док, – відповів той.

Білл накидав на аркуші паперу текст телеграми і запитав, передавши його МакКенну:

– Так буде добре? Лише треба додати імена тих, з ким Рікорі має вийти на зв'язок.

МакКенн прочитав:

Рікорі. Справа лялькарки воскресла і становить ще більшу загрозу, ніж раніше. Необхідно негайно зустрітися. Повертайтеся якнайшвидше. А тим часом накажіть... таким-то й таким-то... негайно зв'язатися з МакКенном та неухильно виконувати його накази. Повідомте, коли можна на вас очікувати.

– Годиться, – сказав МакКенн. – Думаю, обійдемося без згадки про «питання життя і смерті».

Він уписав імена, яких не вистачало, і передав телеграму докторові Ловеллу:

– Я б зразу її і надіслав, док.

Ловелл кивнув і написав адресу. Білл надрукував повідомлення на машинці. Після цього Ловелл відчинив двері та покликав Бріггза. Той забрав аркуш з текстом телеграми і пішов її надсилати.

– Надіюся, коли він отримає телеграму, то зразу приїде, – сказав МакКенн і наповнив свою склянку по вінця. – А

зараз почну із самого початку. Дайте мені розказати всю історію до кінця, а потім, коли я закінчу, можете задавати свої запитання.

Він повернувся до Білла:

– Після того, як ви мені все розказали, я поїхав до Род-Айленда. Інтуїція мені підказувала, що не лише взяти із собою кілька чеків. Більшість з них були фальшивими, та проста людина навряд чи догадалася б. Та, я й не думав ними користуватися, тільки показати, якщо знадобиться. На карті я побачив, що рядом з тим місцем, яке я шукав, є Беверлі. Це найближчий населений пункт до ранчо де Керадела. Далі – сільські простори та великі заміські маєтки. Отож я розвернув машину і поїхав у тому напрямку. Добрався увечері. Це невелике миле село, трохи старомодне, з одною вулицею, що веде до узбережжя, та парою магазинів і кінотеатрів. Я побачив якусь халупу з вивіскою «Беверлі Хаус». Там і вирішив переночувати. Подумав, що де Керадел разом зі своєю дівкою мали б проїжджати це місце дорогою до ранчо. Може, вони тут зупинилися, щоб зробити якісь закупки у магазині. В будь-якому разі, можу поспорити, що тут про них чули, і той містер, який володіє «Беверлі Хаус», мав би щось знати.

Значить, я зайшов усередину, де мене зустрів старий лантух – справжній тобі козел, ще й дурнуватий на вигляд. Я сказав, що шукаю кімнату на ніч, а може, й на довше. Він запитав, чи я часом не турист. Я відповів, що не, та, витримавши паузу, додав, що приїхав сюди у справах. Він аж вуха навострив. Тоді я сказав, що у моїх краях прийнято спочатку оголошувати ставки, а тоді починати гру. Він почесав потилицю, але, вмовивши його знизити ціну, я викликав до себе не лише інтерес, а й повагу. Саме це мені і було треба.

Залишивши у кімнаті речі, я добре повечеряв. Старий зайшов до їдальні запитати, як мої справи. Я сказав, що все нормально, і запропонував йому посидіти зі мною. Він сів рядом. Ми потерли про купу речей, а пізніше він почав розпитувати, навіщо я сюди приїхав. Ми випили міцної яблучної горілки. Намагаючись втертися до нього в довіру, я сказав, що розводив у Техасі корів і заробив на цьому непога-

ний капітал. Але мій дід був родом звідси, і мені завжди хотілося переселитися в цю місцевість.

Він поцікавився, як звали діда. Я відповів – Партінгтон, і додав, що планував викупити його старий будинок, та запізнився, бо будинок вже були виставили на продаж і якийсь француз на ім'я де Керадел купив його разом із землею. Тож я мабуть упустив свій шанс. Та, може, я знайду щось інше рядом, або ж повезе і француз погодиться продати мені хоча б ділянку землі. Тоді я б дочекався, поки йому не набридне маєток, і задешево би його викупив.

Білл пояснив мені:

– Маєток, який купив де Керадел, протягом століть належав родині Партінгтонів. Останній з них помер десь чотири роки тому. Про все це я розповів МакКенну. Будь ласка, продовжуй, МакКенне.

– Він слухав мене з дивним виразом лица, якимсь вроді наляканим, – продовжив МакКенн. – Тоді припустив, що мій дід, напевно, був Ебенем Партінгтоном, який поїхав на Захід після Громадянської війни. Я підіграв йому, сказавши, що, мабуть, так і є, адже мого діда звали Ебен. І здається, він мав зуб на сім'ю і ніколи багато про них не розказував, що і стало основною причиною моїх планів купити цю стару садибу. Я сказав, що хотів викупити її, аби подратувати привидів членів сім'ї, які вигнали діда з дому.

Що ж, це було вроді пострілу навмання, та він попав у ціль. Старий козел став балакучішим. Він сказав, що я точно внук Ебена, бо Партінгтони не забувають давніх обід. Тоді додав, що у мене немає шансів повернути старий маєток, бо француз вбухав у нього кучу грошей. Але він знав інше місце рядом, яке могло б мені сподобатись. І якби я доручив цим йому зайнятися, мені була б гарантована найнижча ціна, яка тільки буває. А ще, з тим самим дивним виразом на лиці, він сказав, що у мене все одно не вийшло б викупити ділянку землі у того француза, а даже якби і вдалося, то навряд чи мені б там сподобалось. Він не зводив з мене очей, наче ніяк не міг наважитися щось розказати.

Я сказав, що віддав би перевагу колишньому маєтку Партінгтонів, і додав, що, наскільки я знаю, на Сході він може вважатися досить великим, з обширними угіддями, на

відміну від Заходу. Тоді я запитав, як саме француз перебудував той маєток. Старий козел приніс карту і розклав переді мною. На ній виділявся величезний кусок землі, що омивався океаном. До нього вів вузький перешийок десь у тисячу футів завширшки, а за ним простиралася земля, розширюючи, як хвіст павича, на кілька тисяч акрів.

За його словами, на цьому перешийку француз звів стіни заввишки двадцять футів. Посередині є ворота, але ними ніхто ніколи не користується. Все, що вони отримують із селища, забирають охоронці. Вони теж іноземці, додав старий, дивні невисокі смуглі чоловіки при грошах і завжди мовчазні. Він сказав, що вони на свій човен грузять багато добра. До того ж у них є ферма і купа худоби – корів, овець, коней, а ще зграя великих собак. Він додав: «Ніхто тих собак не бачив. Крім одного чоловіка, і він...»

Старий раптом замовчав, наче зрозумів, що сказав лишнє, і на його лиці появилася переляк, який не міг не тішити мене. Я запам'ятав ці його слова, та поки що рішив не давити на нього і спитав, чи бував хтось у будинку того француза і як там усередині. На це старий козел відповів: «Нікого з тутешніх там не було, крім того чоловіка, який...», – і знову замовк, а я зрозумів, що йдеться про того самого чоловіка, який бачив собак, і це тільки підігріло мою цікавість.

Я обережно сказав йому, що не розумію, що заважає людям проникнути туди з боку океану і все як треба роздвигатися. Він відповів, що там скрізь скали, і човен можна пришвартувати лише у трьох місцях, які під такою ж пильною охороною, як і ворота. Старий подивився на мене з підозрою, та я тут же спохопився: «Точно, згадав. Батько колись розповідав мені про це». Дальше розпитувати я не наважився.

Тож я запитав, які ще зроблені зміни, і він розказав, що у маєтку розмістили кам'янистий сад. Я здивувався, навіть, що, мов, комусь робити кам'янистий сад у місці, в якому і так повно каміння. Він пригубив склянку і відповів, що це зовсім другий сад, а може, зовсім і не сад, а кладовище. І на його обличчі знову появилася той самий дивний вираз переляку. Цього разу він був ще красномовнішим.

Ми випили ще трохи, він сказав, що його звать Ефрем Гопкінс, а тоді продовжив розповідати. Десь через місяць після переїзду француза, сказав він, з моря додому поверталися рибалки, і в них прямісінько перед його будинком поламався мотор човна. Якраз тоді кинула якір і яхта француза, і з неї на берег зійшло багато людей. Оскільки рибалки йшли на веслах, то встигли помітити, що їх було не менше сотні.

А десь через місяць після того чоловік з Беверлі на ім'я Джим Тейлор проїжджав уночі цією місцевістю, аж раптом у світлі його фар з'явився чолов'яга, що плентався дорогою. Він закричав, спробував бігти, але впав. Тейлор зупинив машину, вийшов і побачив, що на чоловікові нічого не було, крім білизни та прив'язаного до шиї мішечка. Він був в обмороці. Тейлор підібрав його і привіз у «Беверлі Хауз». Його напоїли лікером, і чоловік прийшов до тями. Та він був італійцем, який не дуже-то англійською, до того ж поводив себе так, наче його до смерті щось налякало. Він хотів одного – дістати одяг та забратися геть. Він розв'язав мішечок і показав гроші. Розказав, що тікає з маєтку де Керадела. Спершу плив, а коли вибрався за стіну, пішов берегом. Сказав, що працює каменярем разом з чималою групою робітників, які прибули на тій яхті. Вони облаштували там великий кам'янистий сад, висікаючи камені та розставляючи їх, наче великі надгробки, довкола споруди, яка стояла у центрі. За його словами, ті камені заввишки були по двадцять-тридцять футів.

Я відчув немов дотик крижаної руки на своєму волоссі:

– Повторіть, МакКенне!

Він терпляче сказав:

– Краще дайте мені розповісти все до кінця, док.

Втрутився Білл:

– Я знаю, про що ти подумав, Алане. Та нехай МакКенн продовжує.

І він розповідав далі:

– Італієць не сказав, що його так налякало. Він продовжував щось бурчати під ніс, труситися і хреститися. Сказав, що споруда посеред каменів проклята, що то осідок диявола. Вони налили йому ще, і тоді він сказав, що

диявол бере своє. З понад сотні хлопців, які приїхали разом з ним, половина загинула під камінням, що впало на них. А їхніх тіл ніхто так і не бачив. Додав, що всі вони були з різних міст, тож не знали один одного. Після нього приїхало ще з п'ятдесят робітників. Наймали тільки одиноких чоловіків без сімей.

Раптом він закричав, обхопив голову руками і побіг геть, перш ніж хтось встиг його зупинити. Старий козел сказав, що через два дні після того його тіло прибило хвилями до берега за милю від того місця.

Сказав, що вони подумали, що італієць був п'яний чи зійшов з ума. Та я йому не повірив. Він виглядав надто переляканим. Не треба бути ясновидцем, щоб побачити, що діло пахне жареним. А ще він додав, що дехто з його приятелів спробував проникнути туди на човнах, аби подивитися на той сад, та їм нічого не вдалося розгледіти. Це не означає, що його там нема, бо те місце оточують круті скелі, а біля нього ростуть розлогі дерева.

– Як би там не було, але вони поховали того італійця, а з його грошей заплатили податки фермі жебраків. Про неї я розкажу пізніше, – сказав МакКенн.

І тут вроді старий козел допер, що вся ця історія, яку він мені розказав, ніяк не допоможе йому продати мені той кусок землі, який він мав на увазі. Тож він замовчав, у роздумах почісуючи свою бороду. Я сказав, що мене страшенно зацікавила кожна деталь його розповіді.

Сказав, що мало що може мене так заінтересувати в історії, як інтрига і таїна, і що більше він розказує, то більше мені хочеться знати, що ж сталося насправді. Ми випили ще по склянці, і я додав, що може й куплю ту ділянку, якщо вийде більше знати про цю історію. До того ж я був готовий заплатити кешем. Тож ми домовилися наступного дня піти подивитися на те місце, про яке він говорив. Я рішив, що на сьогодні час завершувати розмову, ми випили ще і пішли спати. Підіймаючись нагору, я помітив на собі його дуже дивний погляд.

Наступного дня, у середу, ще й не світало, як він уже проснувся. Старий виглядав аж надто бодрим і, здається, не міг дождатися, коли ми приступимо до діла. Тож ми бис-

тренько сіли в його машину і виїхали. Проїхали небагато, як він почав розказувати про типа, який бачив тих псів. Його звали Лайяс Бартон. Він кругом сунув свого носа, як та стара дівка, що заглядає у вікна будинку, куди тільки шо заїхали молоді. Сказав, шо це в нього як хвороба. Лайяс годен був укласти угоду із самим дияволом, щоб хоч одним оком побачити, шо ж робиться у де Кераделів. Він став просто одержимий цією стіною та бажанням заглянути за нього. Десятки разів він був у старому маєтку Партінгтона і прекрасно знає, шо там всередині. Та ця стіна – наче дружина, яка раптом вирішила закрити обличчя вуаллю. Він розуміє, шо піднявши її, побачить те саме лице. Але все одно не може цього не зробити. І з цієї ж причини він має довідатися, шо ховається за стіною.

Він знав, шо вдень у нього немає ніяких шансів, але він, як шпигун, розвідав шо до чого, і в кінці-кінців найшов одне місце коло самої води. Старий козел сказав, шо стіна вірізається у скали, і вилізти на неї з води неможливо. Лайяс придумав, шо може пропливти трохи далі, зійти на берег і там попробувати вилізти на стіну. Вирішив діяти вночі. Дождався, коли буде повня, але так, щоб хмари час од часу затягували місяць. Взяв із собою легеньку драбину і поплив уздовж скали. Зійшов на берег, витяг драбину і приставив її до стіни. Як тільки місяць сховався за хмарами, швидко піднявся нагору. Підтягнув драбину, випростався та роздивився навколо. Потім вирішив перекинути її на інший бік і почекаати, доки з-за хмар вийде місяць. Перед ним відкрилася простора галявина, всіяна великими кущами. Дождавшись, коли хмари знову затулять місяць, він почав спускатися...

І тут старий козел замовк, звернув убік і зупинив машину. Я запитав: «І шо ж далі?» Він продовжив розповідь: «Наступного ранку ми побачили, як він плив у човні і кричав: «Заберіть їх від мене, заберіть!» Коли ми привели його до тями, він розповів нам те, шо ви вже від мене чули».

– А потім, – сказав МакКенн, наливши собі у склянку та хутко її спорожнивши, – потім старий козел довів, шо він – найталановитіший з усіх брехунів та акторів, яких я бачив у своєму житті. У нього закотилися очі, обличчя перекокси-

лося, і він, вдаючи Лайяса, зарепетував: «Ви чуєте це цвірінкання? Це ж наче птахи співають! Тільки подивіться, як вони перебігають від одного куща до іншого, ховаючись за ними! Ховаються і цвірінчать! Господи милосердний! Вони виглядають точнісінько як люди! Але це не люди...

Шо це? Похоже на коня... великого коня... шо скаче... скаче! О Боже! Гляньте на неї... її волосся розвівається... гляньте на її біле обличчя і голубі очі... верхи... на великому чорному коні!

Гляньте, вони біжать і цвірінчать! Наче птахи у кущах... перебігаючи від одного куща до іншого...

А оно собаки... Ні, це не собаки. О Боже, заберіть їх від мене! Заберіть їх від мене! Пекельні пси... Господи милосердний... Заберіть їх від мене!»

МакКенн сказав:

– Мене чуть не зтошнило від його слів. Йй-бо!

Старий завів двигун, і ми рушили далі. Я запитав: «А шо було потім?» Він відповів: «Це все. Все, шо ми змогли з нього витягти. Він уже не був таким, як раніше. Може, впад з тої стіни, вдарився головою і повередився умом. Може, так, а може, й ні. У будь-якому разі, більше Лайяса нічого не інтересує. Шляється одиноко по селу з вираченими очима. Варто його зачепити, і він почне верзти те саме, шо я тільки розказав. Тільки жвавніше».

І досі відчуваючи тошноту, я запитав: «Якшо ті, хто був схожий на людей, насправді не були людьми, а пси, шо виглядали псами, теж ними не були, то шо ж це тоді таке?»

Він відповів: «Я знаю не більше за вас».

«О, так, ясно. Та, може, ви догадуєтесь, шо то за дівчина була верхи на чорному коні?» – запитав я.

«Звичайно. То була дівка француза», – відповів він.

Я знову відчув дотик крижаної руки на своєму волоссі, і думки понесли мене геть... Дагут на чорному огирі... полює... кого вона хоче вполювати і для чого? Мегаліти та чоловіки, шо загинули, зводячи їх, як пращури... пращури Карнаку...

Тим часом МакКенн продовжував свою розповідь:

– Далі ми їхали мовчки. Я бачив, шо старий козел нервує і час від часу смикає себе за вуса. Нарешті ми дісталися

садиби, про яку він розповідав. Непогана місцина. Якби я був тим, за кого себе видавав, то купив би її. Старий кам'яний будинок з купою кімнат дивився на схід. Він був умебльований. Ми трохи потинялися, роздивляючись довкола, аж раптом побачили стіну. Вона виглядала точно так, як старий її описував. Знести її можна було хіба що артилерійським ударом чи добрим зарядом тротилу. Мій новий приятель бовкнув шось типу того, аби я на неї не дуже то витріщався. Дорогу перегороджували великі ворота. Мені показалось, що вони залізні. І хоч кругом не було ні душі, я відчував, що за нами хтось постійно спостерігає. Ми ще трохи походили тут і там, а тоді вернулися до будинку. Тоді старий козел нетерпляче запитав, що я думаю з приводу цього будинку. Я сказав, що він непоганий, та все залежатиме від ціни. Тоді він назвав суму, від якої у мене очі полізли на лоба. Не тому, що ціна була захмарною, навпаки, вона була страшенно низькою. Це наптовхнуло мене на одну думку. Я сказав, що хотів би оглянути ще кілька будинків. Ми поїхали подивитися на інші садиби, хоч він і не був від цього у захваті.

Назад до села ми повернулися пізно. По дорозі зустріли чоловіка, з яким зупинилися поговорити. Він сказав старому козлу: «Ти знаєш, ще четверо зникли з ферми».

Почувши це, старий здригнувся і запитав, коли це сталося. Чоловік відповів, що минулої ночі і що управитель збирається вивзвать поліцію. Старий почав шось підраховувати і сказав, що всього зникло вже десь душ п'ятдесят. Той погодився. Обидва похитали головами, і ми поїхали далі. Я запитав, що за історія з цією фермою. Старий пес відповів, що вона за десять миль звідси, там живуть жебраки, і ось в останні три місяці вони почали з неї зникати. На його обличчі знову з'явився той самий переляканий вираз, і він поміняв тему.

Ми під'їхали до «Беверлі Хауз». Перед мосю кімнатою зібрався наговп місцевих селян. Вони поводитися зі мною, як з паном. Мабуть, старий козел наплів їм, що я поважний чоловік, тож вони грали роль делегації, що вітає вельмишановного гостя. Один із них підійшов до мене і сказав, що радий мене бачити і що варто мені було б повернутися додо-

му раніше. З'ясувалося, що вони теж знали про ту історію зі зниклими жебраками, і, мабуть, вона їм не сподобалася.

Повечерявши, я вийшов з кімнати і побачив, що внизу зібрався ще більший натовп. Вираз людських облич говорив про те, що вони ждали щось від мене почути. Щось, що б їх заспокоїло. Мої здогади підтверджувалися. І я почав усвідомлювати, що помилково вважав, ніби старий козел хотів на мені нажитися. У голову прийшла думка, яка надзвичайно лестила мені. Я подумав, що вони були добре налякані і вірили, що, може, я саме той, хто може допомогти їм вирішити їхню проблему. Напевно, свого часу Партінгтони були тут шанованими людьми, і раптом небеса посилають їм мене – одного з них. Я сів їх вислухати. Вони говорили тільки про бідняцьку ферму і про фрауза.

Близько дев'ятої прийшов якийсь чоловік. Сказав, що знайшли двох зниклих жебраків. Натовп оточив його, і старий козел запитав: «Де?» Той відповів: «Білл Джонсон увечері повертався з моря додому, аж раптом тіла цих двох випірнули просто перед його човном. Він узяв їх на буксир і потяг за собою. На пристані Білл зустрів старого Сі Джеймсона. Оглянувши потопельників, він сказав, що знає їх. Це Сем та Метті Велени, які вже кілька років жили на тій фермі. Вони витягли їх на берег». Чоловік припустив, що бідолахи, напевно, втопилися, а їхні тіла бозна-скільки товкло об скали.

«Що ти маєш на увазі, кажучи, що їх товкло об скали?» – перепитав старий козел. Чоловік відповів, що саме так, мабуть, і було, бо у їхніх грудях не залишилося жодної цілої кістки. Всі ребра потрошені, тож хвилі, напевно, не один день били їх об скалу. Так, наче вони були до неї прив'язані. Навіть їхні серця роздавлені.

Мене почало нудити і водночас накрило потужною хвилею гіркого гніву. Голос усередині мене волав: «То це відбувалось і раніше... вони вбивали людей твого народу... давно вбивали...» І тут я усвідомив, що зірвався на ноги, а Білл тримає мене за руки.

Я сказав:

– Усе добре, Білле. Вибачте, МакКенне, – і налив собі випити.

У відповідь МакКенн лише сказав:

– Ок, док. Мабуть, у вас є на це свої причини, – і продовжив розповідь:

– Тож у цей момент до кімнати зайшов довгов'язий хлопець. Він без упину щось бурмотів. Його погляд був зовсім безтямним. Ніхто не промовив і слова, всі тільки мовчки дивилися на нього. Він підійшов і витріщився на мене. Тоді затремтів і прошепотів: «Вона знову верхи. Верхи на чорному коні. Минулої ночі вона скакала на ньому, а вітер розвівав її волосся. Біля її ніг бігли пси...»

Раптом з його вуст вихопився моторошний крик, і він почав розгойдуватися з боку в бік, як дитяча іграшка. А тоді закричав: «Це не пси! Це не пси! Заберіть їх від мене! Господи милосердний... заберіть їх від мене!» Люди навколо почали його заспокоювати, намагаючись вгамувати: «Пішли, Лайясе, пішли». Вони вивели його з кімнати. А я й досі чув, як він репетує. Ті, хто залишився, були не дуже багатослівними. Мовчки, не зводячи з мене очей, вони налили собі випити й пішли.

– Я... – МакКенн замовк, – я був вражений. Якби мені талант старого козла, я б показав вам, як верещав Лайяс. Здавалося, наче демони зажали тисками його душу і смикали за неї, намагаючись вирвати, як хворого зуба. Я випив ще одну нормальну склянку і зібрався йти спати, але мене перепинив старий. Його обличчя зблідло, а борода тремтіла. Він приніс повний жбан випивки і сказав: «Залишіться ще ненадовго, містере Партінгтон. Ми б хотіли з вами дещо обговорити. Якщо ціна, яку я запропонував, вас не влаштовує, назвіть свою. Думаю, ми домовимося».

І мені стало повністю ясно, що це село до біса налякане. Враховуючи те, що мені було відомо, а також те, що я чув раніше, я їх не засуджував. Я запитав старого козла: «То що там з тими жебраками? Ви маєте хоч якісь ідеї куди вони зникають? Хто їх забирає?»

Перш ніж відповісти, він роззирнувся кругом, а потім прошепотів: «Де Керадел».

Я здивувався: «Навіщо?» Він так само тихо відповів: «Для свого кам'янистого саду».

Раніше ці слова, напевно, викликали б у мене посмішку. Та зараз мені було не до сміху. Тож я сказав, що зацікавив-

ся його пропозицією, але завтра мені треба повернутися до Нью-Йорку та все обдумати. А тим часом порадив йому звернутися до поліції. Він відповів, що тутешній констебль був наляканий не менше за інших мешканців села, і до того ж не було доказів, щоб отримати ордер на проведення у садибі обшуку. Він говорив на цю тему з кількома місцевими офіцерами, та ті сприйняли його розповідь як божевільну маячню.

На наступний ранок я розраховувався за кімнату і обіцяв за день-два повернутися. Проводжати мене зібралось чи не все село. Просили чимшвидше повернутися.

Мені страшенно хотілося побачити, що ж ховається за тою стіною, і особливо те, що старий козел називав кам'янистим садом. У мене в Провіденсі є приятель, у якого гідроплан. Тож я вирішив поїхати до нього. Я з ним швидко про все домовився, ми відремонтували його старий літак і вночі вилетіли до маєтку де Керадела. Наш маршрут пролягав уздовж узбережжя. Ніч була місячна. Ми піднялися в небо о десятій. Коли почали наближатися до місця, я дістав бінокль. Під нами було футів п'ятсот. Погода була ясною, тож можна було добре все роздивитися. Та тільки ми підлетіли ближче, як почав підніматися туман. Він огортав землю так швидко, що здавалося, наче хтось це навмисно робить.

У бухті ми побачили велику яхту. Хтось із неї світив на нас прожекторами, намагаючись або засліпити, або краще роздивитися. Я попросив товариша летіти до будинку, і світло прожекторів залишилось позаду. Я підніс до очей бінокль і роздивився видовжений кам'яний будинок, який наполовину затуляв пагорб. І побачив ще дещо, і воно викликало у мене таке ж моторошне відчуття, як завивання Лайяса. Не знаю чого. То були величезні камені, що стояли концентричними колами, а в самому центрі лежала купа каміння. Туман оповивав усе довкола, наче змії. Тільки інколи мерехтіло світло... тьмяне світло... тут і там...

МакКенн замовк і пригубив склянку. Його рука тремтіла:

– Тут і там... мерехтіли. А по купі каміння стрибала якась чорна істота... вона не мала форми... похожа на тінь. Дрижала і коливалася... а мегаліти ніби намагалися дістати нас і стягнути вниз, до цієї чорної тіні...

Він поставив склянку на стіл. Його рука все ще тремтіла:
– Тоді ми почали розвертатися. Я оглянувся і побачив, що туман оповив усе те місце.

Він звернувся до Ловелла:

– Кажу вам, док, мені не було так паскудно відтоді, як мав справу з відьмою Менділіп. Ясно, що вона була посланницею пекла. Та те, що я там побачив, і є саме пекло!

13. ЗАПРОШЕННЯ ВІД ДАГУТ

– Це і є кінець історії, – сказав МакКенн, запаливши сигарку. – Та у мене таке враження, що доктор Каранак зрозумів з моєї розповіді більше, ніж я сам. Для мене це абсолютний морок. Можливо, йому вдасться щось у ньому розгледіти. До речі, док, що вас так збудоражило, коли я згадав про тих двох жебраків?

Я сказав:

– Докторе, Ловелл, ви не заперечуватимете, якщо ми з Біллом залишимо вас на кілька хвилин? МакКенне, заздалегідь прошу вибачення. Білле, давай відійдемо у куток. Хочу в тебе дещо дізнатися.

Ми відійшли, так щоб нас не чули, і я запитав:

– Як багато відомо МакКенну?

– Він знає стільки ж, скільки і ми, про Діка. Знає про стосунки де Керадела з лялькаркою. Це, напевно, і все. Навряд чи йому відомо більше.

– А про мене та мадемуазель?

– Ні, про це він нічого не знає, – впевнено відповів Білл.

– Ми з Ловеллом подумали, що це має залишитися між нами.

– Це дуже шляхетно з вашого боку, – сказав я, намагаючись зберігати серйозний вигляд. – А чи розповідав ти ще кому-небудь, крім мене, про ту твою уявну тінь?

Білл вигукнув:

– Уявну?! Ні, нікому.

– Навіть Хелен?

– Навіть їй.

– Чудово! Тепер я, принаймні, розумію ситуацію. – Повернувшись до столу, я ще раз вибачився перед МакКенном, а тоді звернувся до Ловелла:

– Пам'ятаєте, де Керадел згадував про експеримент, який збирався провести? Він мав викликати якогось бога чи то демона, якому поклонялися за сивої давнини. Що ж, судячи з розповіді МакКенна, я б сказав, що той експеримент непогано просувається. Він розставив мегаліти, дотримуючись правил стародавнього ритуалу, а в центрі звів Велику Піраміду. Храм пітьми. Святилище Збиральника піраміди. Алькар-Аз...

Мої слова зацікавили Ловелла. Він перебив мене:

– Вам вдалося щось дізнатися про цю назву? Пригадую, коли ви вперше згадали її, де Керадел аж закликав. Та ви уникали відповідей на його запитання. Ви робили це навмисно, аби ввести його в оману?

– Ні. І досі не розумію, як вона з'явилась у моїй голові. Можливо, про неї згадувала мадемуазель, як згодом і про багато інших речей. А може, й ні. Пригадуєте, як мадемуазель припустила, що я щось згадав. Хай там як, але я точно знаю: те, що він звів посеред мегалітів – Алькар-Аз. І це і є справжній морок, точнісінько як казав МакКенн.

– А як щодо двох жебраків, док? – запитав МакКенн.

– Цілком можливо, що їхні тіла і справді було хвилями об скелі. Але у Карнаку та Стоунхеджі друїди трошили груди своїх жертв молотами з дуба, каменю та бронзи, доки не розбивали їхні ребра на друзки, а серця не перетворювалися на відбитий шматок м'яса, – відповів я.

– Боже милосердний! – тихо сказав МакКенн.

Я продовжив:

– Каменяря, який намагався втекти, казав, що ті чоловіки загинули під мегалітами, а їхні тіла зникли. Не так давно під час археологічних досліджень у Стоунхеджі було знайдено фрагменти людських скелетів, що були захоронені на місці розташування монолітів. Коли встановлювали ці камені, люди були ще живі. Під мегалітами Карнаку є такі самі скелети. У давні часи чоловіків, жінок і дітей ховали під міськими стінами або замурували їхні тіла під час зведення цих

стін. Іноді їх вбивали перед тим, як назавжди ув'язнити у камені, іноді ж замурували живцем. Храми теж зводилися на жертвах. Жертвах чоловіків, жінок і дітей... їхні душі назавжди закуті в кам'яні кайдани... щоб охороняти. У це вірили наші пращури. Та навіть сьогодні люди не позбулися забобонів. Дехто й досі вірить у те, що жоден міст довго не вистоїть, якщо під час його спорудження не загинула принаймні одна людина. Варто як слід покопати під монолітами кам'янистого саду де Керадела. Можу побитися об заклад, що там знайдуться тіла тих зниклих робітників.

МакКенн сказав:

– Та ферма жебраків стоїть біля води. Не так уже й важко вивезти їх звідти на човнах.

Ловелл різко заперечив:

– Але ж це абсурд, МакКенне! Як їх могли потайки вивезти? Ви ж не хочете сказати, що де Керадел причалив до ферми, всадовив жебраків у свій човен та поплив геть, і ніхто навіть цього не помітив?

МакКенн спробував переконати Ловелла:

– Зараз це не так і важко. Я сам бачив, як тікають з тюрем. З охоронцями завжди можна домовитися, ви ж розумієте...

Я втрутився у розмову:

– А могло бути й інакше. Можливо, вони самі погодилися поїхати з де Кераделом. Хто знає, що він їм міг наобіцяти!

Ловелл продовжував наполягати на своєму:

– Але ж як він до них дістався? Як йому вдалося налагодити з ними зв'язок?

Білл прошепотів:

– За допомогою тіней Дагут!

Ловелл розгнівано відштовхнув свій стілець:

– Дурниці! Таку думку ще можна було б припустити у випадку з Ралтсоном. Але стверджувати, що з півсотні людей могли зникнути, ставши жертвою масових галюцинацій, – цілковитий нонсенс!

– В будь-якому разі, – протягнув МакКенн, – вони зникли.

Я сказав:

– Де Керадел – ще той витівник. Як і Наполеон, він чудово знає, що не розбивши яєць, не приготуєш яєчні, так само

неможливо насмажити котлет без м'яса чи практикувати людські жертвоприношення без людей. Як до нього потрапили ті робітники? Він найняв агента, який займався пошуком чоловіків, у яких немає родин, тобто тих, кого ніхто б не шукав у разі їхнього зникнення. До того ж всі вони були з різних місцевостей з віддалених куточків країни. Це було зроблено зумисно, щоб ці люди не були знайомі між собою. Чому? А тому, щоб ніхто їх не шукав. А що станеться з ними після завершення робіт у кам'янистому саду? Хтозна. Та, власне, всім байдуже. Чи дозволять комусь із них поїхати? Сумніваюся. Зрештою, для чого потрібні всі ці застережні заходи? Знову ж таки, цього ніхто не знає, і нікого це не цікавить.

– Стривай, ти хочеш сказати, що він використовує їх для... – почав було Білл.

Я перервав його:

– Звісно, для свого експерименту. Або, як сказав би старий козел МакКенна, для кам'янистого саду. Вони були його піддослідними кроликами. Та їх стає усе менше. Йому не вистачає людей. З певних причин він більше не хоче вдаватися до старої практики, наймаючи нових робітників. Та нові піддослідні йому й досі потрібні. А для вистави, яку він затіяв, знадобиться чимало людей. Де він може їх взяти, не наражаючись на ризик? Не почне ж він викрадати мешканців тутешніх селищ. Адже вони можуть зчинити галас. Тай із в'язниці викрасти не вийде. Зникнення навіть кількох ув'язнених здійме ще більший гвалт. Та, окрім чоловіків, йому потрібні і жінки. А кого шукатимуть в останню чергу? Бідняків. А тут, прямо під боком, їхній осередок. От вони і почали зникати.

– Похоже на те. А як бути з тими псами, що зовсім не пси, про яких казав звихнутий Лайяс? – запитав МакКенн.

Я згадав слова: «Вона мчала на чорному жеребці, а за нею розвівалися тіні» і відповів:

– Це я зрозумів не більше за вас, МакКенне. Що ви збираєтеся робити з цими хлопцями, якщо Рікорі доручить вам узятися за цю справу? Ви маєте якийсь план?

Він зручніше вмовстився у кріслі.

– Що ж, мій план такий. Якщо бос передасть їх мені, це означатиме, що він збирається вертатися. А коли він щось

вирішує, то робить це дуже швидко. Ці хлопці, імена яких я вказав у телеграмі, не бояться ні диявола, ні пекла. Досить вправні зі зброєю, як правило пристойно поведуться і непогано виглядають. Зараз я думаю осьо про шо. Коли виявиться, шо де Керадел справді займається тими темними справами, про які ми тут тільки шо говорили, тоді рано чи пізно шось точно станеться, нам лише треба трохи зачекати. Думаю, шо тих двох бідняків прибило до берега чисто випадково, просто у нього шось пішло не так. Йому не треба зайві звинувачення на свою адресу. Може, він ще якось помилиться. І тоді це використаємо.

У Беверлі будуть страшно раді знову мене бачити, якщо згадати, як мене там приймали і проводжали. Повернуся з кількома хлопцями і скажу тому старому козлу Ефу, шо хочу спробувати пожити в домі, який він мені пропонував, принаймні якийсь час. За кілька днів підтягнеться решта. Просто порибачити. Ми ловитимемо рибу, гулятимемо околицями. До того часу, як приїде бос, ми вже матимемо детальний план місцевості. А потім він скаже нам, шо робити далі.

– МакКенне, на все це потрібні гроші. Я можу погодитися на ваш план тільки за умови, шо ви дозволите мені покрити ваші витрати, – заявив доктор Ловелл.

МакКенн посміхнувся і відповів:

– Щодо цього можете не переживати, док. Оренда будинку нам нічого не коштуватиме. Про це подбає Еф та його друзі. А з приводу хлопців... Маю сказати, шо певний час я займався деякими справами боса, і він оставив мені немало грошей. Він і платитиме за все. Ну, а ше... – в очак МакКенна застрибали лукаві бісики, – судячи з того, шо мені розповідали ви і доктор Беннет, в будинку де Керадела може бути непоганий улов...

Шокований Ловелл вигукнув:

– МакКенне!

Я засміявся, непомітно спостерігаючи за МакКенном. І раптом у мене виникло підозріле відчуття, шо ця справа може викликати у нього не менший інтерес, ніж у нас. Він здавався досить простим хлопцем, а його розповідь тільки підтверджувала всі наші підозри щодо де Керадела. Однак

чи не надто вона доладна? Він з Рікорі були гангстерами та рекетирами, які безсоромно порушували закон. Не маю сумнівів, що загальну картину він змалював точно і насправді знайшов селище, сповнене чуток та страху. Але зрештою, це могли бути всього-на-всього плитки, що побутують у маленькій громаді, мешканці якої обурені та сповнені почуттям образи, бо тепер їм зась потрапити до місця, яке викликає у них жагучий інтерес і доступ до якого був вільний для багатьох поколінь їхніх пращурів. У багатьох регіонах сільської місцевості Нової Англії заборонено зачиняти на ніч віконниці. Цілі родини могли відлучити від церкви у разі, якщо вони не дотримувалися цього правила. Зрештою, якщо ти не робиш нічого лихого, навіщо затуляти вікна, ховаючись від сусідів? Саме це переконання, ймовірно, і живило настрої мешканців Беверлі. Їхня уява малювала картини того, що могло відбуватися за мурами маєтку де Керадела. А передаючись з уст в уста, байки ставали все страшнішими і безглуздішими.

Кмітливий спритник не міг не скористатися такою нагодою. Він мав усі можливості притягти сюди всю банду та облаштувати штаб у тому будинку між селищем та ізольованим маєтком де Керадела. Тоді, сфальсифікувавши докази чи навіть не вдаючись до цього, під приводом звільнення місцевих від терору, що скував їхню громаду, він би зі своїми хлопцями взяв штурмом мур і пограбував будинок. А його забобонні спільники забезпечили б підтримкою в тилу. Як тільки вони розправляться з охороною, на їхньому шляху більше нічого не стоятиме. Можливо, МакКенну було відомо набагато більше, ніж міг припустити Білл, можливо також, що у нього є інформація про статки Ралтсона та решти. І він уже повідомив Рікорі про те, що з'явилася така нагода, а телеграма, яку він попросив Ловелла переслати, слугувала лише прикриттям.

Усі ці думки промайнули у моїй голові за лічені секунди. Я сказав:

– Звучить чудово. Та вам знадобиться хтось у маєтку, хто б підтримував з вами зв'язок.

– Ми не можемо це організувати, – категорично відповів МакКенн.

– Неправильна відповідь. Я знаю того, хто може допомогти, – зауважив я.

– Та невже? І хто ж це? – посміхнувся він.

– Я, – відповів я.

Ловелл нахилився вперед та недовіжливо подивився на мене. Білл зблід, а його лоб зросив піт. МакКенн ураз став серйозним. Він запитав:

– Але як ви збираєтесь потрапити всередину?

– Через парадний вхід, МакКенне. Власне, у мене є запрошення від мадемуазель де Керадел. І я хочу ним скористатися. Боюся, що забув розповісти тобі про це, Білле, – пояснив я.

Білл похмуро відповів:

– Боюся, що так. То... саме для цього тобі потрібна була адреса де Керадела? І саме цим ти займався, поки я спав... і саме тому...

Я перервав його, безтурботно промовивши:

– І гадки не маю, про що ти говориш, Білле. Мадемуазель, передовсім, напрочуд цікава жінка. Кілька днів тому я думав над тим, що ти радив мені – ігнорувати її. Просто так склалося, що запрошення я отримав саме тоді, коли ти спав, і я відразу ж прийняв його. От і все.

Він повільно повторив:

– І відразу ж...

Я хутко зупинив його:

– Не бери в голову, Білле. Пусте. Тепер, я бачу, що ситуація...

Але тут втрутився МакКенн. Його очі звузилися, а вираз обличчя став жорстким:

– Здається, що цю дівку де Керадела ви знаєте ліпше за інших, докторе Каранак. Виглядає так, наче вам відомо до біса багато.

– Авжеж, до біса багато. Але я вам не можу розповісти більше. Все має лишатися, як є. Ваші хлопці будуть по той бік муру. Я – всередині. Я згоден на співпрацю. Якщо ж вас це не влаштовує, я розпочну власну гру. Зрештою, чого вам боятися? – запитав я.

МакКенн спалахнув, обличчя вкрилося червоними плямами, а руки різким рухом опустилися донизу. Він протягнув:

– Я нічого не боюся, а просто хочу знати, з ким маю справу.

Я засміявся:

– Довіртеся мені, МакКенне. У мене немає жодного наміру підставити вас. Та більше я нічого не можу сказати.

Чоло Білла все ще було вкрите краплями поту. Він промовив:

– Я не можу тобі дозволити це зробити, Алане.

Я відповів:

– Послухай. Є лише два варіанти – або де Керадел з мадемуазель доклали рук до самогубства Діка та решти, або ні. Якщо так, тоді їм вдалося зробити це завдяки темній магії або застосувавши гіпнотичне навіювання. У будь-якому випадку, у нас немає доказів, щоб притягти їх до суду. То ж цей спосіб відпадає. Але якщо де Керадел справді працює над тим експериментом, на який він натякнув, і якщо він намагається приховати необхідні для цього людські жертви, тоді у нас з'являється можливість отримати цілком реальні докази та звинуватити його у вбивстві. А отже, накинути йому на шию петлю. А разом з ним, – я на мить зупинився, – і мадемуазель. Єдине місце, де ми можемо дістати ці докази, це Род-Айленд. План МакКенна непоганий, та він перебуватиме за межами маєтку і не бачитиме того, що відбувається всередині. Так уже сталося, що мене запросили, і я, як ніхто інший, годжуся для того, щоб усе там розвідати, – я не втримався і саркастично посміхнувся, глянувши на Білла. – Окрім цього, Білле, я глибоко переконаний в тому, що ризикуватиму набагато менше, прийнявши запрошення мадемуазель, якщо мені насправді щось загрожує.

І я мав рацію. Приймаючи запрошення Дагут, я, напевно, назавжди втрачу Хелен. Та якби я цього і не зробив, усе одно б її втратив. І мені зовсім не хотілося думати про те, що в такому разі могло спіткати Хелен та Білла. У цей момент невір'я та водночас відчуття абсолютної переконаності у диявольській могутності Дагут завертілись у моїй голові, наче лопаті величезного млина. Вони крутилися з такою швидкістю, що я ніяк не міг вирішити, у що мені вірити, а в що ні.

– З тебе завжди був поганий брехун, Алане, – сказав Білл.

МакКенн простяг руку:

– Гаразд, док. Вибачаюся за свої слова. Можете нічого більше мені не розповідати. Що від мене потрібно?

Я потис йому руку і сказав:

– Я теж перепрошую, МакКенне.

– За що? – здивувався він.

– За деякі свої думки. Поїхали зі мною до клубу. Нам потрібно розробити план. Тут ми не можемо говорити, тому що з цього моменту доктор Беннет поза грою, – запропонував я.

– Дідька лисого! Я поїду разом з МакКенном, – гаряче заперечив Білл.

– Я знаю, про що говорю. Ця гра – наша з МакКенном. І з Рікорі, якщо він з'явиться. А ти, Білле, тримайся від усього цього подалі. І навіть думати не смій обговорювати щось з Рікорі. Нехай доктор Ловелл усе йому пояснить, – сказав я.

– Я їду з МакКенном, – наполягав Білл.

– Дурню, ти думав, я про тебе піклююся? Аж ніяк, йдеться про Хелен, – пояснив я.

Білл затих. Я побачив, як він знову зблід, а на його чолі виступили краплі поту. Він повідьно промовив:

– Отже, ти вже все вирішив.

– Так, вирішив. Обмізкуй мої слова, і зрозумієш, що я маю рацію. Нічого не вдієш, Білле. Ти поза грою, – сказав я.

Я повернувся до доктора Ловелла:

– У мене є вагомні причини так діяти. Розраховую на вашу підтримку. Не думаю, що вам щось загрожує, а от для Білла та Хелен це може бути дуже небезпечно.

– Розумію, Алане. Можете на мене покластися, – серйозно відповів Ловелл.

Підвівшись, я подивився на Білла та засміявся:

– У тебе такий вигляд, наче ти спостерігаєш, як твій найкращий друг залишає камеру смертника та крокує до маленької кімнати, звідки ніхто ніколи не повертається. Все не так страшно, як тобі здається, Білле. Я збираюся навідатися до чарівної жінки та її, можливо дещо божевільного, проте геніального батька. Планую чудово провести час. А

якщо старий геть з глузду з'їде, покличу на допомогу МакКенна. Я повідомлю, якщо потребуватиму твоєї допомоги. До моїх послуг будуть пошта і телефон. Ходімо, МакКенне.

Учотирьох ми спустилися до вітальні. Я звернувся до Білла:

– І не кажи нічого Хелен, доки я не дозволю.

Цієї хвилини двері відчинилися і до будинку увійшла Хелен.

Її очі округлилися від здивування, вона мала засмучений вигляд:

– Добрий вечір, любий. Чому мені не сказали, що ти сьогодні завітаєш до нас? Я б нікуди не йшла і залишилася вдома.

Вона оповила мою шию руками і поцілувала. Її уста були м'якими і теплими, а аромат, яким дихало її тіло, не нагадував про екзотичні морські квіти, а радше був схожим на пахощі земного цвіту.

– Я і сам не знав. А коли прийшов, тебе вже не було, янголе мій, – спробував виправдатися я.

– Що ж, нехай так, але наразі ти нікуди не підеш. Маю до тебе розмову, – сказала Хелен.

Звісно, я хотів побути з нею, та саме цього вечора мені не слід було розмовляти з Хелен. Мимохіть я кинув на МакКенна благальний погляд.

Він усе зрозумів і сказав:

– Даруйте, міс Хелен, але ми маємо йти.

– Добрий вечір, МакКенне. Я не помітила вас. То що ви збираєтесь робити з цим чоловіком? – поцікавилася вона.

– А які будуть вказівки? – пожартував МакКенн. Та у мене склалося враження, що він говорив щиро і ладен був виконати будь-яку забаганку Хелен.

– Алану насправді час іти, Хелен, – втрутився Білл.

Вона зняла капелюшка і привела до ладу мідну копицю свого волосся. Тихим голосом запитала:

– Це пов'язано з де Керделом, Алане?

Я кивнув. Обличчя Хелен сплотніло.

– Нічого особливо важливого, та, правду кажучи, не могу залишитися. Давай проведемо разом завтрашній день, Хелен. Пообідаємо у Маргенза, потім прогуляємося, пове-

черяємо і відвідаємо якусь виставу. Я вже кілька років не був у театрі, – запропонував я.

Кілька хвилин вона дивилася на мене, а потім опустила руки мені на плечі:

– Гаразд, Алане. Зустрінемось о другій. І тільки спробуй не прийти.

Виходячи з будинку, я подумки запрягся сам собі прийти на цю зустріч попри будь-що. І жодні запрошення від Дагут не мають стати на заваді. Думаю, нічого страшного не трапиться, якщо Білл на кілька годин залишиться наодинці з однією з її тіней. У клубі ми з МакКенном знову випили, і я йому ще дещо розповів. Сказав, що де Керадел зі своєю донькою здалися мені трохи несповна розуму, а запрошення я отримав тому, що у мадемуазель звідкись взялася божевільна думка, що кілька тисяч років тому ми були закохані один в одного. Він мовчки слухав, а коли я закінчив розповідати, запитав:

– Ці тіні. Думаєте, док, вони справді існують?

– Не розумію, як це може бути, але люди, які їх бачать, переконані в цьому, – відповів я.

Він неуважливо кивнув:

– Та з ними, напевно, треба вести себе як з реальними істотами. Але як їх можна заставити щось зробити? В кінці-кінців, ті, хто управляє ними, – абсолютно реальні люди. І на них завжди можна вплинути. – А потім додав: – А ця дівка де Керадела? Шо скажете про неї? Чув, що вона страшенно красива. Не страшно потикатися до неї?

Почувши ці слова, я аж спаленів, але стримано промовив:

– Якщо мені знадобиться охоронець, я дам вам знати, МакКенне.

Він відповів так само стримано:

– Я не це мав на увазі. Єдине, що хотів сказати, так це те, що міс Хелен заслуговує на повагу.

Я був вражений і розгублено промовив:

– Якби не міс Хелен... – і замовк. Нахилившись до мене, МакКенн прошепотів:

– Я так і подумав. Ви непокоїтеся за міс Хелен. Саме тому і йдете. Та, можливо, це не найкращий спосіб захистити її. – Його погляд пом'якшав.

- А що ви пропонуєте, МакКенне? – запитав я.
- Чому б вам не довірити цю справу мені та хлопцям?
- Я знаю, на що йду, – сказав я.

МакКенн зітхнув і підвівся:

– Шо ж, незабаром з'явиться бос, а поки що нам з вами потрібно домовитися, як тримати зв'язок, та визначити час, коли ми зможемо зустрітися. До речі, там, біля дальнього кінця стіни, буде плавати наш рибальський човен. Коли ви знатимете, о котрій вирушите туди?

- Як тільки за мною когось пришлють.

Знову зітхнувши, він з похмурим виразом обличчя потис мені руку й пішов. Я вклався у ліжко і відразу поринув у глибокий сон. Наступного ранку, о дев'ятій, зателефонував Білл і повідомив, що Рікорі надіслав всі необхідні вказівки і вилітає з Генуї до Парижа, а потім сяде на «Мавританію» і за тиждень має бути у Нью-Йорку. МакКенн передав мені ті самі новини, і ми домовилися опівночі зустрітись, щоб обговорити деталі нашої співпраці.

Ми з Хелен чудово провели час. Я зустрів її у Маргенза зі словами:

– Цей день тільки наш з тобою. Давай забудемо про решту. До біса де Керделів. Сьогодні згадую про них вос-танне.

– До біса – звучить бездоганно, – відповіла вона своїм милозвучним голосом.

Це був надзвичайний день, і задовго до того, як настав час розлучатися, я зрозумів, наскільки сильно закоханий у Хелен, якою чарівною вона була та як сильно я її жадав. І щоразу, коли думки про мадемуазель починали ворухитися на споді моєї свідомості, де я їх ув'язнив, я заштовхував їх назад болем ненависті. О пів на дванадцяту я попрощався з Хелен. Ми стояли на ганку будинку Ловелла, і я запитав:

- Може, побачимося завтра?
- Гарзд, якщо ти можеш, – відповіла Хелен.
- Чому б це я не зміг? – здивувався я.

Хелен промовила:

– Наш день закінчився. Тобі не вдасться так просто позбутися мадемуазель. – Не встиг я щось сказати у від-повідь, як вона мене зупинила: – Ти навіть не уявляєш, як

сильно я тебе кохаю. Пообіцяй, якщо тобі потрібна буде моя допомога... ти прийдеш до мене... о будь-якій порі... будь-як!

Я міцно обійняв її:

– Будь-як? Що ти маєш на увазі?

Її обличчя наблизилося до мого, а уста міцно притислися до моїх, і ми злилися у довгому поцілунку – ніжному та пристрасному водночас. Потім вона відштовхнула мене, і я побачив, що вона плаче. Хелен відчинила двері, а тоді на мить озирнулася:

– Ти навіть не уявляєш, як сильно я тебе кохаю!

Двері зачинилися, а я повернувся до таксі, що залишилося стояти на узбіччі, та поїхав до клубу, проклинаючи мадемуазель так, як не робив цього навіть у давньому Ісі – якщо це все відбувалося насправді. МакКенн ще не приїхав. Але на мене чекала телеграма. Від Дагут:

Завтра опівдні у клубі «ларчмонт» на вас чекатиме яхта. Її назва – «Бріттис». Я зустріну вас там. Щиро сподіваюся, що Ви лишитесь назавжди.

Ось і все. Я оцінив натяк, що був у назві яхти, а також те, як вона сформулювала запрошення з отим своїм «лишитесь назавжди». Хелен існувала насправді, натомість Дагут була тінню. Та у цей момент я усвідомив, що тінь перетворилася на реальну істоту. Із завмиранням серця, з тривожними передчуттями, які мене страшенно дратували та з якими я нічого не міг вдіяти, з почуттям жалю до Хелен, наче я прощався з нею назавжди, з крижаною ненавистю до жінки, яка у такій зневажливій формі запрошувала до себе, – з усім цим я знав, що не маю вибору і мушу їй підкоритися.

14. ПО ТОЙ БІК МУРУ ДЕ КЕРАДЕЛА

До того моменту, як з'явився МакКенн, я встиг спакувати одну валізу. Він кинув на неї здивований погляд:

– Хіба ви сьогодні їдете?

Піддавшись неочікуваному імпульсу відвертості, я простягнув йому телеграму мадемуазель. Обличчя МакКенна не відбивало жодних емоцій. Прочитавши її, він запитально подивився на мене:

– Ви це щойно отримали? Мені здалося, що доктору Беннету ви сказали, що вже маєте запрошення.

– Це повідомлення, – спокійно почав пояснювати я, – лише підтвердження попередніх домовленостей, у якому вказано точний час зустрічі. У тій телеграмі місце та час не були зазначені. І якщо ви уважніше прочитаете текст, то самі все зрозумієте. – Я почав збирати другу валізу. МакКенн знову перечитав телеграму, деякий час мовчки дивився на мене, а потім обережно запитав:

– Доктора Беннета переслідувала якась тінь, так?

– Звідки ви це взяли? – різко запитав я.

Та МакКенн продовжував, наче і не чув мого запитання:

– І саме коли ви були з ним, її не стало, хіба ні?

– МакКенне, – сказав я, – та ви з глузду з'їхали. Хто вам таке сказав?

Зітхнувши, МакКенн відповів:

– Ваша суперечка сьогодні з приводу того, що ви поїдете до де Керадела, трохи здивувала мене. Та коли я побачив цю телеграму, всі запитання зникли. Тепер я розумію, в чому справа.

– От і чудово, – сказав я і продовжив складати валізу. – То в чому?

– Ви погодилися віддати шось в обмін на ту тінь, – відповів він.

Припинивши складати речі, я подивився на нього і засміявся:

– А ви майстер висувати вражаючі ідеї, МакКенне. Що я міг запропонувати? Зрештою, кому і в обмін на що?

МакКенн знову зітхнув і тицьнув пальцем на ім'я мадемуазель у телеграмі:

– Йй, – а потім вказав на слова «лишіться назавжди» і додав: – В обмін на її тінь.

– МакКенне, – почав я, підійшовши до нього. – Докторові Беннету справді здавалося, що його переслідує якась тінь. Та все це могло бути всього-на-всього наслідком того, що він надто багато думав над тією дивною справою. До речі, він поділяє вашу думку стосовно того, як йому вдалося звільнитися від цієї мани. Пообіцяйте, що нічого йому не розповісте про ваші підозри, а тим паче міс Хелен. Якщо хтось із них заведе з вами про це розмову, змініть тему. У мене є вагомі причини просити вас про це, повірте. Обіцяєте?

– То міс Хелен про це ще нічого не знає? – поцікавився він.

– Ні, хіба що Беннет щось розповів їй після того, як ми пішли, – відповів я. Це змусило мене замислитися над тим, чи міг він насправді щось розповісти. У цей момент я проклинав себе за власну дурість, за те, що не взяв з нього слова не робити цього.

Деякий час він мовчки дивився на мене, а тоді сказав:

– Добре, док, та я повинен розповісти про це босу, коли він приїде.

Засміявшись, я відповів:

– Добре, МакКенне. До того часу, можливо, все вже скінчиться, лишиться тільки отримати на горіхи.

– Що ви хочете цим сказати? – запитав він.

– Нічого, – відповів я і продовжив пакувати валізу. Зрештою, правда полягала в тому, що я й сам не знав, що ті слова означають.

МакКенн сказав:

– Значить, ви будете там завтра ввечері. Ми з хлопцями зупинимося у старого козла задовго до заходу сонця. У той будинок, про який я розказував, потрапимо, мабуть вже наступного дня. Та навряд чи до того часу щось станеться. У вас є якісь думки щодо того, як і коли нам зустрічатися?

– Я думав про це. – Припинивши пакувати речі, я сів на ліжко. – Не знаю, наскільки пильно за мною стежитимуть та наскільки буде обмежена свобода моїх дій. Ситуація досить нестандартна і непроста. Вочевидь, не варто довіряти листам та телеграмам. Тексти телеграм треба диктувати телефоном, а їх можуть прослуховувати. Листи можуть прочитати. Можливо, мені вдасться з'їздити до селища, та немає гарантій того, що я зможу зв'язатися з вами, коли ви теж будете там. Зрештою, не думаю, що мене відпустять одного. Навіть якщо ми і опинимося там разом у той самий час, буде вкрай необачно заводити з вами розмову. Краще влати, що я вас не знаю. Де Керадели не дурні, МакКенне, вони відразу ж нас розкусять. Доки я туди не потраплю, можу запропонувати тільки одне.

– Ви говорите так приречено, ніби вас присудили до довічного ув'язнення в тому маєтку, – пожартував він.

– Я завжди очікую найгіршого, – сказав я. – Тільки так можна уникнути розчарування. МакКенне, запам'ятайте, будь ласка, якщо для доктора Беннета надійде телеграма такого змісту: «Почуваюся добре. Не забудь надіслати всі листи», ви повинні облишити всі справи, швиденько перебратися через мур та за будь-яку ціну дістатися будинку. Зрозуміло, МакКенне?

– Так, ясно, – відповів він. – Але в мене теж є кілька ідей з цього приводу. По-перше, там ніхто не зможе заборонити вам писати листи. Тож, допустимо, лист ви написали і придумали причину поїхати в село. Знаходите там «Бeverлі Хауз», про який я вам розказував, заходите всередину. Хто б там не був разом з вами, впевнений, що ви знайдете варіант непомітно його десь оставити чи впустити на підлогу. Не треба його нікому передавати. Як тільки ви поїдете, там усе догори дном перевернуть і знайдуть того листа. І я його обов'язково отримаю. По-друге, з північного боку стіни весь час буде рибалити хтось із моїх хлопців. Це зліва від будинку. Там на скалі єсть виступ. Думаю, ви могли б вилізти на нього, щоб нібито обдивитися все кругом. Навряд чи вам це заборонять, бо ж ви уже за тією стіною, так нащо вас зупиняти? Ви можете написати записку і захпати її у маленьку пляшку, а тоді почати кидати у море камінці і

разом з ними викинути ту пляшечку. Хлопці слідитимуть за морем і підберуть її.

– Добре, – сказав я і знову наповнив його склянку. – Тепер вам залишається лише чекати телеграми для доктора Беннета і зібрати своїх мірмідонів¹.

– Кого-кого? – перепитав МакКенн.

– Ваших чудових хлопців з револьверами у руках.

– Звучить непогано, – сказав МакКенн, – хлопцям би сподобалось, як ви їх охрестили. Ну-бо, повторіть ще раз.

Повторивши свої слова, я додав:

– І заради Бога, не забудьте передати моє повідомлення докторові Беннету.

– То до вашого від'їзду ви з ним не побачитеся? – здивувався МакКенн.

– Ні. Ні з ним, ні з міс Хелен, – відповів я.

Замислившись на хвилину, він запитав:

– Ви добре озброїлися, док?

Я показав йому свій 32-міліметровий «Кольт», та МакКенн лише похитав головою:

– Візьміть краще це, док. – Він підняв ліву руку і відстебнув кобуру. У ній був компактний короткоствольний пістолет.

– Для нього підійдуть 38-міліметрові пулі, – сказав він. – Пробиває все, хіба що попадеться броня. Свій пістолет оставте, а цей завжди держіть під рукою. Зажди, даже коли лягатимете спати. І не показуйте нікому. У кармані кобури є ще пара пуль.

– Спасибі, Маку, – сказав я і кинув пістолет на ліжко.

– Ні, начепіть його на себе і носіть. Ви повинні увесь час відчувати пістолет, щоб привикнути до нього, – запротестував він.

– Гаразд, – погодився я і зробив так, як сказав МакКенн.

Він неквапно випив ще склянку, а потім обережно промовив:

– Є один простий спосіб, як викрутитись з усієї цієї історії, док. За вечерею з де Кераделом та його дівкою вам

---

¹ Мірмідони – назва ахейського племені у Фессалії, звідки вони колонізували острів Егіну. У переносному значенні мірмідони – підвладні, які сумлінно виконують усі накази (*прим. ред.*).

треба просто розстібнути кобуру і пустити в них пару пультів. Ми з хлопцями вас прикриємо.

– Не знаю, що й сказати, Маку. Йй-богу, не знаю, – зітхнув я.

Він теж зітхнув і підвівся.

– Вас надто затягла ця справа, док. Шо ж, ви маєте право робити так, як вважаєте за потрібне.

Біля дверей він обернувся:

– В будь-якому разі, ви б сподобалися босу. У вас є характер.

МакКенн пішов. А я почувався так, ніби мене щойно нагородили почесною відзнакою.

Я написав короткого листа Біллу, в якому сказав, що зважившись на щось, варто діяти без зволікань. І саме тому я погодився стати іграшкою в руках де Керделів. Про телеграму мадемуазель вирішив не згадувати, аби він думав, що поїздка до них – виключно моє рішення. Я також написав, що МакКенн має передати йому дуже важливе повідомлення, і коли він отримає від мене телеграму, необхідно буде, дотримуючись відповідних інструкцій, почати негайно діяти.

Написав кілька рядків і Хелен...

Наступного ранку я виїхав з клубу рано, перш ніж до адресатів могли надійти мої листи. Неквапливо дістався Ларчмонта, а опівдні вже був на пристані. Там мені сказали, що біля причалу мене чекає човен з яхти «Бріттіс». Я спустився до води. У човні сиділо троє чоловіків – бретонці чи баски, не міг зрозуміти, що для мене було зовсім незвично. Виглядали вони досить дивно: їхні обличчя не відображали жодних емоцій, зіниці були розширені, шкіра мала блідо-жовтий відтінок. Один із них обернувся до мене і байдуже промовив:

– Сер де Карнак?

– Доктор Карнак, – роздратовано відповів я, займаючи своє місце на палубі.

– Сер де Карнак, рушаймо, – сказав він двом іншим.

Човен стрімко розітнув табунець дрібних рибок, і ми попрямували до видовженої сірої яхти. Я запитав:

– Це «Бріттіс?»

Стерновий кивнув головою. Яхта мала чудову форму, її довжина була близько 150 футів¹, а такелаж свідчив про те, що вона може розвивати добрячу швидкість. Даремно МакКенн сумнівався в її можливості виходити у відкритий океан.

Мадемуазель чекала на верхній палубі. Враховуючи те, як завершилася наша остання зустріч, я почувався досить ніяково. Заздалегідь обміркувавши все, я вирішив поставитися до того, що тоді трапалося, з іронією і поводитися так, наче нічого й не було. Звісно, якщо вона дозволить. В її очах я аж ніяк не виглядав романтичним героєм, що крадькома спускався з її вежі. Той ганебний випадок ніяк не йшов мені з голови. Я мав надію, що її здібності, хоч би якими вони були, інфернальними чи земними, не допоможуть їй відтворити подій тієї ночі. Тож я піднявся східцями і, прикинувшись простаком, який у захваті від усього, що відбувається, промовив:

– Вітаю, Дагут. Ви виглядаєте просто чарівно.

Вона і справді була чарівною. Ані краплі не схожа на ту Дагут зі стародавнього міста Іс, на ту королеву тіней та відьму. На ній був елегантний білий спортивний костюм, а над її блідо-золотавим волоссям більше не сяяв загадковий ореол. Натомість її голівку прикрашав вигадливий зелений капелюшок. Чудові фіалкові очі сяяли ясним світлом, без жодних пекельних лілових зблисків. На позір здавалася всього лише надзвичайної вроди жінкою, наділеною не більш потужною силою, ніж будь-яка інша вродлива жінка, що цілком природно. Та я знав про неї дещо більше, і щось підказувало мені, що варто бути пильним.

Вона засміялася і простягла мені руку:

– Ласкаво прошу, Алане.

Дагут кинула оком на дві мої валізи, і на її обличчі з'явилася загадкова посмішка. Вона провела мене вниз до невеликої розкішної каюти. Звичним тоном сказала:

– Чекатиму вас на палубі. Не баріться. Обід уже готовий, – і пішла.

¹ 45,72 метра (прим. ред.).

Виявилось, що ми вже відпливли. Визирнувши в ілюмінатор, аби подивитися на порт, я зі здивуванням помітив, що він лишився далеко позаду. «Бріттіс» рухалася швидше, ніж я очікував. За кілька хвилин я піднявся на палубу і приєднався до мадемуазель. Вона розмовляла з капітаном, який мав давнє традиційне бретонське ім'я Браз. Мене вона відрекомендувала як «сера де Карнака». Браз мав міцнішу статуру за решту членів екіпажу, яких я бачив, та його обличчя так само не виражало жодних емоцій, а знічці були незвично розширені. Раптом я помітив, як вони звузилися, і в них з'явився вогник зацікавленості, так наче він мене упізнавав.

Вже тоді я розумів, що відсутність емоцій була вірогідним виявом абстинентного синдрому. Свідомість цього чоловіка перебувала в іншій реальності, а його дії та реакції на подразники довколишнього світу були всього-навсього інстинктами. З якоїсь причини його свідомість відгукнулася на звук давнього імені. Вона виринула з іншої реальності... яку він, можливо, сам і створив або в яку його занурив хтось інший. Мені стало цікаво, чи були так само поневолені решта екіпажу?

– Капітане Браз, мені більш до вподоби, коли мене називають доктором Карнаком, не сером Карнаком, – звернувся до нього я, уважно спостерігаючи за його реакцією. Він не відповів. Його обличчя залишалося байдужим, очі були широко розплющеними, а погляд скляним. Складалося враження, що він навіть не почув мене.

– Повелитель Карнаку часто подорожуватиме з нами, – сказала мадемуазель.

Тоді Браз схилив коліно і поцілував мені руку. Він промовив так само байдуже, як і чоловік з човна:

– Повелитель Карнаку, для мене це велика честь.

Уклонившись мадемуазель, він пішов геть. Я дивився йому вслід, відчуваючи, як по спині пробіг морозець. Здавалося, що зі мною щойно говорив робот, робот з плоті та крові, який бачив мене не тим, ким я був, а таким, як хтось йому мене змалював.

Мадемуазель з неприхованою насмішкою дивилася на мене.

– У вас бездоганна дисципліна, – байдуже зауважив я.

Вона засміялася:

– Чудово, Алане. Ходімо обідати.

Тож ми пішли обідати. І тут все теж було бездоганно. Я б, навіть сказав, занадто бездоганно. Два стюарди, які нас обслуговували, поводитися так само, як решта екіпажу. Страви до столу подавали схиливши коліно. Мадемуазель поводитися зі мною, наче з почесним гостем, демонструючи риси неперевершеної господині. Ми обговорювали різні теми... і в якийсь момент я забув, ким вона могла бути. Її образ у моїй голові почав збігатися з тим, ким вона здавалася на перший погляд. Цей образ міцно закарбувався у моїй пам'яті. Стюарди зі скляним поглядом вклонилися і пішли.

Я тихо промовив:

– Тут сучасність поєднується з феодальним минулим.

Вона спокійно відповіла:

– Так само, як і в мені. Але надто консервативно з твого боку послуговуватися терміном «феодальне минуле», Алане. Мої слуги походять з набагато давніших часів. Власне, так само, як і я.

Я нічого не сказав у відповідь. Вона роздивлялася свій келих з вином у променях світла, спостерігаючи, як вони віграють на склі, і спокійно додала:

– Власне, як і ти!

Я підняв свій келих і доторкнувся до її:

– З давнього Іса? Якщо так, я за це вип'ю.

– З давнього Іса... за це і вип'ємо, – із серйозним виглядом відповіла вона.

Наші келихи мелодійно задзвеніли, торкнувшись одне одного; і ми їх спорожнили. Дагут подивилася на мене. Коли вона заговорила, в її очах, як і в голосі, була легка насмішка:

– Схоже на медовий місяць, Алане, адже так?

– Якщо і так, тоді у мене таке враження, наче я все це вже десь бачив, – холодно відповів я.

Її обличчя порожевіло від стримуваного гніву:

– Ти дуже грубий, Алане.

– Я б упевненіше почувався в ролі нареченого, якби не відчуття, що став ув'язненим, – зауважив я.

Вона насупила брови, а в очах запалахкотіли пекельні іскорки. Відвівши погляд, вона стримано промовила:

– Але ж ти такий невловимий, коханий. У тебе справжній дар непомітно зникати. Тієї ночі тобі нічого було боятися. Ти побачив те, що я змусила тебе побачити, і робив те, до чого я тебе спонукала... то навіщо ж було тікати?

Я був шокований. З новою силою прокинулися відчуття люті та ненависті, що чаїлися у моїй душі із самого моменту нашої зустрічі. Я захопив її за зап'ястя:

– Не тому, що боявся тебе, білява відьмо. Я міг би задушити тебе уві сні.

– То що зупинило тебе? – спокійно запитала вона. У кутиках її вуст з'явилися маленькі ямочки.

Я відпустив її руку.

– Я все ще можу зробити це. Ти намалювала надзвичайну картину у моїй голові, поки я спав.

– Ти хочеш сказати... тобто ти думаєш, що це було у твоїй уяві? Що ніякого Іса не існувало в реальності? – зі здивуванням перепитала вона, пильно дивлячись на мене.

– Хіба що в такій самій реальності, як і та, в якій перебуває свідомість членів екіпажу твоєї яхти, Дагут. З твоєї легкої руки чи руки твого батька.

– Тоді я маю довести тобі, що все це було насправді, – похмуро відповіла вона.

– Може, скажеш, що і тіні твої справжні, Дагут? – запитав я, намагаючись приборкати лють.

– І це я тобі теж доведу, – ще похмуріше відповіла вона.

Тієї ж миті я пошкодував про те, що згадав про тіні. І її відповідь мене не заспокоїла. Я картав і проклинав себе. Так мені нізащо не виграти цієї гри. Суперечки з мадемуазель тільки зменшували мої шанси на перемогу. Такими діями я міг наразити на ризик тих, хто був мені не байдужий, нацькувавши на них сили, від яких я так сильно хотів їх захистити. Можливо, саме це вона й мала на увазі, коли обіцяла мені довести, що все, що я бачив, відбувалося насправді. Принаймні, це точно стосувалося Білла, а от про Хелен вона не згадала.

Якщо я хотів вести власну гру, то її треба було вести переконливіше, рішучіше. Я подивився на Дагут і замис-

лився над тим, наскільки мені було б легше, якби вдалося заручитися її підтримкою. У цю мить я згадав про Хелен і відчув гострий біль. Я змусив себе викинути з голови думки про неї, ніби остереігаючись, що Дагут зможе їх прочитати.

Існував єдиний спосіб умовити жінку щось зробити...

Я підвівся. Взяв зі столу наші з Дагут келихи та жбурнув їх на підлогу каюти з такою силою, що скло розлетілося на друзки. Тоді підійшов до дверей і замкнув їх на ключ. Піднявши на руки Дагут, я відніс і поклав її на диван, що стояв під ілюмінатором. Вона обвила руками мою шию, заплющила очі... її уста торкнулися моїх...

– До біса Іс з його таємницями! Волю жити сьогоднішнім днем, – промовив я.

– Ти кохаєш мене? – прошепотіла вона.

– Так, я кохаю тебе, – відповів я.

– Ні! – вигукнула вона, відштовхнувши мене. – Колись давно ти кохав мене. Кохав, хоч і вбив. У цьому житті моїм коханцем всього на одну ніч став не ти, а Повелитель Карнаку. Та я знаю, що ти і досі кохаєш мене. Та чи мусиш ти мене знову вбити? Я маю знати відповідь, Алане... Маю...

Я взяв її руки у свої долоні. Вони були холодні як лід. В очах не видно ні насмішки, ні хитрощів. Я бачив у них лише збентеження і страх. Вона більше не була схожа на відьму. У мені почало зароджуватися почуття жалю до неї – а що, як вона, так само, як і решта на цьому човні, стала жертвою чиєїсь злої волі? Наприклад, де Керадела, який називає себе її батьком... Дагут лежала, дивлячись на мене поглядом переляканої дівчинки, а я не міг відвести від неї очей – такою прекрасною вона була...

Вона прошепотіла:

– Алане, коханий, для нас обох було б краще, якби ти не відгукнувся на запрошення. Ти пристав на мою пропозицію через ту тінь, яку я змушена була послати до твого друга... чи були інші причини?

Її слова заспокоїли мене. Я подумав, що ця відьма не така вже й кмітлива.

– Була інша причина, Дагут, – ніби знехотя відповів я.

– Яка? – здивувалася вона.

– Ти, – сказав я у відповідь.

Вона нахилилася на мене і торкнулась мого підборіддя своєю м'якою рукою:

– Ти це серйозно, Алане де Карнак?

– Можливо, я ніколи не зможу покохати тебе так сильно, як Повелитель Карнаку. Та мені дуже хочеться спробувати.

Вона засміялася і відкинулася назад. Каютою прокотилися хвилики її сміху – безтурботного і водночас жорстокого.

– Ти так дивно залицяєшся до мене, Алане. Але мені це подобається. Принаймні, я знаю, що ти не обманюєш. Та що ти думаєш про мене насправді, Алане?

– Я думаю, що ти мов той сад, який розквітнув під червоним Серцем Дракона за десять тисяч років до того, як на його місці постала Велика Піраміда. Промені твого сяйва торкнулися її найпотаємнішого вітваря... ти незвичайний сад, наполовину – морський... де листя дерев не шепоче, а співає... де квітне неземний цвіт, невідомо – лихий чи ні... сад, у якому птахи співають дивних пісень... з якого віє не земним, а морським подихом... сад, до якого непросто потрапити... і ще важче відшукати дорогу до його серця... і майже неможливо знайти шлях назад...

Вона нахилилася до мене, її великі очі сяяли, а уста торкнулися моїх:

– То ось що ти про мене думаєш! Це правда... А Повелитель Карнаку так і не розгледів мене, справжню... ти пам'ятаєш більше за нього...

Вона вхопила мене за руки, припала грудьми до моїх.

– А та руда дівчина? Не пам'ятаю, як її звати. Вона теж схожа на сад?

Хелен!

– Так, але земний. Духмяний і приємний. Проте у ньому неможливо заблукати, – байдуже відповів я.

Вона відпустила мої руки, хвилину помовчала, потім підвелася і різко сказала:

– Ходімо на палубу.

Я пішов за нею. Атмосфера була напруженою. Щось пішло не так, можливо, я щось не те сказав про Хелен, чи чогось не сказав. Та що це в біса могло бути, я не знав. Я подивився на годинник. Була четверта. На воду опускався туман, та для яхти, здавалося, це не було перешкодою.

Замість того, щоб знизити швидкість, ми, навпаки, набирали її. Сівши на палубі у крісла, я сказав про це мадемуазель. У відповідь вона промовила з байдужим виразом обличчя:

– Пусте. Нам ніщо не загрожує.

– Але надто небезпечно плисти на такій швидкості, – продовжував я.

– Маємо до сьомої бути в Ісі, – відповіла Дагут.

– В Ісі? – вражено перепитав я.

– Іс. Так ми звемо нашу домівку, – пояснила вона.

Дагут відкинулася у кріслі й замовкла. Я спостерігав за туманом. Він був якимось дивним. Не огортав нас, як це зазвичай буває, а підлаштувавшись під нашу швидкість, він наче супроводжував яхту. Рухався разом з нами.

Повз нас проходили члени екіпажу з порожніми очима та байдужим виразом обличчя. Мені почало здаватися, що я опинився у якомусь жахливому нічному маренні, на кораблі-привиді, такому собі Летючому Голландці, відрізаному від решту світу, який несуть уперед невидимі, безшумні вітри. Чи його штовхає вперед якийсь плавець-велетень, вчепившись рукою за кіль... а туман, що огорнув нас, то його подих. Я подивився на мадемуазель. Її очі були заплющені. Здавалося, що вона дрімає. Я наслідував її приклад.

Коли ж розплющив очі, яхта вже стояла. Від туману не лишилось ані сліду. Ми дрейфували у невеликій бухті між двома скелястими мисами. Дагут трясла мене за плечі. У голові паморочилося після сну. Це, напевно, через морське повітря, подумав я, намагаючись остаточно прокинутись. Ми пересіли у маленький човен і зійшли на пристані. Перед нами були сходи. Здається, ми підіймалися цілу вічність. Нагорі, за кілька ярдів від сходів, стояв довгий кам'яний будинок. Було темно, тож я не міг роздивитися, що там за ним. Краєвид затуляли дерева, з яких вже почало опадати листя.

Ми зайшли до будинку. Нас зустріли слуги. Їхні зіниці були теж розширені, а обличчя здавалися застиглими байдужими масками, так само, як у тих чоловіків з «Бріттис». Мені показали мою кімнату, а камердинер почав розпаковувати валізи. Все ще перебуваючи в стані якогось заціпеніння, я вдягнувся до вечері. На якийсь час я прийшов до тями, коли відчув кобуру МакКенна, випадково зачепивши її рукою.

Вечеря минула наче у тумані. Я мало що пам'ятаю. Точно можу сказати лише те, що де Керрадел був надзвичайно гостинним та привітав мене з підкресленою ввічливістю. За вечерею він без упину балакав, та хай мене дідько вхопить, коли я згадаю, що саме він казав. Час від часу я відволікався на мадемуазель. Її обличчя та очі виринали з туману та приковували до себе мій погляд. У якісь моменти я починав думати, що мені щось підсипали в їжу, та, здавалося, не мало жодного значення чи було це правдою. Єдине, що для мене важило, і я це чітко розумів, були мої відповіді на запитання де Керрадела. Якась інша частина моєї свідомості, чи моє альтер-его, що не піддалося впливу того, що мене паралізувало, взяло ситуацію під свій контроль. Я почувався у відносній безпеці, переконуючи себе в тому, що все загалом не так і кепсько.

Потім я почув голос Дагут:

– Алане, ти виглядаєш сонним. У тебе заплющуються очі. Напевно, це через морське повітря.

Я відповів, що так, напевно, і є, та вибачився за свою сонливість. Маю досить розмиті спогади про той вечір, але пригадую, що де Керрадел відразу ж виявив турботу, почувши мої непевні виправдання. Він сам зголосився провести мене до моєї кімнати. Принаймні я пам'ятав, хоч і розпливчато, те, що він привів мене у якесь місце з ліжком, де я за звичкою, стягнув із себе одяг, бухнувся на ліжко і тут же поринув у сон.

Раптом я прокинувся. Від дивної млявості не лишилось жодного сліду. На годиннику була перша. Що ж мене розбудило? І тут я вловив якийсь приглушений звук – спів, що, здавалося, долинав звідкілясь здалеку, немов з-під землі.

Той звук повільно наростав, ставав чіткішим. Я почув дивний спів, він здавався дуже давнім та невиразно знайомим. Підвівшись з ліжка, я підійшов до вікна. Воно виходило на океан. Ніч була безмісячною, та я бачив сірі гребені хвиль, що билися об скелястий берег. Спів ставав гучнішим. Я хотів увімкнути світло, та не знав де вимикач. Згадав, що взяв із собою ліхтарика, але речі вже були розпаковані та розкладені по місцях, і я не знав де саме його шукати.

Понишпоривши у кишенях пальта, я знайшов коробку сірників. Спів почав стихати. Так, наче, ті, з чийх вуст він лунав, віддалялися від будинку. Запаливши сірника, я побачив на стіні вимикач. Натиснув на нього, але безрезультатно. Раптом побачив, що на столику біля ліжка лежить мій ліхтарик. Я натиснув на кнопку, та він не загорівся. У мені почала зароджуватися підозра, що тут має бути якийсь зв'язок: дивна млявість, непрацюючий ліхтарик та несправний вимикач...

Пістолет МакКенна! Я відчув, що він на мені. На тому самому місці, під лівою пахвою. Магазин був заряджений, і запасні набої на місці. Я підійшов до дверей та обережно повернув ключ, що стримів у замковій шпарині. Вони легко відчинилися. Переді мною лежала старомодно декорована зала, в кінці якої виднілося тьмяне світло вікна. Тут було дуже незатишно. Це єдине слово, яке можна дібрати, аби описати те, що я відчував у той момент. Зала була сповнена шепоту, шарудіння та тіней.

Деякий час я вагався, зрештою наважився прослизнути до вікна і визирнув назовні.

Я побачив дерева. Крізь їхні напівоголені гілки виднілося широке поле. За ним був гай. Саме звідти долинали співи.

Поміж дерев пробивалося світло – дивне сіре світло. Я не міг відвести від нього погляду... згадав, що казав МакКенн... наче світло тьмянішало, потім розгоралося... тлінне, згубне...

Саме таким воно й було. Я стояв мов укопаний, захопившись руками за підвіконня, і спостерігав за тим, як це світло прогниває, стікаючи, наче віск зі свічки... та згасає. Тепер мені здавалося, що спів, який я чув, – то перетворене на звук оце мертвотне світло...

Раптом почувся болісний крик – крик агонії, в якій б'ється людське тіло.

Шепіт у залі звучав усе наполегливіше. Шарудіння оточувало з усіх боків. Довкола мене скупчилися тіні. Вони відтіснили мене від вікна, заштовхавши назад до кімнати. Я із силою грюкнув дверима просто перед ними, відчуваючи, як по мені стікають краплі поту.

Притулившись до дверей, я чув, як все гучнішими ставали крики нестерпних страждань. І раптом вшухли.

Зненацька повернулося відчуття заціпеніння. Я сповз униз по дверях і заснув.

15. ПО ТОЙ БІК МУРУ ДЕ КЕРАДЕЛА – 2

Щось витанцьовувало та пурхало перед моїми очима. Це щось не мало форми, але мало голос. Він шепотів до мене, знову і знову: «Дагут... стережися Дагут... Алане, стережися Дагут... звільни мене, Алане... стережися Дагут, Алане... звільни мене... з полону Володара Карну... з мороку...»

Я намагався зосередитися на цій пурхаючій істоті, але раптом щось яскраво спалахнуло – і вона немов розчинилася в тому блискучому сяйві та зникла. У повітрі лишився лише об'ємний осяйний ореол, та варто було мені відвести від нього погляд, як я побачив, що вона і досі витанцьовує та пурхає в ньому, наче комаха у промені світла.

Але голос... Він здавався мені знайомим.

Невідома істота продовжувала танцювати і мерехтіти; розтікалася у просторі, але не набувала жодної форми, тоді знову зменшувалася... залишаючись лише тінню, що тремтить у сяйві...

Тінню!

Вона прошепотіла:

– Володарю Карну, Алане, не дозволяй Цьому поглинути мене, стережися Дагут, звільни мене... звільни...

То був голос Ралтсона!

Я став навколішки, спершись руками на підлогу, мій погляд був прикутий до того світіння, я намагався розгледіти пурхаючу істоту, що шепотіла до мене голосом Ралтсона.

Раптом ореол сяйва почав стискатися, наче зіниці капітана на яхти «Брітїс», які звузились, щойно він мене побачив. І просто перед собою я побачив ручку дверей. Мідну ручку, що виблискувала у світанкових променях.

На ній сиділа синя муха. То була трупна муха. Вона повзала по ручці та дзижчала. Голос, який, як мені здалося, належав Діку, розчинився у цьому звукові, злившись з ним в одне ціле. У кімнаті не було нікого, окрім мене і цієї мухи, що повзала по блискучій ручці та дзижчала. Раптом вона здійнялася з ручки, облетіла мене і зникла.

Я підвівся і подумав: те, що ти зробила зі мною на тому човні, Дагут, тобі вдалося на славу. Подивився на годинник. Він показував кілька хвилин по шостій. Я обережно прочинив двері. У залі не видно жодних тіней. Все було спокійно. У будинку теж було тихо. Здавалося, всі ще сплять, та я не йняв цьому віри. Тож тихенько зачинив двері, засунувши великі засуви, що були прибиті згори та знизу.

У голові було порожньо, наче вона звільнилася від тягара думок. Перед моїми очима все розпливалося. Я підійшов до вікна і зробив ковток ранкового повітря з добре відчутним запахом морського бризу, що бадьорив. Мені стало ліпше. Я обернувся, обвів поглядом кімнату. Вона була просторою, стіни оздоблені дерев'яними панелями, на них висіли гобелени, барвисті кольори яких протягом століть поблякли. Позолочене ліжко з різьбленням та балдахіном теж виглядало давнім. Інтер'єр більше нагадував оздоблення замків Бретані, аніж маєтків Нової Англії. Ліворуч від мене стояла шафка, така ж старезна, як і ліжко. Не маючи нічого певного на меті, просто знічів'я, я висунув горішню шухляду. На носовичках лежав мій пістолет. Я перевірів магазин – він виявився порожнім.

Я не міг повірити власним очам! Я точно знав, що заряджав його перед тим, як покласти до валізи. Раптом мені спало на думку, що все це якось пов'язано – порожній магазин, непрацюючий ліхтарик, несправний вимикач та підозріла сонливість. Кволість наче рукою зняло. Я поклав пістолет назад у шухляду і ліг на ліжко. Я не мав жодних сумнівів стосовно того, що заціпеніння, в якому я перебував, викликане зовсім не природною реакцією організму на морську прогулянку. І байдуже, використала Дагут проти мене свою силу навіювання, доки я дрімав на палубі, чи підсипала мені у їжу снодійне. Хай там як, але це було зроблено навмисно. Може, це були наркотики? Я згадав про

легкий наркотик, який використовували у своїх практиках тибетські ламы. «Володар волі» – так вони його називали. Він послаблював стійкість організму до гіпнозу та робив розум і свідомість тих, хто його вживав, безсилими перед наказами, максимально посилюючи силу сприйняття галюцинацій. Раптом окремі фрагменти склалися до купи і утворили цільну картину: поведінка і зовнішність чоловіків на човні та слуг у будинку. Що, як всі вони скуштували цей наркотик і, як результат, рухалися та міркували тільки так, як їх змушували до цього мадемуазель та її батько? Що, як мене оточували людські роботи, істоти, які були лише відображеннями, копіями де Керделів?

І що, як загроза потрапити у це рабство нависла і наді мною?

Що більше я міркував над цим, то міцнішим ставало моє переконання в тому, що такий сценарій цілком можливий. Я шосили намагався пригадати нашу вчорашню розмову з де Керделом. І хоча це мені так і не вдалося, проте глибоко всередині я був упевнений, що впорався з цим випробуванням, що моє друге «я» взяло гору і не дозволило мені припуститися помилки.

Раптом я відчув на собі чийсь пильний погляд. Отже, за мною стежать. Я лежав на ліжку і дивився у вікно. Зробивши глибокий вдих, наче уві сні, я перевернувся на другий бік і закрив обличчя рукою. Так я міг бодай трохи розплющити повіки і спостерігати за тим, що відбувається довкола. За мить з-за гобелену з'явилася біла рука і відсунула його убік. До кімнати зайшла Дагут. На ній була тоненька ранкова сукня з чистого шовку, волосся розсипалося по плечах і спадало до пояса. Вона була неймовірно чарівною. Безшелесно, наче одна з її тіней, прослизнувши до мого ліжка, Дагут сіла на його краєчок і почала мене роздивлятися. Я докладав зусиль, аби моє дихання було рівним та глибоким і складалося враження, ніби я міцно сплю. Та вона була такою звабливою, що мені це вдавалося з величезними труднощами. Тоді вона пересіла на інший бік ліжка і нахилилася до мене. Я відчув дотик її вуст на своїй щоці, ніжний, як поцілунок метелика.

Та раптом вона зникла. Так само несподівано, як і з'явилася.

Я розплющив очі. У кімнаті витав якийсь інший запах, незнайомий. Він навіював спогади про море і неабияк бадьорив. Вдихнувши його, я відчув, як зникають останні сліди сонливості. Я сів у ліжку, бадьорий та сповнений енергії. На столику стояв неглибокий металевий таріль. На ньому купкою лежало листя, що нагадувало папороть. Воно тліло, і над ним здіймався дим, від якого линув той освіжаючий запах. Я спробував поворушити листя, але дим одразу зник, а разом з ним і запах.

Вочевидь, це була якась протиотрута від того, що ввело мене у стан, в якому я перебував з учорашнього вечора. Так само стала очевидною і причина, з якої цієї ночі я спав мов немовля.

І мені спало на думку, що зала, сповнена тіней та звуків, так само, як і трупна муха, що дзижчала голосом Ралтсона, могли бути лише побічними ефектами від вживання наркотику. Під його дією підсвідомість вкрай майстерно малює картини, наче уві сні, використовуючи звуки, що колись були зафіксовані свідомістю.

Можливо, насправді я не прокидався вночі. Може, мені лише наснилося, що я виходив з кімнати до сповненої тіней зали... а потім тікав, упавши на підлогу під дверима... може, той спів мені лише наснився.

Та якщо всього цього не було, якщо взагалі немає нічого такого, чого мені не належало побачити чи почути, навіщо тоді мене огорнули цією ковдрою сну?

Зрештою, я був впевнений у тому, що принаймні одна річ мені не наснилася.

І це була Дагут, яка нишком зайшла до моєї кімнати і принесла листя.

А це свідчило про те, що я діяв не зовсім так, як вони на це розраховували. Інакше я б міцно спав і не побачив би Дагут. Вони у чомусь помилилися? Хай там як, але мені пощастило, сам не знаю чому. А листя ще може стати у пригоді, якщо вони знову захочуть згодувати мені той наркотик.

Я підійшов до гобелену і відгорнув його край. Жодного сліду дверей не побачив, стіна виглядала суцільною. Мав десь бути якийсь таємний портал, та я вирішив зайнятися його пошуками пізніше. Я відсунув засуви на дверях. Але

тут вони гарантували приватність і усамітнення не більше, ніж стіна в кімнаті без трьох інших стін. Згрібши рукою рештки листя, я сховав їх у конверт і поклав у кобуру МакКенна. Тоді викурив з півдесятка сигарет і висипав попіл на таріль. Він виглядав майже так само, як той, що був від листя. Саме стільки мало б лишитись, якби все дотліло. Може, ніхто й уваги не звернув би на такі дрібниці, а може, і звернув би.

На годиннику була сьома. Я подумав, що, напевно, вже час підводитись та одягтися. Цікаво, коли б антидот мав подіяти? Я нічого про це не знав, і мені зовсім не хотілося припуститися помилки. Хоча встати пізніше було б безпечніше, ніж прокинутися занадто рано. Тож я знову заліз під ковдру і заснув. Цього разу насправді. І жодні сни мене не тривожили.

Прокинувшись, я побачив камердинера, який розкладав мої речі. Таріль, на якому лежало листя, зник. Було пів на дев'яту. Я підвівся і позіхнув. Камердинер смиренно оголосив, що ванна для Повелителя Карнаку готова. Попри невеселі думки, якими була зайнята голова Повелителя Карнаку, поєднання старомодної послужливості та атрибутів сучасної цивілізації змусило мене засміятися. Та я не побачив усмішки у відповідь. Напевно, усміхатися не входило до кола його обов'язків.

Я подивився на байдужий вираз його обличчя. Порожні очі не бачили ані власне мене, ані світу, в якому я існував, натомість вони бачили когось іншого, з іншого світу. І я здогадувався, з якого саме.

Накинувши на піжаму халат, я пішов до ванної кімнати і зачинив двері просто у нього перед носом. Потім зняв кобуру МакКенна і сховав її. Скупавшись, я відпустив камердинера. Він сказав, що сніданок буде готовий після дев'ятої, низько поклонився і пішов.

Я підійшов до шафки, дістав пістолет і перевірів магазин. Набої були на місці. Навіть запасні лежали там, куди їх поклав МакКенн. Невже і порожній магазин мені привидівся? У голові почали роїтися сумніви. Якщо я і помилявся, можливо, це була випадковість. Я підійшов з пістолетом до вікна, навів його на море та натиснув на курок. Почувся різ-

кий тріск, наче спрацював запобіжник. Я збагнув, що вночі з набоїв висипали порох, а коли я спав, пістолет з порожніми патронами покладали на місце.

Що ж, подумав я похмуро, ще одне попередження, так ніби недостатньо було тієї трупної мухи. Поклавши пістолет на місце, я спустився на сніданок. Я шаленів від люті і в разі потреби був ладен будь-кому дати грубу відсіч. Мадемуазель чекала на мене, спокійно читаючи газету. Стіл було сервіровано для двох, тож я вирішив, що її батько, напевно, поїхав кудись у справах. Коли я її побачив, захоплення та почуття ніжності вже звично доповнили палітру гніву та ненависті, що вкоренились у мені. Здається, я вже казав, яка вона вродлива. Але такою чарівною, як сьогодні, вона ще ніколи не виглядала: її обличчя сяяло свіжістю ранкової роси, що вкриває трави на світанку, її шкіра дивовижно світилася, очі були чистими, цнотливими... Вона зовсім не була схожою на вбивцю, блудницю чи відьму, якою, як мені підказувало серце, вона насправді була. Зараз вона випромінювала чистоту.

Побачивши мене, вона відклала газету і простягнула мені руку. Іронічно посміхнувшись, я поцілував її.

– Сподіваюся, Алане, ти добре спав, – сказала вона.

У цих словах було щось домашнє. Це роздратувало мене ще більше. Я сів у крісло, розгорнув на колінах серветку:

– Добре, Дагут. Якщо не брати до уваги великої трупної мухи, що залетіла до моєї кімнати та шепотіла мені на вухо.

Її очі звужилися, і я помітив, що вона здригнулася. Потім опустила очі та засміялася:

– Ти, напевно, жартуєш, Алане.

– Та ні. У мене в кімнаті справді лігала велика трупна муха, вона шепотіла до мене і дзижчала, шепотіла і дзижчала, – відповів я.

– І що ж вона шепотіла, Алане? – спокійно запитала вона.

– Остерігатися тебе Дагут, – так само спокійно відповів я.

– То ти не спав у цей час? – знову запитала вона.

А тут варто бути обережним, тож я засміявся:

– А хіба трупні мухи шепотять до тих, хто не спить? Звісно, я спав, і бачив це уві сні.

– Голос не здався тобі знайомим? – Несподівано вона підняла на мене очі. Наші погляди зустрілися.

– Уві сні мені здалося, що я вже чув цей голос. Та коли прокинувся, забув де, – відповів я.

Увесь час, протягом якого слуги змінювали страви, вона мовчала. Опісля вона якось втомлено сказала:

– Сховай свого меча, Алане. Сьогодні він тобі не знадобиться. І я сьогодні теж без зброї. Прошу тебе про це, повір мені. Поводься зі мною сьогодні так, як з тією, хто сильно тебе кохає. Обіцяєш, Алане?

Це прозвучало так широко і просто, що моя злість кудись зникла, а недовіра до неї стала слабшою. Вперше я відчув до неї жаль.

– Навіть не проситиму тебе вдавати, що кохаєш мене, – сказала вона.

– Покохати тебе не складно, Дагут, – повільно промовив я. Її фіалкові очі налилися сльозами:

– Невже?

Я зітхнув:

– Давай домовимося. Сьогодні ми вперше зустрілися. Я нічого про тебе не знаю, Дагут. І сьогодні я бачитиму в тобі лише ту, якою ти мені зараз здаєшся. Можливо, до вечора я стану твоїм рабом.

– Я ж просила тебе сховати зброю! – вигукнула вона.

Та я не хотів сказати нічого іншого, окрім того, що сказав. Жодних натяків... Та я знову почув голос, що змінився дзижчанням мухи: «Стережися... стережися Дагут... Алане, стережися Дагут... « І згадав тих чоловіків з байдужими виразами обличчя та скляним поглядом... рабів її волі чи волі її батька...

Я не збирався складати зброю... тільки сховати її.

Я широко промовив:

– І гадки не маю, про що ти говориш, Дагут. Справді, не розумію. Я мав на увазі тільки те, що сказав.

Здається, вона повірила моїм словам. У такій доволі неоднозначній атмосфері, якщо взяти до уваги те, що раніше відбувалося між нами у Нью-Йорку та давньому Ісі, проходив наш сніданок. Кілька разів я ловив себе на думці, що починаю бачити в мадемуазель саме те, що вона хоче.

Ми не поспішали. Коли ми підвелися з-за столу, на годиннику була одинадцята. Дагут запропонувала оглянути місцевість, і я з полегшенням пішов нагору перевдягнутися. Мені довелося кілька разів клацнути затвором пістолета і пошурхотіти листям у кобурі МакКенна, аби розвіяти всі сумніви щодо пропозиції Дагут скласти зброю. Вона знала, як домогтися свого.

Коли я спустився, вона вже чекала на мене у костюмі для верхової їзди. Пишне волосся вкривало голову, наче шолом. Ми рушили до стайні. Там було з дюжину першокласних коней. Я роздивився всіх, намагаючись відшукати чорного жеребця. Його я не побачив, та в очі мені впало відокремлене стійло, де він міг стояти. Я вибрав чалого коня, а Дагут довгоногого гнідого. Найбільше мені кортіло побачити «кам'янистий сад» де Керадела. Та цього разу мені не пощастило. Ми поскакали добре доглянутою доріжкою для верхової їзди, з якої часом відкривався вид на море, але частіше його затуляли скелі та дерева. Місцевість була досить цікавою. Я ще ніколи не бачив настільки вдало втіленого задуму усамітнення. Нарешті ми дісталися муру, повернули і поскакали вздовж нього. На його вершині здіймалися конструкції з перехрещених дерев'яних брусів, а над ними натягнуто кілька дротів, які, як я підозрював, могли бути під напругою. Напевно, коли Лайяс забирався на мур, їх ще там не було. Я подумав, що, може, він не лише засвоїв, але й подав урок. Попід муром на певній відстані один від одного походжали смагляві невисокі чоловіки. В руках вони тримали кийки. Та я не міг сказати, чи була в них ще якась зброя окрім цієї. Коли ми проїжджали повз них, вони схилили коліна.

Невдовзі я побачив велику браму, яку охороняв гарнізон з півдюжини людей. Проминувши їх, ми опинилися на широкому і довгому лузі, порослому невисокими кущами, що нагадували людських істот, які зігнулися, присівши на землю. Раптом мені спало на думку, що, мабуть, саме тут Лайяс і побачив псів, які геть не були псами. У сонячному світлі, на свіжому повітрі, у збудженні від прогулянки верхи вся та історія здавалася малоймовірною. Хоча щось у цьому місці лякало, воно здавалося зловісним. Тут не хоті-

лося надовго затримуватись. Я мимохіть сказав про це Дагут. Вона відповіла іронічним поглядом, промовивши:

– Так, але тут добре полювати.

Вона поскакала вперед, так і не сказавши, на кого саме тут добре полювати. А я і не запитував. Її відповіді було достатньо, щоб відновилася віра у правдивість історії Лайяса.

Діставшись кінця муру, я побачив, що він врізався у скелю, як і розповідав МакКенн. Там був великий виступ, який заважав розгледіти те, що було за ним. Я сказав:

– Я б хотів подивитися, що там.

Перш ніж вона встигла відповісти, я зліз з коня і почав дертися на скелю. Згори відкривався вид на відкритий океан. За кілька ярдів від берега у човні рибалили двоє чоловіків. Побачивши мене, вони підвели голови. Тоді один з них дістав сітку і почав закидати її у воду. Що ж, МакКенн не підвів.

Я повернувся назад до Дагут і запитав:

– Може, повернемося до воріт та проїдемося по прилеглій території? Мені хочеться подивитися на селище.

Кілька секунд вона вагалася, та зрештою кивнула. Тож ми повернулися назад, через гарнізон, і виїхали на сільську дорогу. Трохи згодом на нашому шляху постав старий будинок, що ховався за розлогими деревами. Від дороги його відділяв кам'яний мур, а біля воріт стояв МакКенн.

Він спостерігав за нами без жодного інтересу. Дагут проїхала повз, навіть не глянувши на нього. Я трохи відстав, а опинившись біля МакКенна, впустив картку. Я розраховував побачити його, тож заздалегідь встиг надряпати кілька слів: «Тут коїться щось недобре, та поки що не маю конкретних доказів. Близько тридцяти чоловіків, напевно, всі добре озброєні. На мурі колючі дроти під напругою».

Я наздогнав мадемуазель, і ми проскакали ще близько милі. Тоді вона зупинилася і спитала:

– Ти побачив усе, що хотів?

– Так, – відповів я, і ми повернули назад. Коли ми знову минали МакКенна, він сидів на тому ж самому місці. Так, наче і не рушав з місця. Та моєї записки на землі вже не було.

У гарнізоні помітили, що ми наближаємося, і відчинили ворота. Повернулися до маєтку ми тієї ж дорогою, якою

їхали сюди. Я так ніде і не побачив нічого схожого на «кам'янистий сад».

Після прогулянки Дагут розчервонілася і була у піднесеному настрої.

– Піду викупаюся. Потім пообідаємо на яхті – влаштуємо такий собі міні-круїз, – сказала вона.

– Гарзд, – погодився я. – Сподіваюся, мене не зморить, як учора.

Вона примружила очі, та вираз мого обличчя був цілком невинний. Вона усміхнулася:

– Не зморить, я впевнена. Ти вже акліматизувався.

– Сподіваюся. Напевно, вчора за вечерею з мене був кепський співрозмовник, – похмуро промовив я.

Вона знову усміхнулася:

– Зовсім ні. Мій батько не міг натішитися розмовою, і ти дуже йому сподобався.

Вона пішла, все ще усміхаючись.

Я був невимовно радий, що сподобався її батькові та що мені вдалося його розрадити.

Морська прогулянка видалася на диво приємною, до того ж поруч була чарівна дівчина. Лише один раз мене накрило хвилиною зловісне відчуття, коли один з членів екіпажу схилив коліно, коли Дагут проходила повз. Потім була вечеря з де Кераделом та мадемуазель. Він був настільки фантастичним співрозмовником, що в якийсь момент я забув, що перебуваю в ув'язненні. Ми обговорювали теми, які мені так кортіло обмірковувати, коли мене зупинив Білл, переконавши в тому, що цього не варто робити. Мені було байдуже, що іноді він говорив до мене, як верховний жрець до профана, пояснюючи тому елементарні ритуальні дії, чи що час від часу, посиляючись на власний досвід, називав доведеним фактом явища, які сучасна наука піддає сумніву. Знання цього чоловіка вражали своєю обширністю, а розум гостротою. Мені не вкладалося у голову, як за таке коротке життя можна було стільки всього дізнатися. Він описував ритуали Осіріса¹,

¹ В давньоєгипетській міфології бог відродження, цар потойбічного світу Дуат. Традиційно зображався як мумія з зеленим обличчям і короною, іноді – з головою бика (прим. ред.).

темні обряди поклоніння Тифону, якого єгиптяни також називали Рудоволосим Сетом, Елевсинські¹ та Дельфійські містерії² у таких подробицях, наче бачив їх на власні очі. Переповідав найменші деталі, навіть ще давніших і страшніших ритуалів, похованих у глибинах часу. Йому були відомі лихі таємниці Саббату. Якось він згадав про традицію поклоніння Корі, Доньці, яку також знали як Персефону³, чи Гекату, і яка мала ще безліч імен, відомих з найдавніших часів – дружина Аїда, Королева Тіней, доньки якої стали фуріями. Тоді я розповів йому, що бачив, як у печері в Дельфах грецький священик, що мав душу язичника, викликав Кору... я спостерігав за цим дійством, що наводило жах, і бачив, як з клубів диму над давнім вівтарем виростала велична постать...

Він уважно мене слухав, не перебиваючи, наче для нього у цій історії не було нічого дивного. Тоді запитав:

– Вона являлася йому раніше?

– Не знаю, – відповів я.

Він звернувся до мадемуазель:

– Та навіть якщо і так, уже сам факт, що вона явилася доктору Каранаку, є дуже важливим... Це доводить, що...

Дагут перервала його, і мені здалося, що вона не хотіла, аби він продовжував:

---

¹ Ритуальні обряди під час хліборобських свят елевсиній, засновані міфічним Евмольпом. У добу еллінізму елевсинські містерії поступилися місцем містеріям Ісиди (*прим. ред.*).

² Ритуальні обряди, що відбувалися в Дельфах на честь бога Діоніса. Дельфійські містерії здійснювалися раз на три роки в листопаді. За деякими свідченнями обряд полягав в ритуалі воскресіння Діоніса, в ході якого п'ять дельфійських жерців з'єдували його різні частини, виліплені з воску, чи витесані з дерева, а вакханки колісковоими співами «будили сплячого». Воскресіння бога Діоніса водночас ототожнювалося з його народженням і під час того, як жерці з'єдували частини його тіла, вакханки співали новонароженому богові коліскову пісню (*прим. ред.*).

³ Персефона, також Кора – дочка Деметри, богині родючості, хліборобства і шлюбу та Зевса, дружина Аїда, бога підземного світу мертвих (*прим. ред.*).

– Що він підходить. Так, батьку.

Де Керадел пильно дивився на мене:

– Це неабиякий досвід. Мені цікаво, з огляду на це та решту речей, про які ви розповідали, чому ви так вороже поставилися до цих думок в той вечір, коли ми познайомилися.

Я чесно відповів:

– Я був п'яний як чіп і готовий сперечатися з будь-ким.

Він вишкірився, а потім відверто розсміявся:

– А ви не боїтеся казати правду.

– Ані коли тверезий, ані коли вип'ю, – згодився я.

Якийсь час він уважно мене вивчав. А потім сказав, звертаючись радше до себе, ніж до мене:

– Не знаю... Може, вона й має рацію... якби я міг йому цілком довіряти, це б дуже нам допомогло... він допитливий... не дурається темних знань... та чи достатньо в нього сміливості?..

Почувши це, я теж засміявся і вигукнув:

– Був би я тут, якби мені її бракувало!

– Цілком справедливо, батьку, – сказала Дагут з лихою посмішкою на обличчі.

Де Керадел грюкнув кулаком по столу з упевненістю чоловіка, який шойно прийняв рішення:

– Карнаку, я розповідав вам про експеримент, в якому надзвичайно зацікавлений. Замість того, щоб бути лише спостерігачем, з власної волі чи за збігом обставин... а можливо, і не спостерігачем, а виконувачем тієї ролі, яку я для вас оберу... – на мить він замовк, ніби бажаючи, щоб я усвідомив його приховану погрозу... – пропоную вам провести цей експеримент разом зі мною. У мене є всі підстави вважати, якщо все пройде успішно, то результат перевершить усі сподівання. Власне, я пропоную вам це не просто так. Маю свій інтерес. Мушу зізнатися, що досі експерименти були не надто успішними. Я досяг певних результатів, але не тих, на які очікував. Проте ваші розповіді про Кору доводять, що ви допускаєте можливість матеріалізації цих Істот, Сил, чи Сутностей, чи нематеріальних субстанцій, якщо вам так більше подобається, невідомих енергій, які можуть набувати форми, перетворюватись на щось

матеріальне згідно з відомими законами природи і тими, які ще належить пізнати. До того ж у ваших жилах тече давня кров Карнаку, у вас живуть давні спогади ваших пращурів. Можливо, я випустив з уваги якісь важливі моменти, які допоможе відтворити Ваша пам'ять. Можливо, з вашою допомогою та Сутність, яку я хочу викликати, постане перед нами у всій своїй величі, продемонструє нам всю свою силу.

– І що це за Сутність? – запитав я.

– Ви самі її назвали. Це той, хто в одному зі своїх численних втілень з'явився в Алькар-Азі у стародавньому Карнаку, так само, як до цього з'являвся у храмах мого народу за багато століть до того, як було зведено Іс чи мегаліти Карнаку. Це Володар Карну – Морок... – відповів він.

По спині сипнуло морозом. Та він цього не помітив. Я почув саме ту відповідь, на яку чекав. І я був готовий до цього.

Я затримав свій погляд на Дагут, і він потракував його саме так, як мені й було потрібно. Грюкнувши кулаком по столу, я сказав:

– Де Керадел, я з вами.

Зрештою, хіба не для цього я тут?

16. МЕЛ БЕНІК

– Давайте вип'ємо за це! – запропонував де Керадел.

Відпустивши слуг, він відчинив шафу і дістав з неї декантер¹, наполовину наповнений якоюсь зеленою рідиною. Корок щільно закривав горлечко, і витягти його виявилось не так просто. Де Керадел наповнив три невеличкі келихи та хутко закоркував графин. Я взяв свого келиха.

– Стривайте! – зупинив він мене.

Із зеленого трунку здіймалися маленькі бульбашки, наче атоми діамантів, наче дрібки сонячних променів,

---

¹ Спеціальний скляний графин, призначений для відділення осаду і подачі вина (*прим. ред.*).

переломлених і відбитих кришталем келиха. Вони здіймались усе швидше і швидше, доки зелений напій не закипів, а потім улігся і став прозорим.

Де Керадел підняв свого келиха:

– Карнаку, ви долучаєтеся до нас за власним бажанням?

– Ти долучаєшся до нас з власної волі, Алане де Карнак?

– запитала мадемуазель, ледь торкнувшись своїм келихом мого.

– З власної волі, – відповів я.

Наші келихи, зіткнувшись, задзвеніли, і ми випили цей напій.

Він мав дивний смак. Сочився крізь мозок та нервові закінчення, а разом з його дією зароджувалося надзвичайне відчуття свободи, всі перестороги відразу ж зникли, а старі переконання перетворилися на попіл, вивітрившись з поверхні свідомості. Я відчував себе змією, що скинула стару шкіру. Спогади ставали розпливчастими, змінювалися і поступово зникали. Мене охопило несамовите відчуття звільнення... Його важко описати словами. Здавалося, я можу все, бо відтепер для мене, як для Бога, не існувало ні добра, ні зла. Я міг робити будь-що, все, що забажаю, бо немає ні добра, ні зла, а є лише моя воля...

– Тепер ти – один з нас, – сказав де Керадел.

– Ти – один з нас, Алане, – прошепотіла мадемуазель.

Вона заплющила очі, її довгі вії торкалися щік. Та мені здалося, що під ними спалахнуло пурпурове полум'я. Де Керадел теж закрити свої очі рукою, наче затуляючи від чогось. Та крізь його пальці було видно, як вони зблиснули. Він сказав:

– Карнаку, ти не поцікавився, що це за Істота, яку я збираюся викликати. Чи не тому, що тобі це відомо?

– Ні, – відповів я і хотів було додати, що мені байдуже, аж раптом усвідомив, що мене це цікавить, що серед усіх речей мені конче необхідно було довідатися саме про це. Він сказав:

– Колись один визначний англієць напрочуд влучно сформулював кредо матеріалізму. За його словами, виникнення людини в цьому світі – чистісінька випадковість, а її історія – це лише короткий, скороминущий епізод в існу-

ванні однієї з планет. Він вказував на те, що науці достеменно невідомо, яке поєднання причин перетворило мертву органічну сполуку на живий організм прашурів людства. Та навіть якби і було відомо, це не мало б жодного значення. Піклувальники – голод, хвороби та братовбивчі війни – подбали про те, аби поступово перетворити їх на створіння, наділені свідомістю та розумом, щоб вони могли усвідомити власну мізерність, неважливість свого існування. Історія минулого просякла кров'ю та сльозами, сповнена безтямною покірності, безпорадних блукань, дикого бунтарства та марнотних прагнень. Зрештою, енергія нашої системи вичерпається, сонце згасне, а інертна та суха земля перетвориться на пустелю. Людина загине разом з усіма своїми думками. Більше не існуватиме жодних сенсів. Більше не існуватиме поняття добра і зла, і більше нічого не важитимуть всі зусилля, так само як і почуття відданості, жалю, кохання чи страждання.

– Це неправда, – сказав я, відчуваючи, як у мені здіймається божественна сила.

– Почасті правда, – заперечив він. – Хибною є думка хіба що про те, нібито людське життя – випадковість. Адже для нас випадковість – це результат дії тих, про існування кого ми просто не здогадуємося. Життя може зародитись тільки з іншого життя. І не обов'язково з тих його форм, які нам відомі, а, наприклад, з Чогось, що має якусь конкретну мету, з того, чиєю суттю і є саме життя. Те, що існування людства ґрунтується на болі, стражданнях, горі, ненависті та розбраті – правда. Правда і те, що нас виховали голод, хвороби та війни. Та водночас неможливо заперечувати існування таких понять, як мир, щастя, співчуття, захоплення красою, мудрість... хоча вони настільки ж вразливі та ніжні, як лісові квіти. Але попри це, вони існують насправді... мир і краса, щастя і мудрість. Вони є.

– Отже, – рука де Керадела все ще затуляла його очі, та крізь пальці я бачив, що його погляд прикутий до мене, – я переконаний в тому, що всі ці якості притаманні Йому – тому, хто вдихнув життя у первобутню субстанцію. І це має бути саме так, адже плід не може бути наділений тими якостями, яких бракує його творцеві.

Це було зрозуміло і без його пояснень. Навіщо марнувати час на те, щоб переконати мене в очевидних речах? Я толерантно зазначив:

– Усе це цілком очевидно.

– У такому разі, не менш очевидним має бути і те, що ми походимо з темряви, злості, створені жорстокістю цієї Істоти. І єдиний шлях до неї пролягає крізь агонію, страждання, жорстокість та лихі дії, – відповів він.

Він замовк, а потім зі злістю додав:

– Хіба не цього нас вчить релігія? Що людина може наблизитися до свого Творця тільки через страждання і муки? Жертви... Розп'яття!

– Авжеж цього. Хрещення кров'ю. Очищення через сльози. Відродження через страждання, – відповів я.

– Струни, яких необхідно торкнутися, щоб домогтися абсолютної гармонії, – прошепотіла мадемуазель.

У її словах звучала насмішка. Я обернувся до неї. Вона не розплющила очей, та я помітив, як її уста скривила іронічна посмішка.

– Жертви готові, – сказав де Керадел.

– Тож почнемо обряд! – запропонував я.

Де Керадел опустил руку. Його зіниці палали блідо-блакитним світлом, таким яскравим, що риси обличчя втратили свою чіткість і здавалися невиразними. Мадемуазель розплющила очі, і я побачив два бездонні озера пурпурового вогню. На їхньому тлі геть не було видно обличчя. Тоді мені це не здалося дивним.

На стіні висіло дзеркало. Я поглянув у нього і побачив, що мої очі теж горіли таким самим диким вогнем, виблискуючи золотом, а обличчя втратило форму, ставши лише тлом для палаючих очей...

І це не здаюся мені дивним. Тоді.

– Жертви готові, – повторив де Керадел.

– Тож скористаймося ними! – сказав я, підводячись.

Ми вийшли з їдальні та рушили нагору. Мене не полишало відчуття нестримного захвату, воно тільки міцнішало, ставало потужнішим. Ми мали забрати життя. Та хіба могло одне життя, чи навіть кілька, стати на заваді, якщо вони були лише шаблинами сходів, якими я міг вибратися з

темної ями і дістатися сонця? З нами була Його сила, сила Того, хто існував до нас, задовго до зародження життя... вона скеровувала нас... Чи був це Володар Карну?

Де Керадел узяв мене за руку і завів до моєї кімнати. Він звелів мені роздягнутися та скупатися, а сам вийшов. Коли я скидав одяг, моя рука торкнулася якогось предмета під лівою пахвою. То була кобура, в якій лежав пістолет. Я не пам'ятав, хто мені дав його, але він казав, що це важливо... надзвичайно важливо, я не повинен був його знімати, чи комусь давати, чи десь лишати... у жодному разі... Я засміявся. Яке значення могла мати ця забавка, якщо я був за кілька кроків від того, щоб викликати Творця життя? І кинув пістолет у куток...

Поруч стояв де Керадел. Я здивувався, бо не помітив, як він повернувся. Я щойно вийшов з ванної кімнати і був зовсім голий. Він обгорнув шматком білої бавовняної тканини мої стегна. Коли він відійшов, я побачив, що він теж був одягнений у біле. На ньому був широкий пояс, чи то з чорного металу, чи зі старого дерева. Такий самий пояс прикрашав і його груди. Обидва пояси були прикрашені срібними рунами... та я ніколи не бачив, щоб срібло набувало такої форми... ці руни буквально перетікали одна в іншу. На голові де Керадела був чорний вінок з дубового листа, а з пояса звисали довгий чорний ніж, чорний молот, чорна овальна чаша і чорний глечик...

Дагут спостерігала за мною. Я не міг збагнути, чому не бачив, як вона теж зайшла до кімнати. На ній було вбрання з білої щільної бавовняної тканини, але пояс був золотим, а символи на ньому – червоними. Обруч на її волоссі та браслети на руках були з червоного золота. В одній руці вона тримала золотий серп з гострим лезом.

Вони застігнули на моїй талії такий самий чорний пояс зі срібними символами та одягли на голову вінок з чорного дубового листа. Де Керадел зняв зі свого пояса чорний молот і передав його мені. Мимохіть я відсахнувся від його дотику та впустив. Підібравши молот, де Керадел, вклав його мені в руку і змусив міцно стиснути пальці. Я спробував розтиснути їх, але не зміг, хоча відчуття дотику того молота було моторошне. Я підняв його та уважно роздивився. Він був

важким, потемнілим від часу... як і пояс... як і вінок. Монолітним, наче вирізаним із самої серцевини дуба, його середина була гостра, а кінцівки масивної верхівки тупі.

Мел Бенік! Той, що трощить груди і серця! Я зрозумів, що він почорнів не від часу, а від численних обрядів хрещення кров'ю.

Раптом мій запал згас. У мені почало щось прокидатися. Воно намагалося скинути кайдани, шепотіло до мене... казало, що я мушу перешкодити цьому обряду, що я прибув з Карнаку, з давніх часів, аби вбити Дагут... і хоч би що трапилося, я не повинен застосувати той молот... та водночас я мав іти далі... йти, як я йшов у стародавньому Ісі... ба навіть поринути у це давніше зло, для того... для того, щоб...

Обличчя де Керадела наблизилося до мого, в його очах палав вогонь, а уста шипіли:

– Ти – один із нас, Володарю Молота!

Дагут торкнулася мене рукою, її шока притиснулася до моєї; у мені знову прокинулося відчуття захоплення, бунтарський дух згас. Та його тремтливие відлуння залишилося.

Я сказав:

– Я один із вас, та молота не візьму. – Дагут знову торкнулася мене, мої пальці розімкнулися, і я відкинув молот.

– Ти маєш виконувати мої накази. Підійми молот, – з погрозою у голосі промовив де Керадел.

Дагут солодко, хоча таким самим убивчим голосом, сказала:

– Май терпіння, батьку. Він нестиме чашу і глек та зробить з ними усе як належить. Він нагодує вогонь. Він має застосувати молот з власної волі. Інакше це не матиме жодного сенсу. Май терпіння.

Він розлючено відповів:

– Колись ти вже зрадила батька заради коханця.

Вона спокійно промовила:

– І можу зробити це знову... І що ти вдієш, батьку?

Де Керадел зблід. Він уже підняв було руку, ніби збираючись вдарити її. І тут в його очах з'явився страх – той самий страх, який я побачив під час нашої першої зустрічі. Тоді він говорив про сили, які, коли їх викликати, можуть підкорятися і допомагати нам, у відповідь на що Дагут додала:

– Або керувати нами.

Він опустив руку, підняв молот і передав мені чашу з глеком.

– Ходімо, – похмуро сказав де Керадел.

Ми вийшли з кімнати. З одного боку поруч зі мною крокував де Керадел, а з іншого – Дагут. Спустившись сходами вниз, я побачив натовп слуг у залі. Всі вони були вдягнені у білі одежі і тримали у руках смолоскипи. Як тільки ми до них підійшли, вони опустили ся на коліна. Де Керадел натиснув на стіну, і в ній відчинилися двері. За ними були широкі кам'яні сходи, що вели вниз. Пліч-о-пліч де Керадел, Дагут і я почали спускатися. Слуги йшли слідом, аж доки перед нами не постала суцільна стіна. Де Керадел знову натиснув на неї, і частина стіни повільно і плавно, наче завіса, почала підніматися.

За стіною відкривався вхід до просторої зали, висіченої з кам'яного моноліту. До нас долинув різкий задушливий запах та відлуння безлічі голосів. Залу заливало приглушене світло, наче у сутінковому лісі, але прізоре і чисте. Перед нами стояло близько сотні чоловіків та жінок. Їхні порожні очі з розширеними зіницями жадібно вдивлялися в якийсь паралельний світ. Та нас вони теж бачили. Печера рясніла вирубаними у стінах нішами, з яких усе виходили і виходили люди, жінки несли на руках немовлят, старші діти чіплялися за спідниці матерів. Маленькі личка не відображали жодних емоцій, очі, теж широко розплющені, мрійливо та захоплено щось роздивлялися. Всі вони були вдягнені у стародавнє вбрання.

Де Керадел підійняв догори молот і щось крикнув. Вони закричали у відповідь та кинулись до нас, падаючи долілиць. Вони повзли навколішках і цілували мої ноги, ноги де Керадела та витончені ніжки Дагут у сандаліях.

Де Керадел почав співати. Його голос був низьким, гучним, а спів здавався дуже давнім. До нього приєдналася Дагут, а потім я почув, що і сам співаю... хоча ми співали мовою, якої я не знав. Чоловіки та жінки підвелися. Вони теж стали співати хором у повний голос і розхитуватися в такт мелодії. Я пильно їх роздивлявся. Вони були виснаженими, худими. Більшість з них – підстаркуваті. Їхнє вбран-

ня нагадувало те, що я бачив у стародавньому Карнаку, та обличчя не скидалися на обличчя жертв Карнаку.

Крізь їхні груди пробивалося світло. В тому місці, де билося серце. У більшості людей воно було тьмяним, якимсь жовтим і ледь жевріло. Тільки в дітей та немовлят воно було яскравим і потужним.

Я звернувся до де Керадела:

– Забагато старих людей. В них ледь жевріє вогонь життя. Їхньої життєвої сили не вистачить, щоб запалити наші смолоскипи. Нам потрібні молодші жертви – ті, в кому цей вогонь палає яскраво і незгасно.

– Яке це має значення, якщо у нас вже є жертви, які віддають свої життя? – запитав він.

– Має, ще й яке! Нам потрібна молодь, а не ці старі із захололою кров'ю, – розлючено відповів я.

Уперше після того, як я відмовився брати до рук молота, де Керадел подивився мені в очі. Було помітно, що він щось обмірковує, та водночас в його погляді читалися задоволення і схвалення. Він подивився на Дагут, вона кивнула йому та прошепотіла:

– Я мала слухність, батьку... він з нами, але... май терпіння.

Де Керадел сказав:

– Молодь буде, але пізніше. Скільки завгодно. Та зараз маємо розпочинати з тими, хто тут є.

Дагут доторкнулася до моєї руки, вказала на дальній кінець печери, де були ще одні двері, і промовила:

– Час спливає, тож ми маємо братися до справи з тим, що маємо зараз.

Де Керадел знову заспівав. Ми втрюх рушили вперед, крокуючи між рядами чоловіків та жінок, що співали та хиталися у такт мелодії. За нами слідували слуги зі смолоскипами, а за ними співаючи почали шикуватися жертви. Ми спустилися схилом печери. Легко відчинилися двері. Переступивши поріг, ми опинилися надворі.

Де Керадел вийшов наперед, його спів став гучнішим, надривнішим, ніби він кидав комусь виклик. Небо заволочило хмарами, все довкола огортав тонкий серпанок туману. Ми перетнули простору відкриту галявину і опинилися

в дубовому гаю. Дерева зітхали та шепотіли, тоді їхні гілки почали гнутися додолу, а листя підхопило спів. Де Керадел у вітальному жесті підняв свій молот. Ми рушили далі.

Якоїсь миті мені здалося, що стародавні часи та сучасність переплелися і змішалися довкола мене. Задихаючись, я промовив:

– Це ж Карнак! Але цього не може бути! Карнак існував у минулому... а ми тут і зараз!

Дагут обійняла мене за плечі, її уста торкнулися моїх, і вона прошепотіла:

– Для нас, моє кохання, не існує ані минулого... ані сьогодні. І ти один із нас.

Я не міг рушити з місця. Співи потроху почали стихати, стали невпевненими та ледь чутними. Переді мною простяглася галявина з величезними монолітами. Вони не просто були розкидані довкола, як у сучасному Карнаку, а войовничо здіймалися високо вгору, як у стародавньому Карнаку. Камені розходилися рядами від центру, наче спиці великого колеса. А в їхньому осерді височів гігантський дольмен – Карна. Храм був точнісінькою копією Алькар-Азу... більший за той, який я бачив у давньому Карнаку... а поміж каменями витанцюували примарні клуби туману... туману, який, наче велика перевернута чаша, накryw Карн разом із монолітами. До мегалітів тулилися тіні... тіні людей...

Дагут своєю долонею затулила мої очі. І раптом усі порівняння, які вибудовувала моя пам'ять, усі дивні відчуття зникли. Де Керадел обернувся до жертв, несамовито волаючи свою пісню, і здійняв догори свій молот. Символи на його чорному поясі заблищали та почали переливатися. Я підняв чашу та глек і теж заспівав. Голоси, які до цього стихали, знову почали набирати силу, аж поки не перейшли на крик. Дагут знову поцілувала мене:

– Коханий, ти один із нас.

Дуби схилили додолу свої гілки і підхопили спів.

Слуги запалили смолоскипи та вишикувались, наче сторожові пси, довкола жертв. Ми ступили на галявину з мегалітами. Попереду крокував де Керадел, високо піднявши молот і вказуючи ним на Карн, мов священник на вівтар. Дагут йшла поруч і співала... співала, тримаючи вгорі свій

золотий серп. Тим часом стінки великої перевернутої чаші туману ставали все щільнішими, а разом з ними густішали і клуби туману, що кружляли між мегалітами. Тіні, що охо-роняли камені, потемніли.

Жертви оточили мегаліти, кружляючи довкола них у ста-родавньому танку, зливаючись із клубами туману. Слуги загасили свої смолоскипи, натомість на каменях загорілися вогні святого Ельма. Відьомське світло. Світло мертвих. Спочатку тьмяно, а потім усе яскравіше і яскравіше. Мерехтливі сяючі кулі, неживий, сірий блиск яких викликав в уяві картини гниття та тліні.

Переді мною був великий Карн. Зазирнувши всередину, я побачив, що там порожньо; у храмі нікого не було, при-наймні зараз. Жертви продовжували кружляти у танку довкола мегалітів. Їхні співи ставали все гучнішими. Вони наближались до мене. Вогні святого Ельма горіли яскраві-ше, освітлюючи шлях Володаря Карну.

Раптом голоси стихли, зазвучали молитви, заклинання... Жертви притискалися до мене. Вони розхитувалися з боку на бік, шепотіли. Їхні захоплені погляди були спрямовані до Карну... що вони там бачили?

Біля входу до Карну стояло три камені. Середній був гранітною плитою, що завдовжки могла зрівнятися з висо-ким чоловіком. Приблизно на рівні плечей, якби той чоло-вік лежав на камені, було округле підвищення, що нагаду-вало подушку. Плита вся у плямах, як і молот, і ці плями вкривали камінь з усіх боків. Камінь ліворуч був нижчим, приземкуватим. Посередині він мав заглибину, з якої відхо-див рівчачок, ніби для того, щоб дати рідині стікати по ньому. Праворуч від довгої плити стояв ще один камінь із почорнілою від вогню заглибиною.

Мене охопило дивне заціпеніння, відчуття відсторонен-ня від усього, що відбувається. Здавалося, якась частина мене, найважливіша частина, відступила вбік, аби поспос-терігати за виставою, в якій інша, менш важлива частина, була актором. Двоє слуг, одягнених у біле, вручили мені невеликі оберемки гілок, кілька жмутиків листя і дві вели-кі чаші з жовтими кристалами та шматками смолистої гуми. За допомогою гілок я розпалив багаття на почорнілому вів-

тарі, як заповідалося старовинними обрядами... я добре пам'ятав, як священики міста Іс запалювали вогонь перед Алькар-Азом у Карнаку...

Тож я черкнув кременем, і гілки загорілися. Тоді я поклав на них листя, потім кристали і насамкінець гуму. У повітря здійнявся дивний запах, що, огорнувши все довкола, потягся до Карну, наче щось його притягувало звідти.

Повз мене прошелестіла Дагут. Поруч стояла жінка з дитиною на руках. Дагут забрала немовля і повернулася назад до приземкуватого вітваря. Жінка не опиралася. Крізь дим я помітив, як зблиснув золотий серп. Тоді де Керадел забрав у мене чорну чаша і глек. Поставив під стічний рівчак вітваря. Коли він повернув їх мені, вони були повні по вінця...

Я занурив пальці у чашу і бризнув тим, що її наповнювало, на поріг Карну. Взявши до рук глека, я щедро окропив його вмістом увесь поріг. Повернувшись до вітваря з вогнищем, я підкинув до нього ще кілька галузок. Мої руки були червоні.

Тепер де Керадел стояв біля приземкуватого вітваря. У його піднятих догори руках було маленьке тільце. Він жбурнув його у Карн. Дагут стояла поруч, цілком незворушна. Коли вона підняла свій серп, я побачив, що він уже не золотий. Він був червоний... як і мої руки.

Нас огортав дим священного вогнища.

Де Керадел щось вигукнув, і молитва припинилася. Один з чоловіків серед жертв захитався, його очі були широко розплющені, а обличчя виражало захоплення. Де Керадел вхопив його за плечі, і двоє слуг миттю накинулися на цього чоловіка, зірвали з нього одяг і кинули оголеного на камінь. Його груди лежали на кам'яній подушці, голова звисала. Де Керадел відразу ж натис на якісь точки на шії, на грудях та на стегнах. Тіло жертви на плиті обм'якло... і де Керадел почав гатити чорним молотком по оголених грудях. Спершу повільно... потім усе швидше і швидше... з більшою силою... дотримуючись ритму стародавніх обрядів.

Чоловік, що лежав на камені, закричав від болю. Наче підживившись тим пронизливим криком, спалахнули вогні святого Ельма. Вони пульсували блідим світлом, то розго-

раючись, то пригасаючи. Жертва замовкла, і я зрозумів, що де Керадел натис їй на горло... муки жертви не мають бути гучними, адже найважче витримати саме мовчазний біль, що приносить найбільшу насолоду Володарю Карну...

Молот вдарив у груди чоловіка востаннє, роздробивши його ребра та розчавивши серце. Дим від вогню почав заповнювати Карн. Де Керадел узяв тіло з кам'яної плити... підняв його догори...

Він кинув його у Карн, а за ним туди ж полетіло маленьке тільце...

З рук Дагут! Вони були червоні, і з них щось стікало, так само, як і з моїх.

З Карну долинув якийсь шум. Здавалося, що там гуділи хмари трупних мух. Туман над Карном ще більше ущільнився. Безформна тінь згустилася в його клубах і нависла над Карнаком. Вона не мала форми, її неможливо було захопити зором. Туман потемнішав. Та я знав, що це лише частина Сутності, що вийшла за край галактики, в якій наш світ – тільки дрібна піщинка, а наше сонце – лише іскра... вона була далеко за межами Всесвіту... за межами простору.

Вона опустилася на Карн, та не бажала проникати всередину.

У руці Дагут знову зблиснув золотий серп, де Керадел знову наповнив чашу і глек та передав їх мені. І я знову в якомусь заціпенінні пішов крізь туман і дим від віваря до Карну, знову бризнув червоним на поріг, а потім щедро полив його з глечика.

Де Керадел знову здійняв над головою чорний молот і щось вигукнув. Цього разу з натовпу жертв вийшла літня жінка. Її обличчя було вкрите зморшками, а тіло тремтіло. Служники де Керадела роздягли її та кинули на плиту... молот почав бити по її зів'ялих грудях... знову і знову...

Її тіло теж кинули у Карн... та сама доля спіткала і решту... тіла всіх були понівечені чорним молотом... він став уже червоного кольору... тіла жертв заповнили Карн...

Та чорна тінь, що висіла над ним, зникла, просочившись усередину крізь величезні кам'яні брили його даху. Здавалося, наче стовп чорного диму був поглинутий Карном. Чорна субстанція заповнила його простір. Дим від віваря

більше не огортав ані Дагут, ані де Керадела, ані мене, а струменів прямо до Карну.

Шум стих, над галявиною повисла тиша, така пронизлива, як та, що була задовго до народження сонця. Все навкруги завмерло. Навіть клуби диму застигли.

Та я знав, що безформний морок усередині Карну чагував на мене. Очікував і стежив за мною тисячею очей. Я вловлював те його очікування, настільки лиховісне і безжальне, що його неможливо було порівняти з найвищим виявом людської жорстокості. Воно вирвалося назовні та оповило мене своїми мацаками, наче чорні метелики торкалися мене своїми вусиками.

Але я не відчував страху.

З Карну знов долинуло гудіння. Воно ставало все виразнішим і гучнішим, а потім послабшало, перетворившись на ледь чутний шепіт.

Де Керадел став навколішки на порозі Карну, уважно дослухаючись до того, що відбувається всередині. Поруч з ним стояла Дагут і теж слухала... серп і досі був у її руці... червоний, а не золотий...

На вівтарі лежало дитя, воно відчайдушно плакало...

Раптом Карн спорожнів... тінь, що згустилася з туману, розвіялась... Володар Карну зник.

Ми пішли назад поміж мегалітами. Дагут та де Керадел крокували поруч. Вогні святого Ельма більше на мерехтіли над ними. У руках слуг горіли смолоскипи. За нашими спинами співали та колихалися у ритмі мелодії жертви, які залишилися живими. Ми минули дубовий гай. Цього разу дерева були мовчазними. Я й досі перебував у якомусь заціпенінні, мене залишили байдужим події, учасником яких я став, хоч і сам не розумів чому. Жах не охоплював мене ні через те, що я бачив, ані через те, що мені довелося зробити.

Ми наблизилися до будинку. Його обриси по-чудернацькому розпливалися... здавалися туманними і невиразними...

Наступної миті я вже був у своїй кімнаті. Те заціпеніння, що не дозволяло мені відчувати жодних емоцій, коли ми прикликали Володаря Карну, потроху почало відпускати, поступаючись місцем якомусь іншому, поки що невідомо-

му, не настільки потужному відчуттю, щоб я міг його описати. Той екстаз, який я відчував, випивши зеленого трунку, поволі згасав. Мене охопило відчуття нереальності того, що відбувалося. Я рухався поміж несправжніх речей у несправжньому світі. І куди ділося моє біле вбрання? Я згадав, що його з мене зняв де Керадел, та не міг пригадати, куди саме він його поклав. І руки мої вже були чисті... не забруднені кров'ю... кров'ю...

Зі мною була Дагут. Вона стояла переді мною босоніж, її біла шкіра світилася крізь шовк одягу, що не приховував жодного вигину тіла. В її очах і досі переливалися бліді пурпурові вогники. Вона обвила своїми руками мою шию і припала своїми вустами до моїх.

– Алане... Я забула про Алана де Карнака... він заплатив свою ціну за те, що скоїв, і тепер помирає... я кохаю саме тебе, Алане... – прошепотіла вона.

Тримаючи її у своїх обіймах, я відчув, як помирає Повелитель Карнаку. Та я, Алан Каранак, і досі не міг прокинутись.

Я міцніше стиснув її у своїх обіймах... від неї віяло ароматом загадкової морської квітки... її поцілунки були солодкими та водночас нагадували про давно забуте зло...

17. ЧАША ДЛЯ ЖЕРТВОПРИНОШЕННЯ

Я прокинувся з неприємним відчуттям. Ніби побачив страшний сон. Не міг пригадати деталей, та точно знав, що він був паскудний. Море штормило, буруни хвиль розбивалися об скелястий берег, завивав вітер, а крізь вікна сочилось сіре світло. Я підняв ліву руку, щоб подивитися, котра година, та на зап'ястку не було годинника. Не було його і на столику біля ліжка. У роті пересохло, шкіра теж була сухою та гарячою. Я почувався так, ніби пиячив два дні поспіль.

Понад усе я боявся пригадати власний сон.

Я сів у ліжку. Крім годинника, не вистачало ще дечого – пістолета під пахвою, пістолета МакКенна. Я знову ліг і

спробував згадати, що відбулося вчора. Пригадав ігристий зелений напій з бульбашками. А далі – біла пляма. Все було немов оповите туманом. І я боявся, що він колись розсіється.

Туман був уві сні. Так само, як і пістолет. Я пам'ятав, що він був зі мною, коли я пив той трюнок. Раптом у мозку спалахнула згадка: випивши ту суміш, мені здалося, що тримати пістолет при собі абсурдно та геть ні до чого, тож я закинув його в куток. Я вискочив з ліжка, аби пересвідчитися, чи він і досі там.

Моя нога зачепила чорну овальну чашу. Вона була вже не цілком чорна, з усіх боків на ній виднілися плями та патьоки, а всередині плавали якісь гідкі шматки.

Чаша для жертвоприношення!

Раптом туман розсіявся, і я пригадав свій сон... якщо це був сон... я згадав усі найдрібніші деталі, усі жахливі подробиці. Те, що я побачив, викликало у мене відразу – не лише моральну, а й фізичну. Мене почало нудити...

Якщо ж усе це відбулося насправді, це означало одне: я був проклятий, тричі проклятий. Попри те, що власними руками я нікого не вбив, я дав мовчазну згоду на вбивство. Попри те, що не я бив по грудях жертв, однак і пальцем не поворхнув, щоб їх врятувати. Ба більше – я живив вогонь, що став для них погребальним.

Я викликав ту чорну та лиху Силу разом із Дагут та де Кераделом... я був таким самим убивцею, як і вони, таким самим катом... слугою пекла.

Як я міг переконати себе в тому, що це був лише сон? Ілюзія, в яку де Керадел та Дагут мене занурили, доки я, перебуваючи під дією зеленого напою, не міг чинити їм опору? Намагаючись позбутися жахливих спогадів, я відчайдушно силувався віднайти бодай якийсь доказ того, що це був тільки сон. Їхні очі світилися, наче у тварин. Як і мої. Жодна людина не здатна на таке. Це неможливо з фізіологічних причин, і жоден напій не здатен створити в людському організмі клітин, які б викликали цей блиск. Так само, як і жодна людина не має під шкірою, біля серця, люмінесцентних часток, що відбивають світло та яскраво світяться замолоду, а з віком тьмянішають. Та, хай там як, але груди жертв випромінювали це світло!

Так само і з деревами. Крони дубів не можуть підспівувати, вони не мають голосу. Хіба що уві сні.

Але чаша з плямами крові була тут! Хіба могла вона матеріалізуватися зі сну?

Звичайно, ні... Але де Керадел та Дагут могли її принести сюди, щоб прокинувшись, я повірив у те, що це був не сон. Та навіть якби все це мені тільки наснилося, я вже був заплямований злом.

Я підвівся з ліжка і почав шукати пістолет. Він лежав у кутку, саме там, куди я його вчора жбурнув. Принаймні це сталося насправді. Я взяв його і почепив під пахву кобуру. Почувався так, наче моя голова була вуликом, а замість мозку – стільники, біля яких юрилися бджоли моїх думок, створюючи нестерпний гул. Натомість у тканині моєї свідомості міцно вкоренилися холодна, люта ненависть до де Керадела та його доньки-відьми.

За вікнами перішив дощ, довкола старого будинку нависла буря. Десь пролунав удар годинника. Та я не міг сказати, сигналізував він про початок нової години чи давав знати про те, що минула тільки половина. Раптом, серед маси безглузких думок, промайнула напрочуд чітка. Я дістав з кобури листя та почав його жувати. Листя було дуже гірким, але я проковтнув його, і в голові відразу ж прояснилося.

Не мало жодного сенсу влаштовувати полювання на де Керадела, щоб його вбити. По-перше, я не мав для цього жодних підстав. Хіба що Карн був би завалений людськими тілами і мені вдалося б відкрити двері до печери з жебраками. Але я не сподівався віднайти ту печеру чи побачити у Карні бодай якісь тіла. Вбивство де Керадела було б божевільням, а на мене чекала б, у ліпшому випадку, психіатрична лікарня. Та навіть якби я і вбив його, лишалися слуги зі скляним поглядом. Їх теж не варто списувати з рахунку.

І Дагут... Я не був упевнений, що зможу її безжально застрелити. Та навіть якщо й зможу, залишалася проблема зі слугами. Вони б убили мене... а мені зовсім не хотілося вмирати. Я згадав обличчя Хелен... і мені ще більше захотілося жити.

Зрештою, я мав з'ясувати: те, що я бачив, відбулося насправді чи уві сні? Мені конче потрібно було дізнатися про це.

Якимось чином я мав зв'язатися з МакКенном. Хоч би що сталося минулої ночі, та я мав продовжувати гру. Я не міг дозволити собі знову потрапити до пастки де Керадела і Дагут. В будь-якому разі, мені варто було вдавати, що я повірив у реальність всього, що сталося і переконати в цьому де Керадела. Бо навіщо їм було залишати біля мого ліжка чашу?

Вдягнувшись, я взяв її та спустився вниз, тримаючи за спиною. За столом сидів де Керадел. Він був один. На годиннику – кілька хвилин по першій. Він пильно подивився на мене, а щойно я сів до столу, промовив:

– Сподіваюся, ви добре спали. Я наказав, щоб вас не турбували. Сьогодні кепська погода, тож моя донька прокинеться пізно.

– Ще б пак – після минулої ночі, – засміявся я.

– Що ви маєте на увазі? – запитав де Керадел.

– Вам більше не потрібно оборонятися, де Керадел, – відповів я, – беручи до уваги минулу ніч.

– Що саме ви пам'ятаєте? – обережно поцікавився він.

– Усе, де Керадел. Починаючи з вашого переконливого монологу про зародження темного життя та особливості, що цей процес супроводжують, доки він еволюціонує, і завершуючи доказом, який постав у вигляді того, кого ви прикликали до Карну.

– Це вам наснилося, – сказав він.

– Невже?

Промовивши це, я поставив на стіл заплямовану чашу. Його очі округлилися. Він подивився на неї, потім на мене і запитав:

– Де ви це знайшли?

– Біля ліжка, щойно прокинувся, – відповів я.

Вени на його скронях запульсували, і він прошепотів:

– Навіщо вона зробила це...

– Тому що вона мудріша за вас. Тому що знає, що мені не варто брехати. Тому що довіряє мені, – сказав я.

– Так само, як довірилася колись, заплативши за це власним життям та життям свого батька? – запитав де Керадел.

– Коли я був Повелителем Карнаку, – посміхнувся я, – але Повелитель Карнаку вчора помер. Так вона сама мені сказала.

Де Керадел здивовано подивився на мене:

– Як саме він загинув?

– В обіймах вашої доньки. Вона віддала перевагу мені, – жорстко відповів я.

Де Керадел різко відсунув стілець, підвівся з-за столу і підійшов до вікна. Він стояв та дивився, як падає дощ. Потім повернувся назад, спокійно сів на місце і запитав:

– Каранаку, що вам наснилося?

– Давайте не будемо марнувати часу на ці запитання. Якщо це і був сон, то його навіяли мені ви. Якщо ж це все відбувалося насправді, ви теж там були, – сказав я.

– Все одно, я прошу вас розповісти, – наполягав він.

Я пильно подивився на нього. Його слова звучали якось дивно, та, вочевидь, прохання було щирим. Воно змусило мене піддати сумніву власні припущення. Та я хотів виграти трохи часу.

– Спершу поїм, – відповів я.

Він не вимовив жодного слова, доки я не закінчив снідати, навіть не дивився у мій бік. Здавалося, він глибоко занурився у далеко не найприємніші думки. Я намагався зрозуміти, що змусило мене сумніватися у власних переконаннях. Його реакція на появу чаші видавалася цілком щирою. Якщо він не брехав, отже, її приніс хтось інший. А це означає, що він не прагнув освіжити у моїй пам'яті спогади про сон, а може й про реальні події.

Тоді, напевно, цього хотіла Дагут. Але чому, якщо проти цього був її батько? Єдиною причиною могли бути суперечності між ними. Хоча причина могла критися й набагато глибше. У мене викликав повагу спосіб мислення де Керадела. Не думаю, щоб він почав розпитувати про те, що йому вже й так відомо. Принаймні, без вагомих на це причин. Чи могло це означати, що він не брав участі у процесі прикликання Володаря Карну? Чи свідчило це про те, що не було жодних жертв... що все це – лише ілюзія... і що він не мав жодного стосунку до її створення? Що все це була справа рук самої Дагут?

Стривайте-но! А чи не могло це також означати, що зелений напій, який перетворив мене на того, ким я став, мав змусити мене все забути? І що з якоїсь причини у мене виявився імунітет проти нього? А зараз де Керадел, можливо, хотів дізнатися, наскільки сильним він був... щоб порівняти мої спогади з тим, що відбулося насправді?

Але мені не давала спокою чаша... і я двічі помічав, як його очі сповнювалися страху, коли до нього зверталася Дагут... здавалося, що між ними пробігла кішка... Та чи міг я цим скористатися?

Чи міг хтось, окрім Дагут, залишити біля мого ліжка чашу... та будь-що?

Я згадав про те, що чув голос Ралтсона, що перетворився на дзижчання мухи... чув, як кричав Дік... стережися, стережися Дагут... звільни мене... від Володаря Карну... Алане.

У кімнаті стало темно. Так, наче дощові хмари стали важчими... чи наповнилися тінями...

– Відпустіть слуг, де Керадел, – попросив я.

Коли він це зробив, я все йому розповів. Він уважно слухав, не перебиваючи. Вираз його обличчя не змінювався, бліді очі дивилися то у вікна, то їхній погляд зупинявся на мені. Коли я закінчив, він запитав:

– Ви думаєте, це був сон, чи це сталося насправді?

– Ось що я про це думаю, – я кивнув на заплямовану чашу, що стояла на столі.

Узявши до рук, де Керадел уважно роздивився її, а потім сказав:

– Що ж, припустимо, що все, що ви бачили та відчували, відбувалося насправді. У такому разі я постаю відьмаком, чаклуном, проповідником диявола. І я не відчуваю до вас жодних сентиментів. Ви мені не лише не подобаетесь, окрім усього, я ще й не довіряю вам. Мене не обманула ваша удавана готовність сповідувати нашу віру, поділяти наші цілі та завдання. Я знаю, що ви тут тільки через страх перед тим, що могло б статися з вашими друзями, якби ви не прийняли пропозицію моєї доньки. Якщо коротко, мені відомо про те, що вона має над вами владу. І я знаю чому. Я міг би позбутися вас. І зробив би це дуже просто. Та мене спинала єдина

річ. І це – кохання моєї доньки до вас. Пробудивши в ній ці спогади, спогади її пращурки з Іса... перетворивши її на давню Дагут... я, звичайно ж, не міг користуватися лише окремими спогадами. Заради досягнення моєї мети вони мають бути цілісними. Я маю відтворити їх усі. На жаль, Повелитель Карнаку теж був у них. Та найбільша біда в тому, що вона зустріла вас – того, чий далекий пращур і був тим самим Повелителем Карнаку. Якби я вас знищив, це б зруйнувало всі мої плани. Ба більше, це б розлютило Дагут. Вона б перетворилася на мого ворога. Саме тому ви все ще серед живих. Я зрозуміло пояснив?

– Цілком, – відповів я.

– То ж що мені залишалося робити з огляду на наше припущення щодо того, ким я, на вашу думку, є. Вочевидь, зробити вас спільником злочину. Ви не зможете виказати мене, не виказавши себе. Тож я пригостив вас напоєм, який послабив ваші внутрішні упередження щодо деяких речей, зняв, так би мовити, обмеження. І ви стали нашим спільником. Виказувати мене немає жодного сенсу. Хіба що вам теж кортить засунути голову в петлю. Та я маю сумніви щодо цього, – ввічливо сказав він.

– Ваша правда, – погодився я. – Та я б хотів поставити вам кілька запитань, тобто вашій іпостасі чаклуна, відьмака чи посланця /диявола.

– Моїй іпостасі, – похмуро повторив він. – Що ж, запитуйте.

– Ви доклали рук до загибелі Ралтсона?

– Ні, – відповів він. – Це моя донька. Вона наказує тіням.

– Тінь, що довела його до самогубства, була реальною?

– Достатньо реальною для того, аби спричинитися до його смерті, – відповів він.

– Ваші відповіді неоднозначні, – зауважив я. – Я запитав, чи була вона реальною.

– Є докази, що він був у цьому переконаний, – з усмішкою промовив де Кердел.

– А решта трое?

– Те саме можна сказати і про них. Докторові Беннету якимось чином вдалося встановити зв'язок між цими історіями, що і змусило нас зустрітися з Ловеллом... Той вечір

став фатальним, адже, повторю ще раз, саме тоді моя донька і зустріла вас. Та ці зізнання стосуються виключно моєї іпостасі відьмака.

– Навіщо, у цій іпостасі, ви вбили їх?

– Тому що нам тоді бракувало коштів. Напевно, ви пам'ятаєте, що в той час були проблеми з доставкою золота з Європи. Ми вбивали до цього не раз – в Англії, Франції та інших куточках планети. Дагут потребує розваг, так само як і її тіні. І їх необхідно годувати, принаймні час від часу.

Я не міг збагнути, казав він правду чи глузував з мене. Я спокійно промовив, сподіваючись вивести його з рівноваги:

– Розпусний спосіб життя вашої доньки приносить вам непогані дивіденди.

Він розсміявся:

– Що таке розпуста порівняно з відьмацтвом, чаклунством та служінням дияволу?

Я холодно продовжив:

– Ті, хто крокував учора вночі до Карну, – якщо припустити, що ці жертви мені не наснилися, – жебраки...

Де Керадел перебив мене:

– Жебраки? Чому ви їх так називаєте?

Тепер настала моя черга сміятися:

– А хто ж іще?

Він відповів у притаманній йому спокійній манері:

– Знову ж таки, з урахуванням усіх вищезгаданих умов, можу сказати, що більшість з них насправді були жебраками. Тепер ви, напевно, хотіли б дізнатися, як мені вдалося всіх їх зібрати? А це, любий Каранаку, простіше простого. Для цього необхідно було лишень підкупити одного чи кількох зі старших, накачати їх наркотиками, дозволити тіням Дагут трохи пошепотіти до них, аби вони втекли під їхнім проводом та потрапили до місця, де на них чекав мій човен. Так вони й опинилися тут, і надзвичайно тішилися з цього... раділи тому, що опинилися серед жертв.

А потім де Керадел обережно запитав:

– Ну то що? Чи вдалося мені надати вашим підозрам більш-менш чіткої форми та посилити ті, в яких ви і до цього були переконані? Хіба все це не виглядає цілком типовою поведінкою для чаклуна та його доньки-відьми?

Я промовчав. Не дочекавшись від мене відповіді, де Кердел знову заговорив:

– Продовжуючи розмірковувати від імені моєї іпостасі, припустимо, мій любий Каранак, що ви захочете поїхати та поділитися цією історією з іншими, змусити мене відповідати перед законом. Але що тоді станеться? Не знайдуть ані жертв, ані їхніх тіл у Карні, так само як і живих у печері. Бо не буде ніякої печери. Я подбав про це. Побачать лише тихого мирного науковця, який займається відродженням Карнаку в мініатюрі – таке собі хобі. Він залюбки покаже мегаліти. А його чарівна донька складе їм компанію та розрадить. Ви ж, у разі якщо залишитесь, виглядатимете несповна розуму. І яка доля чекає на вас після цього? Ні, ви не помрете... та всім серцем бажатимете смерті... якщо ще будете в змозі сформулювати бодай якийсь бажання.

Його обличчя осяяла посмішка, та в блакитних очах застиг крижаний холод:

– Звичайно ж, зараз я говорю від імені чаклуна.

Я поцікавився:

– Навіщо ви приїхали саме сюди проводити свої експерименти, де Кердел? Хіба не зручніше було б робити це у Карнаку біля стародавнього Карну, шлях до якого був добре відомий його Володарю?

– Йому відомі всі шляхи. Але як я міг відкрити стародавній шлях у місці, де спогади все ще живі? Де б я взяв жертви, чи як би я привів їх на обряд живими? Це було неможливо. Тому я і приїхав сюди. Туди, де про Володаря Карну поки ще нічого не відомо, – відповів він.

Я кивнув головою. Його слова мали сенс. Тоді я поставив пряме запитання:

– Яких результатів ви хотіли домогтися?

Він засміявся:

– Ви такий простосердий, Каранак. Цього я вам не скажу.

Через гнів та докори сумління я втратив самовладання і забув про обережність:

– Я вам більше не помічник у ваших темних справах, де Керделе!

– Що ж! – повільно протягнув він. – Що ж! Я так і думав. Та ви мені більше не знадобиться, Каранаку. Возз'єднання, яке відбулося вчора, було майже довершеним. Настільки довершеним... що, можливо, мені не знадобиться навіть... Дагут.

Останні слова він промовив у задумі. Так, наче хотів ними підкріпити якісь свої приховані думки. І знову у мене склалося враження, що між цими двома виникло якесь непорозуміння... страх перед Дагут може підштовхнути його до... до чого?

Він відкинувся на спинку стільця і розсміявся. Цього разу сміх був і на вустах, і в очах – у них більше не прозирало нічого лихого.

– Це якщо подивитися на ситуацію з одного боку, докторе Каранак. А тепер я вам спробую пояснити все з позиції здорового глузду. Я здібний психіатр і полюбляю пригоди. Я дослідник. Та досліджую не джунглі та пустелі, а людський мозок, в якому можна відкрити цілий всесвіт. У більшості випадків, маю зізнатися, він у всіх подібний. Але іноді трапляється такий, що виправдовує зусилля, витрачені на його дослідження. У декого він влаштований абсолютно інакше. Припустимо, що я чув про вас. Правду кажучи, Каранаку, про історію вашого роду мені відомо більше, ніж вам. Але я не мав жодного бажання знайомитися з вами, аж доки не прочитав ваше інтерв'ю, в якому ви коментували випадок з цим Ралтсоном. До слова, з ним я взагалі не був знайомий. Воно викликало мій інтерес, і я вирішив дослідити вас. Та як я міг зробити це так, щоб не викликати жодних підозр? Як я міг отримати ключ до найпотаємнішої ділянки вашого мозку, яку я хотів вивчити? Я прочитав, що ви товаришуєте з доктором Беннетом, який висував цікаві теорії щодо загибелі того ж Ралтсона та решти. Я також дізнався, що він працює разом з доктором Ловеллом – моїм колегою-психіатром, з яким я давно хотів зв'язатися. Тож я зателефонував йому, і сталося так, що він запросив на вечерю мене разом з донькою. Як я й очікував, там були ви і доктор Беннет.

Дуже добре. Отже, ви знаєтеся на чаклунах та вивчаєте магію. Ви спілкувалися з журналістами з приводу тіней, і я

був приємно здивований тим, що доктор Беннет одержимий цією ж ідеєю. Ба більше, він практично переконаний у силі магії в реальному світі. Зв'язок між вами настільки міцний, що це вдвічі полегшило мені завдання відшукати ключик до вашої свідомості. Водночас і до його мозку.

Він замовк, ніби очікуючи на якусь репліку від мене. Та я не вимовив ані слова. Його обличчя більше не випромінювало привітності. Він продовжив:

– Я назвав себе дослідником свідомості, Каранаку. Я можу прокладати крізь неї стежки так само, як це роблять інші дослідники у джунглях. Навіть краще. Адже я здатний контролювати сам процес, як і... рослинність.

Він знову замовк, та не побачивши з мого боку якоїсь реакції, роздратовано запитав:

– Ви розумієте мене?

Я кивнув:

– Чудово розумію. – І не став пояснювати, що не тільки чудово розумію, про що йдеться, я й випереджаю хід його думок... у моїй голові вимальовувалася чітка картина.

Де Кердел повів мову далі:

– А тепер уявіть, Каранаку, і це я кажу від імені психіатра, не чаклуна, що весь мій експеримент був спрямований на пробудження тих спогадів, що дісталися вам у спадок від ваших пращурів, які приносили жертви прадавньому богу-демону. Я маю на увазі ті самі жертвоприношення, учасником яких, як вам здалося, ви стали минулої ночі. Те, що ви нібито бачили над Карном і всередині нього, було образом бога-демона, який уява ваших пращурів витворила багато сторіч тому... Тільки це, нічого більше. Можу припустити, що з часу нашого знайомства небагато з того, що ви приймали за реальні події, відбувалося насправді. Натомість перед вами був витканий мною гобелен зі стародавніх спогадів та невинних реальних подій. Немає ніякого Володаря Карну... ніяких повзучих тіней... так само, як і під цим будинком немає ніякої печери, немає нічого, крім підмурівка. Моя донька, яка теж бере участь у моїх експериментах, насправді та, ким іноді вам здається: сучасна освічена жінка, безумовно, зі складним характером, але не більша відьма чи повія, ніж Хелен, яку ви назвали антич-

ною монетою. І насамкінець, тут ви тільки гість. Вас ніхто не утримує силою, ви – не в'язень. Єдина причина, чому ви тут – ваш власний інтерес, який, як я вже зізнався, підживлюю я своєю пристрасною до досліджень.

– І моя донька, – додав він з ледь вловимою іронією в голосі.

Тепер настала моя черга підійти до вікна і повернутися спиною. Я помітив, що дощ ущух, а крізь хмари почало пробиватися сонце. Він обманював. Та в якій з двох версій брехні було менше? Жодному чаклунові не до снаги звести вежу Дагут ані в Нью Йорку, ані в місті Іс, і тим паче передбачити мої відчуття і дії, коли я там опинився – насправді чи в уяві. Так само жоден не зміг би стати на чолі тих подій, що відбувалися під час обрядів минулої ночі. На таке здатна лише чаклунка.

Щодо другої версії де Керадела, то вона теж мала слабкі місця. Та єдиним неспростовним аргументом було те, що якось побачив МакКенн, пролітаючи над цією місциною, – вогні святого Ельма, світло, яке випромінювали тлінні тіла мертвих... темну тінь, що не мала форми та нависала над Карном... він встиг також помітити силуети, що похитувались біля мегалітів, перш ніж усе оповив туман.

Тож в яку з цих двох історій де Керадел хотів, щоб я повірив? Яку мені варто обрати? Я знав, що насправді він ніколи мені не довіряв. А отже, це могла бути пастка. Як же не потрапити у неї?

У моїй голові все чіткіше стала вимальовуватися картина того, що відбувається. Я звернувся до нього, намагаючись надати своєму голосу ноток жалю і захоплення водночас:

– Якщо бути відвертим, де Керадел, я навіть не знаю, що відчуваю – розчарування чи полегшення. Зрештою, з вашою допомогою я дістався вершини, ви мені показали царство на Землі, і якась частина мене надзвичайно зраділа тим можливостям, які відкрилися переді мною. Я навіть був готовий здатися на вашу ласку. Тож вразливіша частина мене відчула полегшення, дізнавшись, що це був лише міраж, натомість інша, стійкіша, хотіла б, щоб це виявилось правдою. І мене розриває між почуттям обурення через

те, що ви зробили мене об'єктом свого експерименту, та ширим захопленням вашою майстерністю.

Я повернувся на місце і безтурботно додав:

– Оскільки ви все чітко пояснили, можу припустити, що експеримент завершено.

Він втупився у мене поглядом своїх блідих блакитних очей і повільно промовив:

– Так, завершено. Принаймні, наскільки мені відомо.

Я чудово розумів, що нічого ще не закінчилось, так само як і усвідомлював, що був в'язнем. Та я запалив цигарку і поставив ще одне запитання:

– Отже, я можу піти, коли і куди мені заманеться?

– Недоречно у цьому контексті запитання, – відповів де Керадел, примруживши очі, – якщо вас більше влаштовує моя версія розвитку подій, яка ґрунтується на здоровому глузді.

Я засміявся:

– Я схилиюся перед вашим мистецтвом. Не так просто звільнитися від кайданів ілюзії, в які ви мене закували, де Кераделе. До речі, мені треба надіслати телеграму докторові Беннету.

– Шкодую, – сказав він, – але буревій пошкодив кабель, який забезпечував нас зв'язком із селищем.

Я відповів:

– Ще б пак! Та я хотів лише написати докторові Беннету, як мені тут подобається і що я планую залишитися в маєт-ку, доки мене звідси не виженуть. Збирався сказати, що дізнався про все, що нас цікавило, тож про нашу справу можна забути, що йому немає через що хвилюватися, і трохи згодом я розповім про всі подробиці у листі.

Я замовк і подивився де Кераделу прямо в очі:

– Можемо написати цього листа разом.

Він відхилився назад, оцінюючи мене поглядом. Його обличчя не відображало жодних емоцій, та в очах я побачив ледь помітну іскру зацікавлення, що спалахнула, коли він почув мою пропозицію. Де Керадел попався на гачок, та наживки ще не проковтнув:

– Чому?

– Через вас, – відповів я, підійшовши до нього. – Де Кераделе, я хочу залишитися. Тут, з вами. Але не тому, що

мене не відпускають спогади з минулого. Не через те, що ви чи ваша донька живите мої фантазії та керуєте моєю уявою. І не тому, що Дагут зачарувала мене. Це аж ніяк не пов'язано з моїм бажанням. Жінки не викликають у мене великого інтересу, де Кераделе, хіба що це оголена дама на ім'я Правда. Ви і тільки ви – та єдина причина, через яку я хочу залишитися.

– Чому? – знову спитав він.

Цього разу він проковтнув наживку. Його оборонні позиції ослабли. У кожній симфонії є основна тема, а в цій темі є визначальна нота. Те саме можна сказати і про людину. Як тільки ви вгадаєте цю ноту і зрозумієте, коли та як на ній зіграти, ви завоюєте прихильність цієї людини. Такою нотою в де Керадела були марнославство, самозакоханість. І саме цю ноту я змусив зазвучати.

– Де Карнак, напевно, ніколи не величав де Керадела майстром. Ніколи не схилявся перед ним і не висловлював бажання навчатися у нього. Я добре знаю історію наших родинних кланів, щоб стверджувати таке. Що ж, відтепер це в минулому. Все своє життя я прагнув одного – зірвати з Правди запинало. Гадаю, ви спроможні це зробити, де Кераделе. Тому я і хочу залишитися.

– У яку з двох історій ви повірили? – запитав він з неприхованою цікавістю.

Я засміявся:

– В обидві, і водночас у жодну. Інакше як би я зміг заслужити честь стати вашим учнем?

– Мені б дуже хотілося повірити вам... Алане де Карнак! Ми б стільки могли зробити разом, – промовив він з прикрістю.

– Повірили ви мені чи ні, та я не розумію, якої шкоди я можу вам завдати, лишаючись тут. Якби я зник, наприклад, чи вчинив самогубство, чи з'їхав з глузду... це б могло зашкодити вам, – відповів я.

Де Керадел похитав головою, ніби замислившись над чимось, а потім з крижаною байдужістю промовив:

– Я б з легкістю міг позбутися вас, де Карнаку, і мені не треба було б нічого і нікому пояснювати. Та я б волів вірити вам.

– То в чому проблема? Якщо ви нічого не втрачаєте, то чому б вам не згодитися? – запитав я.

– Що ж, так тому й бути, – повільно проказав він.

Він взяв у руки чашу для жертвоприношень, намагаючись прикинути її вагу. Тоді поставив її на стіл. Простягнувши до мене руки, але не торкаючись мене, він зробив жест, якому я не міг протистояти. Де Керадел розумів, що я відчуваю. Це був давній священний жест, який застосовували ще за сивої давнини. Його мене колись навчив тибетський лама, якому я врятував життя... те, як він виглядав у виконанні де Керадела, осквернило його, хоча в ньому і досі відчувалася сила... набагато потужніша за силу життя.

Мене врятувала Дагут. Зненацька сонячний потік увірвався до кімнати. Крізь нього до нас наблизилась і вона. Якщо щось у цьому світі і могло змусити мене повірити у другу версію де Керадела, що ґрунтувалася на здоровому глузді, так це поява Дагут у променях сонця. На ній були чоботи і костюм для їзди верхи, зелена шовкова сорочка барви морської хвилі, яка чудово відтіняла колір її очей, та маленький зелений капелюшок, що дивом тримався на її сріблястому волоссі. Поява дівчини змусила мене викинути з голови думки про де Керадела і про решту всього.

– Вітаю, Алане. Вже розпогодилося. Давай прогуляємося, – запропонувала вона.

Але тут вона побачила чашу, її очі розширилися, так що можна було розгледіти білки... і пекельні пурпурові іскри, що затанцювали в тих очах...

Де Керадел зблід. У цей момент все стало на свої місця... він надіслав їй якийсь сигнал, попередження. Мадемуазель приплющила очі, її довгі вії затремтіли. Все це відбулося миттєво. Я зробив вигляд, наче нічого не помітив:

– Чудово, піду перевдягнуся.

Я вже знав, що ту чашу у моєї кімнаті залишив не де Керадел. Тепер я збагнув, що це була і не Дагут.

Хто ж тоді?

Коли я увійшовши до своєї кімнати, мені здалося, що я знову чую знайоме дзижчання... Алане, стережися Дагут...

Можливо, тіні і цього разу будуть прихильні до мене.

18. ГОНЧАКИ ДАГУТ

Хай би яку таємницю приховувала чаша, запрошення Дагут було дуже доречним. Я поспіхом натягнув штани для їзди верхи. Мені здавалось, що їхня розмова з батьком не буде надто приємною, тож мені не хотілося, щоб вона передумала вирушати зі мною на прогулянку. Можливо, цього разу мені і не вдасться дістатися селища, та принаймні ми мали доїхати до скелі, де на мене терпляче чекали рибалки.

Я написав записку для МакКенна: «Чекай на мене біля скелі з одинадцятої ночі до четвертої ранку. Якщо я не з'явлюся сьогодні, буду на тому ж місці завтра в той самий час. Так само і післязавтра. Якщо ж не дочекаєшся мене і тоді, перекажи Рікорі, щоб починав діяти на власний розсуд».

До того часу Рікорі мав би вже приїхати. І якщо я не встигну передати повідомлення МакКенну, це означатиме, що я у скрутному становищі, якщо, звісно, взагалі йтиметься про якесь становище, а не про щось значно гірше. Я покладався на винахідливість та безжальність Рікорі, адже тільки так де Кераделу можна було дати відсіч. До того ж він умів діяти швидко. Я зробив ще копію записки – на той випадок, якщо потраплю до селища. Один папірець поклав у маленьку пляшку, в яку б увійшло не більше двох унцій, та міцно закоркував в її. Другий сховав до кишені.

Насвистуючи, спустився сходами, даючи знати про свою появу. До кімнати зайшов з безтурботним виглядом, так, наче ні про що не здогадуюся. Власне, я й не прикидався. Мене охопило п'янке відчуття, подібне, мабуть, до того, що поймає боксера, який програє раунд за раундом супротивнику, стиль якого йому абсолютно незнайомий, і раптом розгадує секрет його гри і розуміє, що може його здолати.

Мадемуазель стояла біля каміна і похльостувала себе почоботях батогом. Де Керадел усе ще сидів за столом. Він виглядав насупленим, ніж до того, як я пішов перевдягатися. Чаші для жертвоприношень у кімнаті не було. Мадемуазель здавалася мені чарівною осою, натомість де

Керадел – маленькою комахою, що нейтралізувала її укуси. Це викликало у мене усмішку.

– Я бачу, тобі весело, – промовила Дагут.

– Так і є, – сказав я, подивившись на де Керадела, – я вже давно не відчував себе таким веселим.

Вона помітила мій погляд і його напружену посмішку у відповідь, але лише сказала:

– Ходімо. Батьку, ти впевнений, що не хочеш приєднатися до нас?

Де Керадел похитав головою:

– У мене багато справ.

Ми пішли до стайні. Вона знову вибрала того ж гнідого жеребця з міцними ногами, а я чалого. Деякий час вона мовчки скакала попереду, тоді стишила біг коня.

– Ти такий веселий, наче їдеш на зустріч з коханою жінкою, – сказала вона.

– Сподіваюся, що побачу її. Та не під час цієї прогулянки, – відповів я.

– Ти про Хелен? – прошепотіла вона.

– Ні, Дагут. Хоча Хелен і наділена багатьма її рисами.

– Хто ж вона?

– Навряд чи ви знайомі, Дагут. Вона не носить одягу, окрім вуалі, що приховує її обличчя. Її звать Правда. Твій батько обіцяв, що допоможе мені підняти цю вуаль.

Під'їхавши ближче, вона вхопила мене за руку:

– Він справді пообіцяв тобі це?

– Так. І чітко дав зрозуміти, що тепер йому не потрібна твоя допомога, – невимушено відповів я.

– Навіщо ти кажеш мені про це? – її пальці міцно стисли моє зап'ястя.

– Тому, що я не можу дочекатися, коли оголена Правда відкриє своє обличчя, Дагут. Відчуваю, що нашу прогулянку доведеться відкласти, якщо я з такою ж відвертістю продовжуватиму відповідати на твої запитання.

– Не грай зі мною у свої ігри. Навіщо ти розповів мені про це? – з погрозою у голосі запитала вона.

– Дагут, у мене навіть в думках не було дурити тебе. Я просто намагаюся бути максимально відвертим. Настільки відвертим, що назву тобі другу причину.

– І що ж це?

– Розділай та володарюй, – відповів я.

Вона у нестямі витріщилася на мене.

– В Індії люблять переповідати одну історію, – почав я. – Це така собі джатака, чи притча, про тварин. Колись Королева Тигриця та Король Лев посварилися. У джунглях були засмучені їхньою ворожнечею. Тож вони уклали угоду. За її умовами вони мали сісти на терези, підвішені над водоймою з крокодилами. Важчий впав би у воду і став би здобиччю алігаторів. Тож обоє вместилися на чашах терезів. І виявилось, що важать вони однаково. А посередині терезів повзла мураха, тримаючи у щелепах піщинку. «Агов! І які ставки?» – вигукнула ця нікчемна комаха, звертаючись до Королеви Тигриці та Короля Лева. Тієї миті маленька піщинка у щелепах мурахи була вагою життя для одного з них.

– І хто з них вижив? – запитала Дагут, затамувавши подих.

– На цьому історія закінчується, – засміявся я.

Вона зрозуміла, що я маю на увазі. Її шоки спалахнули гнівним рум'янцем, а в очах загорілися іскри. Дагут відпустила мою руку і сказала:

– Ти зачарував мого батька, Алане.

– Здається, ти вже колись казала мені це, Дагут. Та що мені з того? – відповів я.

Вона прошепотіла:

– І мені здається, що ти теж колись казав мені таке... та це не зробило мене щасливішою... – Вона знову вхопила мене за руку: – Але ти не зачарував мене, Алане.

– Вибач, Дагут.

– Попри те, що мій багько – людина мудра, він дуже простосердий. Але не я, – сказала вона.

– Чудово, – щиро відповів я. – Я також. Терпіти не можу наївних людей. Та я щось не помітив, щоб твій батько був таким.

Вона міцніше стисла мою руку:

– Ця твоя Хелен... наскільки вона схожа на оголену жінку з вуаллю на обличчі, яку ти шукаєш?

Моє серце забилося швидше: я нічого не міг вдіяти, вона відчула це і солодко прошебетала:

– Не знаєш? Отже, наскільки я розумію, у тебе не було можливості... порівняти.

У її сміхові, що нагадував жебоніння маленьких хвиль, вчувалася безжалісність:

– Можеш і надалі веселитися. Можливо, колись я надам тобі таку можливість.

Вона хльснула свого жеребця батогом і поскакала вперед. Мені вже не було так весело. Якого біса я дозволив вплутати сюди Хелен? Треба було із самого початку покласти цьому край. Я їхав прямісінько за Дагут, та вона не оберталася і не говорила до мене. Так ми проїхали зо дві милі та зрештою опинилися на галявині для полювання з покорченими кущами. Тут до неї, здається, повернувся гарний настрій. Трохи стишивши біг коня, вона запитала:

– Розділяй та володарюй. Мудрі слова. Кому вони належать, Алане?

– Наскільки мені відомо, якомусь давньому римлянинові. Його цитував Наполеон, – відповів я.

– Римляни були мудрі, дуже мудрі. А що, як я скажу батькові, що ти озброїв мене цією ідеєю?

– Чому б і ні? Зрештою, якщо він цього досі не збагнув, навіщо налаштовувати його проти себе? – байдуже відповів я.

– Сьогодні ти почувашся напрочуд упевнено, – замислено сказала вона.

– Якщо і так, – відповів я, – то це лише тому, що я відвертий з тобою. Тож якщо тобі кортить поставити мені якісь запитання, відверта відповідь на які може не сподобатись твоїм ніжним вушкам, ліпше не роби цього.

Вона нахилила голову та, пришпоривши коня, поскакала галявиною. Ми наблизилися до виступу скелі, на яку я видирався ще під час нашої першої прогулянки. Злізши з коня, я почав підніматися нагору. Діставшись вершини, я обернувся і побачив, що вона теж спішилася та дивиться на мене, вочевидь вагаючись. Я помахав їй рукою і сів на камінь. Човен з рибалками був за сто ярдів від нас. Я байдуже жбурнув кілька камінчиків у воду, потім дістав маленьку пляшку з запискою для МакКенна. Один з чоловіків підвівся, розправив плечі та почав піднімати якір. Я вигукнув до нього:

– Ключе?

Дагут стояла поруч. Промінь сонця, що вже сідало, впав на горлечко пляшки, і вона виблиснула. Дагут помітила її. Спочатку подивилася на рибалок, потім на мене. Я якомога безтурботніше запитав:

– Що там? Риба? – і кинув камінець у те місце, де зблиснув сонячний промінь. Вона нічого не відповіла, просто мовчки стояла, роздивляючись чоловіків у човні. Вони пропливли між нами та пляшкою, завернули за скелю і зникли з нашого поля зору. Пляшка все ще виблискувала, гойдаючись на хвилях.

Вона ледь підняла руку, і я можу заприсягтися, що в цей момент у воді здійнялася хвиля, прямуючи до пляшки, тоді її підхопив вир і штовхнув до нас.

Я підвівся і схопив Дагут за плечі. Нахилившись над обличчям дівчини, я поцілував її. Вона так і припала до мене, тремтячи усім тілом. Доторкнувшись до її долонь, я відчув, що вони геть холодні. Я допоміг їй спуститися вниз. Взявши на руки, я ніс Дагут до самої дороги. Та варто було опустити її на землю біля коня, як її довгі пальці обвилися довкола моєї шиї, міцно стиснувши її. Мені навіть здалося, що вона хоче задушити мене. Та це був тільки поцілунок, від якого у мене перехопило подих. Застрибнувши на коня, вона шмагнула його батогом і помчала вперед. За мить Дагут уже була на галявині, прудка, наче танцююча тінь.

Я отупіло дивився їй вслід. Тоді осідлав свого коня...

Мені хотілося повернутися на скалу та перевірити, чи забрали хлопці МакКенна пляшку. Але я ніяк не міг наважитися. А потім вирішив не ризикувати і рушив за Дагут.

Вона була далеко попереду і жодного разу не обернулася. Біля дверей старого будинку хутко зіскочила з коня, легенько ляснула його по спині та зайшла всередину. Жеребець побіг до стайні. На галявині я розвернувся і попрямував до дубового гаю. Я добре пам'ятав те місце, де на його краю височіли мегаліти.

Вони й справді стояли там. Близько двох сотень величезних каменів здіймалися над десятьма акрами рівнини, яку затуляли від моря сосни, що росли на узвишші. Цього разу вони не здалися мені сірими, як це було тоді, коли все довкола огорнув туман. Промені сонця, що сідало, забарви-

ли їх у червоний колір. Посередині стояв Карн – похмурий, загадковий та лиховісний.

Та мій кінь не хотів виїздити з гаю. Він підняв голову, роздутими ніздрями понюхав повітря і почав іржати. А потім затремтів і весь вкрився потом. Його іржання стало пронизливим, сповненим страху. І раптом кінь розвернувся і побіг у гай. Я не став його зупиняти.

Дагут сиділа на чолі столу, на тому місці, де зазвичай полюбляв сидіти де Керадел. Її батько вирушив кудись на яхті і сьогодні, напевно, вже не повернеться, сказала вона... Мені було цікаво, чи не подався він часом за новими жебраками, та я не сказав цього вголос.

Він поїхав до того, як я повернувся. І Дагут, поки я не сів до столу, я теж не бачив. Піднявшись до своєї кімнати, я не поспішаючи прийняв ванну і вдягнувся. Мені кортіло знайти потаємні двері, тож я приклав вухо до гобелену, але нічого не почув. До кімнати зайшов слуга і, вклонившись, повідомив, що вечеря готова. Цього разу він чомусь не назвав мене Повелителем Карнаку.

На Дагут була чорна сукня, вперше за весь час нашого знайомства. Досить проста, вона чудово підкреслювала її бездоганні форми. Дівчина виглядала стомленою. Ні, не розбитою та змарнілою, а такою, як морська квітка, яку викинуто на берег припливною хвилею і яка чекає нової хвилі, що віднесе її назад у море. Мені стало шкода Дагут. Вона підняла на мене очі, і в них теж була втома. Вона промовила:

– Алане, ти не заперечуєш, якщо сьогодні я говоритиму банальності?

У душі я посміхнувся, почувши це. Ситуація ставала більш ніж пікантною. Адже тільки про банальні речі нам і залишалося говорити. Решта тем були надто вибухонебезпечними. Я пристав на її пропозицію, відчуваючи, що не готовий до емоційних вибухів. Та попри це, я бачив, що з мадемуазель щось відбувається. В іншому разі, вона б ніколи не запропонувала такого. Можливо, її непокоїло, що я можу заговорити про чашу для жертвоприношень, а можливо, її засмутила моя розмова з де Кераделом. Безумовно, вона їй не сподобалася.

– Гаразд, нехай будуть банальності, – сказав я. – Якби мозок був іскрою, мій би сьогодні й сірника не запалив.

Навіть розмова про погоду потребуватиме від мене неабияких інтелектуальних зусиль.

Вона засміялася:

– То як тобі сьогоднішня погода, Алане?

– Таку погоду варто було б заборонити на законодавчому рівні.

– А що могло б її поліпшити?

– Наразі – ти.

Вона похмуро подивилася на мене і сказала:

– Хотіла б я, щоб це було так. Але стережися, Алане.

– Перепрошую, Дагут, – сказав я. – Повернемося до банальностей.

Вона зітхнула, потім посміхнулася – невже це та сама Дагут, яку я знав раніше, або мені здавалося, що знав, та Дагут з веж стародавнього Іса чи Нью-Йорка... чи із золотим серпом у руках...

Тож ми говорили на загальні теми, хоча іноді втрапляли у небезпечні пастки. Вишколені слуги нагодували нас вишуканою вечерею. Де Керадел, хай би ким би він був – чаклуном чи психіатром, непогано знався на винах. Та мадемуазель майже нічого не їла і не пила та здавалася якоюсь млявою. Відсунувши убік горнятко з кавою, я сказав:

– Напевно, зараз відплив, Дагут.

Вона одразу ж випросталася і запитала:

– Чому ти так кажеш?

– Не знаю. Та ти мені завжди нагадувала море. І я сказав це тобі того вечора, коли ми зустрілися. То, напевно, і твій настрій підіймається і падає, як морські хвилі.

Вона різко підвелася, її обличчя було блідим:

– Добраніч, Алане. Я втомилася. Сподіваюся, ти міцно спатимеш.

Вона вийшла настільки стрімко, що я не встиг їй відповісти. Чому ж вона так відреагувала на те, що я порівняв її з хвилями? Чому втекла? У мене не було відповіді на ці запитання. Годинник пробив дев'яту. Я ще хвилин двадцять посидів за столом. Весь цей час на мене своїми порожніми очима дивилися слуги. Зрештою, я підвівся, позіхаючи. Із сонною усмішкою на обличчі я звернувся до дворецького бретонською:

– Сподіваюсь, що цієї ночі я точно висплюся.

Він був одним із тих, хто йшли попереду жертв з факелами у руках. У відповідь слуга низько мені вклонився. Вираз його обличчя зовсім не змінився, тож я так і не втямив, чи зрозумів він справжнє значення моїх слів. Відтуливши переді мною завісу, він супроводжував мене довгим поглядом, поки я підіймався сходами до своєї кімнати.

На хвилину я зупинився у залі та визирнув у вікно. Небом пропливали прозорі хмари, тонким серпанком огортаючи місяць, який вже кілька ночей спадав. Ніч була дуже тихою, залитою примарним світлом. У просторій старовинній залі не видно жодних тіней. Не чути ані шарудіння, ані шепоту. Зайшовши до кімнати, я роздягнувся та ліг у ліжко. Було близько десятої.

Час тягнувся нестерпно повільно. Я вдавав, що сплю. Тоді сталося те, чого я очікував. Хтось нечутно з'явився у кімнаті, і я впізнав аромат Дагут. Вона стояла біля ліжка. Нахилившись до мене, сторожко дослухалася до мого дихання, а потім легеньким дотиком пальців, ніби крильцями метелика, торкнулася моєї шиї і зап'ястка, перевіряючи пульс. Зітхнувши, я перевернувся на інший бік і, здавалося, поринув у глибокий сон. Я відчув її дихання і поцілунок на своїй щоці. Це був точно не дотик пальців. Аромат безслідно зник. Та я знав, що перед гобеленом Дагут зупинилася, прислухаючись, постояла кілька хвилин, а потім почув, як щось тихенько клацнуло, і вона зникла, як і аромат.

Та попри це я дочекався, доки стрілки на моєму годиннику покажуть одинадцятку. Тільки тоді я підвівся, вдягнув штани для верхової їзди, сорочку, темний светр та взувся у спортивні туфлі. Дорога від будинку вела прямо до воріт, що охоронялися. Звідси до них було півтори милі. Я не був упевнений, чи стоїть хтось зараз на варті, тож вирішив, не доходячи півмилі до брами, повернути ліворуч, дістатися муру і йти вздовж нього до скелі, біля якої на мене мав чекати МакКенн. Щоправда, хазяїн готелю казав, що з води до неї не підібратися, та я не мав сумніву, що МакКенн щось вигадася. За півгодини я сподівався бути на місці.

Вийшовши у коридор, я навшпиньках підкрався до сходів і подивився вниз. У залі горіло тьмяне світло, але ніко-

го зі слуг видно не було. Спустившись сходами, я пішов до дверей. Їх на ніч не зачинили. Переступивши поріг і прикривши за собою двері, я пірнув у тіні рододендронів¹ і озирнувся навкруги.

Тут дорога повертала. На її узбіччі не було жодних кущів. Вітер розігнав хмари, і місяць світив надто яскраво. Але я міг сховатися за поворотом у тіні дерев, що росли обабіч дороги. Минувши поворот, я дістався рятівного прихистку. Зупинився там хвилин на п'ять, аби уважно роздивитися все довкола. Вікна будинку залишалися темними, з нього не лунало ані звуку, не було там помітно і жодного руху. Тож я рушив уперед.

Пройшовши трохи менше милі, я дістався вузької стежини, що повертала ліворуч. Шлях пролягав прямо, принаймні так мені здалося у світлі місяця. Стежка мала б вивести мене до скелі, ще швидше та з меншим ризиком. Тож я вирішив піти нею. Пройшовши кілька ярдів, я побачив, що дерева змінили кущі. Стежина тяглася далі, але кущі обабіч були надто високими і густими, затуляючи мені краєвид.

Деся за півмилі у мене з'явилося гостре відчуття, що за мною стежать. Неприємність відчуття посилювало те, що мені чомусь здавалося, що цей хтось дуже відразливий. Раптом я відчув його подих просто на своїй потилиці. Він позаду? Я різко обернувся і висмикнув з кобури пістолет.

Але за мною нікого не було. Стежина простягалася в далечину. І на ній ані душі.

Серце вистрибувало з грудей так, наче я пробіг не одну милю. Чоло та долоні спітніли, а до горла підкочувалася нудота. Насилу опанувавши себе, я пішов далі. Пістолета з рук не випускав. Зробивши з десяток кроків, я знову відчув, як щось непомітно підкрадається – ближче і ближче... швидше і швидше... та накриває мене. Лець не кинувшись навтьоки, я обернувся, але, як і попереднього разу, нічого не побачив, тільки безлюдну стежину.

Постійно озираючись, я продовжив іти вперед.

---

¹ Рододендрон, азалія, або червона рута – рід рослин родини вересових. Деякі види рододендронів іноді досягають висоти 30 м (прим. ред.).

Аж раптом я помітив, що у куцах обабіч стежини щось рухається, нечутно і скрадливо, здавалося, що в них щось пурхає в унісон з моїми кроками, спостерігає за мною та глузує з мене, я чув якийсь шарудіння, чийсь шепіт та нестерпний тоненький писк. Ноги тремтіли, нудота посилювалася, і з кожним кроком мені було все складніше і складніше приборкувати панічне бажання кинути пістолет, затулити очі долонями, аби нічого не бачити, і тікати світ за очі.

Нарешті стежина скінчилася. Крок за кроком, задкуючи, я йшов далі, шарудіння і писк затихли. Та у куцах і далі щось рухалося, і я знав, що за мною продовжують стежити. Обернувшись, я побачив, що опинився на краю галявини. Хоч би якою лиховісною вона виглядала вдень, та зараз, уночі, в тьмяному світлі місяця, що спадає, тут було просто моторошно. Вона виглядала жакливо примарною, а кущі, що раніше скидалися на скорчені людські тіла, зараз здавалися охопленими глибоким розпачем душами, навіки ув'язненими в цій порожнечі.

У мене не було іншого вибору, окрім як швидко проскочити галявину. Я не міг повернутися назад до того свисту та шарудіння в куцах. Тож я побіг навпростець до скелі.

Здолавши майже третину шляху, я почув собачий гавкіт. Звук долинав з боку будинку, і я мимоволі зупинився, дослухаючись. Ніколи раніше не чув, щоб пси так гавкали. Це безупинне завивання більше нагадувало невимовно скорботний плач, в якому вгадувався той самий нестерпний свист, який я вже чув у куцах. Це був плач порожнечі, яка огорнула галявину.

Я заляк, не в змозі поворухнутися. У роті пересохло, волосся стало сторч, наче наелектризоване. Виття чулося все ближче і ближче.

Зі стежини виринули якісь примари. Чорні у місячному світлі, вони скидалися на тіні людей. Але людей спотворених, що радше нагадували мерзенні карикатури, викривлені у майстерні Пекла. Вони були відразливими. Ці почвари розповзалися по всій галявині, перестрибуючи приземкуваті кущі. І весь час вони гелготіли, верещали та висвистували. Одна з них скидалася на потворну роздуту жабу. Вона підстрибнула до мене та перескочила через голову, видаю-

чи неприємний звук. Інша зачепила мене, рухаючись повз. Вона мала довгі, наче у приматів, руки, криві ноги, голову розміром з помаранч та тоненьку шийку. І це була зовсім не тіль, бо я відчув її дотик, легкий, наче павутина, наче крильця якоїсь комахи, наче імла. Від того доторку у мене залишилося відчуття, ніби мене забруднили, спашлюжили.

Гавкання собак ставало гучнішим, а разом з ним і тупіт копит дебелиого коня, що скакав галопом.

На галявину влетів могутній чорний огир. Шия витягнута вперед, грива розлітається на бігу. Верхи на ньому сиділа Дагут, її попелясто-золотаве волосся розвіював вітер, очі палали пурпуровим відьомським вогнем. Побачивши мене, вона підняла догори батога, закричала і натягла повіддя так, що кінь став цапки і затанцював на задніх ногах. Тоді вона знову закричала і вказала на мене. З-за коня з'явилася згряя величезних псів. Їх було з десятків чи навіть більше. Вони були схожими на стагхаундів... псів друїдів.

Вони котилися на мене чорною хвилею... і тоді я розгледів, що вони теж були тіннями, але в їхній суцільній чорноті виблискували червоні очі. Вони палали тим самим пекельним вогнем, що й очі Дагут. За ними верхи на коні мчала Дагут. Вона більше не кричала, її вуста спотворила гримаса люті, у неї було обличчя не жінки, а демона.

Собаки майже наздогнали мене, доки я стояв як укопаний та дивився просто їм в очі. Піднявши вгору пістолет, я вистрілив у Дагут. Та перш ніж я встиг натиснути на гачок вдруге, на мене накинута згряя тіней.

пси Дагут теж були матеріальні, так само, як і та істота, що торкнулася мене. Напівпрозорі, подібні до туману, проте матеріальні. Я аж захитався під їхнім натиском. Здавалося, вони були зіткані з чорної павутини. І місячне сяйво я бачив ніби крізь чорний серпанок, і образ Дагут верхи на чорному огирі посеред пустельної галявини теж розпливався перед очима, наче у чорному павутинні. Кинувши пістолет, я вирішив битися голіруч. Від дотику псів не відчувалося жорстокості, притаманній живим істотам, лише віяло крижаним холодом. Вони накинута на мене, вишкіривши пащеки, впилися мені в шию, пропікаючи своїми вогняними червоними очима. Здавалося, що

крізь їхні ікла у мене вливалася студінь, яка пронизувала до кісток. Сили залишали мене. Дихати ставало все важче. Руки і ноги задеревеніли від холоду. Тож спроби опиратися чорній павутині тіней ставали шодалі, то кволішими. У якийсь момент я впав на коліна, задихаючись...

Дагут зіскочила з коня і криком відігнала псів. Я подивився на неї та спробував підвестися. Її обличчя більше не кривилося гнівом, але і співчуття на ньому не було. В її очах, що різко контрастували з блідим лицем, палахкотів пурпуровий вогонь. Вона шмагнула своїм батогом по моєму обличчю:

– Це тобі тавро за першу зраду!

Вдарила знову:

– А це за другу!

Хльоснула втретє:

– І за останню!

Я не розумів, чому не відчуваю ударів.

Я не відчував взагалі нічого, все тіло залякло, наче холод стискав його зсередини. Потроху він підбирався до мозку, остуджуючи свідомість, заморожуючи думки.

– Підведись! – наказала вона.

Я повільно звівся на ноги. Вона вискочила на коня і веліла:

– Підними ліву руку.

Я зробив, як вона наказала, і моє зап'ястя опинилось у зашморгу її батога, наче в кайданах.

– Ти тільки поглянь! Нарешті мої гончаки ситі, – сказала вона.

Я повернув голову. Гончаки гасали по галявині, ганяючись за тіннями, які, нажахані, з вереском намагалися втекти від них, стрибаючи від одного куща до іншого. Але пси наздоганяли їх, валили на землі та безжально шматували.

– Зараз і ти долучишся до них! – промовила Дагут.

Вона покликала псів, і ті, облишивши своїх жертв, кинулися до неї.

Холод дістався до мого мозку. Думки були паралізовані. Я все ще міг бачити, але те, що було доступно моєму зору, вже не мало для мене жодного сенсу. Тепер мною керувала лише її воля.

Огир поскакав назад до стежини. Я побіг поруч з ним, прив'язаний батогом Дагут, як раб-утікач. Обернувшись, я

побачив за собою зграю тіней з палаючими червоними очима. Та мені було байдуже.

Моє тіло вже геть залякло, і єдине, що я розумів, це те, що я все ще біжу.

А потім і ця остання іскра свідомості згасла...

19. «ПОВЗИ, ТІНЬ!»

Мої рецептори повністю втратили чутливість, проте розум залишався чистим і ясним. Я почувався так, наче мене позбавили власного тіла. Напевно, крижана отрута, що сочилася крізь ікла гончаків, і досі діяла, тримаючи мене в заціпенінні. Та попри це, я все чітко бачив і чув.

Але єдиним, що я бачив, були зеленаві сутінки. Здавалося, що я опинився на дні океану, дивлюся вгору та намагаюсь розгледіти бодай щось крізь товщу застиглої кришталево чистої зеленої води. Я плавав у цих нерухомих морських глибинах, проте чув, як десь високо наді мною шепотять та співають хвилі.

Я почав підійматися, намагаючись дістатися поверхні та хвиль, що шепотіли і співали. Вони наспівували якусь дивну старовинну мелодію, пісню моря, що звучала ще задовго до появи першої людини... і спів цей супроводжувався передзвоном крихітних дзвіночків, який долинав з морських глибин... йому акомпанували арфи коралів, струни яких були забарвлені у пурпуровий, фіолетовий та яскраво-жовтий кольори.

Я підіймався все вище і вище, доки спів хвиль, передзвін дзвіночків та акорди арф не злилися в один звук... У голос Дагут.

Вона була поруч, співала, але я не бачив її. Я не бачив нічого, окрім зеленавих сутінок, що швидко тьмянішали. Яким же солодким та водночас безжальним був її голос... а в пісні не було жодного слова, окрім тягаря, яким вона налягала на мене...

Повзи, Тінь!
Спрагла Тінь!
Голодна Тінь!
Повзи, Тінь, повзи!

Я спробував заговорити, але не зміг; спробував поворухнутися, але мені не вдалося. А вона і далі продовжувала співати... все посилюючи тягар...

Повзи, Тінь!
Голодна Тінь
Наситишся, лиш коли я велю!
Спрагла Тінь,
Нап'єшся, лиш там, де я велю!
Повзи, Тінь, повзи!

Раптом до мене повернулося відчуття власного тіла. Спершу я відчув поколювання, потім почало здаватися, що все воно налилося свинцем, і зрештою мене накрила хвиля нестерпного болю. Я залишив тіло. Воно лежало на широкому ліжку на коротких ніжках у кімнаті, завішаній гобеленами та залитій рожевим світлом. Та мене воно не освітлювало, ледь торкалося ніг. На моєму обличчі виднілися три рожеві рубці – сліди від батога Дагут. Біля узголів'я стояла Дагут, оголена. Дві блідо-золотаві коси лежали на білих грудях. Я знав, що не помер, але Дагут не дивилася на моє тіло. Вона дивилася на мене... хай би ким я був... а я сидів скорчившись біля ніг свого тіла...

Повзи, Тінь... повзи... повзи...
Повзи, Тінь... повзи...

Несподівано кімната, моє тіло і Дагут розчинилися – по черзі. Я повз наосліп, у цілковитій темряві. Здавалося, ніби я рухався тунелем, бо згори, знизу та з обох боків мене щось оточувало; і в якийсь момент, коли я дістався його кінця, темрява почала розсіюватися.

Я вибрався з темряви й опинився на вершині великого каменя, біля самих мегалітів. Місяць висів низько над землею, і в його світлі вони здавалися чорними.

Порив вітру підхопив мене, як листок, і відніс ближче до мегалітів. Тоді я подумав: на що ж я перетворився, якщо мене відносить вітром? Я відчув обурення, гнів. Гнів тіні! – промайнуло у голові.

Я стояв біля одного з мегалітів. Він сам по собі був досить темним, та до нього притулилася ще темніша тінь. Це була тінь чоловіка, по коліна вгрузлого в землю. Довкола були такі самі мегаліти, і біля кожного з них теж стояла така сама тінь чоловіка... з ногами, що вгрузли у землю. Та, що була найближче до мене, сколихнулася, наче тінь від свічки, що стоїть на вітрі. Нахилившись до мене, вона прошепотіла:

– У тобі є життя! Виживи, Тінь, і врятуй нас!

– Я така сама тінь, як і всі ви... така ж сама... як же я можу врятувати вас? – прошепотів я.

Тінь біля мегаліта захиталася, почала тремтіти:

– У тобі є життя... вбий... вбий її... вбий його...

– Спершу... вбий... її... – прошепотіла тінь, що була позаду мене.

Раптом звідусіль прошелестіло:

– Убий... Убий... Убий...

Знову здійнявся вітер. Цього разу його порив кинув мене, наче тоненьку галузочку, на поріг Карну. Шепотіння тіней, прикутих до мегалітів, що стояли колом, стало пронизливим, ніби змагалося з вітром, який заніс мене до Карну... зводило бар'єр між мною та Карном... відтягало мене з галявини з каменями...

І враз Карн та мегаліти зникли, а з ними і місяць та звична місцевість. Я став тінню... у світі тіней...

Тут не було ані зірок, ані місяця, ані сонця. Все довкола огорнули сутінки. Весь цей тьмяний, попелястий та присмерковий світ. Я стояв сам-самісінький посеред широкої рівнини, в якій не було жодних вимірів – вона не мала ні кінця ні краю. Хоч би куди я поглянув, всюди бачив те саме, наче відображення на величезних екранах. Та я знав, що ця дивна місцина все-таки має виміри. Я був тінню – нематеріальною та розпливчатою. Але я все ще мав слух і зір, сприймав смак і дотик. Я переконався в цьому, коли, сплеснувши у долоні, відчув їх, а у роті з'явився гіркий присмак попелу.

Переді мною височіли примарні гори, що підпирали одна одну, наче гігантські пласти чорного нефриту, скидаючись на луску. Їх можна було розрізнити хіба що за відтінками чорного. Здавалося, що варто тільки простягнути руку – і я їх торкнуся, та я розумів, що вони надто далеко. Мої очі, чи зір, – не має значення, як називати те, що дозволяло мені бачити у світі тіней, – загострився. Я стояв по коліна у темній, примарній траві, всіяній маленькими квіточками, які мали б бути яскраво-синіми, а не блідо-сірими. А химерні лілії, які мали б бути золотими та червоними, хиталися на вітрі, подиху якого я не відчував.

Наді мною пролунав тонкий, жалібний та водночас солодкий передзвін. Над головою пролетіли тіні птахів, що прямували до гір. Вони пролетіли... та передзвін і досі лунав... перетворюючись на голос... голос Дагут.

... Повзи, Тінь! Голодна! Спрагла!

Мій шлях лежав до гір – птахи-тіні вказали мені його. Але раптом мене охопив бунтівливий настрій, і я подумав: не піду цією дорогою. Це ілюзія. Залишуся тут...

Безжальний голос Дагут наказував:

– Повзи, Тінь! Дізнайся, наскільки реальний цей світ.

І я рушив уперед, сутінковою травою до чорних гір.

За спиною почувся стукіт копит. Обернувшись, я побачив, як на мене мчить кінь-примара – могутній сірий бойовий кінь в обладунках. Вершник-примара на ньому був озброєний – то була тінь кремезного чоловіка з широкими плечима та міцною статурою, він не ховав обличчя за забралом, та з голови до ніг був закутий у кольчугу, на поясі в нього висіла бойова сокира, а за плечима виднівся довгий двосічний меч. Попри те, що кінь уже наздогнав мене, стукіт його копит був ледь чутним, наче перекоти далекого грому. Тоді я побачив, що далеко позаду озброєного вершника мчать інші вершники-примари, припавши до грив низькорослих конячок. Зупинившись, озброєний вершник подивився на мене. Його карі очі тьмяно виблискували:

– Чужинцю! Присягаюся нашою Володаркою, я не залишаю тих, хто відбився від решти, на поталу вовкам! Сідай, Тінь... сідай на коня!

Він простягнув руку та підхопив мене, посадовивши на коня позаду себе.

– Тримайся міцніше! – вигукнув вершник і пришпорив огира. Той відразу ж помчав уперед, і не встиг я зогледітися, як ми опинилися біля підніжжя гір. Побачивши попереду ущелину, він зупинився й озирнувся назад. Зробивши глузливий жест, засміявся:

– Тепер їм нас не наздогнати...

– Ніяк не втямлю, чому мій кінь такий знесилений, – пробуркотів він.

Тоді, повернувши до мене своє примарне обличчя, сказав:

– А, знаю... У тобі забагато життя, Тінь. Той, хто тебе відкидає, і досі... не помер. Тоді що ти тут робиш?

Він зняв мене з коня та обережно поставив на землю.

– Дивися! – він вказав на мої груди. Від них тягнулася тоненька срібна мотузочка, наче павутинка... тягнулася до ущелини, ніби вказуючи дорогу, якою я маю йти... здавалося, що вона виходить із самого серця... розмотується прямисінько з нього...

– Ти і досі живий! – у голосі тіні прозвучав жаль. – Отже, ти маєш відчувати голод і спрагу... доки не вгамуєш їх там, куди тебе приведе ця нитка. Напівтінь, мене сюди відправила відьма Береніс Азле з Лангедока. Та від мого тіла давно вже нічого не залишилося, тож тепер я служу їй тінню. Давно вже нічого не лишилося, кажу я, а це означає... але тут ніхто не слідкує за часом. Це сталося 1346 року за літочисленням нашого Повелителя. А в тебе?

– Десь шість століть по тому, – відповів я.

– Довго... як довго, – прошепотів він. – Хто відправив тебе сюди?

– Дагут з Іса.

– Королева тіней! Що ж, не тільки тебе одного. Вибач, Напівтінь, але далі везти тебе я не можу.

Раптом він ляснув себе по боках та аж затрясся від сміху:

– Минуло шістсот років, а у мене й досі є коханка. Вона стала тінню, зрештою, як і я. І я досі можу битися. Береніс, я вдячний тобі. Святий Франциск, змилуйся над нею, нехай їй буде не так спекотно у Пеклі, де вона, поза сумнівом, і перебуває.

Нахилившись, він ляснув мене по плечу:

– Та краще вбий свою відьму, напівbrate, якщо зможеш!

Він помчав в ущелину, а я пішов слідом за ним. Зовсім скоро вершник зник з поля зору. Чи довго я йшов, не знаю. Час, справді, не мав тут жодного значення. Нарешті я дістався кінця міжгір'я.

Чорні нефритові гори оточували садок з білими лілями. У центрі садка виблискував глибокий чорний ставок, в якому також плавали лілеї. Тільки ці були чорного, сріблястого та графітового кольорів. Він був обнесений стіною з чорного нефриту...

Саме тут я вперше відчув несамопитий голод, нестримну спрагу...

На чорному парасолі лежало семеро дівчат, сім блідих сріблястих тіней... вони були виняткової вроди. Оголені тіні... одна з них спиралася підборіддям на туманні руки, її очі сяяли блакиттю найчистіших сапфірів... інша сиділа, зануривши струнку ніжку у чорні глибини водойми... її волосся було чорнішим за воду, чорнішим за її хвилі, і таким же прекрасним... з темної імли волосся на мене дивилися смарагди зелених очей, і в них світилася надія...

Усі семеро підвелися та рушили до мене. Одна з них промовила:

– У ньому надто багато життя.

– Багато... проте недостатньо, – сказала друга.

– Йому необхідно втамувати голод і спрагу... а тоді побачимо, – підхопила третя.

– Хто відправив тебе сюди, Тінь? – запитала дівчина з сапфіровими очима.

– Білява Дагут. Дагут з Іса, – відповів я.

Вони аж відсахнулися:

– Тебе прислала Дагут? Тінь, ти не для нас. Йди собі далі.

...Повзи, Тінь!..

– Я знесилений. Дозвольте мені трохи тут перепочити, – почав благати я.

– У тобі забагато життя. Якби воно зовсім згасло, ти б не відчував утоми. Ніщо так не забирає сил, як життя, – промовила зеленоока дівчина.

– Життя тільки і приносить, що втому, – прошепотіла блакитноока.

– Все одно я відпочину. Я голодний і спраглий.

– Тінь, в якій забагато життя... тут тобі нічим підживитися... тут тобі немає чим вгамувати спрагу.

– Я питиму звідти, – промовив я, вказавши на ставок.

– Що ж, Тінь, спробуй, – засміялися вони.

Я ліг на живіт і хотів було занурити обличчя у товщу чорної води. Та варто було мені нахилитися, як її поверхня відступила. Вона віддалялася від моїх вуст... це була не вода, а її тінь... і мені не вдалося ковтнути ані краплини...

...Спрагла Тінь... нап'єшся там де я велю...

Голос Дагут!

– Дозвольте мені перепочити, – попрохав я дівчат.

– Відпочивай, – погодилися вони.

Я сів на краєчку стіни. Сріблясті дівчата відсунулися від мене і збилися до купи, взявшись за руки. Вони про щось шепотілися. Так приємно було відпочити, хоча спати зовсім не хотілося. Обхопивши коліна руками, я схилив голову до грудей. Самотність накрила мене, наче ковдрою, закутала, огорнула. Тоді до мене наблизилася дівчина з блакитними очима. Поклавши свою руку мені на плечі, вона нахилилася ще ближче:

– Коли вгамуєш голод... вгамуєш спрагу... повертайся до мене.

Не знаю, скільки часу я пролежав на тій стіні біля ставка, та коли врешті-решт піднявся, дівчата з тьмяного срібла зникли. Чоловік в обладунках сказав, що це місце не підвладне часові. Хотів би я, щоб його кінь мав достатньо сил довести мене туди, куди прямував він сам. Відчуття голоду та спраги ставало все нестерпнішим. Я знов ліг долілиць і спробував напиться зі ставка. Та ця примарна вода, вочевидь, була не для мене.

Щось тягнуло мене, поривало йти далі. Це була срібна нитка, що виблискувала живим світлом. Я вийшов з садка, прямуючи за нею...

Гори лишилися позаду. Тепер мій шлях лежав через безкраї болота. В кущах обабіч стежки, з якої небезпечно було звертати, ховалися тіні, що скрадалися за мною. Попри те,

що я їх не бачив, я відчував їхню мерзенність. Вони стежили за моїми рухами, і я розумів, що найменший хибний крок – і я опинюся в їхніх пазурах. Над болотом висів туман, сірий потойбічний туман, який ставав густішим, як тільки невидимі істоти починали крадькома підводитися і перебігати вперед, щоб зачаїтися в кущах біля стежки, чатуючи на моє наближення. Я відчував на собі їхній погляд: холодний, мертвий, лихий.

Пройшовши ще трохи, я побачив перед собою пагорок, порослий примарним листям папороті, в якому ховалися вже інші тіні, штовхаючи одна одну та збиваючись до купи. Вони рухалися слідом за мною, а я крокував далі повз ефемерні чагарі. Відчуття самотності посилювалося з кожним кроком, а голод і спрага стали настільки нестерпними, що перетворилися на тортури.

Минувши болото, я вийшов на тьмяний путівець, який дуже швидко став широкою дорогою, що тяглася крізь безкрайню хмарну рівнину, час від часу завертаючи вбік. Тіні зустрічалися і тут... та цього разу це були тіні чоловіків та жінок, старих і молодих, дітей та тварин... та жодна з них не мала нелюдського чи неземного вигляду. Здавалося, що всі вони зіткані з густого туману... з морозного туману. Вони переходили з одного боку дороги на інший, ледь пленталися або швидко крокували, в розпачі зупинялися і стояли... поодинокі та групами. Минаючи їх, я відчував на собі їхні погляди. Здавалося, що тут зібралися тіні людей усіх часів і народів. Тут був худорлявий єгипетський жрець з котом-примарою на плечі, що постійно вигинав спину та безгучно зашипів на мене... три римські легіонери, голови яких щільно облягали темні округлі шоломи... проходячи повз когось, вони щоразу здіймали догори свої примарні руки у давньому вітальному жесті... були і грецькі воїни з шоломами, прикрашеними пір'ям, та примарні жінки, яких несли на ношах такі ж примарні раби... зустрілася мені й група маленьких чоловіків, що їхали верхи на маленьких поні, з-за спин чоловіків стирчали луки, а їхні очі скоса зиркали на мене... була серед них і тинь дитини, що підбігла до мене, протягнувши свої рученята до тоненької ниточки, що вела мене... тягнула... але куди?

Дорозі не було видно кінця. Що довше я йшов, то більше тіней з'являлося на моєму шляху, причому більшість із них прямувала в тому самому напрямку, що і я. Зненацька праворуч від мене, на туманній рівнині, замехтіло бліде світле... примарне, потойбічне... наче вогні святого Ельма, вогні тих, хто помер... що світилися серед мегалітів...

Виявилося, що це був півмісяць, який розпростерся над рівниною, наче гігантська брама. Він відкидав стежину попелястого світла, до якої з дороги почали стікатися люди-примари. Але не всі. Одна з них зупинилася біля мене, вагаючись. Це була тінь чоловіка міцної статури, у гостроверхому потріпаному капелюсі, вдягнутого у плащ, що розвіювався на вітрі, якого я не відчував. Натомість його дебеле тіло цей вітер, здавалося, рвав на шматки.

– Пожирач тіней їсть з повної миски, – прошепотів він.

– Пожирач тіней? – ледь чутно перепитав я.

Я відчув на собі його пильний погляд. Він відповів голосом, який шелестів, як отруйне листя, що гніє:

– Ех... невинна душа! То ти тільки-но з'явився у цьому, сповненому пристрастей, світі! І ти ніколи не чув про Пожирача тіней? Ех-ех... але він – єдино можливе втілення смерті для нас, і ті, хто вичерпав свою енергію, йдуть до нього. Ви прямуєте за ними, навіть не усвідомлюючи цього, адже він ще не проявив себе на повну потугу. Дурні! – з лихою насмішкою прошепотів він. – Їм би варто навчитися, так само, як колись зробив я, знаходити їжу там, звідки вони прийшли. Не їжу у вигляді тіней... ні, ні, ні... чисту плоть, тіло і душу... душу, ха-ха-ха!

Примарна рука спробувала схопити блискучу нитку та відразу ж відсмикнулася, ніби обпечена... величезна тінь корчилася і звивалася від болю. В її голосі, що скидався на шарудіння листя, зазвучали благальні нотки:

– Ти йдеш на свою весільну учту... до свого шлюбного ложа. На столі у тебе буде багато чудових наїдків... плоть, кров і душа... життя. Візьми мене із собою, молодий... візьми. Я можу навчити тебе стільком речам! І за це прошу лише кілька крихт з твого столу... лише малесеньку часточку твоєї нареченої...

Перед півмісяцем щось юрмилося, щось згущувалося на його блискучій поверхні... бездонні чорні тіні формували малюнок велетенського обличчя, що не мало чітких рис. Хоча деякі, власне, були. На ньому виділялися два отвори, схожі на очі, крізь які лилося люмінесцентне світло. Вимальовувався і широко роззявлений рот, що теж на мав виразних обрисів. Звивиста стрічка мертвотного світла висовувалася з нього, як язик. Цей язик злизав поближні тіні та затягнув їх до пащі. Вуста зімкнулися, а потім розтулилися, і язик висунувся знову...

– О, мій голод! О, моя спрага і мій голод! Візьми мене із собою, молодий, до своєї нареченої. Я можу навчити тебе стільком речам за таку невелику ціну...

Я від душі зацідив невгамовній тіні та побіг геть від її нестерпного шепотіння. Я біг, затуляючи очі руками-тінями, щоб не бачити цього жахливого примарного обличчя.

...Голодна Тінь... наситишся лиш коли я велю. Спрагла Тінь... нап'єшся лиш там, де я велю!..

Цієї миті я все зрозумів. Зрозумів, куди привела мене срібна нитка. Я смикнув за неї своїми руками-тінями, та не зміг розірвати. Я спробував побігти назад, в інший бік, але вона не дозволяла зробити й кроку, невблаганно повертаючи назад.

Тепер я зрозумів, що мала на увазі та лиха тінь, яка казала... що я прямую до місця, де зможу втамувати голод і спрагу... до свого весільного столу... до своєї нареченої...

Хеден!

Її тіло, кров і життєва сила мали втамувати мій голод та спрагу.

Хелен!

У світі тіней посвітлішало. Він став прозорішим. Величезні темні тіні розчинилися в ньому, а разом з ними зникла і сама галявина.

Я опинився у якомусь старому будинку. Тут були Хелен, Білл, МакКенн і ще один не знайомий мені чоловік – худорлявий, смаглявий, з видовженим аскетичним обличчям і сніжно-білим волоссям. Стривайте-но... це ж, напевно, Рікорі...

Як довго я був у долині тіней?

Їхні голоси долинали до мене низьким гудінням, а слова здавалися нерозбірливим шурхотом. Мені було байдуже,

про що вони говорять. Вся моя увага була зосереджена на Хелен. Я страшенно жадав її, вмирав від спраги за нею... я мав напитися нею, насититися нею...

Та якщо я зроблю це, вона помре – подумав я.

Нехай... я мав втамувати спрагу і голод – промайнула друга думка.

Вона різко підвела голову. Я знав, що вона відчуває мою присутність. Обернувшись, Хелен подивилася прямісінько на мене. Вона бачила мене... Я знав, що бачила. Її обличчя зблідло... на ньому відбився жаль. Бурштиново-золотаві очі потьмянішали, сповнившись люттю. В них можна було побачити цілковите розуміння всього, що відбувається... тоді вони засвітилися ніжністю. Вона випнула маленьке округле підборіддя, а червоні уста, що нагадували мені про стародавніх жінок, набули незбагненої форми. Підвівшись, вона щось сказала рещті. Я бачив, як вони теж підвелися, недовіжливо дивлячись на неї, та обвели очима кімнату, немов у пошуках чогось. Усі, окрім Рікорі, який дивився прямо на неї. Його жорстке обличчя пом'якшало. Цієї миті в гудінні їхніх голосів я став розрізняти слова. Я почув, як Хелен каже:

– Я здолаю Дагут. Дайте мені годину. Я знаю, що роблю.
– Її обличчя почервоніло. – Повірте мені, я знаю.

Я побачив, як Рікорі нахилився та поцілував її руку. Він підняв голову, і я помітив, з якою незворушною впевненістю він подивився на неї...

– Я знаю, ти переможеш, Мадонно... та якщо програєш, можеш бути певна: я помщуся.

Вона вийшла з кімнати. А я тінню поповз за нею.

Піднявшись нагору, вона зайшла до іншої кімнати. Увімкнула світло і зачинила за собою двері. Підійшла до вікон, засунула штори. Тоді простягла до мене руки:

– Ти чуєш мене, Алане? Я бачу тебе... твій силует ледь видно, проте тут він чіткіший, ніж знизу. Ти мене чуєш? Якщо так, підійди до мене.

Моє тіло тремтіло від бажання... бажання насититися нею, напитися нею. Та в моїй голові лунав голос Дагут. Він велів виконувати її накази – наситишся й нап'єшся лиш коли я велю.

Я знав, що відчуття голоду і спраги тільки посилюватиметься, і Дагут не випустить мене зі свого полону, доки я їх не вгамую. Зробити це я міг тільки з Хелен. Тільки її життя могло вгамувати мій голод і спрагу. Щоб з'ївши, випивши її... я вбив її.

– Я чую тебе, – прошепотів я.

– І я тебе чую коханий, йди до мене.

– Не зараз. Відчуття голоду і спраги до тебе мають стати нестерпними... і коли я прийду до тебе, ти помреш.

Вона загасила світло, підняла руки і розпустила волосся, його багряно-золотаві пасма впали на плечі, огорнувши її до пояса. Хелен запитала:

– Що змушує тебе триматися на відстані? Від мене, від тієї, хто кохає тебе... від тієї, кого кохаєш ти?

– Дагут... і ти це знаєш.

– Ні, не знаю, коханий. Це неправда. Ніхто не може втримати тебе від мене, якщо ти по-справжньому кохаєш мене, і якщо тебе кохаю я. І те, й інше – щира правда... благаю, підійди ближче, коханий... візьми мене.

Я нічого не відповів, не міг промовити ані слова. І наблизитися до неї теж не міг. Відчуття голоду ставало все нестерпнішим, спрага несамовитою.

Вона благала:

– Алане, думай тільки про це. Думай тільки про те, що ми кохаємо один одного. Про те, що ніхто не може втримати нас одне від одного. Тільки про це. Зрозумів?

– Так, – прошепотів я і спробував думати тільки про це, тоді як голод і жага її... її життєвої сили... наче два зголоднілі пси, намагалися зірватися з ланцюга.

– Любий, ти бачиш мене? Добре бачиш? – запитала вона.

– Так, – прошепотів я.

– Тоді подивися сюди... і підійди до мене, – промовила вона.

Вона знову підняла руки і вислизнула із сукні, зняла взуття та панчохи, шовкова сорочка ніжно сповзла додолу. Хелен стояла прямо переді мною, така гарна, така жадана, така земна. Відкинувши назад волосся, оголила свої білі груди... її очі були схожі на золоті озеречка, сповнені кохання, в яких не було ані краплі сорому...

– Візьми мене, коханий! Їж, пий мене!

Я напружився, намагаючись розірвати кайдани, що стримували мене, напружився, наче душа, що прагне потрапити з пекла до воріт раю і відчинити їх.

– Вона не має над тобою влади. Ніхто не розлучить нас... йди до мене, коханий.

Кайдани впали... Я опинився в її обіймах...

Попри те, що я був тінню, я відчував дотик її м'яких долонь... відчував тепло її грудей, які притискали мене до себе все сильніше і сильніше... відчував її гарячі поцілунки на своїх примарних вустах. Ми злилися в одне ціле. Я їв її, пив з неї... пив її життєву силу... і відчував, як ця сила виповнює мене... розтоплює крижану отруту примарних псів...

Звільняє мене від примарних кайданів...

Звільняє від Дагут!

Я стояв біля ліжка і дивився на Хелен. Вона лежала переді мною, бліда і виснажена, напівприкрита своїм золотаво-рудим волоссям... Невже вона померла? Невже Дагут перемогла?

Я притулився вухом до її грудей, аби послухати серце, але не почув його биття. Мене переповнювали такі любов і ніжність, яких я ніколи раніше не відчував. Вони вихлюпувалися з мене, огортаючи Хелен. У голові промайнуло: «Таке кохання має бути сильнішим за смерть... воно має повернути їй життя, яке я в неї відібрав...»

Та я і досі не чув биття її серця...

А потім за коханням та ніжністю мене накрило хвилею розпачу. Слідом за нею накопалося почуття лютої ненависті, що вражала своїм холодом більше за отруту примарних псів.

Почуття ненависті до Дагут.

Ненависті до чаклуна, який звався її батьком.

Невгамовної, нестримної, безжалісної ненависті до них обох.

І ця ненависть посилювалася.

Вона злилася з життєвою силою, яку я відібрав у Хелен. Дала мені крила. На них я кинувся геть... геть від Хелен... назад у світ тіней...

А коли прокинувся... від тіні не лишилось ані сліду.

20. ОСТАННЯ ЖЕРТВА

Я лежав на широкому низькому ліжку у завішеній гобеленами кімнаті. Старовинна лампа заливала її тьмяним рожевим світлом. Це була кімната Дагут, в якій вона перетворила мене на тінь. Мої руки лежали схрещені на грудях, зап'ястя були зв'язані. Піднявши їх угору, я побачив, що вони міцно закуті у відьомські кайдани – пасмо блідо-золотавого волосся Дагут. Я розірвав його. Мої ноги теж були зв'язані таким самим пасмом. Вивільнивши їх, я зіскочив з ліжка. На мені був одяг з білої бавовни, схожий на той, в який я був одягнений під час обряду жертвоприношення. Я з відразою зірвав його із себе. Над столиком біля ліжка висіло дзеркало. Я помітив, що три сліди від батога Дагут на моєму обличчі вже не були такими яскраво-червоними.

Як довго перебував я у світі тіней? Достатньо для того, щоб Рікорі встиг повернутися, та наскільки довше? Але ще важливішим було зрозуміти, скільки часу минуло від нашої зустрічі з Хелен? На годиннику було близько одинадцятої. Та я не був упевнений, що це та сама ніч. Відтоді могло минути кілька днів. Час у світі тіней плине інакше. Здавалося, що я подолав неабияку відстань, однак Хелен зустрів біля воріт де Керадела. Я був впевнений у тому, що та старовинна кімната – у будинку, де зупинився МакКенн.

І вочевидь, Дагут зовсім не очікувала на моє повернення, принаймні не так швидко. Похмуро згадав, що я завжди дещо випереджав події, принаймні так вважали Дагут та її батько... Ще похмуріше згадав, що жодного разу не скористався цим. Хай там як, але все це могло свідчити про те, що її темні знання не були повними – зрештою, жодна з її тіней-шпигунок не повідомила про те, що мені вдалося втекти... вона і досі вважала, що я перебуваю під дією її магії, і досі підвладний її волі, що її накази і надалі стримуватимуть мене, аж доки моя жага до Хелен не стане настільки сильною, що вб'є її...

Та це також не давало жодних гарантій того, що Дагут не досягла своєї мети... що втамувавши свою спрагу зарано, я не вбив Хелен... можливо, вона і досі жива?

Ця думка п'янила, як міцне вино. Я підійшов до дверей і побачив, що вони замкнуті на масивні засуви зсередини. Та хто міг зробити це, якщо в кімнаті окрім мене нікого не було? Звичайно... я був в'язнем Дагут, і навряд чи їй хотілося, щоб бодай хтось торкався мене, коли її не було поруч. Тож вона замкнула двері і скористалася таємним виходом з кімнати. Вочевидь, вона подумала, що зв'язаними руками мені їх не відчинити. Тихенько відсунувши засуви, я спробував відчинити двері. Вони були не замкнуті. Обережно та повільно відкривши їх, я зупинився на порозі, вдивляючись у залу, прислухаючись.

У цей момент я вловив тривогу, сум'яття, страх старого будинку. Його переповнював страх. І лють. Це відчуття йшло не тільки з примарної зали – ним був перейнятий весь будинок. Мені раптом здалося, що будинок сприймає мою присутність і всю свою увагу зосереджує на мені... ніби відчайдушно намагаючись розповісти, що саме так його непокоїть, змушує лютувати і боятися.

Враження від того, що я відчув, було настільки сильним, що я зачинив двері, засунув один засув і завмер, притиснувшись до них спиною. В кімнаті не було ніяких тіней, тут було безпечно, тьмяне рожеве світло заливало кожен закуток...

Але дух будинку дістався і сюди, намагаючись пояснити мені, чим він так стурбований. У мене було таке відчуття, наче збунтувалися душі всіх тих, хто колись тут жив, кохав та помер... вжахнулися тим, що мало от-от статися... чимось нестерпно огидним... чимось лихим за своєю природою, що зароджувалось у цьому старому будинку... тим, чому вони неспроможні запобігти... і тепер благали мене покласти край цьому злу.

Будинок дрижав. Судомо здіймалася з його підмурівка і пронизувала кожен камінь, кожну дерев'яну балку. Раптом відчуття тривоги зникло, здавалося, що воно повернулося назад до джерела цього дрожу. Будинок знову здригнувся. Цього разу сильніше – так, що хвиля дісталася дверей моєї кімнати. Судомо ставала все потужнішою, поступово пере-

творившись на безперервне двигіння, в такт з яким скрипіли та стогнали давні балки. Вдалечині прокотився ритмічний гуркіт.

Усе замовкло, старий будинок ще раз стрепенувся, потім затих, тоді знову заскрипіли дерев'яні балки. І знову запала мертва тиша... мене оточили привиди старого будинку, розлучені, гнівні, охоплені панічним страхом, вони кричали, благали, щоб я їх почув... зрозумів їх.

Та я їх не розумів... Підійшов до вікна і визирнув. Стояла темна, нестерпно спекотна ніч. Десь на овиді спалахнула блискавка, і пролунав далекий гуркіт громовиці. Я похапцем оглянув кімнату, сподіваючись знайти бодай якусь зброю, та марно. Я хотів дістатися своєї кімнати, перевдягнутися і відшукати Дагут з де Кераделом. Я не знав, що саме збирався з ними робити, коли знайду, але був рішуче налаштований покінчити з їхніми чаклунськими ритуалами. Тепер усе стало зрозуміло. Принаймні, стосовно того, було це ворожбитство чи навіювання. Ці люди були цілком реальним втіленням зла, що володіли темною мудрістю, використовуючи її з лихими намірами... таким людям не місце на землі... окрім цього, вони невпинно наближалися до якогось апогею, що міг мати катастрофічні наслідки, і їм за всяку ціну необхідно було завадити це зробити...

Привиди будинку стихли – нарешті я зрозумів, що вони намагалися мені сказати. Вони мовчали, але відчуття страху й досі не залишало їх, і духи спостерігали за мною. Я підійшов до дверей. Якийсь незбагнений порив змусив мене підняти білий одяг і накинути його на себе. Переступивши поріг, я увійшов до зали. Вона була сповнена тінями, та я не звертав на них уваги. Зрештою, я і сам встиг побувати тінню. З кожним кроком я відчував, як вони юрмляться довкола мене, повзуть за мною. І тоді я зрозумів, що тіні налякані не менше за старий будинок... вони бояться чогось невідворотного й жахливого, що чекає на них... привиди благали не допустити цього...

Десь унизу звучали голоси. Один із них, що належав де Кераделу, повнився люттю, а інший, Дагут, був насмішкуватий, але в ньому відчувалася загроза. Я підійшов до сходів. Тьмяне світло ледь освітлювало нижню залу. Голоси

долинали з вітальні. Не було жодних сумнівів в тому, що ці двоє сваряться. Та я не міг розібрати їхніх слів. Тихенько прокравшись сходами вниз, я сховався за однією з масивних завіс, які затуляли вхід до кімнати.

Я почув слова де Керадела. Він сказав уже рівним голо-
сом:

– Кажу тобі, справа наближається до кінця. Лишилося принести останню жертву... за неї я візьмусь сьогодні ж. І для цього ти мені не потрібна, доню. У тобі не буде жодної потреби і тоді, коли все це скінчиться. І ти нічого не можеш з цим вдіяти. Результату, якого я прагнув усе своє життя, майже досягнуто. Так мені сказав... він. Він... проявиться у всій своїй силі і зійде на трон. А я, – голос де Керадела сповнився марнославства і небувалого блюзнірства, – я сидітиму поруч. Він... обіцяв мені. Темна сила, яку людство протягом століть невтомно шукало по всьому світу, сила, якою майже вдалося заволодіти атлантам і якою Іс навчився жити з Карну, сила всього середньовіччя, яку так складно відшукати, – вся вона буде у моїх руках. Цілком і повністю. Вся її непереможна міць буде моєю. Існує ритуал, про який ніхто ніколи не чув... І Він... Він показав мені його. Ні, Дагут, ти мені більше не потрібна. Та я не хочу втрачати тебе. І окрім цього... Йому... Йому ти подобаєшся. Але тобі доведеться за це заплатити.

Запала тиша, а потім я почув, як Дагут спокійно запитала:

– І яка ж ціна, батьку?

– Кров твого коханця.

Він чекав на її відповідь, так само, як і я, але Дагут мовчала. Тоді де Керадел продовжив:

– Мені вона не потрібна. Я витиснув із жебраків усе, і мені цього вистачить, ще й з надлишком. Та його кров збагатила б жертву і прислужилася... Йому. Так він сказав. Вона б посилила його матеріалізацію. І... Він попросив її.

– А якщо я відмовлюся? – повільно запитала вона.

– Це не врятує його, доню.

Де Керадел, не дочекавшись відповіді Дагут, промовив, удаючи подив, від якого віяло чимось лихим:

– Дагут з Іса знову вагається, обираючи між власним батьком і коханцем! За цим чоловіком борг, доню. І досить

давній, бо ж саме заради одного з його прашчурів твоя прародичка зрадила свого батька. Чи то була ти, Дагут? виправити цю прикру помилку – мій обов'язок, інакше все повториться знову.

Вона тихенько запитала:

– А якщо я відмовлюся, що зі мною станеться?

Він засміявся:

– Звідки ж мені знати? Зараз мене стримують батьківські інстинкти. Та коли я поруч з... Ним... Я не усвідомлюю, що ти для мене означаєш. Можливо, нічого.

– В якому образі Він постане? – запитала Дагут.

– У будь-якому чи відразу в усіх. Він може набути будь-якої форми. Та він точно не постане у вигляді несформованої чорної маси, яку змалювала пересічна уява тих, хто викликав... Його... з Карну. Ні, ні, Дагут, Він навіть може прибрати образу твого коханця. Зрештою, чому б і ні? Ти подобаєшся Йому, доню.

Від цих слів кров захолола у моїх жилах, а почуття ненависті до нього стисло скроні, мов розпеченими залізними лещатами. Я зібрав усі свої сили, щоб вистрибнути з-за завіси та вчепитися в його горлянку, але тіні зупинили мене, прошепотівши в унісон з привидами старого будинку:

– Ще рано! Ще рано!

– Будь розумницею, доню. Цей чоловік завжди зраджував тебе. І зрештою, хто ти разом зі своїми тіннями? І ким була мадам Меділіп зі своїми ляльками? Діти. Діти бавляться іграшками. Тіннями та ляльками! Час розпрощатися з дитинством, доню, дай мені кров свого коханця, – промовив де Керадел.

– Дитина! Та я взагалі не пам'ятаю, коли почувалася дитиною! – вигукнула Дагут.

Де Керадел нічого на це не відповів. Вона трохи помовчала, а потім спокійно сказала:

– Тобі потрібна кров мого коханця? Що ж, тоді знай – ти не отримаєш її.

Я почув стук перекинутого стільця. Лець відтуливши завісу, я спробував роздивитися, що там відбувається. Де Керадел стояв біля столу, пропікаючи Дагут своїм поглядом. Але тіло і обличчя, які я побачив, не належали тому де

Кераделу, якого я знав. Його очі з блідо-блакитних перетворилися на... чорні, сріблясте волосся стало темним, а тіло збільшилося... він простягнув до Дагут довгі руки з гострими кігтями.

Вона жбурнула щось на стіл між собою і ним. Я не міг розгледіти, що саме то було, але побачив, як воно сліпучою хвилею покотилося прямо до нього. Він відсахнувся і затремтів. Його очі знову стали блакитними, але налилися кров'ю. Тіло зменшилося.

– Стережися, батьку! Ти поки ще не сидиш на троні поруч з... Ним. А я і досі з моря, батьку. Тож стережися!

У цей момент я почув, що ззаду хтось шаркає ногами. Обернувшись, я побачив біля себе дворецького зі скляним поглядом. Тільки-но він зібрався вклонитися мені, як його погляд став ясним. Він кинувся на мене і роззявив рота, збираючись забити на сполох. Та перш ніж встиг видати бодай звук, я схопив його руками за шию, пальцями міцно стис горлянку, а коліном садонув у пах. З несамовитою силою, якої ніколи раніше не відчував, я відірвав його від підлоги, тримаючи за шию. Він обвив мою талію своїми ногами, а я різко вдарив його головою у підборіддя. Щось хруснуло, і його тіло обм'якло. Затягнувши назад до зали, я безшумно поклав його на підлогу. Коротка сутичка відбулася в абсолютній тиші. Його скляні очі дивилися прямо на мене. Обшукавши його, я намацав на поясі футляр для зброї. В ньому лежав довгий, вигнутий та гострий, як бритва, ніж.

Тепер я був озброєний. Затягнувши тіло під широку канапу, я прокрався назад до вітальні та зазирнув за завісу. Але в кімнаті вже нікого не було. Де Керадел і Дагут зникли.

Я зробив крок назад, знову сховавшись за тканиною завіси. Тепер я розумів, чого так боялися привиди старого будинку. Зрозумів, чому він здригався. Підземелля з жертвами було зруйновано. Воно виконало свою місію. Як там сказав де Керадел? «Я витиснув із жебраків усе», і цього йому було більш ніж достатньо для останнього ритуалу. Безглузда фраза спала на думку: «Він чавить виноград гніву у винній діжці...» Можливо, не такою вже й безглуздою вона була... Я подумав: де Керадел уже приготував

напій для Володаря Карну. І туди лишалося додати моєї крові, але Дагут відмовилася це робити!

Але я не відчував до неї вдячності. Для мене вона була павучихою, яка вірила, що комаха надійно застрягла в її павутинні, і опиралася спробам іншого павука відібрати її. От і все. Але комаха вирвалася з цих тенет і нічим їй не завдячувала. І якщо моя ненависть до Керадела лише міцнішала, то до Дагут не ставала слабшою.

Хай там як, але те, що я почув, змінило мої плани щодо помсти. Почала вимальовуватися чітка картина. Тіні помилялися. Не можна дозволити Дагут померти першою. Я мав кращий план... його мені підкинув Повелитель Карнаку, який, як вважала Дагут, помер на її руках... і він відправив мене, як колись дуже давно сам себе, у стародавній Іс.

Я піднявся нагору. Двері до моєї кімнати були відчинені. Я сміливо увімкнув світло.

Переді мною, біля ліжка, стояла Дагут.

Вона усміхнулася, але її очі не були усміхненими. Дагут почала наближатися до мене, я виставив перед собою ніж. Вона зупинилася і засміялась. Але її очі не сміялися:

– Коханий, ти такий невловний. У тебе справжній дар зникати.

– Ти вже казала мені про це, Дагут. І... – я торкнувся своєї щоки, – не один раз.

Її очі зволожилися, погляд затуманився, по щоках покоїлися сльози:

– Мені є за що просити у тебе вибачення, але так само є й тобі, Алане!

Що ж, тут вона мала рацію.

...Стережися... стережися Дагут...

– Звідки у тебе ніж, Алане?

Її цілком прагматичне запитання повернуло мене до реальності. Я відповів так само прагматично:

– Я взяв його у чоловіка, якого вбив.

– А мене ти теж уб'єш, якщо я підійду ближче?

– Чому б і ні, Дагут? Ти перетворила мене на тінь і відправила у світ тіней, і я добре засвоїв цей урок.

– Який урок, Алане?

– Бути безжалісним.

– Та я не безжалісна, Алане, інакше тебе б тут не було.
– Я знаю, що ти брешеш, Дагут. Не ти скинула з мене кайдани.

Вона сказала:

– Я не це мала на увазі... і я не брешу... я хочу випробувати тебе, Алане... Вона почала повільно наблизитися. Я тримав ніж напоготові. Дагут продовжила:

– Можеш убити мене, якщо хочеш. Не так вже мені й хочеться жити. Ти – єдине, що мене тут тримає. Якщо ти не кохатимеш мене – вбий.

Вона була зовсім близько, настільки, що лезо ножа торкнулося її грудей. Дівчина промовила:

– Устроми його – і покладемо цьому край.

Я опустив руку.

– Я не можу вбити тебе, Дагут!

Її погляд злагіднів, а обличчя осяяла ніжність, та спершу на ньому промайнув вираз торжества. Вона поклала руки мені на плечі, поцілувала мої шрами, промовляючи:

– Цим поцілунком я пробачаю тобі... і цим пробачаю... і цим...

Її вуста наблизилися до моїх:

– А тепер ти поцілуй мене, Алане, і скажи, що цим поцілунком ти пробачаєш мені.

Я поцілував її, але цих слів не вимовив і ножа з рук не випустив. Зрештою, я так і не зміг пробачити їй.

Вона припала до мене, тремтячи всім тілом, і прошепотіла:

– Скажи це... скажи це...

Я відштовхнув її від себе і засміявся:

– Навіщо тобі моє прощення, Дагут? Чому тобі так кортить, щоб я пробачив тобі, перш ніж твій батько вб'є мене?

– Звідки ти знаєш, що він збирається вбити тебе? – запитала вона.

– Я чув, як він говорив про це, роблячи тобі скромну пропозицію націдити для нього моєї крові. Коли торгувався з тобою за мене. Коли обіцяв знайти мені заміну, яка набагато більше задовольнить тебе... – Я знову засміявся. – Хіба це дійство неможливе без мого прощення?

У Дагут перехопило подих:

– Якщо ти чув цю розмову, то ти, напевно, знаєш і те, що я відмовила батьку.

Я збрехав:

– Ні, цього я не чув. Я був зайнятий твоїм слугою, якого довелося вбити. А коли нарешті звільнився і збирався продовжити підслуховувати, власне кажучи, повернувся, щоб перетяти твоєму батькові горло, перш ніж він вчинить так само зі мною, ви обидва зникли. Я подумав, що ви домовилися. Батько і донька возз'єдналися заради спільної справи – підготувати жертвну тушку, себто мене, Дагут, і накрити весільні столи. Як завбачливо!

Від моїх слів Дагут здригнулася; її обличчя сполотніло. Задихаючись, вона промовила:

– Ми ні про що не домовилися. Я б не дозволила йому заволодіти тобою.

– Чому?

– Тому що кохаю тебе, – відповіла вона.

– Але навіщо тобі моє вибачення?

– Тому що кохаю тебе. Хочу забути про минуле. Почати все з чистого аркуша, з тобою, коханий...

Мене охопило дивне відчуття дежавю. Здалося, що все це вже відбувалось зі мною раніше, у найменших деталях, і я чув ті самі слова, я згадав, що бачив це уві сні про стародавній Іс, звичайно, якщо це був сон. І зараз, так само, як і тоді, вона жалібно та відчайдушно шепотіла:

– Коханий, ти не віриш мені! Що я маю зробити, аби ти повірив?

– Ти маєш обрати: або батько, або я, – відповів я.

– Але я вже зробила свій вибір. Я казала тобі про це... – промовила вона і знову повторила:

– Що я маю зробити, щоб ти мені повірив?

– Припини його чаклунські ритуали.

– Я не боюся його. І більше не боюся того, кого він викликає, – з презирством сказала вона.

– Але я боюся. Ти маєш покласти цьому край, – наполягав я.

Зіниці Дагут розширилися. Якийсь час вона замислено дивилася на мене. Тоді повільно промовила:

– Для цього існує лише один спосіб.

Я мовчав.

Вона підійшла ближче і зазирнула мені в очі, притягнувши мою голову до себе:

– Якщо я зроблю це... ти пробачиш мені? Ти кохатимеш мене? І ніколи не покинеш... як зробив це колись... дуже-дуже давно, в Ісі... тоді, коли мені вже доводилося обирати між тобою і батьком?

– Я пробачу тобі, Дагут. І до смерті не залишу тебе.

І я не брехав. Але з усіх сил намагався не видавати своїх намірів, благаючи, щоб вона не прочитала моїх думок. І знову, так само, як і тоді в Ісі, я стиснув її в обіймах... її уста і тіло були такими принадними, так вабили мене, що я почав відчувати, як моя рішучість слабшає... Але життєва сила, якою наділила мене Хелен, була неблаганною, безжальною, непримиренною... у ній нуртувала така ненависть до Дагут, яку може відчувати тільки одна жінка до іншої, що кохає того ж чоловіка...

Вона вивільнилася з моїх обіймів:

– Одягнися і чекай на мене. – Промовивши це, вона пішла.

Я вдягнувся, але ножа з рук не випускав.

Гобелен, за яким ховалася таємна панель, сколихнувся, і Дагут повернулася до кімнати. На ній було стародавнє зелене вбрання, сандалії теж зеленого кольору, пасок цього разу був не золотим, і складався із зелених камінців, що виблискували, наче морські хвилі на сонці, її волосся прикрашав вінок з морських квітів. На зап'ястку – срібний браслет з чорним камінцем, на якому було викарбовано малиновий тризуб – символ морського бога. Вона виглядала, наче донька повелителя морів...

Я відчував, що моя рішучість згасає, доки вона не підійшла ближче і я не побачив її обличчя. На ньому не було й тіні усмішки, уста жорстоко стиснуті, а в очах почали танцювати пекельні вогники.

Вона підняла руки та торкнулася моїх очей, затуляючи їх. Цей дотик був мов прохолодний морський бриз.

– Ходімо! – промовила вона.

Привиди старого будинку шепотіли:

– Йди за нею... та стережися!

Тіні шепотіли в унісон:

– Йди за нею... та стережися!

«Стережися Дагут...» Стиснувши руків'я ножа, я рушив слідом за нею.

Ми вийшли з будинку. Я досить добре бачив усе довкола, попри те, що надворі висів туман, а небо було затягнуте хмарами. Я знав, що зараз глупа ніч, але міг розгледіти кожен камінчик, кожен куш і кожне дерево, ніби вони були освітлені якимсь своїм власним внутрішнім світлом. Дагут була кроків на десять попереду, і мені ніяк не вдавалося скоротити відстань між нами. Вона рухалася, як морська хвиля, залишаючи за собою ледь помітний ореол золотаво-зеленого світла, що нагадував люмінесцентне сяйво, яке часом уночі виграє на хвилях.

Довкола нас пурхали тіні, вони перепліталися, перелітали з одного боку на інший, як тіні дерев, крони яких розхитували пориви вітру. Вони супроводжували нас, оточували зусібіч та розгойдувалися перед нами, але сахалися Дагут, і ніколи жодна з них не опинялася між нами.

За дубами, де стояли мегаліти, я побачив світло. Воно не було схожим на вогні святого Ельма. Це було стійке багряне світло, наче від якогось застиглого вогню. Але я не чув співу.

Дагут не пішла до дубів. Натомість вона попрямувала до тієї скелі, яка закривала мегаліти з берега. Зовсім скоро ми дісталися її вершини, і перед нами відкрилося море. Воно було темним і похмурим. Довгі, повільні хвилі розбивалися об скелястий берег.

Скеля здіймалася над морем щонайменше на двісті футів. Дагут стала на самому її вершечку і простягла до моря руки. З її вуст пролунав поклик, низький і невимовно прекрасний, в ньому вчувалися жалібно квіління чайок, зітхання хвиль, що здіймалися з недосяжних чистих глибин, і спів далеких морських вітрів. Це був голос моря, що линув з жіночого горла, не втративши своєї природи, але й не набувши людського звучання.

Здавалося, що море вгамувалося, дослухаючись до цього поклику.

Вона знову гукнула... ще раз, і ще раз. Потім піднесла до вуст складені долоні і вигукнула слово... це було ім'я.

Десь вдалечині, немов у відповідь, загуркотіло. З темряви котився довгий вал морської піни. На гребні величезної хвилі мчали сотні коней з розтріпаними білими гривами. Стрімко насуваючись уперед, хвиля з гуркотом розбилася об скелю.

Стовп піни здійнявся вгору і торкнувся її простягнутих рук. Мені здалося, що вона щось впустила. Падаючи вниз, сріблясті бризки піни переливалися червоним світлом.

З її зап'ястка зник браслет!

Дагут кивнула мені, і я рушив услід за нею. Спускаючись вниз, я помітив, що багряне світло стало яскравішим. За нами котилися величезні хвилі, збиваючи білу піну, в якій басували білогриві коні.

Тепер стежина виляса біля підніжжя скелі. Попереду здіймався ще один стрімчак. Тут Дагут зупинилася. Не повертаючись до мене обличчям, вона вказала на скелю і промовила:

– Підіймайся і подивись. – Вона торкнулася моїх очей своїми холодними пальцями... – І прислухайся... – торкнулася моїх вух.

І зникла.

Я виліз на скелю. Дістався вершини.

Раптом хтось міцно схопив мене за руки, завівши їх за спину і змушуючи впасти на коліна. Обернувшись, я побачив МакКенна. Він нахилився до мене, напружено вдивляючись в моє обличчя, ніби ніяк не міг його роздивитись.

– МакКенне! – вигукнув я.

Вилаявшись, він відпустив мене, хоча я відчував, що він не до кінця вірить мені. На скелі стояв ще хтось – худорлявий, смаглявий чоловік з видовженим аскетичний обличчям та білосніжним волоссям. Він теж нахилився вперед, намагаючись розгледіти моє обличчя, ніби мене недостатньо добре було видно. Це викликало подив, адже їх я бачив чудово. Я впізнав його... він був у старому будинку, коли моя тінь шукала Хелен... Це був Рікорі.

– Каранак! Боже, шеф, це Каранак! – затинаючись, вимовив МакКенн.

Я прошепотів, готуючись зустріти можливий удар:

– Що з Хелен?

– Вона жива, – відповів Рікорі.

Коли я почув це, у мене від полегшення ледь не підломилися ноги, і я, напевно, впав би, якби він не підхопив мене. Але тривога все ще не відпускала мене:

– З нею ж усе буде добре?

Він відповів:

– З Хелен сталося щось дивне. Коли ми збиралися йти, вона була притомна і почувалася вже ліпше. З нею залишився її брат. Зараз їй потрібні тільки ви. Ви маєте повернутися до неї, ходімо з нами.

– Ні, я не можу, доки... – почав було я.

Порив вітру перервав мене, змусивши замовкнути, наче хтось затулив мені рота рукою. Хвиля вдарила об скелю, струснувши її. Я відчув бризки на своєму обличчі, мов удар батога Дагут, мов дотик її холодних пальців до моїх очей...

Зненацька силуети МакКенна та Рікорі розпливлися і стали скидатися на дві тіні. А над стежиною, що відділяла скелястий хребет від моря, я побачив сяйливе тіло Дагут... потім я почув, як усередині мене пролунав голос, голос Повелителя Карнаку та мій власний: «Як я можу вбити її, навіть попри те, що знаю, яка вона лиха?»

Тоді пролунав голос Рікорі... як довго він говорив?

– ...тож тієї останньої ночі ви так і не з'явилися, і я вирішив діяти на власний розсуд, як ви й просили. Переконавшись, що їй нічого не загрожує, ми вирушили в дорогу. Змусили охоронців брами впустити нас... Більше вони не стануть на заваді. Побачивши вогні, ми подумали, що ви можете бути десь поблизу. Дали вказівки нашим хлопцям, а самі з МакКенном, цілком випадково, натрапили на цю дивовижну місцину. Ми не бачили ані вас, ані мадемуазель Дагут..

...Дагут!.. і знову хвиля розбилася об скелю, струснувши її, тоді відкотилася назад, вигукуючи – Дагут! Над скелею знову здійнявся шквал вітру, завиваючи – Дагут!

А тим часом Рікорі продовжував говорити:

– Вони тут, внизу, чекають на нашу команду.

– Команду до чого? – різко перебив його я.

– Покласти край тому, що тут відбувається, – відповів він.

Рікору вказав на внутрішній виступ скелі, і я побачив, як з-поза нього розливається багряне світло. Я підійшов до краю і глянув униз.

Переді мною розкинувся Карн. Мені здалося, що він став значно ближчим, ніж я думав... до того ж можна було чітко розгледіти і мегаліти!

Здавалося, що Карн був усього за кілька ярдів звідси... а де Керадел стояв зовсім поруч, настільки близько, що варто було лише простягнути руку – і я б торкнувся його. Я знав, що між нами дуже багато мегалітів, а Карн, напевно, за тисячу футів. Та я не тільки чітко бачив його, так наче був поряд, я ще й міг розгледіти все, що відбувається всередині.

Не менш дивним здалось мені і те, що попри потужні пориви вітру, що мало не зносив нас зі скелі, вогнище перед Карном горіло рівним спокійним вогнем, його язики починали коливатися тільки тоді, коли їх підживлювали з чорних чаш... до того ж вітер дув з боку моря, а дим від вогнища тягнувся йому назустріч.

Там, серед мегалітів, було надиво тихо, хоча шум моря ставав усе гучнішим... і спалахи громовиці не затьмарювали вогнища, так само як перекоти грому та гуркіт хвиль, що накочувалися одна за одною, не порушували тиші, що нависла над рівниною...

Цього разу ті, хто підживлював вогнище, були вдягнені не в біле, а в червоне. На де Кераделі теж був багряний одяг, який прикрашав чорний пояс з пряжкою. Та символи на ній виблискували не сріблом, а яскраво-червоним кольором...

На рівнині горіло десять вогнищ, розміщених півколом між трьома вітварями і мегалітами, що були повернуті в бік входу до Карну. Всі вони були трохи вищими за людський зріст і палали рівним конусом. З верхівки здіймалися стовпи диму завтовшки з людську руку. Підносячись на подвійну висоту вогнища, дим, звиваючись, тягнувся до порога Карну. Наче десять чорних артерій, що йшли від десяти палаючих сердець, переплетених кривавими нитками-венами.

Велике багаття, що палало і червоним, і чорним вогнем, закривало плаский почорнілий камінь. Це вогнище, на відміну від решти, не було спокійним. Воно повільно і ритмічно пульсувало, ніби й справді було серцем. Між ним та

великою гранітною плитою, на якій він трошив груди жертв минулого разу, стояв де Керадел.

Зараз на ній щось лежало. Спершу я подумав, що це якийсь велетенський. Потім побачив, що то була величезна посудина дивної форми. Якийсь чан.

Я зазирнув у нього і побачив, що він наполовину заповнений густою червоною рідиною, а на її поверхні переливаються маленькі вогники. Не бліді, як ті, що я бачив минулого разу, а яскраво-червоні, сповнені злої енергії. Саме з цього чана чоловіки зі скляним поглядом наповнювали свої чаші, щоб підживлювати багаття. В нього ж і де Керадел занурював руки, потім бризкав рідиною на пульсуюче вогнище, і ті руки ставали червоними.

На порозі Карну стояла ще одна посудина – велетенська чаша, схожа на ті, що їх використовують під час хрещення. Вона була ущерть заповнена чимось, і на її поверхні так само переливалися яскраво-червоні вогники.

Стовпи диму, що червонястими артеріями клубилися від менших багать, зливалися в один масивний потік з тим, що здійснювався над пульсуючим вогнищем, перемішувалися з ним і линули до Карну.

І раптом тишу, що нависла над рівниною, порушив якийсь шепіт, слабкий скрик, і з-під мегалітів почали підійматися тіні. Спершу вони стояли по коліна у землі... потім їх почало звідти виривати та з плачем і стогоном затягувати до Карну... попри опір... попри спроби втекти.

До Карну явився Володар... Морок.

Я відразу ж відчув, що Він там. Він більше не був туманним, безформним, частиною Чогось більшого, що сягало далеко за межі простору. Володар звільнявся... він набував форми. Його пронизували маленькі яскраво-червоні вогники... наче заряди лихої крові. Він зміцнювався, невпинно матеріалізуючись просто на моїх очах.

Чаша, що стояла на порозі Карну, спорожніла.

Де Керадел наповнив її з чану... тоді ще раз... і ще раз.

Володар пив із чаші, заковтував тіні, втягував у себе стовпами диму, що здійснювалися над підживлюваними кров'ю вогнищами. Поступово Його силует вимальовувався усе чіткіше.

Я відійшов назад і заплющив очі.

Рікорі запитав:

– Що ви бачите? Я бачу тільки чоловіків у червоному. Вони стоять ген далеко і підживлюють багаття. Бачу ще одного перед кам'яною спорудою... А що бачите ви, Каранак?

– Я бачу сходження пекла, – прошепотів я.

Змусивши себе ще раз подивитися на те, що народжувалося з кам'яної утроби Карну, я завмер, не в змозі відвести погляду... і почув голос, власний голос... я кричав:

– Дагут!.. Дагут!.. доки ще не пізно!

Наче у відповідь, шторм на морі стих. Ліворуч від нас над хребтом засяяла цятка яскравого зеленого світла... Через той химородний зір, яким наділила мене Дагут, я не міг зрозуміти, як далеко вона від нас. Раптом вона перетворилася на зелений смарагд...

А потім... потім на Дагут!

Дагут... з тілом, огорнутим потоками блідо-зеленого світла, з очима, які перетворилися на два фіолетові озера, настільки великі, що білки тоненькою смужкою ледь проходили по їхньому краєчку, тонкі чорні брови зійшлися в одну лінію, обличчя біле, наче морська піна, жорстоке і насмішкувате, волосся розвіювалося, мов срібні морські бризки. Я не знав, наскільки далеко вона була від мене, але здавалося, що вона стоїть прямо над Карном... зовсім поруч, так само, як і де Керадел, варто лише простягти руку і можна було її торкнутися. Тієї ночі, як і у світі тіней, для мене не існувало поняття відстані.

Ухопивши Рікорі за руку, я прошепотів:

– Дагут!

Він сказав:

– Я бачу вдалечині якусь розмиту фігуру, що світиться. Мені здається, що це жінка. Але коли ви тримаєте мене за руку, її силует проступає чіткіше. Що ви бачите, Каранак?

Я відповів:

– Бачу Дагут. Вона сміється. Та очі не її... і обличчя теж. Вона сміється, кажу вам... хіба ви не чуєте, Рікорі? Вона звертається до де Керадела... який же солодкий її голос, який безжальний... наче море. Вона кричить: «Батьку, я тут!» Він

бачить її... і та Істота в Карні теж знає про її присутність... де Керадел кричить у відповідь: «Надто пізно, доню!» Він насміхається, зневажливо дивиться на неї... та Істота в Карні мовчить. Вона зачала, доки не набереється сили. Дагут знову кричить: «Мій наречений уже народився? Він з'явився на світ? Пологи минули успішно? Мій коханець тут?» Хіба ви не чуєте, Рікорі? Вона ніби стоїть поряд зі мною.

– Я нічого не чую, – відповів він.

– Не подобаються мені такі жарти, Рікорі. Вони вселяють жах. Істоті в Карні вони теж не до вподоби... хоча де Керадел і сміється... Істота з'являється з Карну... підходить до чана, що стоїть на плиті для жертвоприношень... П'є з нього... Збільшується... Боже!.. Дагут... Дагут!

Світна постать, ніби почувши мене, підняла руку... простягла її до мене... я відчув дотик її пальців на своїх очах та вухах... дотик її вуст...

Обернувшись до моря, вона широко розкинула руки. Тихо промовила Ім'я, і морські вітри вгамувалися... повторила його знову, наче закликаючи до чогось, і вляглися розбурхані хвилі... тоді із захватом вигукнула його втретє.

І враз з несамовитою силою здійнялися крики хвиль, ревіння вітру, грім прибою – усі звуки злилися в хаотичному шаленстві стихії. Море вкрилося гривами білих морських коней... ціла армія білих морських огирів заповнила весь простір... білі коні Посейдона... їх була незліченна кількість... вони здіймалися з морських глибин і мчали до берега.

Раптом масивна стіна води здійнялася над підніжжям хребта, що з'єднував скелі, на одній з яких стояла Дагут, а на іншій я... поступово, але впевнено вона піднімалася вгору. І з кожним дюймою набувала нових форм... набирала сили. Вона здіймалася все вище і вище, на сто футів, на двісті футів. У якийсь момент вона зупинилася, а її верхівка перетворилася на велетенський молот...

За ним височіла величезна примарна фігура, що здіймалася до небес. Її голову, яка підпирала хмари, вінчала корона з блискавок...

Молот загойдався... і впав... накривши Істоту в Карні... де Керадела та чоловіків у червоному зі скляним поглядом... накривши мегаліти.

Карн зник під товщею води, кипучий потік якої заповнював усе довкола та зносив на своєму шляху моноліти, викорчовуючи та перекидаючи їх.

На мить вируюча вода зблиснула диявольськими вогнями, які одразу ж погасли.

У якийсь момент я почув пекельний зойк, що пролунав з утроби Карну, і побачив, як Морок, пронизаний яскраво-червоним вогнем, звивається під ударами водяного молота. Міриадами рук намагався він опиратися водяному потоку. Зрештою, зник і він.

Хвилі відступали. Минаючи нас, вони лише торкнулися наших ніг, тоді одна висока хвиля здійнялася високо вгору... і пружно впала... сміючись.

Тоді знову здійнялася стіна води, нагорі якої височів молот. Вона знову впала на Карн і мегаліти, вщент їх розтрощивши. Та цього разу потоки води неслися з такою швидкістю, що під її натиском попадали дуби у гаю... тоді хвилі знову відступили... тоді знову здійнялися і завдали нищівного удару, накривши все довкола... я побачив, як зник старий будинок з усіма його тіннями...

Увесь цей час вогнистий силует Дагут незворушно стояв на місці. Кілька разів до мене долинав її безжальних сміх, в якому тонули інші звуки – ревіння моря та гупання водяного молота.

Врешті-решт останні хвилі відкотилися. Простягнувши до мене руки, Дагут вигукнула:

– Алане... йди до мене, Алане!

І я чітко побачив стежину, що вела до неї. Здавалося, що Дагут зовсім близько... поруч. Та я розумів, що насправді це не так, а сприйняття відстані спотворюється через той відьомський зір, яким вона мене наділила. Я сказав хлопцям:

– МакКенне, Рікорі, щастя вам!

– Алане... йди до мене, Алане!

Я взявся за руків'я свого ножа і вигукнув у відповідь:

– Іду, Дагут!

МакКенн спробував зупинити мене, але Рікорі відвів його руки, промовивши:

– Нехай іде.

– ...Алане... йди до мене...

Хвилі відкочувалися за хребет. Водяний вир обернувся навколо Дагут і підняв її високо вгору... піднімав усе вище і вище...

І раптом зусібч на неї налетіли тіні... вони хапали її своїми примарними руками, накидалися на неї, били і шмагували, намагаючись зіштовхнути вниз... у море.

Здавалося, вона не могла повірити в те, що відбувається. Її обличчя спотворив вираз обурення, потім воно змінилося жахом і згодом – відчаєм.

Хвиля повернулася до морського лона, забравши із собою Дагут. А тіні й далі переслідували її...

Я почув власний крик:

– Дагут... Дагут!

Я кинувся на вершину скелі. Світло від спалаху блискавки впало на Дагут... вона лежала горілиць, волосся вилося довкола її тіла, наче срібне павутиння, в її широко розплющених очах застиг жах... смертельний жах.

З усіх боків її оточували тіні... штовхаючи донизу.

Відьомський зір поступово почав слабшати. Слух вже теж був не таким гострим. Та перш ніж усе повернулося до норми, я ще побачив де Керадела. Він лежав на порозі Карну, під одним з велетенських каменів. Брила розчавила його груди і серце так само, як він це робив зі своїми жертвами. Виднілися тільки голова і руки... він теж лежав горілиць, мертвий погляд повен ненависті... руки простягнуті у проклятті чи у благанні...

Карн зрівняло із землею, жоден з мегалітів не встояв...

Нарешті я міг бачити і чути, як нормальна людина. Довкола було темно, п'ятому протинали лише спалахи блискавиць. Море теж було темним, виднілися тільки білі гребінці хвиль. Шум вітру більше не здавався незвичним.

Дагут була мертва...

– Що ви бачили? – запитав я Рікорі.

– Три хвилі. Вони зруйнували все, що було внизу. Вони вбили моїх хлопців!

– Я бачив набагато більше, Рікорі. Дагут мертва. Все скінчилося, Рікорі. Дагут померла, а разом з нею і її відьомське ремесло. Нам треба дочекатися ранку. Тоді зможемо повернутися... до Хелен...

Дагут померла...

Вона загинула так само, як і колись, дуже давно, в Ісі...
Дагут вбили її тіні та її злоба... Дагут вбило море... і я.

Чи зміг би я завдати їй удару ножем, якби випередив хвилі?

Цикл перезапустився і завершився так само, як колись дуже давно... в стародавньому Ісі.

Море очистило цю землю від її чаклунства, так само як колись, дуже-дуже давно, очистило Іс.

Чи жила в Карнаку Хелен, коли я вирушив до Іса, щоб убити Дагут?

Чи була вона тією, хто стер з моєї пам'яті спогади про Дагут, коли я повернувся до неї?

Чи зможе це зробити Хелен?

Так постають світи

Післямова до українського видання Абрахама Мерріта

*...світло сонця дрібниться в хвилях,
що стали небом там, угорі.*

Сідхетт

Якщо уявити, що містичний детектив та горор – це певні землі, а межа між ними – це річка, то її повноводність відрізнятиметься у кожного конкретного майстра. Для Агати Крісті це буде стрімкий гірський потік, для Артура Конан Дойла – струмок, що деколи виходить з берегів, а деколи пересихає, для Алістера Кроулі або Роберта Льюїса Стівенсона – ледь помітний ручай, а для Абрахама Мерріта – підземна течія. Вона наче існує, і це загальновідомо, проте її не видно. Таємниця для Мерріта завжди страшна, а страх – завжди погаємний. І що менше його персонажі у це вірять, то гірше їм буде надалі.

Абрахам Грейс Мерріт першу половину свого життя провів як журналіст і редактор. Народившись у 1884 році, він видав свій перший художній твір у листопаді 1917 року, у віці 33 років¹. До цього майбутній письменник встиг присвятити два роки навчанню в юридичному коледжі, зробити блискучу кар'єру у журналістиці (Мерріт був одним з найуспішніших репортерів і редакторів свого часу: на початку 1920-х він заробляв 25 тисяч доларів щороку, а на початку 1940-х ця сума сягнула 100 тисяч на рік) і взяти участь у численних подорожах та

---

¹ Тож якщо ви, любий читачу або читачко, чекаєте знаку, аби розпочати свою творчість, – ось він. Ніколи не пізно.

археологічних розкопках. Близькі знайомі Абрахама стверджували, що той пережив жахливе пограбування чи навіть напад ще на зорі журналістської кар'єри, проте деталей цього випадку він ніколи не розголошував. Значний статок дозволив Мерріту завести собі дивні хобі: він вирощував орхідеї та збирав рослини, яким приписувались магічні властивості або зв'язок з відьомством – аконіти, дурман, мескал і канабіс. Також письменник привозив зі своїх подорожей різноманітну зброю, ритуальні предмети, маски, шаманські знаряддя тощо. Кількість лише окультних книжок у його бібліотеці сягала п'яти тисяч.

Цілком слушно постає питання: звідки у звичайного, хоча й успішного журналіста настільки специфічні зацікавлення? Однозначну відповідь знайти важко. Хвиля чорного романтизму, здійснена Едгаром По й активно підтримана британськими магами з Ордена Золотої Зорі (з якими Мерріт, до речі, активно листувався), збагачена успіхом химерних творів Амброуза Бірса¹, сумного й таємничого *«Короля у Жовтому»* Роберта Чемберса² та містичних поезій Вільяма Єйтса створила ідеальні умови для виникнення нових течій темних жанрів. Крім того, під час подорожей світом Мерріт не раз стикався з речами, яким важко було знайти вичерпне пояснення. Додати до цього дивний інцидент з молодості – і картина стає більш-менш очевидною.

Збираються тіні

Дебютний твір Абрахама Мерріта під назвою *«Крізь драконове скло»* виявився настільки майстерним та цікавим, що критики не одразу повірили у реальність автора. Так, в одному з відгуків читач підозрював, що під псевдонімом «А. Мерріт» ховається якийсь поважний митець, що вирішив спробувати себе у новому жанрі. Новела включала у себе всі елементи, притаманні класичному горорові початку сторіччя: інший

¹ «Вибрані твори» Амброуза Бірса вийшли друком у «Видавництві Жупанського» у 2017 р.

² Збірка вийшла друком у «Видавництві Жупанського» у 2018 р.

вмір, висока мета, переказ оповідачем начебто почутої ним історії... Щоправда, на відміну від схожих за стилем творів Говарда Лавкрафта¹, у Мерріта сюжет зав'язаний навколо жінки. Інтерес до новели був таким великим, що наступного року вийшло її продовження під назвою *«Люди з безодні»*.

Тоді ж, 1918 року², друком виходить один з найвідоміших романів Мерріта – *«Місячна заплава»*. Роман, присвячений загубленому світові, куди потрапляє головний персонаж, отримав високі оцінки критиків та приніс авторові миттєву популярність серед читачів. Тоді ж уперше проявилася риса, яка стала характерною для творчості письменника: більшість творів пов'язані між собою основними або другорядними персонажами³. Доктор Гудвін з *«Місячної заплави»* фігурує у наступному фантастичному творі Мерріта під назвою *«Металевий монстр»*. Наприкінці 1910-х автор пише *«Три рядки старофранцузькою»* (де межа між уявним та дійсним майже стирається), а потім береться за роботу у великих жанрах.

Роман *«Корабель Іштар»* (1924) став одним із наймасштабніших творів Мерріта. Поєднавши шумерську міфологію зі скандинавськими віруваннями, він переніс головного персонажа, вченого на ймення Джон Кентон, на нібито іграшковий корабель, де зла й химерна магія ув'язнила двох закоханих тисячі років тому. Масштабна не тільки за обсягом (роман складається з шести частин), але й за задумом, книжка стала певним свідченням сформованості Мерріта як письменника. Якщо *«Місячна заплава»* з новели переросла у роман, то *«Корабель Іштар»* від початку задумувався як детальна, багатопланова історія. Відомий дослідник окультизму, маг Ордену Золотої Зорі Артур Вейт⁴ високо оцінив цей роман як «правдиву літературну подорож до потойбіччя».

Іншим твором, що несе помітний відбиток езотеричних захоплень письменника, став роман *«Обличчя у безодні»*

¹ Повне зібрання творів виходить у «Видавництві Жупанського».

² Повна версія, яку прийнято вважати за канон, вийшла у 1919 році.

³ Це особливо помітно у ланцюжку *«Гори, відьмо, гори!»* – *«Повзи, тінь, повзи!»*.

⁴ До речі, близький друг іншого майстра темного романтизму, Артура Мекена.

(1923). Там пошуки загублених скарбів інків приводять інженера Ніколаса Грейдона до лігва таємничої Ю-Атланчі, Змієматері, що протистоїть Німіру, Повелителю зла. Цей твір (разом з продовженням, романом «Змієматір¹», 1930) робить важливий внесок у розвиток власної міфології Мерріта. Там він вперше створює власне божество, а також відсилає до раси змієлюдей, яка пізніше з'явиться у творчості інших відомих майстрів горору.

Цікавий досвід співпраці видатних майстрів химерної прози за участі Мерріта мав місце у 1935 році: тоді він об'єднав зусилля з Робертом Говардом, Говардом Лавкрафтом, Кетрін Мур і Френком Лонгом для створення повісті «Виклик з потойбіччя». Твір писався «ланцюжком», де кожний автор продовжував текст попередника. Сюжет описує таємничий куб, який переносить головного персонажа до небезпечної паралельної реальності.

Спалити відьму! Ми знаємо, де ти живеш²

Дослідник фольклору й палкий прихильник темної літератури, Мерріт провів неабияку підготовку до написання цієї діалогії. Вперше ідея ляльки-вбивці прийшла до нього під час подорожі на Ямаїку (письменник володів там нерухомістю), де до нього дійшли розповіді місцевих про таємниче й заборонене мистецтво вуду. Якщо попередні роботи Мерріта деякі критики ще відносять до фентезі певного роду, то «Гори, відьмо, гори!» беззаперечно лежить на зламі містичного детективу і горору.

Цікаво, що ідею з живими ляльками Мерріт запозичив не тільки у африканських традицій, але й у корінного населення Америки. Індіанці вірили, що правильно зроблена лялька може всмоктати у себе тінь людини, а отже, позбавити її здорового глузду і свободи дії. За іншими свідченнями, через ляльку шаман міг фізично вбити свого ворога. Такі погляди були

¹ Друга діалогія Мерріта, вийшла друком 1931 року як єдиний твір.

² Radiohead – *Burn The Witch*.

поширені серед населення Південної Америки (зокрема, корінних перуанців), де якраз і побував з першими експедиціями Абрахама Мерріта.

Відбилися у творі й попередні дослідження: скажімо, цитата з таблички Ашшур-назір-апала (не плутати з Ашшурбанападом, що правив пізніше) містифікована Меррітом на основі матеріалу, який той отримав під час написання *«Корабля Іштар»*, історія Рікорі про чоловіка-трансильванця частково перегукується з *«Мешканцями міражу»*¹, єгипетську міфологію Ловелл описує у душі Телеми² Кроулі. Достоту не відомо, чи згадувався «відьомський вузол» у Салічному законі франків, проте точно мав місце у горезвісному *«Молоті відьом»*. Навіть ілюзія привабливої зовнішності, накладена на себе мадам Менділіп, не просто вигадка: італійці вірили, що старі потворні відьми вміють перетворювати себе на гарненьких молодлиць, аби звабити парубків та вкрасти їх молодість.

В останньому розділі роману Абрахам Мерріт ненадовго прочиняє скарбницю своїх темних знань, аби засліпити читача й посилити враження від історії. Коли здається, наче головне жахіття знищено й усе позаду, Мерріт збільшує масштаб і демонструє справжнє, *невигубне* зло, більше за будь-яку людину, більше за саме людство. Не дивно, що Ловелл через химерні події втримав позицію головного персонажа лише в одному романі, а у *«Повзи, тінь, повзи!»* згадується побічно. Баланс між реалізмом і містиккою збережено, гра триває.

---

¹ Роман А. Мерріта, виданий 1932 року, про чоловіка на ймення Лейф Ленгдон, в якого у результаті таємного ритуалу вселилася душа прадавнього героя Двайану. Роман цікавий тим, що відображає прямий вплив Говарда Лавкрафта на Абрахама Мерріта: у *«Мешканцях»* описується давня раса низеньких людей-монголоїдів, що мешкають на Алясці та поклоняються гігантському восьминогові на ймення Хелк'Ру або Кхелк'Ру (Khalk'ru в оригіналі). Ймовірно, це одне з найочевидніших відсилань до творчості ФЛ серед його сучасників. Герой Двайану вигаданий Меррітом на основі індійських міфів, посилання на нього можна знайти у творчості Августа Дерлета. Роман отримав схвальні відгуки критиків.

² Телема – магічне вчення Алістера Кроулі, багато в чому засноване на єгипетській міфології.

Під водою живе темрява

На думку літературознавця Зунанда Джоші, Роберт Чемберс приніс Бретань до американського горору, а Абрахам Мерріт остаточно закріпив її там. І пов'язує обох письменників загадкове, дивовижне місто Арморики, що загинуло у бурхливих водах. Так, мова йде про Іс.

Детально переказувати легенду Іса після того, як це майстерно зробив у своєму романі Абрахам Мерріт, – не тільки безглуздо, але й нахабно. Тому зупинимось на кількох конкретних моментах, що лише збагатять післясмак від *«Повзи, тінь, повзи!»*. По-перше, за бретонською легендою батьком Дагут був король на ймення Градлон Великий. Він правив Арморикою¹, отримавши трон від свого батька, Конана Мейріадока, та збудував Кер-Іс («кер» перекладається з бретонської як «місто»). Одного разу Градлон закохався у морську відьму Малгвен, і народилась у них красуня-донька, яку назвали Дагут. Коли незнайомець відчинив брами Іса, Градлон осідлав свого коня Морварка (той вмів скакати по воді так само, як по землі), схопив доньку та врятувався втечею. На цьому моменті легенди починають суперечити одне одній. За однією з версій, по дорозі до суші їм явився святий Гвеноле, який наказав Градлонові скинути доньку-відьму у воду, аби дістатися безпечних земель, врятувати себе і свій народ. Турботливий батько без вагань відправив Дагут на поживу хвилям, а сам повернувся до наземної частини Арморики. Інша, давніша легенда, свідчить про те, що Дагут сама вирішила потонути разом зі своїм містом і тепер править тінями нещасних загблих жителів під водою. Ця версія перегукується з класичними кельтськими міфами про чаклунку Морріган і, вірогідно, була взята Меррітом за основну під час написання роману. В обох варіаціях беззаперечною лишається втеча Градлона, і ось чому:

¹ Кельтське королівство на території сучасної Бретані.

після падіння Ісу він оселився у Кемпері, іншому бретонському місті, та звідти правив Арморикою до самої смерті. Правління Градлона згадується в історичних документах, а отже, перетворює його з містичного персонажа давніх переказів на цілком реального короля.

Другий цікавий факт стосується реальності самого Іса. Існують свідчення й археологічні дані про давні римські дороги, що обриваються просто у морі. Попри високий рівень розвитку, Римська імперія не розбудовувала інфраструктури в усіх регіонах Галії, оскільки для часто мігруючих кельтів це не мало особливого сенсу. Дороги римлян на території сучасної Франції зазвичай поєднували великі торговельні центри та важливі стратегічні пункти, а Іс як порт поєднував обидві ці характеристики. Крім того, бретонці мають вельми цікаву думку щодо нинішньої столиці Франції. Відомо, що раніше Париж носив назву Лютеція (лат. *Lutetia*), проте згодом був перейменований. За легендою, звістка про загибель величного міста настільки вразила мешканців Лютеції, що ті назвали своє місто «Par-Is», себто «Подобний до Іса». Звісно, це вірування не має наукових підстав (достотно відомо, що Париж отримав свою назву від кельтського племені, що проживало на тих територіях), але коли ж фольклору потрібні були будь-які підстави¹?

У «Королі у Жовтому» Роберта Чемберса Іс згадується опосередковано: головний персонаж губиться серед боліт Бретані, і на допомогу йому приходять дивна дівчина, що називає себе леді-д'Іс. Також Іс змальовано у серії романів «Король Іса» Пола і Карен Андерсон.

Мабуть, найважливіша складова зв'язку між романом «Повзи, тіль, повзи!» та легендою полягає у тому, як Абрахам Мерріт зобразив саму Дагут. Вона дивним чином поєднує у собі жертву шахрайства, могутню чаклунку, віддану доньку та правительку потонулого міста. Геть неоднозначна, потойбічна і дика, Дагут Мерріта уособлює Арморіку, кельтський світогляд і сутінки, в яких вони зрештою розчинились.

---

¹ Крім того, етимологія назви *самого* племені паризіїв все ще не встановлена остаточно.

* * *

«Гори, відьмо, гори!» і *«Повзи, тінь, повзи!»* – лише чверть письменницького доробку Абрахама Мерріта. Дослідник окультизму, невгамовний шукач, творець загублених світів, давніх богів і неймовірних пригод, він тоненькими нитками переплів свої дивні, химерні історії з не менш фантастичними прадавніми віруваннями. Хочеться сподіватися, що це українське видання стане лише першим у серії творів Мерріта. Бо йому ще є про що розповісти, і збіса багато.

Євген Лір

Зміст

Гори, відьмо, гори!

Переклала Марта Сахно

7

Повзи, тінь, повзи!

Переклала Тетяна Кирилюк

165

Так постають світи

Післямова до українського видання Абрахама Мерріта

Євген Лір

397

у серії
Майстри готичної прози

Говард Лавкрафт

Амброуз Бірс

Роберт Чемберс

Абрахам Мерріт

Алістер Кроулі

Артур Мекен

Едгар По

Літературно-художнє видання
Серія «Майстри готичної прози»

АБРАХАМ ГРЕЙС МЕРРИТ

**Гори, відьмо, гори!
Повзи, тїнь, повзи!**

З англійської переклали
Марта Сахно
Тетяна Кирилюк

Редактор *Л. Пішко*
Відповідальний редактор *О. Жупанський*
Художній редактор *О. Баратинська*
Оригінал-макет *О. Баратинська*

Формат 60x90 1/16
Наклад 3000 пр.
Підписано до друку 29.01.2018

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єкта видавничої справи №2770. Серія ДК

ФОП Жупанський
Україна, 08293, Буча, вул. Тарасівська, 7а,
тел.: (096) 350-61-05;
E-mail: zhupansky-publisher@ukr.net
facebook.com/Zhupanskyi/

Книжки за видавничими цінами
Інтернет-магазин
publisher.in.ua

UNISOFT

Надруковано у ПП «Юнісофт»
61036, м.Харків, вул. Морозова, 13 б
www.unisoft.ua
Свідоцтво ДК №5747 від 06.11.2017 р.
Замовлення № 228/01

М52 Мерріт, Абрахам Грейс.
Гори, відьмо, гори! Повзи, тінь, повзи!: / Абрахам
Грейс Мерріт; з англ. пер. М. Сахно, Т. Кирилюк; післямова, Так постають світи, Є. Лір; – К.: Видавництво
Жупанського, 2018. – (Майстри готичної прози). – 408 с.

ISBN 978-966-2355-91-8

УДК 821.111'06-3

Абрахам Ґрейс Мерріт */Abraham Grace Merritt/*

(1884–1943) – американський письменник, що творив переважно у жанрах містики, фантастики і містичного нуар-детективу. Розвиваючи літературну традицію темного романтизму, започатковану Едгаром По і продовжену химерною прозою Амброуза Бірса, Абрахам Мерріт був одним із найпопулярніших письменників цього напрямку 20–30-х років минулого сторіччя. Його творчість справила значний вплив на багатьох у подальшому знакових письменників, таких як Говард Лавкрафт, Фріц Лейбер, Рей Бредбері та інших.

Цікавим фактом у творчій біографії Абрахама Мерріта є незвичний досвід співпраці видатних майстрів химерної прози, коли він об'єднав зусилля з Робертом Говардом, Говардом Лавкрафтом, Кетрін Мур і Френком Лонгом для створення повісті «Виклик з потойбіччя». Твір писався «ланцюжком», де кожний автор продовжував текст попередника.

Дослідник фольклору й окультизму, палкий прихильник темної літератури, оспівувач загублених світів, прадавніх богів і неймовірних пригод, Абрахам Мерріт майстерно переплів свої химерні історії з не менш фантастичними прадавніми віруваннями. У більшості своїх історій Абрахам Мерріт описує зіткнення сучасної людини науки і раціонального світогляду із зловісними дивовижами давніх епох. Займаючись археологією та етнографією, Мерріт чудово знав, що не все на світі можна раціонально пояснити, і що інколи трапляються речі, перед якими пасує сучасна йому наука, але які добре відомі науці сивої давнини, яку в новітні часи називають магією і відносять до темних заборонених знань. Переважно про такі речі зазвичай і веде мову у своїх творах Абрахам Мерріт, з притаманною йому серйозною заглибленістю у предмет оповіді і неабияким талантом майстерного оповідача карколомних і загадкових історій.

ISBN 978-966-2355-91-8

9 789662 355918 >